








EX LIBRIS
DR. M. NIEMEIJER

MARCI

HIERONYMI VIDÆ CREMONENSIS, ALBÆ EPISCOPI OPERA.

***

Quorum catalogum ſequens pagella continet.



LVGDVNI,

APVD ANTONIVM GRYPHIVM.

M. D. LXXXVI.

EORVM, QVÆ IN HOC OPERE HABENTVR, CATALOGVS.

M. HIEROMYMI VIDAE.

M. HIERONYMI VIDÆ CREMONENSIS ALBÆ EPISCOPI,

*

Hymni de rebus diuinis nunc primùm editi.

DEO OPT. MAX.

ACCIPE *summe pater, summi fabricator olympi,*
Quæ tibi, quæ nato, quæ amborũ carmina amori
Sacra ferens cecini, cælitq; Quiritibus olim,
Dũ vacat, atq; humiles iuuat altè linquere terras,
Et fortunatas superum percurrere sedes.
Ipse ego, tentatum multis opus ante, camœnas
Vertice ab Aonio duxi Iordanis ad vndas.
Perq; Palæstinos saltus, super ardua sisto
Montis Idumæi, sæpe vnde fauentibus auris
Tollere se, & liquidas mecum iuuat ire per oras,
Et cælum peragrare, adytisq; insistere diuûm,
Atq; tuos etiam non exhorrescere vultus.
Nulla erat ante via: prærupta, atq; aspera saxa,
Et densi latè obducebant omnia vepres.
Ipse manu validam quatiens vtraq; bipennem

Latum limitem ago fruticum cedentibus umbris.
Iamq; aditus datur, atq; via licet ire patenti.
Sat ludo, scenæq; datum. Ludicra priorum,
Fictaq; sat vacuas tenuerunt carmina mentes.
Nam quis non teneros molli pede lusit amores,
Et nemora, & fontes, atq; inter pocula lusus?
Aut quis non diuosq; viros in prælia miscet,
Dum validos iuuat arma, tubasq; æquare canẽdo?
Vana superstitio mentitos numina diuos
Iam sileat. pudeat scelerum, quæ plurima cælo
Affingunt. pudeat sedes scelerare beatas
Versibus, & superos probris inuoluere nostris.
Iam pia religio cœlo caput extulit, aurea
Luce fugans tenebras, haud falsi numinis index.
Carmina nunc mutanda, nouo nunc ore canẽdum,
Iamq; alias siluas, alios accedere fontes
Edico. iam nunc polluto calle relicto
Hac iter esto. huc Musarum reuocantur alumni,
Hac casti vates in religione manento.
Iam teritur via facta recens, veniuntq; vocati
Certatim vates. noua cursu semita feruet.
Quam iuuat interdum vestigia nostra legentes
Cernere nos iuxta iuuenes per amœna vireta
Eductos studio nostro decerpere flores,
Quos capiti imponant plexa sibi quisq; corona?
Spero etiam fore, cùm, quæ nos extundimus ipsi
Infabricata, acieq; retusa, vtcunq; dolata,
Dum me deficiunt aliis rupta ocia curis,
Dum populos mihi commissos pascoq;, regoq;.

Olim

Olim aliquis diuis, & Musis carior ipsis
In melius feret, atq; impensius arte polibit.
Et quæ vi nostra primo patefacta labore est,
Mollius ille viam solidabit marmore secto
Auro addens etiam decus, & Gangetide gemma,
Vt teneant oculos discrimina mille colorum.
Mî sat erit specimen clari monstrasse laboris,
Vt superet mox ille, vt pulchræ præmia laudis
Prima ferat, primos felix potiatur honores,
Inde alij, atq; alij semper melioribus auris.
Hæc quæcunq; tamen tibi, qualiacunq; sacramus,
Summe pater. cui nam hæc potius de more dicemus
Mortali, in terris qui gratus digna rependat?
Præmia nulla hominũ moror. haud me purpura re-
Vlla mouet: nullos nos supra inhiam⁹ honores. (gũ
Si terrena forent quicquam, aut mortalia cordi,
Sat mihi Tuscorum Medycum persoluit honorum,
Et sat opum, rebus cum maximus alter, & alter
Præesset, præstantesq́; viros ad digna vocando
Munera ad egregias pretijs accenderet artes.
Nil vltra in terris quæro par regibus ipsis
Contemptu rerum, contemptu diues honorum.
Tu mihi solus ades, mihi tu persoluere solus
Præmia magna, meisq́; potes subscribere votis,
Nulla licet meritis abs te sint debita nostris
Præmia: tu nisi quæ nobis victoribus offers
Sponte tua bonus, at nil tale merentibus ipsis,
Dum sontes, & adhuc dubia certamus arena.
Nam licet humanæ non spernas munera vocis,

Nil nostri tamen oris eges, laudumq; tuarum
Omnia plena sonant cælo, terraq;, mariq;.
Si qua mei tamen est ratio tibi habenda laboris,
Quæ tua magna quidē in genus indulgētia nostrū
Da pater, extremæ cùm vitæ aduenerit hora, (est;
Te præsente mori, nil me terrentibus vmbris,
Inq; tuos animam amplexus effundere ouantem.
Hoc tantum mihi plura alijs optantibus adde.
HOCCE quid est? vbi sum? quæ mentē insueta li-
Sollicitat? solito longè mihi pectora maior (bido
Arripuit calor, & labefactis ossibus hæsit,
Insolitoq; meas nouus est vapor igne medullas.
Quo rapior? quo vota trahunt? quæ tanta cupido
Seuocat abductam mortali à corpore mentem,
Ignotasq; vias latè iubet ire patentis
Ætheris, & liquido mihi sedem figere cælo?
Terra vale, curæq; humiles, hominesq; valete.
Nulli audita cano, veterum omnibus obuia vatum
Carmina iamdudum, & mortalia cuncta perosus
Tollor humo, totusq; leuem prope vertor in auram;
Aëreasq; plagas superare, & linquere nubes
Sub pedibus, rapidoq; viam coniungere Soli
Dulce mihi, summoq; in vertice sistere mundi,
Non iter occurrens nostrum tot motibus aër
Detineat studio spectandi, & quæq; legendi.
Nil morer aut ventos, aut sæui fulminis alas,
Nubesq;, pluuiasq;, niuesq;, albasq; pruinas,
Eque coloratis cælestem nubibus arquum
Fœderis antiqui monimentum insigne per æuum.

Omnia iam vulgata, meas neq; clara morentur.
Astra vias, non sideribus voluentibus orbes
Instabiles gelidæ quis nescit cornua Lunæ,
Aut quibus indicta est radiantis regia Solis?
Ipse licet Sol alta petat, toties q; profundi
Impositus cæli dorso liquidum æthera tranet,
Ille meis longè inferior tamen euoluet alis.
Altius ipse viam ingredior. quodcunq; creatum,
Infra me iacet: alituum gens incola cæli.
Ipsa etiam subsunt acies post terga relictæ.
Supra axes mundi, supra mirantur euntem
Sidera, vestigantem ecquid sit originis expers,
Quodq;, vt morte caret, pariter quoq; nesciat ortus;
Quod semper fuerit, quod nunquam cœperit esse,
Auctoremq; sui se tantum nouerit ipsum,
Cætera cùm penitus fuerint ipso omnia ab vno.
Hoc molimur opus, voti hæc summa ardua nostri.
Ignotum piceaq; procul caligine septum
Nubibus in mediis acie deprendere tendo,
Quicquid id est, magnum certè, & mirabile nosco
Numen habere, licet lateat, fugiatq; videri,
Quidve sit ignorem, cuncti tamen esse videmus,
Clarius atque suo longè se lumine prodit.
Ac veluti, obiectu nebulæ cùm delitet olim,
Tum nemo potis est obductum cernere Solem,
Non tamen ignorem qua cæli parte prematur
Obsessum iubar, immenso quod lumina mundo
Sic etiam positum, lucemq;, diemq; ministrat,
Aethereiq; vtcunq; ignis traducet imago.

Haud ſecus id noſtros ſub ſenſus ire recuſat,
Nec ſe oculis planè mortalibus explicat vnquam.
Eſſe tamen ſcimus, mentisq; indagine porrò
Deprenſum largo ſentimus pectoris hauſtu
Vndiq; diffuſum, nobisq; in viſcera lapſum,
Corda mouens intus non miſſæ murmure vocis,
Sed tacito impulſu, atq; potenti numinis aura,
Qua nos vſq; mouet. Quo verò id nomine dicam?
Aut nullum, aut prorſus non enarrabile nomen.
Illi nomine enim quid opus diſcriminis ergo,
Cùm nullis penitus regnet conſortibus vnum?
Non animal, non res, non pars, nō fœmina, nō mas,
Quicquid es: ô ſeu vis, ſeu mens, ſeu ſpiritus ille,
Qui mare, qui terras, qui cælum nomine comples,
Cũcta mouẽs, mota amplectẽs, amplexa gubernãs:
Primò te eſſe quidem cuncti ſentimus, & vnum,
Inde bonum ſimul experti, verumq; vocamus.
Nec tamen es tantùm, verusq;, vnusq;, bonusq;,
Cætera ceu poſſunt dici quoq; pleraq;, ſed tu
Ipſum eſſe, ipſum vnũ, verumq;, bonumq; vocaris,
Quæ tamen inter ſe haud diſtant diuerſa, ſed vſq;
Sunt connexa adeò, vt penitus ſint quatuor vnum.
Nec confuſa vno tamen inuoluuntur aceruo,
Singula ſed propria ratione, & nomine diſtant,
Inq; vicem ſecreta ſuo ſe munere produnt.
Mira quidem hæc: tibi ſed nil eſt mirabile porrò.
Quod fieri nequit, ipſe potes, potes omnia quando
Nec tibi vis vlla obſtat. agis ſimul omnia. nec te
Eſt opus ante animo, quod agis, verſare ſagaci.

Quod

Quod vis id potes, idq́; simul molimine nullo
Perficis: vsq; tuum sanè est opus ipsa voluntas.
Quod loqueris, facis idem, opus & vox editur vnà.
Vt dixti, vt subitò ad verbum emersere creata
Omnia, & ex nihilo cœpit splendescere mundus.
Tu rerum tu principium, tu terminus idem.
Principium sine principio, sine fonte scatens fons,
Tu tibi principium, tibimet tu terminus ipse.
Incipis abs te, si incipis, in te desinis ipsum.
Incipis iccirco nunquam, non desinis vnquam.
Ceu, se qui sequitur longis anfranctibus vsq;
Per sua decurrens vestigia labitur annus.
Nec se sponte sua discedens deseret vnquam,
Donec tempus erit, donec qui tempora cœpit,
Finiet idem, instantis origo, & terminus æui,
Cùm volet, haud idem sibi finis, & exitus ipsi.
Non tibi heri, non cras, nõ quod fuit, aut erit olim,
Obijcitur, sed nunc, hodieq; haud labitur vnquam.
Quod factum, infectum facis, indictumq́; videri,
Quod dictũ est, penitusq́; hominũ de mente reuellis.
Quod nunc est, tibi semper erit, nec præterit ætas,
Nec te tempus habet, quæ nobis cunq; futura,
Sunt tibi facta, oculisq́; tuis subiecta priusquam
Terra patens foret, aut cæli pulcherrimus ordo.
Tunc neq; tempus erat, neq; post, neq; dicier ante.
Omnia solus eras, in te omnia, tunc quoq; te nos
Aut cælo dignos, aut certe sontibus vmbris
Transcripsisse ferunt, & iam sua præmia cuiq;
Pro meritis soluisse, vel vt tua certa voluntas,

Quamuis hinc longo fuimus post tempore creti.
Proinde preces cũ stat nobis tibi fundere, laudésve
Ante audis, quàm sint conceptæ in pectore nostro
Et benefacta hominum, & commissa piacula nostri
Ante homines dias veniant quàm lucis in oras.
Omnia scis, & cuncta vides tibi lumina mille,
Mille acies. at parua loquor, tu lumina totus,
Totus & ipse acies, nec quicquam te latet horum
Quæ sunt, quæ fuerunt, quæ sero deinde futura.
Nec tibi opus luce ad visum, neq; lumine. tu lux
Ipse tibi, tu cuncta illustrans lumina lumen.
Et latebras quærant mortales turpibus orsis,
Nec metuant oculos incurrere cuncta videntis?
Non vsquam locus vllus, vbi non ipse quiescas,
Omnibus inque locis ades omni tempore præsens
Diditus in partes omnes. tamen omnis vbiq;
Integer vsq; manes. nec te regio vlla prehensum,
Conclusúmve vsquam cohibent loca, liber vbiq;
Funderis, atq; extra nullus te terminus arcet.
Et si quid, mũdus quod nõ circũ ambiat vsquã est,
Id nihil est, nisi tu, tuaq; haud finita potestas.
Non oneri tamen es rebus, quibus insitus hæres.
Ipse sedes tibi-met sedes gratissima vbiq;.
In te vno requies tua. tu te nixus in ipso es
Cuncta tua replens vi. es totus in omnibus vsq;
Tactum omnem supra sine vi, motúve, sitúve:
Quod si adeo non sit, subito passim omnia casu
Cernere erit ruere, in nihilumq; redacta referri.
Omnia sustentas, procuras omnia, aliuq;,

Dum

Dum præsens ades, ipsa tua est præsentia vita,
Omnibus ipsa salus, agis omnia in omnibus, vno
Excepto tamen, ipse mali neq; enim auctor in vllo
Nec potis es sanctã noxæ vlli flectere mentẽ, (es,
Quod cadit in nostros, simul ac te amisimus, ausus,
Cetera semper agis. non te tamen omnia agentem
Exercet labor, at requies tibi summa. tibi alia
Ocia, tranquilláque solutus mente quiescis.
Omnia fers: oneri tamen haud obnoxius vlli es,
Ceu quoque si forte admissis irascere nostris.
Pace tamen frueris, placidáque serenus
Mente sedes. varium sanè, & mutabile quicquam
In te non cadit, aut nostræ inconstantia mentis,
Vtq; nouus nunquam. nunquam veter incipis esse
Semper idem es, plenusq; tui. procul extera quæq;
Atque aliena tibi absistunt. quicquid potis esse,
Aut non esse, tibi non congruit. omnia firma
In te sunt, nullos hominum metuentia casus.
Quicquid habes, vnus ditissimus, illud es ipsum,
Et nihil est in te penitus, te præter eundem,
Tuq; tui pars ipse, tui pariter quoque totum es.
Accessus tibi sunt nulli, nulliq; recessus.
Quicquid habes, te fixũ adeò atq; tenaciter hæret,
Vt nequeat traduci aliò, neq; veriter vnquam.
Dum luces, lux ipsa quidẽ es: dũ viuis, id ipsum es
Viuere: dum sapis, ipsa adeò sapientia tecum est,
Vt nusquam queat ab sese diuellier ipsa.
Quandoquidem nihil es concreti, apti've secari
In parteis, sed mens purissima corporis exors,

Ipse

Ipse tuis pollebs opibus³, nihil indigus extra.
Iccirco vsque tibi constas, & sedibus ijsdem es,
Nec te operum piget auctorẽ, nõ pœnitet vnquam.
Et siquando opus inceptum non perficis, & te
Subducis, non consilium immutabile vertis,
In melius sed flectis opus. neque enim illa voluntas
Tum, primùm subit : à prima sed origine rerum
Sic fixum stabat menti, immotúmque sedebat,
Nam veluti varios in serta recentia flores
Iungere nos iuuat, & longo contexere tractu,
Atque ita consertos diuum suspendere templis:
Aeternas sic te in seriem connectere causas
Aeternam perhibent, vt firma lege sequatur
Vsque alia ex alia stabilis neque desinat ordo.
Has præter nihil in terris, cælóve maríve
Euenit : eueniunt præeuntibus omnia causis.
Vt non è nostro cadat vllus vertice crinis
Te sine, non vllæ in siluis ex arbore frondes.
Vnus cunctas moues causarum maxima causa.
Et nihil est Fortuna, nihil quoque denique Casus,
Incertum quodcunque cadat, nisi nomina vana,
Quæ sumus infirmis commenti sensibus ipsi.
Quippe obscura licet sint pleraq;, & abdita nobis,
Fit tamẽ haud quicquam quod nõ prouideris antè,
Quàm vasti æthereos mundi procuderis orbes,
Seclorumq; nouus procedere cœperit ordo.
Atque ideo nobis interdum siqua videntur
Facta quidem temerè, & penitus ratione vacare:
Non tamen euersæ te protinus accusamus

Iusti

Iustitiæ, at potius nebulis adscribimus atris,
Et tenebris, quibus indociles inuoluimur ipsi.
Quis mentẽ abstrusam, quis numinis alta profundi
Consilia exploret? latet inscrutabilis ordo,
Et series longa tegitur conserta catena.
Ante oculis alti mortalibus abdita ponti
Antra legã, penetrémque imi sola operta profundi
Obseruata vaga tua quàm vestigia mente,
Occultásque vias penitus deprehendere poßim.
Vsque lates gaudésque nigris obnubilus vmbris,
Nec toto appares vsquam mortalibus ore.
Quas ego non latebras, quas nõ mũdi impiger oras
Nequicquam scrutatus, inacceßósque recessus
Sæpe adij, dum te per plana, per ardua quæro,
Actus amore tui, flagránsque cupidine vultus,
Nubila quo cæli, tempestatésque serenas!
Nam quoniam in terra visum te sæpe recenti
Audieram, priscisq; parentibus ore locutum,
Primùm terram adij, multum scitatus ab illa,
Ecquid forte suis latitantem viderit antris
Téque, tuósque adytus, & inobseruabile porrò
Norit iter: nihil illa meo sermone mouetur,
Sed circunfuso se ostendit in aëre tantùm
Pendentem, atque suis libratam nixibus offert.
Tum pictos varijs prætendit floribus agros,
Tot siluas, tot de nullo quoque semine plantas,
Pomáque, & haud vno nitidas è germine fruges,
Tempore quæque suo vice prouenientia certa,
Tum varias latè diuerso in corpore vitas.

Alituum, pecudumq; genus, genus omne ferarum,
Quæque suam certo seruantia fœdere formam,
Naturæ & stabili se propagantia lege.
Hoc opus omne tuū, hæc manuū monimēta tuarū.
Tu sator, atque opifex rerum, atque ipsius origo
Naturæ, si quicquam illa est, nisi nomen inane.
Te tamen haud vllis terrarum partibus vsquam
Aspicio, tua nec coram fas ora tueri,
Nec nisi sese oculis præbent mortalia nostris.
Inde abeo, & quoniam cùm nondum luminis ortu
Clara foret tellus, sed adhuc in nocte lateret,
Fumida suffundens cæcæ caliginis vmbras,
Iam tuus æquoreis innabat spiritus vndis
Luce recens orti perfundens cærula ponti.
Protinus immensi conuertor ad æquora ponti
Vestigans, liquidis ecquis Deus erret in vndis.
Apparet vastus tumidarum gurges aquarum:
Nil nisi pontus adest, variæq; sub æquore formæ,
Monstraq;, deformes phocæ, atque immania cete.
Tótque alij vitreo nitidi sub gurgite pisces,
Qui sese vsque etiam generatim in secla propagāt,
Quadrupedū vt genus omne, vt vitæ pēni potentū,
Nec minus vndisoni maris admirabile visum est
Ingenium, accessus tot certa lege, recessusq;,
Et modò crescentis falsas superare lacunas
Littora, detecto modò se subducere fundo,
Bisque die id, dum Sol semel vndique circuit orbē.
Ista quidem auctorē longe super omnia magnum,
Artificem præ séque ferunt, vltróque fatentur:

At

At nihil hîc simplex nostris nõ sensibus haustum,
Subiectúmve oculis video, nil funeris expers,
Necdũ oculos lux illa explet, lux maxima nostros
Lucis inaccessis habitans pulcherrima in oris,
Post hinc digrediẽs volucres quoq; tollor in auras,
Aereásque plagas, si fors tu spiritus auris
Misceris, gaudésque leues percurrere tractus.
Occurrunt mihi ventorum spirantia flabra,
Nimbiq;, & pluuiæ, atque niues, canæq; pruinæ,
Et ros, concretíque instar salis horrida grando,
Fulguráque, elisisq; corusci è nubibus ignes,
Quæq; mouent humiles audita tonitrua mentes.
Magna quidẽ hæc visu artificẽ testãtia magnum.
Nam quis non deus, humana sed stirpe creatus,
Alituúmve etiam superum de gente volucri
Tam varium excudat tãta arte coloribus arquum,
Mortalíve manu opus haud imitabile fulmen?
Parua sed ista tuæ mihi sunt vestigia lucis.
Necdum se mihi vis aurai simplicis illa,
Spiritus ille offert replens nullo omnia tactu.
Nondum te teneo, qua te regione requiram?
Quo sequar? vt perhibent, tibi sedes arduus æther.
Aethera conscẽdam quis quæso accommodet alas
Præpetis enanti mihi nunc super astra columbæ?
Astra sequar pennis, puráque in luce quiescam.
Iámque adeo immensi suprema volumina mundi
Intueor propius rapida vertigine volui,
Cetera in obliquum aduerso nitentia motu
Sidera per stabiles orbis, qui voluitur, axes,

Vnde dies nocti semper succedit, & vsque
Mensibus exactis in sese voluitur annus,
Vérque suo rediens semper se tempore profert
Post Hiemē, sequiturq; Aestatē Autūnus inhærē
Vix oculis propiora fero mortalibus astra.
Admiror lucem, admiror rutilantia longè
Lumina, & inuenti mihi spes accenditur ignis,
Quem cupio, quē dudū inhians toto æthere quæro
Vt verò ætherea lucis fontémque, domúmque
Longius aspexi medium inter sidera Solem
Auricomum, & totum radiis vibrātibus aureum
Lætitia exilui, neque tantum lucis in vllo,
Qui non longè esset supra omnia, credere quiban
Lux tamen illa expers vitæ, & sine sensibus igne
Lux alia de luce, aliis déque ignibus ignis,
Artificémque suum ceu cetera sidera nouit.
Nec dum oculis sese præbet nitor aureus ille,
Qui cùm cuncta mouet, non est obnoxius vlli,
Exterius qui se moueat. se conciet ipsum
Spōte sua exoriēs nunquā, vtneq; desinet vnquam
Restabant vnæ aligeræ toto æthere mentes,
Aethereæ cælestum animæ, vitæq; volucres,
Primorem stipant quæ mentem examine denso
Vsque ministerio intentæ, iussæq; rotatu
Sidera perpetuo torquent voluentia mundi.
Accessi, mediúmque dedi me lætus in agmen.
Hîc choreæ, hîc cantus hilares, thyasiq;, choríque,
Gaudiáque, & læti lusus, hîc omnia læta.
Illum adeo, mihi qui visus præstantior omni

Illo

Illorum è numero ſanctum ceu numen adoro.
Inclamant omnes, in primis verba precantis
Ipſe arcet, refugítque, humilis cui thura parabam,
Séque deum negat, atque dei vix cernimus ipſi
Instar, ait, ſimul ad laudes, & carmina lætus
Interrupta redit, cantúsque inſtaurat, & illud
Sanctius, ac claris longè ſublimius aſtris.
Cum ſociis lumen canit indefeſſus, & vſque,
Læta cohors regem læto clamore ſalutans,
Sanctus, Sanctus, ait, Sanctus, ter maxime térque
Optime, quo melius nihil, at nihil omnia præ te.
Tu pater es, tu te fœcunda mente volutans
Ipſummet te totum obiens, intéque reflexus
Concipis ipſe tui exemplum, tuæ imaginis inſtar,
Haud vlli viſum, ſed inobſeruabile prorſum.
Seu cùm ſecum aliquid mortales farier orſi
Concipiunt tacito ante latens in pectore verbum,
Quàm vox aereas audita edatur in auras.
Sed quod tu tecum mente ingens concipit alta,
Verborũ haud ſimile eſt hominũ, dũ corde p̃mũtur,
Sed ſine principio dictu mirabile verbum,
Quod ſemper fuit, eſt, & erit ſine fine, ſine vllo
Interitu æternum, nullóque obnoxius æuo
Fœtus, ab æterno genitus, ſine matre parente
Filius, æterno proles æquæua parenti.
Semper es, & nunquam tecum vnicus ipſe fuiſti,
Quin fuerit tecũ pariter quoque, & vnica proles.
A vobis nunquam alter abeſt. regnatis vterque
Omnipotẽs, & vterque ingens immenſus vterque,

Et pariter deus, æqualísque potentia vtrique.
Quin & concordes, vósque inter mutua amantes
Communi (nullis opus extricabile verbis)
Afflatu æternum semper spiratis amorem.
Quódque ab vtroque fluit, consorti Spiritus aura
Numen habet, pariterq; Deus quoq; regnat vbiq;
Omnipotens, ceu tu, omnipotens, ceu Filius ipse.
Treis tamen esse Deos siquis putat, auius errat:
Vnum numen idem tribus est, tribus vna voluntas;
Vna eadémque tribus natura, atque vna potestas,
Maiestasq; eadē, atque Deum ter dicimus vnum.
Quandoquidem quod tu, sit quāuis alter, & alter,
Haud tamē est qui tu, ast alius numeratur vteruis,
Nec natus pater est, nec natus spiritus, aut tu
Alteruter, vestrum sua sunt discrimine certo
Munera cuique: nihil confusum est, inq; volutum,
Tergeminóque Deus polles cumulatus honore.
Te nullus fuit ante Deus, neque post erit vllus.
Vnus es, æterno qui numine cuncta gubernas
Abditus, ingens, omnipotens, ter vbiq; tremendus,
Cuncta supercilio quatiens, cuncta igne corusco
Terrificans, cæli superas dum concutis arces.
Hæc memini, atque alia alterni miranda canebāt,
Et mihi sublimen lucem eminus ostendebant,
Lucem admirandam, quam cernunt clarius ipsi,
Cùm sint ætheree, & nullo prope corpore mentes,
Dura quibus tristis præclusa est ianua leti.
At mihi mortali in medio caliginis atræ
Vasa est clausa, nigraq; procul circundata nocte.

Incer

Incertum poßim nebulosam an dicere lucem,
Lucentémne magis nebulam iubar intus inesse,
Dignosco tamen aurifluis fulgoribus ingens,
Quódque omnem exuperat magno discrimine lucē,
Si quicquam fas supremæ componere luci,
Vnde omnis ceu fonte fluit lux cetera largo.
Terrenam vt superant cælestia lumina lucem,
Cetera vt ingenti concedunt sidera Soli
Lumine, Sólque animos cælestes aureus infra est,
Sic tibi non tantum assurgit lux omnis vbique
Aetheris immensi, tibi sed collata repente
Fit nox & nigra pallens obducitur vmbra.
Inde mihi siquis quandoque eruperit ardens
Per cælum radius, mentíque affulserit ignis,
Præterit, & rutila cæli fugit ocior aura
Quæ cecidit, seu visa polo cecidisse sereno,
Nec blando mihi fas oculos saturare nitore.
Si mihi nunc siquis velamina nubis opacæ
Demat, & exertum penitus decernere lumen,
Quod colimus, cui thura damus, cui ponimus aras,
Ignotúmque animis cupidis ardemus, & vsque
Flagrantes acri frustrata tabescimus igni,
Quóve magis sensu comprēdere tendimus, ægrosq;
Altius in cælum visus attollimus, hoc tu
Effugis, aspectúque magis tua subtrahis ora
Nube tegens, piceæq; inuoluis nubis amictu;
Exiguámque tuæ miramur imaginis vmbram.
Ac veluti siquis Solis, Lunæve labores
Deficiente velit paulatim cernere luce,

Non ille arrectos extollat ad æthera vultus.
Verùm aut subiectis cælum speculetur in vndis,
Aut vitro lucente, vbi plurima ludit imago.
Sic nobis altum spectantibus ora tueri
Fas nunquam tua, nec veram prope cernere formã
Infirmi nequeunt humani luminis orbes.
Maximus es, nemo quãtũ tamẽ expedit vnquam.
Optimus es, nulli qualem tamen edere fas est.
Credo equidem faciem propius, tuáque ora tueri,
Atq; vti es omnino potis est haud noscere quisquã
Terrena quàm mole diu membrisque prematur.
Auersum te terga oculis vix cernimus ægris.
Et potius, quid non sis quiuis promere poßit,
Quam vera valeat penitus te reddere forma,
Quippe tuæ aspicimus tantum vestigia dextræ.
Quicquid habet tell⁹, mare, cælũ, quicquid & æther
Latipatens opus omne tuum: quodcũque videmus,
Sentimúsve, tuum est. nobis hæc reddit imago.
Plurima te in speculo, liquidisq; tuemur in vndis.
Terga tuæ sunt hæc, & posteriora figuræ.
Proinde quis amota te poßit comminus vmbra
Ferre oculis qualis, quantúsve amplecteris omnia,
Vndique diffusus, nullo de lumine lumen,
Lux nulla de luce, omnis sed lucis origo?
Nemo equidem credo vim tantam luminis absque
Interitu ferat, aut torrentis flumina lucis.
Iccirco te mortales, metuúntque tremúntque,
Séque tuæ cupidos solantur imagine formæ,
Atque etiam ad veros non audent tollere vultus.

Omni

Omnibus es timor, vnde Deum dixisse priores
Te credunt aliqui veræ rationis egentes.
Te vulgus tremat, & mortalis cetera turba,
Sisq; aliis metus, vt libet, ac formidinis horror.
At mihi blãdus amor, mihi sis placidissim⁹ ardor.
Noctes atq; dies toto te pectore versem.
Te sine sit mihi dulce nihil, te pro omnibus optem,
Vnum depeream: totis hunc sensibus æstum
Implicitem: hunc imis exardens ossibus hauriam,
Hoc mihi soluantur flagrantes igne medullæ.
Hos mihi mens vnos semper suspiret amores,
Nunquã operum, nunquã meritorũ oblita tuorum.
Quòd sim, quòd viuã, quod sensu animoq; capaci
Præditus viar, vti sanctæ tuæ imaginis instar,
Muneris omne tui est: tibi gratia debita soli,
Cui nunquam dignas potis vllus soluere grates
Pro meritis, licet ille sacræ se destinet aræ
Sponte sua, & sæuos torrendum iactet in ignes.
Sancte veni, neq; te iam aspectu subtrahe nostro.
Lux nulla de luce, vllo haud de lumine lumen,
O nitor exoriens nostræ pulcherrime nocti.
Quo fugis? appare mihi tandem, & nube remota
Exerere, atq; tuo flagrantem refice vultu,
Voxq; meas age nunc primum tua personet aures.
Te semel inspecto vitam haud finire recusem,
Si nequeam insolitam vim lucis ferre profusæ.
Sed potero, atq; operũ patiens amor omnia vincet,
Qui me iam dudum male habet, totisq; medullis
Vrit, tabentiq; animo te suggerit vnum:

Vnum te noctu, te luce vsq; aucupor vnum
Vsq; tui desiderio perfixus amoris.
Ac veluti, ab nemorũ quẽ dudũ algẽtibus vmbris
Exciuere canes, medioq; egere sub æstu
Aequora per longo camporum libera cursu,
Ceruus hians liquidæ fontem memor optat aquai,
Suetus vbi gelida sese perfundere lympha:
Haud aliter fontem mea te sitis arida viuum
Suspirat, cæloq; cadentem demoror imbrem.
Rumpe moras, age, fons viuus, cæli aureus imber
Labere, & aurifluo labris sitientibus amne
Affer opem, arentemq; sitim ros imbrifer exple.
Iandudum desiderio gemibúsq; solutis
Deficio exanimis, tua dum frustra atria lustro,
Ostiaq; insisto immensam claudentia lucem.
Pande fores: te pande mihi: per te datur vnum
Ad te aditus, tuq; ipse tuimet ianua clausa es.
Suscipe me, & validas intranti suffice vires,
Et mihi quicquid opũ, quicquid vt daturus honorũ
Tolle precor, mihi te solùm, nudumq; repende.
Es mihi pro rebus cupido satis omnibus vnus.
Egredere, optatos fulgur velut exere vultus,
Et ferrugineum caliginis aufer amictum,
Lumine Sol oriens rigat vt cæli arua recenti.
Si verò, cùm sis passim ingens, totus vbique,
Respuis externos sine corpore spiritus haustus,
Atque ipsi verè penitus tibi cerneris vni
Quòd nihil omnino præ te sit corporis exors:
Quód ve loco certis non insit partibus orbis:

Saltem

Saltem parua tuæ lucis scintilla corusco
Emicet igne, meamq; serenus discute noctem.
Cernere si nequeo, temet sis quantus in ipso,
Quod dabitur, simul orbem acri lustraueris igni:
At saltem, qui sis in rebus, quantus abundes
In nobis: quantúsq; animis cælestibus insis,
Aspiciam, dulciq; tuo fruar eminus ore.
Tantum si mihi non pigeat te ostendere, qualem
Affulsisse ferunt vacuis in saltibus olim
Pastori Isacidæ, soceri dum pasceret agnas
Collucente rubo, flammisq; ardente coruscis,
Cùm tamen illæso frondes cum stirpe virerent,
Aut quale effusum per cornu rasile transit
Lumen, & inclusus transpectu cernitur ignis,
Quãquam ô, sed mea me grauiora piacula tardãt,
Ne te ferre queam, qualem te legifer idem
Palmiferi vidit nimboso in vertice Sinæ
Fulminibus crebris fumanti monte tonantem.
Da mihi te, eq; rubo tua vox vtcunq; feratur,
Meq; voca, mea nec quicquam commissa morẽtur.
Si potuit quondam qui teq;, tuósq; petebat
Insidijs, sanctum de cælo cernere lumen,
Teq; audire, fuit postquam ad meliora, vocatus,
Exutus veterem Paulus cum nomine mentem:
Me quoq; verte. tuũ est misereri, & parcere semper
Subiectis, corãq; admissa fatentibus vltrò,
Quos tuus ipse sui gnatus lauit amne cruoris,
Quando operis tibi cura tui, nec deseris vnquam
Quos semel in dias eduxti luminis oras,

Sponte sua sibi ni desint, perdantq; volentes.
Mentibus in nostris semper seris aurea recti
Semina, si quicquā ingredimur te iudice dignum,
Tu nobis das velle prius, dein sufficis aptam,
Qua fieri id possit, vim: nec te subtrahis vnquam
Tramite ni recti male suasi sponte relicto
Labimur in scelus, & votis agitamur iniquis.
Atq; tuam oppositis animis auertimus auram.
Tunc fugis, & fœdis abes irreuocabilis orsis.
Nam quāuis hominē admoneas, foueásq;, tegásq;
Quodlibet audēdi est tamē omnibus æqua potestas
Et nobis laxas nostri vsq; relinquis habenas,
Iustitiæ tantum memores rectiq; piiq;
Esse iubes, atq; ipse coli te præcipis vnum.
Et quamuis mortale genus nil promere posit
Laude tua dignum, nec quicquam mente capaci
Concipere egregium, neq; enim te pingere veris
Fas cuiquam dictis, sed inenarrabile numen
Maiestásq; tua est, nostras tamen optime laudes
Non refugis, gaudésq; hominū pietate benignus.
Quippe tener simul emersit per inania mundus,
Cuncta tuas ora in laudes soluêre repente,
Artificemq; agnouit opus, te lucidus æther,
Te sancti volucres noua gens radiantis olympi,
Et numen sensere tuum polus alter, & alter,
Lunaq;, Solq; recens, & sidera matutina.
Omnia plaudebant, supera omnia læta sonabant,
Et cecinêre nouum tibi carmen vesper & ortus.
Intereà aëreis sua erat quoq; plurima campis

Lætitia, & toto strepuêre tonitrua cælo.
Continuoq; ignes fulsêre in nube corusci,
Atq; humiles rutila lustrârunt lampade terras.
Nec vos immensi mora distulit æquora ponti.
Exultastis aquæ plansu, exultastis arenæ,
Et caudis nitidi planxistis marmora pisces.
Cernere erat, qua cæruleas supereminet vndas,
Omniferam dorso tellurem murmure læto
Intremere, & celeri velut assultare chorea.
Necdum quadrupedes gustarant pabula in aruis,
Nec variæ volucres rostro se pascere acuto
Assuerant prius omne pecus, prius omne volantũ,
Reptantumq; genus mira te laude ferebant,
Et rerum auctorem, seruatoremq; canebant.
Ipse latens, mediisq; in nubibus igne coruscus
Gaudebas, operiq; tuo faber indulgebas,
Qualis, cui crescit natorum plurima pubes,
Omnes cùm videt insignes pietate, sibiq;
Subiectos, pater ille animum labefactus amore
Lætatur secum, & tacito sub pectore gestit.
Tandem natus homo est, cœpitq; animata moueri
Gleba recens, cœloq; arrectos tollere vultus,
Illi præ cunctis animantibus ipse dedisti
Diuinos altæ mentis diuinitus haustus.
Vt nullum in terris propiùs te accedat, & vndis,
Ingenium haud veræ omnino rationis egenum.
Muneris iccircò tanti memor ore canebat,
Et meritas toto soluebat pectore grates
Cum consorte toti incedens per amœna vireta,

Halantésq; tibi flores, & serta legebat.
Felix ô nimiùm, tecum, si fœdere pacto
Mansisset dictis, nec turpi iura resoluens
Arsisset voto, vetitiq; cupidine pomi
Seq;, suumq; genus veniens mersisset in æuum,
Omnia suffundens mortis nigrore repente.
Tu tamen ô nostras nimium miserate ruinas
(Suasit amor) demum nos vltrò in pristina reddi
Nec sinis in tenebris, atraq; voragine volui:
Nam tandem auxilium cælo dimittis ab alto,
Qui reduces noctis nos tantæ euolueret vmbris.
Non tot veridicis olim de vatibus vnum
(Quod poteras) non alitibus de ciuibus vnum,
Qui cæli supera alta colunt, sed munere tali
(Quæ pietas ? qui tantus amor?) tuus vnica proles
Fungitur ille, tui vera, atq; simillima imago
Filius, æternum qui tecum viuit, & vnum
Est, & idem tecum, tibi nec diuellitur vnquam.
Nascitur humana sub imagine, nascitur ille
Qui semper fuit, est, & erit, cui sidera parent:
Mortaliq; Deus tegitur sub mole, nec artus
Respuit humanos, nec vitæ incommoda nostræ
Factus homo, mortiq; etiam se subijcit vltrò,
Vt nos æternæ mortis de faucibus haustos
Eriperet, claroq; humiles inferret olympo.
Ille etiam, mundo cùm venerit vltimus æui
Terminus, ante noua quàm flagrent omnia flãma,
Arce tuo missu ad terram descendet ab alta
Aetheris, vt vitas hominumq;, & crimina discat

Quæsitor,

Quæsitor, quem non bene vel malefacta latebunt,
Pro meritis statuet pœnas, & præmia cuiq;
Cùm verò ingenti flamma arserit orbis vbiq;,
Continuo tellure noua, cæloq; recenti
Cernere erit lustrata hominum volitare per auras
Corpora clara magis cæli radiantibus astris,
Omniaq; ætherei complere sedilia cæli.
Tu pater in medijs tot millibus æthere summo
Totus collucens, radijsq; micantibus ardens
Longe omnes supra pro maiestate sedebis
Cum nato æquipotente, tuumq; afflabis amorem
Omnibus, atq; tuo lætos dignabere vultu,
Vnde animis venit alma quies, sine fine voluptas,
Tunc te sicut es, & sine nube videbimus atra,
Et nil iam leuibus speculi debebimus vmbris,
Felices omnes, & conditione beati
Quisq; sua, haud animis tendent optantibus vltra,
Alter & alterius non suspirabit honores.
Omnibus vnus erit iunctis amor, atq; fouebunt
Mutua se, dulciq; animis ardore liquescent.
Nec se vlli poterunt posthac summittere culpæ,
Vt cæli volucres post prima pericula ciues.
Ter felix sine fine quies, sine fine voluptas.
Tunc neq; erit finis, neq; tempus desinet æuum,
Quodq; est, quodq; olim fuit, & quod deinde sequetur
Vnum erit, immensi requiescent sidera mundi,
Mobilis & circum torqueri desinet orbis.
Ipse etiam cursusq; sui aßiduiq; laboris
Oblitus Sol stabit, iners nihil edet in auras

Terra parens. nil iam gigni, nil crescere, aliue
Cernere erit: nil mutari, nil deniq; obire,
Omnia semper erunt eadem terra, æquora, cælum
Sideraq; vltrici mundi lustrata fauilla,
Haud infra ætherei fulgebunt lumina Solis,
Lumina quæ solita mundo nunc luce ministrat.
Tunc mage erit longo Sol lucidus interuallo.
Nullus erit nimbus, nullæ toto æthere nubes,
Quæ sese obijciant, & opacum lumen obumbrent.
Otia mundus aget: tu solus gignere prolem
Vnigenam perges fœcundo in secula verbo.
Gignendi nec finis erit, & vterq; beatam
Concordi a flatu semper spirabitis auram,
Sol vti inexhaustum nihil vnquam mittere lumen
Desinit, vsq; noua perfundens omnia luce,
Omnia perpetuo conseruans fota calore.
Vnus cuncta reges. eris omnia in omnibus vnus.
In te vnum conuersi animis flagrantibus omnes,
Mirari, amplectiq; omnes, pasciq;, fruiq;,
Aeternumq; tuas resonabunt omnia laudes.
Salue summa boni, fons veri, lucis origo.
Si quid iustitiæ est nobis, rectiq;, pijq;,
Si quicquam virtutis, id omne, id fluminis instar
A te fonte venit recti omnis, cum tibi iuncti
Hæsimus, hãc trahimus tua per commercia partem.
Tu pietas, tu iustitia es, tu cetera virtus
Omnis, & in nostras emanas vndiq; mentes:
Tu vigor es rerum, tu vis, tu lucidus ille
Splendor, quo cæli regitur pulcherrimus ordo.

T

u soli radios, tu præbes agmina Lunæ,
:teraq; accendis pacísq; micantia cæli
dera luce tua, & totum iubare æthera vestis.
ecula tu reparas semper fugientia mundo
empora dispensans, annos, mensesq;, diésq;,
t lucis, noctísq; pares tu diuidis horas.
Atq; orbis velut es sator vnicus, omnium origo,
ic etiam tu cunctarum concordia rerum,
u mundi tu concentus, tu consona Musa
erpetua in seriem nectens elementa catena,
uspendísq; grauem telluris in aëre molem,
t suspendis aquas, tot vasti stagna profundi,
Atq; pares orbis lati moderaris habenas.
mnia solus agis, solus pater omnia curas.
Nec te centimanum dicam tamen. es tibi totus
pse manus, totúsq; oculi, digitiq; pedésq;,
rachiaq;, & mundo noua semina sufficis vnus.
Tq; nouas animas in membra recentia fundis
Iumani generis sator indefessus, & orbem
inibus in cunctis varijs animantibus imples.
Nec sine te it quicquam aëreas in luminis oras.
er te concipiunt fœcundis imbribus agri,
eminaq; educit dias calor almus in auras.
ramine conuestis sola: versicoloribus arua
loribus appingis, pictísq; tapetibus ornas
emper vere nouo: nec certus rumpitur ordo.
picea serta gerens, maturaq; semina curua
alce legens, alimenta animantibus ingruit æstas.
Rore leui arentes reficis nocte humidus herbas:

Hinc

Hinc varia arboribus pendentia poma coloras,
Et nitidas lentis suspendis vitibus vuas.
Venit hyems niue, & albenti tegis arua pruina,
Telluremq; gelu premis, & vaga flumina sistis.
Tu quoties libuit, veluti deprompta reclusis
Thesauris profers ventorum immitia flabra
Imbripotens, nimbos, tempestatésq; coërces.
Fulguribus terras, & sæuo fulmine terres.
Omnia mox cæli detecta luce serenas,
Aëreas equitans nubes, lateq; sonoris
Ventorum inuectus pennis caua nubila differs.
Das leges, & iura polo. tibi curia sancti
Aetheris obsequitur, nutúsq; obseruat heriles
Sanctorum chorus alituum. tibi in omnia summu
Imperium: tu rex regum: tibi sceptra, tibi ipsa
Regna accepta ferunt reges, & numen adorant
Accurui, votisq; vocant, metuuntq; tremuntq;,
Atq; humiles vni tibi corda ferocia ponunt.
Insani, tibi qui se frustra opponere signis
Infestis audent, atq; irrita bella lacessunt. (bis
Quãdoquidẽ ceu das, adimis quoque regna super
Quanta tuæ sit vis, quàm sæua potentia dextræ,
Cælestum volucrum scit quondam maximus ales,
Olim qui roseo ceu Lucifer ore nitebat,
Et matutino præbebat lumina cælo
Cum socijs nunc in tenebris, & nocte profunda
Sontibus infelix æterno carpitur igni
Noctipotens vmbris terror crudelibus, & fax,
Lucifugísq; animas miseras exercet in oris.

it Babylon superas educta turre sub auras
rrigenas quali disieceris ense gigantes.
it Segoris scitá; infelix Asphaltido vndæ
Eccola, quas vrbes subito telluris hiatu
ausers, & pluuio gentem deleueris igni
fusam immane nefas, vim cæli inferre ministris
lligeris teneræ iuuenum sub imagine formæ.
ntus agit furor insanos, tam cæca cupido.
pedibus salsas das ire impunè per vndas
spensis genti, dum vim fugit hostis, amicæ,
mare veliuolum concreta diuidis vnda.
ec mora, vorticibus pelagi in se deinde reuersis,
Arma inimica, viros, currusq; sub æquore mergis,
duram Ægyptum luctu prosternis amaro,
tam non vlla prius potuerunt edita cælo
ectere signa iræ cælestis nuncia monstra.
potes hostiles nullo ariete vertere muros
ed solum clamorem hominum, sonitumq; tubarū.
quoties opus, insolitis terroribus hosti
duerso immittis tenebrasq;, metumq;, fugamq;,
conuersa adigis dare terga sequacibus vmbris.
x tua terribile est tonitru, tua dextera fulmen.
populum innumerum deserta per inuia vectum
ncreto cæli pauisti rore tot annos.
u largum duris è rupibus elicis amnem.
dulces in aquas fontes conuertis amaros.
rerum quandoq; vices, & fœdera rumpis,
t quas fixisti leges, idem ipse refigis.
nc precibus validi herois, dum prælia tendit,

Sol cælo ſtetit immotus, mirantibus aſtris,
Ceteraq; aßiduos requierunt ſidera curſus.
Hinc conuerſa retro quoq; flumina ſubſedêre.
Aut ſubito obſceno manarunt rubra cruore,
Et ſegnis quadrupes humana voce locuta eſt.
Olim etiam pluuiam multos innubilus annos
Haud aër dedit, & latices latuere repoſti.
Ante hauſtum largis deleras imbribus orbem.
Tu cererem exiguam nati conuertere in artus
Diuinos, corpuſq; potes ſacrantis ab ore.
Quid mirum, ſi ferrum etiam natet amne liquen-
Suſpenſum, nec mole graui ſubſidat in ima?
Si vim ſponte ſuam dediſcat mitior ignis,
Nec pueros cremet in media fornace canentes?
Arida ſi nitido reuireſcens germine virga
Non expectatos det obuſto cortice flores?
Per te etiam ſurdis penitus ſæpe auribus orti
Sunt viſi claras audire & reddere voces.
Nec non capti oculis, & blanda luce carentes
Iucundum cæli potuerunt cernere lumen,
Vt ſileam, quos in media iam morte iacentes
Incolumes ſeruas, nutuq; in priſtina reddis.
Quin etiam extinctos, ima & tellure repoſtos,
Cum libet, amiſſæ reuocas ad munera vitæ,
Idq; aliįs das poſſe, tuas qui pectore caſto
Implorant vires, & ſanctum nomen adorant.
Nil adeò noſtris tam viribus inconceſſum,
Quod non eualeat quiſquis te pectore toto,
Toto corde colit, totis te ſenſibus haurit.

lle etiam auulsos in salsas æquoris vndas
ransferet, ac coget per inania currere monteis.
lle etiam velut ante oculos ventura videbit
'aticinans, populisq; canet longe ante futura.
argiùs ipse homini te sæpe infundis amico,
æetera de nihilo quem propter cuncta creasti.
llum etiam demum cæli dignaris honore.
espice nos bonus, & nodo tibi necte tenaci.
os facere id potis est vnum, ac seruare beatos.
am quicunq; tibi se iunxit, & altiùs hæret,
eq; habet, oīa habet, nulliusq; indignus vltra est.
mnia sunt in te, per te omnia, te omnia ab vno.
quid opus, nulli dees, omniaq; omnibus vnus
fficis, & te, qui sis omnibus omnia, præbes.
u vigor es fessis iactatis æquore vasto
u portus, tu fons liquidæ sitientibus vndæ.
u requies, tu pax animis placidissima nostris.
u modus es rerum, mensusq;, & dædala forma,
etaq;, tu pondus, numerusq; ordoq;, decorq;,
u cunctis communis honos, tu vita, salusq;,
u cunctis communis amor, tu plena voluptas
mnibus, & virtus. abs te sapientia, si qua est
ortali: tu lex, tu spes certissima, tu lux,
u via, tu ratio. desunt mihi carmina, desunt
erba, tibi quo plura cano, tibi plura canenda
estant mortali non euoluenda labore.
on te orbes capiunt, non ampli semita cæli
rdua, non ratio, non mens, non deniq; sensus.
tq; adeò maris immensi tot stagna, tot vndas

Ebibere enitor, totumq́; haurire profundum.
Hic mihi si æternum sonet immortalis aheno
Gutture vox, centumq́; obeant hæc munera lingu[æ,]
Seminaq́; excudam laudum vsq; astrusa tuar[um,]
Haud equidem exiguã sperem comprendere pa[rtem.]
Sint ideo votius tibi nostra silentia laudi.
O decus, ô iubar æternum, inuiolabile lumen.
Summũ vnumq́; bonũ, summarũ maxima summa[,]
Si quid honos, si quid laus, si quid gloria, id o[mne]
Vnus habes, tibi honos, tibi laus, tibi gloria soli.

DEI FILIO, DEO OPT. MAX.

PRincipio ante æui primordia, & ante creat[a]
Oĩa, verbũ erat æternũ, immemorabile ve[rbum]
Vsq; Deum propter residens, haud numinis ex[...]
Diuiniq́; haustus, sed erat quoq; numen idipsu[m,]
Eq́; Deo Deus, & verum de numine numen,
Quod Deus æterna produxit origine, nullo
Temporis obsequio se in semet mente reflectens,
Concipiensq́; suæ propriũ hinc sibi imaginis in[...]
Quo sine nihil horum constat, quæcunq; creata[...]
Fons vitæ, fons lucis erat mortalibus ægris.
Lux ea sed tenebris primò radiabat in altis,
Nec claram cæcæ lucem agnouere tenebræ.
Hûc missus vates, lucem qui proderet almam
Gentibus, & largo lustraret lumine mundum,
Veridicoq́; rudes præuuncius ore moneret,
Non lux ipse quidem, sed tanti luminis index.
Lux erat ille autem, qui primo lumine semper

Effulget primas mundi ingredientibus oras.
'on aberat mundo mundi fabricator, at ipsum
ductorem haud agnouit opus. sed ei obstitit orbis,
iq; sua aduenientem alij exclusere, neq; illum
admisere sui: sed quotquot luce recepta
accepere, pijs tum primum oblata facultas,
t monstrata via est, qua cæli surgere ad auras
ssent, seq; Deo ceu pignora iungere cara,
ustrati velut, atq; iterum diuinitus ortis.
'am verbũ omnipotens (agite hîc assurgite dictis
lortales venerati animis) mirabile verbum
ilapsum cælo moribundos induit artus,
ictus homo Deus, & nostris habitauit in oris,
nde salus omnis nobis est orta sepultis.
antáne te pietas miserantem incommoda nostra,
antus adegit amor, cæli vt de lumine claro
e nostris velles vltrò immiscere tenebris.
ùm sis æterni proles æterna parentis,
uciferum ante satus roseum? tu Lucifer ipse,
æteraq; astra tuo tu lumine cuncta serenas,
ui gigni neq; cœpisti, neq; desinis vnquam,
incipio semper genitus, gignendus & vsq;,
rincipium de principio, de fonte oriens fons.
u Sol, atq; idem splendor de Sole resurgens,
plendor qui Solem illustras splendoribus ipsum,
ux de luce micans, clarum de lumine lumen.
ol, omnis fons iustitiæ, pietatis origo,
plendor, qui totum illustras splendoribus orbem.
u mortale hominum genus ipsa ab origine rerum

Vidisti curas humiles, & vana fouere
Consilia, accuruum terris, cælestium inane.
Huc ideo accesti moribundo corpore septus
Te medium dans inter nos, interq; parentem:
Vt nos erudiens nunquam ante audita moneres
Arcanis inscripta notis in codice clauso.
Quem septem custodibant adamantina signa.
Hic veterum coram euoluens oracula vatum
Lustrasti nos luce noua, vt concreta videntes,
Atq; oculis subiecta, etiam possemus adire
Quæ fugiunt hominum visus, vix peruia menti,
Atq; ita nos veheres tua per vestigia ad astra
Qualis auis, non iam implumes cum sedula nat
Inuitat, tenditq; volatu educere in auras,
Ipsa superuolitat nidum alludentibus alis,
Paulatimq; leui se tollit in aëra lapsu.
Non alia humanum genus arte obtusa tot ann
Corda gerens poterat sublimi pectore digna
Concipere, & volucri cælum tramittere mente.
Nam tibi cũcta pater, quæ sunt, quæve ante fue
Quæve dehinc ventura, vni detexit, & æquè
Omnia scis, & cuncta vides, videt omnia vt ille
Te quãuis genuit pater auctor, non tamẽ vnqu
Te fuit ante pater: nunquam non ipse fuisti
Filius æterno soboles æquæua parenti.
Ceu, quamuis longe æternis pereuntia distant,
Splendor ab igne oritur, splendorẽ non tamen ig
Anteijt, at simul atq; ignis tum cœpit oriri,
Ortus item pariter splendor diffulsit ab igni,

Ae

Æternusq; foret pariter, si æternus & ignis.
on pater est te maior. habes patris omnia, & in te
t pater, vt genitore itidem tu semper in ipso es.
usq; potest pater, æquè eadē potes omnia ab illo,
antum te genuit pater amplius, ipse neque illum
gnus, nec pater es, sicut neq; filius ille.
patris æterni æterna, atq; simillima imago,
patris inuicti robur, tu dextera, & ingens
achium, inexhaustusq; vigor, virtusq; perennis.
patris æterni es sapientia cuncta videntis.
ua maria, & terras, cælū, æthera, cūcta creauit.
iam Deus æthereos cùm mundi excuderet orbes,
ereasq; plagas conflaret: cumq; liquores,
circunfusas laticum suspenderet vndas,
braretq; suo tellurem pondere nixam,
q; vicem validis connecteret omnia vinclis,
se aderas operi indulgens, nutu omnia firmans,
nnia componens. sine te nihil: omnis vbiq;
per te decor, & rerum pulcherrimus ordo.
amq; sinu patris ipse aderas noua cuncta creātis
nte mare, & terras, cæli ante patentia regna,
nte humiles colles, ante alta cacumina montes,
uminaq;, & fontes genitus. prærupta priusquam
ndamenta graui telluris mole locaret,
lius extabas ante omnia secula natus,
mplexusq; patrem æterno deuinctus amore
udebas tecum, torrens vnde illa voluptas
immensa fluit, gaudent qua cuncta creata,
æ sensus hominū supra est, super oīa abundans.

Auribus vt nemo hāc, nemo vmquā mente cap[...]
Hauserit in terris. animas ea sola beatas
Efficit æthereis exemptas corpore in oris,
Vt nihil vlterius quærant, nihil amplius optent.
Tu tamen ô nostros adîsti sponte labores,
Mortalesq; auras hausisti has noctis in vmbras,
Editus, humanosq; puer collectus in artus,
Verus homo, verus pariter Deus, vnus vtrunq;
Nasceris, & cæli nostri non respuis oras,
Eq; sinu patris in terras te deijcis imas
Solis lucis egens, cùm sis fons lucis, & ipsum
De nihilo extruderis, nullaq; è lampade Solem,
Cæteraq; illustrans cæli succenderis astra.
Nasceris, & subito aspectu cælum omne serenas
Editus in lucem pura de virginis aluo,
Quæ penitus thalami, tactusq; ignara virilis
Numinis afflantis sancta concepit ab aura.
Nasceris: in terris pax nascitur aurea tecum,
Pax omnem sensum exuperans, insueta voluptas.
Nasceris, vt verni species patefacta diei
Omnia lætitia perfundis, gaudia vbiq;
Plena feris: mirarorant dulcedine montes
Vndiq;, mellifluæq; redundant nectare valles
Vndiq;, felici distillant omnia rore.
Nam cælum omne liquens, cæliq; volubilis orbes
Desuper insolitis tunc imbribus irrorarunt,
Et pluuiam nubes felici rore dedere,
Quo tellus imbri, Zephyrisq; tepentibus alma
Concepit grauis, & gremio flos ortus aperto

xeris os, campisq; comas diffundis apricis
rcum suaue rubens, & circumfusa coloras
ramina diuinos longèrus halat odores.
u ros, tu pluuia, éque polo fluis aureus imber.
xpectatus ades tot secula ab omnibus imber.
andida te excipiunt intactæ vellera lanæ.
Tec tamē excepto maduit lana humida ab imbri.
orta æterna manet cæli alto in limine clausa,
er quam aditus nulli penitus fuit orbis ab ortu.
pse sed ingrediens soli tibi sponte patentes
sq; redisq; fores, nec claustra immota resignas,
ruale vitrum radiis penitus Sol transit adactis,
llæsóque domus subit interiora metallo,
ntimáque illustrans penetralia lumine vestit.
lurima forte olim serpens tabo, atq; venenis
ontesq;, fluuiosq; lacusq; infecerat omneis,
)mnes errabat mors paßim infusa per vndas.
'ircum victa siti longas effusa iacebant
'er ripas armenta, genus simul omne ferarum,
Nullaq; suspectas labris arentibus vndas
Libabat quadrupes, vicinaq; flumina tantum
Spectabant veritæ cæcum sub gurgite virus.
Ecce ferus ceruo aßimilis, capreæ ve fugaci
Montis ab aërei decurrens vertice summo
Tramite decliui saltus præteruolat altos.
Iamq; fugam per plana tenens ingentia campi
Transmittit spatia, & volucri volat ocyor aura.
Conuertere oculos commota armenta repente
Ad sonitum, atq; viam venienti abducta dedere.

Ille lacum ingrediens longo ferit æquora cornu,
Fronte quod in media solum gerit ilicet omnis
Ad tactum subitis feruoribus æstuat vnda,
Exultantq; vada, spumisq; incanuit amnis.
Nec mora, prosiluere feræ simul vndiq; in vndas
Securæq; mali medicatum hausere liquorem.
Currite montanæ vos, hûc accurrite nymphæ,
Ferte rosas : legite alipedi candentia vestro
Lilia, narcissósque, & purpureos hyacinthos.
Texite odoratas vario de flore coronas,
Atq; salutiferum sertis innectite cornu.
Tu noster quadrupes cœli ô lux clara sereni
Vertice ab æthereo, tu nostræ causa salutis
Certa venis, tuaq; omne abigit præsentia virus.
Grex lectarum ouium cæsis custodibus ibat
Omnis Idumæis paßim dispersus in aruis.
In pecus omne feræ grassari impune, fremebant
Hîc illic miseris balatibus omnia circum.
Pastor ab aduerso Carmeli vertice missus
Venisti tu cogere oues, ouiumq; mederi
Vulneribus pius, ingluuiemq; inhibere luporum,
Vnius vt tandem pastor foret vnus ouilis
Currite Idumææ vos, hûc properate puellæ.
Visite pastorem nunquam ante hæc secula visum
Cernite vt incessu grauis, vt spectabilis ore
Egregio, formaq; viros supereminet omneis,
Cuncta Deo similis, vultum, vocemq;, coloremq;,
Haud spirans mortale. Dei quantum instar in ille
Sternite humum venienti, & olentia spargite vbi

Gr

raminaq́;, & flores, calathisq́; occurrite plenis.
t patrio de more nouum date gutture carmen.
cquis Idumæo venit ecce è tramite pastor
ransiliens colles, montana cacumina tranans,
iuini specie iuuenis pulcherrimus oris,
ndiq; diuinum iactans de corpore amorem?
cquis odorato vt thalamo nouus ecce maritus
grediens multo incedit sublimis honore,
ragranti lætos humeros adopertus amictu,
Atq; ipsos blando monteis exurit amore?
mnia amant iuxta, mitescunt omnia circum.
urrite pastores, pastorem visite amantem.
urrite longinquis reges à finibus orbis.
Dona parate opibus, regumq́; inuisite regem.
ed quid ego aspicio textum illi informe rubore,
qualētem guttis tunicam? chlamys atra colorem
n solium veluti calcata duxit ab vua,
ompreßiq; pedum macularunt vincla racemi.
Ah tibi quis niueos tam fœde infecit amictus?
Ah tibi quo species euanuit illa repente,
Qua sanctorum animæ in cælo lætantur amorum
Alituum cælestum acies, gens æthere nata?
Tune ille æternæ splendor nitidißime lucis,
Pulcher luce magis, roseo formosior astro,
O cæli iubar, ô oriens, ô Lucifer alme
Lumine cuncta rigans, illustrans omnia luce.
Lucis vbi nunc ille nitor? tun' Phosphorus ille,
Præbebas mundo qui lumina matutinus?
Quem quondam vario rerum ipsa in origine cantu

Laudabant celeres mundi septem plicis orbes,
Laudabant elementa tuum admirata decorem
Laudabant alternantes & vesper & ortus,
Lunaq; Solq; Poloq; orientia sidera vtroq;
Hei mihi Lucifero quantum mutatus ab illo es
Hei mihi mutato quàm factus decolor ore!
Quàm niger aspectu, quàm deformatus amictu
Quis te percoxit tantus calor? haud tibi vultus
Sol æstu infuscat: non purpura tinxit amictus.
Longè alius rubor, atq; alij infecere colores.
Solus amor nostri fuit horum causa malorum.
Solus amor fusci fuit idem causa ruboris.
Vnus tu nobis collectas comprimis vuas
Suppositus trabe, mole graui sub pondere iniquo,
Deq; tuo expreßi tortu fluxere liquores,
Et totum quæ vina hilarant dulcedine mundum
Ast etiam quænam iuuenili in corpore cerno
Vulnera? quàm lata patefactum molle fenestra
Pectus hiat! plantæ quàm dira cuspide fixæ?
Ecce manus ambæ ferro quoq; arantur acuto,
Vulnificisq; caput redimitus sentibus horres,
Affixusq; trabi vitam heu quoq; deniq; fundis.
Cui hominum hoc de te licuit scelus? an Deus iste
Vulneribus, mortiq; etiam succumbit acerbæ?
Ipsi tunc etiam flerunt tua funera montes:
Aspraq; saxa tuo doluerunt fissa dolore.
Ipsa parens frugum sese mœstißima tellus
Planxit, & insolito tremuit succussa fragore,
Nec potuit lacrymas sol dißimulare, serenam

Cùm

ùm ferrugineo faciem velauit amictu.
Ah dolor, admißi nullius conscius insónsque
ccidis, & pœnas aliena ob crimina pendis,
ui neque cõtraxti proauitam ab origine culpam,
Nec tenui ipse tuum maculasti crimine nomen,
Nos inconcessa decerpsimus arbore poma,
Vnde omnis spes nostra absumpta salusq́; sepulta,
Ipse tuo cunctam soluisti sanguine noxam
Arboris affixus plantas & brachia trunco,
Nostra tua de peste salus, de funere vita
Nostra oritur, lætíque tuo languore valemus.
Namque licet mortale tibi & violabile corpus
Esset, mortali vt matris de sanguine cretum,
Nulla tamen furti obstabant contagia auiti,
Antiquæ ve notæ, suberant vestigia nusquam,
Quam generi princeps hominum generator inurẽs
Heu genus infelix transmisit in omne nepotum.
Quandoquidẽ intemerata parẽs genitricis in aluo
Ipsa suæ afflanti circundata numine, labem
Vel non admisit, vel protinus eluit omnem.
Tu volucris fœta illa, tuo quæ sanguine natos
Pascis, & admoto terebras tibi pectora rostro.
Agnus erat sacer ille, patri mactandus ad aram
Victima morte obita qui nostra admissa piares,
Ablueréque tuo nos hostia sancta cruore.
Tantæ molis erat nos cæli in regna reponi,
Vnde procul pulsi malesuadi fraude colubri
Sedibus ignotis tot longè errauimus annos,
Pellacis colubri, hamatæ qui agmine caudæ

Magnā etiam superum detraxit ab æthere parte
Vincis io, atque hydro tandem obluctatus acerbo
Infernas penetras sedes, & morte subacta
Viuis adhuc vita meliore, animásque piorum
Carcere perfracto erebi vastator ab vmbris
Eripis, & tecum cæli alto in culmine sistis:
Tu leo promissus magni de sanguine Iudæ
Nasceris ille, malísque venis occurrere nostris.
Vincis io, & magna vi vincula nostra refringis,
Vincula queis sibi nos addictos hostis habebat,
Atque triumphatum compescis viribus orcum
Quique modo informi leto sine honore iacebas,
Iam pulcher visu, iam formosissimus ore
Pristina diuini præ te fers signa decoris,
Atq; agis insignē repetens supera alta triumphū.
Qualis vbi exutus senium, nitidúsque iuuenta
Puniceis surgit Phœnix à funere plumis,
Iámque suos adit Aethiopes, Indósque reuisit.
Circa illum volucres variæ comitantur euntem,
Et vario indulgent cantu, plausúque sequuntur.
Tu lapis, informi primo quem mole iacentem
Proiecēre viri, neque eum inter læuia saxa
Miscuerunt operi, mox ipsa in fronte locatus
Aedibus in summis, qua prominet angulus extra,
Parieti vtrique datus validis compagibus omne
Nectis opus, totáque nites spectabilis arce.
Nec tamen hîc indefensos nos deseris vnquam.
Vsque foues præsens, & amico numine firmas,
Nósque mari in vasto tot tempestatibus arces,

Nec

Nec sinus abruptus victa rate obire procellis.
Tu pelagi velut in medio firmißima cautes,
Quã neque cõuellunt venti, neque fluctibus vndæ.
Hac super alta nouæ posuisti mœnia genti,
Quæ totum daret aucta tuis sub legibus orbem.
Hic adeo feßis statio tutißima nautis,
Hûc, quæ sæpe mari in medio nostra ardua puppis
Aestuat insanis ventorum exercita flabris,
Te recipit, temnítque minas, & murmura ponti.
Tuque inuicta silex te sæuis obiicis vndis.
Impetus huc omnis, illisáque frangitur vnda.
Ribice quo defensa, licet vi crebra fatiscat,
Tuta tamen ponto nunquam caua mergitur alnus.
Tu nos, olim vt pollicitus, non deseris vnquam:
Tu nos de cælo præsens pascísque, tegísque,
Sufficis æternæ tu nobis pabula vitæ.
Tu noster victus, tu nobis pabulum, & esca,
Tu cælo ros concretus demitteris alto
Suauis, & optatos referens cuique ore sapores.
Tu nobis liquidæ emanas fons viuus aquai.
Flumine ab æthereo semper sitientia labra
Nostra rigas, largúmque in nobis efficis amnem,
Cuius rursus aquæ salit vsque ad sidera cursu
Impetus, & superûm lætantem temperat vrbem.
Abs te oĩs vis nostra oritur, vigor omnis abũdat
Nostráque siqua tuo firma est in robore virtus:
Tu velut in campis latis vberrima vitis
Brachia protendens, nos ceu qui plurimus inde
Palmes agit sese, laxísque effundit habenis.

Et grauidus circum nitidis exuberat vuis.
Tu fortunati abstrusas thesaurus olympi,
Aurũ vbi cælicorũ, & gẽmæ seruantur, & om
Cæli claudis opes ditißimus, atque recludis.
In nos vsque etiam mortales largus inundas.
Huc omnis pleno dimanas copia cornu.
Abs te omnis auri vis, atque opulentia abund
Quod semel æterno longe ante exordia rerum
Munere conceßit genitor tibi, conditor orbis,
Semper habes, nec cùm hic terrenos induis artus
Amittis quicquam decoris cælestis in æthra
Non te adeo intactæ claudebant viscera matris
In terris, vt non quoque in æthere luce micares
Idem eadem, æterno genitus sine matre parenti.
Nec minus, ac prius æthereo Deus altus olympo
Regnabas cum patre, licet terráque, maríque,
Errares homines inter mortalia curans,
Verus ibi, hic verus, nec nos ludebat imago,
Et plagis cùm te obiiceres morti obuius vltrò.
In te solus homo sensu tulit aspera morte,
Nec Deus est quicquam lacero tum corpore passu
Nã diuina quidem, quæ simplex, quæ ve tuentu
Reÿcit aspectum complecti nescia sensu,
Cùm natura sibi applicuit mortalia membra,
Naturãq; hominũ, haud maculas cõtraxit ab illi
Nulláque per talem admisit contagia nexum,
Sed penitus seorsum pura, atque intacta remansi
Cui nihil omnino terrenæ labis inhæsit.
Dißimiles species naturæ, vtriusque repugnant.

Sicu

cut vbi immundas Sol lambit lumine fossas,
rra vbi proluuies graue olet cœnóque fimóque,
on tamen effusi radij dum sordibus errant,
fusas ducunt ea per commercia sordes.
ursum igitur solito pariter sublimis honore
egnas, humani præ te fers corporis artus
Emplius, intacta quos traxti è virgine nascens,
lius omnipotens patris omnipotentis, & hæres.
d quod erat mortale olim, & violabile corpus,
unc immune necis stellas super emicat omnes,
ræfulgénsque nouo premit ipsum lumine Solem
uæq; tuos anima accessit diuinitus artus,
rmari inciperes sanctæ cùm matris in aluo,
uminis insolito tecum dignatur honore,
elicésque animas, longe supereminet omnes,
ecum vnà imperium cæli omnipotentis adepta.
ǎque tibi, quæcunque vsquam potis esse, potestas
mnis vbique data est cælo, terráque maríque,
mnia vt æterna ditione in sæcula feres.
nsuper insigni es genitoris munere adeptus
ræclarum, & dictu non enarrabile nomen,
nsolitum euectum super omnia nomina nomen,
uod cælũ tellúsque tremunt, atque infera regna,
upplicitérque vni genua accuruantur vbique.
dem etiam effœto cùm venerit vltima mundo
empestas, rapidis qua flagrent omnia flammis,
Mortales iterum missu genitoris in oras
Aduenicns, hominũ vt vitas, & crimina quæras,
ro meritísq; voces ad pœnã, & præmia quẽque.

Te

Te genus humanum aſpiciet fulgere per auras
Aëreas fulua in nebula, quem mille ſequentu
Sanctorũ hinc, atque hinc acies, cœtúſque volu
Quattuor are cauo ventos de partibus orbis
Omnibus humanum genus huc excire iubebis,
Omnibus innumeræ gentes à finibus ibunt
Magnũ ad concilium, non tantùm corpora vi
Verùm etiam quondam defuncta cadauera v
Oſſaque ab exeſis ſurgent rediuiua ſepulcris,
Atque iterum blandæ data inibunt limina lu
Mille hominũ hı̃c, illı̃c acies, nouaq́; agmina v
Occurrent tibi per volucres liquidi aëris auras.
Interea magni ſimulator iudicis hoſtis
Seditione potens multos ſub imagine falſa
Ludet, & abducto recto ſub ſigna vocabit,
Atque tibi infeſtas contrarius inſtruet alas.
Quem verus mundi pro talibus arbiter auſis
Turbine corripiens terræ ima in viſcera condes.
Vt verò genus humanum tot millia campis
Inſtiterint latis, victor medio ipſe theatro
Secernes, dextráque pios in parte locabis,
Læta gregem ceu paſtor agens in paſcua mites
Matutinus oues ſemper ſeiungit ab hœdis.
Læua autem coges ſontes miſerabile vulgus.
Tum cælum quoque ſigna dabit tum cardine ru
Axis vterque loco abſiliet, ſtellæq́; ferentur
Aethere præcipites. tum Sol ferrugine tectus
Protinus amiſſa ceu mœrens luce latebit,
Lunáque obiſſe ſuum mirabitur obruta lumen.

nia noctescent tenebris caliginis atræ.
n flammæ vltrices, vibrataq; fulgura cælo
ripient subitis mortalia cuncta fauillis.
rdebunt fontes: ardebunt flumina, & alta
equora: flammescétque auris candentibus aër,
veter extremos considet mundus in ignes.
m cælo lignum venerabile sideris instar
gebit nostræ monimentum insigne salutis,
ethere mixta comas ramis felicibus arbos.
 læua sontes, & quos scelera impia damnant,
unt infernos, erebi flammantis in ignes,
unes vt sua quęque premēt commissa, cremandi.
xtra autem insontes, quorúmue oblita piacla,
grediens terris tecum ad tua regna vocabis,
icem quenque in sedem, quam cuique parauit
tinus à prima pater æquus origine rerum.
igniq; vehes victor super astra triumpho.
lue vera Dei soboles, rex ætheris idem,
genite, humani generū certissima vbique
s atque indubitata salus, lux aurea mundi,
biscum Deus interpres superumq;, hominumq;:
 capitis nostri gemmis contexta corona,
um tu caput, & decus omne, & gloria nostra.
 rex, tu nostri dux agminis inclytus ille,
em metuunt infernæ acies gens æthere pulsa.
 custos, vigil, & magni tu pastor ouilis.
 medica arte potens, qui vulnera nostra mederis.
 via, tu veri vis, tu te vita secutis.
 nostri fundamentum templi, atque columna,

Templum ipſum & cælo contermina vertice turri
Pérque gradus ara aſſurgens araq́; ſacerdos.
Ianua tu, ac reſerans cæli penetralia vectis.
Tu ratis, & portus, tu lex, tu legifer ipſe.
Tu folia euoluis ſignato in codice clauſa,
Abſtruſaſq; notas, ſeptenáque clauſtra reſignas,
Tu nobis noſtra auerſum ob commiſſa parentem,
Et mala pro meritis cuique, haud tolerāda parē
Concilias bonus, atque tua pro gente precando
Vſque aſſurgenti te comminus obÿcis iræ,
Vulneráque obtēdis quæ quondā es corpore paſſ
Deditus, & laceros pro nobis detegis artus.
Tu patris admotus dextræ, ſubnixus eodem
In ſolio immenſum conſorti numine mundum,
Maieſtate eadem, paribus frenatis habenis:
Omnia perpetuo aſſtantes recreatis amore:
Omnia concordi reparatis ſæcula nutu.
A genitore fluit per te vis omnis amoris,
Mutua quo inter ſeſe & amant, redamantq́; bea
Cælicolæ, inq́; vicem mortali ſpiritus ille,
Qui mare, qui terras, qui cælum numine complet,
Vobiſcum Deus ipſe etiam, tres ordine certo,
Numen idem, tres tergemino Deus vnus honore,
Maximus, optimus, omnipotens in ſæcula regnas

SPIRITVI SANCTO, DEO OPT. MAX.

AN Deus in nobis? quid nos mortalibus oris
Seuocat, ô noſtraſq́; rapit ſuper æthera mētes

Non

s ea vis opis humanæ, non pectoris huius:
uper extimulat numen. Deus insidet ipse,
s agit Deus, & nostro se pectore versat.
duce mortales fines transcendimus aptis,
natísque animis cælo supera alta tenentes.
sine prostratíque solo in tenebrísque voluti
tamur, nec mens nobis ignobilis altum
icquã agitat quicquid recti, sanctíq; mouemus
: manat de fonte: boni huic fluit omnis origo.
c de Sole oritur lux, hoc de lumine lumen,
o fruimur, quo nos suprà nos tollimus acti,
: vno afflatu præcordia ab igne calemus.
nunc ille meis sese implicet ossibus ignis
rimus, & sancto me cæli incendat amore:
lux illa meis oculis se lumine largo
plicet, & nubem de pectore differat atram,
o me tollere humo valeam, & sublimia cæli
mari, quo fas acie sit cernere coram,
de ea vis ipsa, vnde calor, quo fonte redundet
de prensus amor, qui tanti luminis ortus.
mihi nunc ipsum referet denique numen,
q; suumq; initũ, primúmque ab origine fontem?
llor? an ille ruit calor? ecce mihi artubus ardor
gruit, ante oculos lux en mihi plurima oberrat.
de noua hæc species? vnde hæc tam clara repẽte
empestas? iam tollor humo, iam plurima nubes
rescit, soluitque aciem, tenebræque dehiscunt,
m videor (liceat dictis res pandere opertas,
uisquis es, ore tuum, sit fas recludere numen)

Iam videor, qua siderei plaga lucida cæli,
Vera vbi pax, vbi sũma quies, vbi plena volupt
Cernere sublustri non enarrabile lumen
In nebula, immensum radiis quæ circuit orbem.
Luminis in medio regem ipsum ardentis olympi
Ingentem, immensum, miro splendore prementem
Omnia, & humanos stringentem lumine visus.
Omnia maiestas replet: omnia gloria obumbrat.
Propter eum sedet en gnatus patris vnica proles
Aeterni æternus, pariter sine stirpe, sine vllo
Semine, principióque carens, & temporis exors:
Quem pater vsque alta se in semet mẽte reflecten
Ipse suæ æternum concepit imaginis instar,
Arcanum seu sub tacito nos pectore verbum
Cõcipimus, quod mox linguáque sonóque receptun
In vocem formetur, & extra rumpat in auras.
Ambobus par maiestas, par gloria, & vnum
Numẽ idẽq;, quod est genitor, pariter quoq; natus
Vnum ambo, æternus pariter, immensus vterque,
Omnipotens & vterque, orbis fabricator vterque.
Nil patris sine, nil nati sine numine cretum.
Ecce autem vlterius, quis tanti luminis ardor?
Mira oculis mihi se facies nutantibus offert.
Hic ego totum aciem cuperẽ me vertere in ipsam,
Inq; oculos, tenuémque in mentis simplicis auram,
Res incomprensas sensu quo cernere possem.
Quis porrò tantis radiis globus igneus ille
Circuitu longo amplexus cæli aurea templa?
Vt procul absiliunt flãmæ hinc, atque inde coruscæ,

Vt

porrò absistunt scintillæ, vt & ignis anhelat,
facibus crebro emissis fluit aureus imber?
uam placida mihi demulcet præcordia flamma?
uàm mira mihi pertentat dulcedine pectus?
Aut me animus fallit, mentemq; insomnia ludũt,
Aut domus hæc sancti fornaxq;, & fomes amoris.
ũc omnis conflatus amor, conflata voluptas
mnis, & ex omni concessit gratia cælo.
Nam quis tertius ille, micat qui propter vtrũque:
A genitore fluens per natum numine iuncto?
n medijs vix apparet splendoribus aurea
Nube mea prohibet quæ lumina, circunfusus,
Quàm similis, parq; ambobus? quã numine cõpar?
Hic Deus, hic, ni fallor, adest, quem deniq; quæro,
Quem sequor, humana quẽ tẽdo expromere voce,
mplentem maria, & terras, cæliq; profunda
Numine, & ampliuaga recreãtem protinus aura,
Non factum, genitúmve, nec vllo auctore creatum
Profluit ecce patris, gnatiq; è numine eodem
Numen idem, semetq; ideo procedit ab ipso
Numen idem, calor omnipotens, diffusilis aura
Perpetuo itq;, reditq; redipraca, mutuus ardor,
Amborum communis amor, hic aureus ille
Halitus: Hic Deus ille, hic amor, quo cũcta creata
Omnia quo constant, quiq; omnia condita seruat,
Et maria, & terras, auráſq;, & sidera cæli,
Atq; homines, & quæ sub cælo animantia viuũt,
Quadrupedũ genus, & volucrũ, vitasq; natãtum,
Graminaq;, & stirpes, animaq; carentia saxa,

Erutáque effoſſa tandem tellure metella,
Omnia quæ in nihilum redeant collapſa repente
Suſtentata fuant, niſi tanti numinis aura.
Hic amor eſt quo mortales regnator olympi
Proſequitur bonus. hic idem, quo nos quoq; con
Grati illum ardemus, quo ſe ſuperíque hominéſq
Mutua amant inter ſeſe pietate fouentes.
Hic amor eſt cæli, terrarum hæc mutua flamma
Cuncta fouens, nodusq; tenax, & amabile vinc
Cæleſtum vis magna, Dei immemorabile donu
Hinc omnis pietas, hinc omnis deniq; virtus
Aura potens, amor igni potens, ſpirabile nume
Spiritus ipſe, tui apparent veſtigia vbique
Numinis ampla, tuū eſt quodcūq;, vbicūq; viden
Tu patris, æterni virtus, tu dextera, & ipſi
Tu digitis, quibus immenſum fabricauit olympu
Rerum opifex, quibus ingentem per inania libra
Et circunfuſo ſuſpendit in aëre molem,
Cuncta tuis elementa ligans contraria vinclis,
Muneribúſq; tuis paſſim plena omnia abundant.
Cùm pater omnipotens cum nato immania mūa
Mœnia conſtituens cæli procuderet orbes,
Tertius ipſe aderas (neq; enim diſtractus ab illis)
Omnia componens iam tum aurea luce coruſcus,
Summa equitās leuibus mulcebas æquora flabris
Iam tum purgatis liquentem fluctibus vndam
Flamine luſtraſti quæ dehinc mortalibus ægris
Elueret prima contractam ab origine labem,
Vnde ſalus animis proauita fraude ſepultis.

Inde

[I]de rudes illi prima illa à stirpe parentes
[T]errarum obliti cœpêre ad sidera mentes
[T]ollere, mortalemq; hominem desuescere puro
[P]ectore concepto per te iam desuper igni,
[E]t peragrare acie cæli sublimia templa
Admissi superæ depasci lumina lucis,
[V]imq; Dei paulatim animis sentire latentis
[O]ccultam, ingentem, tum veri pectore pleno
[C]ernere venturos casus, longéque remotos
[F]atidica populis porrò prædicere voce.
[H]inc sacri tripodes, hinc sancta oracula diuûm,
[H]inc Solymi vates numeris arcana locuti,
[C]arminaque ediderunt diæ præsaga Sibyllæ.
[I]dem à stirpe feros, & duro pectore agrestes
[E]rudiens subito egregias diuinitus artes,
[I]nstruis, atque loqui docto das ore repente,
[E]t causas orare & sanctas condere leges.
Iam genus humanum terris extollere ab imis
Ad cæli iubar, & superis adiungere tendis,
Nubiferóque vehis nos aëre in æthera purum,
Nec quisquam sanctis excluditur ætheris oris
Aut fato aduerso, aut alicuius numinis ira
Debitus æternis mundi ante exordia pœnis.
[C]ùm primum dias exorti luminis oras
[V]isimus antiqua suffusi labe parentis,
Qui seséq; suumq; genus corrupit in æuum,
[I]mmemor heu nimium promissi fœdere pacti,
[I]ndecores cælo vix lumina tollimus ægrè,
[P]rostratíque solo sine spe, sine honore iacemus

Transcripti infernis erebi post funera flammis.
Usq; adeo veteris serpunt contagia noxæ.
Tu verò nostris vbi sensibus aspirare
Incipis, auxilioq; venis fera corda mouendo,
Admoniti incipimus paulatim agnoscere rerum
Auctorē, regemq; hominum, superumq; fateri.
Oramus nobis facilem, veterumq; malorum
Nos piget, & vitæ execramur facta prioris.
Iā magis atq; magis (neq; enim tu deficis vsque)
Spe veniæ haud dubia audemus confidere rebus.
Iamq; iuuat, quæcunq; iubent oracla, legésq;
Explorare animis, & iussa capeßimus vltro.
Continuò, ne sint nobis facis abdita fraudi
Nostra admissa tegens, & crimina noxia deles
Imbre tuo, veterúmq; malorum obliuia misces,
Atq; nouā in nobis mentem, noua corda renati
Sufficis, abstersaq; nitent noua cuncta senecta,
Et simul optato mentes succendis amore,
Quo cælo placiti, quo digni euadimus astris.
Hoc superum pater insigni nos munere donat
Sponte sua bonus, haud nostra pietate merentes.
Non opis id nostræ, non nobis tanta facultas.
Ni pater omnipotens ad cari vulnera nati
Respiceret, qui morte obita mala nostra piauit,
Humanumq; suo lauit genus omne cruore.
Inde salus, operum inde omnis fiducia nostrûm.
Ne qua tamen priscæ subsint vestigia labis,
Sponte caput sacris de more immergimus vndis,
Præsenti quas illustras tu numine præsens,

veluti instillas vitam hoc sub gurgite mersis,
de renidescunt animæ, velut æra corusca
tersa prorsus prisca rubigine scabra.
s opibus firmati animi, his radicibus actis
llunt se, in meliúsque suis quoq; viribus vsi
escunt, & superas per se nituntur ad auras.
um pietate sua meriti post funera cælum
ncilio superum, atq; æterna pace fruantur.
ec promissa pijs animis vberrima merces.
æmia tanta manent tam paruo parta labore.
: sine nil tamen audemus, nil possumus ipsi,
: benefacta parum valeant sine numinis aura
ostra tui. non tantum animos impellere nostros
cipis è tenebris reuocans in lumen apertum
öte tua, haud meritis nostris (à te omnis opũ vis
ostra oritur: nostri tu fons, & causa vigoris)
erùm etiam mox ipse iuuas comes additus vsq;,
ortunásq;, tua nostros virtute labores.
Ac veluti arescant herbæ, siluæq; comantes
ntereant, nisi mater alens radicibus imis
fficiat vires occultáque pabula tellus.
ic noster sine te vigor, & vis desinat omnis
austa citò, incassumq; fluant sine fruge labores.
Mille animis sese obijciunt discrimina nostris:
Mille nocent pestes, occultúsq; imminet hostis
emper, & egregijs hominũ inuidet additus orsis:
Quot scelerum facies, tot nobis retia tendit,
Tot laqueos: quis enim queat hos euadere casses?
Ast vbi noctipotens manus haud ignara nocendi

Incautos petit inferno summissa barathro
Lucifugæ pestes, terræ sine corpore vitæ,
Intentantq; dolos, nobisq; illudere doctæ
Nituntur recto captas abducere mentes.
Ilicet ipse ades, & medio in certamine feßis
Affulges, retegisque dolos, atq; irrita frangis
Tentamenta, tuoq; magis nos numine firmas,
Omnibus auxilio es, satis omnibus vnus vbique
Diditus, & gentes paßim diffusus in omnes.
Nec quenquam tu muneribus bonus eximis vlli
Ipse tuis omnes inuitas, allicis omnes
Omnibus incutiēs blandum in præcordia amorem
Infelix, qui te non audit crebra vocantem,
Pulsantémque diu, duro sed corde reluctans,
Sed tua iussa negans clausas dimittere in aures
Ah miser ablato sese subducit amori,
Ipse suis obstánsque bonis lucémque perosus.
Quo monitus te quisq; libentius audit, eo illi
Sēper ades, propiorq;, & numine largius imples,
Et cui tu semel indulges, non deseris vnquam,
Sese sponte sui nisi deserat immemor ipse
Heu nimium infelix, ab semet proditus ipso.
Nam simul atq; animus maculis se infecit aberrans
Curriculo huc illuc palanti corde, relictis
Limitibus superum, ac recti contemptor, & illex
Continuò fugis, ac polluta ab sede recedis.
Persentit miser ille tuum euanescere numen,
Omniaq; in peius ruere, & retro acta referri,
Et magis, ac magis vsq; obtusa rigescere corda,

Qui

i modò ſidereo tendebat lumina cælo
rrectus penetrans acie ſublimia olympi
loquioq; fruens ſuperûm: nunc obſitus vmbris
curis, atque ora ſolo teterrima preſſus
bit humi, in cœnoq; grauis ſine honore volutat,
ctaq; ſe circum tenebris nocteſcere cernit.
alis, qui modò conſpectis tendebat in armis
ctus equo prima ſignans intonſa iuuenta
puer, forma ante alios pulcherrimus omnes,
ùm primum caſtra ſubit, forte acta ſagitta
tis ab aggeribus candentia pectora fixit,
luitur: ora modis tabeſcunt pallida miris:
bitur omnis honos, fugit omnis gloria formæ:
modò qui toto ſpirabat corpore amorem,
nc grauis aſpectu eſt, auráſq; inceſtat odore:
animus te præſenti nitidiſſimus olim,
fugiente, ſitu, ac tenebris inuoluitur atris
color, atq; omni formæ ſpoliatus honore.
olim, qui matutini ſideris inſtar
rga miniſtrabat radianti lumina cælo
cifer ille chori caput alitis, & iubar, alto
cuſſus cælo, lucemq; exutus in ima
iecit ſeſe, & nigris immiſcuit vmbris.
rtunatus & ille, Dei quem filius olim
icus in partem regni, ſortemq; locarat,
ſenos inter proceres lectiſſimus ibat.
rùm ſponte ſua deiectus culmine tanto
præceps ruit abs tete ſine luce relictus.
nta tui immemorem ceperunt tædia amoris.

Non

Non tamen, vt primum te quisq; auertitur, illu
Deseris omnino longa irreuocabilis ira.
Sed longè obseruas, tendat quocunq; secutus,
Atq; iterū, atq; iterum mulces, nec deficis vnq
Ac veluti genitrix puerum, qui plurima fugit
Conscius ob malefacta domi, seq; abdidit altis
In siluis nunc hûc errans, nunc auius illûc,
Prosequitur pia, & incassum vestigia ponè
Obseruata legit: precibus nunc allicit illum,
Nunc commota minas addit, si forte latescens
Audiat, & voces incertas irrita iactat.
Quàm metuit néve esca feræ, neu præda latroni
Incomitatus eat, torrentísve incidat vndis?
Haud secus auersa siquis te mente reliquit
Ah miser, oblitúsq; sui, ingratúsq; salutis,
Prosequeris, rursusq; vocas, rursusq; remulces
Auersum, inuitúmque trahis. si forte vocatus
Audijt: indoluitq; admißis crimina fassus,
Lustratúsque sacerdoti commissa piauit,
Protinus insinuas illi te, iterúmque reuisis,
Sopitósq; iuuat rursus succendere sensus,
Fœderaq; ablutis maculis in prima reponis.
Nec semel id satis: at quoties te auertitur ille,
Te toties vltro auerso placabilis offers.
Est veniæ locus vsq;, & habēt peccata regress
Nec requies, donec vitæ labentibus annis
Vltima cuiq; dies moribundi aduenerit æui.
Tantus amor nostri, tantæ custodia curæ.
Fortunatam animam, macula cui contigit om

Dete

rsa afflari tam sancta de super aura,
datur incendi tam sancto desuper igni,
per & in dulci flagrando viuere flamma.
Deum, Deus illam vltro bonus ardet, amãtiq;
ilgens vltrò dulcem respondet amorem.
quid agit, fluit insolita dulcedine amoris.
per amat tecum, dulcíque in amore quiescit.
t in amore, parum curans mortalia, fixa est.
potis est ipsum tam sanctum numen amare,
s quoq; mortales iuncto simul ardeat igni.
te alios tamen ô felices, terq; beatos,
q; quater. gauida qui te genitricis in aluo
ferunt, neque dehinc in dulces luminis oras
rti excussère tuum de pectore numen,
culpæ exortes & vita puriter acta
auère tuum intacti sub funere munus.
aucis concessum autem, quos æquus amasti
uibus eximia indulsisti numinis aura.
tamen, excepto diuini corpore nati,
am præsenti quisquam vnquã numine passus,
im quondam Iudæa genus, pulcherrima virgo
superum puro concepit ab æthere regem
ine de nullo, nullis temerata hymenæis.
nere tu solus functus thalamíque, thoriq;
gineam impleSti fœcundis flatibus aluum.
omnis vis, huc æstus profluxit amoris,
pítq; ingens totis fornacibus ignis.
verò aggrediar post matrem carmine, quanto
mine, quam largo torrente vndaueris ipsos

In partus? mecum hîc fandi vis victa laborat,
Verbaq; res superat, maioraq; viribus audeo,
Ardua, inaccessa, & nulli concessa priorum.
Quãto animus, qui numen erat, flagrasse putãd
Igne intus, toto cùm dulcem corpore amorem
Iactaret: quacunq; viam spectabilis ibat
Huc, illuc circum ora, ferens gratissima cælo,
Omnia innundabant mira dulcedine, amabant
Omnia, non ipsi montes ardore vacabant.
Vsq; adeò occultos afflabas sensibus ignes,
Et lætos membris haud vlli visus honores.
Olim etiam apparens oculis mortalibus olli
Luce palam, cunctisque videntibus affulsisti
Præpetis in faciem collectus, & alba columbæ
Ora gerens, mira de cælo voce secuta.
Pòst iterum te mortales mortalibus ægri
Conspexere oculis manifesto numine ferri,
Cùm sonitu cælo illapsum sub imagine flammæ
Multifidæ, linguis, velut vibrantibus aureis,
Torrificisq; locum implesti splendoribus omnem.
Filius omnipotens patris omnipotentis, vt olim
Pollicitus forte sidereas rediturus ad arces,
Vt pro se in terris sua deinceps munera obires,
Nec nòs in tenebris volui paterère relictos.
Protinus ecce viri calefacti numinis igni,
Qui modò morte ducis prostrati cuncta timebant
In latebris, nunc intrepidi mira ore loquuntur,
Mira sonant: Varias linguis, longeq; remotas
Inter se gentes imitantur munere vocis,

Vt

eodémq; sono diuerso more locuti.
noscunt populi patriæ commercia linguæ,
áq; quisq; suæ atq; eadem discrimina vocum.
; modo indociles vitam piscosa secundum
una venatu tenui sine more trahebant,
ti nunc mira canunt præcepta per vrbes:
inuò penetrant aulas, & limina regum
ra stare ausi foliorum edicta superba,
isque, hominum genus id, te præside freti
ncti ducis, ac deuicta à morte reducti
ile per gentes omneis vexere trophæum,
ctum egregium totum sparsere per orbem.
aly, atq; aly tanto pro nomine vitas
dere alacres in aperta pericula euntes.
; ita terrarum totius protinus orbis
varias linguis gentes: quàm moribus omnes
isti, vt populus ijsdem sub legibus vnus
mplo fieret, studijsq;, & amore coirent.
homines tu pace ligas, ijs nexibus vnum
u, & vinclo nectis fera corda tenaci.
x domus illa, vrbes cælestibus illæ
æ, quas igne tuo non plurimus afflas.
lacidam per corda feris mortalia pacem,
dáque mortali præbes solatia vitæ
tia ingentem perfundens vndiq; mundum,
e odia, & lites per te fera bella quiescunt.
acem regésq; inter populúmq; patrésq;
ilias. das te in mediú, & sacra fœdera sancies
halamos socias, noua tu connubia iungis,

Quæ

Quaq; homines pacta inter se, cõuentaq; firma
Ipse ligas, propria vt maneant compagibus arc
Quodcũque incipimur recti, quodcũque param
Aspicis, & cursu in medio nostra orsa secund
Nec quicquam ordimur, nisi nomine rite vocato
Nõie tuo, stratique solo genibúsque voluti
Auxiliũ, atque tui flãmam imploramus amor
Ipse venis: tu pectoribus mala gaudia nostris
Excutis, abstergisq; animos, puróśque remisis,
Et nos largus opum dono septemplice lætos
Insignis, nostrásque vehis super æthera mentes,
Tu matutinus, tu vespertinus, & imber
Aureus ille venis cælo sitientia corda
Nostra rigans, lætísque feracia frugibus exples.
Cùm sese obiecit nobis res dura repente,
Hæremúsque diu ancipites, animisque labantes
In tenebris versamur, ades lux protinus, & nos
Instruis, ac mentem pulsa caligine lustras.
Nec cunctaris, vbi tristis præcordia mœror
Nostra premit: solator ades, dulcémque profund
Lætitiam mœstis, & gaudia mentibus affers,
Terroréśque animis arces, & numine amico
Pectora demulcens pulsa formidine firmas.
Insuper & nobis quæcunque vbicunque pericla
Obiiciunt sese, nusquam nos deseris ipse,
Nusquã abes, & duce te casus euadimus omne
Salue hominum pax & requies, diuina volupt
Huc ades, atque tuum populis innecte calorem.
Si quando validis hominum fera pectora flamm

rasti, & rapidis feruoribus indulsisti,
c opus igne tuo, nostras succende medullas
rius, & totis nobis incumbe caminis.
spice mortales quàm densa nube premantur,
t quibus in tenebris iaceant, quo frigore segnes
gescant animi priscæ pietatis inanes.
iant flammis desueta calescere corda,
ælum adspicere, & iucundum cernere lumen,
tiq; dolos recti accendantur amore
us, & ad priscas referant se moribus arteis.
ipuè tamen obscura caligine mersa,
sanctum euersis Germania numen ab aris
ulit, & cælum sceleratis prouocat armis,
tua verum agnoscat lustrata, nec vltra
iat, at veteri pietate resuscitet aras,
tq; nobiscum sit ei sententia concors.
d si sponte tuis stimulis parere recusat,
ucem refugit, furijsq; insistit ijsdem,
ostros saltem reges diuinitus inter
iam aliquis pariter pietate insignis & armis,
argo infundas diuinum numine robur,
q; habilē pariter membrisq; animisq; vigorem,
sese præstans animi, patiénsque laborum
deat indomitis vrgenti opponere bello,
q; armis petere, atq; malo ad meliora vocare,
ferro latè serpentem excindere pestem.
oëant animi, & studijs communibus acta
iscum tendat gens effera, sentiat vnum.
ta tamen lapsis contagia moribus obstant,

Et vetus in nobis virtus elanguit illa,
Illa, prior qua fama ætas super æthera adibat,
Irrepsitq; situs deiectis legibus ater,
Rursus nostra tua recalescant pectora flamma,
Huc iace sancte tuis tedam è fornacibus vnam,
Quæ totum accendat sanctis ardoribus orbem.
Nos primùm pete, qui in sedem conuenimus vna
Saxa vbi depressum condunt prærupta tridenti
Hinc atque hinc, varijs acciti è sedibus orbis,
Vt studijs iuncti atque animis concordibus vnà
Tendamus duce te freti succurrere lapsis
Legibus, & versos reuocare in pristina mores,
Teq; ideo cœtu celebramus, & ore ciemus,
Sancte veni penitus te mentibus insere nostris
Aura potens, amor omnipotens, cæli aurea flăm

IESV CHRISTO OPT. MAX.

ET solus latè locus est, & fletibus aptus,
Et redijt, qua non mœstior vlla dies.
Ipsi etiam montes, densæ hac in rupe cupreßi,
Ipsæ etiam querulo vertice flere iubent.
Tunc etiam silices durum sensere dolorem,
Et rupti ingenti dißiluere sono.
Tunc etiam, sed iam erumpit mihi pectore fletus,
Et lacrymas oculi fluminis instar agunt.
Flere iuuet saltem, lacrymisq; explere dolorem,
Quando aliud nihil est quod tibi persoluam.
Mutua nec satis est, vitamq; rependere vita,
O qui nostra tuo funere damna leuas.

patris æterni nostra irritauimus iras
aude, cruore tuo tu probra nostra lauas.
dulces vetita decerpsimus arbore fœtus,
istentus dira tu trabe furta luis.
nium nostros nimium miserate labores,
nostri nimium, nil memor ipse tui.
genus humanum, non mundi machina tanti,
on tanto merces digna labore fuit.
et æterni proles æterna parentis
actus homo, sontes ne moriamur obis?
pater ipse sui sine origine, concipit instar,
um sese æterno cogitat vsq; animo.
iserum, quæ te pietas pulcherrime rerum,
am noua, qui, quæso, tam nouus egit amor?
fat erat, te sidereis de sedibus actum
edia virginei longa tulisse vteri,
: hinc mortales eductum in luminis auras,
um pecore agresti delituisse casa:
vagum huc illuc nostros adÿsse labores,
um mundum ad leges & noua iura vocas.
ignominias memorē, aut quæ plurima inuli⁹
assus es indigno corpore ludibria.
nihi non auibúsve ferísve cubilia desunt,
sit rerum auctori desit vbiq; locus.
fuit, tibi quæ nodosis roboribus crux
eu nimium durum præbuit hospitium.
fuerat seruis pœna olim, hæc furibus æqua,
uos tecum cerno mortem obÿsse parem.
tam dira manus? quænam tā barbara porrò

Gens tantum obtusis sensibus ausa nefas?
Quò ruitis miseri? qui tantus mentibus error
Insidet? in vestrum tenditis exitium.
Me potius, meme, qui feci, hoc perdite ligno.
Hic nihil admisit. fraus mea, furta mea.
Te ne ita cum diris pendere latronibus, omnis
Vitai cursus cui sine labe fuit?
Qui neque contactu intemeratæ virginis alui
Contraxti antiquæ signa luenda notæ.
Sed genitrix pura cæli concepit ab aura,
Nec potuit facies dißimulare genus.
Vt sileam benefacta, tot & miracula rerum,
Quæ non humana perficiuntur ope,
Insigni poteras forma, & iuuenilibus annis
Immissæ pectus reddere molle feræ.
Pulcher luce magis, vel sidere matutino,
Oceanus liquidis quod modò lauit aquis.
Sed quẽ hic te aspicio? hæc facies tuáne illa sere
Hine oculi? hic roseo gratus in ore color?
Aureáne hæc menti lanugo? hoc verticis au
Propexum? hic toto corpore priscus honos?
Quomodocunq; ibas, blandi noua semina amor
Iactabas, dulci in ore sedebat amor.
Húncne ego conspicio te formosißime rerum?
Heu color, heu species quàm tua facta alia,
Squalidula vt facies, vt lassula lumina liuent
Languidula vt ceruix, mortua vt ora iacen
Non ea cæsaries, concretaq; sanguine barba,
Non est is planè qui modò vultus erat.

a tamen capiti, regisq; insignia cerno,
Sed quæ vulnificis sentibus hirta rigent.
pictum video corpus iuuenile rubore,
Sed quem haustus flagris sparsit vbique cruor.
palmas morer, aut terebratas cuspide plantas,
Hei mihi, quàm latum pectore vulnus hiat!
od tulit æs, quænam hasta tuo intepuisse cruore:
Nec tum æs delicuit? nec fuit hasta cinis?
n Sol ipse caput nitidum abditus obscurarit,
Et vasto tellus sit tremefacta sinu?
bueras Sol æterna ferrugine cælum
Occulere, & terris vsq; negare diem.
bueras tellus æterno percita motu
Collabi humano haud vltra adeunda pedi.
t vos monstriferi quid tunc ô barbara ponti
Condita desertis æquora littoribus?
æ vos quæ tenuere moræ? quib⁹ abdita claustris
Hic nulla effusis signa dedistis aquis?
s tum diluuio mersas absumere terras
Aequũ erat, atq; hominũ fluctu abolere genus.
m quid enim cælũ, atque vltores ætheris ignes
Flebilibus precer hîc in mea vota modis,
m pater & cæli, rapidi moderator & ignis,
Qui poterat flammis omnia diluere,
è suum gnatum pro nobis iusserit vltrò
Supplicium infandæ morte subire trabis?
gnus eras sacer ille, sacram mactãdus ad arã,
Nobis æterno hostia sacra patri.
cum erat id cælo, nulla pote mole moueri,

 Nil

Nil sol, nil tellus, nil maria alta iuuent.
Tu quoq; te nostræ es largitus sponte saluti,
Et tibi pro cunctis dulce obijsse fuit.
Atq; ideo orabas moriens veniam hostibus ip
Ne foret hoc vlli munus inane tuum.
Hoc quoq; nos fruimur, grato sed amore dolemu
Et memores tumulo soluimus exequias.
Tu tamen exutus, quæ morti obnoxia, viuo
Sedibus æthereis corpore sceptra tenes.
Venturus nostras extremo tempore noxas
Quæsitum, cùm res funditus igne ruent.
Aspice nunc bonus, & dignos nos effice, quos
Exemptos pœnis in tua regna vehas.

IN EVCHARISTIAM.

THura pij date thura: volet vapor ater
auras:
Suppliciter genibus nixi aduoluamur ad aram.
Numen inest, magni præsentia numinis instat:
Christus adest, veroq; animis se corpore nostris
Terrenam in speciem, vescis sub frugibus offert,
Mortalesq; fugit crusti sub imagine visus.
At verò, quod non oculi sensusq; capessunt
Obtusi comprensum, animi vis viuida sentit
Interius, pulsaq; fides caligine monstrat
Indubitata, Dei ex ipsius vocibus orta
Quod neque percipiant animi, nisi luminis aura
Diuini euecti extulerint se nubila supra,
Oblitiq; hominem penitus, cælestibus apti.
Ergo age prisca fides nostro succurre labori.

...od renuunt sensus, ratio quod nostra refutat,
...a doce, in tenebrisq; tua nos erige luce
...ustrans, certa dum religione parentum
...nnua sacra ferunt ciues, tantoq; paratu,
...enduntq; vias, & textis compita inumbrant,
...stia qua festam ducenda est sancta per vrbem
...dine flammarum longo, pompaq; frequenti.
...os quoq; solennem læti comitemur honorem.
...ore nouo spargamus humum, fundamus odores
...eris opes varias, interq; canamus eundem
...etitiam ingentem, & sacræ mysteria lucis,
...t cæli quondam rex omnipotentis homo idem
...ac Deus, humanos indutus corporis artus
...is sex cum socijs epulatus nocte suprema
...nsolitasq; dapes, insuetaq; pocula mensis
...ntulerit, miranda nouo de more locutus:
...tiq; laboratam cererem, immendicataq; liba
...regerit, & socijs dederit partitus in omnes,
Dilueritq; merum patera libantibus eadem,
...tiq; omnes verbis extremum affatus amicis
Non illas de more dapes, non pocula sueta
Testatus dare, sed formam sua viscera in illam
Vera, ac viua nouis epulanda apponere mensis.
Hoc est corpus, ait, meus hic de vulnere sanguis
Fundendus, commissa hominum qui diluat omnia,
Hoc est, hoc omnes haurite ex pocula fonte.
Sic facite, & posthac seruate in secula morem,
Et sacris moniti iam nunc assuescite mensis:
Nam quoties hæc verba meo mea nomine docti

Nota super sanctis repeteris frugibus ore,
Ipse adero, totoq; epulis subitò inserar almis
Corpore, visceribusq; meis, & sanguine opimo
Excipiam lætos, veteris solamen amoris.
Et nunquam nostri hinc abolescet gratia lethi.
Infelix verò his dapibus quicunque carebit
Auersus, tanti meritiq; & muneris exors:
Nulla illi post funus erunt commercia nostri.
Vos tamen has lustrati animis accedite mensas,
Et manibus puras puris contingite fruges.
Este procul quibus est fœdi mens conscia facti,
Vita pijs erit, atque eadem mors sontibus esca.
Vno eodemq; salus fluet atque è fonte venenum.
Sic ait atq; suis manibus sese ipse ferebat,
Ipse onus, ipse oneris pariter moderator, & auctor
Omnes dum sacro libamine pauit ad vnum.
Factorum ac decorum monimentū insigne suorum
Quem ritum moniti mox seruauere minores,
Libamusq; sacrum sacro cum sanguine corpus.
Nam simul ante arā verba illa augusta sacerdos
Protulit ore premens, cælo dilapsus ab alto
Christus adest, viuoq; epulis se corpore miscet.
Illa crediderim cæli ardua tecta sub hora
Feruere, stellatasq; fores, atque ostia pandi,
Plumipedesq; acies læto descendere olympo,
Et terras petere, atque aram se examina circum
Fundere, cælestiq; dapes sepire corona,
Et totum effundi tanta ad spectacula cælum,
Dum numen sese terrenis inserat escis.

Non

Non tamen omnino manifesto corpore vulgo
Dat se in conspectum, visus tactusq; refugit
Externa tectus forma, nec crede sapori.
Dum gustu exploras Cererem, laticesq; Lyæos
Diuinum in corpus, versosq; in sanguinis vndam.
Nam penitus re mutata manet ipsa figura,
Quæ fuit ante, manet, faciesq;, colorq;, saporq;
Pristinus, & quamuis id sit, quod non fuit ante,
Quale tamen fuit ante, manet, quātumq; videtur,
Nil versum exterius, sed enim simile omnia priscæ
Naturæ, vt specie queat vna fallere visus
Obtusos, dum sola oculis & sensibus ipsa
Obijcitur species, frugumq; occurrit imago,
Quæ gustum, visumq; hominū, tactumq; lacessit.
Totus Christus inest, & inobseruabile numen.
Cum, quamuis animo, atq; oculis diuersa simul se
Obijciant, aliudq; oculis, aliudq; tuentes
Mente volutemus, tantum tamen vna subest res,
Vnaq; vis, neq; enim coëunt duo corpora in vno,
Quod ratio vetat, & prorsum natura refellit.
Haud secus exuuias indutus, & ora leonis
Accedat si fortè aliquis plaudente theatro,
Non duo tunc pariter considant pelle sub illa
Vir, feraq;, at potius dicam exteriora leonis,
Interiora hominis: quid enim componere fando
Diuina humanis prohibet, sublimibus ima?
Credite mortales, mentesq; abducite ab ægris
Sensibus, atque animo cælum peragrate volucri.
Credite: ne titubate: hîc vera est corporis vmbra,

Hîc corpus verum, hîc est vera cruoris imago,
Hîc verus cruor, ipse sui met Christus imago.
Credite mortales: animos adhibete, fidemq; .
Mortales genus infirmum confidite dictis
Illius, qui nec fallit, neque fallitur vnquam.
Quandoquidem nihil externæ clarissima dicta
Lucis egent, per seq; suo se lumine produnt.
Ante mare, & tellus, & cæli concidat axis,
Illius quàm cassa fide sint aurea dicta,
Sanguine quæ moriens nobis testata reliquit.
Non tamen ad nostras acies venit, hacq; nigra
Stipat se veluti nebula, atq; obducitur vmbris,
Quanta sit vt nostræ fidei indulgentia tectus
Exploret, non visa iubens nos credere, ceu quæ
Luce palam sunt vsq; oculis obnoxia nostris.
Cùm tener orbis adhuc foret, ac pubentibus ann
Iam tum religio hæc atauos incessit agrestes.
Iam tum aliquis longè præsaga mente recludens
Sacra abstrusa rudem congesto cespite in aram
Triticeos orbes, & liquida vina ferebat,
Plurimaq; orabat cæli conuersus ad axem.
Quæ fieri humana nequeunt ope, cuncta Deo
Peruia sunt, & plana, potest Deus omnia quan
Ille potis medijs pueros educere flammis
Illæsos, nutuq; ignem sopire furentem.
Ille potis summis ferrum suspendere in vndis,
Vt natet, & non iam propria vi tendat ad ima
Ille etiam, quoties penuria adegit edendi,
Millia multa hominum solis saturauit in agris,

Et

cerere è tenui ingentes conflauit aceruos.
ius imperium pauet omnis victa potestas.
Assurgit rerum natura, elementáque parent
quamcunque iubet migrantia sæpe figuram.
ui potuit liquidas in vinum vertere lymphas.
tut virgam in colubri sinuosos flectere tortus,
ursus & in veterem formã transferre colubrum,
on poterat sanctũ in sua viscera vertere crustum
nditus, atque etiam forma ipsa pascere sensus,
Atque nouam subito ecce oculis offerre figuram,
ec se conijcere in miras tecto ore latebras.
li aliter visum, ne viscera forte cruenta
umanum horreret genus, attactúsque paueret,
um premeret tremulã mandẽs subdentibus escã.
am sicui veram in speciem manifestius olim.
Stendit sese, nudóque apparuit ore,
Ac tepido emicuit saliens cratere fugatis
anguis imaginibus, stetit, immotúsque sacerdos
Abstinuit tactu, atque impasta altaria liquit,
n solitam donec redierunt omnia formam.
aud secus, admota qui morbis arte medentur,
Ne gustu horrescat languẽs medicamen amarum,
Melle linunt super, & dulci sub cortice condunt.
Ne verò quo liba modò, quóve ordine quære
enuia diuinos Christi conflentur in artus
i sermonis, & omnipotenti numinis aura.
Nulli fas hominum mortali corpore septo.
Scire ea, vix volucres norunt sine corpore mentes
Aligerum genus, ætherei gens incola cæli.

Tantum

Tantùm agite: properate: sacris discumbite mens
Diuinas libate dapes, libate beata
Pocula, velatúmque dapis sub imagine numen
Concipite. intus inest numen : Deus insidet int
Christus adest, & nos inuitat corpore vesco.
Ne dubitate: Deus simul hîc, simul æthere in a
Cūctus adest, simul hîc, simul & quocūq; vocat
Rite tamen templis in cunctis, omnibus aris,
Diuinum dum farre pio libamus honorem.
Quódque hîc, est & ibi pariter discrimine nullo.
Totus ibi, hîc totus, neque eum tempúsve, locúsv
Esse vetant, quibus haud diuina obnoxia, vbiq
Quin etiam violare manu ne parcite liba
Mystica, & in socios partiri protinus omnes.
Nam fragilem quotcūque in frustra incideris orb
Cælestis libi, Christi inuiolabile corpus
Restat idē in cunctis, orásque amplectitur omne
Nec findi in parteis vllas diuina potest vis.
Nos tamen albentem frugémque, & fißile crustū
Et liquidos latices veneramur numinis instar.
Non quia sint ipsum numen color ille, sapórque,
Sed quia diuini sint numinis argumenta,
Significentq; oculis, quod mēs inde altius hauriat
Quod nequeunt oculi, nequeunt deprēdere sensus.
Atque ideo exiguo quouis in fragmine Christum
Accipimus, quauis sacrati in parte liquoris
Nāq; subest, sanctū, vt nūquā sine sanguine corp
Sic quoq; nō suberit sanctus sine corpore sanguis.
Nec toto huic manus, quàm quæ pars esse videtur.

Quam

...atus ibi, hîc tantus. Deus haud includitur vllis
...spatiis, nec fas metiri corpora sancta.
...mis ibi, hîc omnis, hic integer, integer illîc.
...ut ibi, quanquam ratio diuersa, liquenti
...pe lacu in noctem Lunæ resplendet imago
...rima, & hîc illîc sese speculantibus offert
...nib⁹ vsq; eadẽ, atq; sui ipsa simillima vbiq; est.
...ut item speculi si in partes fregeris orbem,
...uicquid ab aduerso reddebat imaginis orbis
...teger, illud idem pars qualibet vndique reddet
...ec plura in toto quàm mox in parte videbis.
...t verò quanquam qui se sub frugibus offert,
...e Idem est, patris ætherea qui regnat in aula,
...ic aliter tamẽ, atque illîc, vtcunque se habet res,
...le idem est, etiam trabe qui pendebat ab alta.
...ic tamen exemptus morti vim haud accipit vllã
...rtubus immortale, atque impenetrabile corpus,
...ui morbi nihil officiant, algór ve, famés ve:
...ec toties morti locus est in corpore Christi,
...ui semel admissi, pro nostris obtulit vltro
...pse suum caput æterno sacra victima patri.
...ulta licet sanctis toties eat hostia ab aris,
...t matutinis renouentur funera sacris.
...um quãuis, dum languentum seruantur in vsus
...ancta adytis occlusa, situ consumpta vetusto
...nterdum aspicias, squalentiáque exiguus mus
...arpserit, aut similes tulerint libamina pestes,
...im nullam admittit tamen inuiolabile corpus,
...am rerum species vbi cœptæ peste teneri

Pollu

Pollutæ, numen subito euanescit in auram,
Corporis exuuias laceras, sine honore relinquens.
Relliquiæ restant ambesæ, ingloria signa.
Quæ pietas, qui tantus amor tibi maxime rerum
Vt Deus æterni soboles æterna parentis
Tam fragili ingrediens vltro pro fruge venires
Atque homini fieres repetitis pabula mensis,
Et matutinis toties sacra hostia in aris?
Hoc erat ille sacer, qui quondam apparuit agnus
Suppositus pueri insontis pro cæde parata.
Hoc erat ille vetus quem gens epulata quotannis
Mandebat ritè, ac solenni more sacrorum
Cum festinata cerere, atque agrestibus herbis.
Festinata ceres tu nobis, tu mola adorea.
Fárque pium, tu liba sacros lectissima in vsus,
Liba, quibus nulli fas quondam assuesse profano
Hoc erat illa atauis deserta per inuia nostris
Protinus è cælo veniens errantibus esca.
Copia nil aliud tostæ tanta illa volucris
Desuper insolitum nidorem halantibus auris,
Nil aliud ros concretus portenderat ille
Dulcis, & optatos referens cuique ore sapores.
Vescimur hoc verè nunc cæli rore, fugata
Nube palàm: veros nunc ista è caute liquores
Haurimus, laterísque tui nos irrigat vnda
Mixta mero suaues misces nanque inde liquores,
Et dulci ambrosia, dulci nos nectare pascis.
O hominum miserate famem, miserate labores,
Vno cùm satures tot cæli examina verbo

Alit

Alituum cælestûm acies tot millia millium.
Quæ tibi tanta fuit rerum pulcherrime cura?
Qui tibi tantus amor nostri, vt tua viscera nobis
Obijceres epulanda, dares te in pocula, in escam,
Quos tamen ex humili finxisti puluere quondam
Infirmos, decorísque tui nihil instar habentes?
Tu volucris ficta illa, tuo quæ sanguine natos,
Visceribúsque tuis terebrato pectore pascis.
Tu, quoties facimus, téque vltro in vota vocamus
Verborum memores, cæli ecce allapsus ab aula
Candidus ille venis agnus, viua hostia ad aram,
Quam veterum portendebant oracula vatum,
Cordáq; nostra simul replet ecce inopina voluptas.
Elicimus tenui liquidis te murmure ab astris
Visceribus non nostra tuis quò viscera alantur,
Nec tuus vt sanguis nostri pars sanguinis haustus
Euadat, neque enim confuso corpore in vnum
Miscentur, quæ morte carent mortalibus addita.
At potius veluti gemmæq;, aurúmque medentur
Corporibus sæpe affectu, morbísque resistunt:
Non quod ea stomachi rapido concocta calore
Paulatim sese languentum in viscera vertant:
Sed quia vi quadam inspergant admota latenti
Lætitiam, dulcíque hilarent præcordia motu.
Sic quoque tu nostris animis, & mentibus hærens
Robur ades, vires occultáque pabula præbes,
Nec quicquã in nostros tua viscera digeris artus:
Sed potius nos admotus te vertis in ipsum.
Hinc primum specimen degustant corpora nostra

Vitæ

Vitæ immortalis, superúmque assuescimus æuo.
Quippe hominum sic diffusus per pectora vbiqu
Mutua mortales concordes fœdere iungis
Aeterno: quos pascis amas, quos corpore sancto
Refficis, vno eodémque repente in amore calescu
Et dulci inter se nodo iuncti vsq; tenentur,
Atque ita nobiscum Deus hic mortalibus oris
Vsque manes, verti dum cæli desinat orbis,
Olim vt pollicitus, nec habent promissa regressu
Te duce securi gradimur per quæque viarum
Aspera, suscepto te non deest copia victus.
Tu dux, tu comes: æterni tu copia victus.
Et quæ deficimus, tu nobis omnia supples,
Siquà forte labant in nobis spesq;, fidésque,
Continuò tua nutantes præsentia firmat.
Téque omnis præsente viget fiducia nostra,
Solis nota pijs, vulgo inconcessa voluptas.
Accedo has quoties epulas, subito æthera mente
Concipio, subito mihi sensus eripi, omnes,
Inq; tui aspectu liquido ardens corde quiesco,
Sãctum, augustum, almũ, cæli admirabile munu
Qua te voce sonem? quo te nunc nomine dicam?
Nullum te dignum reperimus carmine nomen.
Nullum te dignum verbis molimur honorem.
Salue vita hominum, non enarrabile donum,
Desuper illabens noua cælo gratia aperto.
Per te mellifluì rorant dulcedine montes.
Per te mellifluæ complentur, nectare valles.
Omnia inexhausto mellis torrente redundant.

Omni

...ia amant: sancti tu nobis pabula amoris
...ficis, æterni tu nobis pocula amoris,
...amor, ipsa animis nostris innexa voluptas.

... CHRISTO OPT. MAX.
De Carolo V Imper.

DE coniuratis Germanis hæc dicat arma
Christe tibi, has victor Carolus exuuias.
...n hoc ille sibi tanto discrimine bellum est
Aggressus, curæ sed tua causa fuit:
...o gentem euersas victam reuocaret ad aras,
Ne caderet priscus religionis honos:
...ecit sese furiis Aquilonis iniquis,
Nec timuit sæuis obuius ire feris.
...it iô, & fusos disiecit montibus hostes.
Gens fera procubuit Cæsaris ante pedes.
...mque adeo ille, animo sibi qui promiserat alto
Imperia atque Aquilas, cernitur ire minor.
...i gentem in regem regni spe captus inani,
Inq; suum armauit membra coacta caput
...uo ruis ah demens? quæ te tam dira cupido
Impulit? ipse tuum tendis in exitium.
...c adeo virtus, sic magni Cæsaris arma
Nota tibi, & nusquam cedere docta manus?
...on Aquilæ imbellis forti contendit hirundo:
Non metuit cerui cornua longa leo.
...m pugna abstinuit, tua demens arma timori
Esse ratus, subito tu tibi victor eras,
...ollebásque animo vento tumefactus inani,

Iam meditans ipsi demere sceptra Ioui.
Ille autem, parcens cùm prælia detractaret,
Horrebat gentis cæde madere suæ,
Contigit in nulla tandem victoria cæde:
Victus es, & nusquā sanguine inundat hu-
Hac opus arte fuit, cognatæ ita parcere genti:
Hoc decuit ciues vincere marte pium.
Haud minor inuitos ciues seruasse putandus,
Quàm foret externos sternere cæde, labor.
Sed quoties renuit collatis cernere signis,
Te toties vicit: ter tua causa iacet.
Térque piam Deus hac causam ratione proba-
Pro vero steterunt numina. cede Deo,
Cede, animúsque tumentibus altos exue fastu-
Et patrum sanctis legibus obsequere.
Nec tantum in te posit amor sceleratus habenc-
Desine sacrilegia carpere sacra manu.
Iam redeat versa ad ritus Germania auitos
Armipotens prisco viuere more iuuet.
Sentiat vnanimis nobiscum nube remota:
Sit nobis eadem relligio, & pietas.
Siqua tamen lapsis contagia moribus obsunt,
Mutua communi probra lauemus aqua.
Et quæ de spatio palantia deflexēre,
Priscorum ad rectum nos reuocemus iter,
Interea Cæsar claris assue te triumphis,
Qua iam cœpisti tendere, perge via.
Hac iter ad cælum: duríque clariq; labores
Exemptum morti te super astra vehent,

Iám-

...que tibi longe cedit superata vetustas:
...am tua Romulidum gloria obumbrat auos.
...maiora manent, licet hæc sint maxima. de te
...idera venturi nuncia mira parant.
...ta tua est cælo pietas, ménsque optima. nil est
Quod metuat virtus præside tuta Deo.
...æstans animi, maioráque mente capesse,
...decus, i veræ gloria militiæ.
...eris, immensum qui Christi legibus orbem
Subijcias, vbi Sol cunque colorat humum.
...iam vnum duce te reget vnus pastor ouile.
Disiectas cogi te duce oportet oues.
...iste gregis pastor tanti, rex maxime regum,
Huic tua pugnanti prælia dexter ades.
...nque tua intrepidus subeat tot vbique pericla
Pro causa, obiectis da superare malis.
...que diu incolumen serua mortalibus oris.
Hoc tuta in terris vindice sit pietas.

...N I. CHRISTI CRVCEM.

NAm qđ te memorē, quo cæsū è vertice lignū
Dulce optāti animo mihi robur, amabilis ar...
...bona crux nimbi, tempestatésque coruscæ, (bos?
...fernæq; potestates fugiúntque, tremúntque,
...q; tuos aciem nequeunt intendere ramos.
...felix olim fueras feraléque lignum
...pplicij genus, informis trabs hospita lethi.
...ūc ppe numē habes, sācta, & venerabilis arbor,
...lo mixta comas caput inter sidera condis

Hoſpitis ingentis pulcherrima reddita tactu.
Te tulit ante humeris quem tu mox ipſa tuliſti
Rex hominum, ſuperúmque, Dei certiſsima pro
Depoſiti ingentis, capitis tibi credita cura
Tam cari: tanti tu pignoris vnica cuſtos.
Fortuna, tibi diuinos contigit artus
Tangere, tam ſanctóque inſpergi rore cruoris.
Fortunata ſalus in te omnis noſtra pependit:
In te meta fuit noſtrorum extrema malorum.
Per te iam pater omnipotens mortalibus ægris
Dat veniam, & veteres bonus obliuiſcitur ira
Pro nobis ſtetit, atque reis pro ſontibus ipſe
Filius orauit cauſam, & nec diluit vltrò
Crimina. tu ſedes oranti gratia fuiſti.
Victima pro nobis magno ſeſe ille parenti
Obtulit: oblatio tu nobilis ara fuiſti.
Illum afflictum atro ſudantem ſanguine pra
Vidiſti, & vitam per cuncta exempla trahen
Tandem animam longis ſingultibus expirant
Fortunata arbos, in te ille vnicus ales
Depoſuit ſenium, moribundóſque exuit artus,
Vt nouus exurgens rurſus, nitidúſque iuuenta
Aethereas pennis cæli remearet ad auras
Omnigenum volucrum cantu: & plaudẽtibus a
Fortunata arbos, in te fixta illa volucris
Molle ſibi roſtro pectus terebrauit acuto,
Atque ſuo implumes ſaturauit ſanguine natos.
Quæ pietas? qui tantus amor? nos crimine noſtro
Occidimus: moriens nos ille a morte reduxit,

D

leuitq; notas, quas non contraxerat ipse
s ideo nunquam è stratis consurgimus orta
ce, vel ingressa nocte ad strata redimus,
stra tuo quin nos armamus pectora signo,
tua lustratæ imprimimus vestigia fronti.
l agimus, nil incipimus, nil pectore magnum
olimur non ante tuo munimine tecti.
uspiciјs tu nostra tuis incepta secundas.
nostrum augurium, tu sors, tu præpetis omen.
in etiã ad quosuis motus, ad murmura quæq;,
strepitus improuisus noctuq́;, dieq́;
d tua confugimus tremefacti protinus arma,
æis freti vanum reuocamus corde timorem,
oinde tibi magni curuato poplite reges
cula dant proni, potísq; insignibus vltro
ssurgunt, tectamq; auro gemmísq; micantem
spendunt inter baccata monilia collo,
t duce te audentes in aperta pericula vadunt,
æmittuntq; tuum pugnanda in prælia signum.
amq; Aquilis tua Romuli dũ mage nota figura
oc signo dux in campis pugnauit apertis (est,
clytus infernas acies, obscœnaq; contra
astra, Erebiq; plagas victor penetrauit ad imas.
xemitq; pios vinclis, & carcere cæco,
uos secum spoliјs veheret super æthera opimis.
Nobile tu signum, tu pompæ insigne præibas
emper, & egregiј testis prænuntia facti.
Templorum te culminibus, te turribus altis
Erigimus. tu summa tenes fastigia. vbique

Turres, tecta tua sunt omnia tuta sub vmbra,
Cumq; omnes nos extremo sub tempore vitæ
Deseruere, comes remanes tu sola, nec vnquam
Amplexu, dum spiramus, diuellere nostro.
Nec tantùm viuos, sed & auræ munere cassos
Tutaris, positósq; cauis impressa sepulchris.
Quid mirum summo si te veneramur honore?
Ipsi etiam pueri læti, immixtæq; puellæ
Serta tibi, & flores nectunt, tibi carmina dicun
Te celebrant cœtu, te festa fronde coronant.
Iamq; adeo late in terris tibi templa, tibi aras
Mortales statuunt, tibi cerea dona cremantur,
Et pia thura, diemq; tuo de nomine dicunt.
Ac prope diuinos orbis largitur honores,
Haud quia sit numen, quia sit tibi sensus, attolli
Ista ferunt, cuius leto tibi gloria parta est.
Quæ suprema dies arsuro vbi venerit orbi,
Siderum in morem fulgebis, & æthere toto
Flagrantem insolita lustrabis lampade mundum
Luce piis addes animos. at sontibus ingens
Horror erit. cupient retro transacta referri
Lustra, suis frustra orantes obliuia factis.
Tu lignum porrò illud eras, medicabile lignum,
Tactu cuius aquā in dulcem fons versus amarus.
Tu lignū genus in quo hominum, genus omne ani-
Seruatū quondā immensis euasit ab vndis. (mātū
Tune etiam malus, tune ille altissimus olim,
In quo sublatus pendebat aheneus anguis?
In te oculos conuersi omnes, conuersa tenebant

Ora:

salus id erat serpentum morsibus ictis.
pe hominũ infernus genus omne momorderat
nobis, in complexo serpente mederis (anguis.
ibus, & validos in pristina sospita reddis.
nos infernis penè haustos eripis vndis.
dulces in aquas fonteis conuertis amaros:
acrymas tandem nostras in gaudia vertis.
te hominũ indubitata salus, spes certa quietis
eternæ, per te patet alti ianua cæli.
; orbi quõdam ingressa est mors arbore ab illa,
te hominũ generi sic tandem reddita vita est.
ice mortales curis mortalibus omnes
litis per te diuina luce fruamur,
mplexiq; tuos tollamur in ardua ramos.
tam autem quia non datur omnibus exhalare
li in sede, ipsumq; imitari funere regem,
pueri infirmo nequeunt medicamina ferre
rpore, & altrices ipsæ acria pocula sumunt,
d pueros virtus tamen hausto in lacte redũdat.
fluat extincti diuino è corpore regis
nos transfusus dolor, & præcordia tangat.
ltem animo, saltem mæsto doleamus amore
octes atq; dies, neq; nos conturbet amaror,
erùm ea amarities nobis medeatur, & ægra
uæ nunc nostra iacent recreentur corda, necisq;
lius emanet nostra in præcordia virtus,
ponte suo nostras qui soluit sanguine pœnas.

MAGNAE MATRI VIRGINI.

AT quo diua tuas mortali carmine laudes
Ingrediar, quas cælestes cælestibus oris
Vix audent tentare chori? nec mole grauantur
Corpora, atq; tuos coram mirantur honores.
Ipse mihi quoties animum tua viuida imago
Impulit, atq; aciem te contra tollere tendo,
Obruor, & nimia perfundor luce, nec absens
Ferre tui valeo radios, aut spicula vultus.
Nam tu Sole velut diuinum corpus amicta
Incedis, regina, caput redimita coronis
Sidereis tibi sub pedibus micat aurea luna,
Igneaq; astra premis subter labentia mundi.
Mente olim pater omnipotens te legerat alta
(Nondum mũdus erat) multis de millibus vnam
Quæ cæli regem pareres enixa sub auras.
Atq; ideo postquam diuino fœdere rupto
Primus in urbe parens hominum se perdidit ipse,
Seq; suumq; genus veniens corrupit in æuum,
Sola malo exorta es, veteriq; imperuia noxæ,
Seu tua te genitrix intactam, & prorsus auitæ
Secretam maculæ grauida concepit in aluo.
Seu simul atq; vtero concreta es cælicolûm rex
Communem exemit labem, puramq; reliquit,
Ne tuus exoriens pura dilapsus ab æthra
Parte olim fœtus foret insincerus ab vlla,
Nec priscam traheret materno à sanguine labem.
Teq; dehinc crescens procul omni innoxia culpa
Sanctam, incorruptam seruasti præside amico

Tut-

t Deo, ac veluti latis nitidißima campis
ga oritur, primósq; nouo dans vertice flores
gum fortunatos traducitur hortos:
inuo sedes liquisti paruula auitas,
pli adytis oblata, parentum debita votis,
cta vbi priscorum vatum monimēta reuoluens
isti superûm regem tot vocibus olim
nissum terris mortali matre oriturum.
ium lætitia, dulciq; cupidine pectus
ta, Deum casta versabas mente propinquum,
venerans matri fœtæ pia dona parabas,
rs ô vestris ea sors contingeret oris,
estro concessa forent ea munera seclo.
scia venturi nondum tua gaudia cernis.
ndum Nympha tuos persentis pectore honores.
n iam, nulla mora, adueniet demissus ab astris
ntius ille tuas quàm letis vocibus aures
ulcebit? quanto implebit præcordia amore
nnipotens? tu cælicolum acceptißima regi,
na Deo, nuribus felix magis omnibus illa es.
rce metu: humanum virgo obliuiscere morem:
ncipe diuinos haustus, teq; insere cælo.
on aliam porrò manet huius gloria partus.
i rerum auctorem tactus ignara virilis
ncipies, grauis ætherea diuinitus aura,
laq; virgineum seruabis fœta pudorem,
ellus vti lanæ impenetrabile restitit imbri,
etera cùm madeāt grauib⁹ circū humida nimbis:
u porta æternùm clausa, superûm ipse per illam

Ingreditur rector, nec claustra immota resignat
Tu rubus ille oculis flamma crepitante cremari
Visus, at illæsæ mansere in stipite frondes.
Hinc etiam pueris media in fornace pepercit
Ignis, & innocuæ lambebant corpora flammæ.
Hæc te monstra petũt vnã, hæc miracula tangi
Promissis nec sera fides: simul ecce repente
Cum tonitru medium veluti discedere cælum
Vidisti, simul auri coma circundata nube
Sensisti præsens in te descendere numen
Desuper afflatam leuiter spirantibus auris.
Quis tibi tunc sensus? qui virgo in pectore motu
Credo equidem, tibi cor dulci flagrabat amore,
Et penitus totis ardebas suaue medullis,
Tum quoq; lætitia, ac mira dulcedine pectus
Delicuisse reor, tibi cùm montana petenti
Læta occurrit anus cognato à sanguine iuncta,
Atq; vtero exultante tuos præsensit honores,
Felicemq; vteri, te térque, quaterq; vocauit.
Tu verò, teneri qualis rosa plena pudoris,
Ore rubens cælo referebas carmine grates,
Teq; adeo indignam, & meritam nil tale canebas.
Parua sed hæc, maiora manent. date lilia plenis,
Virginei date thura chori, date serta canistris:
Nascitur humana sub imagine, nascitur infans,
Qui semper fuit, est, & erit, sine fine, sine vllis
Princiїs Deus, immensi quem mœnia mundi
Non capiunt, visusq; hominum, tactúsq; refugit.
Sæpe mihi videor te poplite cernere virgo

...ixam, infantemq; recens mirarier ortum
...antem, & radijs late vibrantibus aureum,
...tuos prono venerantem pectore fœtus,
...onitumq; senem tantis vix hiscere monstris.
...s nimium pastores ô quibus olim
...igit in stabulis insuetos cernere partus.
...um ô si quoque me si secula vestra tulissent,
...semq; meas vestris in saltibus agnas:
...ne monstratũ vos nunquam issetis ad antrũ
...ninibus moniti cælestibus, ipse ego primus
...nc æ foribus virides sylvestria myrtos
...era suspendissem, & florea serta tulissem,
...er & canna cecinissem carmina agresti,
...nina, quæ tibi nunc regina vt cunq; laboro.
...me felici quisquam extrusisset ab antro
...plius. vsq; tibi famulari dulce fuisset,
...ntiq;, seniq; tuo tum me neq; vestro
...gnum viles stipulas substernere asello.
...ego vidissem reges puero ampla ferentes
...era ab Aethiopum terris duce sidere vectos
...te tuos, cariq; pedes procumbere nati.
...issem volucres te mira in veste ministros
...ius affari, curásq; auertere dictis,
...riq; inopem vario in discrimine rerum,
...n puero metuis, capitiq; pericula caro
...ge arces animo semper suspensa labanti.
...; adeò senis in templo morientis inhærent
...ibus extremæ voces, cùm iussa recenti
...partu geminas aris fers dona columbas,

Affore, cùm tibi virgo animũ dolor occupet ing
Et quasi cor gelidum pertranseat ensis adactus.
Nec veterum deerant responsa horrentia vatu
Gnatum pro multis mactandum funere acerbo.
Iamq; minis tum facta fides, iam nuntius ales
Nocte senem monet in somnis consurgere, tecum
Accelerare fugam, patriæ neque fidere terræ,
Ne rex, dum sceptris cauet haud securus auitis,
Diuinam sobolem crudo necet efferus ense.
Impie, mentis vbi es? quo te rerum impulit error?
Quid pueros iugulas cunis, & ab vbere raptos?
Tene putas posse æternis occurere olympi
Consiliis? morti nondum est obnoxius infans,
Nondum iussa patris supremi munera obiuit
In terris: nondum factis se ingentibus orbi
Supra hominem ostendit per tot miracula rerum,
Quæ non humanis opibus, non artibus edet:
Ante nouas condet leges, noua fœdera mundo:
Ante salis sicco pede cærula percurrenda:
Sedandi imperio fluctus, canæq; procellæ:
Ante graues linquent languentia corpora morb
Illius ad nutum rursusq; ad munera vitæ
Consurgent, quorum tellus iam texerat ossa.
Ille etiam primus exigua, mirabile, fruge
Millia multa hominum desertis pascet in oris.
Ille etiam tacitas hominum intra pectora curas
Inspiciet. siluæ arebunt, terræq; dehiscent,
Nec grauia ora ferēt, verbis dum fulmina, hostes
Omnia quæ coram admirans lætabere virgo.

I

rimis tibi cor mira dulcedine tanget,
n puer in templis, adolent dum sacra, relictus,
esitusq; diu velut ecce repente oriens Sol
idus, ore oculisq; nitentibus apparebit.
m de magnis mirabere rebus agentem,
veterum dictis referantem oracula vatum
nores inter proceres, iuuenumq; magistros,
s omnis iam tum bis sex vix mesibus actis
diet puer, atq; rudes docto arguet ore
ureus, immortale sonans (mirabile dictu)
sibus illapsus penitus præcordia tanget,
dulcem toto iaciet de corpore amorem
ce recens orta, vel sidere pulchrior aureo.
nc illam circumfusæ longo ordine matres
udibus attollent, quæ tales optima partus
iderit, teneri sq; immulserit vbera labris,
um amplexa sinu, toto, illi pectore inhærent
cula fragranti capiti, dabis oscula fronti
lereæ, stellisq; pares libabis ocellos
e alterna flagrans dulci præcordia amore.
ec minus inde etiam tacita lætabere mente,
ntis aquam latices cum Bacchi vertet in atros
mandante tuo promet liquentia vina
unere, & insolitos hospes mirabitur haustus.
æc tibi mater erunt: oberit nihil ante tyranni
esani furor. ipsa tamen cælestibus vltro
onsilijs pare, quæ fidus detulit ales.
olle moras: pete Niliacas interrita sedes.
uncta fauent: tibi nox nigranteis explicat alas,

Et te sublustri gradientem amplectitur vmbra
Cernis vt intonsi prærupta cacumina montes
Demittãt, plaudantq; comis nemora alta corusc
Et solitum præter varios humus afflet odores?
Illa, credo, etiam noctu volucrésque, feræq;
Aduentante Deo numen sensere propinquum,
Obuiaq; abrupto stupuerunt, flumina cursu,
Donec lætanti vos Nilus condidit alueo,
Fama vbi iam totam non læta impleuerat oram
Bethlen largifluo puerorum vndasse cruore,
Dum tuus ante omnes nequicquã quæritur infan
Quid tibi tunc animi? toto hæsit pectore sanguis,
Et tua ceu gelidus subijt præcordia mucro.
At non hic virgo vestrorum hæc meta laborum
Hæserat, ingentis neq; erant ea debita luctus
Tempora: verùm olim longè maiora manebant.
O dolor: horrendæ quis morti crederet illum
Deberi, pater est cui clari rector olympi,
Cui mare, cui tellus, cui cælum paret, & æther?
Verùm sponte neci caput obuius obtulit ipse,
Primi hominum vt lueret scelus exitiale cruore
Ipse suo, moriénsq; genus mortale piaret.
Id placitum patri æternum, cæloq; sedebat.
Id quoq; venturi virgo tu præscia noras,
Cuncta oblita velut tamẽ, atq; ignara malorum
(Tantus amor matris) crudeli victa dolore es.
Fama tuas simul ac sæuißima perculit aures,
Heu gnatum scelere exceptum, insidijsq; suorum
Vnigenam summos fœdatum immaniter artus

li ad suppliciũ, atq; trabẽ iam stare nefandã.
ijsse ferunt subitò extra mœnia, & omnes
langore vias, queruloq; implesse vlulatu.
lis auis pastu rediens, cui pastor ab alta
bore suspensum nidum deiecit, & aufert
lumes fœtus etiam nunc ore querentes,
volat circum. vix se raptoris ab ore
perat, & querulis late loca vocibus implet.
c tua inhumanæ miseratæ incommoda rupes,
que tuo aereæ siluæ doluere dolore.
t vbi pendentem ferali robore porrò
isti approperans, mediaq́; in morte teneri
tantem huc, illuc oculos, si, forte suorum
quem forte alas inimicas cerneret inter,
ficis, & fessos ægrè collaberis artus.
os gemitus? quas deinde trabẽ cõplexa querelas
dabas? non hæc olim tibi gaudia cælo,
n promissa tibi hæc diuino pignore dona.
nuribus, te felicem magis omnibus vnam?
ventura tuos florere in secula honores?
lices illas fortunatásq; vocabas
gnora cara quibus flere ipso in limine vitæ
ntigit, & longo paulatim assuescere luctu.
rcite mortales iter illac fortè tenentes,
uos omnes in sese, atque in sua funera mater
icta animi armatos lacrymosis vocibus excit,
sa quoque vt simul in trunco moriatur eodem.
rcite, & aërei nimbosa cacumina montes,
e cadite in matrem subita conuulsa ruina,

Exorata licet, licet vltro sæpe vocata,
Dum iuuat immitem sic saltem explere dolorem.
At non sic etiam positus caræ genitricis
Filius oblitus media te in morte supremum est
Affatus: quas ô voces? quæ verba vel ipsi
Pectore ab inualido rupit miserabilis hostis?
Tandem in te ah moriēs morientia lumina liqu
Et dulcem, vt potuit, vultu seruauit amorem
Hic tu muta siles, lacrymisq; absumpta profusis
Non iam vllos gemitus, non iam vllos amplius ed
Singultus: tacito dolor intus pectore sæuit.
Ipsa parens frugum pro te mæstissima tellus
Planxit, & ingenti tremuit succussa fragore,
Et silices erat hîc nulla vi cernere apertos
Findere se, & mæsti, vt poterant, dare signa dolor
Palluit aspectu cælum, atque illustre repente
Desuper insolitis vmbris caput alta petens Sol
Occuluit, medioq; die nox plurima oborta est,
Et populi æternas mundo tenuere tenebras.
At non te longo virgo intabescere luctu
Passus, vbi primos lux tertia protulit ortus,
Iam nigras erebi sedes populatus, & vmbris
Et ducens sursum manes, animasq; piorum
Euasit tumulo, saxumq; reliquit inane,
Atq; tibi primum diuino apparuit ore:
Post alijs, sibi quos lectos subiunxerat olim
Consortes tantorum operum, sociosq; laborum.
Quas lacrymas tibi crediderim excussisse repentem
Lætitiam? quali tibi tum præcordia motu

Exu

...asse? fides tua quæ præsenserat vsq;,
...oculis adaperta vides: nunc clara liquet res.
...ce vt exutus moribundos filius artus
...am induerit speciem, inuiolabile corpus
...is radijs, insueta luce coruscum.
...t mora: hinc terris illum supera alta relictis
...ti petere, atq; caua se condere nube,
...cælumq; aperire viam mortalibus ægris.
...amen in terris desertam, inopemq; reliquit,
...mortalis adhuc vitali vesceris aura,
...d omnipotens tibi plurimus insidet, & te
...es atq; dies præsenti numine seruat.
...de quo, quæcunq; premant, secura malorum,
...lûm degis moribundo corpore vitam,
...: veterum relegens latebrosa oracula vatum,
...: animo cælum peragrans, totaq; volutans
...te Deum, frueris nati omnipotentis amico
...ine, perpetuum tibi qui tuus afflat amorem.
...per ambrosia hac, dulci hoc te nectare pascit.
...q; dies aderat lætißima qua tibi terras
...uere fas erat, & claro succedere cælo.
...placido moriens clausisti lumina letho,
...ine corriperis rapido, veherisq; per auras
...inardescens radijs, te lucida nubes
...urea longè fulgentem amplectitur aura,
...ircumuolitant dextra, læuaq; frequentes
...tuum cætus, cæli stellantis alumni,
...ectamq; ministerio te præpetis alæ
...blime ferunt sanctæ de vertice Idumes:

Pastores admirati videre sub auras
Enantem, & claro signantem tramite cælum.
Talis ab Eois aurora attollitur vndis,
Talis luna recens roseo caput exerit ortu,
Vtraq; sed longè obtuso tibi lumine cedit.
Sed neq; te primo iubare æquet maximus ipse
Sol lucis fons exoriens comitantibus horis.
Sic cælum expectata subis, thiasiq; choriq;
Te circum, & liquidi resonant per nubila cantus
Castrorum in morem, nitidis cum exercitus armis
Pulcher it, ære acies de monte aduersa refulget.
Antiqui proceres, gentis decora alta vetustæ
Occurrunt, vatesq; pij ventura loquuti
Excipiunt lætam, & summa ad fastigia ducunt,
Lætitiaq; fremunt superi. Mariam alta beati
Ingeminant per tēpla chori, Mariamq; frequētant
Ingentiq; procul reboant supera ardua plausu,
Et totum exercent intus noua gaudia cælum.
Filius hic etiam sancti regnator olympi,
Qui dextræ æterni patris aßidet, æthera torquens
Optatos dedit amplexus, tibiq; oscula fixit
Pronus, & æterno matrem deuinxit amore.
At pater insignem solio sublimis ab alto
Aeterna capiti implicuit de fronde coronam,
Affixitq; tuæ gemmantia sidera fronti,
Et super æthereum superum templum omne locauit
Sublimem: rerum dominam, cæliq; potentem,
Vnde humiles mundi labentis despicis orbes,
Lunamq;, Stellasq;, videntemq; omnia Solem,
Angu

gustæq; procul telluris inertia rides
tera, & insanis exercita pectora curis.
ue sancta parens: eadem salue innuba virgo,
ia progenies genus alto à sanguine Iudæ,
pater omnipotens pleno se numine fudit,
tiaq; acceptam matres superextulit omnes,
primum dias prodisti in luminis auras,
eadem nostræ spes est exorta salutis.
nineos lapsus, ignominiamq; pudendam
a tui generis genus ipsum ad sidera tollis.
a hominũ genitrix, & matrũ maxima mater
na tulit generi tristis contagia lethi.
virgo longo post tempore prima salutem
i peperisti vtero mortalibus ægris.
dedit merso lacrymas, tu gaudia mundo.
homini inuexit pœnas, tu præmia, per te
ua aperta piis cæli, quam clauserat illa
umuenta dolis malesuadi & fraude colubri.
m tu valido victrix pede proteris anguem,
stra insultantemq; & sibila colla mouentem.
nere quo superas cæli regina per oras
etheris, cæliq; nurus te mille sequuntur,
le chori celebrant, seruatricemq; frequentant.
icolæ assurgunt omnes: tibi regia paret
ætheris immensi, quodcunq; vbicunq; creatum,
ra te longè iacet, & tua iussa facessit.
s quoq; diuinos, vt cuiq; est copia, honores
gimur, tibi centum aræ, tibi maxima centum
re calent delubra: tuis pia munera templis

Afferimus casiasq́;, & nardi halantis aristas.
Ipsæ te matres adeunt, peplumq́; ferentes
Textilibus donis augent, & templa coronant
Primitijs florum, ac suspensis frondibus vmbrant
Vt primum fari incipiunt, te nomine iußi
Compellant, primaq́; sonant te voce minores.
Omnis vbiq; tuis indulget laudibus ætas,
Omnis vbiq; domus, totæ de turribus vrbes
Te veniente die, te decedente salutant,
Plurimaq́; auratis resonat tibi tibia templis,
Tu laudes bona mortales, tu munera vocis
Humanæ non spernis, opis nihil indiga nostræ.
Vota hominumq́; precesq́; audis, vbicumq; vocat
Rite tamen, nostrosq́; leuas miserata labores.
Tu bellum, morbosq́; graues, pestemq́;, famemq́;
Auertis, cæliq́; minas tot sospita mortes,
Tot clades, tot das miseris euadere casus.
Vtq; mari magno iactatos turbine nautas
Seruat stella, polo si tandem affulserit alto:
Sic tua lux, quæcunq; instet, quæcunq; premant
Nos regit, inq; omni tutos discrimine reddit.
Nunc ô stella maris nostri nos aspice præsens:
Eripe tot pelagi pene haustos fluctibus atris.
Nunc lucem, lucisq́; tuæ iubar exere, & orbi
Exorere, ac radijs nigrantem discute nubem.
Ne quæso, ne nos inopes hîc desere, si quid
Dulce tibi fuit in terris: & amabile quicquam,
Per te, per carum oramus tua pignora natum,
Perq́; sinus illos, quibus hærens vagijt infans,

[..]iaq; implicuit collo, innexusq; pependit
[..]e onus interdū, perq; vbera quæ tener hausit,
[..]ueri dulces risus, perq; oscula blanda,
[..]eneros lusus, per quicquid deniq; in illo
[..]e fuit tibi curarum, gratumq; leuamen,
[..]n illum patris ad solium complexa precando
[..]enitrix facilem: & si forte piacula nostra
[..]ersum terris faciunt, tu sedula nobis
[..]ilia, vt iustas patris in nos leniat iras.
[..]uæcunq; suis meritò miscét ve parátve,
[..]uat ille sui præsenti rore cruoris.
[..]le procul cerno nobis instare pericla,
[..]le neces, rebus prope versis, mille ruinas.
[..]os Turca ferox toto ruit agmine, & armis
[..]cta mouens nos extremis conatibus vrget,
[..]q; sibi ingentes orbis promittit habenas.
[..]erea nostri, quos huic se opponere monstro
[..]equum erat, inter se reges fera bella mouentes
[..]fligunt, totoq; (nefas) concurritur orbe.
[..] tantum terrorem animis labentibus aufer.
[..] nobis tu diua, pios miserata, quietem
[..]dde petens, placida mitescant secula pace.

BEATO MICHAELI.

QVem te esse dicam præpetum pulcherrime,
Quo te prefectum ex agmine,
[..]li volatu qui pererras atria
Armis coruscus aureis?
[..]ine ille cælitum inclytus princeps ducum

Dux alitum ales mentium.
Quas ipse in orbis maximus primordio
Creauit omnium sator,
Aulæq; præposuit beatos incolas
Felicioris ætheris?
Vt te ferocem intueor ense, vt anea
Hosti imminentem cuspide,
Simul iuuentæ flore, & impubi gena,
Et ore dulci amabilem.
Vt arma pectus masculum fulgentia
Plumæ vt leues humeros decent.
Salue volucris alme ductor agminis,
Cui creditæ cæli fores.
Tu contudisti insanientis Phosphori
Bellator insolentiam.
Contaminata cum manu ille corruit
Inhospitale sub chaos,
Vbi silentes territat remugiens
Vmbras tremendo murmure:
Satis superq; debitas pœnas luit
Inefficax superbia
Vltore te referre militaria
Te signa fusis hostibus
Videre ouantem sidera admirantia.
Vterque te vidit polus.
Et ipse summus ciuium in medio pater
Laudauit alitum choro,
Post quem tibi omnis aula cæli militat
Secreta cœtus in nouem.

[...]i ipse semper aßides propinquior.
Reconditorum particeps.
[...]e deinde subsequentibus tu detegis,
Mox alter aperit alteri,
[...]d insimum descenderit donec gradum
Semper minor scientia.
[...]c alter alteri inuidet præstantiam.
Sed sorte quisq; amplius sua est.
[...]lurimum beata gens cælestium,
Felix genus volatile.
[...]s solis vsq; illius intuemini
Os, quo beantur omnia,
[...]etus nec vllus vellicat, neforte sit
Perennis hæc felicitas,
[...]uæ fixa clauo firmius adamantino
Hæret moueri nescia.
[...]os ætheris regis ministri sidera
Torquetis, & cæli vagos
[...]rbes rotatis, vnde tempus & diei,
Et noctis immotæ vices.
[...]os temperatis aëris flatus truces,
Imbres, pruinas, & niues,
[...]t fulminum sæuas coërcetis faces,
Ne mundus ingens conflagret.
[...]obis profundum in æquor est imperium aquas
Volubiles regentibus,
Globumq; terræ sustinetis pendulæ,
Et quicquid in terra viget.
Vos alites hero ab supremo crebrius

Ad nos venitis nuntij.
Deiq; nostra afflatis almi pectora
Inusitato numine,
Animúq; nostrũ insidetis additi
Ducesq; adestis in via,
Nos donec exemptos humo nil inuidi, in
Vestros adoptetis choros.
Adeste nobis : nanq; quos vos prælio
Fregistis hostes, nos premunt,
In nosq; victi virus omne colligunt,
Et tutò inermes prouocant.
Adeste: diris pestibus resistite
Non insueti laureis
Tuq; ô supremo ductor agminis die
Princeps ades certantibus,
Cùm falsa veris addita exprobrant probra,
Absolue nos calumniæ,
Vitæq; corpus exuentes suscipe
Hasta procacem arcens manum.

EX CANTICO MOSIS.

Cantemus inclyto ætheris regi Deo,
Deo omnium fortissimo.
Incomparabili extulit se gloria
Suam hîc potentiam explicans,
Equos & equites hostium sub æquore
Vorticibus inuoluit rubro.
Deus ille virtus mea, Deus potentia,
Mei triumphi gloria,

Deus

[E]us salutis auctor effectus meæ
Seruat sua me dextera,
[D]eus hic meus, præ omnibus dijs mihi:
Eius canam vsq; gloriam.
[D]eus hic parentium meorum antiquitus:
Eius canam potentiam.
[D]eus velut bellator arma Pharaonis,
Currus & omnem exercitum
[Ho]s insequentem fluctibus maris asperi
Inhospitalibus obruit.
[H]ic nomen omnipotens: potentes hostium
Demersit alto principes.
[Ho]s profunda ponti inexplicabili
Hausit vorago gurgite.
[Ima] ima desedere, ceu moles grauis
Excisa monte ab arduo.
[D]extera tua Deus omnium pulcherrimo
Sese trophæo insignijt.
[D]extera tua hostem contudit validißima:
Tuos es vltus æmulos.
[E]xcanduisti? absumpsit ira eos tua,
Flamma aridam vt stipulam vorat.
[E]xcanduisti iratus? in eos æquoris
Opes coëgisti humidas.
[N]obis receßit vnda, & alti gurgites
Lato relicto limite,
[Mu]ndum vt per imum de manu insequentium
Elaberemur hostium.
[V]idens propinquus hostis omnibus mare

 Patere

Patere concauum ratus,
Alensq; inanes spes ait secum: insequar;
Concludam eos, spolia auferam:
In hostium pecunias grassabimur,
Auro potiti explebimur:
Stricto dehinc ferro irruemus acriter,
Totum genus delebimus.
Hæc colloquentes irriti salsas vias
Medio tenebant æquore.
Tuus ecce spiritus repente insibilat,
Concretaq; vnda soluitur.
Nec æreas fert humido tergo rotas:
Omnes in ima, plumbum vti,
Pelagi profunda corruere protinus,
Nos iam recepti littore:
Eiecta porrò vidimus cadauera
Virùm, atq; equorum fluctibus.
Quis tibi queat bellantium fortißimus
Virtute compararier?
Tu sanctitate incomparabili inclytus:
Tu fortitudine vnicus
Orbi vsq; maxima exhibes miracula,
Quæ nullus alter audeat.
Dextram tuam excitasti, & hausit terra hians
Repente vires hostium.
Genti tuæ verò dedisti te ducem
Iam seruitute liberæ
Nostri misertus, nos vt in pinguißimum
Traduceres manu solum.

audientes vndique populos pauor
Inuasit, ac simul dolor.
a hac Palestina omnis attonita iacet,
Et ora Chananeitis tremit.
regibus populisque barbaris tu eos
Metu coactos illiga.
ranseat donec tuorum exercitus
Immobiles stent, ceu silex:
bis nec obstent, sed tibi placitum genus
Super aquilarum alis vehes
ntem ad beatum: hæreditario in solo
Vt surculos lectissimos
s inseras, domúmque in altam transferas,
Quam fabricasti tu tibi
rarium Deus tuum, quod affabrè
Tuæ expoliuerunt manus.
gnans, io triumphe, victor imperat
Aeternùm, & amplius Deus.
gressus eques Aegyptius mare inuium
Tot curruum rex millibus,
x ætheris eum immersit æquoris rubri
Sub vorticosis fluctibus.
sl Isaci nepotibus tendentibus
In medio iter strauit mari.

DIVO DAVIDAE REGI
Prophetæ.

FAcessite hinc vani Poëtarum greges,
Auferte vestra hinc somnia.

Non

Non est quod audiam, quod amplius legam
Diserta vestra carmina,
Seu Græca, seu Latina sint ea, vt lubet
Me Musa detinet altior:
Inusitatæ dulcior citharæ sonor
Meis inerrat auribus,
Et intimis altè insidens præcordiis
Totum mihi me surripit.
Iordanis vsque ab algida cygni audio
Ripa canori carmina.
Vt ille luce, vt nocte de multa canit,
Quæ nullus antea audiit,
Cui te sacrorum conferam vatum parem?
Cui regum eundem comparem?
Quid maius in te mirer? an peritiam
Belli, an canendi gloriam?
Arteísve, quas callere reges addecet
Clauum tenentes vrbium?
Pastoris vltimus Ephrathæi è liberis
Oues paternas pauculas
Pascens puer iam tum imperabas omnibus
Amabilis pastoribus.
Iam te supremus ætheris rex legerat
Cui regni habenas crederet.
Pascente te nihil timebant pascua,
Feræ abstinebant saltibus
Fremens supremum grauiter vrsus in tuis
Efflauit vlnis halitum,
Tuíque pressu vastificus olim Leo

Discerptus ingens occidit.
mole vasta corporis teterrimum
Puer gigantem ab hostium
llo superbis prouocantem vocibus
Vellet sibi qui congredi,
insolenter exprobrantem ciuibus
Turpem tuis ignauiam,
n muta legio omnis tuorum absisteret,
Nec quisquam adire cominus
Auderet: ipse aggressus vltrò fortiter
Neci dedisti. protinus
sonuit ad cælum grauiter immanibus
Perculsa tellus artubus
um facto in hostes impetu, innumerabiles
Inuictus en se demetis
Nec sustinere versa possunt agmina
In terga dextræ vim tuæ,
Quotiésque confecto redibas prælio
Multis peremptis millibus
Auro coruscus omnium pulcherrimus,
Ipsos amore vrens agros.
Victori ab oppidis puellæ vbique obuiæ
Tibi canebant carmina.
Supráque regem ipsum efferebant laudibus
Ter inclytum, ter amabilem.
Quid mox? vbi ætas firma venit, regiis
Elapsus insidijs quater.
Vt regis inimici necem defleueris,
Cui sponte bis peperceras,

Manu

Manu in tua cùm esset, tot ense iniurias
Vlcisci, & hostem perdere.
Hinc regnum adeptus pace vt alta rexeris
Late subactis hostibus.
Deo vt tot ædem sumptibus parauerit,
Quam filius mox conderet.
Tu luce pugnabas manu, noctu fide
Arguta agebas gratias.
Deo vsque grata concinebas carmina
Haud munerum tot immemor,
Quibus tuos euexit ad sidera atauos
Ab orbis vsque exordio.
Tot hic triumphos, tot canis miracula
Antiqua gentis prælia.
Quin & futura præuidens longe refers
Coram velut præsentia,
Et nasciturum prædicas mortalibus
Heroae de Deo Deum,
Qui nostra penitus demeret piacula,
Cruore nos lauans suo:
Nobísque nostra ostendis idem tempora,
Et nosmetipsis indicas.
Salue procul videntium vatum optime:
Regum idem aue lectissime:
Nobis ab alto dexter ades, & nos tua
Prece iunge summo numini.
Nobis tuis initier vestigiis
Detur. imitentur te duces
In prœliis, reges sequantur formulam

Tuam

um in regendis vrbibus.
ibi foret tua æmulari carmina,
m fila percurro citharæ.
si neq; id penitus datum est accedere,
c pluma tam alta volat mea,
rusa mitto versibus mysteria,
uina mitto euoluere,
s alta cæli transilis cacumina,
ibus inferum penetras chaos.
o erudiri aueo. doce saltem meis
are veniam noxijs.
mihi his te præbeas saltem rogo
versibus imitabilem,
us iuuentæ errata deprecans studes
lacare regem cælitum.
ebilibus, atque miserabilibus modis
Vostros in animos influis,
rere, miserere ô mei Deus, iterans,
Mecum tua age clementia.
enim piacula mea noui. quod male
eci, mihi est vsq; in oculis.
tibi peccaui, iniquè egi pater
Tuis sub oculis impius.
taminatis sum parentibus satus,
Conceptus in ipso in crimine.
quicquid admissum est, tua indulgentia
Ignosce noxiæ immemor.
Dicta dele nequiter facta occule,
Meas remitte amentias,

Et

Et inquinatum quidquid in me eſt, dilue,
Me rore reſpergens tuo:
Nouámque mentem in me, nouum cor ſuffice,
Virúmque verte in alterum.
Afflatus aura numinis mirabili,
Hilara tuo me ſpiritu.
Demum ita priori reſtitutum gratiæ
Aſpice benigno lumine.
Laudes aperies ita mihi labia ad tuas,
Flectantur vt tibi impij
Meæ tibi hæ ſint victimæ hos immolem
Super tuum altare vitulos.

DIVO IOANNI BAPTISTAE.

Qvaſo quid id negotij? quamobrem boni
Semper premuntur improbis obnoxij?
Quo nullus ortus maior vnquam gentium,
Dei loquentis vera teſtimonio,
Perit perit vates ter ille maximus
Inſanientis mulieris libidine,
Quod abdicari is tenderet regem illico
Oportuiſſe in auſpicatis nuptiis,
Fratríque reddi clamitaret coniugem,
Ipſa ferente inceſta animo id ægerrimo,
Vatíque peſtem interminante peſſimam,
Tantúmne mulieri vſpiam licentiæ:
Indignus ille qui ſatus ſit maſculus,
Cui ſerio imperat mulier, & arduis
In rebus auocata ſemper conſulit,

[I]n procreandos coniuges ob liberos
[I]tum viris sint additæ imperantibus,
[N]: fœminæ ingenuo suopte pessimæ,
[S]int equorum sicut optimum genus,
[I]nque, quem vult sessor, incedant gradum.
[F]no viri si vti sciant, quisque in suas,
[P]ßit carere mundus hac molestia,
[N]c tot fuissent gentibus tragœdiæ.
[M]andauit illa saltitanti filiæ
[F]esta, regem posceret sibi aurei
[L]adi amputatum vatis in disco caput
[V]ero ille, ludo, amore captus annuit
[G]ratus. in patina sacrum affertur caput
[S]ualore fuscum, tabo, & atro sanguine,
[H]orrentibus quotquot aderant conuiuio.
[C]onuiuium incestum: efferum spectaculum.
[I]sane, cæce, brute rex, tun' optimi
[V]iri muliebri offers caput libidini?
[T]un' inclytum sanctum, Deóque proximum
[E]t solis almo aspellis almi lumine,
[Q]uem tu colebas, expetebas pessima
[T]ua exprobrantem probra confidentiùs?
[L]ugete valles, antra, solitudines,
[E]t quicquid est vbique montium auij
[L]amenta, flebiléśque voces rumpite
[I]am destituta amabili solatio.
Non audietis amplius vocis sonum
Felicis æui nuntiæ. venisse iam,
Quem nesciebat nocte mundus obrutus

Deum patri futurum, vt agnum victimam
Mortalibus qui tolleret piacula,
Cælique clausas panderet nobis fores.
O peßime factum adeon' innocentia
Ceßit subacta? vicit impotens furor?
Nec Sol repente lucidum abdidit caput?
Nec terra ruptis dißiliuit vinculis?
Nec ignibus coruscus orbis arbiter
Mortalia in cineres redegit omnia?
At at quieuit ira credo cælitum,
Cæli quod omnis curia id prouiderat,
Vates vt esset ille non modò voce qui
Deum indicaret editum mortalibus,
Vita sed ipsum, moribúsque rédderet,
Et morte dira præuius præcurreret,
Quod tu sciebas ipsemet præsagio
Pectus futuri plene Ioannes sacrum,
Lubénsque morti te obtulisti fortiter.
O morte felix non minus natalibus:
Quibus tibi queat nemo compararier.
Tu regis index cælitum prænuntius,
Tu matre sterili, an satus diuinitus
In matris aluo labe communi omnium
Ante expiatus, quàm fores luci editus,
Nec noxiæ vlli mox fuisti obnoxius.
Ne te inquinarent ciuium commercia,
Siluis latebas victitans in abditis.
Siluestre mel stillans vetusta ab ilice,
Nucésque, & vnguibus reuulsa gramina

Reg

Re[illegible]ile erat ſemper tibi conuiuium.
Pr[illegible]ebat vltro viua flumen pocula.
Pe[illegible]s ferarum delicatam purpuram,
M[illegible]nationes perluebas flumine
S[illegible]dens probrorum voce penitentiam,
M[illegible]ſtránſque ad altas ætheris viam domos.
[illegible]x ter ô, & amplius qui venerat
M[illegible]culas lauare, & omnium piacula,
E[illegible] regentis cuncta vbique filium
P[illegible]roluiſti vulgus inter ceterum.
S[illegible]ctum lauacrum, balneum admirabile.
[illegible]c te fefellit artubus mortalibus,
S[illegible]nare ceu canis procul odora feram
[illegible]men ſagaci deprehendiſti pectore.
[illegible]bente gurgite aureo reſplenduit,
[illegible]ni fluentum ceu flagrantibus vadis
[illegible]is ſimul vox inſonuit ampla auribus,
[illegible]ptis vt olim cælum vbi tonat nubibus,
[illegible]em proluebas, quis foret, denuntians.
[illegible]lue orientis alme Solis lucifer
[illegible]bar propinquum gentibus prænuntians:
[illegible]des: & adhuc quicquid potes, nos erudi.
[illegible]t rectam ad aſtra errantibus viam indica.
[illegible]oſtríſque abolitis nos piaculis laua.

DIVO PETRO APOSTOLO. de eius Cathedra.

PApæ poteſtate vſpiam mortalium
Diis proxima adeo quẽquã in altum ſubuehi,

Vt summus vnus cæteris mortalibus
Præscribat, illi nemo prorsus omnium:
Mussent sed omnes, sponteque vni pareant
Pietate sola adducti in animis insita
Suapte vi parentiumq; ritibus?
Porrò ille mortales adhuc apud manens
Quæcunque de hominum constituerit noxijs.
Sunt rata apud ipsos cælites arbitria,
Animæq; corporum expeditæ nexibus
Siue illigarit idem eas, seu soluerit,
Hærent ligatæ, & inferis fornacibus
Cremantur igne, vel solutæ deuolant
Feliciores cælitum inuectæ domos.
Recto modò arbitrio, nec errore id fuat.
Dei hæc potestas maximi, Dei optimi est
Communicata filio vnigenæ optimo,
Et maximo, de virginis vtero edito,
Mortalibus cùm se artubus mundo obtulit
Spectabilem, doloribusq; obnoxium,
Mortiq; acerbæ pro salute publica.
Ille inde tibi mortalibus præ omnibus
Eam reliquit ætheris repetens domos,
Hæreditario velut iure caperes,
Tibique concessit suas prorsus vices
Petre, siue Cephas, seu Simon dici eligis.
Quid hoc negoti? quo tuo istæc facinore
Meritum esse dicam, quáue gratia rear?
Tu pisculento natus in gurgustio
Parentibus sanè satus pauperrimis,

Nulla

Nulla inclytus nisi arte piscatoria,
Nil patrasti gloriosi facinoris,
Nulla potius, si merita perpendimus,
Malefacta te plane arguunt, & pessima
Quidem ferenda neq; gregario in homine.
Tu' ille, qui tutus, proculq; periculo
Magnifica verba prolocutus ampliter
Spondera te mille subiturum neces,
Si opus fuisset, pro duce meritissimo?
Et mox vbi vsus venit, in discrimine
Deserere eum haud puditum est, ab hostium globo
Obsessum, inermem, dum metu perterritus
Fuga saluti consulis turpissima,
Fideq; dissimulans tibi vsquam cognitum
Eum ter abiurasti amicus optimus.
Conuincimus se habere ita hæc, nec quispiam
Potest negare. pœnitentia hanc tamen
Mœrens luisti noxiam celerrima.
Factum putamus prouide diuinitus
Deo volente, scilicet, quò sontibus
Expertus hinc ignosse disceres reis
Statim futurus arbiter mortalium.
Quod deinde factum est: nanq; tibi concreditas
Tot ciuium vitas fouens humanitus
Nullo vsus imperio, acerbitatiue,
Benignitate temperabas vnica.
Demum quod olim perperam peccaueras
Morte expiasti gloriosa occubans
Pulchre pro eodem, quem antea fefelleras:

Atq; is fuisti tam ardua in prouincia,
Nunquã vt pigitum eum sit, tibi hãc qui credid-
Tibiq; succedere adeo innumerabiles
Alium, deinde alium instituit in secula,
Eadem vt potestate pariter præcellerent
Sella sedentes in tua, eodemq; solio,
Consultum vt hominum generi ita deinceps for-
Omnes vt vnum agnoscerent vltrò caput.
Periculosum forte si quis dixerit,
Tandem hæc potestas ne in potentiam exeat,
Merumq; regnum hominis soluti legibus
Latißimè potenti adeo licentia.
Tua Petre cautio hæc tuum est succurrere
Gregi tuo olim, ne vnquam id ei mali accidat.
Es vbi caueri id detur, es apud quem omnia
Orare poßis, facileq; istuc assequi.
Quare, quod hominum legibus fieri est nefas,
Saltem impetrato, ita ipse, qui solus potest,
Tantæ potestati modum statuat Deus,
Nobis vt vsq; præsit optimus pater,
Pietate sanctus re magis, quam nomine,
Castis initijs qui ad honores repserit,
Non imperandi cupidus, aut sitiens opum:
Qui non oues deserat, vbi lupum aspexerit,
Euiscerandas, dum timet rebus suis,
Vt cauit olim pastor omnium optimus:
Nil sibi arroget, nisi id iure optimo,
Sed ipse sibi sit sponte lex, & terminus,
Quem præterire peste peius censeat.

Et,

quam rogarit ipse, legi obtemperet,
nteætheri semper quàm humo propinquior:
uata penitus missa faciat omnia,
mus suæ oblitus suumq; liberûm.
mùm procuret publica, æquus proximos
i remotósq; eodem habeat omnes loco,
um Christiano censeantur nomine.
iat & omnium salutem æquè, ac suam:
sic pastor vt sibi traditas oues domum
ducere omnes satagit, vna ne absuat,
creditas animas sibi mortalium
eo optimo resignet vltimo is die
o singulis paratus, haud tibi degener,
ortem si opus sit, oppetere pulcherrimam.
alem vsq; nobis, si merebimus patrem
abit, nec vnquam negliget suos Deus.

DIVO IOANNI APOSTOLO.

Ecqua leues adeò se cæli ardentis in auras
Tollit auis? viden' vt celeri super æthera pēna
narit, liquidiq; secet supera ardua mundi?
Vt nostris ablata oculis, vix deniq; visa
Radit iter facili lapsu, neq; conciet alas?
tare putes, nec gressum vsquam proferre volādo
Aethereis cæli libratam corpus in auris.
ed tacitam secum cælesti in lumine pura
Luce frui, propiúsque vago succedere Soli
Gaudentem, & liquidos oculis depascier ignes,
Obtutu hærentem, lucis dulcedine mira.

Quod gen⁹ hoc volucrũ? neq; enim regina volã
Quæve altam præpes supra volat ardea nubem.
Fortunate ales, qua te de gente volucrum,
Qua de stirpe rear? neq; enim te præpete pluma
Credo equidem fretum, neq; enim pernicibus alis
Humano sed te potius de semine cretum:
Quisquis es, auguror, haud nostræ rationis inanẽ
Nec tamen agnosco, corpúsne, an corporis exper
Quicquid id est, sese liquidas super efferat auras.
Quales sæpe hominum mentes, animiq́; volucres
Corporis in terris terrena mole relicta
Tollunt se, & superi peragrant confinia cæli
Summa leues, celsaq́; diu regione fruuntur.
Quis verò ille adeo felix, cui contigit vni
Longe alios supra sese alite tollere sensus
Rimariq́; acie nostros fugientia visus,
Sanctaq́; cælestûm penitus penetralia adire,
Et cæli insueto libare è fontibus haustus?
Quid fuerit vasti longe ante exordia mundi,
Omnia quo constent, quo cuncta auctore creata,
Quæ sunt, quæ fuerunt, & quæ ventura sequẽtur.
Mira quidẽ hæc. nam cuncta sibi iã redditus ales
Ore canit, nostrósq; vehit super æthera sensus,
Insolitas rumpens voces, insueta locutus,
Vt verbum omnipotens dictu mirabile verbum
Illapsum cælo moribundos corporis artus
Induerit Deus, & nostris habitarit in oris,
Factus homo: illius decus, & facta inclyta testes
Vidimus, illius, inquit, vti stellantis olympi

Reg

...iti, omnipotens, non enarrabile verbum
...us, ac veros geniti attrectauimus artus,
...cui comes, & nudi vis plurima veri.
...anat hæc, nisi diuino qui numine plenus:
...olim rege ipse satus radiantis olympi
...io præsens eadem instillarit amore?
...anat hæc, nisi Ioannes, quẽ maximus heros
...na in terris socium sibi pectore toto
...t, præq; alijs miro dilexit amore,
...; vnum erudijt, superumq; arcana retexit?
...s, Ioannes tu certe, ille inclytus ales
...a petens sensu, cæliq; astrusa recludens.
...e, è tali cui talia plurima fonte
...rire, & largo perdiscere contigit haustu,
...c, quem tanto sancti rex ætheris ipse est
...plexus præsens mortali in corpore amore,
...uenem iuuenis dilexit, amicus amicum.
...genus ista tibi præclarum, aut vlla parentum
...bilitas dedit exigua Bessaide creto,
...rs vbi erat tibi per ripas muscosa secundum
...mina deceptos in retia trudere pisces.
...amen vnus eras generosis omnibus illi
...habitis, cui præcipuo indulgeret amore,
...iq; parem sibi responderes gratus amorem.
...ulcis amor: dulces animi super omnia curæ,
...ædulces nexus amborum, & amabilis ardor.
...uanam mente rear tum gaudia vestra fuisse
...utua, quás ve vices flagrantis pectora amoris

Vtraque, quàm dulces subter præcordia flam-
Te tamen, ô certe felicem, terq; beatum,
Euenit cui talis amor, cui qualis amicus
Nusquam aliâs inter mortalia corpora visus,
Gratus luce magis, vel sidere pulchrior aureo.
Aspiceres quoties oculos, pulcherrimaq; ora,
Insolitumq; decus, totoq; in corpore honores
Diuinos, visu dulcem iaculantis amorem,
An poteras totis non exarsisse medullis?
Audires quoties voces, & verba loquentis,
Diuinas iuuenis voces, diuinaq; verba
Lætitiam ætheree instillantia mentibus aulæ,
An poteras totis non delicuisse medullis?
O certe te felicem quater, atq; beatum
Cui se talis amans, soboles æterna parentis
Aeterni interdum est solitus committere seorsum
Omnibus ab caris, tutoq; affarier vnum,
Inq; omneis socium curarum admittere casus,
Et tibi diuinos animi concredere sensus.
Testis eras, cùm cælestem clam sæpe parentem
Affatus miras hauriret ab æthere voces.
Interdumq; suas diuino redderet ore
Illustris radijs, & clara luce coruscus,
Confessusq; Deum se toto corpore verso.
O quoties illum supra radiantia cæli
Lumina fulgentem Solis septem plice luce
Miratus subitis fulgoribus expauisti?
O quoties rupto velut acta tonitrua cælo
Territus ad voces diuinas contremuisti?

Ipse

...ibi placidis firmabat pectora dictis
...batq; metus iuuenili vinctus amore
...lia æterni reserans æterna parentis.
...; alios omnes sua per vestigia cælum,
...ssos perimi sit funere passus acerbo,
...n te ferro exemit, plagisq; cruentis,
...is qui placida centum actis morte iaceres,
...men absumpto defunctus corpore obisti,
...n perhibent vulgo comperto corpore nusquam
...ere adhuc vitam Syriæ felicibus hortis,
...te posse mori, donec flammantibus auris
...iq; supremos mundus considat in ignes.
...q; ideo, immitis cùm te vis effera regis
...et impositum gremio exultantis aheni,
...æstus nocuit flammis stridentis oliui,
...liter vnde vnctus tantũ, haud exustus abisti,
...: tibi supplicio exilium fuit. æquore vasto
...lusus siluas, & inhospita littora circum
...s, ac veteres repetebas carmine amores,
...tq; Deo plenus folijs inscripta notabas,
...æ ventura forent labenti secula mundo
...ra vidẽs, sed cũcta tegẽs obducta sub vmbra:
...blustri tamen è nebula vndiq; tralucebant.
...t non passus amor, tibi erat qui plurimus oris
...ethereis, pelagi arceri te semper ab vndis
...torrem, merita sublato morte tyranno
...dditus in patriam vicinis gaudia terris
...iãta repente refers. tunc ad tua vota, precésq;
...ma canit nuper defunctos munere vitæ

Aereas

Aëreas blandi radiisse ad luminis oras,
Et tibi plus heros deuinctus amore rependit
Quam pro te, ac pro fratre parẽs male cauta p
Ille etiam tibi supremo sub funere pendens, (
Vt poterat, solitum ex oculis respondit amorem
Et tibi dilectam genitricem credidit vni
Dulcibus extremum verbis affatus vtrunque,
Illa tibi vt genitrix, illi vt tu filius esses
Pro sese post hinc, dum in terris vita maneret.
Tantus amor, tanto cumulatum liquit honore.
Tantum in te potuit supremum munus amici,
Ne tibi quam velles teda sociare iugali
Ignarúsq; expérsq; tori, dum visus in orbe es.
Scilicet addecuit custodem virginis esse,
Qui neq; connubia Veneris neq; munera nosset.
Sanctior intus amor, fax gratior intus edebat
Noctes atq; dies veniens illius ab ore,
Qui cælum vultu, tempestatésq; serenat
Sole oriente recens, vel Eoo pulchrior astro.
Anteferunt hesterno etiam te vespere amico
Incubuisse sinu, sommo, ac mœrore grauatum
Cui positus caput hærebas, sublimia cæli
Arcana hinc, sensúsq; Deum traxisse per omne
Hîc tibi præcipuè diuini pabula amoris
Largius hausta reor, quæ verbis te inde iuuab
Suauidicis latè mortales spargere in omneis.
Nil nisi prædulcem, quæcunq; effatus, amorem
Ore loquebaris: tibi erat tibi dulcis in ore
Semper amor, blandum spirabas semper amorem

...t concilians hominum fera pectora dictis
...è placidæq; serens bona semina pacis,
...paciferi sator, atq; hortator amoris,
...amans, vnum nil curans præter amorem.
...t amor tibi, viuus adhuc in corde vigebat
...s enim calor ille Deo abscedente relictus.
...s adhuc residebat amans in sensibus heros,
...terem innexus cordi integrabat amorem.
...veluti, vt saxis liquefactis plurima fornax
...sa est, longoq; ardens incanduit æstu,
...ries subducta licet sit, pabulaq; igni,
...adhuc tamen intus inest, & flamma supernè
...riat, viuaxq; diu furit ardor ad auras.
...es ô mortales, si mutua sese
...uncti pariter nullo discrimine amarent,
...vicem mites animis, sine fraude fouerent.
...rea conuersis irent noua secula rebus.
...cuiquam desit, nec opum vlli defuat vber:
...itiæ fluerent vulgo: omnes omnia haberent.
...ndoquidem vnum animis concordibus
...ri dira fames, & habēdi sacra cupido, (essent.
...udésque, insidiæq;, & furta latentia abessent.
...nibus vna etenim lætandi causa, dolendiq;
...t & vna salus, vnum & commune periclum,
...labor, & lætis accedat gloria rebus.
... curis hominum careat genus, omnibus omnia
...ta forent: degant sine vi, sine cædibus æuum
...ortales securi, altaq; in pace quiescant,
...passim pleno fluat aurea copia cornu.

Hic

Hic fructus, placidi sunt hæc commercia amor
Aureus hic hominum generi omnia sufficit v
Hoc vno sumus, hoc orimur, hoc viuimus vno.
Vnus amor nobis præsentem numinis auram
Conciliat: quin ipse fauor, quin gratia & ipsa,
Qua fruimur, qua nos sibi iungit numen amic
Lustratósq; iterum qua nos in pristina reddit,
Nil nisi amor pius est: ipsum quoq; deniq; nu
Est amor ille Deus, Deus ille affusus vbiq;
Regnat amor, cælúmq; mouet, terrásq;, fretum
Omnipotẽs, requies hominũ, superumq; volupta
Talia suauiloquo per gentes ore canebas,
Omnibus inq; locis miscebas pocula amoris,
Omnia demulcens: discebant omnia amare.
Omnia largiflua dulcedine distillabant.
Cùm verò solus sola sub nocte relictus
Errares, vbi corda sopor mortalia soluit,
Nulla quies animo tibi erat: sub pectore semper
Versabas, quali fueris deiectus amico,
Et dulces nunquam insomni discedere curæ.
Illum absens oculis absentem cernere coram
Vsq; videbaris, blandósq; agnoscere vultus,
Optatósq; oculos, & gratæ frontis honores,
Cuius ab aspectu iucundo lumine cassi
Sæpe resurgebant repetitas lucis in auras.
Vsq; videbaris dulces haurire loquelas,
Cuius ab eloquio iam vitæ munere functi
Sæpe resurgebant in blandas luminis oras,
Atq; iterum dulcis visebant limina lucis.

[..]animo tibi fixus erat tibi dulcis imago
[..]oculos, blandum obuersari nomen ad aures
[..]peri cœtus, atque omnis curia cæli
[..]to lætantur, & infera regna tremiscunt.
[..]per nemora, & siluas, pérque alta canebas
[..]a, & in solis per noctem montibus ibas.
[..]bant valles tibi IESON *vndiq;* IESON
[..] resultabant: iterabant omnia IESON,
[..]lacidam semper duxti per munera vitam
[..] querens, dulci fallens ingrata querela
[..]nora, confectus donec membra, ægra senecta
[..]re paulatim absumpto lux sola remansit,
[..]nus, in nostras qui nunc quoque laberis aures.
[..]ades ô seu te iam functum corpore cæli
[..]a habet, seu viuus adhuc spiránsque sub auris
[..]es Arabum saltus & amœna peragras
[..] canens felix vtcunque, vtcunque beatus,
[..]ades, & præsens te sensibus insere nostris.
[..]serante acie nostros superantia captus
[..]amus, quæ tu Aegæis vallatus ab vndis
[..]uris vera obducens ventura canebas,
[..]que Deum colere, & nos assuescamus amare
[..]tua te monstrante, piúmque bibamus amorem.

DIVO ANDREAE
Apostolo.

QVā veteres nulla arte tuo de nomine dictum
Cælicolum regi quondam posuêre parentes,
[..]bentem, victámque situ renouauimus ædem
Andrea

Andrea tibi, conspicuóq; poliuimus ære,
Marmoreq; é niueo candentem ereximus aram
Huc quicquid nobis bellum exitiale reliquit,
Contulimus, tibi nec pro tempore rebus egenis
Defuimus, si fortunæ foret illa prioris
Copia nunc, nec opes nostras fera bella tulisse.
Forsitam hic lento templi quoq; plurimus auro
Fulgeret tholus, & rigui plebs læta Ticengi
Diues te dignos aris inferret honores.
Illa Deum te post vnum veneratur, & omnem
In te spem locat, iratum tu sæpe tonantem
Concilias nobis, & iustæ te obijcis iræ.
Quandoquidem nihil omnipotens nõ annuit v
Deuinctus tibi, nil veteri non donat amori,
Quæq; olim in terris fuerat tibi gratia viuo,
Hæc eadem te consequitur cæli arce receptum,
Cælestúmq; choros inter spectabilis omnes
Incedis bis sex procerum non vltimus vnus,
Quos Deus humanos indutus corporis artus
Subiunxit sibi delectos ex omnibus vnos,
Retiáque, & pisces, & flumina linquere iussit.
Fortunati omnes. vobis pro retibus, hamísq;
Aethereus vigor est mentis diuinitus altæ
Additus, vnde animas hominũ pro piscibus ips
Venari datur, & superum coniungere regi
Ad superosq; aperire viam mortalibus ægris:
Piscosis pro fluminibus, pro fluctibus alti
Aequoris, ætherei vobis data regia cæli
Ventorum flabra vnde absunt violenta, nec vlla

pestas metuenda, feri neq; prælia ponti.
placida, & sine fine quies, secura voluptas,
iq; plena, omniúq; animis exempta cupido est.
quid enim cupiant æterna luce fruentes,
q; bonis saturati omnes, & sorte beati
iq; sua dulci complexi mutua amore?
vos præcipuo pater insigniuit honore
nipotens longè ante alios, quos scilicet omneis
n suprema dies perituro illuxerit orbi,
iq; iterum natum cælo demiserit alto,
rbiter vt vitas hominumq́;, & crimina quærat,
ddet ei arbitrij socios. bis sena sedentes
s solia accipient bis senos ardua: ibi omnis
s tremet, atq; metu mussans venerabitur orbis.
rtunate, domus sub tecto pauperis ortus
aticeo ad patrias pauper Bessaidos vndas
scator, tu sublimi conspectus honore
dicis æterni lateri subiunctus amico
arebis, neq; te sociorum anteiuerit alter
st fratrem, quem præfecit mortalibus olim
Arbiter ipse heros terrasq́; hominesq́; relinquens.
u prior accesti diuina voce vocatus
Ad lucem, verumq́; datum est tibi cernere lumen
Ante alios. Petrus ipse tua est post voce secutus.
ortunate, datum est tibi cæli cernere regem
Mortali, & sanctos manibus mortalibus artus
Tangere: tum veras voces, diuinaq́; verba
Haurire, & socijs toties accumbere mensis.
O ego tunc illas cur non sum natus ad vndas

Piscator? quos non hamos, quæ non caua lætus
Retia liquissent, & lembũ, & cum flumine pisc
Nassasq;, cratesq;, & vimineos calathiscos,
Et tectũ, & patriã, & carosq́me deniq; & ipsu
Omnibus adijciens hæsissem protinus vni,
Omnia qui superat, quiq; omnibus est satis vnus:
Quẽ qui habet, omnia habet, nulliusq; indigus
Quæ tu præsagi sensisti pectoris haustu. (trà es
Omnia despexti, præq; vno nil ratus esse
Cætera, flagrabas ardenti vnius amore.
Illum animo suspirabas noctesq; diesq́;,
Et dulcem cupido pascebas pectore curam.
Præcipuè postquam moriens terrena reliquit
Sponte sua; & nostram deleuit sanguine labem.
Protinus æthereа afflatus diuinitus aura
Cum socijs, miroq; animum inflammatus amore
Quos casus, quæ non discrimina sponte subisti
Intrepidus, totum quò ferres facta per orbem
Illius, & sanctas vulgares vndiq; leges,
Mortalesq; nouo lustrares luminis ortu?
Cumq; alias alius purgandas isset ad oras,
Cura tibi Scythiæ cecidit concredita sorti:
Quam postquam insolitæ recreasti lumine lucis,
Atq; omnem factis implesti ingentibus oram,
Græcia restabat diuinæ imperuia luci,
Dum nimium freta humanis sese artibus effert,
Nec cedit nisi fallaci ratione subacta,
Diuinæq; potestati nihil arrogat vltro,
Quæ sensus hominum longè præuertitur ægros,

Et

fugit tardos animorum ob nubila captus.
nus Argolicas perrexti gnauus ad vrbes.
te vllæ tenuere moræ, quod multa piorum
ora missa neci Danais acceperis oris,
idis Argiui inuidia, cæcoq; furore.
aciles omnis tibi Achaia præbuit aures,
dijt vt mira rerum nouitate loquentem:
q; animis verum, lucemq; volentibus hausit.
ie quid furis Aegæa, luciq; repugnas?
e putas posse illustres abscondere cæli
uricomi flammas, ipsumq; extinguere solem
dantem luce, ac toto res orbe rigantem?
sitan humentem nebulam proflare, breuemq;
lessis poteris radijs obtendere nubem.
umpet lux, erumpet rutilantibus auris
impas, & auriflua face nubila differet omnia.
empe pium nihil obstantẽ, nulla arma mouentem
o se vim contra, sed mortis amore ruentem
tatæ infando potuisti perdere letho
fferus: at clarum vis nulla extinguere nomen
ualeat, quod per populos magno ore sonabat.
ed quo tu magis obstabas, hoc latius illud
rpebat, penitusq; animis hærebat adactum.
l potuere, quibus præeras, ostendere Patræ:
elices Patræ, quibus almam cernere lucem
Hoc monstrante datum, & certam sperare salutem
ignore tam certo, quis enim non se eximat vltrò
Protinus abruptis, si detur copia, vinclis?
Sed, tibi dulce senex (etenim ad te sancte reuertor)

Vilem per mortes omneis effundere vitam
Pro duce, qui sese nostra ob commissa necandum
Obtulit, infamiq; trabi suffixus obiuit.
Quod mortis genus efferres cùm multus ad astr[a]
Laudibus, & nostram hinc caneres prodiisse salu[tem,]
Supplicio obsequium simulans te affecit eodem
Impius, ingentiq; parem dedit esse magistro.
Te poteras tam crudeli subducere morti,
Cùm subitò tota vrbe ruens manus omnis in arm[a]
Arsisset, diriq; faces in tecta tulissent
Præsidis, insonti tibi ni vincla arcta leuasset.
Tu vitæ magno æternæ correptus amore
Mortalem optabas quàm primum effundere vit[am,]
Atq; ideo tendens exutas vincula palmas
Obuius orabas populum pietate furentem
Ne faceret studio tibi ne male amicus obesset,
Ne prope iam partum eriperet sub fine triumphum.
Atq; adeò sæuis qui tempestatibus actus
Per maria arcturi dubio sub sydere iniqui,
Si quibus impegit ventorum munere tandem
Littoribus, cumuloq; ratem subiecit arenæ,
Non tam auido siccum arripiat telluris amore,
Quàm tu tunc procul aspiciens feralia ligni
Brachia flagrabas: miraq; cupidine captus,
Impatiensq; moræ orabas dispendia tolli:
Vtq; obiturus olor moriens insueta canebas,
Et dulcem amplectens inhiabas pectore truncum.
Vt te conspicio, vt te animo crux alma volenti
Accipio, inscendoq; libens, & pectore glisco!

Suscipe

[...]cipe me: dignare tuo mea viscera fulcro,
[...]e prius ingentis diuinos hospitis artus
[...]a onere insolito felici sede tulisti,
[...]de decus tibi per gentes, & gloria parta est.
[...]nc ducis ingredior tanti vestigia longè.
[...]c fuerit mihi rex tantum, dum vita manebat.
[...] me etiam quamuis longe inferiora sequutum
[...]scipe, & optato sublatum redde magistro.
[...]am veluti angustas duplicis per roboris oras
[...]re nouo ingrediens renouat se lubrica serpens:
[...] tua dulce mihi est nunc inter robora molem
[...]nquere, & exuuias moribundi corporis huius,
[...]beriusq; poli volucri petere ardua lapsu.
[...]ec repetens robur tandem es sublatus in altum,
[...]eu nimium duros perpessus morte dolores.
[...]unc frueris placida felix in secula pace.
[...]alue bissenos inter pater optime patres:
Aspice nos bonus, atq; tuo nos iunge magistro.

[...] DIVO PAVLO APOSTOLO.

ET sunt qui tendant cæli explorare profunda
Concilia, ac penitus tectas deprendere causas,
Nec dubitent in ius prope sacra voce vocare
Regem ipsum cæli, si forte quid euenit vsquam,
Legibus à nostris quod longè, ac moribus absit,
Obductum nube, ac picea caligine opertum.
Non equidem meritis præsentem numinis auram
Assequimur freti nostris: nostriq; labores,
Aut benefacta parum prosint, ni desuper adsit

Auxilium prius, & fauor omnipotentis olympi.
Ecquibus egregiè factis, quo munere Saulus,
Qua pietate Deum sibi conciliauit, vt vltrò
Tam nigra mentis de nocte repente vocatus
Tam claram in lucem, tantisq; ereptus ab vndis
Tam tuta pelagi securus in arce sederet?
Ille quidem primis veri contemptor ab annis
Gaudebat Christo infestis se opponere signis,
Ne noua religio surgens se ferret in auras,
Quam pater omnipotens tandem mortalibus ægris
Ostendit placitam sibi prisca nube remota,
Legiferi aduentu nati, qui cuncta nouaret,
Quoq; magis sancti cultores incumbebant
Hanc veluti eductam struere, atq; attollere cælo,
Atq; recens latas orbi diffundere leges:
Acrius hoc vrgens animis hostilibus ille
Omnia deturbare: pijsq; obsistere cœptis,
Tantus amor patrias inerat defendere leges.
Ille etiam cùm pæne puer pubescere primùm
Inciperet, molliq; genas vestire iuuenta,
Sacrilegis sese adiunxit socia arma sequutus,
Dum Solymi insontem saxorum grandine dira
Obruerent iuuenem, qui primus sanguine fuso
Post cæli indigno mulctatum funere regem
Purpurea meruit caput insignire corona.
Nec dehinc ille etiam crescens iuuenilibus annis
Destitit incepto, vsq; pijs minus æquus, ad vnum
Omnibus intentans lethum, genus omne perosus:
Donec præcipitem altitonans, & ad ima ruentem,
Suscepit

pit pater, eximioq; euexit honore.
æli obscuras latebras, noctemq; profundam!
ibus à nostris quantum summata recedunt!
colûm arbitria & sortes, abstrusaq; iura
bus humanis quanto discrimine abhorrent?
ibus horror erat Saulus meliora secutis
e madens multa, infandum, plenusq; minarum
rorumq; potens Solymûm sæuibat in oris.
te olim missus primorum gentis ab vrbe
rduus ibat equo, galea, cristisq; superbus,
se minax, hastaq;, & ahena luce coruscus.
ud impunè olli quisquam pius obuius isset:
uppe magistratus iussu discrimine nullo
rreptos omneis atrox in vincla petebat.
uos pietas noua, religioq; incepta tenebat.
amq; aduectus erat ꝑpe opimæ antiqua Damasci
mœnia, iam summas spectans de vertice turres,
t iam se cædi spirans immane parabat
erribiles acuens animos, irasq;, manusq;,
Qualis nocte lupus, quem dudum insana libido
aucibus errantem siccis exercet edendi,
cum caulas videt, & balatus haud procul audit.
Incassum fremit, ac rictus frustratur hiantes.
Protinus æthera superûm regnator ab arce
(Qui cæli tantus fauor?) hæc speculatus, amico
Lumine respexit iuuenem in sua damna ruentem,
Supposuitq; manum dexter, mentemq; benignam
Concipiens in eum præsenti numine fouit.
Nanq; improuiso vibratus fulgor ab æthra

Tendenti venit ecce repens, & luminis aura
Afflatum ætherea lux plurima circumfulsit.
Ilicet actus equo ad terram ruit, atq; relictis
Calce petens auras iacuit resupinus habenis.
Audijt hinc vocẽ horrificã: quid Saule, quid vlt
Saule furis, mihiq; aduersis opponere castris?
Nequicquã cælo arma moues, stimuloq; repugnas
Saulus ad hæc tenebris sustollens lumina obortis,
Quæsiuit lucem frustra, extimuitq; negata.
Demum hæc summisso vix hiscens pectore fatur:
Sancte edice: mones quæcunq;, ego iussa capessam.
Vix ea cùm volucres vox rursũ audita per auras:
Surge age, solue metus, vrbi succede propinquæ:
Hinc responsa feres, quæ porrò obeunda tibi instent,
Qui te hac dehinc maneant pro religione labores.
Quæ pariter comitum iuxta manus audijt omnis.
Obstupuere viri: nam vox veniebat ad aures
Omnibus hausta quidem: sed vocis cominus auctor
Nusquam apparebat vocalibus additus auris.
Vix ægrè sese attollens surrexit, iterq;
Ingrediens frustra tenebris tentauit in atris.
Lapsantem, & dubios nitenti cuspide gressus
Firmantem manibus socij intra mœnia ducunt.
Iam treis in tenebris exegerat vrbe receptus,
Et frugum, & laticum penitus sine munere soles,
Cùm subitò Ananias, quo non seruantior æqui
Tunc illa vrbe fuit, nec cælo gratior alter,
Hospitis antiqui penetrali in sede iacenti
Improuisus adest, iussis cælestibus actus,

Compel

llatq; virum, & diuino pignore firmat.
des huc animo: tibi amico ab numine veni,
is amißi iucunda vt luce recepta
er afsleris cæli omnipotentibus auris.
gnota audis: eadem ſcio, nam modò qui me
digit, tibi detexit manifeſtius idem.
s etiam mihi porrò oſtendit honores,
a tuæ faueat cæli indulgentia laudi,
iunctus ſuperûm ſis regi, præ omnibus vnus
tus iam, qui totum noua ſacra per orbem
ges verborum opifex, vberrimus oris.
iurijs modò carpebas agitatus iniquis,
bus hæc propter caput obiectare periclis
renues, vltroq; inſigni occumbere letho.
atus liquida accuruum luſtrauit in vnda,
animis ſcelus eluitur, veterumq; parentum
ne contractæ excedunt contagia labis.
manum ſuperimpoſuit, templisq; ſacratis
ſuit, populisq; ducem dedit eſſe docendis.
ea afflato viſi caua lumina circum
illare ignes, velutiq; erumpere ahenæ
mæ oculis, lucemq; hauſit, viſusq; recepit,
; ſuæ victu rediere in priſtina vires.
nuò Saulo planè mutatus ab illo,
modò vbiq; pios ferro vinclisq; petebat,
rè alios verſo accepit cum nomine ſenſus,
m Paulus erat, ſubitò illi copia fandi
orum, rerumq; potens prudentia venit
magis, ſtudio quàm, aut vllo parta labore.

Iam claros hominum fandi fabricator adibat
Conuentus, medioq; foro diuina loquutus
Pendentem populum insueto sermone tenebat,
Semine ab æthereo terris venisse virum, quem
Venturum toties vates cecinere per orbem,
Quo veterum lueret scelus exitiale parentum
Proditus, & læsum placaret sanguine numen
Ipse suo, morti pro cunctis deditus vnus.
Atq; hæc crebra quidē, populosq; ad sacra voca
Multa querens super extincto, super arbore mult
Infami, & pœnas fando integrabat acerbas.
Obstupuere omnes, nimiumq; ea mira videri.
Vnde noua hæc species, tam versa repente cupido
Et veterem in Pauli quærebant pectore Saulum
Haud aliter suadente fame implacabilis ingens
Exitium pecori modò qui, cædemq; parabat,
Ille lupus, pleno si forte receptus ouili
Mitescat, iamq; inter oues innoxius erret,
Et pauidos lambat, linguaq; remulceat agnos.
Nec mora iā Solymùm magnæ quoq; reddit⁹ vi
Commouit totam monstris ingentibus oram.
Vix oculis credunt: nec primum fiditur illi,
Insidiasq; pij metuunt: vix ducere amicum
Possunt, quem tot erant experti cædibus hostem.
Parte alia patrijs trepidi pro legibus omnes
Concurrunt vrbis primi, duriq; resistunt,
Et se certatim contra exhortantur ad arma.
Bella cient, & saxa fremunt, rapit arma iuuentu
Ille autem nullisve minis, nullisve periclis

itus inceptis perstat, nec flectitur vsquam.
re magis pugnant acres, hoc amplius ore
inat, atque aperit vetiti noua lumina veri,
fatus sanctas nil se conuellere leges,
legum arcanos penitus recludere sensus,
notisq; palam nebulis ostendere Solem.
n loquitur, circum ora silent, & sensibus imis
osius faciles animos, ac mollia fando
git corda premens, viuacq; loquentis ab ore
e exire facies, labrisq; erumpere flammæ.
ribrans rupto velut æthere lingua tonare.
nque Palæstinam monitis impleuerat oram,
tque omnes genus Isacidum quas incolit vrbes
nigeri degens sub vatis legibus æuum,
m pater omnipotens templi in penetralibus altis
stitit oranti, atque alias quoque luce carentes
ßit adire plagas, aliásque capeßere gentes,
rbaricas, Graiásque, Italaq; à sanguine cretas,
uas coleret, lucisq; nouæ splendore rigaret
il veritus, fidens nil se præsente timeret.
rgo animi intrepidus nil ille horrebat acerbi,
mneis per mortes mente imperterritus ibat
ponte sua. quas ærumnas, quos mente labores
nuicta tulit, Hûc illûc, terráque, mariq;
actatus? non ille dapis, non ille quietis
Aut somni memor instabat, placitóque labori
Indulgere odiis primorum obiectus iniquis.
Ille etiam insidias muro demißus ab alto
Per funem euasit, nocti & se credidit atræ.

Ille

Ille etiam ſaxis quoties iactante petitus
Plebe tulit diros lapidum ſub grandine iactus:
Térque magiſtratus virgis per compita ſectus
Contempſitq; minas, ignominiæq; pudenda
Verbera, diuini facibus ſuccenſus amoris.
Iámque illi carcer requies erat, vſque adeo om
Pertulerat lethi ſecurus vincla per vrbes.
Quid referam quoties veluti contagia ſecum
Dira ferens fuerit muris excluſus, & atra
Nocte graues tulerit cæli intractabilis iras
Inter ſaxa iacens pernox, ſociúſque ferarum
Montibus aut gelidis, aut horriferis ſpeluncis?
Flumina non illum ab ſtudio terrentibus vndis,
Aut obiecta ferit tardarunt æquora ponti,
Terq; mari in medio fracta rate nauit, & hauſt
Noctem omnem, totúmque diem ſub gurgitis imo
Deerrauit lethi paruo diſcrimine fundo:
Vt ſileam inſidiáſque hominũ, incurſúſque feran
Et quæ mille die non parua pericula adiuit,
Hîc illîc quo mortales in nocte iacentes
Obſcura erigeret bonus, in lucémque vocaret,
Palantéſque, procúlque errantes tramite recto
Inueheret cælo ſibi per diuortia nota
Cernere erat latè hîc illîc per regna, per vrbes,
Atque hos, atque illos ad veræ ſurgere lucis
Lumina, luſtraríque vndis, & credere dictis.
Felices, Paulum magno quibus ore tonantem
Mulcentémque iras inuictáque corda prementem
Corã audiſſe datũ eſt, quãtus ſcelera impia fundo

Inue

ctus quateret,quantis aſſurgeret vndis,
um rege ſatum ſuperum omnipotente referret
e ſua noſtris vltro cauiſſe periclis,
ta animos mœſti afficeret dulcedine amoris
gius linguæ, fœcundo pectore veri,
ntóve ipſe loquens intus flagraret amore.
ra eadem ſeri optabunt vidiſſe nepotes,
otis hoc in ſummis numerabitur vnum.
que ea Graiugenũ regnabat lingua per vrbes
titonans, victrixq; animos ducebat hiantes,
que nouis Aſiam ſacris peruouerat omnem,
que illi externis melius ſucceſſit in oris,
s vbi penitus Deus omnipotentis olympi
: ignotus erat, ſed diis ſimulata colebant
ca hominum multo manuum fabricata labore,
que opibus quondã Romæ ſuſpecta Corinthus
e omnis nutare, ſuæ & diffiſa Dianæ
lta Epheſus celebri paulatim abſiſtere templo,
ratæq; virum doctæ narrantur Athenæ
ntem, ignotiq; dei noua ſacra canentem,
rmine quo capti é primoribus Actæorum
onnulli ad verum properarunt ſurgere lumen
gnorum memores, quæ quondam maxima Sole
derunt nulla cæli ratione ſubacto,
rnere dum piget æterni fera funera regis.
s actis venit in mentem Solyma alta redire,
uamuis multa palam vatum reſponſa minētur,
inculáque ipſe ſibi vulgo canat inde, futurúmque
xitium ſua nec Gratis vltrà ora videnda.

Hîc

Hîc circumfusi nequicquam plurima amici
Orabant, fletúque amplexi genua tenebant,
Parceret, infensæ ne se committeret vrbi
Rursus, vbi nuper perpessus haud mollia passus.
Ille autem precibus nequicquam flectitur vllis,
Cœptum tēdit iter: nec quæ tulit aspera quondam
Nunc subeunt, sed quo grauiora instare pericla
Sentit, eò maior semper furit ardor eundi:
Qualis nocturni pingues ad luminis ignes
Plurimus illectus volitans fert tangere flammæ
Iucundum visu, propiusque accedere lucem,
Vsque sibi admotam licet experiatur iniquam,
Vrat: & extremas in amatis ignibus alas:
Non tamen absistit ludo: sed lumina circum
Itq;, reditque, vagóque assultat plurima gyro,
Dum cadat, & moriens crepitanti pendeat igne:
Tantus amor lucis, flammæ tam dira cupido.
Talis abire fuga Paule imperterritus ardes.
Nulla quies animo: non mentem horrentia vatum
Dicta mouent, cælíque minæ, quæq; ipse videbas:
Præscius Isacidum tibi tendi vincula in oris
Primorum scelere, inuidia flagrantis Idumes,
Denique Romulea portendi funera in vrbe,
Noctes atque dies optanti pectore versas,
Instent quanta tibi capto discrimina terra,
Quāta mari Ausonias ibis cùm vinctus ad vrbes:
Littora Graiorum subeunt relegenda, tot oræ,
Tot maria, atque vrbes pelagoq; tot insulæ in alto
Belláque ventorum, tempestatésque futuræ,

Italia

tandem portus, Lauiniáque arua,
lcher Tybris: tibi enim super omnia in ipsis
t oculis, dirúsque Nero est, & Romulus ensis.
Roma ducum non tantum elata trophæis
itum morte tua, felicíque inclyta busto.
et huic vni cælum concesserat vrbi,
ilicas inter natus Perseide Tharso,
m vastum procul à nostris mare diuidit oris,
polis moriens peteres supera alta relictis:
tuos obitus vidit miserata cadentem,
lentem regis crudeles sanguine pœnas,
is inhumani materna cæde madentis.
tuum vidit caput à ceruice recisum,
m caderet, resilire icta ter pondere terra,
que solum vndanti toties signasse cruore,
d signum subitos laticum erupisse liquores,
ísque adeo, vt fama est, secretos margine fontis
3iluisse, noua & maduisse aspergine terram.
inc etiam sanctas venerati visimus vndas,
que illi socium donis, & honoribus addunt
que parem, cui rex cæli mortalia linquens
edidit arbitrium, ac rerum commisit habenas.
q; tibi consors fuit hic necis, atque laborum,
c aræ, sic sacrorum tibi iunctus honore est,
súque vestra tegit pariter commune sepulcrum.
os ambos pariter iuuat alta mœnia Romæ
utari, atque Italas studiis consortibus vrbes.
u regis superùm interpres lectißimus vnus
Ante alios, variúmque potens orbísque magister

Terra

Terrarum, edoctæ tibi debent vndique gentes,
Acceptámque ferunt veram tibi secula lucem.
Ipsi bisseni, rerum queis credita cura,
Mirati proceres te mira arcana canentem,
Linquentem terras, atque æthera voce sequent
Inter quos ipsum, qui sese primus agebat,
Cùm veri specie deceptus tramite recto
Digrediens dubia inciperet regione vagari,
Corripere, in meliúsq; ausus reuocare magistrū e
Tu falso Argolicæ delusum numine pectus
Virginis, atque illam rabido actam sæpe furore
Sedasti, veróque implesti numine versam.
Tu falsum magicis vatem artibus illudentem,
Et tibi nequicquam verbis certare parantem
Obtutu solo terres, & lumen obortis
Victo adimis tenebris, cæcumq; in nocte relinqu
Quærentem tenues manibus prensantibus auras
Quo nitens trepida regeret vestigia dextra.
Vnus amor tibi fixus erat, cura vna sepultas
Nocte animas reuocare nouæ ad noua lumina l
Viq; nouam semper traheres ad retia prædā, (c
Omnibus omnia eras, tu ciuis ciuibus ipsis,
Inter & externos externi verba sonabas.
Romanis Romanus eras, Argiuus Argiuis,
Omnes obsequio simulatis moribus omnes
Concilians sic credentem circumuenit auceps,
Et volucrem fictæ deludit imagine vocis.
Nemo adeo vacuis Gallorum in saltibus olim
Venatu aßiduo indulgens tot retibus apros

Impl

at, aut canibus tot agit de vertice capros,
hominũ tibi corda die deuincta trahebas.
us ille die primo nascentis in ortu
nadens toto multum grassatus ouili,
e dein prædam socios partitus in omnes,
um vt procerum moriens pater ipse minori
xit nato, vnde tibi descendit origo.
unc ille tuos spe percipiebat honores,
ſæcum tulit ad manes solatia lethi.
verò semel illectos sub signa vocaras,
bant validis tibi iuncti nexibus vsque
animo te ardente sequi, quocunque iuberes:
tiam quo liberiùs cælestia obirent
te, alacres rebus spretis mortalibus agros
lebant, pretiúmque tuos æs grande ferebant
te pedes tecum læti omnes rebus egenis.
verò placita tibi paupertate fluebas
um diues opum, rerum licet omnium egenus,
que inopum potius vertebas omnia in vsus.
ibi dulce famem manum telerare labore.
populos ideo gressum quocunque ferebas,
lux gratus eras, & magni numinis instar,
rredientem ægrè semper dimittere ciues
n gnatísque, domóque ad littora curua sequuti,
tuáque amplexi, noctémque, diémque morati
rebant, totóqqe erat ingens littore fletus,
miuagámque ratẽ, quo fluctibus vsq; dabatur,
ectabant, donec pelago euanesceret alto.
ixque inde auelli poterant bona verba precati.

Rex etenim omnipotens, quo se noua tolleret
Te duce relligio, sensúsque vt flectere quires
Spectantum huc illuc, decus ori, oculisq; decor
Addiderat speciem, diumq; afflarat honore
Tecum habitans, intus diffusus pectore toto.
Altior hîc, maiorq; homine haud mortale son
Nam tibi sufficere ille animo præsentia sempe
Verba niuis ritu, toto cùm ex æthere ningit,
Ille tibi occultam quoque vim inspirare, nec v
Deserere, vt tanto posses superare labori,
Claráque signa dabat cælo mortalibus, & te
Casibus eripere interdum, variisq; periclis
Illæsum, vt quondam, cùm carceris ima tenere
Nil opis expectans humanæ, protinus ecce
Sub pedibus tota cœpta omnia in vrbe moueri
Ingenti terræ motu, quo cuncta soluta
Vincula parietibus patefactis carceris vltro.
Olim etiam egressum naui te vipera ab igni
Experrecta petens morsu nihil obfuit acri.
Vipereum hinc parere tibi genus omne, tuósque
Attrectare ferunt diras impune colubras.
Ille tuis etiam precibus, quæcunque petebas,
Annuere, humanis & nunquam viribus ausa
Posse tibi dabat, atque tuo indulgebat honori.
Hinc quibus impositis vmbrabas tempora palm
Protinus afflati cæli diuinitus aura
Tollebant actas ab humo super æthera mentes,
Téque etiam orabant omnes, quibus ægra iaceb
Corpora: tu miseratus ope, auxilióque leuabas.

quoniam haud omneis poteras accitus adire,
e tuis ipsos operibant vestibus ægros.
d tactum pulsi linquebant corpora morbi.
longo iam depositum languore parentem
sidis Ausonij, morbo de corpore abacto,
uasti reuocans ad priscæ munera vitæ.
miserum incuruis plantis genua ægra trahentē
re iubes, pedibúsque suis consistere nixum.
ntinuò ad vocem erigitur, mirabile visu,
cessu properata ferens vestigia recto.
puerum in somnis deiectum pariete ab alto,
assatúmque artus, crepitantiáque ossa refractis
orte obita lucireddis, flentiq; parenti
columen, vtq; prius, valido se robore agentem.
tempestatem cælo multo ante sereno
ædixti sociis nil tale timentibus augur,
d tamen è numero fracta rate defore nullum.
ac propter tibi diuinos manus omnis honores
ùm ferrent struerentque aras, & thura pararent,
u fugis, inspecto veluti qui forte colubro
orruit, inq; Deum oblatos traducis honores,
ui mare, qui terras, cælum, æthera cūcta creauit.
Nos animas viles, mortalia corpora fassus
ulueris exiguam partem, nil tale merentes.
uncta accepta refers illi, cui gratia, & omnis
Debetur cui laus, & honos, & gloria soli,
Quem propter tantos gaudebas ferre labores
Præq; vno, vnius tantum inflammatus amore
Omnia fastidis, cupis hunc, nil cetera curas:

Hunc vnum tibi cor, tibi mens hunc deperit vn[illegible]
Quem semel expertus hausisti pectore toto,
Toto animo, tota seclusus corpore mente,
Fortunate animi, quod paucis contigit olim,
Hausisti mortalis adhuc mortalibus oris
Lucis inaccessæ iubar, immemorabile lumen.
Illa tibi viuo sublata nube tueri
Ora datum est, quorum aspectu illustrata bean[illegible]
Omnia, quæ superæ vix possunt cernere mentes
Alituum cælestum acies gens incola cæli.
Fortunate animi, quàm dulci pectus amore
Tunc tibi flagrabat? quanta dulcedine? quali
Nectare perfusus præcordia distillabas?
O ego cur illo infelix, si fontibus ista
Præmia erãt ipsis, non sum quoque tempore natu[illegible]
Seruatus sterile, extremúmque relictus in æuum?
Scita tamen cæli alta latent, penitúsque reposta
Arbitria ad nostros non peruenientia sensus.
Omnia quæ te nunc oculis vidisse putarim,
Hæc adeo sunt illa, nefas quæ ferre sub auras
Mortali aiebas, sed relligione premenda.
Hinc largum epotus mortali pectore flumen
Hausisti, quo corda rigas, quo plenus inundas.
Hinc largam effulgens mortali lumine lucem
Hausisti, qua corda reples, qua nubila differs.
Et licet omne ipsum vulgo deffundere flumen,
Arcanámque tibi vetitum sit prodere lucem:
Attamen ipse adeò torrẽs fluis vndique, vt ad nos
Stillantes veniant transfusim in pectora guttæ,
Eque

e tuo erupti radij de Sole redundent.
otheus bibit inde, bibit Titus: inde Philemon,
olymi in primis hausere, humilísq; Colosse,
iq; Epheso, solo nunc nomine clara Corinthus,
Galatæ, & Macedũ populi, Æmathijq; Philip
q; potẽs Latiũ ac rerũ pulcherrima Roma. (pi,
ces, queis parta tuis ea gloria dictis.
nc etiã monimenta manẽt, semperq; manebũt.
ue hominũ interpres, lux gẽtibus addite vbiq;,
nc ades, obtentas hominũ de cordibus vmbras
mine pelle, tua, lustrati luce fruamur,
c tua quosdam adeò dubios oracula reddant,
parteisq; animos varias obnubila raptent,
e rem discerpens latè discordia turbet.
Aspice vt hinc illinc studia in contraria paßim
pposita inter se placitis discordibus vrbes
onfligant, sua dum studijs inuenta tueri
Aduersis tendunt certi non cedere vtrique,
nq; suas certent hostes deducere parteis
onuersos: prò quanta animas discordia gliscit?
Quàm tenui, quàm raptim ingens exorta fauillæ
Vndiq; sedato cælo caput extulit altum
Protinus, & terras regnat bacchata per omnes?
Illinc nos contra totus Germania castris
Inuehitur, veterumq; audet patrum aurea scitæ
Oblinere, & sanctas dictis euertere leges:
Siue errore nouo capti, tenebrísq; sepulti,
Seu potius scelus est, animísq; volentibus errant.
Nos contrà hinc tegimus priscorum iura, tuísq;
 Respon

Responsis freti leges tutamur auitas,
Frustramurq; feros, vanósq; eludimus ictus.
Illis affer opem, tuaq; alta edissere sensa.
Ipse ades, atq; animis te protinus insere captis,
Vt tandem nebula lucem mirentur abacta.
At nobis, nostris si quicquam moribus obstat,
Si nostris quicquam insinceri mentibus hæsit,
Sit fas diluere, & precibus nos effice, & illos
Vnum omnes, simul infusa quo luce fruamur
Vnanimes positis odijs, eademq; fouentes
Lucis inextinctæ iubar: inuiolabile lumen
Quæramus, vitamq; inhiemus fine carentem.
Interea pietas ea nos, is mutuus ardor
Tantus edat, quanto te olim flagrare canebas,
Vt cuperes alijs prælatis omnibus vnus,
Æternùm miser ipse amplexu, atq; ore carere,
Illius ore (ah ne sit fas mihi credere tantum)
Cuius ab aspectu fluit illa immensa voluptas,
Qua saturati animi cælestûm in secula gaudent.
Hunc tu oro hunc nobis innecte algentibus ignem.
Hæ flammæ nostro viuæ vsq; in pectore alantur,
Dum tua fixi animis depascimur aurea dicta.
Tende preces ideo, nostrísq; occurre periclis.
Ille tibi orandus pro nobis, qui tibi sese
Ostendit, coram, tenebrisq; euoluit ab atris,
Vt, quoniam quos vult liber damnátve, probátve
Hos acuens, illos permissa nube retundens,
Vt libet, ipse operū dominúsque, poténsq; suorum,
Nobis corda sinens non asperet ipse, sed vltrò

Molliat,

…lliat, atq; sua præsens nos subuehat aura.

DIVO PAVLO APOSTOLO.

Hoc Paule Christi ad optimi diuinitus
Conuerse partes Vida tibi fanum addicat
…ud passus obsoleta in æde tuum amplius
…arioli nomen implorarier,
…ces vt iram sæpe læsi numinis.
…quicquid est tu muneris lubens cape,
…to & datorem sub patrocinio tege:
…uósq; ab alto spiritus ei suffice:
…dei vt suæ docere queat accreditos,
…onumq; cum illis nosse verum, & assequi
…doctor orbis, institutor gentium.

DIVIS INFANTIBVS
Beth. innocentibus.

Beatæ animulæ paruuli integelluli,
Quos hausit immanißimi regis furor
Ab vbere abreptos, parentium ab sinu.
Dum perdere simul autumat regno cauens
Incognitum sibi aureum puellulum,
Quem nuntiabat siderum præsentia
Regem vniuersis nuper ortum gentibus,
Vos vere veluti gemmulæ quas primulo
Adußit albicans pruina primulas,
Aetatulæ ipso concidistis flosculo.
Pro illo ante vobis contigit pulchrè mori
Qui pro omnium vita immolandus venerat.
Beatæ animulæ flosculi cælestium.

DIVO STEPHANO Protomartyri.

Diis alij laudes alijs, & carmina dicant
Te te ego sancte puer, qui post fera funera
Cælicolûm insignẽ meruisti morte coronam
Primus, & effuso tinxisti saxa cruore,
Dum iuuenem immerita testaris cæde perẽptum
Te Stephane ipse canã: tu, dum mihi vita manet
Muneribus, sempérq; meo celebrabere honore.
Non tua ne quicquam Leo mi delubra tuenda
Crediderit pater, atq; tuæ præfecerit aræ,
Huc ades ô, seu felicis te regia cæli
Nunc habet, & superûm regis iuuat ora tueri:
Seu iuuat interdum mortalia visere templa,
Et patrias Solymorũ arces lustrare, vbi quonda
Te perhibent sese indigenæ vidisse per altas
Iordanis ripas prima sub luce sedentem,
Dum liquido solus sacrum lauis amne cruorem.
Huc ades indignæ linquens loca conscia cædis,
Hîc tibi digna domus, melior (ne despice) sedes.
Hanc patrio antiqui Ligures in littore molem
Ingentem posuêre, tibiq; hæc templa sacrarunt.
Hîc tibi thure calent, æterníśq; ignibus aræ.
Hîc patrio de more canunt tua maxima facta,
Alterniq; tuas iactant ad sidera laudes.
Ipse audis, tacitúsq; lates, nec cerneris vlli,
Et tibi tranquillam demulcent gaudia mentem.
Huc olim quicunq; tuam miser imploratum
Venit opem supplex, voti reus vsq; recessit,

Donaq;

...tq; seruati tibi soluunt debita nautæ.
...e sancte puer cæli decus, haud tibi quisquam
...olas inter diuos certarit honore.
...roceres longe ante omnes, qui sanguine fuso
...te diem veræ pro religionis amore
...cêre animas meriti post funera cælum,
...dis Tyrio chlamydem spectabilis ostro,
...ureamq; aciem ducis per lucida olympi
...ria, ductorem te cuncti sponte sequuntur,
...ibi præcipuum non inuidet alter honorem.
...m quis non magno te afflatũ numine quondã
...tinus obstupuit mira, atq; insueta loquentem,
...m patrũ intrepidus semper mandata facessis,
...os olim comitésq; viæ, sociosq; laborum
...senos numero ipse omni delegerat heros?
... etiam tua sæpe adeo tua maxima facta
...irati stupuêre, sacro dum numine plenus
...a audésq;, potésq; puer, quæ scilicet æquè
...ucis posse datum est cælo diuinitus ante.
...on vllus potuit tua contra tendere dicta,
...um canis inuictumq; ducem sine crimine mortis
...emissum, regemq; ipsum testaris olympi.
...ortunate puer, tibi sese regia cæli
...mnis, cælicolumq; domus patefacta reclusit.
...Mortali tibi fas superûm vidisse parentem
...mmensum, ingentem, qualis dijs cernitur vnis,
Et quantus, rutilans flammis, radijsq; coruscus.
Ecce autem inuidiæ stimulis exercita iniquis
Effera te insurgit subito Solyma omnis in vnum.

 Saxa

Saxa fremitq́; rapitq́; ſimul commota iuuentus,
Præcipitemq́; agitant, atq; extra mœnia pellun
Inſontem, & meritis non præmia digna ferem
Hinc atq; inde ſonat circum caua ſaxeus imbe
Tempora, & inſcribũt ſacrã fera marmora fro
Ipſa te rupes, ipſa & te flumina mœſta
Labentem videre, animæq́; extrema trahentem
Tunc & te Libani flerunt palmeta propinqui,
Eq́; ſacro aëreæ lacrymarunt vertice cedri.
Tu tamen attollens paſſas ad ſidera palmas,
Immotóſq; oculos, media ipſa in morte rogabas
Cælicolûm regem, crudeli parceret hoſti,
Cùm ferus interea non ille abſiſteret ictu,
Sed magis atq; magis ſtimulis agitatus iniquis
Sæuiret, donec lapidum ſub grandine dira
Efflaſti felicem animam, cælumq́; petiſti,
Vnde hominum curas rides miſeratus inanes,
Supplicibusq́; faues, tua qui prece nomina poſcũt.
Me nũc, qui nouus ingredior tua templa ſacerdos
Et tibi ſacra fero puero puer, aſpice præſens:
Da fraudis ſcelerumq́; exortem ducere vitam,
Da contemnere opes, & vulgi gaudia honores,
Et caſto vſq; tuis operari pectore ſacris.

DIVO LAVRENTIO MARTYRI.

TAntáne te iuuenũ quõdã pulcherrime virt
Impulit, vt facibus flagrãs melioribus intus
In medijs diros tuleris fornacibus æſtus
Impauidus, regemq́; ferum irritaueris vltro

Inſtaur

antem ignes, incendiaq́; igne nouantem?
ella mea paterentur viuere ſede,
vbi Tanarus rigat arua Liguſtidis Albæ,
ibi ſacer hæc hodie rite annua ferrem
omnes ſupra in medijs penetralibus aſtãs,
emq́; tibi, vt mihi mos, præfarer honorem,
n auro caput effulgens, & veſtibus aureus,
ucrerq́; tuas haud ficto carmine laudes,
vere haud humili terra prognatus Ibera
ilus & dulcem patriam, caróſq́; parentes
ris Italiæ captus florentis amore,
uũ ad Tyberim, magnamq́; inuect⁹ ad vrbẽ
eadum, cunctas quæ ſe ſuper extulit vrbes,
ris Actæo Xyſto, cui tempora fulgens
a tergemina redimibat ſacra corona.
ehinc ille tua virtute inductus, & acri
ore diuum adytis poſt ſe præficerit vnum,
ſecum ſanctæ libares frugis honorem
per, & in tẽplis populos peragẽda moneres.
lemum ille neci pro religione parentum
otus trucis inuidia, furiiſq; tyranni
le tibi inſtantes prædixerit ore labores
idico. ad mortem ſenior lætiſſimus ibat
ibus in medijs. morituri ponè magiſtri
ctus amore pio ſequeris veſtigia, nec te
bſterrere queunt edicta immitia regis.
l te luce palam medijs in millibus offers.
e me etiã. quò tractus abis? quò proripis inquis
ncte audi. caſus quoq; me tecũ arripe in omnes.

Eſt

Est hoc est etiam præsens in corpore virtus.
Est animus lucis contemptor, lucis amore
Alterius, toto quò dudum pectore tendo.
Me sine nulla tuis accedat gloria rebus.
Omnia constitui, quæ me ad maiora reseruas:
Tecum tolle, tuísq; volentem adiunge periclis.
Talia vociferans: quæ verò deinde sequuntu[r]
Mēs refugit luctu, atq; anim⁹ meminisse perho[rret]
Deficit, & victi torpent ad carmina sensus. (...)
Quæ, prò sancta fides, quæso, superūq;, homi[num]
Quæ quadrupes sacris viua vnque est tradita
Victima? quis memoret lacrymis sine talia fa[cta]
Summa tamen sequar, & rerum fastigia tang[am,]
Mox te digna canam, positis si tempora bellis
Mitescent, reddentq; meas mihi deniq; sedes,
Templáq;, quæ surgunt tibi cæli educta sub au[ras]
Vrbis Romanæ imperio, sceptrísq; potitus
Audierat Decius Xysti post funera Iberum
Diuitias templi iuuenem occuluisse repostas,
Ingens argentum priscorum munera regum,
Crateras magnos, lancésq;, vrnásq;, scyphósque,
Cymbiaq;, & lychnos, vectésq;, crucésq;, lebetésq;
Et tropidas, mensasq; , & cladem thuris acerr[as]
Effigiésq; sacras, simulacraq; grandia diuûm,
Hæc super & vestes ostroq;, auroq; nitenteis,
Inclusasq; auro gemmas auriq; talenta
Plurima, quæ cuncta, hísq; etiam maiora tyrā[nus]
Pectore dudum inhians sibi iam spondebat aua[rus]
Continuò tota id propter Laurentius vrbe

Quærit

ritur. ille die rerum haud ignarus agebat
itus vitam in latebris: sed nocte per vmbras
, & huc illuc inopum caua tecta subibat,
omneis larga miserans ope sustentabat,
ec quicquid opum fuit, hos absumpsit in vsus.
tunica ad talos demissa inducitur aurea,
aq; ex humero dependet tænia læuo,
la quam lateri dextro subnectit eburna,
neris ante aras commissi insignia nota.
que ita conspicuus, sacraq; in veste coruscus
icat, & recto ad regem se tramite confert
ini iaculis haud mollibus ictus amoris
t ouans, cupidus ceu pactæ it coniugis olim
halamos iuuenis primæ ad noua gaudia noctis
uando tamen in ripa subsistit amœni
ridis, aspectans auras, cæliq; profunda,
s ad occasum versus, non te amplius, inquit,
spiciam diues regnis Hispania opimis,
c vos ô patriæ fluuij, cariq; parentes,
i spem forte mei reditus agitatis inanem.
q; ô Tybri valle: colles saluete Latini,
os colui, heroum tumuli sacrataq; busta,
ec me sancta vrbis delubra videbitis vltra.
e terris meliora vocant nunc templa relictis.
æc ait, vnigenamq; flagranti pectore Christum
ersabat memor. hunc amor ingerit ossibus ignem.
ui rex: Túne sacrum furatus comprimis aurum,
ontemnisq; Deos omneis, nouaq; orgia templis
iducis vana sub religione dicatis?

Aut

Aut aurũ huc deprome, Deumq́; hic numẽ a
Aut Xysto inferias merita te morte remitt
Ille autem intrepidè vultu immutabilis infit,
Irritatq́; virum dictis, & voce lacessit.
Quid Xysto me prærepto sæuissime terres,
Aurea quem iam nunc stellantis regia cæli
Accipit, & diuûm numerum non vltimus a
Pone auri quam dudũ animo spem pascis ina
Quicquid erat, quod quæris, inops, miserãdaq
Abstulit, & cæli penetralibus abdidit imis.
Nec tua frigida saxa colo simulacra Deorum
Est vnus mundi omnipotens fabricator, & au
Qui mare, qui terras, qui cælum numine comp
Hunc colimus: huc fas est omnia nostra referr
His rex auditis curarum carpitur æstu.
Irarum cæcos tamen abdit pectore fluctus.
Stat cunctis prius artibus omnia pertentare,
Siue illum abstrusi tenet auri extrema cupido,
Seu speciem egregij iuuenis miseratur, & annos.
Quippe erat ante alios forma spectabilis omnes
Vix prima ora puer signans intonsa iuuenta,
Atq; illum hic vultu gratum mage fecerat ign
Quem sparsus rubor accenso subiecerat ori.
Nunc hos, atq; illos aditus, blanditijsq; retentat
Vocibus oppugnans, nunc sæua territat ira
Infrendens, varijsq́; incassum assultibus vrget.
At iuuenis magno cæli perculsus, amore
Obstat inaccessus, penitusq́; immobilis hæret
Contemptu vitæ, & mortis amore superbus.

Hi

x, ſe nihil vt vidit multa irritus arte
iſſe, omnes irarum effudit habenas.
nuò loris corpus iuuenile, flagríſq;
ficis plombo inſuto, atq; hærentibus hamis
cit, pulchróſq; iubet fœdarier artus:
rdi affixum ſperans diuellere Chriſtum.
ia quæ ſuperans animo, ingratúſq; ſalutis
ſſu grauia, & ſenſu aſpera pertulit heros.
m demum feſsis lacerum tortoribus imas
dunt in latebras, & tetro carcere claudunt.
era vix aderat lux, & iam nuntius ardens
lat ad regem, monſtríſq; ingentibus implet.
agimus rex: moliris fruſtra omnia porrò.
ceris vt limen ſubijt Laurentius ecce
rifica ſubitò viſa omnia luce cremari.
ſpicimus: lacero puer actus ab æthere prapes
cher adeſt, miróq; abſterſit rore cruorem
mūdum, & priſcum membris afflauit honorem
c lucem iucundam oculis Lucillius hauſit,
em penitus cæcum iamdudum lumine adempto
dimus, Hippolytúſque, omnis cui credita cura
inctorum, fœdè mutato pectore verſus
etractat tua iuſſa, fidémq; oblitus, & omnia
incula longe alio iactat ſe numine haberi,
ana ſuperſtitio ſocies quæ ſerpit in omnes,
uos ſimul allata lauit Laurentius vnda
elligione noua, & magicis ligat artibus omnes.
alibus accenſo gliſcit violentia regi.
Aeſtuat, & ſtimulis furiarū haud mollibus actus,

Magna

Magna parat, medioq; foro iubet ilice secta
Ingentem struxisse pyram, iuuenemq; superb
Ni cedat, flammis viuum torrere minatur.
Protinus vndanti cæli alta ad culmina fumo
Ingens erigitur, dum robora pascitur ignis.
O qui res hominum mortaliaq; omnia summis
Imperijs regis, atque tuo sub numine torques,
Hæcne vides, paterísque? adeon' te deficit ign
Fessaq; dextra tua est? cur cæli innubila cerno
Atria, & aëreos piceo sine turbine campos?
Cur tonitru ingenti cessas cælum omne ciere?
Disijce crudeles cælestibus ignibus ignes.
Hic nihil iste suos nisi numina vana tyrannus
Sentiat esse deos. tremat vnum cuncta vident
Cuncta gubernantemq; & nutu cuncta mouen
Vósque adeo maria alta voco, pelagiq; profun
Quæ siccam aßiduis tellurem tunditis vndis,
Fontésque, fluuijq;, lacúsque huc ite liquentes,
Et plenis diras riuis restinguite flammas.
Aut vos ô grauidæ pluuia succurrite nubes,
Et sancto infamem iuueni defendite pestem.
Iam superans altè congestam exhauserat ignis
Materiam, & multa stabant sola feruida prun
Huc statuunt fulcrum infandum, exitiale cubile
Vectibus intextum ferreis, atque ære rigenti
Compacta in morem cratis, cui plurimus ater
Subijcitur fumus, semustaq; robora subdunt.
Ecce autem egregius iuuenis, miserabile visu,
Haud dubiã ad mortẽ rapitur. hĩc comin⁹, atq; hĩc

Spectan

ntes animis cuncti miserantur euntem.
uat insignẽ formam pudor. haud metus olli
it vultus pallentes morte propinqua.
aliàs grato magis vnquam apparuit ore,
suprema Deus ille afflauerat hora,
propter tantos libuit perferre labores,
ßitq; genis diuini signa decoris,
um multo corpus perfudit honore.
ißim circunstantum rorantia vidit
uer lacrymis, has fudit ad æthera voces:
mihi ob admissum fœdè tam dira parantur
licia: hæc cælo iampridem me sacra debent:
nihi erit requies, cunctorũ hîc meta laborum,
; ferus vitam mortalem auferre tyrannus
c tendit, meliorem afferet mihi sine carentem.
rius, cui sponte mea nunc immolor igni,
nobis grauiora tulit nos crimine nostro
terni iustas patris irritauimus iras:
luit diras insonti sanguine pœnas.
mihi hos ignes infuso protinus imbri
uper, aut solo posset restinguere nutu,
s ad imperium pueris insontibus olim
bstinuit vapor in medijs fornacibus ardens.
egomet precibus flexi illũ, ne mihi mortẽ hanc
meret haud quaquã indecorẽ, auxilioq; leuaret.
q; ideo indefensum, inopẽ, atq; reliquit inermẽ.
us adest animo tamen, & mentem erigit altã.
m tempus erit, cùm corda ferocia ponent.
mulidæ, & magnæ Christus dominabitur vrbi:

Tum neq; per gentes erit hoc sine nomine lethu
Haec memorans medios per coetus flebilis ibat,
Vt verò infandos peruentum est deniq; ad ign
Rursus ait caelum aspectans, solemq; cadentem
Ardua caeli equitans sol, splendorq; alme die
Quandoquidem properas te gurgite tingere Ib
Funera vterq; parens mea per te, hūc nesciat ig
Quos nunc longinquis Hispania diuidit oris.
Fama incerta malum primus illis mitiget, & se
Spemq; metumq; inter dubio solentur amore,
Atq; ita quicquid id est assuescant ferre timer
Haec fatus sacros humeris reiecit amictus:
Diffulsit roseos lumen iuuenile per artus,
Et dulcem toto iaculatus corpore amorem
Spectantum molli labe fecit corda dolore.
Porrectum duro tandem extendere cubili,
Quod dudum impositum subiecto incanduit ign
Auertere oculos ipsi, visusq; ministri
Abstinuere, feri execrantes iussa tyranni.
Horruit aspectu caelum: perterrita toto
Sydera clara polo faciem obduxere serenam,
Lunaq; sublustris latuit circundata nimbo,
Atq; adeò fortunatum nimiumq; beatum
Mundi oculum illustrem Solem, cui talia sacra
Contigit haud vidisse, infra dum circuit orbem.
Iamq; vapor serpens per viscera viua per artus
Strinxerat expresso pingui sudantia membra.
Ast heros superans animis, patiensq; dolorum
Sustulit, vt potuit, turgentia lumina fumo,

Aeth

...theraq; aspectans tanti velut immemor ignis,
...tuq; sui cælestum gaudia versat,
Q. properat lethi securus pectore toto
...us inest amor vnum animo voluitq;, tenetq;
...entem, quantos obita morte ille dolores
...ulerit Deus, atq; Dei indubitata propago,
...o clausum generi humano reseraret olympum,
...usq; graues dum versat pectore pœnas,
...ë suas contemnit, obustisq; artubus ardens
...cundo fruitur sensu, lætusq; dolorum
...e per æstatem gelida sibi valle videtur
...opter aquæ riuum, vel fontem propter amœnum,
...ut flores varios legere, aut viridantibus herbis
...ollibus in pratis prædulces carpere somnos.
...m magis ac magis ambusto de corpore sensus
...ndiq; diffugiens, & vitæ lumina linquens
...fferat, & totos prope mors immissa per artus
...aserat. irridens hostem tamen, ocyus, inquit,
...iscera tosta viri epulanda apponite regi.
...ac dicens vitæ morientia claustra reliquit,
...roijciunt corpus, campiq; in puluere linquunt
Deserto. admotus medium perstrinxerat ignis,
Seruat adhuc medium priscæ vestigia formæ.
Quale rubens roseo malum plerunq; colore,
Cùm cadit ante diem, maternaq; brachia linquit,
Sole sub ardenti coquitur qua parte per æstum
Tabescens, pulchrum cutis almæ amisit honorem:
Cætera pars veteris manet inspoliata nitore.
Impie, mentis inops furijs, sæuissime regum,

Qui potes Insontes, & corpora viua cremare,
Non scelus hoc Tybris, non tota plurimus vnda
Proluet Eridanus, nil ô nil proficis, olim
Adueniet lustris mundo labentibus ætas,
Cùm domus Aeneæ præstans Romana propago
Insonti iuueni flammis extrema sequuto
Centum aras, centum magnis penetralia templis
Eriget, & tumulo diuinum imponet honorem.
Tu verò venerande puer, sanctissima cælo
Digna anima informi quæsitos morte triumphos
Lætus adis, potuit mortalia membra tyrannus,
Et corpus sæuis tibi viuum exurere flammis.
Non valuit te sydereis auertere regnis,
Est vbi vera quies, nunquam peritura voluptas
Ille auido insontem dum fert te perdere corde,
Seruauit, cupidusq; nocendi profuit igni.
Nam tibi fine carens parta est in funere vita,
Partus honos ignominia, atq; in cæde triumphus.
Sic flammis vltrò senium exuit vnicus ales,
Purius & multò sic aurum redditur igni.
Nunc tibi adepta quies cæli in penetralibus altis
Purpureos inter proceres, qui sanguine fuso
Per varia æternam meruerunt funera palmam,
Atq; humiles celso mutarunt æthere sedes,
Respice nos inde, & nostri miserere laboris.
Quandoquidē regnant quot nostro in pectore curæ,
Vndiq; quas nobis acuit non vna libido.
Nostra tot incendunt intus præcordia flammæ,
Quæ nos sæpe ipsis nobis furantur, aguntq;

Præci

ipites, noſtri oblitos, rationũ inanes.
ri hinc ſacra fames, & amor ſcelerat⁹ habẽdi,
: laudum, hinc plauſus, & honorum immen-
a cupido,
eneris, curæ, & cæcæ mala gaudia mentis,
;, inuidia, atq; odium, ſtudiumq́; nocendi,
le tot & cædes, fraudesq́;, & plurima, quæ nos
nina fœda premunt, cœliq́; à ſedibus arcent
ignis nimium ſuccenſos pectora flammis.
nobis miſeratus opem flagrantibus affer.
tibi (credo equidem) meritò negat optimus ille,
us amor ſæuas ſuaſit tibi temnere flammas.
faces diras facito, hos nos exuat æſtus,
tq; tuum noſtris bonus implicet oßibus ignem.
verò iam nullus opum, iam nullus honorum
tet amor, nec tantum aliјs ambita fatiget
pura, ſed placida contentus pace quieſcam,
c mihi commißis, vſquam regionibus abſim,
m ſedet hîc multos opibus, monitisq́; iuuare.
tum compoſitis rebus fera bella quieſcant,
c ferus in noſtris dominetur finibus hoſtis.
nos noſtra premunt commiſſa, ſuosq́; relinquens
mnauit Deus, & victor ruet omnia Turca,
nemo indecorem victori tendere inermes
ſpiciat palmas, ſacrataq́; ſoluere iura,
numen violare noua ſub religione.
mihi dulce aras dextra, legesq́; tuendo
etere, & calidus mihi linea texta per artus
ciat cruor. hæc capitis ſit purpura noſtri.

Hoc sacer incedam sacro conspectus in ostro;
Purpureosq; petam tua per vestigia honores.

DIVO LAVRENTIO MARTYRI.

HVc ades clarum iubar inter omnes
Cælites, partam nece qui coronam
Induunt, pictasq; suo colorant
Sanguine palmas.

Huc ades dum te canimus frequenti
Æde Laurenti, tua dum quotannis
Dicimus læti redeunte certa
Luce trophæa.

Seu Tagus te nunc, patriæq; fines
Detinent dulces, sacra seu Quiritum,
Quæ tuos olim miserata vidit
Terra labores.

Nos quoq; alternos adeas vocatus
Rite solenni prece, ne vocantem
Temne non quisquis minus addicatam hanc
Vrbibus oram.

Post Deum quæ te venerans secundum
Spes suas in te locat aduocato,
Et tuo hæc regi superûm dicauit
Nomine templa.

Tu potes nostris mala molientem
Multa peccatis prece flectere ipsum
Maximum cæli, superumq; regem
Numine læso.

Asperas pro quo puer horruisti
Nec minas regis nimis efferati

Pro

digus vitæ, nec acerba spretis,
Funera flammis.
leuas omni, fera iussa contra,
uperum cœtus ope destitutos,
eu sacrum templi bonus erogasti
Diuitis aurum.
rosas inter velut in viretis,
ctus in prunis medijs triumphas,
espicis flammas meliore tostus
Intus ab igne.
unc pij fructu frueris laboris
elisium gaudens vagus in rosetis.
ic tuis spirant Zephyri perennem
Ignibus auram.
iuium hinc dexter varios tuorum
Aspicis casus, & in omne tutos
rotegis, tempus tibi nil negante
Numine fretus.
uius in primis tibi cura tractus
Adsit, & nostros tueare fines.
int fames, pestisq; procul, quiescant
Aspera bella.
Sint nurus castæ: valeat iuuentus
Optimas arteis studio æmulata,
Et senum cœtus potiora callens
Consulat vrbi.
Vtq; nil obsit, face quos libido
Suggerit menti excutiamus ignes,
Et tuas nostris animis salubres

Inijce flammas.
Vt Deo regi superûm canamus
Gratias, à quo bona cuncta, qui ter
Optimus ter maximus omne vbiq;
Regnat in æuum.

DIVO LAVRENTIO MARTY

QVæ Vida cecinit, edidítq; carmina
Commissa chartis laudibus Christi optim
Et maximi indulgens, caduca fore ratus,
Sibiq; diffisus tua has in æde tibias
Syringa multisonoram, & omnifariam
Factam organis è musicis versuum loco
Erexit, & commendat has quàm maximè
Beate Laurenti tibi, qui præsides
Albæ aduocatus plurimùm Ligustidi.
En vt coruscæ, vt templum vbiq; illuminent.
Argenteas dicas, vel argento pares.
Discriminatæ auro vt nitent interlito.
Expressam vbi hæ de follibus tumentibus
Auram hauriunt, prædulcibus sonant modis,
Neq; simul omnes, sed vocatæ scilicet,
Iussæq; solum: cæteræ interim silent.
Hîc Musicorum omne audias prorsum genus,
Seu tibias veras velis, seu barbiton,
Seu fistulam, seu tympanum, seu cornua,
Tubámve bellicam, lyram quoq; & lituum,
Quæ cuncta Syrinx, aliaq; refert plurima,
Modò hoc, modò illud musici ad libidinem.

Hic

ida saltem concinet Christum modis,
tæ, & caduca si peribunt carmina.

Ô DALMATIO MARTYRI.

Ec te nos tacitū indictūve, relinquere fas est,
Nec sinere ire tuos sine carmine Dalmati honores,
tibi ritè die memores redeunte nouamus.
ades ô quondam clarum iubar, addite cælo
tantas vitæ ærumnas, post mille labores,
uos insigni es perpessus morte dolores
Christi decore, & veræ pietatis amore.
ades, & festas quas læti ereximus aras,
r & Eridani ripas, & fluminis Ollij,
xter adis, populiq; tua prece vota secunda,
Rhodani te gens halantibus inuocat aris
ccola, quā quondā in tenebris & nocte iacentē
exti, verumq; dedisti cernere lumen,
nem luce noua radijsq; recentibus oram
rfundens, dictisq; hominū fera pectora lustrans.
u Ligurū extremis tenet inclyta finibus Alba.
andoquidē haud procul inde ferūt te lucis inisse
mina, & in Tanari ripa vagisse sonantis.
ox caram implesti meritis ingentibus vrbem
lsa docens rectas ad sidera tollere menteis:
ec potius te Ticini liquidissimus amnis
etineat, sedésve iuuet cognominis vrbis,
uam pater imperijs sacris placidissimus olim
existi gentis custos, templiq; sacerdos.
lic, credo equidem, fumant maioribus aris

Templa tibi, quæ quōdam atavi eduxere sum
Indigenæ tua mirati immortalia facta.
Illi iure quidem hæc memores, visuq; coacti.
Nos verò, quos longè alia regione remotos
Vix tantorum operum tenuis famæ attigit a
Ad nomen tibi præcipuos largimur honores.
Sponte autem: non dives opum, non æris abun
Stat pagus. sed enim pietate in teq;, fideq;
Nulla fasellifero certaverit ora Paderno.
Nulla tuas tendat melius gens dicere laudes.
Nam simul ac lætum in cætum convenimus o
Femina virq; choros agimus, tuaq; inclyta fa
Aequamus cælo responsant densa salicta
Vndiq;, & aërea recinit de turre Cremona
Armipotens, gaudetq; procul pietate suorum.
Primus ego ante aras vates, vicíq; sacerdos
Carmina mille cano, totidem plebs consona re
Primò ipsam vt meritis præsens devinxeris A
Expuleriq; adytis mentitos numina divos
Indigetes, verumq; Deum detexeris vrbi
Implentem maria, ac terras, cælumq; profundu
Concinimus, tum vt tota tuis vltroq; citroq;
Gallia præbuerit faciles hortatibus aures
Admirata hominem supra te plurima vbique
Posse Deo plenum, vanasq; reliquerit aras,
Et simulacra Deûm falsos reddentia vultus,
Sparseris vt veri divinos numinis haustus
Per populos in corda, animosq; in nube iacenteis
Obscura illustrans monitis crexeris aurea

A

…nctum iubar, immensiq; ad luminis ignes,
… per terras quæ latè fama canebat.
… Ticini gens accola nomine tanto
…cit diuûmque aditis, morúmque magistrum
… vrbi indecorem summo insigniuit honore,
…a vbi mira olim superûm regnator ab alto
…scente hominum solitas superantia vires
…it. obstupuit regio ad miracula rerum,
…arus ope diuina de casibus ægros
…tales nulla eripuisti præditus arte.
…vocem surdis, tu lucem lumine cassis
…dis, & in media positos iam morte, relictósque
…ris: elatos tu priscæ ad munera vitæ
…stituis, animásque in frigida membra reponis,
…ductori Italo, cùm te miser imploratum
…ibus æquoreæ venisset ab vsque Rauenna,
…olumen ac validum prædixti viuere natum,
…em modò discedens ægrum, mortique propinqua
…ctanie, & superis prope functũ liquerat auris.
…addimus innumeros, quos nocte diéque labores
…o superum decore, & vera pietate tulisti:
…uot casus, quot per mortes, per quanta pericla
…eris, aut diros quoties euaseris enses.
…pse aderat pater omnipotens, téque ocyus vsque
…eu fuluarum auium subuectum insignibus alis
…mnibus eripiens seruabat casibus vltrò.
Huius ope instantem fugeres cùm protinus hostem,
Ticinum, pleno tibi qui se obiecerat alueo,
Tranasti suspensus, itérque impune tulisti

Aëra

Aëra per, fluctúsque supra sine ponte, sine
Nauigijs rapidæ correptus turbine nubis,
Ocyor aut Euri pennis, aut fulminis igni,
Nec te oculis potuere sequi trans flumina, do
Conspexêre amnis ripa vlteriore canentem
Cælicolûm tanto grates pro munere regi.
Talia frustrati viderunt multa, nec vnquam
Gens infesta tuum potuit contingere corpus,
Donec purpurea emeritum insignire corona
Omnipotens statuit pater, è tenebrísque vocar
Iucundam ad lucem semper florentis olympi.
Tum demum ipsius Ticini in littore captum
Sponte ferunt gladio colla obiecisse secanda,
Et nil mutato lætum isse ad funera vultu.
Nec commune tamē fuit, aut sine numine leth
Nam caput exectum penitus ceruice cadendo
Blandum nomen adhuc seruantis cuncta sonat
Et longo erectus tenuit se tempore truncus,
Viuus adhuc veluti vigor, & vis pristina adep
Quo monstro attoniti crudeli cæde madentes
Agnouere Deum, veniámque immanibus ausi
Orantes verum tenebris hausere fugatis,
Omnia quæ in numerum memores altaria circu
Dicimus hic nullus qui non mihi succinat, ordo e
Nulla tuis quæ non titulis indulgeat ætas.
Nempe tibi primos pueri, mixtæq; puellæ
Semper vere legunt flores, & cerea cantu
Dona ferunt variisq; onerant altaria frugum
Primitiis de more, viri, matrésque suorum

Ipse

...m tibi dant operum testantia fructum
...,bombycum folles,linique maniplos
...albúmque oculo nigrante fasellum.
...li præsens vota audis rite vocatus,
...ísque tuis precibus mala plurima genti,
...ans nobis auersum crimine nostro
...m regem, & quodcunque piacula pubis
...e,tuo tu diluis ipse fauore,
...,qua multum polles,nos gratia seruat.
...verò si nostræ vnquam fuit vlla salutis
...tibi, aut nostri si te mouêre labores,
...ô nunc pater auxilio, nunc munere nobis
...us alme tuo, tantis occurre periclis,
...nostris,nisi pulsa vetes,ceruicibus instant.
...se reges aduersi bella lacessunt:
...is ipsi inopes nos semper prætereuntis
...a sumus:nostros manus est externa labores.
...ice nos, & tanta tuis dispendia pelle.
...m inopem nostro liceat tolerare labore,
...ríque famem,paruósque educere natos.
...uid præterea in nostris fraudísve,dolíve est,
...ige tu,& meliorem animum prece suffice gẽti.
...s furto nihil inter nos carpamus auari
...es quisque suo:pateant noctésque,diésque
...dia nostra:domus nullo custode relictæ
...llos nocturno metuant neque tempore fures.
...iam culmis sint tuti arentibus agri,
...itáque,syluæq;, & pictis vineta racemis.
...rripiant nec iusta auidi plus parte coloni.

Assuef

Assuescantq; satis dominorum inhibere iuue[...]
Sponte suæ pactos nec agro subducere sulcos.

DIVO CASSIANO MARTY[...]

COmmendo tibi Caßiane nostros
Hîc quoscunque vides virere agellos,
Non frustra hoc pia struxerit vetustas
Dictum nomine de tuo sacellum,
Quo matres pueros grauedinosos
Albenses querulis ferunt grabatis,
Et plerique tua leuantur aura,
Morbus quos diuturnior peredit.
Idcirco id vetus erutúmque bellis
Nuper Vida tibi tuus refectum
Forma reddidit elegantiore.
Hinc nos aspice, plurimúmque nostros
Commendo tibi Caßiane agellos.

DIVO CHRISTOPHO. MARTY[...]

CHristophore, infixum quod eum vsque in [...]de gerebas,
Pictores Christum dant tibi ferre humeris.
Quem gestans quoniam multà es perpessus ama[...]
Te pedibus faciunt ire per alta maris.
Id quia non poteras, nisi vasti corporis vsu,
Dant membra, immanis quãta gigantis era[...]
Vt te non capiant, quamuis ingentia, templa,
Cogeris & rigidas sub Ioue ferre hyemes.
Omnia quòd victor superasti dura, virentem
Dant manibus palmam, qua regis altus iter.

Quò[...]

potis, ars tibi dat, nequeat cum fingere vera.
[A]ccipe cuncta bono tu bonus ista animo.

[D]VO SYLVEST. PONT. MAX.

[V]Rbis sacerdos maxime Romulæ
Syluester olim cùm fugeres opes,
[C]ausam malorum, victitabas
[V]rbe procul latitans superba,
[S]ectis antro siue sub horrido,
[S]eu Tusculanæ rupis in angulo,
[V]bi tuo hoc extat dicatum
[N]omine nunc etiam sacellum.
[I]morari me quoque nunc iuuat,
Regis canentem cælituum aspera
Maiore plectro personanda
Funera, carminibus Latinis.
[T]u beata pauperie potens,
Paruóque lætus cælitibus parem
Vitam actitabas, non tibi aurum, aut
Purpura, non triplices coronæ
[G]emmis nitentes multicoloribus,
Tanti vt decebat Pontificis caput,
Præstans sed alta mente regum
Altior omnium erat coronis.
[O]pes perosum te tamen occupant
Opes, & vsque iis iuncta potentia,
Repente diues fis, poténsque
Vrbis ad imperium vocatus.
[C]æli secutus prodigia optimus

Cæsar

Cæsar relicta sede Quiritium
Tellure deceßit Latina,
Sedem aliis positurus oris.
Vrbem potentem Romulidum tibi,
Latéque regnandum Latium ferox
Conceßit vltrò, posterisq;
Perpetua serie insecutis.
Non tantum vt esset relligio suis
Vallata muris, tutáque viribus,
Viq; abstinerent, atque cæde
Hac ratione truces tyranni.
Sed rex id egit maximus ætheris
Periclitatus, diues an is fores
Qui pauper olim, nec tibi æquus
Diuitiis animus labaret,
Vtq; eniteret conspicuo tua
Virtus theatro maxima, posteri
Quam deinde possent æmulari
Haud tibi degeneres futuri.
Non horruisti munera Cæsaris,
Non hæret ipsis diuitiis malùm,
Nobis sed ipsis dantur æquè
Nempe bonisq;, malisq; habenda.
Tu sicut ipsa pauperie prius
Diues fuisti, diuitiis item
Pauper fuisti mox adeptis
Plurima egentibus erogando,
Non cruda duri robora militis,
Decebat vt tantum imperij caput,

[N]on arma formidanda terra,
[N]on tibi erant metuenda ponto,
[N]i proferendi cura erat imperi,
[V]rbésve captas adiicere vrbibus,
[N]e sceptra regum nil mouebant,
[N]il periturum animo extruebas.
[S]is fixa cælo sed penitus tua
Regnabat alto exercita in æthere:
Ibi locabas regna, & vrbes
Quósque ageres alacer triumphos.
[O] beatus nunc ideo viges:
Curas inanes, & studia irrita
Mortalium spectas ab alto
Continuos miserans labores.
[H]is adesto: ne officiant opes,
Quas per te adepti sunt humiles, face:
Tuámque mentem illis precare,
Síntque tuis studiis potentes.
[M]ens prisca nostris, & pietas tamen
Resurgat ante in regibus, iis sacra,
Olim vt solebant, absque fraude
Mente pii tueantur ipsi.

[D]IVO AVRELIO AVGVSTINO Hipponis Episcopo.

VT te diue potens Libyæ nunc pectore toto
Accipio, patiórque libens, me lumine quãdo
Lustrasti vates olim, diuûmque sacerdos,
Nunc ipsos inter diuos stellantis olympi

Templa tenens: audi, atque tuas ne despice laudes
Dum nos mortali facta immortalia voce
Libamus, sacrósque aris adolemus honores.
Hûc omnis chorus, hûc pariter iuuenésque senesque
Ferte pedem, lætóque fauentes agmine adeste.
Hæc est illa dies, penitus caligine mersis
Quæ claram rebus lucem attulit, atque nigrantem
Eloquio noctem insigni, tenebrásque resoluit.
Nam cui non notum quanta perculsa iacerent
Olim corda patrum formidine, queis pia cordi
Relligio? quem non Tyriæ telluris alumnus
Terruerat linguæ confisus fallere doctæ?
Cui non audacis, cui non audita furentis
In superos, superûmque ipsum conuitia regem?
Non tulit omnipotens genitor miseratus ab alto,
Et iuueni immisit mentem se pectore toto
Diffundens subito est oculis densissima nubes
Discussa, & ratio manifesta in luce refulsit.
Quos ah tum gemitus, quæ tum suspiria ab imo
Pectore iam culpâ fassus dedit? haud mora victus
Exuit hostiléque animos, mentémque benignam
Accipit in veros diuos, diuûmque parentem
Iam melior, iam noster, amans quos oderat ante.
Protinus illa animi vis viuida, & aurea lingua,
Quæ modò cælicolas toties exercita contra est,
Inuigilat veterum pro relligione parentum.
Ille quidem in mediis hominum conuentibus ore
Incipit effari immortalis gaudia vitæ
Ostendens, altíque acie penetralia cæli

Ment

...tis adit, sed quæ nunc prima exordia sumam?
...n modò nascentis canit incunabula mundi,
...rerum sator, immensum per inane quis auctor
...arum validis vinclis librauerit orbem.
...c docet obliquos Solis, Lunæq; meatus,
...rorúmque vices, pascentiáque æthera dium
...ra inexhaustis flammis laticésque coactos
...ra sup, quæ dehīc liquidi ignis semina, quæ vis
...queat immensi irrequieta volumina mundi.
...dit cælicolûm sedesque, domósque quietas,
...mináque alituum superûm ter terna recēset
...n etiam vlterius solertis lumina mentis
...ollit, figítque oculos in luce suprema.
...t ratione animæ nascentibus insinuentur
...cve animis natura, quis & vigor omnia dictis
...strans tum nescio qua dulcedine mentem
...tus, vitam aliam post secula sera futuram,
...tq; alios populos, noua regna, noua arua, nouum
...éráq;: stellasq; alias, renouādaq; Lunæ (æquor,
...mina, nec motu voluendos ætheris orbes
...petuò canit: ac tempus iam iam affore, cùm Sol
...urens, atque suos dediscent sidera cursus.
...m canit, vt multum miserans incommoda nostra
...ra Dei soboles cælo diuinitus olim
...missus Deus intemeratæ virginis aluum
...pleris clausus. mox vt mortalis in auras
...dierit puer, vtq; patres eduxerit antris
...orte obita infernis, magna & vi strauerit hostē
...gnatorem Erebi, spolisq; animosus opimis

Victor ouans rursum astra petiuerit: addit & ...
Affore cùm terras iterum idem viset ab aula
Syderea, vt vitas hominúmque, & crimina d...
Quæsitor, damnétque Erebo (miserabile) sontes
Atque pios cæli vocet alta ad sidera manes.
Nempe iterum vitæ functis, ac lumine caßis
Pristina deberi sua corpora cuique ferebat.
Atque ideo contemnere opes, & gaudia vitæ
Mortalis lapsu subito peritura monebat,
Iustitiámque, animisq; Deum, & virtutis amor
Infundens veris purgabat pectora dictis.
Continuò in melius mores formauit, & artes
Humanas, legésque dedit quas mille sequuntur
Nunc etiam gentes, obseruabúntque minores,
Dum circum astriferi voluetur machina mundi
Quid mirum, illius si Sol quacunque recurrens
Adspicit extremum Oceanum cita didita porrò
Exiit immensum terrarum fama per orbem?
Quis nescit quantos etiam mox ille labores
Pertulerit sacra pro te, pro regis amore
Cælicolûm obiiciens certis sese vsque periclis?
Vt formidatos toties superauerit hostes
Fandi ope? vt auersumq; Deum mortalibus ægris
Aßidua supplex prece conciliauerit? vtq;
Excidium patriæ belli flagrantibus armis
Inconcusso animo tulerit, plebémque, patrésque
Solatus neque enim quisquam certauerit vnquam
Laudibus Augustine tuis. tu maximus ille es,
Nobis labentem qui verbis restituis rem.

Templa

ola tibi, tibi relligio non perdita debet.
unquam vllius fando violentia vicit.
ulla incautum veri sub imagine fugit
icis hostis fallacia soluere nodos
onus, atq; dolos verborum aperire latentes.
bi se ratio ostendit tibi sæpe futura
se datum, & vera populis prædicere voce.
mulcere potens hominum fera pectora dictis
acuens, animósq; rudes formare colendo,
nc Meritò cœlum mortali corpore functus
olis, Aetheresq; plagæ iuga læta, tibi omnis
strorum chorus assurgit: tibi lucidus æthra
'erea applaudit polus, altum nubila longe
nigra, te fugiunt, nimbiq;, Austriq; madentes,
rroresque, metúsque, & inexorabile lethum
b pedibus iacet. aëreis tibi carmina campis,
rpetuásq; canunt laudes vatum chorus omnis,
lestûm vatum chorus omnis, amœna per arua
ui te incedentem medium comitantur ouantes,
ublimemq; humeris attollunt, atq; beatos
er cæli populos alacres arcana canentem
Magna ferunt, sistuntq; supremi ante ora parētis.
alue inter summos lumen venerabile diuos
Magne pater: facilis precibus nunc annue nostris,
Dum tibi solennem de more nouamus honorem,
Et cœtum celebramus. adi hæc tibi sacra secundo
Templa pede, & proprias tibi quas ereximus aras:
Seu Libyam patriæ captus telluris amore
Nūc colis, atq; Hipponæ tuam: seu propter amœni

Ticini ripas Insubrum respicis vrbes,
Ossa vbi marmoreo tua sunt tumulata sepulch
Da deinde auxilium pater, en nunc aspice quan
Degitur hoc æui in tenebris, vitæq; periclis,
Vt curæ nostra aßiduæ præcordia carpant,
Vtq; auri malesuada fames, & dirus habendi
Ducat amor captos, veræ & rationis egentes.
Eripe nos hic sancte malis. sit nescia vita
Culpæq;, fraudisq;, & prorsus criminis expers.
Suffice dehinc animis visum da tollere mentes
Ad cæleste iubar, fontemq;, ad lucis, vt artus
Exuerimus vbi moribundos, tartara sontes
Impia non subeamus, & illætabile regnum.
Hoc precibus pater hoc prohibe, per si qua parent
Longæuæ est pietas, quæ te, terraq;, mariq;
Sola anus ausa sequi per mille pericula quondam
Finibus excesßit Libycis, patriaq; relicta
Littoris Ausonij ignotas penetrauit ad oras,
Nostraq; nunc etiam tellus complectitur ossa
Illius, & proprias Diuæ sacrauimus aras.

IO. MATTHAEO GIBERTO Veronæ Episcopo, non in apotheosin relato.

QVi poterat fluxis vnus succurre rebus,
Atq; hominum lapsos reuocare in pristina
Cælestûm æquiparãs mortali corpore vitã, (mores
Occidit ante diem, & spes nostras morte fefellit.
Scilicet omnipotens genitor mortalia nondum

Respicit

picit, humanis sed adhuc irascitur ausis.
s mihi pacis erat, res citra posse ruinam
melius verti, dum se & sua quisq; retractat
c duce, & egregias priscorũ accingimur arteis.
ius enĩ simulatq; Athesim lux ppter amœnũ
ffulsit, squalens ad tantum protinus omnis
ductos oculos passim iubar extulit orbis.
rtunatæ Athesis ripæ, colléq; beati,
am prope, tam clarum quibus vnis cernere lumen
ontigit, & primos tam sancti sideris ortus.
uq; adeo Verona poli acceptissima regi,
ui talem Siculis partum vsq; acciuit ab oris,
acrorum vt tibi præficeret, morumq; magistrum
sse daret, nec se penitus mortalibus ægris
ubducens pietas, terrenas linqueret oras.
ed dictis ille, & rebus, rectiq;, piiq;
ordibus in nostris priscum renouaret amorem.
Illum adeo à teneris regum in penetralibus altis
Educi voluit, summísq; assuescere rebus,
Mollis adhuc tenero cùm vix pubesceret æuo.
Iam tum Romulei accitu patris, atq; senatus
Illum Roma orbi mirata est iura ferentem,
Miratiq; duces pacis præscripta notantem.
Hinc acris vis illa animi decora alta superbi,
Semper celsa petens, & nil mortale agitans mens.
Prodiga mens vitæ, nec habendi obnoxia amori,
Nullæ non animis curæ cælestibus æquæ
Illum habuêre. procul fuit omnis vana cupido,
Et quæ multa hominum exercẽt præcordia pestes.

Vnus amor recti, sanctiq; arrecta cupido
Vna erat, & totum capiebat pectore cælum.
Ille viam ingrediens, longe nos ante volabat,
Attolléns q; facem dextra vibrante coruscam:
In tenebris nostras lustrabat lampade mentes,
Et recti, iustiq; vias dabat esse patentes,
Illius impreßis ponens vestigia signis,
Qui Deus humanos, mortis huius, induit artus.
Viq; Dei ille animo obseruabat facta sequaci
Aemulus, humanis quantum fas viribus vlli,
Sic nobis, quibus est is honos, parq; infula cingi
(At vtinã quoq; par virtus, visq; æmula mẽtis)
Illius ad speculum nostros componere sensus
Cura erat, & vitas hominum formare colendo.
Ille quidem metuens, ne sese gloria inanes
Tolleret in ventos, semper benefacta tegebat,
Dißimulánsq; premebat humi se sponte iacentem
Attamen vsq; sup tralucens igne micabat
Proditus, & quo se premeret magis hoc magis altis
Ore sonans cunctas tollebat fama per vrbes.
Multi illum populi, multaq; per oppida gentes
Optauêre ducem, sibiq; asciuêre magistrum:
Mortaliésq; adeò quàm densa in nocte iacerent
Oppreßi, admonitos vitæ tædere prioris
Cæptum erat. hîc illic flentes admissa per vrbes
Longe alio versi incipiebant viuere sensu.
Iam sacris cedebat vbique coërcita frenis
Fraudumq;, scelerumq; licentia, iam noua rebus
Mutatis facies mortalibus apparêre.

Iamq;

Sacerdotes casti, iam pectora virtus (bat,
meliora hominũ, recti modo inhospita habe-
emplis antiquus honos, iam debitus aris
s erat, cunctiq; suos desuèscere mores
e sua priscumq; ætas meditarier aurum
lor, & versis hoc sole nitescere rebus,
ia lætari, spes heu sed pascere inanes.
ta Euri volucres sparserunt vota per auras:
q; ecce in medio cùm vere tepentibus auris
virei omnis ager, cùm mille coloribus arua
a nitent, teneráq; omnis sese induit arbos
rondeis, tolluntq; caput sata, & omnia rident,
n tacitis spes agricolis accenditur ingens,
cupidas penitus subeunt noua gaudia mentes,
h nimium ignaris sibi cælo quanta paretur
mpestas, namq; ecce ruens venit horrida grãdo,
emq; anni vna dies aufert, tot acerba labores.
c Verona tuum populata est horrida agellum
mpestas, qui cultus erat, qui floribus omnem
fflabat late circum bene olentibus oram.
iberto moriente perit labor irritus omnis:
ræside quo tollens caput aurea sidera adibas,
t priscos iam non malles Zenonas apisci.
ccidis ô nostri decus, & lux vnica secli,
ccidis, & rursum nos alta in nocte relinquis.
Te moriente, simul toto detractus olympo
Sol penitus, rebúsq; videtur lumen ademptum.
In peius iam cernere erit ruere omnia rursum,
Et bene cæpta iterum retro prolapsa referri.

Vt pro te cunctantem animam prior ipse ded[...]
Tercentumq; alij, quorum minus vtilis etas
Et virtus, longo tu vita dignior auo.
Ipse mihi in cunis videar ceu mollibus infan[...]
Desertus, media quem somnus nocte reliquit,
Cùm sibi nutricis sentit solatia blanda
Deesse, locum querulis omnem vagitibus imp[...]
Cuius ego admonitu posthac componere vita[...]
Cuius ego impreßis niti vestigia signis,
Quo duce tendere iter potero per deuia cœptu[...]
Circum errant vmbræ, tenebrísq; inuoluor ob[...]
Iamq; magisterij, quodcunq; est, pœnitet huiu[...]
Qui potero dux esse alijs errantibus ipse
Obsitus, & nigræ noctis caligine pressus?
Tu mihi lumen eras, tu fax, tu præuius ignis.
Te sine nil dubijs mihi mens confidere rebus.
Omnis nostra perit penitus fiducia tecum.
Tu cælestum agitans mortali corpore vitam,
Oblitúsq; hominem, & cæli caua nubila trans[...]
Ardua terrarum nos linquere mente iubebas,
Ostendénsq; breues quàm sit mortalis ad vsus
Conditio, quàm nos fluxos natura crearit:
Suadebas contra vulgi communia vota
Mortales contemnere opes, contemnere honores.
Et si diues opum flueret tibi copia semper,
Diues opum, tibi parcus eras, sed largus egenis.
Hinc etiam, quæ tantum alios quæsita fatigat,
Sæpe oblata, alta spreta est tibi purpura mente.
Longe alios flagrans inhiabas corde rubores.

…ſors vnquam, ſi tempora forte dediſſent
…nplis, ariſq; tuum effudiße cruorem,
…ita purpurea caput inſignire corona,
…m ideo horrebas diſcrimen ſponte ſubire,
…uris animum aſſuetus quacunq; ferendo.
…uando (etenim virtus obnoxia ſemper
…s, infeſtiq; pios odêre profani)
…la tempeſtas te contra forte coorta eſt,
…cuſſo animo te fluctibus opponebas
…bus, & fractas temnebas arduus vndas.
…tamen autores noxæ, cùm perdere poſſes
…uis opibus, ſæuibas vltus in ipſos,
…veluti meritos benè, amica mente fouebas,
…eros inter nullo diſcrimine habebas,
…tùm illis meliorem animũ, mentemq; precatus.
…nos erudiens propiora exempla docebas
…rò ignominiam ferre, & conuitia inultos
…quo animo, & mala ſpõte pati, mẽteq; benignã
…cipere in meritos male, nec ſua premia cuiq;
…laere pro meritis, ſed amãdo vno ordine habere
…eque omnes ſtudia illius præclara ſecutos,
…i moriens noſtro pro crimine verſus ad aſtra
…bat veniam lethum intentantibus ipſis.
…iq; ideo tibi vita fuit diſcrimen vbique,
…labor, humanis dum te pro viribus effers,
…rreniſq; animo quantum potes eximis oris,
…ßiduum ducens contempto fœdere bellum.
…m ſcelerum inuictis autoribus, vndique duris
…ſtibus obiectus, quos in te armabat Erinnys

Addita

Addita, & infernu tibi erat certamen ab o
Corporeísq; animo obluctatus pestibus acri
Gaudebas varios nunquam tibi deesse labore
Et tibi ludus erant certamina, cuncta ferend
Nunc tibi parta quies, tibi pax secura laboru
Et quamuis non imbelles, orbiq; relicti
Tristemur, quamuis fusis Verona capillis
Sæuiat, & mœstis vlulatibus impleat auras:
Tu tamen ô Pelagi tantis defuncte periclis
Tot maria emensus, tot tempestatibus actus
Optato frueris portu, & tuta arce receptus
Despicis errantum casus, miseratus ab alto,
Et nostros ope sancte leuas propiore labores.
Quandoquidē superûm domus illa imperuia
Nunc tibi aperta patet, patet altis ianua cæli,
Lucis inaccessæ diffuso lumine fulges
Aureus, &, quo cuncta beantur, sole reluces,
Quásq; preces longe fundebas nuper ad auras,
Nunc patris ad solium omnipotētis faris ad au
Et quamuis cæli nondum dignentur honore
Mortales noctis densa caligine pressi,
Tu tamen æternum titulis florentibus æuum
Immixtus superis agis altis atheris oris.
Tot diuos terra genitos veneramur ad aras
Proiecti, quorum tantum benefacta minores
Credimus, & tenuem vix fama accepimus au
Verùm oculis tua nos his hausimus aurea facta,
Irreprensa, sacro diuum dignissima honore.
Scilicet adueniet, nec sera morabitur ætas,

Cùr

e mortales vulgo per templa, per aras
ent, humiléſq; vocent in vota, tuiq;
nis obiectu ſupremi numinis iras
bunt, ſtatuentq; tuo de nomine templa.
equidẽ pater omnipotẽs tua nomina ab alto
liet ad tumulum orantes, tu vota ſecundans,
non humanis opibus, non artibus vllis
erri poſſunt cunctis mirantibus edes,
bulas templo teſtantes omnia figent.
q; huius mihi neſcio quid rumoris ad aures
it, & hanc in ſpem vicinas erigit vrbes,
n carminibus me in ſecula mille iuuabit
ternis aperire diem, ſacriſq; dicare
nnua quæ ſeri celebrent toto orbe nepotes.
rea mihi ſanctus eris, mihi ſederis inſtar
therei, vnde meæ veniat lux plurima nocti.
nque adeo magnis magnũ decus addite diuis,
n votis hominum aſſueſcens Giberte vocari
melius flecti cœptis ne deſice rebus,
quanquam nos arma premãt, hoſtiſq; ſuperbus
ctor ouans ſæuo noſtros terat vndiq; bello,
pulchræ Italiæ immineat ſacriſq; Quiritum
œnibus, atq; orbis raptis aſpiret habenis:
aud tamen ipſe velim ſuper his te multa moueri
unc primũ, primáſq; preces conſumpſe precando.
unt alij, quibus hæc curæ, toto æthere diui.
ſa Dei genitrix, cæli regina periclo
uic aderit, natiq; pedes complexa tonantis
os tutos dabit, & ſi præſtet, ad otia reddet,

Nec

Nec sinet euerti sua tot delubra, tot aras.
Te verò, quæ cura fuit, dum vita manebat,
In terris, eadem cæli super astra sequatur.
Aspice nos propius, quæq; intus bella fatiga[...]
Conuulsos animos propiora auerte pericla.
Scis quid opus, nostris quid tantũ mẽtibus o[...]
Scis pater, & coram flens mecum es sæpe locu[...]
Luce noua aduenìens illustres pectora nostra
Vt nostri ad nimium, & nostrorũ semper amo[...]
Exuti, ac vitæ curas mortalis inanes
Obliti vacuas tollamus ad æthera mentes,
Atq; ibi regnemus securi, ibi nostra locemus
Sceptra hominum varios nunquã metuẽtia ca[...]
Quóve graues pater omnipotens attemperet ira[...]
Nec nouet excidijs res versas funditus omneis,
Ipsi nos versis renouemus mentibus vltrò.
Mutemus mores. Veterumq; insignia nobis
Aptemus studia, & nostros antiqua labores
Respiciens pietas subeat noua corda, nouentur
Secula, conuerso redeat gens aurea mundo.

DIVO HOMOBONO Cremonensi.

BEate pauperum pater
Decus Cremonæ Homobone.
Iuua tuos ciues tuis
Cantu vacantes laudibus.
Nil post Deum, Deiq; post
Magnam parentem virginem

Noste

...ster chorus te sanctius
...lit sacra tibi die.
...re nostri sæpius
...am patres præsentiam,
...um supplicum victus prece
...ostris ades periculis.
...cpe nobis percitum
...ra tonantem mitigas,
Nec in merentes nos sinis
...æuire pœnis debitis.
...n templa frustra ponimus,
Arásve dictas de tuo
Vetusta ritè nomine
Dicauit olim ciuitas.
...c consecuti nobiles
Tui labores præmia,
Dum more diuûm degeres
Vitam caduco corpore.
...u mente cælum cogitans
Deum gerebas pectore,
Quem deperibas vnicè
Rerum tuarum nil memor.
Tu largus indigentibus
Eras profundens omnibus,
Paruum tuo quod prædium
Vix suppetebat victui.
Qūod erogabas, largius
Supplebat illico Deus,
Et tosta liba crescere

Sunt

Sunt ſponte viſa in arcula.
Quid? obuio cùm pauperum
Non abnuiſti cœtui,
Quod afferebas vineæ
Foſſoribus pactum merum,
Cados inanes prodigus
Lympha repleſti fluminis,
Quæ viſa mox bibentibus
Merum colonis nobile.
Per ſe tibi templi fores
Vltrò patebant vi ſua,
Dum nocte concinentium
Choros adires flaminum.
Aſcr[illegible]us inde cælitum
Ch[illegible] beatis, indicas
Apud Deum qua polleas
Rerum ſatorem gratia.
Funus venitur ad tuum.
Cæci vident, claudi meant,
Muti loquuntur, audiunt
Surdi, leuantur languidi.
Quin & ſepulchrum ſub tuum
Ducunt furore percitos,
Nunc vſque cedit protinus
Vis inferæ potentiæ.
Regi tamen ſit gloria
Horum datori munerum,
Qui trinus vnus omnia
Regnat Deus per ſecula.

DIVO

O THOMAE AQVINATI.

Aeta dies nobis rediit voluentibus astris,
qua Volsci Thomas decus, & lux vnica A-
ssus te..is cæli aurea templa petiuit. (quini
rosas, date thura, pio date carmina vati.
Deo ante diem plenus, puerilibus annis
ales contempsit opes, contempsit honores,
quid opis potuit miseris partitus egenis,
exercebant morbiq;, algorq;, famesq;,
ilium longè fugit tecta ampla parentum,
unamq; domus, inopem traducere vitam
uit, atq; humiles cœtu cum paupere sedes
tetulit habitare, rudi male tectus ami...
unate puer, non hæc sine numine veni...
as tibi, sed teneris iam tum Deus adfuit annis.
unas fragiles, peritura q; gaudia vulgi
spiciens, sequeris longè meliora, supernisq;
spiras opibus diuûm, regnisq; beatis,
lla tibi quæ vis vnquam, nulla auferat ætas
non regifico hîc tibi diues regia cultu
xuriat, si non ostro fulgens comitatus,
st secura quies, & raris nota voluptas.
st tibi tranquillam permulcent ocia mentem,
ia læta, quibus mortales pectore curas
xutus vacuo egregias amplecteris arteis,
Atq; choris prope par degis cælestibus æuum,
egum scepira animo superans, ipsaq; beatus,
auperie, duris dum pares legibus vltrò.

Fortunate animi, egregias diuinitus artes
Hîc haurisq;, colisq;, tibi se recta loquendi
Ostendit ratio in dubijs veri omnibus index,
Ne quis fallaci tenebras offunderet astu
Verborum, & nigram lucis sub imagine noct
Hîc etiam penitus sese omni ex parte videndam
Ostendit natura parens tibi dædala rerum,
Et causas penitus dedit altè accesse repostas.
Insuper & cæli numeros, mensusq;, viasq;,
Et superos, aperis motus ratione, nec vlla est
Ars vsquam docto quam non vulgaueris ore
Pectore nil intentatum, nil linquis inausum.
Quid recti mox per populos præcepta canentem,
Vnigenæq; Dei, veterumq; oracula vatum
Pandentem referam? mortalia pectora veri
Implesti accendens lucis cælestis amorem.
Tu quoq; diuina pro re, pro religione
Pugnando, in populis vbi plurima sæpe coorta e
Seditio, auersas reuocasti in pristina mentes,
Auctoresq; mali multa ratione subactos
Vrges voce, adigisq; inuitos vera fateri.
Aurea adhuc monimēta manent diuina reper
Thesauris sensa orando è cælestibus hausta,
Pro quibus optabas (tibi veri tanta cupido,
Tantus amor cæli) mortalem effundere vitam
Fortiter, atq; tuo testari vera cruore,
Et petere insignem palma è victrice coronam.
Atq; ideo in terris tibi sæpe affulsit ab alto
Cælicolûm pater ac pleno se numine fudit,

ſente datum tibi ſæpe micantia diuûm
animo peragrare, poliq; arcana referre.
minum tacitas ſimulato in pectore curas
i: ſæpe inſtantes morbosq;, famemq;,
;, cladesq;, & funera prædixiſti.
a inferni potuit vis vertere monſtri.
imi nocuere truces, ſine corpore vulgus
agum, aërias quos clam volitare per auras,
hominum perhibent mentes abducere recto.
us his magna inuictus virtute reſiſtis,
ram puro ſeruaſti corpore mentem
r: intactum flexit te nulla cupido,
Venus, nulli ſubierunt pectus amores.
amor cæli ſupero tibi venit ab axe.
ator rerum rex omnipotentis olympi
amor, vſq; tibi dignis fuit ignibus ardor.
: vnum captus ſequeris, hunc ſaucius vnum
les atq; dies flagranti pectore verſas.
ſine dulce nihil tibi erat, nec amabile quicquã.
quid agis, quicquid moliris, ad æthera verſus
adeò hunc ſupplex ante omnia conſulis vnum.
tibi afflatam manifeſto numine mentem
nabat, votisq; tuis nihil abnuit vnquam.
vario hinc illinc poſiti in diſcrimine adibant
pliciter tu dexter opem præſensq; ferebas
nibus, atq; tuo ſeruati munere abibant.
quoq; fama refert, prece dũ vim tendis olympo,
nere iam elatos reuocaſſe ad munera vitæ.
c adeò ætherei tibi erant commercia cæli

In terris. quoties ſocij te nocte ſilenti
Deprehendere, tuos dum in templo affaris am[...]
Ara vetus ſtabat, ſtabat venerabile ſaxum
Supra aram noſtræ ſeruans ſimulachra ſaluti[...]
Pendentem cæli ferali è ſtipite regem.
Hîc tibi, conſuleres tacitus dum numen amicu[...]
Multa ſuper Chriſti latitanti corpore in almis
Frugibus arcana vi, quæ libamus ad aras
Pro veterũ tauris, pro ſanguine quadrupedan[...]
Reddita vox cælo, templumq́; audita per omn[...]
Macte animo inſigni, mortali corpore Thoma[...]
Septus adhuc habili hauſiſti myſteria mente,
Quæ vix cæleſtes animi cæleſtibus oris
Securi norunt: ſed quæ ſatis ampla tuarum
Præmia erunt laudum? quæ merces grata lab[...]
Tu mihi ſolus, ais, magna atque vberrima mer[...]
Tu mihi ſolus eris. nihil ô nihil apprecor vltra.
Hac vice ſermonum oblitum mortalia cuncta
Te perhibent, cæliq́; oculis adijſſe profunda.
Nanq; ab humo te ſublatum (mirabile viſu)
Cernebant, ea dum fierent, pendere per auras,
Libratumq́; ſolo nihil iam debere relicto.
Qualis auis liquido dum captat flumine piſcem
Stat ſuper, & leuibus vix aëra conciet alis.
Qualis item volucrum regina, liquentibus auris
Summa tenet, radijs oculos dum explorat acutis.
Quanta tuã hîc porrò mulcebant gaudia mente[...]
Quantus amor? te ô felicem, quanta voluptas?
Tunc tibi lætitia liquefacta in pectore corda

erim, & membris penitus stillasse solutis,
; prædulci flagrasse cupidine pectus.
go opes regũ hus? quos victo ex hoste triũphos
erim? quos non mortales sanus honores
beam? tantum istius me tenuis amoris
iat scintilla, tuo de fomite lapsa,
ido algentes mihi torreat igne medullas.
ter hæc tu nos diuinæ incendia flammæ
ias bonus: has felices suggere tædas,
ersi in melius renouatis moribus vltrò
mus superûm regem, quem crimine nostro
mus, & iustas crebri irritauimus iras.
te veni, precibusq; tuas mitißime nostris
e preces, nobisq; tuo placabile numen
ilia aduentu, nostrisq; occurre periclis,
ice nos duris attritos vndiq; bellis.
c atq; hinc hostes feßis crudele minantur
tium: iam capta Rhodos, iam Pannonia omnis
bellata iugum subijt. Quin nuper ab Afris
estis vis ventorum pia reppulit arma.
trucibus mare pugnauit prædonibus in nos
tum, cælumq; piam intractabile causam
mnauit nostra hostiles pro classe per vndas
iecta: euasit raro cum milite Cæsar,
h dolor, & laceras vix legimus æquore puppes.
nde, pijs redeat vigor in præcordia priscus,
t nostris rursum assuescat victoria dextris.
unc ô si vestro sit quisquam è sanguine ductor,
ui decus antiquum, laudesq; imitatus auorum

obu

Obuius amplexis magno sub Cæsare rebus
Succurrat, patrijsq; auertat sedibus hostem.
Sit vestræ tibi cura domus, sit cura tuorum
O Aualæ gentis decus, vtq; ex orbe tenebras
Vnus tu sola quondam ratione fugasti,
Gentibus & clarum potuisti ostendere lumen:
Sic eadem quoq; nunc aliquis de stirpe nepotum
Terrorum has tenebras victricibus auferat arm
Atq; adeo hunc iuuenem pietate & fortibus a
Insignem, modò qui generi superauerat vnus,
Omnipotens pater his velit aspirare trophæis.
Non ille ignarus decorum, non ille triumphis
Insuetas, veterum sed famam egressus auorum
Tanto operi sat erit, nec onus detrectat iniquum
Hunc olim Italiæ portus lætantis, & vrbes
Excipiant redeuntem, armis felicibus vltum
Argolicas arces, Solymamq;, & nobile bustum
Vix prædam ingentē capiant, Turcasq; fremen
Regia Parthenope, Procyteq; latrantibus vndis
Cincta, Pythecusæq;, & vestri mœnia Aquini.
Quòd si perstat adhuc cæli tamen ira, malisq;
Nondum finis adest, etiamq; admissa luendum,
Nec malè amica viro hāc permittūt tēpora laud
Huic peperit sobolem egregiā pulcherrima coniux.
Qui pueri? quantum ostentant virtutis amorem?
Nec iam vllū occasum metuit domus alta, nec vl
Progenies finem: spes fulsit tanta nepotum.
Hæc saltem de tot natis crescentibus vni
Debita suspensis maneat victoria bellis,

Si tib

nunc intra Sirenum mœnia templa
nsus dicat, & propriam pater erigit aram:
is laudem eximiam concesserit vltrò,
ulchris genitor natorum, inuiderit ausis.
tuum cælo genus, & res aspice nostras.

DIVAE MARGARITAE Virgini.

NVnc te Diua canã, quãdo tua tẽpla sacerdos
Ingredior, custosq; tuæ nouus adicor aræ.
mpha decus cæli, quam latè fama sequuta est
gentes sæuum non expauisse Draconem
uamigerũ, ingentẽ, & cristis capita alta ferentẽ,
on te vesani valuit vis vlla tyranni
rtere, non diræ ve minæ flexere, precés ve,
on ingens auri pondus, non munera opima.
le tuo ardebat nimium crudeliter igni,
ptabatq; tuos thalamos accensus amore,
Quãdoquidẽ Armenias par forma inuẽta per vrbes
Nulla, tamẽ multæ Armenias viguere per vrbes.
Mortales sed enim tu non dignita Hymenæos
Cælesti face flagrabas, & regis amore
Cælicolûm, cui formam vni, mentemq; sacraras,
Pro quo etiam tantos voluisti ferre labores.
Hunc vnum suspirabas, hunc scilicet vnum
Noctes, atq; dies infixum corde gerebas.
Quin etiam vera pro religione, pudoreq;
Vltro læta dares gladio cùm colla secanda,
Hunc vnum exiliens caput à ceruice vocabat. Ille

Ille igitur tibi, conditio vt mortalis adempta est
Pro vita moribunda, & pro spretis Hymenæis
Continuò dedit æthereas regnare per oras,
Felices populi degunt vbi morte carentes
Aeternum, pascuntq; optato lumina vultu
Numinis immensi, superum quæ immēsa volup.
Hîc tibi celsa domus, molemq; & corporis artus
Hîc habitas exuta, tibi mortalia regna
Sub pedibus, tu cæliuagis immixta puellis
Aethera per, superiq; incedis sydera olympi.
Nempe choros cùm sæpe vocat, festasq; choreas
Siderei regina poli, veniuntq; vocatæ
Mille nurus, cinctæq; olea felice puellæ,
Secreti qua læta magis plaga lucida cæli,
Ipsa venis forma ante alias spectabilis omnes
Nympha decus cæli ô pulcherrima Margarita,
Omnis te sequitur chorus, omnes lilia matres
Cana tibi sternunt, tibi narcissosq; rubentes
Sub pedibus, capitiq; addunt redolentia serta.
Ipsa suas tibi partitur sanctißima curas
Aeterni regis genitrix domina ætheris alti,
Cùm mortale genus cæli miseratur ab arce,
Atq; iras nati meditatur flectere iustas.
Nos ambæ aspicitis simul, arcetisq; periclis,
Nec te compellat nequicquam nomine quisquam.
Te matres facilem partus iam mensibus actis
Implorant, mediaq; vocant in morte iacentes,
Ipsa faues Lucina, tuo se munere lætæ
Incolumes testantur. adit tua protinus omnis

Hinc

delubra chorus matrũ, & tibi sacra quotānis
a ferunt, gnatasq; docent connubia nondum
ertas, primis tua templa inuisere ab annis,
otis venerari, & sacras dicere laudes.
e cælicolûm virgo decus innuptarum.
ades. & quamuis alibi maioribus aris
npla tibi fumant, cæloq; minantia tecta,
c tamen ex longo addictā tibi sperne Cremonā.
l quoties hanc thura tibi incendemus ad aram,
ta veni, & facilis nostris diua annue votis.
spice vt Italiæ felicem hanc diuitis oram
uitio vsq; premant externi, vt finibus hostes
unc hi, nunc illi in nostris æterna fatigent
lla, nec Italia possunt decedere victa.
os feßi rerum interea victoris iniqui
ræda sumus, coram aspicimus populatibus arua
ostra rapi, nostros maculari cæde penates.
inguia iam squalent abductis arua iuuencis
ndiq;, præcipitesq; fugam petiere coloni.
iuibus ò tandem lucem da cernere nostris,
Et populis redeat vetus in præcordia virtus.
Inter se positis vltrò ciuilibus armis
Pacem agitent, vnaq; velint occurrere pesti
Communi, atq; ferum diuellere finibus hostem.

DIVAE MARGARITAE
Virgini.

MArgarita tuā, senium quam euerterat ædē
Vida tibi è patrio marmore restituit.

Pro qua, si pietate vlla est ei gratia apud te
Parta, sacerdotem respice diua tuum.
Non aurum, non, quos vulgus suspirat, honores,
Non, longa in terris sit sibi vita, petit.
Verùm illum sibi concilies, cui sanguine fuso,
Cui simul æterna virginitate places.
Numen vt illius in morte experiatur amicum,
Illius inq; pijs sit pius vsq; choris.

DIVAE PELAGIAE
Virgini.

TV quoque carminibus Pelage memorab. nostris
Parua meis cui flore halat penetralibus ara,
Diua, olim Armenias inter celeberrima nympha
Fax iuuenum. neq; enim melior fuit altera form
Ornatuq; prior, gressum quacunq; ferebas
Antiochi mediam pube stipante per vrbem
Gemmiferum caput attollens, auroq; relucens,
Ore, oculisq; faces iactabas, vnde iuuentus
Pestē animis male cauta, acremq; bibebat amorem.
Et tibi ludus erat cupidos suspendere amantes,
Ac torquere diu, foribus tibi pendula serta
Semper erant, querulumq; iterabat ianua carmen
Nec tua erāt stratis sine limina amātibus vnquā
Quæ miseris durum præbebant nocte cubile.
Hæ tibi erant artes, primæ hæc commercia vitæ.
Ast vbi verus amor cælo te cepit ab alto,
Corq; tibi omnipotens diuinitus attigit aura
Ad miras vatis voces, & verba loquentis,

Conti

...uò totis tota es resoluta medullis,
...i delicuit, glacies ceu, mobile pectus.
...ue vbi sublata est oculis, quæ plurima nubes
...rcum caligabátque aciémque premebat,
...eli quires iucundum cernere lumen,
...facies rerum horribilis, quæ noctis imago est
...tibi? quantus tibi pectus perculit horror?
...sti fueris quàm tetro obnoxia monstro:
...isti quibus in tenebris, quantísque periclis
...ositam certæ morti te sponte ferebas.
...nimium secura mali, secura pericli,
...tibi dexter opem supera Deus arce tulisset.
...c veluti pelagi in medio pugnantibus austris
...quis forte, graui qui vinctus membra sopore
...il sensit, dum sæuit hyems, mox fluctibus actus
...siccum, somno excitus quantò æquora motu
...rbentur videat, quantas euaserit vndas,
...yrtésque, scopulósque & naufragos Euripos,
...orreat, & tutum vix sese in littore credat.
...ic tu Nympha mali admonita, instātísque pericli
Quos pelagi fluctus, quantos enaueris æstus,
Horrebas vitæ studia illaudata peractæ
Incusans, tendénsque ambas ad sidera palmas,
Flebas, purpureásque genas largo imbre rigabas
Pacem orans, imóque trahens suspiria corde.
Iámque animos penitus, sensúsque oblita priores
Reiicis ornatus veteres, corpúsque superbum
Frigore vix prohibens hirsuto inuoluis amictu.
Fortunásque omneis, quarum tibi copia larga,

Venturi secura, inopum partiris in vsus.
Iam tibi lucentes gemmæ, iam purpura, & aur
Tectáque marmoreis sordent subnixa columnis
Iam species vilis, iam vilia munera formæ,
Et solitum tibi dulce nihil: mortalia temnis
Omnia, sublimíque animum defigis olympo.
Ille sibi æterno te captam iunxit amore,
Qui nos morte sua tenebris eduxit ab atris,
Crimináque effuso deleuit nostra cruore.
Huic vni te Nympha colis, huic pectoris vni.
Hos vnos tacito suspiras pectore amores.
Atque ideo vitas hominum vestigia, & vrbem
Effugis incomitata, petis loca sola, nec horres
Præside freta Deo sæuarum lustra ferarum.
Non tamen omne solum cordi tibi: sed placet vnu
Montis oliuiferi, Solymorum qui imminet vrbi,
Altus apex, quem sæpe tuos audimus amores
Cum sociis lustrasse Deum sub mole latentem
Corporea, fessúmque oleis iacuisse sub altis.
Quóve pudicitia incolumi vis omnis abesset,
Veste genus mentita, virúmque imitata latebas.
Fortunata, amplis opibus, rebúsque relictis
Sede sub angusta, tugurique in pauperis antro
Pauper agis duram non paupere pectore vitam.
Vincis opes animo, nuper quibus ampla fluebas,
Nec quicquã tibi desit habes quãdo omnia in vno
Quo frueris, quo cuncta refers ille omnia solus
Est tibi: nil illum præter tibi, quem cupis vnum
Saucia, suspirásque, imísque è sensibus ardes,

Noctes

ctes atque dies animo hæc vna addita cura.
e ideo terris subuecta mente relictis
leris alta petens, liquidúmque per aera vecta
rpis iter, superas nubes, atque æthera tranas,
nctorúmque acies volucrum te terna pererras
ncilia, hac illac vestigans lumine paßim
uem sine fine ardes, quem cor tibi deperit vnum,
onec eum teneas tandem complexa repertum.
llum animo, tota illum hauris lætißima mente.
otum obiens acie (neque enim dimittis) acuta.
Nec tibi diuina labefiunt lumina luce.
ua frueris, miráque animum dulcedine pastis.
nterea exanimum lethi ceu frigore corpus
abitur, & dulci torpent tibi membra sopore.
Et pigeat castas post vincula sacra puellas
pernere mortales ignem vnum propter amores?
Non tamen inuidia volucer tibi defuit hostis
Noctipotens pulchris semper contrarius orsis.
Ille tibi memorabat opes, memorabat amores,
Quos fugeres, priscæ, & reuocabat ad ocia vitæ
Mollia, desidiásque, animum conuellere nixus.
Tu saxo veluti turris fundata vetusto
Stas contra, & fractas obiectu reiicis vndas,
Illius obiectu, cui toto pectore flagras.
Te quoties petiit, toties certamine victus
Cessit, & exutus, fidit quibus, arma reliquit,
Vsque adeo, vt pugnæ fugeret se credere iniquæ,
Et tremeret nigris manus importuna sub oris.
At non vlla etiam duræ soratia vitæ

Hic

Hîc tibi erãt aliũde, cohors neq; deerat aman
Nam vulgo tuguri ante fores examina sera
Sæpe audita ferunt superum sub nocte volucru
Ludere, & in numerũ liquidos tibi fundere cã
Tunc etiam quandoque, antro cùm exire iuua
Ibas, & loca plena Deo, sola sancta legebas,
Et fortunatas lustrabas lumine sedes,
Vnde salus hominum infanda trabe nexa pepẽ
O illis mihi si quoque detur degere in oris,
Quod superest huius moribundo in corpore vitæ
Dulce foret sacra vestigia ponere terra,
Atque vias legere interdum, quas ipse per olim
Sæpius audirem regem omnipotentis olympi,
Quãdo (humiles nã me retrahũt onera inuida c
Pressus humi nequeo sublimẽ tollere mentẽ (r
Ad cæli iubar, & superas percurrere sedes.
Sic animum saltem dulci solarer amore,
Inspiciens tantorum operum monimenta per agro
Felices agros nimium, felicia rura,
Felices montes, pedibus quos presserit ille,
Felices fontes, queis labra admouerit ille,
Nullum mane mihi, nullus mihi vesper abiret,
Quin tumulo accumbens venerarer nobile bustum
Saxa lauans lacrymis, fortunatúmque sepulchrum
Amplectens, cui diuinos tegere obtigit artus,
Donec ad æthereas rediuiuus surgeret auras.
Tum si quis mihi demonstret, quo puluere fusus
Diuinus cruor, ore legam, terræq; beatæ
Sæpius accurrens nunquam satis oscula figam.

O sal

…em si cùm mihi venerit vltimus æui
…ibi fessæ vitai claustra relinquens
…bus extremas auras fugientibus hauriam,
Qu… moriens heros posito capite expirauit,
… mihi felici quàm molliter ossa quiescant?
… tibi semper erāt: nec te vlla auertere Nympha
…mpestas potuit tam turbida, quin loca adires
…dua quotidie, lacrymarumq; imbre rigares,
Nec languentes te mors sera exuit artus,
Superas anima petisti præpete sedes,
…bi in amplexus nunquam fallentis amantis
…ius & dulcis frueris per secula amore.
… tibi spretis pro gemmis, murice, & auro
…dutæ cæli æterna dat luce nitere.
…o iuuenum cœtuq; & pro nuruum famulatu
…ligeris immixta choris, immixta puellis
…eliuagis plaudis choreas, & carmina promis.
…sa tibi consors patriæ non immemor olim
…sque comes graditur pulcherrima Margarite
Nec sine te iuuat æternæ indulgere choreæ.
Salue diua Erebi terror, decus addita cælo.
Accipe, nunc tibi quos vtcunq; nouamus honores,
Promeritæ tibi templa damus, tibi ponimus aras,
Atque tuo frumenti feros de nomine campos
Diximus: ipsi etiam norunt tua sacra coloni.
Serta tibi è primis suspendunt spicea aristis,
Pomáque, melláque purpureósque è vite racemos,
Præsentémque vocant agris, pecoríque, satísque,
Arboribúsque, rogant ne culmos aspera adurat
Rubigo,

Rubigo, grandóque leues terat horrida arista
Néve nemus letum vites coquat alba pruina
Decutiátque nouos exusta ex arbore flores,
Neu pyrus arescat, foliis ve vberrima morus,
Néve apibus noceant longæ mala frigora bru
Plurima præcipuè volitans lactentibus absit
Meßibus, heu nostris nunc primum cognita ter
Prataq; ne nigro viridantia dem at ore.
Sit lætum pecus omne. lupus procul absit acerni
A stabulis, valeantq; canes. sit rustica proles
Viuida. ne pubes sit turbi obnoxia morbo,
Nec fleat informi lapsos de vertice crines,
Nos verò, humani generis quos inuidus hostis
Insidiis petit, & recto deducere tendit,
Respice Diua vides quibus vndique pectora cap
Nostra dolis, quot se in facies, quot vertat in or
Abditus, incautósque occulta indagine cingat,
Nunc veneris curis paulatim innectit amaris,
Illecebrásque animis, atque ocia inertia suadet
Adq; epulas vocat, & nocturnæ pocula mensæ.
Nunc petit iniecto ventosæ laudis amore,
Sæpe ostendit opes interdum ostendit honores,
Inuidiáque, odiisque animos inflammat acerbis.
Quot scelerum facies, illi tot retia, queis nos
Implicet, & varia deludat imagine captos.
Eripe nos, precibúsque tuis euadere casses
Detur, & occultas hostis deprendere fraudes.
Quandoquidem tectis potuit te fallere nunquam
Irritus ille dolis, sempérque irrisus abiuit.

Ho

non ignara modos nos instrue, & arteis,
i sit pietas nostra, ô pulcherrima, cordi,
amuis paruo colimus Pelagia sacello.

OELITIBVS VIRGINIBVS.

Oeli delitiæ beatioris
Quid vos superûm domo puellæ
multis rear actitare seclis?
ni dicite, vósne sempiterna
nt ocia, & vsque feriatis
i est perpetua frui quiete,
s vestros animos alit voluptas
illa illius affluens ab ore,
pectu omnia qui beat vel vno?
vos ô potius iuuat choreis
ulgere, choróśque ductitare
d cæli numerum vsque concinentis?
: ô vos videor videre molli
latis pede lusitare in hortis
lles, lacteolas, venustuláśque.
àm vos quàm iuuat insequi vsque amantem
rmosum placitæ arbitrium choreæ?
àm vos carmina dicere vsque amanti
uctori placitæ iuuat choreæ,
ui quocunque oculos, & ora vertit,
austis omnia amant repente flammis?
uàm vos quàm iuuat vndique expetitas
uic nescisse virum, huic necem subisse,

Pro vobis quoque qui integer peremptus?
Hunc vt sensibus intimis amatis,
Toto vt pectore deperitis vnum,
Et vestro est in amore nil amarum.
Hæc mi dicite virgines. Sed vnum est
Quod nunc vos aliud velim rogatas,
Id mi dicite puriter roganti,
Hæc inter quid agunt mei ambo ocelli
Margarita rosa prior recenti,
Et forma Pelagi haud minus venusta,
Quas nos plus oculis amamus ipsis
De nobis meritas bene, atque amantes?
Ecquæ illis aliæ venustiores
In vestra choreæ vacant corona?
Vt ô vt mihi nunc videntur ambæ
Post cæli dominam, Dei parentem
Prælucere, aliásque præterire
Subsultim celeris duces choreæ.
En blando vt pede, blandulóque motu,
Casto vt corpore, castulísque ocellis,
Hæc vt purpureo rubens in ostro,
Illa vt candidulo albicans ligustro
Lætæ virgineis vtraque palmis.
Saluete ô simul ætheris puellæ
Omnes aureolæ, integellæ & omnes.
Nos interdum opibus iuuate vestris,
Qui mortalibus ignibus calemus,
Vestræ nos facis vstulate flamma.

DE DIVIS COELITIB.

Deste mecum virgines, & integri
Pueri & puellæ, & omnis ætas maxime
...li, & pudicæ coniuges adhuc viris
...tæ, aut solutæ vinculis iugalibus.
...que non vocamus, quos iuuentæ nequiter
...t peractæ admissa pœnitentia
...corde, ab imo diluentes pectore.
...deste, mecum laudibus sustollite,
...os præteriuimus, beatos ætheris
...limioris, generis omnis, incolas.
...on vnus omnes prosequi ego versu queam:
...uete linguis. saltem eos silentio
...citi simul veneremur innumerabiles.
...iremur omnium perennes laureas,
...aros triumphos, inclytásque glorias,
...os & omneis aduocemus sedulo,
...obis vt alto opem ferant ab æthere.
...ericulis in omnibus: nequo nos sinant,
...uod valebunt, cedere obrutos malis.
Non quòd suapte vi, sua aut potentia
Queant iuuare hominem, & opem impatirier.
Diui neque bona, neque vlla dant cuiquam mala.
Est vnus omnium bonorum publicus
Disseminator, ille cæli præpotens
Regnator, orbis conditor, hominum sator,
Cui omnia famulantur, omnia subiacent
Obnoxia, vnus omnibus vbique imperat,
Vnúsque quos vult, eligit, quos ope iuuet,

Nullius ipse externæ opis porrò indigus.
Quos verò habet neglectui, in præceps sinit
Ruere misellos, ac malis prorsum omnibus
Circumuenit, dans cuique pro merito, vt lubet
Vltor seuerus criminum, mortalibus
Perterrefaciens conscia intus pectora,
Cælum trisulcis cùm coruscat ignibus
Tonitrúque templa concutit cælestia.
Nobiscum enim persæpe agatur sæuiter,
Nobis nisi eius præsto vbique filius
Adesset aduocatus, & se opponeret
Caro parenti, is dum parat nos funditus
Vertere, malísque, quæ meremur, perdere
Cui detegit, quæ passus est olim volens
Vulnera peremptis pro salute publica.
Hunc supplices homines in omnibus adeunt
Discriminibus, & aduocatum vnum admonent
Verùm quia plerunque suppudet reos
Adire recta regium gnatum vnicum,
Hunc deprecatorem vt sibi illico parent,
Néve alloquantur eum sine internuntio,
Prius adhibent de ciuium numero aliquos,
Et, aduocatum qui precentur, aduocant,
Seu sint adhuc nos inter hîc superstites,
Siue in supernam iam aduolarint curiam.
Est tùtius verò aduocare quos scias
Intra receptos iam ætheris domicilia.
Neque est verendum ne aduocati exaudiant,
Quod oppidò remoti ab iis habitent plagis,

Humúsque

núsq; ab astris absiet quàm plurimum.
nt piorum animæ, ac volucres spiritus
per beati humana facta, & audiunt:
non suapte acie, suóve lumine:
omnia repræsentat ante oculos sua
uce soboles cuncta cernentis Dei
um fideles suggerens imagines,
nc intuentes intuentur omnia.
æcunq; opus, vel quæ haud pater eis abnuit,
dem audiunt omnia vocati cælites,
t obsecrati pro obsecrantibus obsecrant.
st ille speculum, est vnus idem Echo omnibus.
b id tamen mortalium ipsi mentibus
aud inseruntur. solus illapsus Deus
Adest, & animis influit præsentia,
olúsq; propitio fouet nos numine.
Nulli creato est numen, aut diuinitas.
Vult ipse post se nos tamen venerarier
Honore proximo Quirites ætheris,
Et supplicabundos sepulchra visere,
Et quicquid eorum adhuc apud nos reliquum est,
Nec thura eis negare, nec crocum, aut rosam:
Quare agite mecum adeste cuncti, & ætheris
Onerate votis vniuersam curiam,
Nobis beneuolum vt aduocatum sedulo
Reddant, suaq; cælites nos euehant,
Qua plurima pollent apud eum gratia.
Is dehinc parentem propitium nobis dabit,
A quo perenni vt fonte, cuncta fluunt bona.

DIVIS CAELITIBVS.

ADeste sancti cælites
Ciues supernæ curiæ,
Vestra leuantes nos ope
Deo propinquos iungite.
Tu Diua virgo virginum
Princeps, Dei puerpera,
Regina cæli da tuum
Adesse nobis filium
Vos dehinc beati præpetes
Dei fideles nuntij
Simul creati cum noua
Nascentis orbis machina.
Quos contumax contra Deum
Non extulit superbia:
Sed perstitistis in fide
Vlti rebelles prælio.
Tum vos caduci corporis
Ceu nos onusti pondere
Quondam mares, aut virgines
Nunc dij beati cælites,
Quos vestra virtus ætheris
Euexit ad fastigium.
Floretis illic maxima
Iam consecuti præmia.
Vos inuocamus supplices,
Nobis famem defendite,
Sint bella longe, sit lues,
Sit nostra cælo arrecta mens,

Vt

...ox leuati vinculis,
...auiq; mole corporis
...igremus ad vos illico
...stros adoptati in choros.
...mus hæc vt assequi
...obis rogandus maximus
...er vnus ille qui bona
...atens opum, dat omnia.

FINIS.

Omnes rogatos Vida vult quàm maximè,
Qui legerint versus suos, si offenderint
Quippiam, quod alienum à sacris mysteriis
Videatur, ante ne improbent. quàm intelligãt.
Nam recta sentit cum optimis, & asserit
Quæ firma patrum comprobat consensio.
Omniaq;, quæ scripsit, bona scripsit fide.
Nec factiosum ferre genus hominum potest,
Qui vt esse videantur aliquid, vetera eleuant,
Nouásq; semper efferunt ineptias,
De industria recta deerrantes via.
Si quid per imprudentiam dixit tamen,
Quod parte ab vlla claudicare censeant,
Vult esse non dictum, abolitumq; funditus,
Et ipse iam nunc abrogat dicto fidem.

M. HIERONYMI VIDÆ CREMONENSIS, CHRISTIADOS LIB. PRIMVS.

QVi mare, qui terras, qui cælũ numine comples
Spiritus alme tuo, liceat mihi munere regem
Bis genitum canere, è superi qui de parentis.
Virginis intactæ grauidam descendit in aluum
Mortaléſq; auras hausit puer, vt genus vltus
Humanum eriperet tenebris, & carcere iniquo
Morte sua, manéſq; pios inferret Olympo.
Illum sponte hominum morientẽ ob crimina tell.
Aegra tulit, puduitq; poli de vertice Solem
Aspicere, & tenebris insuetis terruit orbem
Fas mihi te duce mortali immortalia digno
Ore loqui, interdumq; oculos attollere cælo,
Et lucem accipere ætheream, summiq; parentis
Consilia, atq; necis tam diræ euoluere causas.
Iam prope mortis erant metæ, finíſque laborum
Christo aderat, Solymumq; ideo haud ignarus ad vrbẽ
Phœnicũ extremis remeãs de finibus ibat.
Illum ingens comitum numerus iuueneſq;, senéſq;

[…] sequebantur, rerum quos fama trahebat
[…]; collectos. nam magnas siue per vrbes
[…] iter, seu desertis in montibus iret.
[…] innumeri iungebant vsq; parati
[…] sequi, vellet quascunq; abducere in oras,
[…]; nouos erat hîc semper fas cernere cœtus.
[…]ero veluti Vesuli de vertice primùm
[…]dus exiguo sulcans sata pinguia riuo.
[…] magis atq; magis labendo viribus auctus
[…]rit, latifluoq́; sonans se gurgite pandit
[…]tor: opes amnes varij auxiliaribus vndis
[…]c addunt, atq; inde, suo nec se capit alueo
[…]bidus, haud vno dum rũpat in æquora cornu.
[…]m verò numero socios seiunxit ab omni
[…]senos, sibi quos olim delegit, vt essent
[…]ntorum memores operum, testésq; laborum,
[…]tq; vbi secretos nemora in seclusa vocauit
[…]rocera innitens cedro mæstißimus ore,
[…]q; imo rumpens suspiria pectore fatur:
[…]entum ad supremum socij: data tempora vitæ
[…]xegi in terris: lux nunc infanda propinquat,
Meq́; pij manes expectant: illius ergò
En vltro infensam Solymorum ascendimus vrbem.
Illic informis lethi mihi dira parantur
Supplicia: immeritum me nunc coniurat in vnum
Sæua sacerdotum manus, vt non inscius ipse
Prædixi toties, ac vobis cuncta retexi.
Ibo, morte mea veterum scelus omne piabo.
His me prime malis oneras pater: ipse tulisti

Dulcia poma, mihi sed nunc tua furta luend
Cùm tamen expulerit tenebras lux tertia reb
Aereas cæde abluta reuocabor in auras.
Vos etiam, quos non pertæsum deniq; nostri,
Funera acerba manent: audete, & lucis amo
Istius æternum vitæ immortalis honorem
Mecũ omnes præferte: domus non hæc data, n
Sunt vobis propriæ sedes. vos ætheris alti
Lucida templa vocant, stellis florentia regna,
Pax vbi secura, ac requies optata laborum.
Hîc domus, hîc patria: huc omnes contendite la
Angustum per iter: vestras hic figite sedes,
Dixerat: at socij defixi lumina mæstis
Hærebant animis, ac tristia multa putabant.
Tum senior Petrus haud linguæ, vocive pepercit
Et tali Diuum affatus sermone precatur:
Nate Deo, quæ tanta Deum te deniq; cæli
Vis agit, vt libeat lethum credule pacisci
Pro quoquam, aut certis vltrò te offerre periclis?
Quin age te incolumi potius (potes omnia quãd
Nec tibi ne quicquã pater est, qui sidera torque
Perficias, quodcunq; tibi nunc instat agendum,
Non adeo exosus lucem, ingratúsq; salutis.
Hos animos, hanc confestim precor exue mentem
Ipse tui miserere, tuûm miserere, nec vltro
Proijce nos, qui te, tendis quocunq; sequemur.
Sic ille, increpuit dictis quem talibus heros:
Non pudet ô nunquam sapiens mortalia semper
Voluere nube oculos pressum, cælestium inanem?

Nec

...olis es vanis vnquam desuescere curis?
...e tibi consulta mei suasere labores?
...oc consilijs, non hoc auctoribus istis
...us eget, genitor iußu haud mollibus vrget.
...ros, ô rebus spretis mortalibus omnes
...viri, & duros animo tolerate labores,
...q; hominem cælo altas tollite mentes.
...m mortales linguas in iurgia soluent
...ontra, falsis onerantes nomina vestra
...inibus gaudete, ac firmo pectore forte,
...gnamq; ignominiam contemnite læti.
... fortunatos vos dicite, præmia quando
...a manent, oriturq; ingens hinc gloria vestra.
... fatus, montes aditum fert tristis in altos.
...dunt vnà socij cum rege parati
...cta pati, & iuuenis sortẽ indignantur iniquã.
...am palmosæ subit Hierichuntis ad vrbem.
...chæi excipitur tecto, mensisq; paratis,
... quondam componere opes per fasq;, nefasq;
...mensas amor acer erat, sed luce recepta
...pitis aduentu cœpit male parta luendo
...ddere cuique suum, partiri cetera egenis,
...t facti, infectiq; auri congesta talenta.
...c subito non læta ferens grauis impulit aures
...untius, atq; animum rumore momordit amaro.
...zarus haud pcul hinc Bethanes regna tenebat
...iues opum, clarus genus altò à sanguine regum.
...am pater ingentes Syriæ frenauerat oras,
...iq; sibi captas quondam subiecerat vrbeis.

Nemo

Nemo illo hospitibus facilis magis: omnibus
Noctes atq; dies domus vltro oblata pateba
Huc etiam persæpe ipsum succedere Christum
Haud piguit, creberq; domus indulsit amicæ
Hospitio, atq; Deum posita se nube retexit.
Hunc igitur postquam morientem accepit, &
Vix, morbo correptum, auras haurire suprem
Et quasi iam lethi portas luctarier ante,
Demisit lacrymas, sociisq; hæc edidit ore:
Cedamus: letho actutum reuocandus amicus
In lucem, modò me summus pater audiat ipse,
Atq; suas velit hîc, vt sæpe, ostendere vires.
Hæc ait, & gressum Bethanæ tendit ad vrbem
Prosequitur comitum manus ingens, atq; viden
Innumeri studio socios se protinus addunt.
Interea longè mundi regnator opaci,
Infelix monstrum, penitus non inscius illam
Iam prope adesse diem, superi qua maximus v
Imperio patris infernis succederet oris
Manibus auxilio, ac sedes vastaret opertas,
Sollicitus parteis animum versabat in omnes,
Siqua forte potis regno hanc auertere cladem,
Moliriq; Deo lethum meditatur. ea vna
Deniq; cura animo sedet, hæc sæpe vna resurgit.
Demens, qui id propter tantum nō viderat ipsu
Demissum cœlo iuuenem, quo sponte piaret
Morte obita veterū culpā, & scelus omne parēt
Protinus acciri diros ad regia fratres
Limina, cōciliū horrēdum, & genus omne suorum

Imp

it. ecce igitur dedit ingens buccina signum,
bito intonuit cæcis domus alta cauernis
; opaca, ingens antra intonuere profunda,
procul grauido tremefacta est corpore tellus.
nuò ruit ad portas gens omnis, & adsunt
ugi cætus varia atq; bicorpora monstra:
tenus hominũ facies, verũ hispida in anguẽ
it ingenti sinuata volumine cauda.
onas, hi, sphyngásq; obscœno corpore reddũt,
aurósq;, Hydrásq; illi, ignivomásq; Chimæras.
um alij Scyllas, ac fœdificas Harpyias,
uæ multa homines simulacra horrẽtia fingũt,
centum geminus flammanti vertice supra est
biter ipse Erebi, centenaq; brachia iactat
timanus, totidemq; eructat faucibus æstus.
nes luctificum fumumq;, atrosq; procaci
, oculísq; ignes, & vastis naribus efflant,
nibus intorti pendent pro crinibus angues
exantes nodis sese, ac per colla plicantes:
manibus rutilæq; faces, vnciq; tridentes,
ueis fontes animas subigunt, atq; ignibus vrgẽt.
ec minus illi etiam diuersis partibus orbis
onueniunt properi, qui terris omnibus errant
ortantes scelera, ac varijs mortalia ludunt
ectora imaginibus, rectiq; obliuia suadent:
Nec non ventorum, tempestatumq; potentes,
Nubiuagum genus, haud certa regione locati,
Nimborum in media consueti nocte vagari.
Ergo animis prompti, atq; opibus coiere parati.

Vna omnes: fremitu vario sonat intus opaca
Regia, rex donec nigram igne tricuspide dex-
Armatus cœtu in medio sic farier orsus:
Tartarei proceres, cælo gens orta sereno,
Quos olim huc superi mecum inclementia regi
Aethere deiectos flagranti flumine adegit,
Dum regno cauet, ac sceptris multa inuidus ill-
Permetuit, refugitq; parem. quæ prælia toto
Egerimus cælo, quibus olim deniq; vtrinq;
Sit certatum odijs, notum, & meminisse necesse
Ille astris potitur, parte & plus occupat æqua
Aeteris, ac pœnas inimica è gente recepit
Crudeles. pro sideribus, pro luce serena
Nobis senta situ loca, sole carentia tecta
Reddidit, ac tenebris iußit torquere sub imis
Immites animas hominum, illætabile regnum.
Haud superæ aspirare poli datur amplius aulæ,
Ingens ingenti claudit nos obice tellus,
In partemq; homini nostri data regia cæli est.
Nec satis: arma iterum molitur, & altera nobis
Bella ciet, regnisq; etiam nos pellit ab imis.
Id propter iuuenem æthereа demisit ab arce
Seu natum, siue alitibus de fratribus vnum.
Iamq; aderit, fretúsq; armis cælestibus ille
Sedibus exitium vehet his, & regna recludet
Infera, concessásq; animas nostro eximet orbe.
Fors quoq; nos, nisi non segnes, occurrimus, ipsos
Arcta in vincla dabit, vinctósq; inducet olymp-
Victor, ouans, superi illudent toto æthere captis.

...item quamuis mortalia membra caducus
...it, tamen est nostris imperditus armis.
...e ego sæpe adij, coramq; interritus vrgens
...ui insidijs nequicquam (non ea me res
...n habuit, neq; enim nunc primũ talia cerno)
...non in facies, quæ non mutatus in ora
...sti incassum? semper me reppulit ipse
...armis vllis fretus, non viribus vsus:
...antum veterum reperito carmine vatum
...t tentamenta, dolos, & vim exijt omnem.
... quæ mihi nunc surgit sententia pandam.
...ter antiquas Solymorum instaurat ad arces,
...icet inuisus magnæ primoribus vrbis:
...pe sacerdotes odijs ingentibus illi
...asi insidias, vt cuiq; est copia, tendunt
...citi veterum pro religione parentum,
...erro incautum superent, & funere mulctent:
...andoquidẽ ille nouos ritus, noua sacra per vrbes
...tituit, priscasq; audet rescindere leges.
... opibus vestris opus: en nunc conficiri rem
...mpus adest. in eum cuncti maioribus illos
...flammate odijs, & vera, & praua canentes,
...stiferumq; animis furtim inspirate venenum,
...e victi, oblitiq; iras corda aspera ponant:
...d sæui magis, atq; magis, stimulisq; subacti
...ecribus absistant nunquam, nisi cæde peracta.
... verò, si quis socijs ex ipsius vnum
...is senis capere, atq; dolis peruertere possit,
...es confecta, motus penitus sublatus & omnis.

Præci

Præcipitate moras, fluxis succurrite rebus.
Nunc tectis opus insidijs, nunc viribus vsus.
Vix ea fatus, vbiq; ruentes iussa facessunt
Autores scelerum, portisq; ex omnibus altè
Diuersi rumpunt: tremit abdita murmure tell
Incubuere auris: crinitas anguibus alas
Obscurum per inane mouent, terrásq; capessun
Non tam olim densa sublimes nube per auras
Florigeræ glomerantur apes æstate serena
Nubifugo Borea, & madidis cessantibus Au
Si quando exorta est inter discordia reges,
Sæuáq; collatis inuadunt prælia signis.
Væ, quibus institerint terris, quibus orbis in oris
Dira cohors, quantas populis feret illa ruinas
Iámque emensus iter multis comitantibus heros
Vera Dei soboles Bethanes mœnibus instat.
Cernit ibi mœstas crinem laniare sorores
Munera fraterno tumulo suprema ferentes
Expertem thalami Marthan, atq; vrbis auitæ
Magdali dictam de nomine Magdalenam.
Progreditur, bustumq; petit: mœstissima Martha
Hunc simul ac vidit, comites fratrisq; sepulchrum
Deserit, ac multo venienti occurrit honore.
Insequitur soror inde, oculos imbre madentes,
Fœmineis ambæ plangoribus indulgentes.
Vt te post cari germani funera tandem
Accipimus venientem? vt te sæpe ille vocabat
Magne hospes gelidi perfusus frigore lethi?
Atq; equidem credo, tunc sors te si qua dedisset
Nobis,

s,nunc etiam vitales duceret auras.
c quoq; (nil quando clari tibi rector olympi
uit)haud penitus nobis spes omnis adẽpta est.
bus orabant:comites simul omnia luctu
ebant:mœstis resonabant cuncta querelis.
heros tristes dictis solatus amicis
let opem,superas rediturum ad luminis auras,
lutum fratrem incolumẽ,quẽ faucibus haustũ,
uris quarto iam Sol non viderat ortu.
itur hæc totam confestim fama per vrbem,
e cunctis incredibilisq; & mira videri.
inis populi passim de montibus omnes
currunt studio visendi,atq; omnia complent.
atum erat ad tumulũ:stat circumfusa iuuentus:
e autem in medio duplices ad sidera palmas
n dudum tendens,oculosq; immobilis heros
abat,tacitusq; parentem in vota vocabat.
antem obseruant taciti,intentiq; tuentur,
uid iubeat,quæ signa ferat,quo deinde cadat res.
s toto color ore abijt:bis pectore anhelo
fremuit,nutuq; caput concussit honestum.
cce autem tumuli tremere hostia visa repente.
mnibus extemplo,subita formidine sanguis
iriguit,penitusq; inuasit pectora frigus,
ùm tandem Deus has effudit ad æthera voces:
umme parẽs quamuis precibus nil abnuis vnquã
pse meis,quæcunq; petam:tamen hoc tibi grates
Munere semper agam tua quanta potentia, vidit
circumfusa manus,populi videre frequentes.

Vos autem famuli properate, recludite marm
Saxum ingens auferte, viroq; exoluite vittas.
Nec mora, præceptis patuerunt claustra sepulc
Concursu accedunt magno, attonitiq; pauore
Inspectantq;, videntq; intus deforme cadauer,
Vixq; sibi credunt, nullo cogente moueri.
Nec mora, clamantis ter voce vocatus amici
Erigitur, loquiturq; & cæli vescitur auris.
Obstupuere omnes: nec sat vidisse loquentem,
Aut audisse semel, dum cuncta ex ordine na
Conuentu in medio, quæ funere passus in ipso e
Quanto anima instantis vi lethi exclusa dolor
Terrenosq; diu eluctata reliquerit artus,
Quas facies moriens, quàm obscena aspexerit
Terrentum iuxta furiarum, irasq; minasq;,
Vt vix siderea volucres missi arce ministri
Auxilio possent auidas inhibere rapinas.
His addit scelerum pœnas, ac læta piorum
Præmia, quæve animas miseras subiisse necesse e
Arbitria, æternosq; nigris fornacibus ignes.
His actis, Deus orantis vicina Simonis
Tecta subit, quē tota olim lacerum hulcere mēb
Eripuit morbo, atq; in pristina reddidit ipse.
Dum verò mensas grati dignatus amici
Accubat in medio procerum vrbis, protinus ecce
Ingreditur forma insignis, cultuq; puella
Picta peregrinas tunicasq;, sinusq; crepanti
Argento saturos, atq; auro intertexto,
Cui caput implicitum gemmis: it flexile collo

Aurum

[illegible]rum ingens mixtũ onerosa monilia baccis,
[illegible]pexiq; nitent electro molle capilli,
[illegible]xilibus quos in nodos collegerat hamis:
[illegible]ureaq; ex humero demissam fibula vestem
[illegible]s opibus grauidam, & Gangetide gaza
[illegible]nectit: media micat ardens fronte pyropus,
[illegible]braq; consertis pendent redimicula gemmis:
[illegible]alis læta sinus cùm tellus veris honorem
[illegible]ndit, opesq; suas gremio explicat alma virenti.
[illegible]ec olim amissis vtriusq; parentibus orba
[illegible]stitit, & proles in opes successit auitas
[illegible]ica, quas pater immensas prædiues habebat.
[illegible]umq; ætas rudis, vna illi super omnia cordi
[illegible]eligio fuit, & seruandi cura pudoris.
[illegible]ox autem paulatim annis feruente iuuenta
[illegible]ensibus illapsa est Veneris malesuada cupido,
[illegible]uæ mentem immutans furijs subiecit iniquis
Ah miseram, abiecto non obstat cura pudori,
Non species, non fama mouet: cessit timor omnis,
Religioq; oblita: domo iam nubilis exit:
Iam conuiuia, iam spectacula læta frequentat,
Vinclaq; contemptis rectoribus omnia rumpit.
Ac veluti ratis Ægæo sine remige in alto,
Sublatos simul ac fluctus inflauerit aura,
Nunc huc incerto, deinde illuc fluctuat æstu,
Quo ventiq; vndæq; vrgent spoliata magistro,
Et iam freta opibus prædulces ambit amores
Florentum iuuenum, si quis spectabilis ore
Egregio, formaq; alios supereminet omnes.

Ergo læta virum præstanti corpore postquam
Accepit venisse, Deum quem fama ferebat,
Nullam passa moram studio correpta videndi
Venerat: ast vbi conspicuos deperdita vultus
Hausit, & egregiæ diuinum frontis honorem,
Diuinosq; oculos ardentis pabula amoris,
Diriguit, penitusq; animo sententia versa est,
Atq; alias longè concepit pectore flammas.
Ecce autem subitò visæ spirantis ab ore
Septem adeò circumoffusa caligine, & atræ
Nube exire faces, veluti cùm torris obusti
Vltima sursum flamma fugit, fumumq; relinqui.
Hæc Deus, hæc, inquit, capitum fœdissima septem
Correptam miseræ mentem vexabat Erinnys.
Tum Maria (hoc illi nomen) mutata, nec illa,
Argento quæ illusa sinus modò venerat aureos,
Iam capiti crinale aurum, collóque monile
Detrahit, & tunicas squalentes exuit auro.
Iamq; sui piget, & curis mordetur honestis.
Inde Deum orabat veniam, genibusq; volutans,
Vt canis ad mensam procumbere suetus herilem:
Lambebatq; pedes nudos, lacrymisq; rigabat
Veste fouens, alios tulerat quam nuper in vsus.
Tum de marmoreis varios deprompsit odores
Thesauris: casias, & nardi mollis aristas,
Aut thuris lacrymā, atq; aurā fragrātis amomi,
Pronaq; permulsit nudas liquido vnguine plantas.
Suauis in aëreas diffugit spiritus auras,
Cuncta Deus placida quæ mente accepit, & illam

...itus venia monitis impleuit amicis.
...à circumpositis ex vrbibus ægrum
...re vulgus erat conuentu accedere magno.
...ibant oculis clausis, multi auribus orti
...iles, fandi ignari, quiq; ægra trahebant
...bra ferebantur, quósve exagitabat Erynnis
...s mente, sui immemores, Deus ipse iuuabat
...cilio, validiq; omnes lætiq; redibant.
...em hinc digrediens Solymorũ tendit ad arces.
H...c fundasse Semes soboles tua dicitur vrbem
...sator pater, exactis simul imbribus ingens
...auit vastis stagnare paludibus orbis,
P...imaq; immensi compressa licentia ponti.
...n venere, suo bellis qui gente subacta
...em appellarunt de nomine Iebusæi.
...tinus hinc reges, à prisco sanguis Iuda,
...itimis latè dominam coluëre subactis.
...c templum Solomon per terras omnibus aris
...ersis ope barbarica rex condidit olim,
...ẽplum opulentum, ingens, eductũ ad sidera molé.
...uc mensas, arasq; sacras, & ahenea labra
...ranstulit, & veteris vestes, ac munera templi,
...stro perfusas vestes, auróq; rigentes,
...um lychnos, lancésq;, cauásq; inuexit acerras,
...ymbiáq; & tripodas, fuluóq; ex ære lebetas,
...nclusásq; sacro leges, ac fœdera ligno,
Quæ gemina in silice omnipotẽs pater ipse notarat,
Hic gentis rex, atq; omni cum gente sacerdos
Sacra ferens pecudum fundebat rite cruorem.

 Victi

Victima non alias maculabat sanguine sedes.
Vndiq; mos erat huc populos ter adire quotannis,
Et proprios genus Isacidum instaurabat honores.
Ipse etiam huc heros crebro se ferre solebat.
Iamq; vijs plenis multis cùm millibus ibat,
Vnde vrbis poterant turres, atq; alta videri
Culmina: læti omnes ramos viridantis oliuæ,
Quasq; manu gestent palmas à stirpe refringunt.
Præcedit peditum latè manus omnis: it ingens
Pone equitum globus: in medio pulcherrimus heros
Haud acri prouectus equo, phalerisq; superbo
Eminet. at sibi pauperiem vt placuisse beatam
Admoneat socios, rex quadrupedantis aselli
Terga premit, vates quondam vt cecinere futurû.
Nudus erat vertex, humeris demissa fluebat
Ad talos vestis, quam festinauerat olim
Ipsa parens, puerоq; dedit gestare: nec illa est
Vllo attrita vsu, nulla consumpta senecta,
Taurea nudatis circumdat tegmina plantis.
Talis iter tendit, recipitq; ad mœnia gressum.
Ante vrbem pueri occurrunt, mixtæq; puellæ
Floribus, ac varijs ornatæ tempora sertis.
Omnibus in manibus palmæ, omnes carmina læti
Læta canunt, tonsis & inumbrant ora coronis,
Certatimq; Dei gaudent placida ora tueri.
Tum demum portis vrbem ingrediuntur apertis,
Et propius regem, seruatoremq; salutant,
Prætenduntq; manu thyrsos, oleasq; coruscant
Frondentes. superas ingens it clamor ad auras.

Spa

hic rumor ſubitò, ac tota vrbe vagatur.
nt gentis primi. procul ecce per auras
m cernunt tolli ſuper æthera nubem
enitus rerum, cauſasq́; requirunt
biti motus, quémnam tam multa ſequãtur
luctorem, quis tantus clamor ouantum.
, quibus eſt Diui haud incognita fama,
nt alacres regi, plauſumq́; ſequentes
nant, quaq́; ingreditur, paßim ecce rubenti
unt oſtro ſola, barbaricisq́; tapetis,
untq́; vias ſertis, & floribus augent.
greſſus erat, cùm denſam reſpicit ecce
io turbam, clamoremq́; auribus haurit
tem, & ſecum admirans veſtigia preßit.
s erat circum frondoſis vndiq; ſepta
ius: in medio riuis, atq; imbribus humor
ctus ſemper ſtabat, laticesq́; perennes,
ſolitæ innuptæ prædiuitis vrbis aquari,
otum pariter pecudes compellere priſci
tores, lymphaq́; gregem curare ſalubri,
le lacum fama eſt olim dixiſſe minores.
concurſus erat certis de more diebus,
rbaq́; adibat inops varijs exercita morbis.
inq; videbatur magno quandoq; moueri
m ſonitu, medio vnda lacu: & perculſa repente
blato ad cælum ſpumabant cærula fluctu.
d vulgo ſubiti quæ motus cauſa latebat.
npubes pueri tantùm, innuptæq́; puellæ
igna prius manifeſta dabant, ſeſeq́; canebant

Cernere pennatum puerum fulgere per auras
Vndanti chlamyde, atq; auro radiantibus alis
Delapsumq; polo tranquilla impellere vtraq;
Stagna manu, lateq; viam signare cadentem.
Qualis stella, pater superûm quam misit Olympo
Aut nautis signum, aut populis in castra coacti
Præcipitat flammis longè lateq; coruscis
Scintillans: corda ignaris mortalibus horrent.
Ergo expectabant denso miseri agmine circum
E cælo signum intenti, laticesq; quietos
Seruabant oculis, atq; omnes auribus auras,
Auditum ad signum subitò vt se primus in vnda
Quisque daret, stagnoq; sonanti immergeret artus
Quippe erat inde salus semper, non pluribus, vni,
Qui subitò impulsum prior exilijsset in æquor.
Sicut vbi vacui tendunt medio æquore campi
Viribus, & rapido iuuenes decernere cursu,
Arrexere animos cuncti, signumq; parati
Expectant, pulsat pauor intus pectora anhelus
Omnibus, atq; locum spondet sibi quisq; priorem
Hos inter longo detentus brachia morbo,
Brachiaq; & plantas, omnes & inutilis artus
Ierrus erat, cui quondam, & opes, & auita fuere
Prædia opima, sed vt iuuenili è corpore morbum
Pelleret, heu nimium mendaci credidit arti,
Dumq; vias omneis, medicæq; explorat opis vim,
Pauperiem morbo adiecit miserandus iniquam,
Oßibus ad viuum qui iam persederat imis.
Iamq; ferè denum in luctu quater egerat annum

Innu

...neris circumuentus morbisq́; fameq́;,
...postquam adspexit propius stellantis olympi
...atus, sic est vltrò placido ore locutus:
...x, quæ te segnis mora detinet vnum
...ntem has frustra ripas, & tristibus vndam
...ntem morbis, alij cùm scilicet omnes
...aus hinc abeant læti, oblitiq́; laborum
...ipiant solitas reparato in corpore vires?
...ib hæc, largoq́; genas simul imbre rigabat.
N... hoc crimē aquæ, nō vis mihi fontis iniqua est:
N...im ego dum motum opperior salientis aquai,
...ipites dans saltu alij se in stagna priores
...sonitum, inualidis nequeo ipse insistere plantis,
... me tunc opis externæ dignatur egentem
...agno quisquam ante alios mersare salubri.
...ia narrantem placido Deus ore tuetur,
...que ait: Ipse tuis pedibus subsiste, valensq́;
...pe viam, nec cuncta vndis debere necesse est.
...x ea, cùm subitò cernentibus omnibus ecce
...gitur, stratumq́; humeris, mirabile visu,
...e suis referens pedes omnes passibus æquat,
...iq́; suo solidæ respondent robore vires.
...ut vbi in syluis dum ramos colligit, anguem
...gore sopitum pastor, brumaq́; rigentem
...ondibus implicuit, admouitq́; inscius igni.
...ulla mora est, propius flāmas vix pertulit, & iā
...ttollitq́; caput, iamq́; ignea lumina torquet,
...rq́; domum serpēs micat arduus ore trilingui,
...arta alia ante fores templi, mediaq́; ministri

Ingenti strepitu testudine dona sedentes
Vendebant, quæ plebs ærata imponeret aræ,
Lanigeras pecudes, taurosq́;, paresq́; columbas
Voti vt quisq; reus, rerumq́; vt copia cuique.
Quos simul atque heros ingressus vidit, & om
Discursu, & clamore locum resonare prophano
Haud tulit, & verbis grauiter commotus acerb
Reppulit intortum vibrans per terga flagellum
Verberaq́; insonuit, sacroq́; à limine abegit.
Qualis vbi Arctois Boreas erupit ab antris,
Aereos rapido peruerrens turbine campos,
It cælo ferus, & piceas toto æthere nubes
Insequitur. dant victa locū, & caua nubila ced
Sacra Deo domus hæc, inquit, hæc numinis æde
Vos autem versam indignos scelerastis in vsus:
Sanguine respersum est aras, animaq́; litatum
Hactenus antiquis concesso more sacrorum.
Indultum satis, atque ouium iam cædis abūde e
Nunc pater omnipotens pecudū volucrumq́; cru
Parcere vos posthac iubet. ac fumantibus extis.
Vos diuersa manent mutatis orgia sacris:
Discite iustitiam tantùm, puráque litate
Mente, Deumq́; pijs precibus placate volentem.
Hi vestri ritus, ea deinde piacula sunto.
Sic ait, & supplex demisso poplite ad aram
Cernuus arcana prece patris numen adorat.
Iamq́; sacerdotum primis exarserat ingens
Tristi in corde dolor, flammæq́; iræq́; coquebant:
Nec nouus hic primū furor, hæc odia aspera surgūt

quæ irarum causæ, antiquíque dolores
quaquã exciderant animis, fixiq; manebãt:
amen hîc ausi sunt illum surgere contra,
eriti vltricem plebem, turbámque sequentũ,
ſère aditis, nequicquam indigna minati.
es nocte lupi stabulis cùm forte reclusis
etiere gregem, verùm custodia pernox
tit, & canibus vocalibus inde reuulsit.
dira fames stimulis agit intus) abacti
nt, & montes nequicquam vlulatibus implẽt.
vero affatur genitorem Diuus ad aram,
antes socij templum per singula lustrant,
ectu molem vasto, artificúmque laborem,
tibus excisas centum, centum ære columnas
es è solido, omnes altis montibus æquas,
náque, & æterna ex cedro laquearia, ahenoq;
ratas porrò stridentes cardine portas,
lilibusq; minutatim sola læuia saxis:
m puro ex auro postes, mensasque metallo
imili, & fixos alta ad donaria currus
stinctos ebeno, & candenti elephanto.
æ dum cuncta legunt, perfectis ordine votis
proiuisus adest, tacitúsque superuenit heros,
tque ait: Hæc moles adeò hæc immania templa,
rotinus vt vento radicitus eruta pinus,
ersa repente dabunt labem, ingentémque ruinã,
t tibi digna tuis Solyma instant præmia factis,
Quæ vates ad te missos diuinitus ausa es
ot ferro petere, aut duris detrudere saxis.

Ipse

Ipse tuo quoties, præsens vt vera monerem,
Tentaui ciues incassum cogere in vnum,
Ceu cristata suos dispersa examina fœtus
Singultu volucris vocat & plaudentibus alis
Ferro excisa cades, iam iam labentia regna
Protinus arma ruent tua, vindexq; hauriet ig
Et paßim hæc largo sudabit sanguine tellus.
Nonne vides iam vt nunc res procubet inclin
Et tibi iam votis non prosit nectere vota?
Longe alias pater omnipotens sacra transtulit o
Longe alia vult ipse coli, & placarier vrbe.
Atque adeo hic alte depactus terminus esto.
Sic fatus monstrat miras in marmore formas,
Argumentum ingens, senum monimenta dieru
Magna quibus magni cõpacta est machina mũ
Et veterum euentus, & prisca ex ordine auorum
Facta, haud humanis opus enarrabile verbis.
Non illic hominum effigies, simulacráve Diuûm
Arcanis sed cuncta notis, signisque notauit
Obscuris manus artificis, non hactenus vlli
Cognita, non potuêre ipsi deprendere vates,
Hîc superûm sator informem speculatus aceruum,
Aeternam noctémque indigestúmque profundum
Prima videbatur moliri exordia rerum
Ipse micans radiis, ac multa luce coruscus.
Iámque videbatur fulua de nube creare
Stelligeri conuexa poli, terrásque fretúmque,
Et lucem simul vndiuagam, mox vnde micantes
Et Solis radios, & cæli accenderet ignes.

[...]m denso crepitare examine circum
[...]torémque, ducémque suum, plausuq; sonare
[...]eri fratres supera arce volatile vulgus,
[...] opus primæ. nec dum tamen æthera ab imis
[...]miserum terris, terras discreuerat vndis,
[...]antum confusa iacebant semina rerum.
[...]mora, vix cæli extuderat septemplicis orbem,
[...]ne cui vario rutilos affigeret ignes,
[...]m cuncta nouam incipiebant sumere formam
[...]latim, cælúmque sua compage teneri.
[...]iere erat sicca in medio iam mole relicta
[...]oribus curuis circum maria humida fundi,
[...]osq; vadis spumare ad sidera fluctus.
[...]ndum pontiuagæ curuabant ampla carinæ
[...]basa, nec liquido lentari in marmore remi,
[...]ta sed innocui verrebant æquora Cauri.
[...]e autem iam fagiferi capita ardua montes
[...]ttollunt, infráque iacent humiles conualles.
[...]ntinuo tellus summittens Dædala germen
[...]ore renidescit, & frondeis explicat arbos.
[...]m videas viridi vestiri gramine campos,
[...]m colles densis frondere cacumina syluis,
[...]licibúsque, oleisque, & coniferis cyparissis,
Nec mora, cæruleo flammis duo lumina cælo
Incipiunt teneris primum lucescere rebus,
Et sibi, ceu mundi vigiles statione vicissim
Succedunt, certóque suum dant fœdere lumen.
Nam lucis fons dimensum Sol ambit olympum.
Ipse die, terrasque nouo splendore colorat.

Nocte suas vultu pallenti seruat in vmbris
Luna vices fundens auratis cornibus ignem,
Lucidáque exornant nocturnis æthera gemm
Sidera, perpetuo circumlabentia motu.
Tum bifidis paßim verrebant marmora caua
Squamigerum mutæ pecudes, pelagóque nata
At pictæ volucres librare per aëra pennis
Corpora, & inter se curuis decernere rostris.
Nec procul hinc errant latos armenta per agro
Lanigerique greges persultant pabula læta.
Iam latebras videas meditari dira ferarum
Semina, iam longos per humum reptare chely
Desuper hortari clara de nube putares
Cælicolum regem, lætásque expromere voces.
Crescite, propagate genus mea semina vestrum,
Secláque perpetuis generatim iungite seclis.
Tandem nudus homo emicuit tellure creatus,
Quem superum sator affarique, & edicere leges
Ore videbatur coram, ac præponere regnis,
Qui terras immortalis ditione teneret:
Mansisset dictis, seruasset fœdera pacta,
At cāpum arboribus iuxta, ac viridātibus herb
Lucentem aspicias, stellantia floribus arua,
Poma vbi cæruleo multum vigilata dracone:
In medio fons perspicuis argenteus vndis
Quatuor aduersis voluens regionibus amnes,
Qui terræ gremio infusi late arua rigarent.
Atque hic cernere erat malesuadi fraude draconis
Deceptum iuuenem vetitos ex arbore fœtus

Gustar

[...]are edicti immemorem, legísque seueræ.
[...]m (vix pomum infelix admouerat ori)
[...]uisse putes se frondibus inuoluentem,
[...]am cælituum regis grauia ora ferentem.
[...]que videbatur fuluæ inter vellera nubis
[...]bili super impendens mortalibus ore
[...]t redarguere, & sæuas indicere pœnas
[...]eritis, quas ille olim quas omnis ab illo
[...]enies lueret lucis ventura sub auras.
[...]ea coniux, quæ capta libidine dira
[...]prior, legésque datas, ac fœdera soluit,
[...]ix fruticum frustra per densa latebat
[...]victor, factúsque potens iam fraudis, ahena
[...]lget squama, teretíque volumine serpens
[...]superans stirpem, spirísque ingentibus ambit
[...]ilis, & motis insultat desuper alis
[...]rineo irridens deceptos improbus ore.
[...] procul hinc ideo videas late infera circum
[...]na, subobscuras sedes, lucémque malignam
[...]is, vbi casti manes, animæq; piorum
[...]ibus exclusæ quondam debentis olympi
[...]ius ob scelus expectabant ordine longo
[...]bant hic cani proceres, vittatáque vatum
[...]gmina, tendebántque manus ad sidera passas,
[...]os omnes humeris pater alte extantibus Abras
[...]mplificam pandens chlamydem, protentaq; late
[...]achia subnixus, dextra, læuáque tegebat.
[...]antes illos credas, superûmque parentem
[...]pplicibus dictis affari, parceret iræ,

Parceret vnius noxa omnes perdere gentes.
Substitit hîc imo suspirans pectore diuus
Atque ait: en nostrum deposcunt ista labore
In me nulla mora est. ego iantæ debitus iræ
Morte mea eripiã hos tenebris, & claustra re
Quin ea, quæ subito paucis deprensa sequunt
Sublegite infandum mihi portendentia lethu
Omnibus hîc pauci extinctis mortalibus iban
Inclusi ligno summas impune per vndas.
Ingens latiuago fluitabat machina ponto,
Et vix extabant immani corpore montes.
Quos procul abruptus collisis nubibus ignis
Ingeminans creber cælo rutilante petebat.
Hic natum senior nudo Isacon ense petebat
Infelix pater, exequitur dum tristia iussa.
Aspiceres illum toto iam corpore niti
Dextram attollentem nondum respexerat, &
Nuntius ecce aderat cæli demissus ab arce,
Iussa ferens primis contraria. victima iuxta
Pascebat pueri ignari pro cæde parata
Candidus, & vilis aries argenteus albis.
Hinc fratrem inuisum narrata ob somnia fratre
Vendebant, misero mentiti dira parenti
Funera, discerptámque feris. pater ipse cruentan
Versabat gnati tunicam, lacrimisque rigabat.
Hîc etiam, Phariisdum ciues ducit ab oris,
Post longa exilia in patriam, promissaq; regna
Legifer auxiliis, fretus cælestibus heros,
Orta lues populum errantem miseranda repente

S

...ntum afflatu letho dabat, atque iacebant
...ora tabifico paßim morientia morsu
... verò in medio campi suspendit ahenum
...nti è malo colubrum, stratósque iubebat
...gere hûc aciem intentos, lignúmque tueri,
... miseris erat haud dubiæ via sola salutis.
...e alia rostro terebrans sibi viscera acuto
...a auis implumes pascebat vulnere natos.
...nt olli circum materno sanguine læti.
...pectus certatim omnes rimantur apertum.
... animaduersis portis bipatentibus ibat
...lta putans, nec dum gradibus descẽderat heros
...nibus, & magno iam longe vrgente tumultu
...e trahebatur paßis per terga capillis
...llida longæui coniux Susanna Manaßei,
...ioi pariter egregiam forma, & florentibus annis
...ud placidis tædis inuitam, ægrámque iugarat.
...ãque fidem ob thalami fœdatã adiusta vocabãt
...pplicia. ingenti iuuenum spectante caterua.
...t iam saxa manu pueri, vulgúsque tenebant.
...se sed anteuolans prohibebat tela sacerdos,
Donec porticibus Chrißum conspexit in amplis,
Ad quẽ vbi conceßit, miseramq; ad limina traxit
...ngreßus versare dolos, Hæc prodidit, inquit,
...oniugium, thalamique fidem deprensa fefellit.
...ontem iura neci tali pro crimine dedi
Nostra iubent duris (sed quæ inclementia?) saxis.
Téque ideo vatum interpres mitißime adimus,
Et tua quænam sit sententia quærimus omnes.

Dixerat, atque animo iam spes pascebat ina[...]
His captū, implicitumq; putās sermonibus host[...]
Præclusos abitus, non effugia vlla relicta,
Illam quippe neci si solueret interceptam
Miti animo miseratus, cum turba omnis in ipsu[...]
Saxáque, & vltrices raptim conuerteret iras,
Quòd sanctas gentis leges euerteret illex.
Si verò ad pœnam iusset pro crimine duci,
Sese odiis vulgi obijceret crudelis acerbis.
Hæc agitans iam victorem se mente ferebat,
Pectora lætitia multum tumefactus inani.
Ac velut in somnis olim sibi visus arator,
Dum terræ attrito suspendit vomere terga,
Auri ingens pondus campo effodisse subacto,
Gaudia vana fouet. cernet somno ille relictus
Pauperiem, duros & adhuc sibi adesse labores.
Somnia. fortunámque animo execratus inanem.
Ipse viam Deus inuenit (fallacia numen
Nulla humana valet contra) qua legibus illi
Parceret, illæsis. nempe, vt defixa tenebat
Ora solo, tandem attollens, turbámque paratam
Aspectans ait, Haud dubiū, quin crimine lethu[...]
Sit merita: id prisci quondam sanxêre parentes
Ergo agite ô vestrûm quicunq; est criminis expers
Saxa manu primus rapiat, feriatq; merentem.
Ecquis erit tanto è numero, qui vulnera prima
Dirigat, & sceleris purum se proferat vltro?
Sic memorans omnis seruabat lumine pronus
Obliquo, horrendúmque tuens, illúmque paratus

Inse[...]

ipsisse solo, cui mens interrita nullum
ob admissum fœde, securáque culpæ.
at conspectu in medio tremebunda puella
suffusa oculos mortis nigrore propinquæ,
stis terram genibus submissa petebat,
minus examinata metu, quàm in retia cerua
la canum latratu, & longo exercita cursu,
iam consumptæ vires, cùm se vndiq; cinctum
te videt, mortémque instantem certa moratur.
autem auditis responsis, omnibus ingens
festim cecidit furor, & vis fracta quieuit.
sque suam tacito versant in pectore vitam,
; vicem spectant sese, atque aduersa tuentur,
c quisquam turba in tanta se prodidit vltro.
ea cadunt manibus furtim labentia, & omnes,
isq; sui memores abeũt, tẽplúmque relinquunt.
verò Deus aspexit vacua atria circum,
nea detraxit pauitanti vincla puellæ,
stque illam verbis monitam dimittit amicis.
nelior, veterûm famam iam extingue malorum,
ilia dein socios fatur conuersus ad ipsos:
eu durum genus. haud possunt desistere victi.
il linquunt intentatum, nil prorsus inausum.
Nempe ego nunc festis fas contra, & iura diebus
Affero opem inualidis, ægrósque in pristina reddo
Nunc sontes, & sponte sua commissa fatentes
Accipio, noxáque animos, & crimine soluo.
Nunc socij fruges tractant, & vina priusquam
Dent manibus lymphas, cum victu corpora curant

Nec dapibus parcũt, & quæ in vos plurima ia
Quin etiam me fraude petunt furta irrita ado
Vel cùm Romanis astu me opponere tentant
Incautum, quærúntque dolo, an fas pendere re
Per capita argentum, edicto quod quisque iube
Nec cæcos mea facta mouent ingentia, quæ no
Humanis fierent opibus, non artibus vllis.
Nec qua vi hæc agitem spoliati lumine cern
Consiliisque audent supremi obstare parentis.
Nec priscos tollo ritus, legésve refigo
Quippe alia arcanis longe sententia dictis
Indeprensa latet, longe altera sacra teguntur
Nube sub obscura verborum. vt cætera mittam
Quid suis horreris vetitis imponere mensis
Viscera? non animis labem sublimibus affert
Aut his, aut illis ieiunia soluere rebus.
Vobis intus obest mens ipsa, & dira cupido.
Sed quoniam gaudet cœno immundáque palude
Setigerum genus, & pecori huic innata libido e
In sue adumbrantur Veneris mala gaudia fœd
Quin etiam, vt iussis animos cælestibus auctor
Paulatim assuescens posset mollire colendo,
Nec nulla inciperet sub relligione tenere,
Indociles primùm populos, obtusáq; gentis
Pectora, iussit oues iugulare, & sanguine terram
Imbuere, immeritósque aris mactare iuuencos,
Quæ tamen omnia erant, si cui mens alta vigeba
Venturæ speculum mox relligionis, & vmbra.
His actis, iam deuexum cum vesper olympum

Cla

-uderet, egrediens malefida ceßit vrbe.
-um genitorem obitus affarier ante propinquos
-xoptans, ceramq; arcanas promere voces,
-naros socios Taburi ima in valle reliquit.
-se autem ascensu superans capita ardua montis
-onstitit, aërea feriunt vbi sidera cedri.
Addiderant comites se tantùm ex omnibus illi
-dus Ioannes cum fratre, Petrúsq; vocati.
-tabant orantes taciti, pariterq; supinas
-endebant sine voce manus, ac lumina cælo.
Ipse autem his magno genitorem affatur amore.
O pater, en insons nunc dira ad funera pergo
Progenies tua, nec tot ferre indigna recuso,
Quando certa tibi mens, atq; hæc fixa voluntas,
Et tanti mortale genus: nil demoror, adsum.
Hos saltem, qui me patriaq;, suisq; relictis
Per varios casus lectißima corda sequuntur,
Aspice, & immeritos cæcis auerte periclis. (sim
Haud vereor, quòd se his homines, gẽs impia pas-
Opponunt, nil facta hominum mortalia terrent.
Ipsi etiam (nihil hoc moueor) moriãtur ad vnum,
Aut potius sæuo, si vis, tu fulmine perde
Correptos igni, & penitus res attere fractas
Tu genitor, tanto finemq; impone labori,
Si tantæ est genus humanum cælo addere molis,
Seclaq; mutatis in pristina reddere rebus.
Tantum oro (scelus) inferno summissa barathro
Gens pestem meditata viris nil improba furtis
Officiat, non infando prauitrat amore

Insidijs captos, nec corda improuida fallat,
Dum scelera hortatur, nostriq; obliuio suadet.
Iam iam aderunt infandi hostes, armata dolis
Nondũ animos satiata, graues nõdũ vltra dole
Has fraudes, iamq; has fraudes, artésq; mouebi
Quas non mentiti simulato corpore formas,
Vt capiant genus innocuum, vertantq; veneni
Pestiferis? tu frange dolos, ferq; irrita in auras
Cuncta pater: tandem victu edice quiescant.
Sint, qui per terras gentes post funera nostra
Iustitiam erudiant, & relligionis amorem.
Hanc veniam concede, id gnati cedat amori.
Filius hæc, genitor contra cui talia reddit:
Nate patris virtus, nostriq; simillima imago
Nulla tuis fraus (solue metum) nullæve nocebu
Insidiæ, quas nunc regni molitur operti
Arbiter, incœpti frustra irritus omnia tentat.
Induat in facies centum, centum ille figuras.
Ipse adero, retegamq; dolos, fœcundaq; fraudis
Agmina disijciam, & magna virtute resistam
Vnus erit tantùm, cui mentem insania vertet,
Infelix, iam nunc deuoto pectore versat
Infandum scelus, atq; tui iam pœnitet ægrum,
Secum indignantem, tua quod præcepta sequutu
Exuerit blandum vitæ mortalis amorem,
Malueritq; graues sub te tolerare labores,
Omnia quæ mecum mundi ante exordia nostri.
Hunc tamen indignum numero, cœtuq; piorum
Addidimus memores vatum, qui talia quondam

Prædi

lixêre, tuis exemplum insigne futurum.
dent alij insidias meliora sequuti.
nes te propter contempto lucis amore
d mortẽ horrescent, pergentq; in funera læti,
umeramq́; suo parient tibi sanguine gentem
ectu vitæ, & mortis amore superbi.
iciam cælo dignos post aspera tandem
era, desertis magnum ætheris incrementum.
os tu olim aspicies hac relligione nepotes
gere nate tibi? quam pectora certa videbis?
modò tu perge, & cœptum decurre laborem.
quos cernis enim vix nunc tua iussa sequutos
dociles, fandi ignaros, (mora non erit) altos
ctore concipient sensus, doctoq́; verendas
e canent leges afflatu numine nostro,
t vastum in melius referent hortatibus orbem.
ccedent alijs alij, sacriq; nepotes
ictores tua signa ferent trans vltima claustra
ceani latas vndis cohibentia terras,
larescetq́; tuum passim per secula nomen.
ponte sua inuicti reges tibi sceptra, tibi arma
ubijcient sua per terras, arásq; sacrabunt.
At adeo grauida imperijs Roma illa superba,
Appenini vagi quæ propter Tybridis vndam
Ingentes populos frenat pulcherrima rerum,
Summittet fasces, & quas regit, orbis habenas.
Illic relligio, centum illic maxima templa,
Centum aræ tibi fumantes, censumq́; ministri,
Quiq́; viris late, atq; ipsis det iura sacerdos

 Regibus

Regibus, & summo te in terris reddat honore.
Si qua tamen paulatim annis labentibus ætas
Decolor inficiet mores, versisq; nepotes
Degeneres surgent studijs, per dura, laboresq;
Exercens lapsam reuocabo in pristina gentem.
Illa malis semper melior se tollet ad astra.
Sæpe solo velut euersam, excisamq; videbis,
Quam modo prædixi, populorum incursibus vr
Verùm quo magis illa malis exercita semper
Altius hoc surgens celsum caput inferet astris,
Mœniaq; in melius semper recidiua reponet,
Nec nisi subiecto passim sibi desinet orbe.
Sic placitum, nostri sedes ea numinis esto.
Hæc ait, & natum dextra complexus inhæsit.
Ecce autem subito rubra vibratus ad æthera
Cum sonitu fulgor micat, & polus intonat ingen
Nam pater omnipotẽs manifestus ab æthere nu
Ostendit radijs illustrem lucis, & igni.
Omnia collucent late loca. turbine Christus
Corripitur rapido, mediaq; in nube refulsit,
Verus & aspecto patuit Deus, atq; per auras
Diuinum toto spirauit vertici odorem
Luminis ætherei specimen, genitoris imago.
Nec secus emicuit roseo pulcherrimus ore
Insolita circum perfundens omnia luce,
Quam cum mane recens lucis fons aureus ingens
Lumine Sol cælum exoriens rigat omne profuso,
Oceani in speculo longe resplendet imago,
Et croceæ effulgent aurata cacumina syluæ.

Talem

n se socijs mirantibus obtulit heros
borum in medio vatum, quorum alter adiuit
mifero quondam inuectus cæli ardua curru,
anauit equis insultans aëris auras:
dum Pharijs genus alter duxit ab oris
profugum, legésq; dedit, moremq; sacrorum.
non cælicolûm propius tum maxima pandi
domus, cæliq; ingens apparuit aula.
s genitor nubis fulgens candentis amictu
ula libauit nato. & vox lapsa per auras:
mea progenies. hic est mea magna voluptas.
huic mortales omnes parete volentes.
c plura his. toto assonuit chorus omnis olympo
lestum cantu vario, plausumq; dedêre.
m demum in faciem consuetam redditus heros
ttonitos socios menstrúsq;, metuq; sepultos
ccitat, atq; hominis mortali apparuit ore.

M. HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS LIBER II.

AT Solymi trepidi rerum, & formidine cæci
Noctem illam patrum primi, tẽpliq; ministri
Insomnem duxêre animis adeò addita cura
Incubat, ac nullam attonitis dat dira quietem.
Omnibus ante oculos vrbem ingredientis imago
Læta Dei, festiq; manus impubis honores,

Illiúsq; vident late increbrescere nomen.
Fama volat, passimq; canit miracula rerum.
Quid faciāt? magus, atq; magis iam vera pat[illegible]
Quæ quondam prisci vates cecinere futura,
Terras cælesti regem de stirpe manere;
Cuius in aduentu templum. Iudæaq; tandem
Regna ruant, Solymeq; euersis desinat aris
Antiquo de more sacros imponere honores.
Ergo infracti animis omnes, terrore subacti,
Tectis, quisq; suo, septi, clausiq; manebant.
Quales quæ solitæ florentia rura volantes
Carpere apes, vbi sæuit hyems, cælumq; profusos
Soluitur in nimbos, & aquosus regnat Orion,
Otia lenta terunt, clausisq; aluearibus ægræ
Cunctantur, circumq; fores, ac limina mussant.
Tempus erat per membra quies cùm gratia sop[illegible]
Irrigat, ac positis affert obliuia curis.
Et iam noctipotens manus imo emissa barathr[illegible]
Horribiles visu formæ furialibus omnem
Cætibus obsedere vrbem: pars turribus instant
Pars apicem templi, & fastigia summa coronant
Ceteraperq; vias legio, perq; alta domorum
Tecta volant, tractimq; hærēt per culmina tignis,
Haud secus Italiam repetunt vbi vere tepenti
Cærula, aues longo fessæ super æquora cursu,
Quæ prior occurrit tellus, hanc agmine denso
Certatim arripiunt, procuruaq; littora complent.
Principio spargunt occultum in pectora virus,
Vipereamq; viris animam, cæcumq; furorem

Inspirant,

...nt, odiumq́; animis, & crimina linquunt.
...tiam in facies hominū vertūtur, & omnē
...o incendunt varijs rumoribus vrbem.
...t tectis alij, somnoq́; solutis
...t dira ferunt varia sub imagine rerum,
...hominum falsis simulacris pectora ludunt.
...huius subeunt, iamq́; illius alta potentum
...t, & attonitos dictis hortantur in hostem,
...cantq́; animos facta, atq; infecta canentes,
...rum inferre faces, arisq; instare bipenni
...atum ærata, atq; adytis extrema minari,
...n semusto in templo dominarier ignem.
...ipsos templi mentiti veste ministros
...la tecta adeunt, patrésq; ad limina sacra,
...liumq́; vocant, nigri dux agminis ipse
...lit ærisono stridentes cardine portas.
...atq; hinc delubra petunt: concurritur vltro
...que: nec tenebris nox obstat euntibus atra.
...aliter captam si rumor nuntiet vrbem
...le dolis intempesta atq; latentibus armis
...tem inferre acies, & iam summa arce receptū,
...minibúsq; immissa voret fax atra penates,
...is cuncta vijs feruent, trepidoq́; tumultu
...: atq; huc itur, nec sat rationis eundi est.
...cedunt diræ facies, facibúsq; nefandis
...ficiunt lucem, & summo dant vertice lumen
...rrificas capitum quatientes vndiq; flammas,
...ec miseri tamen agnoscunt: furor omnibus intus
...ipuit mentem, lapsumq́; in viscera virus.

Nec

Nec minus interea bis seni ex agmine missi
Bis senos Christi ad socios, euertere si quem
Possent, & furijs deceptum incendere iniqu
Illi autem pleni monitis ducis (ante futura
Præscius ista suis prædixerat omnia) seruant
Inuictos animos, inapertaq; pectora fraudi,
Quanquã hostis species sese transformet in om
Nequicquam expertus, mentésq; indagine ca
Vnus non valuit sese his subducere vinclis
Iscarius pesti infandæ deuotus Iudas,
Lectorum procerum labes, & pestis Iudas.
Hic se olim addiderat socium vestigia Diui
Ingressus, patria, atq; opibus, carísq; relictis
Incerta exilia, incertas quacunq; paratus
Ire vias, taliq; necem pro rege pacisci.
At mox cœptorum piguit, duriq; laboris
Paulatim pertæsum, animo tum voluere secum
Noctes atq; dies tacitus, siqua potis arctis
Legibus exolui, & priscæ se reddere vitæ,
Indignans longum incassum cecidisse laborem
Hos abitus, iamq; hos abitus, & furta parabat
Impatiens operum, rebus non lætus egenis.
Talibus vndantem curis, animoq; labantem
Iampridem, nigræ reperit dux ipse cohortis
Haud minus exultãs animis, quàm monte sub
Cum procul aspexit tendentem in pascua ceruum
Getulus leo, quem siccis exercet biantem
Faucibus ex longo collecta insania edendi,
Ac prius in faciem Galilæi versus Ioræ,

...uerat coniunctus sanguine Iudæ,
...m aggreditur verbis tu nocte silenti
...is in solis erras insane, potésq;
...ua pati sub nudo frigora cælo,
...bi alterius sub nutu degitur ætas,
...queris (quis te tantus furor incitat?) istum
...q; animis euersoremq; sacrorum,
...aniùm illuuies adeunt terrima gentis
...ei cœtus, & semiuiri comitatus?
...mnes infensi odijs concordibus ardent,
...goq; necem intentant. iamq; ille furorem
...um expendet, cedet fiducia tanta.
...lt auxilio magnarum gloria rerum,
...mentitur, erit: nil contra obtendere densa
...la, nil solitas accingi proderit arteis.
...e moras, eia instanti te surripe cladi.
...t ardentemq; odijs instigat acerbis.
...mutata acri percussit pectora thyrso,
...bito nocti ablatus se immiscuit atræ.
...miserum inuadens præcordia ad intima sese
...rit, atq; imis dirum implicat ossibus ignem.
...a, etiam in mentem veniunt, quæcunq; sub illo
...us dura tulit, quæcunq; exhausta pericla.
...piget, atq; nefas polluto voluit amore,
...meritumq; animo sedet hosti prodere regem.
...h miser, ah malesane, Deum non pectore sentis,
...on oculis numen præsens, non auribus hauris?
...uis te mutauit tantus furor? aspice quo nunc
...lmine præcipitas, quanam irahis arce ruinam.

Nec qualis sentis tibi menti insederit error.
Quid struis? aut quo te raptat tam dira cupi
Quæ nũc te male habet, mentísq;, & lucis e
Quam nunc amittis sortem, irreparabile d
Obtabunt seri post secula mille nepotes.
Atq; adeo quæ vota foues, quam mẽte secas
Lætitia elatos animos inflatus inani,
Omnia discerpent, rapientq́; per aëra venti.
Excute dum licet, infandam de pectore pesten
Quæq́; imis te nunc est addita cura medullis.
Iamq́; sacerdotes, totaq́; ex vrbe senatus
Secretam in templi sedem concesserat omnis.
Ipse sacerdotum primus, cui tempora sacra
Infula cingebat, Caiphas in sede sedebat
Celsior aurata inde alij longo ordine ciues,
Quos omneis circumsiliunt, acuuntq́; furorem
Tartareæ haud vlli visæ sine corpore pestes.
Nec mora, nec requies, sublapsæ in pectora cun
Eripiunt mentem, atq; animis incendia miscen
Multa illi inter se vario sermone serebant
Soliciti: vasto strepit ingens murmure templ
Sunt qui ipsum iubeant vtcunq; absumere Chr
Seu vi, siue dolo, iuuenemq; inuadere ferro,
Qui rursum in lucem nuper reuocatus ab vmbr
Venerat, & totam monstro concusserat vrbem.
Ast alij plebem metuunt, vulgiq; furorem
Namq; sibi ingenteis populos deuinxerat heros,
Hos meritis, illos diuino affabilis ore.
Hic Nicodemus erat pesti impetrabilis vnus

Primo

inter gentis non vltimus ipsos,
e menti melior sententia sed non
at dictis contra omnes tendere solus.
quondam sese inscius intulit hostem,
lis frustra contra stetit inde vbi numen
aitus sensit, veluti de nocte profunda
n reuocatus ei se iunxit amore,
men, infensæ vitans odia aspera gentis.
rò illius de vita, & sanguine cerni
t, lethúmq; insonti triste parari,
lit vlterius latebras, hæcq; edidit ore
lto non obscuram, non lucis egentem
rimus, neq; enim vereor iam vera profari
tria, quamuis mihi sint extrema ferenda.
s hunc omnes manifesto numine ferri.
émq; homine, & nosmet nisi fallimus ipsi,
Dei patuit soboles, verus Deus, ille
quem toties afflati numine vates
rum cecinere, nefas quo triste piaret,
nendans genus æterno mortale parenti.
iquet, hoc vltra non in discrimen agendum.
s ope innumeri, quos nox obscura premebat
nibus captos, iucunda luce fruuntur.
ti etiam voces obstructis auribus orti
cipiunt redduntq;, ægris quot redditu venit
erata salus, qui lenta aut membra trahebant
la lue, aut subito correpti corpora morbo:
is etiam (nostis) obita iam a morte reduxit
atos idem in lucem modo Lazarus omnem

Perculit

Perculit, & monstro ingenti permiscuit vrbem
Prò læuas hominum menteis, prò pectora cæca
Non hæc pæonijs succis, non artibus vllis
Confieri possunt, maior Deus intus agit rem,
Maius numen inest. quoties diuina loquente
Incassum contrà stetimus verbísque, dolísque
Instructi? quoties ausi vim tendere inermi
Aut ferro, aut duris nequicquam perdere sax
Nube caua eripuit caput, ex oculísq; recedens
Aligerum se cælesti subito agmine sepsit.
Et quisquam illius certum non numen adoret?
Quid molimur adhuc? quid nobis deinde reli
Quin potius, quando nobis demissus olympo
Auxilio venit. vnà omnes adeamus, ab ipso
Suppliciter pacem oremus commissa fatentes.
Talia perstabat repetens: violentia cunctis
Gliscit, & accensus semper per viscera sensus
Conflatur magis, & sæuos furor aggerat æstus,
Paulatimq; animi turgescunt tristibus iris.
Exarsère omnes: pestis latet intus, & omnem
Eripuit miseris lucem, victísq; veneno
Pestifero nebulas offudit mentibus atras.
Tum demum erumpit, quæ cunctos ira coqueb
Infremuère omnes contra, gemitumq; dedère.
Qualiter ære cauo dum sulfura pascitur atra
Inclusus magis, atque magis furit acrior ignis,
Moliturq; fugam, nec se capit intus anhelans,
Nulla sed angustis foribus via, nec potis extrà
Rumpere, materiam donec comprenderit omnem.

Tu

...eo disclusa volat glans ferrea fumo.
...itus. credas rupto ruere æthere cælum,
...la, & turres procul ecce strauit, & arces.
..., & arma iacēt, latè & via facta p hostes.
...li secus accensi meliora monentem
...unt adytis, atq; extra mœnia trudunt.
...erò Caiphas, vbi facta silentia linguis,
...s sibi quæ sedeat sententia, pandit.
...quidem moror, ô ciues, ꝙ versus ad hostes
...am infando captus perfugerit astu,
...ties summa pro re, pro legibus olim
...t patrijs caput vltrò, ipsumq́; premebat
...ns contra nuper sermonibus hostem.
...est artificis pellacia, vis ea fandi,
...oscunq; velit vertat, superetq́; venenis,
...t hunc credam cælo diuinitus actum
...s venisse auxilio, qui se impius ortum
... Deo canit, ac leges abolere parentum
...iquas cupit, atq; nouos inducere ritus.
...vltrò excidio templi venisse fatetur,
...d nostri monitis olim cælestibus acti
...ensis tantorum operum struxere parentes.
... nouitas, aut religio, qui deniq; mores?
...etiam, ne quid sceleris sibi restet inausum,
...ilegus sontes, & quorum crimina nota,
...equitur venia, haud veritus scelerata subire
...ina, nec festis parcit de more diebus.
...o agite, atq; illi insidias, lethumq́; merenti
...aturate viri: crescentem extinguite flammam,

Ne mox subsiliat victrix ad tecta domorum,
Degustetq; trabes, perq; ardua culmina regni
Subuertet solitis aliter totam artibus vrbem
Seditione potens, populos captabit, & omnem
Subijciet sibi prodigijs fallacibus oram.
Hinc quæ tot nobis annos tam prospera cessit
Religio, euersis actutum desinet aris.
Tum metuo, ne Romulidæ non talia passi,
Quicquid adhuc iuris superest, à gente reposcant,
Et profugos patria iubeant decedere terra.
Vnum pro multis detur caput, vnius omnes
Expiet, ac tutos mors tanto in turbine præstet.
Hoc habet. hæc melior superet sententia ciues.
Hæc illi ob numen dona. hunc reddamus honorem.
Talia fatus erat, furijs stimulantibus intus
Experti, passiq; senes eadem ore fremebant.
Omnibus idem animus, sed qua ratione, quibúsve
Id fieri occultè queat artibus, exquirebant.
Cùm subitò ecce suis clam se furatus Iudas
Improuisus adest cunctis mirantibus, illum
Excipiunt trepidi spirantem immane, locantq;
Sede inter primos, fariq; hortantur, & ardent,
Quid veniat, dubijs animis audire, silentq;,
Ille autem torquens huc flammea lumina, & illuc
Sic fatur: scio vos Galilæi facta furentis
Formidare patres. patriæ quæ legibus affert
Exitium, moliri ideo vos plurima cerno:
Si mihi, quæ posco, promittitis, omnia solus,
Quæ nunc vos frustra exercent, dispendia tollam:

Ill

anus faciam in veſtras hodie incidat vlro.
rat. argenti læti pepigere talenta
na, egregiũ precium memorabile facti,
ttuntq; alacres, atq; extra limina ducunt.
tit montes iterum, ſociosq; remiſit.
propinquabat genti ſolennis, & oræ
dies, veterum cum religione parentum
anes operum ducunt ſeptem ocia ſoles,
domos ouium fœtus epulantur, & acri
ento parcunt iuſſi, properataq; liba
diunt, menſasq; onerant agreſtibus herbis
a veteris memores. hac luce ferebant
yptum priſcos olim cæleſtibus actos
giis magna cum præda exiſſe parentes
ſſos pede iter ſalſas impune per vndas.
ingens tum ſceptriferam concurſus ad vrbem
iq; erat. populiq; omnes ad ſacra fluebant.
effuſa tamen turba huc ſine more ruebat.
m quiſq; ducemq; ſuis, gentemq; tribũmq;
bant comitati, etenim licet omnibus idem
guis, cognataq; orti ſint ſtirpe nepotes,
ies Iſacidæ, paribus ſub legibus omnes,
dit ſe tamen in bis ſenas vna tribus gens,
q; Palæſtinam latè eſt diducta per omnem,
era gens olim multa munita virûm vi,
rentesq; vrbes populis, opibúſq; vigentes.
c autem patriis de finibus exturbati
è omnes aberant, & Caſpia ſaxa colebant,
x de bis ſenis tribus vna intacta manebat,

Alteraq́;, & patria ſeſe tellure tenebant,
Beniamidum gens, atque ipſo domus inclyta I[...]
Ambæ tunc etiam populis opibúſq; vigentes.
Tantum autem imperio adiectã, ceu cætera pa[...]
Contuderat bello, & victricibus hauſerat arm[...]
Hanc quoq; ſeruitio partem Roma alta preme[...]
Sceptra vrbi tantùm ſublataq́; ademerat arma[...]
Linquens ſacra viris, ac leges victor auitas.
Nunc tellus deſerta iacet. tot clara fuere
Mœnia, tot populis pariter cum fortibus vrbes,
Hæ bello, hæ validis quaſſatæ viribus æui.
Vſq; adeò ſæuas ſuperûm pater arſit in iras
Nimbipotens, natiq; necem non paſſus inultam
Non tamen indecorem tantæ ſolatia cladis
Ipſe ſinã antiquã (ſuperẽt modò carmina) terra,
Ne penitus ſeclis obliuiſcentibus ætas
Deleat extinctam pariter cum nomine gentem.
Regem illis ſuperûm proſit regionibus ortum
Vagiſſe, & cælo primùm reptaſſe ſub illo.
Vos ideo aligeri cœtus gens ætheris alti,
Qui leuibus magnum pedibus pulſatis olympum
Nam vos ſæpe polo miſſi peragraſtis & oram,
Et gentis crebri hoſpitio indulſiſtis amicæ,
Eſte duces mihi, dum tota regione vagantem
Raptat amor: longum vos mecum ferre per æuum
Nomina, quæ cecidere, iuuet, deletaq́; gentis
Oppida, & antiquas antiqui nominis arces.
Poſt autem veſtra ſublatus ad æthera penna
Carmine mortales oras, viſúſque relinquam.

V

...s me sublimi sistetis tramite vectum
...uia per superûm loca: me iuuet alite curru
...urea nubifugo mulcentem sidera cantu
...tactas primum ire vias mortalibus ægris,
...t petere insolitam cæli alta è rupe coronam.
...æc olim, audentem ni deserat ætheris aura.
...unc mecum populos percurrite templa petentes.
...on alias illuc aditum est maioribus vnquam
...t numero, & studijs nec tantùm sacra petebant,
...uantum auidos Christi visendi traxerat ardor.
Orti autem à magno primi ingrediuntur Iuda
Per multos ductum reges genus. hæc tribus vsq;
Et numero, & virtute caput super extulit omnes,
Tãtum alias superans, quantũ leo cuncta ferarum
Semina inexhaustis animis, & viribus anteit.
Littorea innumeri Gaza venere, Sabeq;,
Engada deseruere, racemiferosq; recessus,
Vrbis Adulææ sedes, humilemq; Raphean.
Hic Lyde, atq; Selis, ventosaq; Iamnia, & Hippa,
Ascalo, Azotiq; arces, Acharonq;, Sochónq;,
Quæq; fluentisonis Iope perfunditur vndis,
Proiectæ rupes, pontoq; minantia saxa.
Parte alia antiquam ciues liquere Damascum,
Primus vbi (vt perhibent) limo felice creatus
Natus homo est, cæliq; nouas erupit in auras.
Deserirurq; Emaus, Nepseq; exhausta silescit,
Quæsiuitq; suos Aegypti proxima regnis
Anthedon, natiq; Dei cunabula Bethle.
Tum deserta silent & Galgala, Bessuraq; omnis,
Arua

Aruaq;, qua Marethō, qua proxima nubib⁹ ...
Qua Sigoris mirata nurum, dum incendia ...
Respicit, humanos seruasse in marmore vultus
Concretiq; salis subitum traxisse rigorem,
Qua calet Asphaltis flammis infamibus vn...
Ingentesq; palus ad cælum exæstuat æstus
Aëra contristans graueolenti sulfuris aura.
Quondam hîc læta seges, riguisq; rosaria cam...
Nunc stat ager dumis, obductaq; sentibus aru...
Crimen amor malesuade tuum, vim tendere a...
Infandam indigenæ pueris cælestibus olim
Diuina capti facie, & florentibus annis,
Fecissentq;, fuga nisi se illi ad sidera lapsi
Remigio nixos rapuissent præpetis alæ.
Non tulit altitonans pater, atq; vltricibus omne
Inuoluit flammis tractum, immersitq; profund...
Squalet adhuc cinere, & putri latè ora fauilla.
Infœcunda ideo terra, & sine frugibus agri,
Difficiléq; aditus, & inaccessi secessus.
Illic, vt fama est, nitidum florem educat arbos,
Quem cupiunt iuuenes, cupiunt decerpse puellæ.
At simul atq; graui perflante euanuit austro,
Succedunt poma hirsutis asperrima barbis,
Quæ nulli iuuenes, nullæ cupiere puellæ.
Hæc tamen aspectu solida & sincera putares,
Fœda sed illuuies intus, subitoq; fatiscunt
Ad tactū cinefacta, hominum nihil vsibus apt...
Pallida item flauis, cùm vix seges albet aristis,
Dira immaturas messes interficit aura.

Pr...

us hinc ſubeunt populi Simeone creati,
aroën, Molodámq; viri, Scicelegidaq; oram
m frugum, latóſq; vligine campos,
Sipabota colunt, Aſanéſq; biuerticis arces,
; Atharin quõdam generoſos palmite colles,
mona qui, cultisq; erectam in collibus Am,
uos thurilega paſcunt centum oppida Idumes,
áq; odoriferas Arabum vergentia ad oras
e autem Iſachari magno clamore nepotes
reßi delubra petunt, arámq; ſalutant.
is victu facilis, contentaq; finibus arctis.
c adſunt, quos Hermonius ſub vertice paſcit,
rmonius generator apum, generator equorum.
ui Taburi capita alta tenẽt, quibus ardua rupes
armeli domus. hæc rapido gens turbine quondam
ublatum vatem cæli per aperta repente
Vidit flammifero ferri ſuper æthera curru.
Tenſena quos miſit, quos Henada, quos alit Affra
Nobilis, in ſummis ſitientes rupibus vrbes,
Qui Senum, & Reboten liquere, Remetiaq; arua
Vitibus, & variis interſita litora pomis.
At taciti incedunt gens Dani è ſanguine creti
Deiectiq; oculos, deiectiq; ora per vrbem
Templa petunt, qualis, cùm frigora prima laceßũt
Autumnum, nec dum ramis decuſsit honorem
Bruma ſuum, coluber latebras meditatur, iterq;
Fert tacitum lapſu repens per ſaxa quieto,
Sibilaq; ora premit, neq; caudæ ſurrigit orbes.
Iamq; viros triſtes credas, quòd ſanguine ab illo

Prædixere ducem fore pleni numine vates,
Qui genus humanum Christi sub imagine fal
Terreat, atq; hominum vitas, & crimina qua
Deterior fas atq; nefas vbi verterit ætas,
Et rebus feret exitium mortalibus ignis.
Protinus at multis aderit cum millibus vltor
Vera Dei soboles, verus datus arbiter orbi.
Illum nequicquam pugnantem, & vana moue
Turbine corripiens terræ ima in viscera trudet.
Insequitur iuuenum nimbus, genus Asere du
Spicea queis capita obnubit de more corona
Omnibus, & nexæ ludunt per tempora aristæ.
Hi Betagumq;, Hormāq; serūt. his Aphega sea
Illos Ama dedit. illos misere Robææ.
Non numero Arctipus Labanæ, nō Aziba ces
Hos iuxta seram in noctem soliti vrere myrtos
Littoreas ponti gens accola Zabulones
Dona ferunt: pars Ieptaphiles ab sede profecti.
Pars Iedaba venere. Canam hi liquere modo atr
Miratam puras in vina rubescere lymphas.
Hos Nazara tulit, tulit illos ardua Sembros,
Quæq; modo aërias iterum venisse sub auras
Vidit morte obita puerum Galileia Nais,
Millia multa tulit, totidemq; huberrima Dotha,
Aq; suis Nalole, Cathetiaq; alta relicta est.
At quis Nephthalidū numerauerit oppida, et arces
Innumeras quas & Cedar, quas & sacer altis
Fert humeris Libanus cæli confinibus æquus.
Qui celsam Nazona habitāt, qui Nephthalis vrbē

ris, fandiq; potens, fœcundáq; veri
ntem gemino Iordanem fonte salutat.
ūt Galilæa. omnis Samarea penates
ut studio gens tantùm accita videndi.
hac rege satus superûm tellure moratus
e Deum se detexit. miracula rerum
da nunc etiam meminit, meminere Caperna,
tus amisit quæ nomen Graia Sebaste,
thole, eductáq; ad sidera Bessais arce,
uos piscosis Gennesara proluit vndis.
gena verò sacrum genus omnibus ibant
ixti, neq; enim propria his regio vlla colenda
e data est, sed diuersas dux legifer olim
illuc oras æquè est partitus in omnes,
fecitq; sacros aris, próq; hubere glebæ
iugulare dedit pecudes, atq; exta cremare.
t non contentus regnis, sceptrísq; Manasseus,
titus qua trans fluuium sibi iunxerat ampla,
tulit imperium, qua Nepheca, Bersaq; surgunt
natrix, pecorúmq; altrix, & Dora ferarum.
li etiam parent Tenachos, nemorosaque Tebla,
Magedos nulli populis, opibúsq; secunda.
uásque rigat Taphua claris argenteus vndis,
er vbi perpetuum, scatebrísque recentia prata.
uccedunt qui trans Iordanis flumen opima
Arua serūt, tribus ipso etiam deducta Manasseo,
Nec non Gade sati, nec non Rubene creati
Belligero, fratrum cunctorum maximus æuo
Qui fuit, vnà omnes vrbem ingrediuntur, vt olim

Vna etiam ſedem optarunt trans flumen eam
Indigenis quondam regnata gigantibus arua
Argobiæ qui rura colunt, Baſanidaq; oram,
Qui ſaltus Galadina tuos, Ogíque ſubactas
Sexaginta vrbes, Galaticáque oppida, Iabin,
Et Sebamã, Balmémq;, Ramotha, Golãq;, Na
Edrénque, Selcámque, & ſemirutam Cariathe
Hæc tunc nomina, nunc alio ſunt nomine terræ
Tum qui cedrifera paſcunt aſperrima Arimn
Omnes fronde caput tecti, omnes terga veruti,
Qui Boſorim, Rabathénque tenẽt, qui Gaulida
Fortibus exercẽt tauris Bathalıdos oram, (on
Et quos humectat præceps de montibus Arnos
Nec vos tranſierim qui prata feracis Abillæ,
Quique Eleale viri metitis, viridémque Aſero
Seoniámque Eſebon ſaxis horrẽtia regna, (qu
Deſertaſq; Cades, quas Phaſga habet arduus,
Hinc atque hinc Hermus præruptas ſuſtinet vrb
Quas Abaris, cuius nimboſo è vertice quondam
Paſtores admirati videre morantem
Iordanem ingenti ſubſidere mole coacta
Vndarum, & curſu cedentia flumina retro,
Dum domus Iſacidum promiſſa capeſſeret arua.
Poſtremi ſubeunt aduecti è ſede propinqua
Beniamidæ, datæ ſorte quibus lætiſſima tellus,
Maxima vbi & Solyme totius regia gentis,
Altáque Iarephile, Luzæq; binominis arces,
Quæq; modo quarta regem iam luce ſepultum
Bethane obſtupuit reuocari ad munera vitæ,

...la, & Samare, & lenticiferæ Gabaothæ,
...festa feris: ideo exuuiásque luporum
...incedunt iuuenes, canibúsque fatigant,
...pire plagis iuuat vsque, & frangere syluas
...e adeo aßiduo venatu mane recentes
...stant humeris prædas, quas vesper olympum
...it vbi, gaudent partiri, epulísque fruuntur,
...ie inter sese per agros conuiuia curant.
...e ...dsunt, queis Maspha domus, quibus arduus
...iles colles, ac scabra crepidine terga, (Hemen
...quære Recen, celsásque Berothidos arces,
...; Silum quondam gaudentem paupere tẽplo,
...ogumq; Helephõ, Auinq;, Amosãq;, Selãq;,
...que vlulata Rhamæ paßim Rachellidos arua.
...Gabeone domo, quique Hierichunte profecti.
...igenas est fama viæ, aßiduéque meatus
...itum vidisse diu considere Solem
...perio ducis, atque diem decedere serum,
...inter facie egregia puer altior ibat,
...i prisco genus à Saulo, noménque trahebat.
...m tum illum vates vno omnes ore canebant
...æstanti clarum eloquio factísque futurum.
...uantis ille tamen mentem caligine pressus
...nostros odiis primum, furiísque feretur?
...mnipotens aderit pater: & se pectore toto
Altius infundet iuueni, excutiétque furorem.
...rotinus afflatus diuinitus ætheris aura
...mplebit terras monitiis, latúmque per orbem
Mortales meliora docens ad sacra vocabit,

Nec lethum horrescet pro religione cruentum
Iam duodena tribus magnæ successerat vrbi
Ipse etiam templo vt solitos inferret honores,
Munere nec tali tam læta luce careret,
Affatur socios CHRISTVS:*lux sacra propin*
Omnis se dapibus festa domus apparat vrbe.
Ecquis erit vestrûm, primus qui ad mœnia ter
Si quis forte opibus fessos inuitet abundans,
Nos quoque vt ante meos obitus, ac funus ac
Solennes epulas celebremus, & annua sacra?
Nec longe quærendus erit puer obuius vltro
Vrnam humero, lymphasq; ferens de fonte rec
Quò tendat gressus, aut quò sese ille receptet,
Obseruate, locúmque acie capite vsque sequendo
Limina vos eadem accipiant, tectúmque subite
Tum dominum affati corã, hospitiúmque roga
Exiguam sacris sedem, nostrum edite nomen.
Tectum auratum, ingens, pictísque insigne tap
Protinus ostendet structas ibi ponite mensas.
Ipse adero, atque eadem socios ad limina ducam.
Dixit. Ioannes *mandata, Petrúsque facessunt,*
Et mœsti magnæ succedunt mœnibus vrbis.
Ibant incerti, atque oculis procul omnia obibant,
Cùm per vrnã humero gestãs lymphamq; recenter
Vicino veniens de fonte occurrit: eum vsque
Seruantes gressum ferret quacunque sequuntur,
Quásque subit, subeunt ipsi quoque protinus ædes.
Huc atauis clarúsque Simon, & prole beatus
Septena sese semper referebat ab agris,

Siquan

ando caris cum gnatis viseret vrbem.
que illum potius campis, rurique iuuabat
re, ciuiléſque procul contemnere honores.
ræ illi nemorum cordi, riuique ſecantes
lia, quæ centum diues vertebat aratris.
grauis argutáſque fides, & carmina amabat
nnis in ripis, aut fontem propter amœnum.
at enim cæli numeros, menſúſque, viáſque.
e Deo plenus porro ventura canebat
gricolis, quid Sol, quid menſtrua Luna pararet.
óque, pluuiæque docens prænuntia ſigna.
m ſacris intentam igitur conceſſerat vrbem,
de more dies feſtos celebraret auito.
ímque alia famuli menſas, & dona pararent
te domus, veterum facta ipſe canebat auorum,
nc citharæ leuibus digitis, nunc pectine eburno
rcurrens molli attactu vocalia fila.
acipue à prima reuocabat origine, quænam
s ex more epulas, atque hæc ſolennia priſcæ
elligio intulerit genti verum ecce canenti
nprouiſus adeſt Petrus, & ſacra carmina rũpit:
ex ait eſt nobis, quo nuſquam iuſtior alter,
Aut pietate prior, Chriſtum omnes nomine dicũt,
s tua nos vltro ſupplex ad limina mittit.
xiguam ſacris ſedem, menſíſque rogamus.
tis ille auditis gauiſus nomine tanto,
Imperat haud hærens animo tectum omne recludi
Hinc hilares totis adolere penatibus ignes,
Et pingui ſuffire Arabum iubet atria ſilua,

Inter

Interiúſque viros media in penetralia ducit.
Inde locum oſtendit mira teſtudine pictis
Aulæis circumuelatum, oſtróque rubenti.
Luxuriant ſola ſtrata, nitent argentea eburn
Fulcra toríſque, ſcyphiq;, auróque è ſimplice l
Et paßim domus, argentóque, auróque renide
Atq; hæc deinde refert: nō hoc mihi nomē ad a
Nunc primum venit, illius ſed cognita fama
Iampridem virtus, neque enim mihi cernere co
Fas fuit, aut vocem diuinam hauſiſſe loquentis
Adueniat: placidus tectis aſſueſcat amicis.
Vos hîc expectate. viros, qui exacta reportent
Omnia, dimittam, meáque illum ad limina du
Atque vtinam libeat longum his in ſedibus ol
Degere, & hoſpitij dignetur nomine tectum,
Quod noſtros iuuet interdum memorare nepotes
Hoſpitibúſque locum felicem oſtendere ſeris.
Interea aduentu veſtro intermiſſa ſequamur
Carmina, & antiquos patrum reputamus honor
Dum nigra roriferis nox terras obruat vmbris.
Sic ait, ac neruis ſocians concordibus ora
Obloquitur numeris. quæ concinit, ordine picta
Cuncta putes, aut textilibus ſimulata figuris.
Nempe Paretoniis cantu deducit ab oris
Iſacidum genus, arrepta maris æquora virga
Vt profugum dux ſindat, aquasq; impune per altas
Vt ſine nauigiis ierint pelagíque profunda
Sicco calcarint pede. nanque induruit humor
Aridus, & liquidas late eſt via ſecta per vndas.

Ater

[E]rgo tota ex Aegypto curribus hostes
[Qu]adriiugis vecti instabant fulgentibus armis,
[Qu]ae pios canit emenso pelago alta tenere
[Lit]ra, littoreisque metu se condere siluis.
[Nul]la mora est, iterum telo tellure recussa
[In]no redeunt in se maria ecce refusa.
[Qu]ae media ingenti dirimebat semita tractu.
[Tum] hostes ruere, & salsis in fluctibus arma,
[Ar]maq;, quadrupedesq;, & corpora mersa virorũ
[Pr]inceres magis, atque magis subsidere in vndis
[In]super & absumptos velut euanescere currus,
[Qu]i medij extabant, medios salis hauserat æstus.
[A]ddit, vt omnipotens rerum sator æthere ab ipso
[Pa]uerit in vasta gentem regione locorum
[E]rrantem dape cælesti miseratus egenos.
[Ce]rnere ibiq; putes epulas niuis instar ab æthra
[D]efluere ad terram subitas, cœtúsque paratis
[A]ccinctos dapibus latis epularier aruis.
[P]roinde etiam duras cautes pulsabat eadem
[D]ux cælum aspectans virga, cùm protinus amnis
[P]rosilit, & dulcem saxa erupere liquorem,
Atque hausere nouis populi de fontibus vndam,
[Q]uos sitis ex longo collecta vrebat hiantes.
[Tu]m canit, vt primus Solymorum conditor arcis
Dona laboratæ frugisque recénsque repertis
Pocula plena meri obtulerit campestribus aris,
Cespite quas viridi, sectáque extruxerat orno,
Atque ea dum intentis hauribant auribus omnes,
Haud rerum ignatus Christus de montibus altis
Cesse

Cesserat, infensaq; iterum successerat vrbi.
Et iam decliui cùm Sol properaret olympo,
Hospitis intrauit socijs comitantibus ædes
Regifico instructas luxu, dapibúsque paratis
Discubuere omnes. vnà inter dirus Iudas,
Dißimulans sedet, & vultu mentitur amorem
Iámque heros puras fruges properatáque liba
Accipiens, frangénsque manu partitur in om
Inde mero impleuit pateram, lymphâque rece
Et laticis mixti diuum sacrauit honorem,
Spumantémque dedit socijs, mox talia fatur:
Corporis hæc nostri, hæc vera cruoris imago,
Vnus pro cunctis quem fundam sacra parenti
Hostia, vt antiquæ noxæ contagia tollam.
Vos ideo, quoties positas accedere mensas
Contigerit, sacrásque dapes libamina iussa,
Funeris his nostris mœstum referetis honorem,
Et nunquam istius abolescet gloria facti.
Nec plura, ex illo mox seruauere minores
Hunc semper ritum memores, arisq; sacramus
Sinceram cererem, & dulcem de vite liquorem
Pro veterum tauris, pecudum pro pinguibus ex
Ipse sacerdotum verbis eductus ab astris
Frugibus insinuat sese regnator olympi,
Libatúrque Dei sacrum cum sanguine corpus.
In summos hæc relligio successit honores.
Ergo vbi pulsa fames socijs, sese ocyus heros
Exuit insignem tunicam, & mantilibus albis
Succinctus poscit flammis vndantia ahena,

Tu

elidam irrorans dextra , læuáque sonoris
tans labris feruentem temperat vndam.
genibus positis Petro,reliquisq; suorum,
a quãquam ille attonitus nouitate recuset,
edibus lymphas,& molli siccat amictu
ruus, sociis linquens imitabile factum.
gemitus imo ducens de pectorefatur
ibi summa dies socij,quamq;ipsi propinquam
ixi toties,nox illa aduenit acerba,
inquam,& moriens genitoris iussa capessam.
erit vestrum(vix ô vix credere tantum
celus)insidiis prodet qui me hostibus vltro.
d me animi fallit:furias iam perfidus ille
ipit,insidiásque animo meditatur auaro.
ietas mea magna,mei meruere labores.
tamen ipse diu pulchro lætabere facto,
squis eris. satius, si nunquam lucis amorem
tasses,dulcis nec vitæ limen inisses.
vos este pij,inque vicem (quæ exẽpla reliqui)
er vos aliis alij parete volentes.
nmissisq; animis fastus abolete superbos.
n erebi in tanto cessabunt cardine diræ
tras potestates præuertere corda timore.
uigiles quæso iam custodite,proculque
nsulite,hîc animos,atque illos promite sensus,
os toties mihi polliciti , ne cedite pesti
s seruate viri noctem non amplius vnam,
xtemplo turbati omnes, gemitúmque dedere,
uspensi quem cæcum adeo,furiisque subactum

Ore premens signet venturi præscius heros.
Quem senior tali aggreditur sermone precand[i]
O cæli decus, in quenquam tam immane putãdũ
Posse scelus cadere? quisnam fœdissimus ille?
Faxo hodie nunquam nobis illudat inultis.
Non adeo effugit cum sanguine viuida virtu[s]
Pulsa annis, nec dextra mihi tam frigida lang[uet]
Sic ait, & pariter vagina liberat ensem.
Dux autem signis manifestis prodidit hostem,
Sed cunctis mentem eripuit, voluitque latere,
Donec res perfecta. dehinc hæc edidit ore:
Imo omni ex numero mihi nemo hac nocte supre[mus]
Vestrum non infidus erit, solúsque relinquar.
Tu quoque, magnanimo cui nunc ea copia fand[i]
Sub tecto, atque amplis tendis super æthera dicti[s]
Omneis irritans ventos, omneísque procellas,
Hinc atque hinc circunfusos vbi videris hostes
Me capto quæres latebras, iaciésque salutem
Mendaci in lingua, pedibúsque fugacibus acer.
Atque vbi curriculo mediam nox humida meta[m]
Attigerit, ter me tibi notum ille ipse negabis
Futilis, incutiétque metus tibi fœmina inermis.
Dixerat. ille animi robur magis vsque, magísque
Spondebat, turpíque metu impenetrabile pectus.
Fœda alios seruet fuga: nec tu me antè timoris
Argue, quam terga vrgenti dare videris hosti.
Quò te cunque feres, adero. sequar vltima tecum.
Nulla tuis poterit me vis abiungere rebus.
His Deus exactis mensas, vrbémque reliquit,

...m sociis pura sub nocte virentes
...ulit in colles olea, & loca sola petiuit,
...omnes secum iussit vigilare, sed illi
...uis noctisque diéque laboribus hausti
...oterant inuictum oculis defendere somnũ.
...di in summo recubantes æquore saxi
...m toto proflabant ore soporem.
...a curis confectus tristibus heros
...li velut oblitus se semine cretum
...nos animo euentus, indigna labanti
...icia, atque genus lethi versabat acerbum,
...bátque: id enim matris de corpore traxit,
...æcunque hominum mortalia pectora terrent,
...tiam hæc eadem mortali corde paueret.
...s immota tamẽ, virtúsque inuicta manebat.
...iterũ, atque iterũ genitorẽ affatus, & ambas
...cælum tendens palmas hac voce rogabat:
...ipotens talin' pater ô me funere obire?
...e aliena malis tantis commissa piare?
...e me informi letho, & tua flecte seuera
...silia in melius, duròsque auerte dolores,
...men id fixum sedet, atque hæc certa tibi mẽs,
...c generi humano gnati nisi morte sequestra
...caris, non fas orbis me deesse saluti.
...vltro: crimen generis commune refellam.
...xerat, atque graues curas sub corde premebat
...lta agitans: toto simul ibat corpore sudor
...ruptus, simul & sanguis, vel sanguinis instar.
...ce autem effulgens subito dilapsus ab axe

Stelligero pictus iuxta puer astitit alis
Dicta ferens patris, in tanto solatia rerum
Turbine, mulcebatque ægrum, curasque leuabat
Abstergens toto fluidum de corpore rorem.
Hortator verò, scelerisque inuentor Iudas
Composito interea vocat hostes vertice ab alto,
Séque vltro comitem atq; ducē venientibus offe
Ergo adsunt improuisi illum in vincla petentes.
Longius æra micant tremulai lumine lunæ.
Iam clypei resonant, iam ferri stridit acumen,
Pinguiáque exuperant noctem funalia longo
Ordine, multifidæque facies, quas vnguine supra
Obduxit manus, & ferro inspicauit acuto,
Fit strepitus: vasto circum mons vndique pulsu
Armorum sonat, atque virûm clamoribus omn
Quos his nil trepidus compellans vocibus heros,
Heus, inquit, iam state viri, quem quæritis, adsum
Quo ferrum, flammæque? palam conspectus in vrb
Conuentu cecini magno præcepta parentis,
Cur non vnà omnes vos tunc tenuistis inermem?
Ista sub obscurum noctis cur agmina cerno?
Quod si me tamen ad mortem deposcitis armis
Insontem, & vobis adeo obstat gloria nostra,
Hos sinite illæsos. nihil hi meruere, nec ausi,
Tantum dilecti comitis mandata facessunt:
Vnus ego vestras explebo deditus iras.
Hæc ait, & bis se quærentibus obtulit vltro.
Illi autem ad vocem toties (mirabile visu)
Procubuere, solóque ingentem fusa dedere

Arma

t sonũ, atq; oculis subito nox plurima oborta
gunt tandem sommo, vinoq; grauatus (est.
niles, hærentq; obliti, donec Iudas,
usquam somno noctu se strauerat illa,
dedit manifesta, hostiq; obiecit amicum.
q; pij scelus id prætexens nomine amoris
osuit sese, & ficto dedit oscula vultu.
olum præsensit, & hæc presso edidit ore:
verò meruit comitum fidißime noster
a amor? tanton' scelere vlla ad præmia tēdis?
d equidē hæc tecum pepigi cōmercia quōdam.
ea fatus erat, cùm circumfusa iuuentus
a ruit, densaq; omnes indagine cingunt.
aliter, quàm coniectum cùm in retia rara
uum, aut fulmineis metuendū dētibus aprum,
torum circum sæuit manus, ilicet hastas
nminus agglomerant certatim. ad sidera voces
diq; eunt. roboant montes clamore propinqui.
iuuenem obsessum longe fulgentibus armis
ua cohors præmere, atq; omnes incūbere inermi,
i prensare manu, his stupea vincula collo
ijcere, & nunc hûc nunc illûc ducere captum.
erfurit ante alios, & sese turbidus infert
alchus Idumæis missus captiuus ab oris.
Nulli ferre manum, nulli contendere suetus.
Non ea vis illi, non tanta in pectore virtus.
Verùm, vt se Caiphæ præstātem ostendat in armis,
Cui datus hærebat famulus, nam tuta videbat
Omnia, & audenti nullum hîc obstare periclum,

Audet, cedentémque vltro petit improbus hos[...]
Ventosam ne quicquam acuẽs in iurgia lingua[...]
Et vix ille suas tumefactus corde capit spes.
Nõ tulit hoc præceps animi Petrus, arripit ens[...]
Et super incumbens inhonesto vulnere tempus
Occupat, ac patulam dicto ocyus amputat aure[...]
Quod Deus aspiciens subito dextramq; tetendit
Decisamq; ab humo madido cum puluere parte[...]
Sustulit, applicuítque manu medica, vnde resec[...]
Affixitq; loco: nullo hæsit fixa dolore, (e)
Vlla nec apparent vestigia vulneris vsquam.
Mox socium increpitãs vim dextra arcere volen[...]
Condere tela iubet, vetito neq; fidere ferro.
Ni faciat, senior nequicquam magna locuto
Strictum ardens illi per costas exigat ensem.
Non istis opibus, non istis nitimur, inquit,
Viribus. est genitor, qui me si funere acerbo
Eripere, & fuso nati sine sanguine vellet
Placari generi humano, centum agmina posset
Cælicolûm, mihi centum acies summittere ab arce
Siderea, infensum qui cœtum hunc ense trucident.
Militiámne adeo superûm, pugnatáq; bella,
Atq; potestates varias, & nomina nescis?
Nunc sine me imperijs magni parere parentis,
Quæ me sola premũt. hominum nil demoror arma.
Talibus auditis senior vix desinit iræ
Inuitus, veluti aspexit si forte magistri
Assuetum imperijs ceruum media vrbe Molossus,
Syluestrem ratus insequitur. vix voce coërcet,

Venator

[...]ator rabido instantem ceruicibus ore.
[...] sponte sua victum, nec viribus vsum
[...]ipiunt cũcti (heu, species indigna) trahuntq;
[...]alidum, & dictu lapsantem immitibus vrgẽt.
[...] pater omnipotens superûm regnator olympo
[...]n lentus cernis, nec cælo tartara misces?
[...]uando horrificum dextra iaculabere fulmen,
[...]unc immoto facies innubila mundo est?
[...]lere iam rupto rerum confusa laborent,
[...]tq; repente elementa ruant, ruat arduus æther.
[...] tua dextra vacat? cur non face terra trisulca
[...]n fumat? quos flamma vorax seruatur in vsus?
[...]n genus humanum, non tanti regia cæli
[...]ultibus supplenda choris, non aurea gens quæ
[...]ox hinc se tollet pietate insignis ad astra.
[...]e nostri tanto te cura incendat amore,
[...]ctari vt tali patiaris turbine natum
[...]nigenam, desertũ, inopem, atq; extrema ferentẽ.
[...]iffugêre metu comites, syluísq; teguntur,
[...]umiferi vt suis aduentu, sæuiq; leonis
[...]emianimes: passim insequitur ferus hostis euntes
Aspiceres hunc iam captum, iam veste relicta
[...]lapsum manibus rapido petere ardua cursu,
[...]llum speluncas, & sicubi, operta subire
[...]er syluam loca, saxorúmque in fornice condi.
Nec mora, nec requies, cursu nemora auia feruent.
Et vasto intonsi colles clamore resultant.
Iamq; sacerdotis summi tecta ampla subibant.
Protinus hûc tota passim concurritur vrbe.

Primores adſunt procorum, pœnáſq; repoſcunt
Vni infenſi omnes, atq; illum torua tuentes
Perterrent, vinctúmq; minis crudelibus vrgent.
Tum gentis primus Caiphas ita deniq; fatur:
Res hodie bene geſta viri. non artibus vllis
Infandum euaſit caput, illi nulla ſuperſunt
Effugia inſtaurãdi animi, & quod reſtat, agendũ
Nunc eſt illa dies qua gloria maxima ſeſe
Oſtendit nobis. ſed opus properantibus aſtu.
Accipite, & linguis omnes, animíſq; fauete.
Nulli fas noſtrum quenquam demittere morti.
Romani ducis arbitrio ſtat quiſq; cadúve.
Quæramus lethi cauſas, & crimina primum,
Inde ducem inſtructi verbis adeamus, vt ipſe
Audiat, & morti indefenſum deſtinet hoſtem.
Sic ait: hinc captum alloquitur: tu ne ille ſupremi
Vera Dei ſoboles, verus Deus, æthere ab alto
Quem vates oriturum orbi cecinere priores?
Per Patris obteſtor numen, qui ſidera fulcit,
Fare age, ne te diſsimula quærentibus vltrà,
Diſcuſsíſq; palam qui ſis nunc nubibus ede,
Nec te diuino ignari fraudemus honore.
Dixerat. ille autem in medio defeſſus, inermis
Conſpectu paulum ſuſtollens lumina fatur:
Sum quod ais, qui me ſtudio tentatis inani
Hæc eadem toties ſcitati? parcite tectis
Inſidijs, victiq; dolis deſiſtite tandem.
Ipſe palam fateor, nec iam mora longior obſtat,
Cum mihi ſublimis cedet plaga lucida olympi

Regnanda.

da. ætherea iam iam cernetis in aula
xum dextram patris omnipotentis, & inde
erum terras petere aspicietis eundem
tem clara in nebula, quem mille sequuti
e auratis impellent æthera pennis.
dicta, humeris sibi cùm de more sacerdos
ndẽs tunicã inquit eget quid lucis adhuc res
s tot claraę palam scelus ipse fatetur.
Deo quicunq; audet se fingere natum,
iura iubent mulctari funere acerbo?
, ferte moras, Romani ad præsidis ædes
pite hunc iubeo, meritásq; reposcite pœnas.
a casu Petrus perculsus iniquo
quitur mœrens, longeq; obseruat amicum.
; sub ingentis deuenerat atria templi,
t sacerdotis magni, solúsque sedebat
is, inops animi ante fores nocturnus apertas.
erua, domus cui curæ ianua herilis,
uod erat rata, tu ne etiam fugis, inquit, & isti
tus eras scelerum consors, ideóq; per vmbras
lorator ades, quando omnia nocte quiescunt?
iguit Petrus ad vocem formidine turpi,
túsque sui est (quæ vitæ tanta cupido?)
c iam scit subita turbatus imagine rerum
id faciat, quo se vertat, quas aduocet arteis,
alis vbi dulci virgo decepta sopore
uula, quàm mater campis ignara reliquit
solis abeunte die sub tecta reuertens,
nfestim rupto circum tulit humida sommo

 Lumi

Lumina, nec comites, nec matrem conspicit vs
Sed loca sola metu videt exanimata, viarū
Immemor, atq; horrere nigra circum omnia n
Talis erat miser ille animo confusus, & hæres
At cari nomen tandem abiurauit amici,
Pro quo sponte neci modò se deuouerat ardens.
Quin etiam, quo se tegeret, succedere tecto
Hostili tulit, & famulis se immiscuit amens.
Nec latuit tamen illum omnes inimica tueri
Suspectum, & latebras verbis vrgere fouentem.
Terq; adeo obiectum nomen, patriamq; magistri
Audierat, ficto ter dißimulauerat ore,
Cùm matutino mediæ iam noctis abactæ
Edebant cantu cristatæ signa volucres,
Auroram in tectis solitæ acri voce vocare.
Tum monitus verborum heros quæ extrema can
Ingemuit, rupitq; imo suspiria corde, (ba
Et penitus duru tristi dolor oßibus arsit.
Tum sese miser incusans, turpemq; timorem,
Erepsit furtim foribus, solúsque per vrbem
Totam illam ingemuit somnis sine munere noctem
Menti caniciem demissam in pectora vellens.
Quin illum hāc perhibēt mox sēper flesse sub hora
Admißi memorē dum vixit. cum æthera pandēs
Sæpe oriens solis, sæpe ater vesper in antris
Inuenit luctu indulgentem, eademq; querentem,
Dum nulla admittit mœsto solatia amori.
Deserti subeunt monita vsq; nouißima regis,
Ac se perculsum muliebri voce recursat.

Et

[illegible]mpus erat, cùm nondum Aurora relato
[illegible]lbentes cæli discriminat oras.
[illegible]eum vinctis manibus post terga trahebãt
[illegible]ad sedem, quo crimina quæreret ipse,
[illegible]nes arbitrium, & mortis dãnaret acerbæ.
[illegible]eam frenebat tempore missus
[illegible]mperio Tiberi Pilatus opimam
[illegible]insigni Romanus origine gentis,
[illegible]būda manus trepido est aggressa tumultu
[illegible]ns. hunc dede neci, trahe fige merentem
[illegible]autorem scelerum, fraudumq; potentem.
[illegible]bra ingeminant, densiq; ad limen inundãt.
[illegible]em iuuenis procero in corpore fixos
[illegible]sque oculos, intentusq; ora tenebat.
[illegible]um illi dulcis flos prorsum euanuit æui)
[illegible]um speciem, insolitos miratur honores
[illegible] expleri nequit, hunc è stirpe fatetur
[illegible]diuûm, aut saltẽ magnorũ è sanguine regũ,
[illegible]m sortem capti miseratur iniquam,
[illegible] fauet, tacitusq; agitat, siqua potis illum
[illegible]e eripere, & ruptis exoluere vinclis.
[illegible] sic alloquitur: quæ te commissa fatigant?
[illegible]age, qui casus? vnde hæc effusa repente
[illegible]estas tibi? num tantis scelera impia mersum
[illegible]cuêre malis? an diuûm tristior ira?
[illegible]e domo? quo te memoras è sanguine cretum?
[illegible]t quibus aspiras sceptris? quæ debita regna?
[illegible]stus ad hæc paucis: non huc ego criminis ergo
[illegible]rahor: haud turpi mihi mens obnoxia facto.

Sed

Sed Patris, immensi cæli cui regia paret,
Iussa sequor, nec regna moror mortalia, quæ
Haud equidem clara me regum è stirpe neg
Hæc tantum. ille autē admirans decus oris ho
Nunc hoc, nunc illo sermone affatur, & omn
Explorat: sed responso non ampliùs heros
Dignatur sæuo curarum exercitus æstu.
Tandem illum dux, vt turbam cōpescat acerb
Seruari iubet, atq; domo interiore recondit.

M. HIERONYMI V
DÆ CHRISTIADOS
LIBER III.

FAma volās iam finitimas impleuerat vrb
Exceptum insidijs heroa, dolisq; suorum:
Obscurus tamen atq; incerto autore vagari
Rumor adhuc, nec dū matris penetrarat ad aur
Cuncta licet nunquam illa animo secura timere
Præsago: nempe audierat, vatumq; tremenda
Terrebant monita, pro libertate piorum
Natum sponte sua subiturum funus acerbum.
Ast vbi Iosephus senior præsensit (ei olim
Alma parens fuerat superûm concredita iußu)
Nazaren linquens Solymorum se intulit vrbi,
Vix introgressus videt omnia feruere multo
Concursu populi sublustri nocte per vmbras,
Mœniaq; ingenti misceri tota tumultu.

Ecce

...tem elapsus manibus, telísque cohortis
...annes pallenti tristior ore
... : sed vix amens agnouit amicum,
...epidat, casúsq; animo ducis hæret acerbus.
...or: heus siste gradum, quò te rapis? inquit:
... nostræ loco? sine te nunc vester vbi dux
...eo satus? aut strepitus quis tantus in vrbe?
...i non fallunt pauidam præsagia matrem.
...llum autem iuuenis complexus, & hærens
... fundebat lacrymas, gemitúsq; ciebat.
...pauca refert nostra heu spes occidit omnis,
...bsumpta salus. dux fœde carcere captus
...tur: inuidia primores vrbis in illum
...ant, pœnásq; graues cum sanguine poscunt.
...nnes petiere fugam terrore subactis.
... vbi est? miseræ ne adeo iam nuntius aures
...t? hîc vtinam tecum nunc afforet ipsa.
...s aspiciens lacrymas gemitusq; parentis
...an indigni casus miseresceret vltro.
...men libet, ac pacem, veniamq; precari,
...uli inuidiam, atq; odium crudele profari.
...emorans gressum Syriæ rectoris ad ædes
...it ei senior comitem se iungit, & ambo
...lunt pariter tristes, ceu forte boues cum
...icola amisit pauper, quos hostis abegit
...pulatus agros, quæsitum protinus illos
...rum iter ingreditur. natorum maximus olli
...mes, hic illic sæpe ambo ignota per arua,
...os forte suis similes videre vagari,

Subsi

Subsistunt flentes, atq; auia questibus imple
Haud illi secus, & iam ventum ad limina te
Quod regum quondam fuit antiquissima sed
Cùm res incolumi regno Iudæa maneret,
Sed tum Romulides oræ moderator habebat.
Feruere cuncta vident strepitu, patrésq; sub i
Vestibulo ante fores dissensu tendere magno,
Iamq; sacerdotes paulatim cedere ab aula
Romano velut infensos, ac dira minantes.
His animum arrecti paulum lenire dolorem
Incipiunt, rebúsque aliquam sperare salutem;
Atq; ita Ioannes: mihi se nonnulla aperit spes
Solue metum, atq; virum pro nato affare, Deiq
Dissimula sobolem, & causas innecte precandi
His dictis, pariter succedunt ædibus ambo,
Atq; ducem senior, qui re suspensus eadem
His super in medio procerum consulta rogabat,
Alloquitur genua amplexãs, suppléxq; precat
Optime Romulidum, quem clari rector olympi
Iustitia voluit Syriam frenare superbam,
Parce pijs, sæuumq; hominum compesce furorem.
Hinc ratio penitus sublata est vi geritur res.
Illi ego sum genitor, quem primi gentis in vnum
Coniurant omnes, & ficto crimine terrent:
Iamq; tibi, vt scelere ante omnes immanior vnu
Traditus, immeritas quo pendat sanguine pœna
Illum autẽ virtus tantum, & benefacta per orbe
His mersêre malis sua, dum gens effera laudis
Inuidet eximiæ, nec fert surgentis honorem.

orabat. largo ſimul imbre rigabant
s lacrymæ: placido quem Pontius ore
t, atque ambos verbis ſolatur amicis,
úmque ſenem molli locat ipſe ſedili.
ac deinde refert: vt vos hic tẽpore adeſtis
nec enim forſan veniſſe pigebit.
lò vera mihi ſcitanti ediſſere pauca
ater haud veritus. fidei te credere fas eſt
neæ. cælum & cæli vaga ſideræ teſtor,
o mihi cura tui eſt nunc maxima nati,
tibi mente agito incolumẽ ſeruare furorẽq;
iẽ, vt potui, compreßi gentis iniquæ. (res)
ge, (nãq; mihi haud nũc primũ venit ad au
fortuna viro, vnde domo, quo sãguine cretus,
uum, matriſque genus: non illa creatus
humili, mihi ſi verum mens augurat: vt ſe
ſu gerit? vt vultúque & corpore toto eſt
ana maior ſpecies? vt lumina honorum
a? vt regifici motus? verba inde notaui.
mortale ſonat. ſenſi illo in pectore numen.
t certe Deus ille, aut non mortalibus ortus.
ite vos: nam me ſcitantem auertitur ipſe,
vix reſponſo tacitus dignatur amicum,
temptórque illi eſt animus lucíſque, meíque.
s dictis ſenior pauliſper ſubſtitit anceps,
ne vltra tegeret quærenti, an proderet illi
Diui genus, & verum ſine fraude parentem,
m breuiter comes admotus ſic fatur ad aurem:
egia progenies, Nymphæ dignate ſuperbo

Coniugio, quid adhuc hæres? absiste vereri.
Omnia sublatis aperi iam nubibus vltro.
Pone metus, & rumpe moras. video omnia ti
Dixerat ille igitur missa formidine cœpit:
Dicam equidē, nec dux tibi magna arcana
Sed, quando genus insedit cognoscere nostru
Id primum, neq; te suspensum ambage tenebo.
Quamuis res inopes opera ad fabrilia versum
Exercent, tamen est mihi regum à stirpe propa
Admotumq́; genus superis, clariq́; parentes.
Principio innumeræ pater Abras gentis, & a
Maximus ille tuas non, vt reor, effugit aures,
Qui generi legesq́; tulit, moremq́; sacrorum.
Isaconhîc dedit. Isacides Iacobus ab illo.
Bis senos qui mox proceres genuit, quibus omn
Nostra domos in bis senas gens secta, tribusq́; e
Hos inter pietate olim quàm maior Iudas,
Tam sese sobole egregia superextulit omnes,
Iudæamq́; suo dixit de nomine terram.
Hinc (licet in medio series longissima patrum)
Dauides ortus, regum pater, vnde meorum
Per bis septem exit genus actum ab origine rege
Verum longè aliud iuueni genus: ille parentes
Quamuis mortales mortalibus editus oris
Dignatur, tamen est Diuo cælestis origo,
Estq́; Deo genitore satus, gaudetq́; parente,
Cui mare veliuolum, cui tellus paret, & æther.
Illum autem aëreas in luminis edidit auras
Nunquam mixta viro mulier, fœtaq́; remansit.

…itas, olim vt vates cecinere futurum.
…ater omnipotens fœcunda de super auras
…tam impleuit: tumuit diuinitus aluus.
…verò genitor vulgo sum creditus ipse,
…ita res mihiq; alma parens accredita tantū,
…m animi posset curas, durumq; laborem
…i, mox me famæ, niueoq; pudori
…mens, eadem dignata est nomine veri
…gis immeritum, nec tali munere dignum.
…rat (vt reuocās rē cunctā ab origine pandā)
…as inter virgo pulcherrima nymphas
…m optata procis (Mariā dixere) parentum
…a progenies. vrbe edita Nazaræa,
…autem æterno præ virginitatis amore
…at & thalamos: & se sacrauerat aris.
…na tamen grandæua parens haud nescia vatū
…aq; venturi è gnata præuiderat olim
…giam factis sobolem, regemq; futurum,
… populos magnos magna ditione teneret.
…cælo fixum esse, pios id prodere vates.
…è illam in somnis monuit vox missa per auras
…gere connubio natam, generosq; vocare.
…nq; erat apta viro, tam nubilis, hactenus autem
…stulerant superûm monitis parere parentes,
…m media ecce iterum sublimes luce per auras
…x audita: viro properate ô iungere natam.
…ec generi longè optandi de sanguine vestro
…uerantur de more. omnis mora segnis abesto.
…nimuò paruam vulgatur fama per vrbem.

Tum consanguinei pulchræ spe coniugis omn
Conueniunt iuuenes: complentur virginis æde
Ipse etiam patri consanguinitate propinquus
Accessi, quanuis æui maturus, vt ipsi
Aequæuo natæ ob thalamos gratarer amic
Stabant innumeri forma, atq; ætatibus æqui
Florentes, cælum cui munera tanta pararet
Incerti. & sortem sibi quisq; optabat amicam
Dum spes ambigua, dum turba ignara futur
In secreta domus omnes euasimus altæ
Tecta, vbi Ioachides numen placare solebat
Virginis ore pater fuit ara veterrima, nostræ
Quam gentis primi posuere, metuq; sacratam
Tercentum totos ataui coluere per annos.
Hanc humiles circum, & prostrati fundimur o
Orantes pacem supero, superumq; parentem,
Det signum cælo placidus quem poscat ab alt
In medio astabat lacrymans pulcherrima virg
Flauenteis effusa comas, demissaq; largo
Rorantes oculos fletu, pudor ora pererrans
Cana rosis veluti miscebat lilia rubris.
Qualis virgineos vbi lauit in æquore vultus
Luna recens, stellis latè comitantibus orta
Ingreditur gracili cæli per cœrula cornu,
Talis erat virgo iuuenum stipata corona
Multa Deum verbis testata, Deiq; ministros
Aligeros non sponte sua hæc ad munera flecti.
Hortatur pauidam pater, & lacrymantia tergit
Lumina iussa docens superûm, simul oscula liba

...tem, vt præsens aderat quoq; pronuba, cetu
...o Anna parens subito correpta furore,
...Deo tota (visu venerabile) in æde
...tur, tollitq; ingentem cælo vlulatum
...n me conuersa oculos, me fertur in vnum
...aus hoc ducentem animo, nil tale verentem,
...ensq; manu, solus tu posceris, inquit,
...it hoc vni superûm tibi connubium rex.
...uere omnes, nec tunc ex agmine tanto
...m quisquam seniori inuidit honorem.
...ui ꝙ eram seris minus integer annis,
...recusabam, multa huc venisse pigebat.
...ales aderant fidi, simul & renuentem
...ri, atq; animum mihi blãdis addere dictis.
...gitur victus, tandemq; vxorius illam
...do, & lacrymãs lacrymantẽ ad limina duco:
...m nox aderat stellis fulgentibus apta
...ndens vmbras mundo nigrantibus alis:
...is thalamis pariter succedimus ambo.
...t sponsa: solũ lacrymis iuxta omne madebat,
...veluti, cùm vere subest huberrimus humor
...oribus, lentæ vitis si forte cacumen
...e putans stirpem feriat male prouidus vnca
...ricola, immeritam & violarit vulnere matrẽ.
...aderam, & dictis solabar mitibus ægram
...ginis haud cupidus primum decerpere florem,
...sic longa trahens suspiria pectore ab imo est
...loqui: Non religio mihi vana suasit,
...halamos odisse, & virginitatis amorem

Aeternum colere. intus agit vis ætheris intus
Longæuam responsa licet contraria matrem
Sollicitent, vatumq; minæ, sunt & mea conti
Vatum iussa mihi, nulli succumbere labi,
Nullis virgineam tedis summittere mentem.
Ante retro primos properet reuolutus ad ortu
Iordanis, sistantq; suos vaga sydera cursus.
Hæc ait, inq; genas stillantes vndiq; honestæ
Ex oculis simul incipiunt turgescere gemmæ.
Nec mora, deinde mihi insinuãs quatit ima ...
Ossa timor, genua ægra labant: nox plurima oc...
Ante oculos: ter sum conatus pauca profari,
Ter frustrata sono lingua est, nec verba sequu...
Tum quoq; vox audita toro thalamisq; parat...
Parce: tamen concessa tibi connubia serua.
Exurgo, atq; oculos iam dudum in virgine fix...
Horrenda, talis sum tandem voce loquutus.
Quis mihi te virgo inuito coniunxit olympo?
Quis tantis (non hos equidem quæsiui hymen...)
Immeritũ implicuit monstris? haud talia quon...
Prædixit puero genitor ludibria vates
Iam senior vates idem, templiq; sacerdos.
Ille quidẽ aut nullos thalamos, mihi nulla ma...
Connubia, aut certè clarum fore me inde canet...
Verùm age quæ menti surgat sententia pandat...
Quandoquidem superi mihi te iunxere, sed ijde...
Absterrent monstris, licet, & mox vsq; licebit
Virgineum serues intacto corpore florem.
Haud tamen ipse ausim iniussus dissoluere sacr...

Con...

...nubij vincla ista, domo degemus eadem,
... tibi vt genitor, mihi tu ceu filia semper,
...; adeò casus tam nunc complector in omnes.
... tua religio velit, hoc mea serior ætas.
...nnuit his, aliaq; domus in parte puella
...ubuit, mitto totam quæ monstra per illam
...m passus, quàm mira horrens insomnia noctem.
...mq; dies pulsis tenebris inuecta rubebat,
...face sol rosea nigras disiecerat vmbras,
...ripio è stratis artus, sponsamq; reuiso.
...x thalami impulerã bipatentis cardine portas,
...m lux ecce oculis ingens offusa repente.
...llucent summi radijs laquearia tecti,
...llucentq; trabes, visumq; ardere cubile.
...sa autem thalami in medio sedet aurea virgo
Attonitæ similis, nec enim me multa rogantem
...ignatur. nihil illa meo sermone mouetur.
...antum fixa oculos cælo, palmasq; tenebat
Aut stellæ similis, aut puniceæ auroræ.
... illa à solita quantum mutata figura?
Quantus honos oculis, quantus decor additus ori?
Haud aliter, quã cùm simulachrũ excidit acernum
Artificis manus è siluis in sede locandum
Sacrata, quod plebs dehinc supplex omnis adoret.
Si, postquam effigiem poliens trunco extudit arte,
Extremum superimposito decus induat auro.
Immotam penitus circundat lucida nubes
Solis inardescens radijs, stellaq; videntur
Lucentes capiti circum aurea tempora pasci,

Sub pedibusq; Deæ lumen dare candida Lu[...]
Pertimui: & mira stupefactus imagine rerum
Talia voce dabam: pater his ô me exue mons[...]
Omnipotens, non hæc superi sine numine ves[...]
Vestra hæc portenta agnosco, manifestaq; sig[...]
Aspirate animo placidi, dubiumq; monete
Quid sequar, aut quanam vobis sententia c[...]
Tantum effatus eram: tandem pulcherrima [...]
Ad sese redit, abrupto velut excita somno
Suspirans, lacrymisq; sinus humectat obortis
Accedo, atq; rogo noua per connubia supple[...]
Atq; illum æternæ per virginitatis amorem,
Vnum: quem niueo colit intemerata pudore,
Admittat socium curarum, & magna reclu[...]
Rerum arcana, nihil metuẽs, mihiq; omnia c[...]
Illa solo vultum, atq; oculos deiecta nitente[...]
Rore velut demissa caput rosa matutino,
Cunctatur: demum incipiens sic ora resoluit:
Dicam equidem pater, haud patiar te nostra [...]
Gaudia, sed quæ nunc, aut vnde exordia su[...]
Nam quis narranti rerum miracula credat
Tantarũ? per ego has lacrymas, quas excuti[...]
Lætitia, obtestor, quæ fabor, pectore condas,
Ne prius incipiant in vanum serpere vulgus,
Quam Deus ipse aliis vulgauerit omnia sig[...]
Iam monitrix operum stellas aurora fugarat,
Et Sol pallentes lustrabat lampade terras:
Ipsa reuoluebam vatum monimenta priorum
Dicta animo recolens, sed præ tunc omnibus [...]

rte mihi ante oculos (neq; enim sine numine certo
datum reor) immotũ, fixúmve manebat,
uod cuncti pariter super omnia prædixere
Affore, concubitu nullo cùm regia virgo
mpatiens, exorsq; viri (mirabile dictu)
ælicolûm regem sub luminis ederet auras,
uius in aduentu lætentur cuncta per orbem
Protinus, & toto surgat gens aurea mundo.
Illam felicem tacitè mecum ipsa vocabam,
Quam pater omnipotens tanto cumularet honore.
Iamq; Dei matrem venerabar mente futuram,
Infantiq; Deo, si forte his ille diebus,
Hu si forte oris nascatur, dona parabam.
Talia dum mecum euentus ignara voluto,
Ecce mihi noua lux oculis oblata repente.
Suspicio: liquidas sine nube remetior auras.
(Mira loquar) video medium discedere cælum,
Pennatasq; acies populos felicis olympi
Exultare polo, superumq; applaudere regi.
Non obstant clausi postes, non pariete tectum
Marmoreo circumseptum. video ignea cæli
Sidera, sidereosq; globos superûm aurea tecta.
Tum mihi se puer ante oculos allapsus olympo
Ora Deo propior radiantibus obtulit alis,
Et placidus tendens candentia lilia dextra
Me sic affari, lætasq; expromere voces:
O vna ante alias cælo acceptissima matres.
Magnus adest tibi præsenti regnator olympi
Numine, tu nuribus felix magis omnibus vna.

Hîc mihi vix paucis auditis talibus ingens
Miranti gelidos subito tremor alligat artus.
Tum sic ille animum diuino pignore firmat:
Parce metu virgo: placuisti ex omnibus vna
Caelicolum regi faciat quam prole parentem.
Et iam concipies puerum grauis, ille erit inge[ns]
Progeniemq; patris summi secla omnia dicent
Et quoniam multis olim feret ipse salutem,
Seruabitq; pios, patrio dic nomine I E S V M,
Sedibus infernis iam nunc lacrymabile nomen
Supra homines, supra aspicies se tollere, & ips[os]
Caelicolas fama insignem, ac praestantibus aus[is]
Nam pater omnipotens atauorū in sceptra re[ponet]
Pristina regnantem latè, regumq; sedebit
In solio, neq; enim metas, neq; tempora regni
Accipiet. toto aeternum dominabitur orbe.
Dixerat: ipsa autem paulatim abeunte timore
Subiicio, sed qua verò ratione, quod inquis,
Confieri poterit? nam mens mihi deniq; fixa
Atq; immota manet nunquam violare pudore[m]
Virgineum, semperq; virûm commercia fugi.
His ego finieram paucis, his ille sequutus.
Te superûm pater afflabit caelestibus auris
Desuper, afflatu quo solo plena sine vllo
Concubitu, exacto grauis edes tempore partum.
Atq; ideo, quem foeta dabis, Deus ille feretur
Aeterno genitore satus, qui temperat orbem.
Quae ne vana putes, scis, quae tibi sanguine iuncta
Helisabe sobolis vt degerit hactenus exors,

lerili seclus iam dudum effœta senectus
n cunctā abstulerit partus, prolisq; creandæ,
ta viro pariet tamen illa, & tempore Luna
fecto grauidæ iam sextum circuit orbem.
cta potest etenim, qui me tibi mittit ab alto
there siderei rex idem, atq; auctor olympi.
c ait, & paribus se in cælum prompsit alis,
em supera aspiciens tali sum voce sequuta:
usquis es ô cæli iuuenum pulcherrime præpes
sequor, ac votis quod rex iubet, omnibus opto.
terea nubes maculoso discolor auro
emissa ad terram croceis me amplectitur alis.
ffulgent intus radijq; ignisq; coruscæ
cintillant veluti squamæ vario ordine circum.
quamæq;, stellæq; auri fulgore micantes,
Aduerso quales imitatur sole colores,
cùm picturato cælum distinxit amictu,
Nubicolor liquidis effusis imbribus arquus.
Hanc simul omnipotens genitor perflauit ab alto,
Continuò ruit ecce voluta liquentibus astris
Aura potens, quaq; illa venit, procul vndiq; circū
Scintillæ absiliunt radijs vibrantibus aureæ.
Turbine corripior rapido, visq; illa per omnes
Auras vis omnipotens mihi diditur artus,
Æthereusq; vigor toto se corpore miscet,
Visaq; prædulci mihi corda liquescere amore.
Qualis secreto naturæ fœdere tellus
Concipit, & vario clam fœtu plena grauescit,
Matris vbi in gremium descendit plurimus æther

Auraq́; fecundos afflauit verna tepores.
His actis clarum sonuere per æthera cœtus
Aligeri cantu vario, plausumq́; dedere.
Hinc tonitru ingenti tremuerunt ardua olymp
Crebraq́; per cælum hîc illic rima ignea fulsit
Talia narrabat virgo, simul ora rigabat
Lætitia illacrymans tum tendo ad sydera pal
Multa orans animi ambiguus, nec credere qu
(Mens adeò mihi læua fuit) iam mira ferenti,
Quandoquidem iuuenes plerunq; innectere fra
Virginibus soliti incautis, & fallere furto,
Ah faciles dictis aurem præbere puellas.
Quin etiã hãc volui (scelus olim linquere de
Verum eadem in somnis pueri redeuntis imag
Visa mihi, vultusq; habitusq; simillimus illi,
Ipsa sibi modo quem memorabat sponsa loqu
Nudus erat roseos humeros, tantum aurea læ
Pendebat demissa chlamys, quam fibula subte
Ilia ter gemino mordebat rasilis auro,
Rubraq́; compactis pendebant cingula bullis
Molles a tergo tractim succrescere plumæ,
Ac sensim geminas humeris assurgere in alas
Tum suras gemmis inclusit, cætera nudus.
Oris multus honos, gratiq́; in corpore motus
Haud nostri puerum generis testantur adesse,
Sed cæli sobolem, atq; aulæ stellantis alumnum
Nec minus ipsa etiam mira spectabilis arte
Vestis erat baccis superas illusa per oras.
Textile Mæandro duplici infra circuit aurum

[illegible]mirabile opus treis hîc impune per ignes
[illegible]ibant pueri intexti, paritérque canebant
[illegible]colûm regi conuersi ad sydera laudes.
[illegible]ere erat mediis acres fornacibus ignes
[illegible]tere corporibus, longéque absistere flammas.
[illegible]abar tacitus, cùm sic pulcherrimus ore
[illegible]ffatur trepidum iuuenis. Sate sanguine regum
[illegible]d tantum irrepsit menti scelus? omnia non te
[illegible]na mouent, haud hæc fieri sine numine certo?
[illegible] dubita, nam vera canit sanctissima virgo.
[illegible]n nunc congressus nunquam perpessa viriles
[illegible]ncepit, grauis ætherea diuinitus aura:
[illegible]am pater omnipotens cælesti afflauit ab arce,
[illegible]tique vterũ impleuit dilapsum numen ab astris,
[illegible]ista fides nobis colitur desiste vereri.
[illegible]æc vates olim vestri cecinere futura,
[illegible]uncta sed obscura implicuere ambage tegentes.
Nanque hæc illa quidem cæli in penetralibus altis
Porta ingens clausa æternùm, nec peruia gressu
Vlli hominũ, tantum omnipotens. Deus ipse per illã
Itq; reditq; viam, nec claustra immota resignat.
Hanc tibi commendat summi regnator olympi
Coniugio adiungens stabili, sed coniugis vsum
Effuge, securum tecum sponsa exigat æuum,
Quamuis tuta Deo iam nunc sit præside virgo.
Sic fatus subito in tenues euanuit auras,
Pernici liquida arua fuga per nubila carpens,
Et simul incussit mihi blandum in pectus amorem.
Vtq; rigor ferri rutilo lentescit in igne,

Sic mihi cor rapido sensi mollescere motu.
Consurgo, & veniam conuersus ad æthera pos
Méque ipsum incuso amens, & lux reddita m
Inq; dies magis, atque magis cæli alta patefa
Consilia, antiquis quæ vatibus omnia quond
Obscuris vera inuoluens Deus ostendebat.
Hæc virgo est rubus ille, procul quē in monte
Ardentem vates igni crepitante cremari
Corniger, attractu cùm nullo innoxia flamm
Lamberet, & frondes illæsæ in stirpe virerent.
Hæc eadem niueæ quondam impenetrabile la
Nimbis vellus erat, cùm latè cuncta maderer
Imbribus effusis circum, tellúsque nataret
Humida, ni veterum vana est prudentia vatu
Hæc mecū, & toto penitus nox pectore abact
Haud mora, prodigiis tantis facit ipsa fidem r
Iam diffusa canit Galilæa per oppida fama
Inuentam (portentum ingens) in montibus alt
Nuper anum, quæ suprema iam affecta senect
Plena viro attulerit sobolis spem, cum tamen a
Infœcunda illi fuerit, sterilísque iuuenta.
Tum mihi sponsa: puer cæli demissus ab oris
Hoc, inquit, mihi prædixit, nam cuncta record
Hoc anus est, hæc Helisabe mihi sanguine iun
Cui sextum luna grauidæ iam circuit orbem.
Nec plura. extēplo placet ire, & stirpe propinqu
Visere anum, gradimurq; ambo super alta locor
Tectáque Zachariæ petimus procul ardua va
Vix primum attigeram limen (mirabile dictu)

...rrit tremebunda anus, intrantíque puellæ
...tos dedit amplexus, Deus amplexantem
...sit, subitúsque sub ossa repente cucurrit
...calor, taléſque dedit venerata loquelas:
...tè vna ante alias tu fortunata parentes
...ue, vteríque tui virgo ſanctiſsima pondus,
...e repente mihi tanta indulgentia cæli?
...e hæc affulſit ſeræ tam clara ſenectæ
...peſtas? fas ecce Dei vidiſſe parentem,
...oram affari lectam de millibus vnam
...nantē has ſedes, meaq; vltrò in tecta profectā?
... mihi (vix primū attigeras hæc limina) pectus
...icuit. ſaliênſque vtero ſignum edidit infans.
...x diua parens ſuperûm gratiſsima regi,
...cera ſpectata fide, quæ credere veris,
...m tua nondum animo præſagis gaudia dictis
...ud verita es promiſſa manent pueri altis ecce
...rta tibi, iam nunc ades, orbîſque aſpice caſus
...cæli regina, hominum miſerata labores.
...xerat, at teneri qualis roſa plena pudoris,
...aud animis elata tumentibus aurea virgo
...alicolûm regi laudes lætata canebat.
...uod ſe tam prope ſidereo aſpexiſſet olympo
...ndignam bonus atque humilem, nil tale merentē,
...xultanſque ſuos ſibi vaticinatur honores
Promiſſos atauis, priciſq; parentibus olim.
Ex illo quanta immenſum portenta per orbem
Terruerint hominum mentes præſagáque ſigna,
Limina dum vitæ omnipotens attingeret infans

Longa

Longa renarrare est mora. Iam tunc Caspia re
Responsis vatum horrebant: iam Nilus & o
Aegyptus trepidare, omnes orientis & vrbes
Vestri etiam audierant (si vera est fama) per o
Ausonias iam iam venturum lucis ad auras
Inuictum regem, cui passim cederet orbis
Regnandus, qui se patria virtute potentem
Séque suúmque genus sublimi inferret olympo
His tandem certus signis ego numinis instar
Plenam vtero supplex spõsam venerabar, &
Parebam. victum grauidæ, & diuina ferebat
Pocula de cælo volucer puer illum ego sæpe
Intrantem thalamum manifesto in lumine v
Iámque optanti animo diuini tempora partus
Exspectabã ardẽs, sed spem mora iniqua trahe
Et sæpe hæc cupido repetebam pectore mecum:
Si modò, si mihi cælestis se ostendere coram
Non fugiat puer ante obitus, quando omnia d
Rettulit ipsa mihi virgo pulcherrima vera.
Purpureos flores metite, & candentia plena.
Lilia ferte manu, venienti ad limina lucis
Dona parate Deo, puerúmque inuisite regem.
O mihi si quoque tam longè suprema senectæ
Pars maneat, quantum valeam tua cernere f
Sancte puer, cùm sublata formidine mundum
Pacabis patrióque Deus regnabis olympo:
Tum pax alma colet terras, pietásque, fidésque
Quæq; labat nũc relligio, atque resurgere vbiq
Iustitiam in melius versus mirabitur orbis.

ferus in falces curuas conflabitur ensis,
reáque incipient mundo succedere secla.
go sæpe moras mecum lenire solebam,
nagis vsque animo mihi spes accensa vigebat.
e recognoscens populos numerare iubebat
ugustus Cæsar, rerum cui summa potestas.
igitur veteris repetebam mœnia Bethles,
le genus duco, quo me quoque ciuibus vrbis
rerem nomenque meum, noménque meorum.
nsa sequebatur Nazaræ ab sede profecta.
x patriæ intraram muros, & rara domorum
cta, soporiferis cùm nox cælum abstulit vmbris.
sedes deserta humilem ingredientibus vrbem
rrenti culmóque, & carice tecta palustri,
gricolis olim statio gratissima, si quos
ure procul patrio nox deprendisset in vrbe.
anque aliis procul à tectis summota recedit.
uc igitur fessi pariter succedimus ambo
u casu, seu sic rector sortitus olympi,
i potius reor, & potius fas credere duco.
Natum etenim non solũ extrema per omnia vitam
Ducere, & in terris indignos voluere casus:
Verum etiam tecto voluit sub paupere eundem
Nasci, humiliq; domo miserabilẽ, & omniũ egenũ,
Principio in stabulis pandum ad præsepia sisto
Quadrupedẽ, auxiliũmque viæ, onerumq; leuamẽ,
Quem iuxta in stipulis sese locat inclyta virgo,
Quippe alia interior domus vlla haud parte vacabat.
Bos erat à læua tepidum flans ore vaporem.

Quem

Quem pauper campũ luce exercebat arator
Pauca soli curuo suspendens iugera aratro.
Nec sera nisi nocte domum repetebat ab agro
Conducto, vitam vt posset tolerare labore
Ipse suo, atque famem paruis auertere natis.
Et iam nox medium spatium confecerat horis,
Cùm mihi, qui saxo hærebam iam lumina v
Sõnus abit, neq; enim mersũ tũc me altus hab
Ecce oculos fulgore nouo lux occupat ingens.
Diffulgent intus late magalia, quæque
Stramina tetra modo horrebãt, nunc aurea ce
Exurgo: aspicio iuxta præsepia nudum
Infantem radiis illustrem, ac luce coruscum,
Quem virgo tenerum in duris modò pauper a
Ediderat nullo nixu, nullo ægra dolore.
Adstabant taciti bos hinc, hinc tardus asell
Pabulàque obliti pariter capita alta teneban
Ipsa etiam radiis fulgebat mater vtroque
Poplite subsidens, oculos demissa nitenteis,
Ah nudum lacrymis paruum spectabat obo
Tendebàtque manus suffuso lumine iunctas.
Astrorum qualis facies rorantibus vmbris
Post imbrem, siccis Boreas vbi frigidus alis
Ingruit, ac cælum populans caua nubila diffe
Talis virgineo species accesserat ori.
Quid facerem? partem subieci ambobus amict
Ipse mei, atque olidæ substraui terga bidenti
Pro picturatis cunis, pro murice, & auro,
Cætera pauperies, noxque intempesta vetaban

[N]ondum clara dies merso diluxerat orbi,
[E]t conferto aderant pastores agmine, & antri
[L]ibus, ac variis auxerunt limina sertis
[R]ustica multifori fundentes sibila canna.
[S]tabula ingressi, ad præsepia lumina vertunt
[S]ubmissi, terrámque petunt, & numen adorant.
[M]irabar mecum tacitus, fama vnde per agros
[T]am subito exisset, déque ipsis quærere cœpi,
[Tu]m quærentem sic est affarier orsus.
[Pa]stores sumus, in vicinis saltibus omnes
[D]egimus. insomnem vt nobis mos ducere noctũ
[Ha]d partẽ exiguã, atque gregem seruare coactũ.
[No]cte fere media vigilantibus astitit ingens
[Lu]x cunctis supra caput, attonitísque pauore
[Ter]renti talis vox est audita per auras:
[Ne] trepidate viri, vobis noua gaudia porto.
[Im]pijs toties promissus vatibus olim
[Ur]bibus his hodie natus Deus eximet ille
[T]enebris hominũ genus, atque in pristina reddet.
[Qu]em vicina fas vobis cernere in vrbe
[Fu]ltum stipula, atque humile ad præsepe iacentẽ.
[His] monitis vicinam oculos torquemus ad vrbem.
[Ec]ce autem volucer pictis exercitus alis
[Cæ]lestes supra pueri toto æthere visi
[N]ubibus impositi liquidas equitare per oras,
[Et] mirum in morem celeri proludere cœtu.
[Po]stque vbi ter cælum ternis toto agmine versi
[L]ustrauere choris, ter lustrauere choreis,
[Co]ncentu petiere polum, longe ardua olympi

Responsant. lætis dissultat plausibus æther.
Talia narrabant, nec sese explere corusci
Infantis facie poterant, fixíque manebant
Hærentes oculis, hærentes pectore toto.
Fulgebat puer ore, oculis, ac corpore ab omni
Diuino longe circum loca lumine complens,
Qualis puniceo se pandens ore, rosarum
Cùm primum dias flos visit luminis oras,
Aut vbi sole nouo roseis orientis in oris
Enituit verni species patefacta diei.
Nos verò interea, quanquam indubitabile m
Nouimus, atque Deum nec opis, nec lactis eg
Paruum alimus tamen, vt mortali semine c
Hubera siccantem matris, tenerúmque fouem
Inualidúmque artus mortalem quippe creat
Mortalis matris traxit de corpore partem.
Atque ideo, vt veterum mos est antiquus a
Imprimimus generis signum, Samiaq; putam
Exiguam testa pellem genitalia circum.
Addimus & nomẽ, memoréſque vocamus I
Vt quondã admonuit puer actus ab æthere p
Idem etiam quòd sit regum de stirpe sacerdos
Gentibus est Graio dictus de nomine Christus
Quin etiam, quamuis nullo intemerata rema
Concubitu mater, tamen intra tecta morata
Vsque quater denos dum Solis cerneret ortus.
Tunc demum sacram Solymorũ aduenimus v
Cum puero, quo se lustraret regia virgo,
Torquatásque aræ attulimus de more columb

St

at sacra ferens altaria ad ipsa sacerdos
inctus lino albenti capitísque bicorni
nine peruigilem adseruans penetralibus ignẽ.
e circum ante aram natorum intonsa corona
debant pateris vituli, vt tunc forte cruorem,
m pater, vt sontis populi commissa piaret,
Etarat superûm regi, veniámque precatus
liciter solitos aris adolebat odores.
nfusi aderant primores gentis, & omnes
pora tangebant dextris vitiata iuuenci.
que leuifusum delibans ille cruorem
que, quatérque sacram digito irrorauerat arã,
æq; impositã flammã & septẽ ordine lychnos
teáque ampla, quibus sacrorũ arcana tegũtur.
am finis erat sacris, fessúsque sacerdos
n gnatis dapibus sese accingebat opimis.
nc humili gressu virgo procedit ad aram
antem læua gestans, dextráque volucres.
id memorem, quæ signa polo pater edidit alto
Flatus veram sobolem? quantum ipse sacerdos
rruerit pueri adspectu? quàm mira repente
nibus insolitis lux circumfulserit aram?
r thura accensos venerans coniecit in ignes,
r subiecta tholo subito ingens flamma reluxit.
le tamen collo patrio de more volucres
nmolat intorto, atque effundens rite cruorem,
orricit & plumas, & aperti gutturis exta
olis ab occasu nitidos conuersus ad ortus,
Diffringítque alas. tum sacros suggerit ignes

Visceribus.grato vapor it super æthera fumo,
Aráque Panchæos, flagrans exhalat odores
Ecce hominum subito turbantur pectora casu.
Nomen qui Simeon referens erat obsitus annis
Quo nemo tota vrbe fuit seruantior æqui.
Huic, vt erat longe venturi præscius, olim
Aetheræ vis omnipotens promiserat auræ
Visurum sese ante Deum, autorémque salutis
Expectatum orbi, quàm lucis linqueret auras
Iámque erat hunc vitæ pertæsum, ægerq; senect
Optabat duros letho finire labores.
Sed spes illa animo cupido vsque infixa manet
Ergo vbi adesse Deum præsensit numine plenus
Qualis vbi gressum per agros comitatus herilem
Forte canis leporem vt longe sensit odora.
Continuo intendítque aures, atque aëra captat
Naribus, & cœptum rumpens iter auius errat,
Atque oculis incerta feræ vestigia lustrans
Nunc hos, nunc illos cursus fert, atque recursus
Incertus, longe latratibus arua resultant.
Talis erat senis in templo exultantis imago,
Tum puerum tremulis correptū amplectitur vl
Atq; arctè premit, hinc lacrymis ita fatur obor
Macte infans virtute, Dei indubitata propago
Mundi opifex, qui nostra venis, veterumq; pare
Sponte admissa tuo largo lauare amne cruoris,
Et liquidas aperire vias ad sidera cæli,
Exoptatus ades, nec me tua maxima fallunt
Summe pater promissa: mori me denique fas est

Nu

... ô me nunc ad requiem finemq; laborum
...ris exutum vinclis dimittis, vt olim
...itus, iam viderunt mea lumina, quem tu
...cilium mundo misisti, vt gentibus esset
...nebris lux, Isacidos noua gloria prolis.
...ictis matrem versus mox fatur ad ipsam.
...te forma ad similem? cui laudibus æquem?
...ve tibi referam grates quæ sola salutem
...i peperisti vtero mortalibus ægris?
...quam etiam exitio multis hũc adfore partũ,
...mpus fore prædico, illætabile tempus,
...tibi cor gelidum gladius penetrabit acutus
...miseræ, & magno virgo dotabere luctu,
...ataq; fluet Iordanis decolor vnda.
...i serus figniśq; dies nascetur, & ægrè
...ea vix terris ostendet pallidus ora,
...que graui tellus optabit mole relinqui
...sua, & rupto per inania fœdere labi.
...: vbi, confestim veluti cedentia somno
...nina demisit, placidaq; ibi morte quieuit.
...stupuere alij, sed nos queis cetera nota,
...remur magis, inq; vicem disquirimus ambo
...liciti quosnam matri denunciet enses,
...ut quibus exitio tantum puer ipse futurus.
...ud longũ fuit in medio dehinc tempus. vtrũq;
...itus educuit, dubióśq; ambage resoluit,
...nobis maiora etiam nunc vulnera restant,
...tq; alia ex alijs semper grauiora parantur.
...is extremo quippe ex oriente diebus

Tres adeo magni reges ditione profecti
Huc sese intulerant puero dona ampla ferentes,
Aurumq́;, & thuris glebas, stactæq; liquorem
His vis astrorum, ac ratio voluentis olympi
Monstrarat regem nostris in finibus ortum,
Quoi cæli, terræq; paterent debita sceptra.
Sancti igitur partus studio huc venere videndi
Stella facem ducens venientibus vsq; coruscam
Duxerat, atq; viam signabat lumine largo,
Ceu quondam patribus deserta per auia nostris
In patriam tandem Pharia redeuntibus ora
Præcurrens monstrabat iter nocte ignea lampas
Desuper, & mirum spargebat lucida lumen.
Iamq́; vrbem ingreßi sedes adiere tyranni
Herodis, causamq; viæ docuere, rati olli
Hanc sobolem, quòd erat rex his in finibus, orta
Obstupuit simul, atq; animo perterritus ille est.
Nec mora, permetuens sibi ne succederet hæres
Quæsitus. puer in regnis externus auitis,
Indigenas vates iubet intra mœnia cogi
Regia, scitaríque omnes tempúsq;, locúmq;
Nascentis pueri, patriamq;, domúmq; requirit.
Illi autem Bethlen veterum monimenta minari
Cuncta docent, dux vnde ortus se tolleret olim
Fama ingens, claris ingens super æthera factis.
Tum magis, atq; magis curarum fluctuat æstu,
Sollicitamq́; gerit cassa formidine mentem.
Tandem his affatus reges dimittit Eoos:
Quæ vos causa viri nostris nunc applicat oris,

idem longe ſpe nos ſuſpendit auentes
e promiſſos pueri tot vatibus ortus.
procul hinc ſaxo Bethle fundata vetuſto
olitur noſtris. natum illuc quærite regem.
ubeo, inuentum nobis qui nuntiet, inde
e, noſtro etiam puer accumuletur honore.
, & falſo ſimulat noua gaudia vultu.
a longe aliud male amico pectore agebat
ns, qui cæli regem, cui ſidera parent,
ret in terris mortalia regna morari.
iter inſtaurant conſpecto ſidere læti.
; propinquabant magna ſtipante caterua,
ſubito ſupra tectum ingens ſubſtitit aſtrum
ians, largoq; mapalia lumine complens.
es cùm belli motus, aut funera regum
ndunt, crinem irato ſparſere minacem
here, ni diri rubeant lugubre Cometæ.
adeo anguſti ſubter faſtigia tecti
per ego excepi reges in rebus egenis.
i illos auro illuſtres, oſtroq; decoros
te pedes pueri ſeſe demittere pronos
pliciter, genibúſq; piæ procumbere matris.
n ſua quiſq; facit ſortiti ex ordine dona.
barici ante fores expectabant comitatus
rea, tyrioq; inſtratus murice terga
ns ſonipes teres exercebat dentibus aurum.
dehinc perfectis abeunt, lætiq; ſequuntur,
od longo irradians aperitur tramite ſidus.
non inde via moniti referuntur eadem

Regia linquentes à læua mœnia longe,
Rursus Idumæi sedem ne regis adirent.
Ille autem, vt sese delusum deniq; sensit,
Accensus furijs suspectam misit ad vrbem
Mille viros ferro instructos, qui mœnia furto
Per noctem ingreßi teneros, quicunq; reperti,
Infantes matrum iugularent hubere raptos,
Quo numero in tanto caderet quoq; regius hæ
Ipse sed in somnis visus sum voce moneri
Præcipitem celerare fugam, loca linquere nota.
Surge age, rūpe moras puerū tecū arripe, matrē
Et septemgemini cursu pete flumina Nili,
Hinc terrā cole, quæ procul his haud dißidet or
Nec refer inde pedem, nisi te prius ipse vocaro,
Rex etenim lethum infanti molitur acerbum.
Consurgo, & plenus monitis, matri omnia pand
Vidisses visu exanguem, exanimemq; puellam
Huc illuc trepidare fuga, & vix fidere nocti.
Iam tum illi pectus gladius traiecit acutus
Ah miseræ, ingenti labefactaq; corda dolore.
Cedimus, & taciti malefidam linquimus vrbe
Per noctē, ac propero petimus nemora auia gres
Etiam palmosæ saltus, atq; ardua Idumes
Præteruectus eram, veteris iam mœnia Elusæ,
Quaq; Asiam Libycis disiungit finibus omnem
Mapsa ferax oleæ. ingredior pluuiæ inscia regn
Rgna Phari, quibus est cæli vis cognita primu
Astraq;, Lunaiq; globus, Solisq; meatus.
Ignotos paßim monteis, ignota saluto

Flumin

a, turrigeráſq; legens præteruehor vrbes.
apyriferi ripis Anthedonis ibam.
omnes terrent pauidos, capitiq; timentes
ro. at puero blandiri murmure ſyluæ
omæ, & ramis capita accuruare reflexis,
rumq; leues animæ indulgere ſuſurro.
iam nobis cautes, ipſiq; videntur
bus leuiter motis alludere montes,
; lætitiæ dare ſtagna loquacia circum.
res blandum feſſas erroribus vndas
pere, & molli lapſu per ſaxa ſonare
da ſaxa ſuper nitido viridantia muſco.
oue ripis volucres, & fluminis alueo
etæ liquidis mulcebant vocibus auras,
tu alarum reſonabant corpora plauſa.
tiam omnifero gremio venientibus offert
Dei aſpectu tellus. ſtant gramina odorem
a ſuum, & mollē prætexit amaracus vmbrã.
verò incerta latebroſus origine Nilus
manifeſta dedit ſalienti flumine ſigna
uentante deo, lætus ſuſtulit vndas
na arcana ciens, fundoq; apparuit imo.
biuias nobis fauces, flexusq; viarum
epitans clypeo, fulgentiq; enſe per auras
us vſq; aderat cælo pulcherrimus ales,
monſtrabat iter ſibi per diuortia nota,
recta regione viæ deprenderet hoſtis.
ruleis huic terga notis ſuffuſa rubebant,
ltum illi aſsimilis, qui me connubia quondam

 Soluen

Soluentem increpuit, tenebrásq; à mente fugaa
Supra nos alij pendentes aëre pennis
Ibant, & noctis resupini infantis ab ore
Humorem arcebant lentum, plumaq; tegebant
Iamq; ego perplexum per iter prope fida tenebar
arua legens sistris bacchata sonantibus, & ian
Tutus erat longe nostris à finibus infans,
Attamen Aegypti penetro interiora, nec vlla
Fida satis tellus mihi visa, aut regis iniqui
Sat sceptris diuisa. animo timeo omnia tuta.
Nec placet Hermopolis, nec centum peruia porti
Visa satis Thebe tanto procul esse periclo.
Nos igitur regum turritis clara sepulchris
Accepit Memphis. hac demum sede quieui
Paupere sub tecto veteris securus amici.
Iam verò Pelusiacas vulgata per oras
Fama Palæstinum subito ferit vndiq; regem
Florentem teneris orbasse nepotibus vrbem,
Quos frustra insontes paßim ferro impius hausit
Dulcia linquentes vagitu lumina vitæ.
Palluit, applicuitq; sinu perterrita mater
Infantem, atq; animum sceleris perstrinxit imag
Quos ibi tum gentis fletus, quali ve per vrbem
Funestam credis matres errasse vlulatu?
Sanguine diluta est tellus, caua tecta natarunt.
Non si forte olim incautis pastoribus orta
Ingruerit subito tempestas omnibus aruis,
Omnibus & syluis, tot fusi grandine dira
Spectentur per humũ afflictis cùm matribus agni

Corpor.

quot paßim puerorum abiecta iacebant
perq; vias vrbis: sic deniq; multis
uit, vt vates prædixerat, infans.
iam lugent orbæ sua pignora matres.
men ille diu scelere est lætatus ab illo.
embra immundo correptus tabida morbo
tam animam paruo post tempore fudit.
rum in somnis diuina voce coactus
re monstriferi septemflua flumina Nili,
iam redeo, atq; memor vestigia retro
tta legens pignus cùm matre reduco.
n & puero fuerit quæ cura requiris,
iens, an virtus illi maturior æuo,
l non puerile annis puerilibus ausus.
nunc, quæcunq; olim admiranda notaui,
uo dum flore virens adolesceret ætas,
erare vacet, me vox prius ipsa relinquat
um, atq; diem clauso nox condat olympo.
quoties dictis tener haud mortalibus ambos
it? aut quoties sanctos expauimus ignes,
marumq; globos, & terrificos fulgores,
quibus visus puer est ardere nitentem
iem, cæli dum splendet luce corusca?
esiram quoties genitorem audiuimus illum
ari solum, arcanásq; expromere voces.
a parens tenues arguto pectine telas
rrens sæpe humana sub imagine cœtus
uum tectum intrantes exterrita vidit
diri puero, & pictis colludere plumis,

Aut

Aut violis tegere, & nimbo vestire rosarum
Noamen interea custodes ille vereri
Summissus, caræ & mandata facessere matri
Nostraq;, & implebat veri genitoris amorem
Dum membris habilis vigor, & vis firma veni
Et iam bis senos crescens exegerat annos;
Nec dum se populis signo detexerat vllo.
Tum primum cœpit Iudæa per oppida vulgo
Illius apparere, palamq; est prodita virtus.
Forte dies aderat genti solennis, & vrbi
Huic magnæ sacer ante alias, quo regia mecum
Venerat & virgo, atq; sequens sese aureus illi
Implicuit dextræ puer. & iam rite litatis
Ipse domum sacris magna cum matre redibam
Iamq; labore viæ fessis lux prima peracta,
Et piceam clauso nox cælo inuoluerat vmbram
Defuit hic puer, & genitricem, meq; fefellit.
Tum consanguineos frustra, & scitatus amicos
Terq;, quaterq; viam repetens clamore repleui.
Flebat se incusans vnam pulcherrima mater
Flauentem fusa crinem per eburnea colla.
Ora decent lacrymæ, disiecti colla capilli,
Qualis virginea cùm mollis amaracus vrna
Et pluuiam, & ventos pariter perpessa procaces
Demisit turbata comas, iterumq; resurgens
Extulit os cælo, ac priscum meditatur honorem.
Dumq; viam relego, inuitum comes ægra sequu
Treis adeo incerti soles errauimus vrbe (e
Nequicquã, quarta est vix demum luce reperti

Nan

...mihi, & miseræ cùm spes sublata parenti
...foret penitus, in mentem venit vtriq;
...iterū petere, atq; preces effundere ad arā.
...ressus eram limen, cùm protinus ambo
...erdotum in medio conspeximus illum
...rudimenta, & virtutis signa futuræ (
...ecentem vatum monimenta, patrumq́;
...s vltro scitantem obscura, docentemq́;
...nnes admirari haud vulgata canentem
...ciē, captumq; hominis, mentemq́; vigentē,
...a non vi edoctum, non arte magistra,
...umq́; animi nimium puerilibus annis.
...nus insigni cunctis spectantibus ore
...erat: neq; enim poterant se explere tuendo
...téf q; Dei vultus, blandósq; serena
...ulos magis, aut propexum verticis aurum,
...m grati, qui vix inceperat, aui.
...quocunq; caput circumtorsisset honestum.
...cens orta, vel sidere pulchrior aureo,
...erenato ridebant omnia mundo,
...dulcem iactabat corpore amorem.
...qualis nitet inter gramina campi.
...reus se cùm primum folijs narcissus
...it, rupitoq; caput detexit amictu,
...qualis nitidi species micat alma smaragdi
...tenui argento, tenuíve includitur auro.
...mali fuit hinc nobis scintila, puérq;
...lo formidata primoribus vrbis
...te inuisus fuit, & corda aspera mouit

Atq;

Atq; hoc deinde ingẽs succẽsa est fomite fla
Inq; dies gliscens furor, atq; insania creuit,
Omnia quæ porro ipse videns, metuénsq; futur
Orabam impauidum, ne vitæ prodigus hosti
Obijceret, ne se perdendum proderet vltro,
Verùm luce prius lateant in montibus arces,
Aut nocte in summis celetur turribus ignis,
Obruta quàm longum iaceat sine nomine vir
Non tamen ille odijs magis vßit pectora acer
Quàm cùm ter denis iam vir voluentibus an
Fontis aquam latices Bacchi conuertit in atr
Forte Canam mecum Galilææ aduenerat vr
Mater & ipsa aderat, veteri dum accitus an
Obsequor, intactam genero qui iungere natam
Conuentu procerum magno de more parabat.
Iamq; omnes circumpositis discumbere mensis,
Atq; alacres epulari, & vina reposcere læti,
Nec dum finis erat dapibus, cùm murmur vbi
Exoritur, totásq; auditur triste per ædes,
Lætitiæ causam exhaustis liquentia vina
Defecisse cadis, turbariq; omnia visa:
Tum res alma parens tenues miserata puellæ
Innuit, & gnatum summissa voce precata est,
Ferret opem. vidi hic iuuenem primum ore mo
Turbatum, caræ precibus tamen inde parentis
Annuit, & fesso rerum succurrit amico.
Sex, vt erant ibi tot numero, carchesia lymphis
Impleri iubet actutum, mensisq; reponi,
Quæ simul aspexit propius Deus, omnibus ecce

...*s subito nigrescere cernitur humor,*
...*pro pura mirantes hausimus vnda.*
...*ti dux, & genus, & cunabula nati,*
...*usq; Dei ne cætera deinde requiras,*
...*nnem erexit factis florentibus oram.*
...*udire tamen tibi nunc fert corde voluptas,*
...*memoret melior (simul ore sedentem*
Ioannem) vidit nanq; omnia præsens,
...*nda ducis semper vestigia seruans,*
...*ibi cura domi seruandæ virginis hæret.*
...*& hic facto defessus fine quieuit.*
...*tit: istius causas ab origine partus*
...*ere, aut quæ religio, si vera per oram*
...*i, Iudæa Deum non amplius vnum*
...*num colit, haud mortali semine cretum,*
...*tesq; suis diuos altaribus arcet.*
...*bi noti recolens ex ordine Diui*
...*mira refer. nanq; hunc in corpore vires*
...*unt, teq; auxilio iubet ipse subire.*
...*s hæc: cuncti intenti simul ora tenebant.*

...HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS
LIBER IIII.

H*Ic iuuenis, facie quo tum non gratior alter,*
Puberibusq; annis erat ingrediente iuuenta,
...*ta prius veniam præfatus, multa recusans*

Verba

Verba diu premit, inde animo mortalia linque
Paulatim, oblitúsq; hominem penetralia Diuû
Mente subit cælum peragrans, fruitúrque beat
Cælituum aspectu, omnipotentíque ætheris aur
Admissus superam depasci lumine lucem,
Inq; Deo tota defixus mente moratur.
Qualis vbi alta petens terris aufertur ab imis
Alituum regina, vagas spaciata per auras
Dat plausum gyro, atque in nubila conditur a
Aetherea iámque illa plaga leuis instat, & a
Intendens aciem criniti lumina Solis
Suspicit, obtutúque oculos fixa hæret acuto.
Illum adeo tacitum interea mirantur. in vnu
Versi omnes velut exanimum, somnóq; grauat
Et crebri excutiunt. demum sibi redditus ipse
Cùm gemitu ex imo sic fari pectore cœpit:
Principio pater omnipotens rerum sator, & fons
Ingens, immensus, solus regnabat vbique.
Nondum sidereos mundi procuderat orbes:
Nondũ mũdus erat, nec dum ibant tẽpora in or
Nulláque cœruleo radiabant lumina cælo.
Quicquid erat, Deus illud erat, quodcũq; vbicu
Complexus circum penitus sese omnis in ipso.
Filius huic tantùm, quem non effuderat vlla
Vel Dea, vel solito mortalis fœmina partu.
Ipse sed æterna genitor conceperat illum
Aeternum æternus (dictu mirabile) mente.
Haud olli terreni artus, moribundáve membra,
Sed sine corpore erat, patris alta vt mente supren

C

tũ,arcanoq́; latens in pectore VERBVM,
iondũ in volucres vox edita protulit auras,
tens verbum,finiśq; & originis expers,
are,quo tellus,quo constat maximus æther.
ter Deus,æquè etiam Deus vnica proles.
minos tu proinde Deos fuge credere porrò,
idem simul ambobus, Deus vnus vterq; est.
tiam,quo inter se ambo iunguntur,amorem
; ab vtroq; venit conspirans mutuus ardor)
tens æquè numenq;,Deumq; vocamus
ntem maria,ac terras,cæliq; profunda ,
tu quo cuncta vigent,quo cũcta mouentur,
; vnum esse deum , ter numen dicimus vnũ.
magis mirere,Deus, quem cernimus ipsi
hominem,atq; hominũ mortali corpore cretũ,
inus ac prius ætherea nunc regnat in aula
enitore,pari simul omnia numine torquens,
e locis nullis,spatijs non clauditur vllis,
us inq; locis idem omni tempore præsens
riens nostras acies,sensuq; remotus
a replet Deus,ac molem se fundit in omnem.
umiles veluti perfundens lumine terras
ib orbe venit,suppostaq; circuit arua,
amen æthereo diuisa ab sole recedit
squam,quamuis longinquas ambiat oras,
ine Sole suo est lux,nec sine luce sua Sol.
verò impulerit tantos adijsse labores,
; hæc ferre Deum,dum morti obnoxius errat,
m,equidem,& repetẽs altas ab origine causas

 Expe

Expediam: cælum, & cæli quos suspicis orbes
Vix opifex rerum extuderat, terrasq; iacentes,
Cùm simul aligeros populos, sanctosq; volucres
Ter denas acies, celerem & sine corpore gentem
Qui cæli incolerent ipsos septemplicis orbes,
Condidit æterno genitor succensus amore.
Vt sua, qua fruitur solus, natusq; per æuum,
Communis foret, & multis concessa voluptas.
Continuò fuerat quos æquum dicere laudes
Auctoriq; Deoq; suo, ac persoluere grates,
Regnandi vesanus amor (quis ferret inultus?)
Haud partem exiguam inuasit, furijsq; subegit,
Vt cuperent summo sese præferre parenti
Immemores, animis victi, cæciq; furore.
Non tulit omnipotens sator, & meliora sequutos
Armauit contra, nulla hinc mora, talia adort
Indecores cælo sedes detrusit in imas,
Noctis vbi horrificæ nigror æternæq; tenebræ.
Primus natus homo hinc, terris quē maximus au
Et liquidis latè dominum præfecerat vndis,
Quo mox pro superis excußis astra teneret,
Desertasq; domos ipse, & genus omne suorum,
Omnigenumq; vni subiecit secla animantum,
Squamigerûm pecudes, & pennis picta volantu
Corpora, mōtiuagumq; simul genus omne ferarum
Tantum floriferis dominum cùm imponeret aruis
Arboris vnius fœtu illum parcere iußit.
At vetito captus mali infelicis amore
Coniugis hortatu, quam fraude illexerat anguis
Imm

tor heu superi violauit fœdera regis.
ido arreptum pomum fœdauerat ore,
ter imbripotens iam fulua è nube tonare
r auditus, sæuasq; indicere pœnas
quas ille olim, quas omnis ab illo
ies lueret lucis ventura sub auras.
uo ingenti cælo sunt addita claustra.
tum primum proles exorta repente,
to tellus scelere est imbuta nefando.
t fraus, emersit malesuada libido.
urus generi humano labor additus hinc fons
m, & tristis patefacta est ianua lethi,
q;, & dolor, atq; fames, et turpis egestas,
enus humanum curis sine degere posset,
aq; in terris viuendo vincere secla.
sine more homines, sine lege per agros
bant tantùm placabant sanguine fuso
lûm regem, bonus vt gregibusq; sibiq;
ret, atq; satis vim cæli auerteret aruis,
ciles, rerum ignari, ac rationis inanes.
re status annorum bis millibus orbi
iterat, iam iamq; magis pater optimus iras
s veteres paulum mitescere cœpit.
lum homini tamen æthereũ patefecit olympũ,
enus humanum fingens acuensq; monendo
ges dedit, & ritus moremq; sacrorum,
uitq; genus nostrum discriminis ergo
iubens testa circum præcidere acuta
guã, vnde viri sumus, omni in corpore partem:

Tum vatum impleuit venientis pectora veri,
Qui populis lætum canerent demum adfore tem[pus]
Ianua aperta pÿs cæli cùm sponte pateret.
Casti autem interea manes, animæq; piorum
Sub terram vmbrosa expectabant valle seden[tes]
Iam vatũ memores numerabãt tempus, & av[idas]
Tendebant paribus votis ad sidera palmas
Cœlestûm regem orantes, desisteret ira,
Parceret vnius genus omne extinguere noxa.
Parce pater, parce omnipotens, vox omnibus v[na]
Nos promisso olim, longè disiungimur vnde
Luminis expertes blandi, memor asfere cælo.
Haud nos eduxti nequicquam lucis ad auras.
Si qua tamen veteris superant vestigia culpæ
Dilue rore tuo facilis, fontesq; reclude
Diuinos ô quis superum cœlestia tandem
Flumina, cælestes nobis bonus irriget imbres.
Vos ô flammiferi labentes ætheris orbes
Irrorate. vagæ nobis succurrite nubes.
Optatam pluuiam, felicem effundite rorem.
Tuq; adeò, quem iam expectant tot secula vot[is]
Promissum, inferni tui nutant mœnia mundi,
Summi vera patris soboles, cæli aureus imber
Rumpe moras age, sidereos rumpe ocyus orbes,
Aetheris huc fractis vi multa allabere portis.
Talibus orabant omnes, eademq; canebant,
Quos pater omnipotens superûm sarcire ruinas
Iam meditans cæli penitus miseratus ab arce e[st]
Cùm verò æthereas nutu recludere portas

Po[st]

...oſſ, & alitibus potius de ciuibus vnum
...e re, qui regnis manes diuelleret atris
...perûm referens ſedes, ſtellantia templa,
...ui vt memores magis, ac maioribus arctos
...iret meritis homines, qui cuncta piaret,
...um hominẽ è ſummo natũ ipſum miſit olimpo,
...amen ignaris mortalibus appareret,
...tusq; nouusq; ſuis, né ve ilicet illum
...bus arcerent pulſum, quod ſe ipſe Deimet
...eniem leges contra memoraret auitas,
...miſit vatem egregiem his in finibus ortum
...mine Ioannem, Heliſabe quem numine plenum
...hariæ extrema parit infecunda ſenecta,
...tibus ipſe Deum vt natum prænuntius ore
...deret, atq; ſuas ſpes feſſo oſtenderet orbi.
...hominum primis vitans veſtigia ab annis
...ridus in ſolis agitauit montibus æuum,
...ntibus & ſiluis, & littoribus deſertis.
...luncæ tectum horrentes: victum aſpera nullo
...rbuta terra dabat cultu, aut ſudantia truncis
...ella cauis: liquidi præbebant pocula fontes.
...ſtis erat pellis hirſutis horrida villis.
...ntum lætificas gaudebat ſpargere voces
...ffatus nemora, & monteis, ac littora ponti.
...anta ſed haud latuit virtus tamen. ilicet ingens
...ama viri circumfuſas penetrauit ad vrbes.
...amq; illum cælo demiſſum credere gentes,
...ui, tot veridicæ vt quondam cecinere Sibillæ,
...umanum genus horrificis educeret vmbris.

Et iam concursu populi illum accedere magno
Scitatum, quisnam, vnde domo, quid ferret, an
Adforet è cælo, miseris qui gentibus olim
Auxilio venturus, eum bis terq; rogabant.
Ille sed vmbrosis repetebat talia ab antris:
Gaudete ô tenebris iam dudum, ac nubibus at
Obductæ gentes: lux ecce optata propinquat.
Ne verò, ne me ignari vos credite lucem
Promissa (immeritos neq; enim furamur honor
Tantum ego, ceu solem nascentem lucifer ante
Exoritur, nitidoq; diem denunciat astro,
Prædico actutum vobis iubar adfore vestrum.
Iam iam aderit Deus, ecce Deus mortalibus or
Ceu mortalis adest. venienti occurrite læti,
Fronde vias festa decorate, tapetibus agros,
Et numen digno venerati agnoscite honore,
Discite iustitiam interea, atq; assuescite recto,
Et duce me scelus infectum lauite amne liquent
Ipse autem ætherea diuinitus eluet aura
Omne malum, ac veteris penitus contagia culpæ
Seclaq; mutato succedent aurea mundo.
Talibus auditis, cunctis ex vrbibus ibant
Finitimis, qua Iordanes fluit agmine dulci,
Orantes pacem, atq; vltro commissa fatentes,
Quos vates puro nudos lustrabat in amne
Rite cauis capiti inuergens sacra flumina palm
Ecce autem Deus ipse etiam, ceu cætera turba,
Lustrandi sese studio clam tendit ad amnem,
Nil vt inexpertum moribundo in corpore linqu

N

..ali quod fas homini, & subiisse necesse est,
N.. igeat seros imitari facta nepotes.
..stitit primum vates, tactumq; refugit,
..noscensq; Deum palmas vtrasq; tetendit
S..lex, accurrunsq; vadis mirantibus ipsis.
..it inde tamen iussus, diuinaq; membra
..rescensq;, tremensq; liquenti perluit amne.
..tinus aurifluo Iordanis gurgite fulsit,
..superûm vasto intonuit domus alta fragore.
..uper & cæli claro delapsa columba est
..rtice per purum candenti argentea pluma
..rga, sed auratis circum, & rutilantibus alis.
..mq; viam latè signans super astitit ambos,
..lestiq; aura pendens afflauit vtrunq;.
..ox simul, & magni rubra genitoris ab æthra
..udita est nati dulcem testantis amorem.
..terea aligeri iuuenes gens incola cæli
..issi aderant liquido pendentes aëra circum,
..arbaseosq; sinus, mantiliaq; alba ferebant,
..ussa ministeria vt nati membra humida herilis,
Rorantemq; sacro siccarent flumine crinem.
..is actis Deus euasit, fluuiumq; reliquit.
Quam vates longo ripam ordine circumfusis
Ostendit, taliq; abeuntem est voce sequutus.
En ego quem terris toties iamiam adfore quôdam
Pollicitus, Deus, ecce Deus, qui crimina nostra
Thuricremas agnus veluti mactatus ad aras
Morte luet, superoq; volens cadet hostia patri.
Hunc optate ducem, hunc vobis optate magistrum.

Ex illo vates nemora, & loca sola relinquens
Vrbes per medias ibat, populisq; canebat
Aduenisse Deum, promissum numen adesse,
Credita res paucis, donec se ostendere coram
Supra hominem cœpit Deus ipse ingentibus orsi
Nam primum numero ex omni delegit amicos
Bis senos, queis cum curas durumq; laborem
Partiri, & casus posset deducere in omnes.
Ante quidem solus ter denos egerat annos.
Sed ne forte putes multis è millibus illi
Nos ideo placuisse, dolis quòd, & arte magistra
Spectatos longè ante alios deprenderit omnes,
Aut opibus, claraq; domus à stirpe potentes,
Omnibus obscurum genus, & sine luce penates,
Atq; humilis fortuna, nec astu prædita vita.
Quinq; adeò sumus exigua Bessaide creti.
Nobis ars erat insidias piscosa secundum
Flumina squamigerũ generi hamo tendere aducc
Atq; innare salum, fœcundaq; piscibus arua.
Tunc etiam, cùm nos ad se primum ille vocauit,
Humida littorea sarcibam retia arena,
Ipse Iacobus adhuc salientes littore pisces
Seruabat frater, nec tum procul inde secabant
Andreas, paruaq; Petrus vada salsa carina
Iisdem acti fratres studijs, eadem æquora circum
Tum mihi coniunctus patriaq; domoq; Philippus
Accitus pisces, & retia torta reliquit.
Addunt se socios Thomas Thaddæus, eademq;
Arte Simon, Cana quẽ genuit Galileia, amicum
Flum

...ibus patrijs, mutisq́; natantibus hostem.
... Iacobus ei cognato sanguine fretus
... eo natus patre se subiunxerat ante.
... us indecores penè omnes, sic quoq; nostra
... a dura vides, insueta atq; aspera dictu.
... facies sola est impexis horrida barbis.
... lij neq; enim longè meliore sequuti
... a addiderant sese, Matthæus, & æuo
... rauis, effetisq́; Petri iam proximus annis
... lomæus, & ipse mali fabricator Iudas.
... emorem, quæcunq; oculis, quæcunq; sub illo
... bus his hausi repetens miracula rerum
... re tam paruo (vix terna hiberna peracta,
... o illi socij dignatus nomine iungor)
... e tam vastum nunc currere oporteat æquor.
... sed è multis, & ea haud mihi mollia fatu,
... liar tamen, & breuiter tua iussa capessens
... liam. mitto modò quæ monimenta reliquit
... mas (tibi nota reor) non parua per vrbes.
... ; omnem egregijs factis insignijt oram.
... nescit nuper reuocatum ad munera vitæ
... feræ regem Bethanes, lumine quarto
... vidit Sol extinctum, impositumq́; sepulcro?
... eam innumeros quibus ipse in limine lethi
... uit, & duræ de mortis fauce reuulsit?
... prius enumerẽ, quot ponto aquilonibus vndæ
... escant vasto, quot inundent littora arenis,
... n quot opem morbos varios in corpore passis
... icibus tulit, & validos lætosq́; remisit.

 Multi

Multi capti oculis, clausis multi auribus orti,
Ne possent vllas audire, aut edere voces:
Claudi alij imparibus vix ægrè paßibus ibar
His rigor ex longo immotos sopiuerat artus.
Illis semeso serpentia corpore hiabant
Hulcera, & illuuies membris immunda flueb
Nec deerãt, tumefacta quibus præcordia, &
Insincera situm miseris adduxerat acrem,
Nullæ artes poterãt, quã nulla extĩguere aqu
Tum quibus aßiduis concussa tremoribus vsq;
Nutabant, tremuloq; labebant corpore memb
Ignea quos febris, aut corrupti corporis humor
Et quos præterea vis cæci incognita morbi
Versabat lecto totos distracta per artus,
Quós ve animis captos agitãs male habebat E
Omnibus aspectu solo, tactú ve ferebat
Diuus opem, subito linquebant corpora morbi,
Et stratis ipsi surgebant protinus ægri.
Atq; ideo quacunq; viam obseruatus agebat
Semper eum opperiens turba ingens strata sac
Per fora, perq; vias, sanctiq; ad limina templi.
Nondum aliquẽ tamẽ infernis reuocauerat vn
Morte obita, cùm Sidonia remearet ab ora,
Et Naim ingressus socijs comitantibus altam
Ecce autem ingentem longo procedere pompar
Ordine flammarũ aspicimus, mæstamq; per vr
Audimus luctum, causam tum deniq; luctus
Cernimus egregij iuuenis miserabile corpus
Impositum molli pheretro, quem mersit acerba

dies, dulci cùm vix pubesceret æuo,
e omnem vultu florenti dempsit honorem.
quem pede preßit agro bos signa relinquēs,
tum lassa languet ceruice hyacinthus,
rosa, quam molli decerpens pollice virgo
bus in densis lapsam sub sole reliquit.
furens tota genitrix miseranda, capillos
genasque ambas manibus fœdata cruentis
am circum pariter per densa viarum
bant sæuis matres plangoribus astra.
bam ciues miserantur, et vnica proles,
lictus erat vidui solatia lecti.
eus exanimis iuuenili in corpore vidit
rem, & molli pictas lanugine malas,
re lamentis iubet, & considere pompam,
motúsque manu mulcens immobile corpus,
um animam gelidis membris innexuit. ecce
itur puer, & (cunctis mirabile visum)
ilust raptim in medios, vacuúmque pheretrum
uit, & amplexans solatus voce parentem est.
verò multis etiam post mensibus idem
egiam amissa donauit luce puellam,
calor, & toto de pectore fugerat omnis
litus aëreas penitus dilapsus in auras.
ginis ipse pater factum testatur Iarus
rgus opū, pollens lingua, & popularibus auris.
id repetam, purum viuo cùm è fonte liquorem
vinum conuertit, opes miseratus amicis
rte olim aërei spectans de vertice montis,

Cùm

Cum Sol emenſo depreſsior iret olympo,
Ingentem vidit numerum affluxiſſe ſequentu
Matrrs, atque viros, quos per deſerta locorum
Duxerat oblitóſque ſui, oblitóſque ſuorum.
Subſtitit hîc miſeratus eos iam tertia namqu
Muneris expertes Cereris lux acta videbat.
Hîc neq; erant fruges, vicina nec oppida poſſe
Vnde dapes petere argento, victumq; parare.
Arboreos necdum fœtus decoxerat æſtas,
Vix tandem inuentus puer eſt ex agmine tan
Quinque viæ auxilium, qui ſecum liba fereba
Atque duos, dederat quos huc pia mater eun
Incluſos myrto, & bene olenti gramine piſces.
Sed quid enim hæc adeo tã multis millibus au
Et iam diffiſi ſocij muſſare querentes,
Quos bonus affatu Chriſtus ſolatus amico
In cœtum vocat, ac paucis ita deinde profatur
Nemo hodie numero è tanto non lætus abibit.
Hinc ſupplex tali genitorem voce precatur:
Summe parens, ope cuius alit terra omnia, quiq
Et Sole, & liquidis fœcundas imbribus agros,
Si quondam Iſacidum generi per inhoſpita eun
Diuinas epulas cælo es largitus ab alto,
Semine ſi nullo conſtant, quæcunque creaſti,
Et nihil omnino fuerant cælum, æquora, tellus,
Adſis, obſcenamq; famem tot millibus arce,
Hæc tantum. de hinc gramineo diſcumbere cam
Imperat effuſos cœtus, dapibúſque parari.
Inde in fruſta ſecat læto cerealia vultu

mutatim, & populos partitur in omneis,
quinque hominũ cãpis saturãda sedebant)
credibile auditu, mirabile visu)
is in manibus visæ succrescere partes
e, dapibúsque epulati largiùs omnes,
um pariter, laticúmque expleta cupido est,
& relliquias mensis superantia frusta
ua congestas bis sex cepere canistra.
e nunc aliud quod paucis ante diebus
us: Arbor erat foliis densißima in agro
o, vnde olim pendentia poma viator
bat sitiens, heros qui hac forte tenebat
ulentus iter, quæsiuit in arbore fœtus
um, infœcunda comas nam, & brachia tãtũ
rians latè circum tendebat opaca.
ulit, ac verbis sterilem execratus acerbis:
nuo (manifesta audis) exaruit arbos,
lia aereas volitarunt lapsa per auras.
minus est olli imperij maris æquora in alta,
omnes vndæ assurgunt fluctúsque quiescunt
s edicto. vidi, vidi ipse furentes
s hibernos ad vocem ponere Coros,
q; omnem, motas quæ flabris asperat vndas,
dum luna suum ter cursum plena peregit,
subitò in lento deprensis marmore nobis
te ferè media, dum retia ducimus, orta est
bida tempestas, & pontus inhorruit ater
ctibus elatis, & concursantibus vndis,
ictámque ratem iam iam salis hauserat æstus.

Nos

Nos trepidare metu lethi discrimine paruo,
Cùm procul ecce ducem , quem nuper liquimus
Littore spectantem fluctus scopulo illidentes,
Ferre iter aspicimus medias impune per vndas
Suspensum, tumidóque pedes haud tingere pont
Horruimus visu subito, nec credere quibam
Me veram faciem , haud simulatum cernere co
Tam celeres egisse vias sine remige in vndis,
Ni sese, verbis dum nos hortatur amicis,
Vltrò ostendissent, quonam fiducia vobis
Iam nunc pulsa mei cesßit? timor omnis abesto.
Indubitare meis tandem dediscite dictis.
Sic ait, atque ratem, quæ iam superantibus vnd
Cesserat , insiliens solo tumida æquora nutu
Placauit, posuítque minacia murmura pontus.
Sic terræ in tutum positis adnauimus vndis
Incolumes, celerique volauimus æquora cursu
Nec mora, vix siccum attigerat tellure potitus:
Ecce aliud dictu magis, ac mirabile visu.
Nanque magistratus aderant in littore misßi
Aera reposcentes , quæ pendere lege quotannis
Regibus antiqua , pro sese quisque iubemur.
Accipit hos placidus, quos dum sermone morati
Petrum ad se vocat, & fidam summissus ad aur
Vade ait, & iacto quem primum traxeris hamo
Aequoribus, piscem cultro scrutabere acuto:
Intus erit, regi quod iusßi pendimus ambo.
Iussa facit senior: trahit hamo ad littora prædam
Argentúmque viris dat piscis in ore repertum,

Ho

quoties stimulis immitibus actus
animo subit, idem illo quem tẽpore vidi,
erem expositos hoc ipso in littore pisces,
furiis, atque ore immane furentem.
m (vt perhibent) vetito genuere parentes
tu iunctis, atque inconcessis hymenæis.
horum ascendere, Dei cùm sacra vetarẽt,
nis gens indulget nostra omnis opacis:
gauisi scelere illi tempore longo.
bito amplexus intérque, & gaudia adulter
am tenues animam exhalauit in auras
, scelerique eadem nox prima nefando,
ter suprema fuit discrimine paruo.
utem, æthereis flammis diuinitus ignis,
it, cùm iam maturi pondera partus
nt, eadémque duos letho hora dedisset,
n foret execta genitricis ab aluo
tus, paruum patris eduxere sorores.
iam mox immeritus scelerata parentum
luit iucunda oculorum luce negata,
ctaq; aures penitus mansere, nec illi
vllas haurire datum est, aut reddere voces.
etiam simul atque adoleuit, protinus ægrum
puit furor, infernæ vis effera gentis.
m illum furiæ, centum illum (flebile) pestes
m exercebant. Erebi legio acta latebris,
ndásque hominis singultus ore cientes
ant voces, ac terrificos mugitus,
omnes exclamãtẽ, atque insueta frementem

Horre

Horrebant, trepidíque fuga se in tecta ferebant
Siquando nodis, ruptísque immane catenis
Incautis liber custodibus euasisset,
Iámque ille oblitus fratres iamque ille sorores
Amplius haud gressum patris intra tecta ferret
Verum more feræ syluis degebat, & antris,
Sicubi saxa caua, aut æuo consumpta sepulc[hra]
Ater, egens, corpúsque abiecto nudus amict[u]
Talem igitur nodo manibus post terga reuincti
Christi ad conspectum, si fors miseresceret ipse,
Vi multa consanguinei, caríque trahebant.
Ille autem obniti contra, dum rumpere nodos
Tendit, & horrendos clamores tollere ad astr[a]
Qualis vbi longis pugnator taurus ad aras
Funibus arripitur, sæuo fremit ore per vrbem,
Et spumas agit, & cornu ferit aëra adunco.
Instant hinc famili, atque illinc, & verbera cr[ebra]
Ingeminãt, quassantq; sedes, per terga, per arm[os]
Diffugiunt vulgus trepidum, in tutúmque recep[ti]
Porticibus gaudent longe spectare periclum.
Talis erat iuuenis species immane furentis,
Quem tandem ante Deum fessi statuere rogant[es]
Ferret opem, saltem furiis tam tristibus illum
Solueret, excuterétque animo crudelia monstra
Hic heros palmas in cælum sustulit ambas.
Concipiénsque preces genitorem in vota vocauit
Ecce autem, magnũ subitũ, & mirabile monstr[um]
Auditi exululare lupi, latrare canes ceu,
Tam diras iactat voces lymphatus ab ore.

nen immane ſonet ſeſe frangentibus vndis
ex altis ingens decurſus aquarum,
tur clauſtra alta lacus ſi forte Velini
præcipitent valles ſtagna ardua in imas,
a vt regio fiat mare, & oppida circum
atent, metuatq; ſacrũ Roma obruta tẽplis:
ali crepitus imitantur, cùm ſuperũ rex
at, & tonitru quatit ætheris aurea templa.
rri ſonitum, aut ruptarum mole catenarum
horrificum ſtridorem, aut murmura ponti.
omnis tellus, circum cælum omne remugit.
vi multa Deus, increpitátque morantes.
e illi trepidare intus, pacémque precari.
unc vera Dei atque indubitata propago
o in pœnas nos ô de corpore trudis?
s ſaltem pecora hæc inuadere detur.
eri tum forte ſues ea littora propter
ant) nos ne horrifero ſic merge barathro,
ube terræ inferioris operta ſubire.
uit. extemplo videas procul ecce nigrantem
us haud ſtimulis furiarum errare ſubactum
erſa gregem nunc hûc, nunc protinus illûc.
ora, nec requies. intus vis effera ſæuit,
c præcipites ſeſe alta in ſtagna dedere:
ctis pariter vita eſt erepta ſub vnda.
uenis feſſos ſubito collabitur artus
ptus tandem nodoſis brachia vinclis.
icus ora ſolo impreſſus cunctator, adhucq;
ltans, pectúſque laceſſit anhelitus ingens,

Expiránsque animam pulmonibus æger ageba
Quem iuxta genitore Deo satus astitit. oráque
Attingens dextra, atque oculos, auresque reclu
Iámque videt, loquitúrq; & corda oblita resi
It vulgi clamor super aurea sidera ouantis,
Supremíque patris sobolémque Deúmque fatem
Sed quid non ipse eualeat? quum nos quoque m
Aegris iussit opem ferre, auxilióque leuare
Præsenti: mortis multos de faucibus atris
Non opibus hominum, nulla reuocauimus arte.
Verùm implorato ter tantum voce magistri
Nomine surgebant strati, ibántque refecti.
Omni autem ex numero sese vix obtulit vnus,
Quem stimulis actum sæuis, cæcóque furore
Incassum victi tentauimus, acrior illum
Vsque adeo magis, atque magis vis intus ageb
Cui cùm ferret opem Diuus mox optimus ipse
Iratus, quod parua sui fiducia nobis,
Corporibus tales facile, inquit, pellere pestes.
Parcendum dapibus tamen, è cælóque petendum
Nec solis verò hæc vobis concessa facultas.
Sed nomen quicunque meum vulgauerit, omnia
Fas audere, mei modò ne fiducia desit.
Ille etiam iussos immani corpore montes
Transferet, & verso sistet vaga flumina cursu.
Ite animis igitur certi confidite, néve
Instabili titubate fide. iacite aurea veri
Semina vbique, orbem vestra perfundite luce
Obductum tenebris, atque alta nocte sepultum.

Vos hominum lux, vos squalentis lumina mundi.
...s nobis alios subiunxit, vt essent
...es tantorum operum, sociíque laborum,
...m elegit decies, tamen ipse dolebat
...m numerum, neque tot satis esse ferebat
...peri, ac veluti qui centum vertit aratris.
...m, & campos rastris exercet auitos,
...atura seges iam flauis canet aristis,
...t, qui messem operis (quæ plurima) cōdant,
...t, atque viros aliis conducat ab oris.
...emorē, vt mentes hominū, curaq; latenteis,
...eri certo nequeat sine numine cernat?
...animis dubios, taciti dum vana timemus,
...ans dictis non sæpe erexit acerbis
...tes: quoties ipsis etiam hostibus olim
...cit, quos mente dolos. quæ furta pararent
...um, dum cæci odiis agitantur iniquis?
...a nec latuit bis senos passa per annos
...inis immundi manans de corpore flumen.
...idem ardentis morbi confecta dolore
...equebatur, si quà illum tangere posset,
... vnam rata nempe viam restare salutis.
...dū pubes fluit vndique, & agmina inūdant,
...bit, leuitérque extremū apprendit amictum.
...tactum veter effugit de corpore morbus.
...que abitū latuisse putans clam mēte parabat.
...ensit Deus, & pauidam, seséque tegentem
...atus placidè monitis impleuit amicis.
... oculos ante ipse meos mortalia nuper

Aut membra exutum, aut perfusum luce ser
Non infra Solis speciem dare corpore lumen
His, multisq; aliis, ego quæ creberrima vidi,
Per terras patuit signis Deus haud tamẽ vn
Sese hominem oblitus moribundo corpore cre
Multa tulit quoque, mortales quæ ferre nece
Atque id sponte quidem, nobis imitãda rel
Sæpe hilares mensas ideo & conuiuia adiui
Nec cœtus bonus est hominum aspernatus in
Sæpe etiam insidias inimicæ gentis, & iras
Suffugiens vt homo malę tuti limina templi
Exiit, obiecitq; cauam pro corpore nubem,
Nec se in conspectum latebris dedit abditus
Dum fremerẽt hostes nequicquã, & saxa pa
Atq; equidẽ memini (vix actus voluitur a
Nuper Ioannis comperta cæde recenti,
Quem rex vxorem præreptam reddere fratri
Admonitus tenebris ferro obtruncarat in at
Vrbibus his abiit cautus, populisq; relictis
Digressus: syluæ elapsum accepêre profundæ,
Nec rex ipse Erebi generi fœdißimus hostis
Humani, nostras qui recto auertere mentes
Nititur, abstinuit dominóve, Deóve pepercit.
Forte etenim comitũ strepitus, turbamq; sequen
Dum fugeret quondam, se clam subduxerat hos
Cœtibus, & solus lucis degebat in altis.
Iamq; quater denos frugum sine munere Sole
Condiderat, totidemq; famem per inospita no
Pertulerat, cùm iam tempus ratus ecce nocen

Aut

ffuit ex templo multis cum millibus hostis
ctipotens, quos tartareis ducebat ab antris
immea semiferi capitis gestamina quassans.
nq; sui frustra spe præmia percipit astus.
go illi meditans nequicquam illudere dictis
libus aggreditur: Superi tu certa parentis
ogenies, verúsq; Deus, tibiq; omnia parent,
uid durare fame confecto corpore pergis?
Nec subito in totidem conuertere adorea liba,
ec circum quæ saxa vides ingentia, tentas?
Non diuum latuëre doli, atq; hæc reddidit ore:
unt mihi mortali tostæ pro munere frugis
ermones patris auditi, diuináque verba,
Quæ quoties animo repeto memor, effugit omnis
Pulsa fames subitò, mensque oblita cupido.
Dixerat: his tamen auditis haud destitit hostis
Congressu victus primo, pugnámque retentat,
Atq; alijs super, atque alijs assultibus instat,
Terque nouos semper cœptis irritus integrat astus
Nequicquam nunc regnorum, nunc laudis inani
Immotum tentans animum præuertere amore.
Vt cùm sollicitum tollunt mare fluctibus Euri,
Crebra ferit, sæuitque minaci verbere in alta
Littora, sed saxis allisa reuertitur vnda.
Nec Deus, hæc subito quamuis præsentiat, arcet
Conantem, patitúrq; dolos sibi nectere vanos.
Nunc se marmorei supra fastigia templi,
Nunc rupem supra, scambrumq; crepidine saxum
Subuectari vltro sinit. & spem accendit inanem

Cùm verò vicisse ratus iam gaudia dira
Conciperet frustra ille inhians se protinus hero
Ipse deum claro confessus numine coram
Irrita furta, dolósq; exibat semper apertos.
Qualis, vbi excussis per plana euasit habenis,
Liber equus ludit famulos hinc inde sequentes
Sæpe hic dißimulans, atq; illic improbus hæret
Perq́; viam oblatas interdum pascitur herbas.
Ast vbi iam videt instantes, elabitur, alteq́;
Emicat, & spatia transmittit maxima campi
Quã speciẽ expertus nequicquam vbi deniq; fessus
Hostis atrox, abijt victúsq;, Deumq́; reliquit,
Cui volucres centum pluma pernice ministri
Astabant missu genitoris, opemq́; ferebant.
Si verò causas odiorum, ac semina quæris
Tantorum, cur gens omnis opponitur vni,
Hæc norint ipsi. certe non talia geßit,
Quæ capto affingunt odijs crudelibus acti.
Non homines inter magis est affabilis alter:
Non pietate prior, venia complectitur omnes.
Hostis, ciuis ei nullo discrimine habentur.
Multi impune ideo digna. atq; indigna ferentibus
Obiecêre, omnes nutu cùm perdere posset.
Sera olim cùm Sidoniam sub nocte per oram
Ferret iter fessus, nos parua exclusit ab vrbe
Gens fera, nec tecto est dignata heroa precantem.
Nos igitur tristes supremum orare parentem
Aspiceret cælo, nec gnatum ferret inultum,
Sed populum immitem cælesti protinus igni

...reret, subitis, & inhospita mœnia flammis:
...tulit, ac verbis nos indignatus amaris
...puit, potiúsq; vrbem miseratus iniquam est.
...etiam auctores scelerũ haud ignarus adibat
...méſq; domos, ſceleratáq; tecta ſubibat,
...moniti exuerent faſtus, moréſq; ſiniſtros,
...cum inciperent paulatim aſſueſcere recto.
...Matthæus, agri diues ſic noſter & ipſe eſt
...chæus, centumq; alij ad meliora vocati.
...tamen id faceret dum creber, defuit olim
...falli ratus incautum, pro crimine magno
...ceret, quòd non fugeret contagia dira.
...ſed, vt medicam veluti languentibus ægris
...ret opem, totam quærebat ſponte per vrbem,
...bi mortales mentem caligne preſſi,
...os nocte eriperet bonus, ad lucemq; vocaret
...tenebris cæco miſeratus pectore volui.
...ſuperis, ſuperûm id magno cordi eſſe parenti,
...; ideo claro miſſum memorabat olympo.
...uper & cœlum compleret quanta docebat
...titia, ætherei quanto gens incola regni
...cciperet plauſu, ſi quis mortalibus oris
...uentor ſcelerum, atq; pij contemptor, & æqui
...ſtitiam colere inciperet, rectumq; tueri.
...cut ouem incautus paſtor qui è millibus vnam
...Amiſit feræ oblitam decedere nocti
...um gregibus, vbi per rupes, perq; aſpera triſtis
...uæſiuit dumeta diu loca cuncta volutis
...onniſens oculis, demum ſi forte repoſta

Pascentem valle inuenit, subito arripit illam,
Sublatamq; humero stabulis lætissimus infert,
Intranti dulces occurrunt oscula nati
Præripere, & reducē plausu domus excipit omn
Idcirco neq; colloquijs muliebribus heros
Abstinuit, nuperq; legens Samaritidos oræ
Rura sub antiquis Sicharææ mœnibus vrbis,
Viderat ad fontem venientem vt forte puellan
Implorauit aquam supplex, putealiaq; hausit
Munera, qui pelago, qui fluminibúsq; sonoris
Imperat, & vastum largis rigat imbribus orb
Cuius ad imperium populis sitientibus olim
Delicuit rupes, atq; vndis plurima fluxit.
Secreti nos interea mirarier omnes
Ipse sed admonitam, atq; vltro commissa fatem
In lucem è tenebris, altaq; è nocte vocabat.
Sæpe illi pueros, æuo & florente puellas.
Flore comam pressos, & molli fronde reuinctos
Summisêre piæ, metuunt dum cuncta, parentes,
Quo teneris animis pulchræ virtutis amorem
Insereret, stimulísq; rudes impleret honestis.
Impubem turbam affatu placido ore monebat,
Lustrabátque manu, ne carmina dira nocerent,
Néve vlla infernis premeret vis edita ab oris.
Quin etiam elatos animo super omnia acerbis
Vrgebat dictis, rebúsq; exempla reliquit.
Mecum olim socij, absentem dum quærimus ill
Tendebant, feßique via consedimus omnes
Speluncæ ante fores, densis quam plurima opaca

Frondib

...ibus, & flexu ramorum protegit vlmus.
...m hîc inter nos quærentes vana moramur,
...nostrum foret è numero præstantior omni,
...lúsve ipsi magis, acceptúsve magistro.
(...a loquar) nos vt primùm ipse in lumine vidit,
...acerba tuens, iterumq́;, iterumq́; rogauit,
...sermo foret, aut quænam certamina nobis.
...contra taciti nihil hiscere, dum piget omnes
...orum memores, fuerant quæ plurima vana.
...subito ostendens puerum, cui mollibus annis
...dis adhûc erat, & tumidi mens nescia flatus,
...si fas, inquit, superûm aspirare beatis
...ciliis, si non fastus dediscat inanes,
...enitus famæ exuerit contemptor amorem,
...puer hic nullam suspirat pectore laudem.
...aliter cælum pateat. prius æquora salso
...queant nubes, aut pisces viuere in aruis,
...rboris aut stirpes frondescere in ætheris oris.
...rret adhûc animus, mihi cùm, fratriq́; poposcit
...m præcipuos frustra pia mater honores,
...licet æthera superi genitoris vt aula
...licolûm in medio celsa cum sede sederet
...bnixus, propior nostrum resideret vterque
...extrâ alter iuxta amplexus, læuæ alter inhærẽs.
...xtemplo grauis ille, obtutuq́; asper acerbo
...on matrẽ (quid enim mater pietate merebat?)
...d nos, qui vano ignaram summisimus astu.
...orripuit meritos verbis haud mollibus vrgens:
...sq́; Deum premere elatos, longeq́; superbos

Auerti, quos famæ agitat laudumq; cupido.
Ipse ideo haud impar genitori cùm sit, & illa
Quæ pater, æquè eadem poßit, tamen ora canē
Sæpe sibi laudes genitorem vertit in ipsum,
Nil se audere hominem supra confessus, ab alto
Ni pater omnipotens vires aspiret olympo.
Idcirco grauibus morbis quemcunq; leuasset,
Plerunq; edixit, ne factum proderet, vsquam.
Quóve suas tegeret vires, cùm tabida posset
Hulcera corporibus solo depellere nutu,
Aegros sæpe tamen medicas legabat ad vnda
Vt vitium exuerent omne auxiliaris aquæ vi.
Quid referā, quot eum populi, quot mœnibus v
Optauēre sibi, & voluēre imponere regem
Mittentes trabeam, sceptrumq; sacramq; tiaram
Ipsi etiam comites hortatu instare frequentes,
Armatus Syriæ regnandam inuaderet oram,
Mox fore cōtinuo, vt sua sub iuga mitteret ar
Quodcunq; oceanus terrarum anfractibus am
Immensumq; nouis frenaret legibus orbem.
Cùm verò hortantes vrgerent, protinus ipse
Occuluit sese, montésq; aufugit in altos.
Immanes tamen inuidia, & crudelibus isti
Insurgunt odijs, pœnásq; vno ore reposcunt,
Vniúsq; petunt caput omnes, scis quibus illum
Hūc furijs traxere, quibus clamoribus omnem
Implerunt trepidi captam velut hostibus vrbem.
Ipse patris mandata obiens tulit omnia certus
Digna, indigna pati, nam se quærentibus vltrò
Obtul

...,& noctis cùm munere posset opacæ
...li, bis se manifestum prodidit ipse.
...los tamen ad capti procumbere vocem
...nitos, terramq́; graui consternere casu.
... verò sacris, aut templo demit honorem,
...ntis leges, veterúmve edicta refigit,
...uis visceribus monet, & lustralibus extis
...dum posthac, nec iam vltra cæde litandum.
... alios longe ritus, moremq́; sacrorum
...t obscura verborum ambage latere,
...riq́; aperit voces animumq́; magistri,
...q́; magis mirere, sciunt, & scire fatentur
...as vatem venturum lucis ad auras,
... qui nobis cæli inuia claustra recludat,
...ebrísq́; pios vehat alta ad sidera manes.
... tribus promissum, omnes id voluere vates,
... animis certi expectant. miseri quibus atris
...datur in tenebris præsentē agnoscere lucem,
...edijs largi sitiunt in fluminis vndis.
...quē non moueāt, nisi prorsum auersa voluntas
...a viri virtus, tot facta ingentia, talis
...honos? ipse vt vidiq́;, hausiq́; loquentem,
...ulcem toto iactantem corpore amorem,
...unas, patriam, genitricem, cuncta reliqui.
...cij fecere. neq; hunc me deinde secutum
...ituit. verum quantum ingens sæpe fauilla
...git exigua, semperq́; fit acrior ignis,
...us amor tantum visus mihi crescere in horas,
...næge cor dulci semper flammescere cura.

Quiq́;

Quiq; adire semel, validis compagibus hærent
Nec nos aut donis, aut verbis fallere crede
Pollicitis blandis illectos. omnia nobis
Aspera promittit, cunctos diuersa manere
Scilicet exilia extorrès, paßimq; vagantes.
Promißis nec vana fides. adeo vsq; malorum
Pullulat ex alia, atq; alia densißima silua,
Vnius ferro tantum caput excipit. vnum
(Quisquis est) placida clausurum lumina mort
Ast alios cædes omneis instare cruentas
Nostra iubet nos interea contemnere, opésq;
Partiri, atq; inopi miserorum impendere turbæ,
Quos circumueniunt morbiq;, algórq;, famésque,
Pauperiemq; pati, rebúsq; assuescere egenis
Multi nos ideo viderunt sæpe per agros
Aut silice in nuda proiectos ducere somnos,
Aut grauidas fessos rerum decerpere aristas,
Indomitisq; famem solari frugibus, vndamq;
Alta haurire cauis pronos ad flumina palmis
Aut si quos vsquam tellus dabat arida fonte
Non mihi perpetuam si centum pectore aheno
Sufficiant vocem linguæ, percurrere possem,
Quantas quoq; modo ærumnas, quantósq; lab
Hoc ducente animis durantes hausimus æquis.
Nam licet interdum penuria adegit edendi
Exhaustos, rerúmq; inopes, quas flagitat vsus,
Regũ opibus tamẽ vsq; animos æquauimus alt
Et mens in paruis aderat ditißima cuique,
Nec minus ingentẽ huc comitũ aduẽtare nouo

Cert

[illegible] ſemper erat numerum, matréſq; viróſque,
Omni[illegible]us idẽ animus, quib⁹ & mẽs certa ſequẽdi,
[illegible]cus ac bellum ſicui rex maximus vrbi
[illegible]t, iamq́; arma ciet, iámque agmina cogit
[illegible]n oræ, exitiumq́; ferens, populíſque ruinas.
No[illegible]ntum iurata manus, lectæq́; cohortes
[illegible]nt. ſed præterea quos dirus habendi
[illegible] amor variæ cupidos diteſcere prædæ,
[illegible]omerant multi, atq; iniußi caſtra ſequuntur.
N[illegible]at erant latæq́; viæ, campiq́; patentes
[illegible]pulis iret quacunque ſequentibus vltro.
[illegible]eros ſeſe ingenti ſubducere turbæ,
[illegible]ntes petere, & deſertos quærere ſaltus.
[illegible] equidẽ memini, cùm ꝓpter ſtagna profectus
[illegible] iter, paßimq́; manus prætexeret ingens
[illegible]ra & vrgeret ſupra denſißima morem,
[illegible]uit ſeſe, ac cymbam, quæ forte parata,
[illegible]it, ſubitoq́; iubens præcidere funem
[illegible]ntra iactum liquidum proceßit in æquor
Co[illegible]titit hinc, terramq́; aſpectans, plenaq́; circum
[illegible]ra, diuinis affari vocibus orſus,
[illegible]iæq́; aperire viam: & veſtigia recti,
[illegible]llîc ſtabant arrectis auribus omnes
[illegible]rcluſi vndis, inhiabantq́; agmine longo
[illegible]toniti, miraq́; animos dulcedine capti,
[illegible]loquebatur, circum ſedata ſilebant
[illegible]quora, vbique modo ſpirantibus incita flabris,
F[illegible]diferæq́; domus auium ſine murmure circum
[illegible]bant immotæ procuruo in littore ſiluæ.

Sed

Sed non interea longæuæ parcere matres
Vocibus: illum omnes mirari insueta loquentem
Felicemq; vteri matrem, felicia matris
Hubera clamabant, quæ talem enixa tulisses,
Et teneris immulsisset plena hubera labris.
Nanq; docebat humi fœdè, in tenebrísq; volutas
Ad cælum mortale genus sustollere mentes,
Et lucem aspicere, & vanis desuescere curis.
Tum pacem hortari: placidam super omnia mit
Pacem optate viri, tumidósq; remittite flatus,
Demissiq; animis nil vanæ laudis egentes
Mortales contemnite opes, contemnite honores,
Et duris vitam assueti, paruoq; beati
Pauperiem tolerate. breuis quæcunq; voluptas
Ista adeò, atq; diu nihil est mortalibus ægris.
Vobis haud propriæ hîc sedes, concessaq; longum
Regna, manent meliora graues vbi soluerit art
Mors animæ, vos stelligera pater optimus aula
Protinus excipiet lætos melioribus oris,
Pax vbi tranquilla, & cunctarũ opulentia rer
Et secura quies, nunquam peritura voluptas,
Et dubitet tanta quisquam mercede laborem
Ferre breuem, terrísq; sequi me sponte relictis?
Ad veras emergere opes, emergere honores
Tendite, quos nulli casus, nulla auferat ætas.
Este pij, inter vos mentem exercete benignam,
Inq; vicem placati animis miserescite vestri.
Tum longè prohibite iras, odijsq; ferendo
Parcite rumorésq; vagos contemnite vulgi,

N

ideo accepto pro vulnere vulnus
præstiterit vero pulsantibus vltro
re, genísq; ictum expectare secundum.
ÿ certent armis pro laude, nocénsque
uãt, pulchrámq; petant per vulnera mor-
mortales nullo discrimine amare (tem.
nes, pascémque inglorius hostibus opta,
ventosæ sint tanti murmura famæ.
s in primis sit mens interrita lethi,
ue vos animis duros vis auocet æquo.
s artus homines, moribundáque membra
m extinxisse queant, & perdere ferro.
nima ipsa manet duræ haud obnoxia morti
omnipotens cælo pater aspicit alto,
tque malis, cuius sine numine vestrum
hominum quisquã valeat diuellere crinem.
issos vos hunc vnum fas vsque vereri,
rite preces, huic digna piacula ferte,
are, cui tellus campísque patentibus aër
uitur, nitidíque tremit plaga lucida cæli.
rocumbite humi, prostratis huic pãdite vota.
quidem æternis etiam post funera pœnis
otest sontes sub tetro vrgere barathro,
timor admissos cuiquam sit adire leones,
que pictarum sæuissima pantherarum.
ei obiectu protecti nominis, ite
uersum intrepidi mansuescent protinus vrsi,
áq; parcentes allambent vulnera lingua.
s humiles victus animis secludite curas.

Obser

Obseruate genus pecudum, genus altiuolantum
Nullæ illis artes, nulla illis cura futuri.
Non tamen aut tegimen, victus aut copia desit
Omnia diues alit rerum sator, omnia curat.
Ille etiam iniusso tellurem gramine vestit
Floribus appingens sata versicoloribus arua,
Arboribusq; comas atque vmbras môtibus ad
Fraudes, insidiæq; absint, ac fœda libido,
Néve modum supra mensis gaudete paratis,
Desidiasq; animis, atque ocia pellite vestris,
Nec vetitos thalamos, inconcessumq; cubile
Affectate, sitísque alieni desinat auri.
Quisque suis opibus contenti viuite, & vltrò
Spes interdictas, & inania ponite vota.
Néve autem scelerum facies nûc persequar om
Quid dicam, quibus est cordi fraus, atque libid
Dira iuuat, ficto simulant tamen ore latentes
Virtutem, subeuntq; dolis, & crimina obumbr
Ne, iubeo, ne talem animis assuescite pestem.
Nil adeò latet, ipsa dies quin detegat vltrò.
Præterea cohibete oculos: ne quærite vestris
Vulnera sponte animis, fandi hinc côpescite am
Sæpè olim incautos non lingua coërcita mersit.
Discite iamq; ideo posthac haud falsa profari,
Iamq; nouos purgati animis inducite mores.
Si qua tamen veteris culpæ vestigia restant,
Diluite, & sacris contagia vincite lymphis.
Ipse ego fons veluti liquidam purißimus vnd
Sufficiam: properate ad aquas, haurite liquen

Mat.

...tq; viri sitientes protinus amnem.
...em huc omnes, nec opus potantibus auro,
...óve mei fontis patet omnibus vnda.
...vitate vias, ita sidera aditur,
...q; domos, mutari nescia regna.
...hi prædixit genitor, quæ voce monerem
...z: sunt fonte mihi verba omnia ab illo.
...icta dabat, cæli super omnia regem
...dum non visceribus, non sanguine cæso,
...is, precibusq; iubens exposcere pacem.
...us orandi quisnam foret ipse canebat:
...atens genitor, sedes cui lucidus æther,
...nen, laudesq; tuæ celebrentur vbique,
...missa orbi incipiant procedere lustra,
...sa non minus in terris gens iussa facessat
...lis, quàm cælicolæ tibi in æthere parent.
...uina hodie cælo dape reffice ab alto.
...dehinc bonus, vt nostris ignoscimus ipsi
...bus, ac nullis aduersis obijce inermes
...ndo prohibe a nobis sed cuncta pericla.
...idit & ventura canens fore, cùm vagus olim
...aram speciem concreto lumine tectus
...it. & subitò stellanti nocte perempta
...ciat nullam Luna orbi argentea lucem
...uinem faciem maculis perfusa nigrantem,
...ipitentq; polo passim turbata labantis
...ra, quæ lapsu certo, spatióve feruntur.
V... ea quæ cæli irrequietos conciet orbes,
...inat, incerto rapiantur vt omnia motu,

Atq; prope auulso absiliat de cardine mundus,
Dum terras veluti rapidum per inania fulmen
Ipse iterum petat, & multis cum millibus idem
Adueniens hominum vitas, & crimina quæra
Vt res promisso simul ac succenderet igni
Flammarum totum tempestas sparsa per orbem
Continuò tellure noua, cæloq; recenti
Defunctas animas vita in sua corpora rursus
Euocet ad blandum lumen, populosq; sepulchris
Eliciat, secumq; pios educat ad astra,
Quos pater à prima præuidit origine rerum
Mente suos fore, & æthereo transcripsit olympo.
Ibunt aligeri iuuenes, cælumq; profundum
Horrifico sonitu implebunt, atq; ære recuruo
Quatuor à ventis excibunt vndiq; gentes.
Iudicis ad solium properabitur æthere toto.
Ipse altè effultus, montisq; in vertice summo
Arbiter effulgens circumferet ora tremenda,
Secernetq; pios, dextraq; in parte locabit.
Læua autem coget sontes, quæ plurima turba.
Qualis post hyemem exactam, cùm gramine m
Pascua læta vocant stabulis armenta reclusis,
Ipse greges pastor: nitidos missurus in agros
Sortitur: placidas primo legit ille bidentes
Dinumerans, vlidásque iubet procul esse capell
Cernere erit liquidas longè fulgere per auras
Corpora clara hominū, quibus atræ obnoxia mo
Abluet omnipotens pater, æternúmque manebi
Amplius haud rerum subiecti casibus vllis.

Ne

Venti lam ante diem ſperet cum corpore ſedes
...tu, exceptis paucis, quos ipſe ſepulchro
...us ſecum ſuperis Deus inuehet horis.
...mæ interea tali ſtatione fruentur.
...autem ſontes tenebris, ac nocte prementur
...a, & meritas pendent per ſecula pœnas,
...quæ ſera nuper mihi nocte canebat.
...out ipſius in gremio mœrore grauatum
...dem accumbens ſponſa, admotúſq; loquẽti
...clinarem, mœſti ſolamen amoris.
...petam, quæ ſæpè vagi Iordanis ad vndas
...at? quæ Iudææ ſub montibus altis,
...cis vera inuoluens ambagibus vltro,
...manifeſta palam claro ſermone loquutus.
...opuli circumſiſtunt, ſtipántque frequentes?
...e principium rerum, finémque canebat,
...veri fontem, atq; hominũ lucémq; , viámq;.
...rtunatam prognatam hoc tempore prolem.
...lix tellus, nos ſecula læta tulere.
...diuinam vocem, diuina loquentis.
...t haurire Dei propius ſæpe obtigit vnis.
...et hinc luſtris veniet labentibus ætas,
...ſeri optabunt eadem vidiſſe nepotes.
...t Ioannes cunctis mirantibus ore
...abat memorans, cùm protinus ecce tumultu
...nit Solymûm irrumpit manus impia, & vrbis
...orem appellant, pœnáſque vno ore repoſcunt.
...giunt ambo, & magnã ſtat adire parentem,
...tramque diu tantarum fallere rerum.

M. HIERONYMI V
DÆ CHRISTIADOS
LIBER V.

***

INsonti verò Romanus parcere capiti
Toto corde petens, hûc mentem diuidit, atq; h
Fama viri, virtusq; animo, egregijsq; recursat
Oris honos, nec iam obscurum genus esse deorum.
Omnia respondent auditis. deniq; ad ipsos
Conuersus Solymos fremitu tectum omne repleni
Ite, ait, & posito mox hûc certamine adeste.
Sit qui pro cunctis numero delectus ab omni
Fando aliquis doceat, quo tandem is crimine m
Mulctãdus, quod tantũ obstet scelus, ordine pãd
Insonti. simul hæc, simul illi abiere frementes
Christo animus certi nunquam desistere viuo.
Parte alia, regem qui fœdè prodidit hosti,
Mutatus scelus agnoscit periurus Iudas
Ah miser, infectum quam vellet posse reuerti?
Nulla quies animo. sæuire in pectore diræ
Vltrices, cæcasq; ob noxam sumere pœnas.
Nec capit insanos curarum pectore fluctus,
Hinc secũ æra manu sceleris causam attulit ame
Quæ Solymi magno dederant in munere pacta,
Atq; sacerdotum sacrata ad limina venit
Vocif rans: vestrũ hoc argentũ, hæc munera vest
Accipite. en scelerum pretium exitiale repono.

Heu mi, quid demens volui mihi? quo scelus ingens
Inductus pretio admisi? vera Dei ille
Progenies, verusq; Deus, nunc deniq; cerno,
Discussaeq; abeūt tenebrae, & mihi reddita mēs est.
Sic fatus, simul argentum coniecit in ipsos.
Illi autem flentem risere, ac sera videntem.
Infelix abit. hinc amens, caecusq; furore
Multa putat, curae ingeminant, saeuitq; sub imo
Corde dolor, caeliq; piget conuexa tueri.
Tum cum huc illuc flammantia lumina torquēs,
Heu quid agam infoelix? quaenā quae secula porrò
Fera ideò tantum scelus vnquam oblita silebunt?
Accedámne iterum supplex, crimenq; fatebor,
At ausim veniam sceleri sperare nefando?
Quo verò aspiciam vultu, quóve alloquar ore
Quem semel indignum decepimus, inq; merentem?
Hinc igitur longè fugiam, quantum ire licebit,
Ignotusq; alijs agitabo in finibus aeuum?
Hinc me praecipites me hinc auferte procellae,
Qua fugit vsq; dies à nobis luce peracta.
At quis erit tutus tandem locus? omnia praesens
Aspicit, ac terras Deus vndiq; fulmine terret,
Et me conscia mens, atq; addita cura sequetur,
Siue iter arripiam pedibus, seu puppe per vndas.
Quò? quibus? at moror, & ludūt insomnia mētem.
Vos precor ô mihi vos magnae nunc hiscite terrae.
Quid dubito? nunc te tangunt scelera impia Iuda
Infoelix. tunc debueras, tunc ista decebant,
Cùm reuocare pedem, cùm fas occurrere pesti.

Nunc morere, atq; nefas tu tantū vlciscere dex
Sponte tua, lucémque volens, hominesq; relinque
Talia iactabat certus iam abrumpere vitam
Inuisam, & sæuum letho finire dolorem,
Curarum hanc vnam metam ratus, atque lab
Fluctuat, atque sibi semper tellure videtur
Absumi, aut rapido de cælo afflarier igni.
Vsque adeò ante oculos capiti obuersatur imago
Pallor in ore, acies circumlita sanguine, & artu
Algentes tremit, instantis vestigia lethi,
Et nox multa caua faciem circumuolat vmbra
Omnia nigrescunt tenebris caliginis atræ.
Demens, qui potius veniam sperare fatendo
Non ausus, neque enim precibus non flectitur
Rex superûm, & iustæ bonus obliuiscitur iræ.
Ergo ille inceptus perstans, & sedibus hærens
Isdem abijt, siluæq; tremens successit opacæ
Regia quæ propter frondebat plurima tecta.
Atq; ibi dū trepidat, qua tandem morte quiesc
Incertus, latebrasne animæ scrutetur acuto
Fortiter, & pectus procumbens induat ense.
An se præcipiti iaciat de culmine saltu.
Ipsæ quæ attonitum, mortisque cupidine captum
Ducebant semper furiæ, infensæq; præibant,
Informem prona nectentes arbore nodum
Ostendere viam: collo nanque inde pependit,
Vt meritus, laqueóque infami extrema sequutus
Spiramenta animæ eliso gutture rupit,
Et totos subitò pendens extabuit artus.

N

Vondu n picta nouo cæli plaga mane rubebat,
...amq; sacerdotes concursu cuncta replentes
Vestibulum iuxta astabant, longisque fremebant
Porticibus. nempe antiquo de more licebat
Nulli ... ce sacra pollutum insistere limen.
Tandem Romulides iuuenum stipante caterua
Postibus egreditur patriis, ostróque superbus,
Et sua ante fores sedit sublimis eburno.
Consedere patres pariter iuxta ordine & ipsi,
Atque diu siluere. orsus dux denique fatur:
Dicite quo tandem demitti crimine morti.
Poscitis egregium iuuenem: quæsiuimus ipsi
Et genus & vitam: nil dignum morte repertum:
Sed potius factis fama illum ingentibus effert.
Vt propius vinctum vidi, audiuique loquentem,
Vt stupui? vt visus mihi nil mortale sonare,
Cuncta Deo similis vultum, vocémque, oculósque?
At certè Deus ille, Dei aut certissima proles.
Cauete ne regem vestrum ignorate volentes.
His dictis cunctis penitus dolor ossibus arsit
Ardens, infremuere omnes gemitúmque dedere.
Tum senior surgit fandi doctissimus Annas
In medio, & dictis exorsus talibus infit:
Si tibi non aliis per se manifesta pateret
Iis signis Romane, vel hinc dignoscere promptum
Quique foret, téque in primis dux multa moueri
Conuenit, hûc cùm tot collectos vndique ciues
Conuenisse vides vnius crimina contra.
Hic auctor fandi multos sermone fefellit,

Et facie (ne cede dolis) mentitur honesta
Virtutem: scelerum tegit alto in pectore amores
Nonne vides, hæc religio quo se noua vertat,
Orgia quo, cœtusq;, & nocturni comitatus?
Seditione potens Iudæas suscitat vrbes
Ausus se paßim terrarum dicere regem,
Progeniemq; patris summi, cui sidera parent.
Atq; ideo veluti Deus vltrò crimina faßis
Dat veniam, pœnæq; metum post funera soluit,
Quod scelus haud aliter poterit quàm morte pi
Sic veteres sanxere, sed & vetera ipse retractat
Iura, nouas figit simulato numine leges,
Instituitq; nouos ritus, noua sacra per vrbes,
Quæ seruent seri ventura in secla nepotes.
Quin ipsas haud obscura, prò, voce minatur
Deiecturum aras, seq; igni templa daturum,
Templa olim impensis tantorum structa laborum
Et iam iam volet ipsum etiam restinguere solem
Sideraq; obsesso verbis deducere cælo.
Haud scelus ille tamen fallaci pectore quiuit
Dißimulare diu: neq; enim scelerata subire
Tecta horret, nec se vetitis conuentibus aufert
Admonitus, socijq; epulis capiuntur opimis.
Quin etiam, interdum siqua tota impius vrbe
Inuentus fama ante alios ob crimina notus,
Continuò paribus gaudens adit impiger illum,
Nec requies, donec sibi conciliarit amicum.
Tantus amor scelerum, tantum illi fallere cordi.
Tum festis, cùm fas nihil exercere diebus,

en pellit morbos, ægrúq; medetur,
emorem, vt socij vetitus impune per ædes
ur dapibus, Cereremq; & pocula tractent
rius abiutis manibus sine more, sine vllis
immundi, contactuq; omnia fœdent?
omnipotens placitos tot secula ritus
tet pater & mentem sententia vertat.
ua tempestas? sæuane inconstantia cælo?
De eci, ne thuricremas, quibus imminet, aras
De at, & posthac non ausit talia quisquam.
De eci: pœnas sceleri impius hauriat æquas.
A ris prohibe infandos altaribus ignes.
Di at, atq; omnes eadem simul ore fremebant.
Ro lus at dictis nequicquam flectitur vllis,
N nouo primũ audit nũc crimina, cũcta nefando
ebricata odio, dum Christi gloria & ingens
egos stimulis virtus exercet amaris.
A at: hac coram fama est vos sæpius illi
Ob isse, quibus semper sermone paratus
R itit & vera victor ratione refellit,
N se progeniem superi negat ipse parentis,
Q m vos promissum cælo diuinitus olim
V urum iandem auxilio mortalibus ægris
N latet, vt veteres genitoris molliat iras
C ciliansgeneri vestro, culpamq; parentum
sua virtute luat sic ferre priorum
cepi monimenta patres id prodere vestros,
rebus probat ipse. adeò circum oppida lustrans
rexit totam monstris ingentibus oram,

Quæ non vllæ artes hominum, non vlla potest vi
Quin etiã in lucem quosdam reuocauit ab vmb
Queis penitus iam mors totos immissa per artus
Soluerat hærentes animæ de corpore nexus.
Quare agite ô odijs miseri desuescite iniquis.
Ne frustra pugnate, Deum sed discite vestrum.
Dixerat at magis atq; magis violentia gliscit
Omnibus ingenti clamore insistere, & vna
Infrenis sæuire, humerisq; abscindere amictum.
Nec secus increuere animis ardentibus iræ,
Quã cũ Atesim ve, Padũ ve vndis læta arua p
Diluere agricolæ subiti compescere tendunt (ra
Aggeris obiectu, præceps magis æstuat amnis
Insultans, victorq; altas ruit agmine moles.
Forte autem rex & soboles hoc tempore regum
Herodes studio sacrorum aduenerat vrbem.
Munere Romulidum pars huic amissa paterni
Reddita erat regni, Galilææq; oppida habebat.
Quem postquam accepit rector Romanus adesse,
Solueret ingrato quo sese munere tandem,
Transmisit Galilæum illi vinctum Galilæo,
Atq; ipsum iussit, vitamq; & crimina, si qua,
Quærere, pro meritisq; viro decernere pœnas.
Tum vero audito Christi rex nomine lætus
Duci mirò iubet ingenti correptus amore
Compellare virum, ac propius vera ora tueri.
Quem dehinc aggreditur vario sermone, sed ille
Nil cõtra, atq; oculos nusquam auertebat olymp
Ergo illum nil supra hominem miratus, & vltro

[...]s iterum iubet ad prætoria duci,
[...]um haud læto Romano redditur insons.
[...] deficiunt animi, mens labitur ægra.
[...]o meminisse, Dei quæ vera propago
[...]rit mala factus homo Deus, auctor olympi,
[...] mare, quem tellus, vacuiq; patentia tractus
[...], nec capit immensi plaga lucida cæli.
[...] tuo omnipotens vires mihi reffice lapsu,
[...] polo demissa, tuo hîc me numine firma.
[...]nimi victus quoties euoluere tento,
[...]a me circum nigrescunt. pallida cerno
[...]a, capútque atra roseum ferrugine Solem
[...]ere, & mæstum in lacrymas se soluere cælum.
[...]áne te pietas miserantem incommoda nostra,
[...]us adegit amor cæli ô lux clara sereni,
[...] Dei vt soboles, verus Deus æthere missus
[...] grauia hæc velles perpessúque aspera ferre,
[...]nnúmque caput terrena mole grauatus
[...]yceres tot sponte malis? hæc præmia ferres,
[...]tra tua bonus vt deleres crimina morte?
[...]s dulces vetita decerpsimus arbore fœtus,
[...] trunco infando pendens crudele luisti
[...]plicium, ô nimium nostros miserate labores.
[...], quamuis Deus, atq; Dei indubitata propago,
[...]u nunc hæc hominum, nunc cogeris illa subire
[...]rbitria in vinclis, & iudicis ora vereri,
[...]ui toti aduentes olim datus arbiter orbi.
[...]ntius vt vinctum sua rursum ad limina reddi
[...]onspicit, arbitrio nec se subducere tristi

Posse videt, sæuis curarum tunditur vndis,
Iámque his, iamq; illis iterumq; iterumq; reten
Crudeles animos, & parcere nescia corda
Irritus, ac studio frustra aduersatur inani.
Quàm magis ille animis tendit sermone mederi
Nunc supplex, placidusq;, minis nūc asper acerb
Tam magis accensis crudescunt cordibus iræ.
Tandē ait: hæc redeunt (vestrorū antiqua paren
Vana superstitio) certis cùm sacra diebus,
Vnum ego de multis inclusis carcere sueui
Reddere, & exarctis impune emittere vinclis.
Hunc igitur vobis ipsum soluíne iubetis
Insontem? nam quem potius dimittere poßim?
Et iam pœnarum satis, ac feritatis abundè est.
Aut soluo, aut porrò vos hinc abducite, & atra
Vt libet, immeritum sine me demittite morti.
Non tulit, & medium sermonem abrupit acerbam
Crimina falsa cohors, & pœnas ingrauat ore.
Forte illis Barabas populo patribúsque diebus
Inuisus, quo non scelere vsquam immanior alter
Iamdudū in vinclis pœnam expectabat acerbam
Nulla fugæ spes prorsus, et via nulla salutis.
Huic igitur præses velléntne, an parcere Christo
Scitatur, sperans ita tandem euadere posse.
Illi autem victíque odiis, cæcíque furore
Excolui Barabam poscunt, veniámque precantur
Vni omnes, Christúmque absumi funere tendunt,
Atque obstant summa studiis rectoris opum vi.
Ille autem loris cædi, virgísque salignis

Dimi

[illegible] *mandat (visu lacrymabile) corpus.*
[illegible] *innocui potero hac extinxe cruoris*
[illegible]*m: sic immitis miserebitur hostis,*
[illegible]*im totos cernentes cominus artus*
[illegible] *satiati animos à morte reducent.*
[illegible]*o vndabat fœdatum sanguine corpus,*
[illegible] *artus tabo, liuentia colla,*
[illegible]*e, brachiaque, & detectæ verbere costæ,*
[illegible] *esectabat crassum roseo ore cruorem.*
[illegible]*n conspectu populi statuere, cruentos*
[illegible]*umeros, pectusq́;, ambasq́; à poplite plãtas,*
[illegible]*edium texto velabat carbassus albo.*
[illegible] *aspectu cælum, conterrita fugit*
[illegible]*us obtusis sub terram argentea luna,*
[illegible]*sque diu latitans euanuit ore,*
[illegible]*ter visa astra polo cecidisse sereno.*
No[illegible]*tamen hostiles expleuit sanguine pœnas,*
Sed [illegible]*agis atque magis crudescunt corda precãdo,*
Qu[illegible]*non vllæ artes, quæ vis non mitigat vlla.*
Im[illegible]*rito lethum intendunt, extremáque poscunt*
Su[illegible]*cia infensi, resonant clamoribus alta*
A[illegible]*a certatim se cuncti hortantur in iras.*
E[illegible]*nides, missǽque inferna è nocte ministri*
T[illegible]*tarei, tenues animæ, sine corpore vitæ*
C[illegible]*mmeunt, stimulósque acuunt ardentibus acres,*
E[illegible]*cem eripiunt miseris, agitántque furentes.*
R[illegible]*anum interea monet ipsa exterrita visis*
P[illegible]*somnum coniux, iuuenis ne sanguine sese*
P[illegible]*at, abstineat capto, portenta minari*

Magna Deum in somnis. is erat, is candidus ille
Agnus, ait (nunquam ludunt me somnia vana)
Quem circunfusiq; canes, sudibúsque petebant
Pastorum globus omnis. eum mox omnia adēptu
Pascuaq;, & notis flebant cum saltibus agri.
At pater altitonans manifesta percitus ira
Desuper auctores cadis sæuibat in ipsos.
Turbatum extemplo visum ruere vndique cælu
Et campos latè, ac siluas quatere horrida grand
Tum subitò audita ex alto , voxq; acta per aur.
Parce Deo Romane hominum compesce furorem
Credo equidē hunc (non te fallit) genus esse deor
Parce manus scelerare, pio vir parce cruori.
Ipsi hæc cælicolæ placidi portenta refutent,
Iudæósque petant solos, generíque minentur.
Talibus auditis Solymos animo acrior vrget
Romulides certus vesano obstare furori.
Iamque minis agit, & dictis haud ampliùs arc
Mollibus insanos, & non toleranda frementes.
Iamq; videbatur demptis dimittere vinclis
Velle virum , & tantis se tandem soluere curis.
Sensit atrox Erebo vmbrarum regnator in imo
Aeternam seruans memori sub pectore curam.
Ingemuit, vinciq; animo indignatus amaro est.
Protinus horriferum latebrosa ab sede timorem
Euocat atrum, ingens & ineluctabile monstrum
Tristior haud vlla est vmbrosis pestis in oris
Scilicet, atq; hominū egregiis magis æmula cœptis
Frigus ei comes, & deiecto ignauia vultu.

Extem

[...]hanc ſuperas torpentem aſcẽdere ad auras
[...]intonſi qua molli vertice ſurgunt
[...]n montes, Solymorũmque alta ſubire
[...]vt Auſonij flectat ducis aſpera corda
[...]ſubigatq́; metu deſiſtere cœpto.
[...]it, ſibi nigrantes accommodat alas
[...]arum auium, inq́; atros ſe colligit artus.
[...]nenſa via tractus obſcena volucris
[...]crebra ante oculos ſe præſidis ecce
[...]fertq́; volans circum importuna, ſonansq́;
[...]ctus, nunc ora nigris euerberat alis,
[...]que gelu, & præcordia frigore vinxit.
[...]t viſu ſubitò, atque exalbuit ille,
[...]eque comæ ſteterunt, gelidúſque per oſſa
[...]ijt, genua ægra labant, vox faucibus hæſit.
[...]imul ac ciues ſenſere inſueta timentem,
[...]émque genas, & toto corpore verſum,
[...]itò arrepto clamantes tempore dictis
[...]eſt: iſte auſus vulgo ſe fingere regem,
[...]at ſceptris, regiſque affectat honores.
[...]ſi forte neci mauis ſubducere nec te
[...]a tanta mouent, Iudæas protinus vrbes
[...]ne potens Romanis legibus, omnémque
[...]bus auertet Syriam ditione Quiritum.
[...]itur tibi ſi curæ Romana, decúſque
[...]is, hanc ſuperis peſtem citus aufer ab oris.
[...]at vt meritas haud vno crimine pœnas,
[...]ntem repant contagia dira per omnem.
[...] perſtabant vno omnes ore frementes.

Dux

Dux verò expertus genus intractabile, regis
Palluit ad nomen (præcordia ad intima sæuit
Subdita pestis enim) nec iam superantibus obs[…]
Amplius, & sese victus cedénsque remittit,
Haud vltra potis insano pugnare furori
Ceu cùm rostratæ sese opposuere triremi
Protinus aduersi mediis in fluctibus Euri
Luctatur primum celsa de puppe magister,
Hortatúrque viros validis insurgere tonsis.
Demum vbi se niti contra intolerabile cælum
Incassum videt, ac ventos superare furenteis,
Vertit iter, quocunque vocat fortuna per æquor
Multiuium, atque auris parens subremigat æge[…]
Haud tamen abstinuit verbis, vocíve pepercit.
Verùm, vincor, ait, nec habet vestra ira regressu[…]
In me nulla mora est. moriatur crimine falso
Damnatus, vos triste manet, speróque propinqu[…]
Supplicium. vos sacrilego seríque nepotes
O miseri meritas pendetis sanguine pœnas.
Sic effatus aquam plena iubet ocyus vrna
Afferri, abstergénsque manus hæc addidit ore:
Vt nunc his manibus maculæ absunt, sic mihi nu[…]
Hac in cæde nefas, méque omni crimine soluo.
Dixit, & exurgens solio intra tecta recessit.
Illi autem: Deus hæc nobis, gnatísque reseruet,
Instauretq; graues pœnas, quascunque meremur.
Hæc dum porticibus populo spectante geruntur
Vestibulum ante ipsum, famuli ducis ædibus in[…]
Armati illudunt capto, irridéntque silentem,

Quódq

illum populi regem optauere per vrbes,
ornant tunicis, ostroq́; rubenti,
ltè effultum sublimi sede locarunt.
is crinali auro, regúmque corona
obnubunt flauentia tempora acutis.
ro datur insigni fluuialis arundo.
ulo læti portis bipatentibus omni
nt plausu magno, regémque salutant.
iter ludo pueri cùm ex omnibus vnum
ducem, sociis qui sponte subactis
t, læto cuncti stant agmine circum
i: assurgúntque omnes, regísque superbi
eunt ludicra, ingens it ad æthera clamor.
famuli indulgent manus effera ludo.
iuueni vestis obtentu lumina inumbrant,
mque caput palmis, & arundine pulsant.
itis vellit concretam sanguine barbam,
los in sidereos spuit improbus ore
do, & pulchrum deformat puluere corpus.
ec ora, nec requies, versantq́;, agitantq; ferētem
, nec verbis vllis indigna querentem,
ec re permutunt iam lumina fessa sopori.
r, heu species inhonesta, indignáque visu.
lucis auibus frondes, non montibus antra
upedum generi desunt, vbi condere sese
tem, atque suos poßint educere fœtus.
rum auctori, cæli cui regia seruit,
bus in terris desit locus, omnibus oris,
aput acclinet, fessúsque in morte quiescat.

 Tum

Tum verò Solymi victores cuncta parare
Supplicia, atque omnes pœnarũ exquirere for
Perferat vt sæuos crudeli morte dolores.
Iámque illum erecto properant distendere lign
Affixum, & lenta paulatim perdere morte.
Nec mora, diffindunt malos sonat acta securi
Altaque quadrifidis fabricatur roboribus C
Tormenti genus, hac olim scelera impia reges
Vrgebant pœna sontésque hac morte necabant
Difficiles miserorum obitus, longíque dolores.
Tum neque honos erat, infami neque gloria t
At nunc numẽ habet: sanctũ, & venerabile l
Suppliciter cuncti colimus, sacrísque minores,
Argento, atque auro contectum imponimus
Et latum ex illo memores celebramus honorem
Illa etiam cælo fulgebit lampadis instar
Aethereæ, & totum lustrabit lumine mundum
Cùm dabit exitio vna dies animalia cuncta,
Interitúmque feret rebus mortalibus ignis.
Vix terris lux alma aderat, cùm iam vndiq;
Vrbe ruit studio visendi accita iuuentus,
Implentúrque viæ, concursúque omnia feruent.
Et iam purpureos habitus insignia ludicra
Exutum, vinctúmque manus clamore trahebat
Dirum ad supplicium, magna sectante caterua.
Per medios longis raptatus funibus ibat
Semianimísque, artúsq; tremẽs, plagísq; cruentus
Nocturnis, humeroq; trabem duplicem ipse gere
Præcisis grauidam nodis, ac robore iniquo,

...r infando mortales linqueret auras
...o, & duros finiret morte labores.
...i circunsistunt, clypeatáque iuxta
...a densantur, collucent spicula longe,
...ue, & rubris capitū caua tegmina cristis,
...que alterno conspirant cornua cantu.
...les insequitur. pars sese lucidus altis
...quis. resonant colles clamore propinqui.
...utem, quorum melior sententia, flebant:
...è matrésque piæ, mitésque puellæ
...es nudis pedibus per scrupæa saxa
..., & offendit crebro ad salebrosa viarum,
...onte aduerso protrudit robur iniquum:
...as suspirans heros sit ore loquutus:
...o, ne me matres indigna ferentem
...æ, vobis potius deflere propinquum
...m, & vestris hinc debita præmia natis.
...us linquit non æquis paßibus vrbem.
...superûm rex tanto in cardine rerum
...s ætherei sublimen euasit ad arcem,
...ilis nati lethum vt crudele videret
...t spectator. eum gens incola cæli
...er: stipant cunei, & comitantur euntem
...mplum gemmis interlucentibus auro
...do factum sublimi in vertice olympi,
...m immane. ingens, superi penetrale parentis
...a despiciens subterlabentia mundi.
...edio cliuus duro ex adamante tumescit
...tim exacuens instar fastigia pinus.

Multiplices circum sedes, subtérque supráque
Dispositæ, gradibúsque nouē super æthera surgu
Conueniunt hûc cælicolæ, regémque canendo
Ingreßi Thiasis lustrant: se sedibus inde
Omnes composuere suis, tumulúmque corusci
Ter latè circum terna cinxere corona
Secreti ordinibus certis. neque enim omnibus æq
Conditio, viré/que pares, eadémque potestas.
Verùm, aliis alij vt præstant, ita rite locantur
Munere quisque suo contenti, ac sorte beati.
In medio pater omnipotens solio aureus alto
Sceptra tenet, latéque acie circum omnia lustrat,
Totus collucens, totus circum igne corusco
Scintillans, radiísque procul vibrantibus ardens.
Mox autem infaustis Iudææ lumina tantùm
Defixit terris, tristémque, ante omnia collem
Spectabat, gens mœsta simul spectabat olympi,
Collem infelicem, sacram egredientibus vrbem
Qui prior occurrit humanis oßibus albus.
Auctores scelerum pœnas ibi morte luebant
Informi: circum pendebant corpora paßim
Arboribus truncis incocto lurida tabo
Hûc simul atque emensus iter miserabilis heros
Peruenit, sensitq; sibi crudele parari
Supplicium, atque trabē vidit iam stare nefand
Deiectos oculos porro hûc iactabat, & illûc
Omnia collustrans, comitum si forte suorum,
Si quem forte acies inimicas cerneret inter
Fidum in conspectu nullum videt agmina tantu

Sau-

um, campiq; armis fulgentibus ardent.
ruere omnes diuersa petentes,
er, quàm cùm cælo seu tactus ab alto
ue feræ insidijs in valle peremptus.
o sparguntur oues diuersa per arua
itæ, resonant balatibus agri.
tabẽ infandã scandẽt, pendénsq; per auras
atq; Deum veluti se oblitus, acerbi
it dirum lethi genus, æstuat intus,
nimum in curas lab: factum diuidit acres,
multa agitans animo, totósq; per artus
es mixto fluit ater sanguine sudor,
iam crebro reminiscitur ætheris aulam,
elum aspectans, hæc imo pectore fatur:
idnã extremis genitor me summe periclis
?aut gnati quò tam tibi cura recessit?
t has summus voces pater, audijt omnis
im chorus ipse (alta secum omnia mente
at genitor, nutu haud oblitus agi rem
e suo) stetit immotus, seséq; repressit.
rcumfusos cœtus gentem ætheris alti
eram iniussos potis est vis sistere nulla.
bus exarsit subitò dolor. omnibus ingens
uat ira, volunt nato succurrere herili.
hibere nefas, duroq; resistere ferro.
cient: arma ingeminant, arma acriùs omnes.
uer haud volucri extremus de gente recuruo
e vocare acies quò non magis vilis alter,
ensu superat celeri ardua culmina præpes,

 Tum

Tum super axe sedens, roseiq; in vertice cæli
Signa canit belli. latus dissultat olympus
Vndique, & insolito tremuerunt sidera motu.
Audijt & sonitum, siquem procul orbe remoto
Distinet incedens humili Luna humida gressu.
Audiuêre, quibus generis custodia nostri
In terris olim sorti data, vastaq; tellus
Protinus ingenti tremuit concussa fragore.
Tum quos rex superûm varias legarat in oras,
Aëreos relegunt tractus mandataq; linquunt
Imperfecta fugaq; poli super ardua tendunt.
Ac velut in pastus celsa quæ sede columbæ
Exierant varios, cùm tempestate repente
Vrgenti cæco miseri murmure cælum
Incipit, & nigræ cinxerunt æthera nubes,
Continuo linquunt arua vndiq;, & ardua pennis
Tecta petunt, celerésq; cauis se turribus abdunt.
Iam passim ingentis properatur vertice olympi,
Et toto ancipitis ferri cælo ingruit horror,
Aeratiq; sonant currus, gemitúsq; rotarum
Audiri, sonitúsq; armorum de super ingens.
Tam vastos motus axis miratur vterq;,
Miranturq; ignes, cæliq; volubilis orbes,
Cùm tenues animæ, cùm sint sine corpore vitæ,
Sensibus à nostris quibus est natura remota.
Sæpe autem seu mortales mittuntur ad oras,
Siue opus in fratres olim capere arma rebelles,
Corporis afflicti sibi quisq; accommodat alas,
Aereosq; artus, simulacrumq; aptat habendo,
spiri.

...t queat humanos admittere visus.
...rapido circundant turbine densa
...ub nostros etiam venientia sensus.
...ntq; humeris desueta micantibus arma
...ærisono subito de poste refixa
...n exuuias, belli monimenta nefandi,
...os olim contra gessere furentes.
...s armatur iaculo, hastamq; trabalem
...gens, rapit ille faces, rapit ille sagittas,
...q; humeris linatum ardentibus arcum.
...palmas insertas cæstibus ambas.
...funda dextrũ implicet omnibus ensis
...in morem vagina pendet eburna.
...t aliĳ cæli per cærula currus,
...ars pictis libare celerrima pennis
...non eadem vis omnibus ipsa volandi:
...ate vigent varia. pars remigat aliis
...ternante humero, pars ordine ad auras
...se triplici pennatis vndiq; planis,
...nã in faciem. sed nec color omnibus idem.
...bos punicea cernas effulgere pluma
...pedes igni aßimiles rutilantia terga.
...ũ hos speciẽ, viridésq; referre smaragdos.
...illis croceo lucent circunlita luto.
...n aliĳs aliĳ pinxere coloribus alas.
Qua... vbi, exactos post æstus arbore ab omni
Ex...at pomis se versicoloribus annus,
Et...ut Autumnus circumfert pulcher honestum.
Et...pennipotens liquidis exercitus ibat

Tractibus, ac volucri cingebant agmine cælum
Milla quot nunquam nascentum ab origine rer
Visa hominum in terris coïsse, ter agmina te
Terq; duces terni toto dux vertice suprà est
Nuper Iapygij Gargani è vertice vectus
Armipotens, veteris quem quondam gloria pu
Sublimem, longeq; alios super extulit omneis,
In medio ibat ouans, galea, cristísq; superbis
Aureus, & longè gemmis lucentibus ardens.
Nunc etiam spolia edomiti, fuluamq; draconis
Pellem ostentabat spiris ingentibus, ipsumq;
Innixus tergo pedibúsq;, hastaq; premebat.
Arma procul radiant, vmbo vomit aureus ig
Stellantiq; procul micat ensis iaspide fulgens.
Ventum erat ad cæli portas. hîc omnibus iræ
Incaluere magis, belli, vt monimenta prioris
Sunt oculis oblata. vident nam turribus altis
Pendentes currus, suspensaq; postibus æra,
Spiculaq;, & clypeos victis de fratribus arma
Olim immane nefas cælo crudeliter orsis,
Dum frustra aspirant sceptris felicis olympi
Immemores, victiq; animis, & vana tumentes
Quos ipsi contra steterant meliora sequuti,
Aethereq; expulerant certamine debellatos.
Quam pugnam inforibus quõdam cælarat ab
Artificum manus, atq; operoso impresserat aur
Cernere erat liquidas cæli pendere per auras
Hinc, acies, atque hinc acies certamen adortas,
Nunc hûc, nunc illûc vltro, citroq; volare,

Alteraq; in medio venientibus obscurari
Nubibus, iam iam certari comminus armis,
Vtriq; acies, & iam queis spicula deerant,
Vnguibus implicuere manus hostilibus vncas.
Suspensosq; comis circum per inane rotabant.
Tandemq; hos paulatim concedere, desuper illos
Vrgere aspicias, donec toto æthere versi,
Praecipitésq; fugæ simul hostes terga dedere
Praecipiti aßimiles nimbo, atq; procacibus austris.
Nam pater omnipotens armatus fulmine dextram
Turbabat agens, flammisq; sequacibus arce
Aerea excussos Erebi domus atra recepit.
Poenæ igitur superi admoniti, veterisq; trophæi
Aetheris ardebant fracto erumpere portis.
Iamq; adeo euaßent, omnes terrisq; potiti
Latem incendissent oram, iamq; vrbibus igni
Correptis Iudæa nocens commissa luisses,
Ni pater altitonans stellanti nixus olympo
(Motus enim tanto subito flagrante tumultu)
Coepta redargueret, verbisq; inhiberet acerbis
Bellum importunum cunctis haud mollia mãdans.
Nam circunspiciens sibi centum astare ministras
Virgineas volucrum humana sub imagine formas
Hinc, atq; hinc videt, & nutũ obseruare paratas.
Quarum quæ placido mitis Clementia vultu est,
Eligitur numero ex omni, cui talia mandet:
Vade ait, & voluceri per cælum labere curru:
Fratribus hæc fer dicta tuis: non ætheris illis,
Non illis vasti commissas orbis habenas,

Vt ferro iniussas meditantes edere pugnas
Omne ausint miscere meo sine numine cælum,
Terramq;, & tantos animis accendere motus.
Confidant, positisq; adsint hûc ocyus armis.
Dixerat: illa viam raptim secat alite curru,
Et patris ingentes passim denuntiat iras,
Ni redeant, positisq; quiescant protinus armis,
Addunt se comites Pietas, Paxq; aurea, it vn
Spésq;, Fidésq;, piiq; parens placidissima Am
Omnibus in manibus rami canentis oliuæ.
Quaq; egere viam, videas procul ilicet arma
Proiicere, & studiis cunctos mitescere versis:
Iamq; in conspectu positis exercitus armis
Regis adest, dicto parentes sede locarunt
Ordine sese quisq; sua, pariterq; quierunt.
Hic tum nimbipotens genitor circuntulit ora
Ter torquens illustre caput, ter cardine moto
Terribilem increpuit sonitum. dein farier infit:
Quæ superi vetitum contra hæc insania ferri?
Quò ruitis? quia ne auxilio subsistere nostro
Non queat ille, meæ aut sint fractæ deniq; vires?
Ne sæuite animis, atq; hanc deponite curam,
Quãdoquidẽ haud fert hæc nostro sine numine n
Scitis enim, vt moriẽs crimẽ cõmune refellat. (in
Sic generi humano clausum stat pandere olympum
Illum ideo duros volui exercere labores,
Atq; agere in terris extrema per omnia vitam
Finibus exactum cunctis inopem, omniũ egentem
Iamq; ad supremum ventum, manet exitus illum

Hi

odie grauis insontem irreuocabile lethum,
orti caput ipse sua sponte obuius offert.
c autem subito visu horruit, & timor illi
sam eripuit lethi ipso in limine mentem.
pe, Deum velut exutus, mortalis inermis
tit, & telis mansit violabile corpus.
liter vis diuinos valuisset in artus
hominũ, & cunctis foret impenetrabilis armis
adeo vires, non parua potentia nostra,
equeam si versa retro sententia vatum
ere in medio versantem turbine lethi,
ra illum insurgant omnes ab origine rerum
dquid vbiq; hominũ natũ extinctũq; p̄ æuum.
ita me experta est Babylõ, vbi ad astra gigã-
auere vias educta turre sub auras. (tes
oterant magnos manibus diuellere montes.
nc etiam fumant præfractæ fulmine turres,
mborum acies tempestatumq; quiescant,
e vastum rapiant cõuulsum à cardine mundũ.
manu terras quaterem, cælum omne cierem
uuio cuncta inuoluens, me me ignibus atris
inc nunc accinctum, teloq; tricuspide dextram
rmatum mortale genus sæuire videret. (ro.
ic difflare globũ, hæc passim metere agmina fer-
si sinite, adueniet (neq; enim mora longior) vrbi
pus ei, frustra hunc cùm magno optauerit emptũ
aud tetigisse genus cui dicitur æthere ab alto.
c ait, & moto tremefecit vertice mundum
rrifico quatiens tonitru cælestia templa,

Continuo

Continuo superum furor acer & ira quieuit.
Prosequitur tantum votis chorus omnis amicis,
Atq; Deum è summo taciti miserantur olymp
Sicut, vbi inclusi sceptris vacuo æquore campi
Pro laude ac decore accensi certamina miscent
Inter se æquatis iuuenes duo comminus armis,
Hinc spectat procul, atq; hinc circunfusa iuuen
Tum si forte alter minus, ac minus vtilis, ore
Palluit, aut terra cecidit deceptus iniqua,
Consurgant fidi æquales, studijsq; sequantur,
Quàm vellent, nisi pacta vetēt. succurrere amico
Stant ægri, & casum longe execrantur acerbun
Haud secus indefensus, inermis restitit heros.
Illum nudū humeros, nudū omne à vertice corp
Directum longo malo applicuere furentes.
Nuda dehinc tendunt transuerso brachia lig
Diuersaq; ambas affigunt cuspide palmas
Hinc atq; hinc: mucrone pedes terebrantur eoden
Confixi. largum manat de stipite flumen.
Instant vi multa, ferro ardua robora adacto
Dant gemitum: reboat diro stridore supinus
Mons circum ingeminans, ictúsq; resultat imago
Tum supra caput & nomen, patriamq;, necísq;
Inscripsere notis varijs in stipite causam.
Dextra autem, læuaq; duos gemina arbore fixos
Addiderant socios, quos ob commissa merentes
Leges supplicium ad iustum, pœnamq; vocabant
Verùm ipsum amborū in medio longe altius arb
Extulerat, veluti scelerum exhortator, & auctor.

A

urtis foret ante alios immanior omnes:
e Solyma, infelix Iudæa propago
infesta pijs, non ipsis vatibus æqua,
gna hospitia, has sedésq;, torósq; parasti
lûm regi? hos socios, hunc addis honorem,
ortale genus propter delapsus olympo
sub humana lustrauit imagine terras?
nus ipse tuum Pharijs eduxit ab oris,
libus salsas dans ire impune per vndas
noreum tibi strauit iter, pontumq; diremit.
etiam te cælesti dape pauit euntem
serta tuos miseratus vasta labores.
ope hausisti dulcem de caute liquorem,
procul & fontes, & liquida flumina abessent
posthabitis alijs longe omnibus vnam
bus elegit, meritis quam ad sidera ferret,
eribúsq; suis sublimi æquaret olympo.
eritũ his cumulas donis? hæc digna rependis?
vatum voces, non te miracula rerum
mouent, aut non præsentia numina sentis?
unquam scelerum auctori tam dira parasti
licia? aut vsquam quis tam crudeliter hosti
ceptus tales luit alter corpore pœnas?
q; trabi applicitus tergo alte hærebat, in illum
i omnes obseruabant, quæ funere in ipso
a daret, quæ spes, aut quæ fiducia victo.
autem tacitus iamdudum cuncta ferebat,
notúsq; decor roseo nondum omnis ab ore
it, adhuc oculis diuinum est cernere honorem.

Tantum

Tantum respersusq́; genas, pallentiaq́; ora
Humectat cruor, & mixto cum puluere sudor
Plurimus, infectiq́; rubent in sanguine dentes
Qualis qui modò cærulea perfusus in vnda
Lucifer astrifero radios spargebat olympo:
Si mundi species violetur clara sereni,
Et subita incipiat cælum pallescere nube,
Nondum omne occuluit iubar, obtusaq; nites
Pulcher adhuc facie, & nimbo tralucet in a
Interea matris, quam magnam nuper ad vr
Traxerat incertus rumor, certißimus aures
Nuntius impleuit natum extra mœnia duci,
Ad mortemq́; rapi captum, insidijsq́; subact.
Palluit infelix, medijsq́; in vocibus artus
Diriguit: licet hæc patris sciat omnia certo
Consilio fieri, atq; ipsius numine nati,
Altius ingenti tamen exuperante dolore
Cuncta oblita sui, resonant plangoribus æ
Fœmineis: frustra lacrymantē, & acerba gem
Solantur fide comites. iamq́; illa per vrbem
Atque hûc, atq; illuc errat, tristemq́; requirit
Indefessa locum, nunc hîc, nunc hæsitat illic
Vestigans oculis, atque auribus omnia captan
Sicubi concursum, voces aut hauriat vllas.
Ac veluti pastu rediens vbi vespere ceruа
Montibus ex altis ad nota cubilia fœtus
Iam dudum teneri memor, omnē sanguine ci
Sparsam cernit humū, catulos nec conspicit v
Continuo lustrans oculis nemus omne peragra

Cum gemitu: tum siqua lupi, siqua illa leonis
Raptoris signa in triuijs conspexerit, illac
Insequitur tota obseruans vestigia sylua,
Perq; viam paßim linquit pede signa bisulco.
Haud aliter, simul atque iugo prospexit in alto
Collis oliuiferi, late qui maximus vrbi
Incubat ingentem concursum, & lucida circum
Spiculaq;, clypeósq;, & fulgentes equitatus,
Per medios ruit, & cursum extra mœnia torquet.
Illam porticibus spectant, altísq; fenestris
Effusæ matres, longe & miserantur euntem.
Iamq; hos, iamq; ruens cursu præuertitur illos,
Vngula crebra licet volucrum proculcet equorum.
Addunt se flenti comites, pariterq; sequuntur
Fidus Ioannes cum matre, atque innuba Martha,
Et soror, & Salome, & coniux ægra Cleophæ,
Cunctæ atro pariter velatæ tempora amictu.
Ecce autem videt infando iam proxima monti
Erectamq; trabem, & scalas, defixaq; signa.
Quamuis nescit adhuc, quæ sint ea robora porro,
Horruit illa tamen metuens, & pectus honestum
Terq; quaterq; manu tūdens pectusq;, caputq;
Hei mihi nescio quid moles, atq; illa minatur
Machina triste inquit gentis scio acerba furentis
Circunfusa odia, & genus vndiq; Iudæorum
Iamdudum nobis infensum exposcere pœnas.
Hoc erat hoc tota insomnis quod nocte videbar
Cernere signum, olim Isacidæ quo summa notarūt
Limina, quisque suum, fuso agni rite per ædes

Sangui

Sanguine post longa exilia, indignosq; labores
Niliacis moniti furtim decedere terris.
Hæc memorans simul ibat, eam sine more ruen
Rumpentemq; aditus per tela, per agmina densa
Reijciunt clypeorum obiectu, & longius arcent.
Iam magis atq; magis non vana signa timoris
Clarescunt, propitiusq; in vertice conspicitur Cru
Ingens, infabricata, & iniquis aspera nodis.
Vt verò informi mulctatum funere natum,
Affixumq; trabi media iam in morte teneri
Aspexit coram infelix, vt vidit ahena
Cuspide traiectas palmas, palmasq; pedesq;,
Vulnificisq; genas, fœdataq; tempora sertis,
Squalentē vt barbā, turpatū vt sanguine crines
Deiectosq; oculos dura iam in morte natantes,
Inq; humerum lapsos vultus, morientiaq; ora,
Alpino stetit vt cautes in vertice surgens,
Quam neq; concutiunt venti, neq; sæua trisulco
Fulmine vis cæli, aßiduus neq; diluit imber,
Hispida, cana gelu, longoq; immobilis æuo.
Ipsi illam montes, ipsa illam flumina longè
Videre ingentem fessæ miserata dolorem,
Eq; sacro aëreæ lacrymarunt vertice cedri.
Filius at postquam pinu conspexit ab alta
Dilectam genitricem, animi miseratus in illa
Vt potuit, subito morientia lumina fixit
Semis animis, dulcemq; oculis respondit amorem
Mox sic exanguem visu, victamq; dolore
Affari extremum, curasq; auertere dictis.

Ha

...us ô mulier fletimus, non te tamen ægram
...s edat tacitè dolor. haud sine mente parentis
...rimus, solo qui temperat omnia nutu.
...i pro nato (admotum nam forte parenti
...Ioannem lachrymantē, & multa gementem)
...rerit. iuuenem mox idem affatur amicum:
...bi erit genitrix, oro, tutare relictam
...tem, & matris serua communis amorem.
...ctis lacrymas perculsis mentibus hostes
...psi tenuere: feræ ingemuere cohortes.
...mum matri rediit vox faucibus ægræ,
...temque dedit gemitum: tum robora largo
...,inexpletum lachrymans lauit humida fletu,
...es amplexa trabem dabat ore querelas:
...quem te miseræ matri pulcherrime rerum
...refers? talin' voluisti occumbere letho?
...ibi noster amor subiit, ne funera adires
...,ne culpam alterius hac morte piares,
...hale dares miseræ sub pectore vulnus?
...quem te nate aspicio? tuáne illa serena
...magis facies aspectu grata? tuíne
...culi? quæ tam scelerata insania tantum
...sa nefas? heu quam nato mutatus ab illo,
...uper manus impubis, omnísque iuuentus
...rrit festam venienti læta per vrbem.
...ue viam vt regi velamina picturata,
...boreásque solo frondeis, & olentia serta
...pedibus strauere, Deum omnes voce fatentes?
...xornatum gemmis, hoc murice cerno?

At non certè olim præpes demissus olympo
Nuntius hæc pauidæ dederat promißa puellæ.
Sic vna ante alias felix ego, sic ego cæli
Incedo regina? mea est hæc gloria magna,
Hic meus altus honos quo reges munera opima
Obtulerunt mihi post partus? quo carmina læta
Cælestes cecinere chori, si me ista manebat
Sors tamẽ, & vitã cladem hãc visura trahebam?
Felices illæ, natos quibus impiùs hausit
Insontes regis furor ipso in limine vitæ,
Dum tibi vana timens funus molitur acerbum,
Vt cuperem te diluuio cecidisse sub illo?
Hos hos horribili monitu trepidantia corda
Terrificant, senior luctus sperare iubebat,
Et cecinit fore, cùm pectus mihi figeret ensis,
Nunc altè mucro, nunc altè vulnus adactum.
Saltem huc ferte oculos vos ô quicunque tenetis
Hàc iter, & comitem dulci me reddite nato,
Quando nulla mihi superant solatia vitæ,
Atque meo maior nusquam dolor, addite me r
Huic etiam, si qua est pietas, & figite trunco.
Aut vos ô montésque fieri, quæq; ardua cerno
Me supra frondere cacumina, parcite quæso
Vos saltem, vos ô nostro exaturata dolore
Respicite, & miseræ tandem succurrite matri.
Nunc nunc præcipiti casu conuulsa repentè
In me vnam ruite, & tantos finite labores.
Hos virgo, atque alios dabat ore miserrima fle
Nec comites possunt flentem illam abducere fid

...men armati morienti illudere pergunt,
...osti duro in bello multo optimus hostis,
... quassant risu caput: vndique circum
...unt, tollúntque has læti ad sidera voces:
... se cælo missum, superique parentis
...iem iactat, templóque vrbique minatur,
... Deum fictor fandi mentirier audet.
...re, illiúsque prius nunc numen adora.
...ultos lethi eripuit de faucibus olim,
...otis ipse sibi tali in discrimine adesse,
... adest illi longè, nec talia curat
... genitor. sanè infami nunc liber ab orno
...at, si numen habet, vincla omnia rumpat.
...oque nos signis missum credemus olympo.
... iactabant, mediáque in morte dolore
...imem hoc etiã cumulabant. cuncta ferebat
...nimi inuictus. sæuis clementius æquo
...ibus orabat veniam, patrémque rogabat
...ret ignaris rerum, cæcísque furore.
... verò inter se aduersis decernere dictis
...diti, pœnas qui iuxta ob furta luebant
...licio æquali iuuenes gemina arbore fixi.
...er enim furijs, longísque doloribus actus
... etiam verbis morientem heroa superbis
...gebat miser, ac tales dabat ore loquelas:
...nc, & templi multa constructa virûm vi
...molire adyta, & post treis rursum erige luces.
...ac, tibi si genus è summo traheretur olympo,
... Deo genitore fores, vt te ipse ferebas,

His te, nos pariterque malis prohibere liceret.
Verùm omnes quando iactasti vana per vrbes,
Nobiscum moriere, Dei mentita propago.
Nõ tulit hæc alter, dextra qui in parte propinq.
Iam morti pendebat, & hæc extrema profatus.
Infelix, quæ tanta animo dementia sedit?
Nos ambo merito luimus peccata, sed insons
Proditur hic odijs. quin nos commißa fatentes
Aequius hic fuerat veniam pacémque precari
Sic ait hinc Diuum conuersus lumina in ipsum
Talibus orabat: superi tu certa parentis
Progenies (nam celsa manent te sidera) ab alto
Respice me, & dexter morienti protinus adsis.
Annuit, & verbis Deus est dignatus amicis.
Tu partem laudis capies, tu gaudia mecum,
Quæ me cunq; hodie, vna eadem te regna beati
Accipient, ait, astra alacri iam concipe mente.
Vix ea, nam vitæ labentis fine sub ipso,
Dum luctante anima fessos mors exuat artus,
Aestuat: it toto semper de corpore sudor
Largior, & siccas torret sitis arida fauces.
Tum vix attollens oculos iam morte grauatos
Exiguum sitiens laticem suprema poposcit
Munera. vix tandem corrupti pocula Bacchi
Inficiunt felle, & tristi perfusa veneno,
Ingratósque haustu succos, inamabile virus
Arenti admorunt morientis arundine linguæ,
Quæ simul extremo libans tenus attigit ore,
Respuit, atque diu labris insedit amaror.

In

[illegible] magno lis eſt exorta tumultu,
[illegible] unicam nato genitrix quam neuerat olim
[illegible] inter ſe famuli certamine tendunt,
[illegible] que petunt. ſed erat non ſutilis ipſa
[illegible] & in parteis ideo non apta ſecari.
[illegible] rahunt igitur concordes: ſic fore quondam
[illegible] cere ſacri corda haud improuida vates.
[illegible] ſe ferè medium curſu traiecerat orbem,
[illegible] ubitò ecce polo tenebris caput oculit ortis
[illegible] llens, medióque die (trepidabile viſu)
[illegible] bus incubuit nox orta nigerrima terris,
[illegible] fuſus latuit denſis in nubibus æther
[illegible] ectum eripiens oculis mortalibus omnem.
[illegible] edam, niſi cælo abſint gemituſq́;, dolórque,
[illegible] rnum genitorem alto ingemuiſſe dolore,
[illegible] reóſque oculos terra auertiſſe nefanda,
[illegible] a quidem dedit, & luctũ teſtatus ab alto eſt.
[illegible] cuere ignes, diffulſit conſcius æther,
[illegible] uſsúque tonat vaſto domus ardua olympi.
[illegible] eca immenſum percurrunt murmura cælum.
[illegible] iluiſſe putes diuulſi mœnia mundi.
[illegible] pedibus mugit tellus, ſola vaſta mouentur,
[illegible] a labant, nutant ſuccuſſæ vertice turres.
[illegible] tupuere humiles ſubita formidine gentes,
[illegible] oſitæ extremis terrarum partibus vrbes.
[illegible] ſa latet, cunctis magnum ac mirabile viſum,
[illegible] opuli æternas mundo timuere tenebras
[illegible] ttoniti, dum ſtare vident caligine cælum.
[illegible] am autem propior Solymorum perculit vrbem,

Ac trepidas strauit mentes pauor. vndique clamor
Tollitur in cælum. sceleris mens conscia quique est,
Templa adeunt subitò castæ longo ordine matres.
Incedunt mixti pueri, intactæque puellæ,
Pérq; aras pacem exquirunt, quas thure vaporant
Suppliciter, sacrisq; adolent altaria donis.
Ecce aliud cælo signum præsentius alto
Dat pater altitonans, & templum sæuit in ipsum
Velum latum, ingens, quod vulgi lumina sacris
Arcet inaccessis, in parteis finditur ambas,
Et templi ruptæ crepuere immane columnæ.
Iámque Deus rumpens cum voce nouißima verba
Ingenti, horrendúmque sonans, en cuncta peracta.
Hanc insontem animam tecum pater accipe, dixit
Supremámque auram ponens caput expirauit.

M. HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS LIBER VI.

*

IAmq; nigrescenti properabat vesper Olympo:
Corpora adhuc stabāt inhumata, infletaq; cano
Vertice, stipitibusq; etiàm nunc fixa manebant.
Talia Iosephus veniens Arimathide ab ora
Non tulit egregiusq; animi, præstansq; iuuenta,
Et bellis assuetus, agri ditißimus idem,
Atque auri is Christi miratus maxima facta
Addiderat comitem modò se, quocunque vocaret.

Ergo

rgo di[...] *syluis alij formidine turpi,*
[...]ue vagi paßim conduntur in altis:
Protin[...]pse animi intrepidus, fretiisque iuuenta
Aggr[...]itur gentis rectorem, ac talia fatur:
Optim[...] omulidum te cari in sede magistri,
Quem[...]ns nostra odijs letho mulctauit iniquis,
[...]as seruasse manus, cæcumque furorem
Adu[...]us totis nequicquam viribus isse.
Seu f[...] exceptum sub proditione, quòd illis
Obsta[...] coram scelera vrgens impia verbis.
Quod[...]ntes, exanimum terræ succedere corpus
Da [...]em socijs casus solamen acerbi.
Ipse [...]o quondam, mihi quod de more paraui,
Fune[...] mecum animo dum verso incerta sepulcro.
Pon[...] hæc contrà: vt potius concedere viuum
Nu[...]corpus cuperem, vos veri conscia testor
Nu[...]a tentaui versans mecum omnia, si qua
Ins[...]em morti excipere, ac dimittere possem,
Et [...]bis pietas colitur, sanctique penates,
Sed [...]ihil inuita tandem profecimus vrbe,
Cr[...]lis vicit gentis furor ite sepulcro.
M[...]eribúsque pij exanimum decorate supremis.
Di[...]rat. illic gradus montes contendit in altos,
C[...]se comitem iungit Nicodemus, & ipse
M[...]ium animo cari concussus funere amici.
I[...]que propinquabant paribus vestigia curis
F[...]ntes vnde infaustus de colle videri
I[...] poterat locus. ecce autem fulgentia circum
[...]ma vident, cinctúmque armato milite cliuum.

Nam, ne luce ſacra pendentia corpora truncis
Solennem funeſtarent lætæ vrbis honorem,
Primorum miſſu armati venere miniſtri:
Semineces qui ſtipitibus de more refixos
Hoc ipſo iniecta tumularent vertice arena.
Stabant, ſupplicium meritum qui hinc inde luet
Semianimes, & adhuc ſpirantes funere in ipſo
Optabant duros letho finire labores,
Et montem implebant lacrymoſis vocibus omne
Protinus hinc atque hinc longis haſtilibus inſta
Armati, frangúntque viris labentia crura,
Et miſeris mortem properant, trabibusq́; refigu
Deinde caua infodiunt proiecta cadauera terra,
At ſimul exanimẽ, qui noſtra ob crimina pœn.
Pendebat videre, manum abſtinuere; nec vltrà
Sunt paßi ſæuire in caſſum lumine corpus
Mirati properos obitus, collapsáque membra
Tam citò, & ora modis iam tum pallentia miri
Quidam etiam vidiſſe ferunt pendere per auras
Cæliuagos iuuenes feralia robora circum
Plaudentes aliȷs, niueáque in veſte coruſcos
Diuinum multo ſtillantem è vulnere rorem
Suſcipere, & ſuperas pateris perferre ſub auras.
Hic auſus ſolus, lato cui lancea ferro,
Longinus ſanctos violare ignobilis artus.
Irruit, & longa tranſuerberat abiete coſtas.
Intepuit ferrum, ſanctum ebibit haſta cruorem.
Vulnere quo perhibent bicoloris fluminis inſtar
Et purum laticem, & rorem exiliiſſe rubentem.

...est humus, erubuerunt gramina circum.
...in medios Arimathes vrbis alumnus
...onscēditq; trabem, atque exangue magistri
...it, & densis procul aufert corpus ab armis
...gens, modò quam tales mercatus in vsus.
...lucres pueri, cælique effusa iuuentus
...edem: æterni largum date veris honorem.
...tem viollam calathis diffundite plenis,
...ßique comas, ac mærentes hyacinthos,
...um nimbo diuinum inuoluite corpus.
...utem latè reboant plangore propinqui
...eo montes: responsant flebile saltus.
...flere putes sola lamentabile lethum.
...det viuo genitrix mœstißima saxo
...ro corde, comis paßis, totoque cruentum
...atum complexa sinu, miserabile corpus,
...oculos fouet ore, paténsque in pectore vulnus,
...am vllos gemitus, nec iam vllos amplius edit
...ltus. magno sed enim exanimata dolore
...da, muta silet, gelidóque simillima saxo.
...nstant aliæ tunsæ omnes pectora palmis.
...calidis corpusq; lauant & vulnera lymphis.
...ilibus membra inuoluunt pars squalida donis.
...siccat fuso rorantia genua capillo
...eribus super accumbens, hærénsque cruentis.
...la dat manibus, pedibúsque rigentibus illa.
...lgent omnes lacrymis, tristíque vlulatu
...cta replent. vix inde viri diuellere possunt
...etiam guttis humentes grandibus ora.

Tum corpus miseras solati exangue sepulcro
Condunt marmoreo, atq; affati extrema recee
Et magnam comites genitricem in tecta repor
At Solymos penitus nondum omnis cura reli
Sollicitos, sed adhuc timor acer corda premeba
Sæpe etenim audierant sociis mærentibus host
Sese olim superas rediturum lucis ad auras
Promisisse, palãmque sacros id prodere vates,
Id veriti armatos subitò misere viros, qui
Noctes, atque dies seruarent flebile bustum,
Ne forte auferret furto quis nocte sepultum,
Et totam impleret falsis rumoribus vrbem,
Defunctum vita rediisse ad luminis oras,
Vitalésque auras haurire, atque æthere vesci.
Aura veni afflanti patris omnipotentis ab or
Aura potens cæli numen, superúmque volupt
Quicquid adhuc superat mihi dira è cæde dol
Mente fuga, lætósque animi nunc refice sensus,
Et placidos per membra riga mihi numine mo
Sit fas lætitiæ sentire in pectore lapsus,
Lætitiæ, qua gens fruitur felicis olympi,
Larga vbi lætifluo paßim torrente redundant
Gaudia, nec fines nouit diffusa voluptas.
Vertitur hîc rerum facies, hîc gaudia nostra
Incipiunt. longè in melius versa omnia cerno,
Iam Deus, vt sacros vates, & sancta piorum
Concilia educens tenebris inferret olympo,
Corporeis liber vinclis concesserat imos
Spiritus ad manes, animarum regna silentum

...æcos aditus, & præcipites anfractus
...inaccessos radiis, loca nocte perenni
...ta, terrificant cæcæ formidinis aulam.
...stabulant, viuísque tenent imperuia regna
...tiuagi fratres, superi quos ira parentis
...immane nefas animis excußit adortos,
...tareisque genus miserabile mersit in antris,
...ndo illos tenuit regnandi tanta cupido.
...nc miseros pœnis manes miseri magis ipsi
...rcent, vinctósque tenent nigrantibus oris.
...eriora habitant barathrum irremeabile clausæ
...deles animæ, ad superos dum vita manebat.
...nc merita expendunt vasta fornace sepultæ
...plicia, vndantémque ferunt caligine fumum,
...nis ibi æternus, semper noua flamma renascens.
...nocuæ circum sedes, secretaq; longe
...tria circuitu longo. hîc incendia nulla,
...ulli obsunt penitus flammis vltricibus ignes.
...mbrarum sed iners requies, penitúsque silentis
...undi temperies, secretæ his sedibus æuum
...sontes degunt animæ, quibus haud sua damno
...dmissa, at primi scelus exitiale parentis
...etinet hîc clausas, nostræ nil lucis egentes,
...œnarum prorsum expertes, nisi luce carerent
...ucunda, qua gens gaudet stellantis olympi.
...ic patres sanctum genus antiquißima proles,
...ui vitam vinclo nullo, non legibus vllis
...ompositam incultos primi degere per agros
...nter oues patrio tantum se more tenentes,

Iusti

Iustitiæ memores vltro, rectúmque colentes.
Hic vatésque pij qui quondam numine pleni
Ventura intrepidè magnas cecinere per vrbes,
Quíque dedere orbi leges diuina reperta,
Quósque datis olim iuuit parere volentes,
Matronæ, atque viri, vitaq; in limine rapti.
Omnibus vnus amor, cælique arrecta cupido.
Et iam promißi memores tum forte per vmbras
Secla recensebant tacitis voluentia lustris,
Ducebántque animis finem aduentare malorum.
Atque hæc inter se læti sermone ferebant.
En tandem voluenda dies, en imminet illa,
Cùm lucem liceat, supera & conuexa tueri.
Hanc claro pater omnipotens manifestus olympo
Ostendit nobis diuino numine plenis.
Nos alijs subito mortalibus ore canentes
Optandum votis venienti liquimus æuo,
Iā iam aderit lux nostra, Dei indubitata propag
Ille erat, ille feri, sub imagine sæpe leonis
Ostensus nobis oculos caligine preßis,
Vnus pro multis qui sese proderet vltro
Morti, defensósque daret nos hoste subacto.
Vicit iô tandem leo magni à sanguine Iudæ
Dauidæ genus. ô paßim gaudete beati
Mortales, gaudete animæ iam corpore functæ.
Iam vos astra vocāt: nūc, quæ tot clauditur anno.
Ianua siderei nobis aperitur olympi.
Iámque erit, vt nostris promissum vocibus olim,
Lætitia exiliant montes, colléſque resultent

Pam

[illegible] eis vincli formosa cacumina sertis,
[illegible] creber agris aries, ouiúmque minores
[illegible] nt fœtus, mollíque in gramine ludunt,
[illegible] matrum dum per iuga longa sequuntur.
[illegible] fontes, ipsa & vaga flumina paßim
[illegible] luant, niueo paßim vaga flumina lacte,
[illegible] nero, & dulci distillent nectare rupes.
[illegible] erstabant memorantes. cuncta fremebant
[illegible] etitia ingenti, plausúque secundo.
[illegible] bi ciues longa obsidione tenentur
[illegible] intra, & vallum, portarúmque obice tuti,
[illegible] ircumsonat, atque in muros arietat hostis,
[illegible] forte acies procul auxiliaribus armis
[illegible] entare vident socias è turribus altis,
[illegible] rant, animósque alacres spe ad sidera tollūt.
[illegible] utem foribus succedens maximus vltor
[illegible] cunctatus adest diuina luce coruscus.
[illegible] ingens aduersa manet centum ærea vastis
[illegible] bus, æterni postes. hanc nulla neque igni
[illegible] re vis valeat, neque duri robore ferri.
[illegible] itit hîc Deus, ac dextra stridentia claustra
[illegible] lit: intremuit quo latè exterrita tellus
[illegible] lsu, vaga contremuerunt sidera mundi,
[illegible] áque vmbrosis immugiit atra cauernis.
[illegible] sonitum horrifico aduentu de vallibus imis
[illegible] fugi raptim trepido adsunt agmine fratres
[illegible] ana facie crurum tenus, inde dracones.
[illegible] rudere insuetum, dirúmque è faucibus ignem
[illegible] are, atque domum piceo omnē inuoluere fumo,

Continuò patuere fores procul ecce repente
Sponte sua absiliunt conuulsi à cardine postes.
Apparet confusa intus domus, altáque circum
Atria; rarescunt tenebræ, & nox cæca recessit.
Nam Deus haud secus obscuris cõspectus in an
Perstringens oculos diuina luce refulget,
Quàm cùm gemma ignes splẽdore inuitata cor
In noctem thalamis lucet regalibus, atrásque
Exuperat tenebras, largo & loca lumine vesti
Purpurea circum perfundens omnia luce.
Vt verò in mediis Diuum penetralibus hostes
Videre, & faciem inuisam agnouere per vmbr
Ardentem radiis, ac mira luce coruscam,
Protinus aspectu subito terrentur, & imas
Coniiciunt sese in latebras, linguáque remulcent
Commissas vtero caudas, stratique tremendum
Ne quicquam vmbrosis in spelæis vlularunt.
Quales, quæ celsis habitantes alpibus Euros
Semiferæ gentes semper patiuntur, & imbres,
Romanas si forte procul fulgentibus armis
Ora exertantes antris videre phalangas,
Fumosa extemplo palantes tecta relinquant,
Dispersique iugis, si qua altius exit in auras,
Rupe sedent, longéque duces mirantur euntes.
At casti circum manes fulgore repente
Lustrati passas tendunt ad sidera palmas,
Lætitiáque fremunt subita, lacrimasque dedere
Nec saturare queunt animos, oculósque tuendo.
Tum læto vltorem propius clamore salutant

V

...mnes: Vt te cæli lux clara sereni
...um aspicimus, nec nos spes nostra fefellit,
...uehis mundo primo concessa parenti
...ra, & humanū genus omne ī pristina reddis,
...asq; vias aperis ad sidera cæli?
...li, æthereafacies tua lampadis instar
...lsit, tandémque oculis lux reddita nostris,
...uibus exhaustum ærumnis, quantisq; procellis
...tum accipimus? (nigras ea fama sub oras
...lit) indigno quis sanctum vulnere corpus
...uit? quænam hasta tuo intepuisse cruore,
...! ferrum tulit? an tantum mortalibus vllis
...ris licuit scelus? ò quæ clausa remotis
...quora littoribus terrarum cingitis orbem,
... vos, quæ tenuere moræ? quib⁹ abdita claustris
...o opifex tam crudeli cùm vester obiret?
...tum diluuio mortalia cuncta decebat
...ere, & terras penitus delere nocentes.
...ne per hæc superi soboles certissima regis
...nera seruamur? non ô non præmia tanti,
... tanti ipsa salus erat olim nostra, tua ingens
... pietas, adeon' tibi curæ incommoda nostra
...minum dulcis requies, superúmque voluptas?
... patris auersi nostro irritauimus iras
...mine, tu diras soluisti sanguine pœnas.
...ia per campos iactabant vndique inanes.
...n læti obscuro pariter se carcere promunt,
...orémque Deum supera ad connexa sequuntur,
...ibus vt placidum degant stellantibus æuum

Feli

Felices animæ gens iam defuncta periclis
Humanis, ſcura operum, ſcreta laborum.
Primus it ipſe hominũ generis pater ante, nec or
Conſcius antiquæ noxæ audet tollere cælo,
Primores procerum inde alij non vana futuri
Pectora, queis niuea velantur tempora vitta.
Ingemuere illi, quos ob commiſſa cremandos
Sorbet in abruptum, fundóque exercet in imo
Tartarus, eructánſque incendia dira caminus,
Vnde animis miſeris nullo patet exitus æuo.
Præcipuè rex ipſe aulæ illætabilis alto
Cum ſociis mærens ducit ſuſpiria corde,
Et fortunatis ſedem, quam liquerat ipſe,
Inuidet æthercam furiis immanibus actus.
Illi iter ad cæli debentia regna tenebant
Aëra per tenerum læti, regémque canebant
Felices animæ, quibus eſt in ſecula vitæ
Iam nunc parta quies, præcluſaque ianua lethi,
Applaudunt volucres purum tranantibus auræ
Subſidunt Euri, fugâre ex æthere nimbi,
Arridétque procul clarilis quidiſſima mundi
Tempeſtas cælo arrident rutila aſtra ſereno.
Aſſurgit matutinis aurora volucrum
Cantibus. aſſurgit rubefacta veſper ab æthra.
Atque ea dum longè vaſtum per inane gerunt
Iam lux Eois properabat tertia ab oris,
Et pater omnipotens, nato immortalia membra
Illuſtrans penitus diuinum afflauit honorem,
Quódque fuit mortale modò, & violabile corpu

Immortale dedit non tanta luce sereno
Sidera clara polo, non aureus ipse nitet Sol.
Ceu qui per noctem imposito cinere obrutus ignis
Delitet, & nusquam tecto se lumine prodit,
Siquis eum flabris exuscitet arida circum
Nutrimenta ferens, subitis ad tecta fauillis
Emicet, & totas lustret splendoribus ædes.
Talis, vbi turpe irrepsit senium, vnicus ales,
Congeßitque sibi ramis felicibus altum
[...]mo in colle rogum, posuitq; in morte senectam,
Continuo nouus exoritur, nitidúsque iuuenta
Ef[...]get cristis, & versicoloribus alis.
Innumeræ circum volucres mirantur euntem.
[...]nos adit Aethiopas, Indósque reuisit.
[...]que adeò in terris hominum miranda pauẽtes
[...]uerant animos visa. vmbris orbe fugatis
Sole recens orto mœstißima Magdalene,
Amißi desiderio perfixa magistri
Cum sociis ibant prima sub luce ferentes
[...]remiis molles patriæ felicis odores,
Myrrhámque, & costum, spicæq; vnguenta Cilissæ
Supremum tumulo munus, varióque ferebant
Multa inter sese tristes sermone per agros.
Has miseras, quas non secum lacrymabilis heros
[...]xerit ad lethum: vigiles quis fallere nobis
Custodes dabit? aut quis grandia saxa sepulcro
[...]oluet clauso, vt saltem fungamur inani
Funere deserto soluentes debita busto?
Talia fundentes tumulum venere sub ipsum,

Iacténsque oculos faciles huc plurima, & illuc
Milite conspiciunt collem, & custode vacare,
Claustráque mirantur secum patefacta sepulchri
Accedunt. at vbi tumulum conspexit inanem,
Naribus vnde ingens fluctus se euoluit odorum,
Hoste putans clam sublatum pulcherrima virgo
Flebat, inornatum vellénsque à vertice crinem
Et nemora, & montes gemitu, siluásque repleba
Cui iuuenis subito effulgens in vestibus albis
Aligerum genus, & calide gente: quid, inquit,
Quæritis, ô matres? longo iam parcite luctu,
Atque animis mæstum tandem reuocate timore
Lætitiam certa iam spe præsumite vestram,
Quandoquidem quem vos adeo lugetis ademptu
Funestæq; trabi fixum, vt scelus omne piaret,
Vestráque sponte sua deleret crimina morte,
Vnus pro cunctis Erebi iam rege subacto
Manibus ex imis has rursum locis in oras
Victor ijt, superáque etiam nunc vescitur aura
Corporis ablutus, quæcunque obnoxia morti.
Hæc ait; & nubi volucer se immiscuit atræ.
Ipsa etiam res ecce oculis oblata repente
Firmauit, dubiúmque animũ, tenebrásque resolu
Nanque moræ impatiens, atque acri saucia amo
Dum virgo sedet, ac miratur inane sepulchrum,
Artificiúmque manus, videt ipso in marmore fict
Littus arenosum, porrectum in littore piscem,
Fluctiuomum, ingentẽ, nant æquore qualia in al
Mole noua ignaros nautas terrentia cete,
Mo

Mon[illegible]rum turpe, atrum, spatiosi bellua ponti,
[illegible]b vndiuomo vates imperditus ore
Red[illegible]s aëreas rursum veniebat ad auras.
[illegible]cum: superi nunc ô nunc visa secundent
Pa[illegible]tes. veterum agnosco non vana futuri
Sig[illegible] inquit. nempe, vt monstri deformis in atro
[illegible]ates latuit luces, treis gutture noctes
[illegible]iem passus, vastæq; voraginis antrum,
Sic [illegible]ros multum ad superos defletus amicis,
[illegible]úsque cauo saxo, terraque sepultus
[illegible]iit, sæpe vt (memini) prædixerat ipse,
[illegible]ælum rediit, saxúmque reliquit inane.
[illegible] versanti subito sub imagine falsa
[illegible]i agricolæ sese Deus obtulit ipse.
[illegible]mulum iuxta astabat, mox farier orsum
[illegible] amens animi agnouit, conuersaque luce
[illegible]cit ecce noua illustrem, radiísque coruscum.
[illegible]it, ac genua amplexans satis ora tueri
[illegible] nequit, corpúsque oculis obit omne volutis,
[illegible]æstum aspectu dulci saturauit amorem:
[illegible]inuo tristi pœnitus de pectore mæror
[illegible]is abit, rediítque decor suus ilicet ori
[illegible]rmoreo: sed adhuc turgentibus humida gemmis
[illegible]ina, inornatíque fluunt per colla capilli.
[illegible] vbi rore madēs pluuio rosa languida honestum
[illegible]nisit caput, atque comā largo imbre grauatam.
[illegible]n si purpureo Sol lumine vestiat arua,
[illegible]redeat madido facies innubila cælo,
[illegible]tinus attollens sese rursum illa resurgat,

Puniceique sinus diuinum pandat honorem.
Talis erat posito virgo pulcherrima luctu.
Ardet amans ipsum affari regémque, Deúmqu
Et coram solitas haurire, ac promere voces.
Dum trepidat, quæ prima hærens exordia sume
Mortales visus adopertus nube reliquit.
Fama Palæstinas subito hæc impleuerat vrbes.
Iamque sacerdotes trepidare, & quærere, siqua
Multiplici vulgi sermoni occurrere poßint,
Rumoremq; astu premere, atque extinguere fam
Custodes busti in primis, qui cuncta canebant
Muneribus superãt, subiguntq; haud vera profa
Sublatum furto intempesta nocte cadauer.
Sed non vlla datur verum exuperare facultas.
Quóque magis tendunt serpentem sistere famar
Amplius hoc volat illa, omnémque exuscitat or
Sunt etiam, qui se ore canant vidisse patentes
Sponte sua tumulos, multósque exisse sepulcris,
Quorum iampridem tellus acceperat ossa.
Interea socij, quos in diuersa pauentes
Iamdudum terror longè disiecerat omnes,
Tabescunt mæsti: cælo cecidisse videtur
Omnibus extinctum æterna caligine Solem,
Et penitus mundo iucundum lumen ademptum.
Tandem conueniũt, & adhuc loca nota frequẽta
Tectáque, quæ viuo sibi quondam rege fuissent
Dulcia, sed casu nunc desolata recenti.
Dux nusquam, miseris nusquam datur illa tueri
Ora illósve oculos aspectu luce serena

...dos magis, aut cælo radiantibus astris,
...nctis nomen dulce obuersatur ad aures.
...r sunt mæsti : squalent circum omnia luctu.
...l secus atq; olim exemit cùm subere pastor
...a dona cauo, vacuumq́; alueare reliquit.
...: etiam, fumus quas longè dispulit ater,
... illinc glomerantur apes, & inania frustra
...a adeunt, denso volitantes agmine circum.
...piósq; fauos ægræ, populataq; paßim
...la vident nequicquam hyemi congesta futuræ.
...viros autem tali mærore sepultos
...tonitæ miris matres rumoribus implent,
...lisse aligeros cæli de gente ministros,
...rem ipsum vidisse nouo fulgore micantem,
...vacuum porrò tumulum, vestésq; relictas.
...tinus ergo alij montis petere ardua cursu
...tendunt rapido festini, vbi inane sepulcrum.
...st alijs incredibile, ac mirabile visum,
... primo ancipites, delusos credere matrum
...figie pauitantum oculos, & imagine falsa,
... nobis sæpe in somnis spectare videmur
...bsentum vultus, simulacraq; luce carentum,
...onec sera illis sub luce in tecta coactis
...grediens sese ostendit manifestiùs heros
...ce, habituq́; Deum confessus imagine nota
...uinum toto iaciens de corpore lumen.
...nc Thomas aberat Didymus vicina pererrans
...ppida, quo metus impulerat duce nuper adempto.
...q; vbi dein rediens est sacræ redditus vrbi,

Acceptúsq; domo, socios videt ecce recenti
Attonitos casu, ac cæco terrore silenteis,
Quales aut templum, domini aut vbi diuitis ædi
Marmoreas petijt ruptis de nubibus ignis,
Terrificísq; locum impleuit splendoribus omnem,
Stant intus pauidi ciues. quatit omnibus horror
Pectora, vix longo post tempore corda residunt.
Obstupuit visu ignarus, causamq; requirit,
Et socios dictis Didymus demulcet amicis,
Quē senior Petrus amplexus, lacrymisq; profusis
Menti caniciem humectans sic deniq; fatur:
Vidimus (ô iam nos felices) vidimus ipsum,
Vt soliti, regem spirantem, aurásq; trahentem
Cælicolûm regem, qui nos modò morte reliquit.
Hæc ait, exultánsq; animo cælum vsq; tuetur.
Ille autem (neq; enim narranti talia credit)
Ipse ne rursus ait, cæli hoc spirabile lumen
Aspicit? an potius simulacri apparuit vmbra,
Atq; oculos fallax vestros elusit imago?
Imò ait illum ipsum diuino illa ipsa gerentem
Vulnera, & antiquam seruantem corpore forma
Vidimus, ac veros manibus tractauimus artus.
Vidi oculis, vidi ipse meis, & vulnera noui.
Vesper erat, clausæq; fores, clausæq; fenestræ,
Nos intus pauidi latitare, & corpora victu
Curare, ac positis mœsti discumbere mensis.
Ecce autem tecti in medijs penetralibus ipse
Improuisus adest, & inobseruabilis heros
Effulget clausis ingressus limina portis,

Impro

rouisus adest, inopinaq; gaudia portat.
inuo ad lucem visum tectum omne cremari.
trepidare animis, subitoq; horrescere visu
toniti. verum ille metus, vanumq; timorem
epitans vetuit trepidos exurgere mensis.
ego sum. pacem vnanimes agitate, metúsq;
ite, tentandósq; dabat simul omnibus artus,
neraq; insigni quæ corpore quina gerebat.
n etiam parcis nobiscum accumbere mensis
a fugiens solito est coram de more loquutus,
mortalis adhuc quæ verba nouissima nuper
d mortem properans nobis memoranda reliquit.
n demum liquidis abiens se immiscuit auris.
c senior, sociiq; eadem simul ore canebant.
cdum finis erat verbis, cùm protinus ecce
m clamore ruit Cleophas fidissimus vnus
multis, quos bis senis subiunxerat heros,
tq; hæc dicta dabat: vos ô iam soluite luctus.
uit adhuc socii lethi iam lege solutus,
iuit adhuc. vidi his oculis, vidi ipse, Deiq;
Turibus his hausi vocem, consuetaq; verba.
Audiit hic etiam mecum, viditq; loquentem.
Atq; manu, nutuq; propinquũ Amaona signat)
ã modò forte animis mæsti dũ incedimus ambo,
ua se demissi incipiunt subducere montes,
xtulit aëreas Emaus vbi turribus arces,
Aduena in ignota nobiscum veste profectus,
xternósq; gerens habitus comes additur vltro.
adia dumq; viæ vario sermone leuaret,

Interdum eruptis roramus fletibus ora,
Et gemitus imis dolor exprimit oßibus ardens.
Ille ægros dictis solari, & quærere causas
Crebra resurgentis luctus nos ordine cuncta
Pandimus, atq; ducis lethum crudele profamur.
Quo moriente simul perierunt gaudia nostra.
Vt factis, verbisq; animos spe arrexerit ingens
Ingentis: sed dehinc nos morte fefellerit omnes.
Non tulit vlterius, contraq; hæc reddidit ille:
Non pudet ô semper cæcos, & lucis egentes?
Nónne ducis vestri quondam crudelia vates
Funera prædixere omnes, casusq; nefandos
Tot veterū monimenta docent haud credita vob
Sponte sua letho caput obuius obtulit ipse
Vnus pro multis, patrias quo flecteret iras,
Atq; iter ipse suo signaret ad astra cruore.
Haud ita vos ille erudijt. nam sæpe futura
Hæc eadem de se longè ante retexit amicis:
Atq; equidē, nemini, nuper media vrbe caneba
Obscura sed verborum rem ambage tegebat.
Nunc autem manifesta patent, nunc omnia aper
Nube palam ablata, nec spes fouistis inanes.
En rex, qui positas conseuerat ordine vites
Prætēdens sepem insidijs hominumq;, ferarumq;
Omnibus immißis incassum ex vrbe ministris,
Quos letho dedit insontes manus effera agrestum
Demum infelices natum ipsum misit in agros.
Nam pater omnipotens post tot fera funera vatu
Ipse suum iußit natum descendere olympo.

Ec

Ecce alastini furijs immanibus acti
Nam etiam hauserunt crudeli funere herilem.
Haud impune tamen rex urbe ultricibus armis
Iamiam aderit, flammisq; feros agitabit agrestes,
Et pangenda alijs credet vineta colonis.
Sic fatus cœpit voces ex ordine vatum
Obscuras, veterumq; euoluere facta parentum,
Cuncta docens lethum Christo crudele minari,
Qui mortale genus tenebris educeret atris.
V[illegible]ara antiquis portendi hæc omnia signis
Monstrabat ratione, oculis caligine abacta!
Vt nostros mira inflexit dulcedine sensus!
Vt soluta nouo ardebant præcordia amore!
Qualiter aut æris rigor acri soluitur æstu,
Vt glacies concreta nouo sub sole liquescit.
Nos illum tamen immemores agnouimus antè,
Quam ventũ ad sedẽ, paruamq; subiuimus vrbem.
[illegible]nq; iter vlterius fingentem, seq; ferentem
Longè alias sedes petere, ambo orauimus, ijsdem
Nobiscum haud asper tectis succederet hospes,
[illegible]quoq; præcipiti suadebat vesper olympo
In piceo terras infuscans noctis amictu.
[illegible]ruit, & mensas comitum est dignatus egenas.
[illegible] primum fruges tostas cerealia liba
[illegible]ttigit, & soluto fregit de more, repentè
Mox abijt, tandemq; oculis lux addita nostris.
Agnosco, & supplex manifestum numen adoro.
Sed subito volucres abiens ceu fumus in auras
Respuit humanos visus, sensusq; refugit.

Talia narrabat Cleophas: quæ credita cunctis
Vera negat Thomas, & cœptis perstat in isdem
Hæc mihi (dicam iterũ) nemo persuaserit vnq
Illum ipsum his oculis clara nisi luce videndum
Hausero, & his manibus nisi vulnera contrect.
Sic fatur. simul ecce Deus cum lumine largo
Improuisus adest iterum, sociósq; reuisit,
Et clausæ mansere fores, mansere fenestræ.
Non aliter vitri, quod tectis summouet auras,
Lumine Sol penetrat splendentes aureus orbes
Insertim radios iaciens in opaca domorum.
Nec tamen vlla viæ apparent vestigia adactæ
Luce, sed illæso sæpe itq;, réditq; metallo.
Sternunt sese omnes terræ, genibúsq; salutant.
Vt verò Didymus manifesto in lumine vidit
Vulnera monstrantẽ, & se nomine compellante
Horruit, & prono confestim corruit ore,
Multaq; se incusans animo sic deniq; fatur:
Vera mihi facies, verus Deus, omnia noui.
Haud equidem (fateor) viuum te credere quiba
Post obitus cæli hoc iterum spirabile lumen,
Has auras haurire: animo tua edicta labanti
Exciderant penitus, modò quæ suprema dedisti.
Demens, qui te obita non posse huc morte reuerti
Crediderim, cùm quarta alios iam luce sepultos
Ad superas cæli nuper reuocaueris oras,
Et memini, atq; aderã: sed me mens læua teneba
Forsan ad hæc tamẽ haud vestro sine numine tã
(Credo equidem) venit dementia. forsitan olim

Proden

Profuit hîc seris hæsisse nepotibus vnum,
Et manibus voluisse prius contingere corpus,
Ne species, aut vana oculos eluderet vmbra.
Talibus orantem Deus, & lux ipsa reliquit
Nunc hos, nunc adiens alios, & pectora firmans.
Nec priùs euasit mundi mortalibus oris,
Quàm quater exoriens dena Sol luce rediret.
Fortè igitur Petrus, & socij vada salsa secabant
Regijs limbum subigentes, dum sibi victum
Ac parant solita, piscésq; in gurgite captant.
Sed tum per totam vano, qua longa, labore
Defessi noctem frustra. madefacta legebant
Retia, cùm iuuenem egregium videre liquentes
Fluctifrago tractus è littore prospectantem:
Nec primo agnouere Deum, diuináq; membra,
Quandoquidem se mortali celauerat ore.
Inde hinc tali compellans voce natantes,
Dextrã, ait, affectate viri: hûc appellite puppim.
Hic dabitur vanum non effudisse laborem.
Nec mora, præceptis parent, dextráq; per vndas
Torquent alacres cursum, nodosáq; lina
Proijciunt: moti sonuit plaga cærula ponti
Tùm q; senex tacito socijs Petrus innuit ore,
Auxilióq; vocat nutuq;, manuq; silentes
Significans prædam innumeram. vix retia cuncti
Vna trahunt. capti saliunt per vincula pisces.
Sensit Ioannes hîc numen, & heus prior, inquit,
Socij, non fallor, adest Deus, ille magister,
Ille quidem: agnosco diuinos oris honores.

Lætitiam

Lætitiam vt iactat vultuq; oculísq; decoris!
Quod simul accepit Petrus, haud cũctatus, ab
Desilijt rate, & æquoreas se iecit in vndas.
Quò regem salsos per fluctus primus adiret,
Quamuis multa timens gliscentibus æquore v
Cetera deinde manus terræ aduertũtur, & omn
Remiuaga siccum cupidi tenuêre carina.
Tum victu vt vires reuocent, cerealia mensis
Dona onerant iussi, viuósq; in littore pisces
Vnà omnes terrore parant, succensaq̃; pruna
Suggeritur circum: teter petit æthera nidor.
Vt compressa fames, surgit rex optimus ipse,
Confessusq; Deum socijs ita deniq. fatur:
Pacem optate viri, pacem laudate quieti.
Saluete æternum socij, æternumq; valete.
Este mei memores. ego claro poscor olympo.
Iamq; adeò duris animos aptate ferendo
Omnia, nec propius sæuos adijsse tyrannos
Sit timor, atq; duces affari, & vera monere.
Non vos maiestas soliorum, aut sceptra superba
Terrificent regum lucis nil huius egentes.
Haud longè tum quærendum, quæ tempora fa
Quis modus aptus: ego præsens adero omnibus,
Vestra regens. dabitur verborum copia cuique.
Nec cælo vires vos, & solamen ab alto
Deficient. cùm Sol decimo iubar aureus ortu
Extulerit, pater afflabit cælestibus auris,
Diffusumq; animis numen diuinitus addet.
Præside quo freti reges, rerumq; potentes

...iti, nostrum vulgabitis vndiq; nomen.
...nctum sese genus aurea tollet ad astra,
...agens veluti laxis se palmes habenis
...at, foliisq; simul, fœtuq; grauescit.
...cùm suprema dies illuxerit orbi,
...q; eliciam patefactis ossa sepulcris,
...terũ in lucem emergent, quos terra tegebat,
...vallem, denso, hos implebunt agmina colles
...s atq; viri, vixq; hausta luce perempti,
...o iura dabo, mediaq; in valle sedebo
...tor, vitas populorum & crimina pendens.
...iam mecum bis senis sedibus ipsi
...nes mortale genus censebitis vnà,
...æq; tribus gentis tum vestra subibunt
...tria, & vestros mirabitur orbis honores.
...à Petre te (nulli pietate secundum
...etenim) his rerũ summã, clauimq; tenentem
...cimus cunctis, vltrò qui nostra sequuti
...ria: hoc te præcipuo insignimus honore.
...gere, & populis parcens dare iura memento.
...na tibi in gentes iam nunc concessa potestas.
...q; pios tege pace. voca sub signa rebelles.
...icunq; in terris scelus exitiale perosus
...monitum frustrà iusta deuoueris ira
...oquio absterrens hominum, cœtuq; piorum,
...n erit inuisus cælo, non ille beatis
...bus aspiret, nisi tu placabilis idem
...natus venia meliorem in pristina reddas.
...q; adeò tibi concessum mortalibus ægris

claudere

Claudere siderei portas, ac pandere cæli:
Talia mandabat terras hominésq; relinquens.
Sic natis moriturus oues, & ouilia pastor
Commendans caris furta, insidiásq; luporum
Edocet, & pecori contraria pascua monstrat.
Sic socijs æuo iam fessus nauta biremem
Credit, inexpertósq; docet varias maris oras,
Et breuia, & syrtes, & naufragas Syrenas.
His animaduersis totius lucida circum
Palmiferi nubes collis capita ardua texit,
Et curua æthereis fulserunt littora flammis.
Interea totum exercent noua gaudia cælum
Alituum cælestum acies, sanctiq; volucres
Dant manibus plausus, & multicoloribus alis,
Instaurantq; choros, fremitu ætheris atria feru[e]
Pars pendent speculis, & propugnacula læti
Cæli summa tenent, & mœnia celsa coronant.
Obuia pars portis parat ire patentibus, & se
Quisq; auris credunt, ac pennis æthera obumbra[t]
Hi plectro indulgent, fidibúsq; : his tibia cantus
Dat biforos: alij caua cornua flatibus implent,
Raucisonásq; tubas, & ahenea cymbala iactant
Atq; vbi ter patris ad solium pernice chorea
Indulsere choris, ter ludo lucida regna
Lustrauere, poliq; è vertice decurrêre,
Non aliter sunt ingreßi volucri agmine contra
Concentu vario, & multisono modulatu,
Quàm prolapsa Remi, cùm nondũ vrbs alta iac[eret]
Tarpeiæq; arces starent, lateq; subactis (r[...]
Lu[...]

ret populis rerum pulcherrima, Roma,
ictor, ouans pugnantis vndique bellis,
rediens, Capitoliaq; alta subibat.
biuago tendebat ad æthera gressu
ei soboles. vt verò flectere quiret,
uoties genitor mortale pararet
e genus meritis ob crimina pœnis.
ert secum cædis monimenta nefandæ.
is duplicemq; trabem, infandamq; colũnã,
cui vinctus tulit aspera verbera, & acres
m fasces, infectaq; sanguine lora,
nq; & calamo pendentia pocula leui.
inde ingentes: & acuta cuspide vectes
erat, quibus effossus palmasq;, pedesq;
nexilibus vepribus conserta rigebant.
longo Romani signa senatus
suspensa, cauoq; latentia cornu
a, quod superas abies tollebat ad auras,
q; manu rex pro sceptro gestauit arundo,
quæ pueri cælestes ante gerebant,
a quisque, polique arcem per inane petebãt;
ere viri attoniti, aciéque sequentes
um nubem, ac regem videre per auras
témque manus, cælique serena secantem,
ubitò rutila hæc venit vox reddita ab æthra:
epidate: quid hæretis supera alta tuentes?
genitore Deus regnandum accepit olympum.
nora: carminibus cæli domus ardua longè
litur resonare, modisq; per astra canoris.

Con

Contra etiam plausere, atq; hæc alterna canebant
Læta viri, cælúmque oculis animísque petebant.
Omnes ô plausu gentes linguísque fauete,
Atq; Deum canite ascensu supera alta tenentem.
Quadrupedũ volucrúmq; genus, mutæq; natantum
Exultent, tractus terrarum vbicumque patent
Ipsi dent montes, ipsa & dent flumina vocem
Læta suam. & scatebris voluentes flumina fontes
Quódque ambit longis terras anfractibus æq
Cuncta suũ agnoscant autorem, & carmina d
Semper vt idem ingens regnarit originis exper
Cum genitore Deo Deus omnia numine comp
Vt nullis mox principijs, aut semine nullo
Omnia condiderit, cœlum, terrásque, fretúmque
Quæq; vago paßim subsunt animantia cælo.
Vt terras ponto discluserit, æthera terris,
Luciferis cæli lustrauerit atria flammis,
Tellurísque sinum varijs appinxerit herbis,
Sufficiátque satis fruges, & vitibus almum
Humorem, tu cuncta moues, tibi maximus æth
Quíque super latices concrescunt æthero parent
Nubila te, ventíque timent te vesper & ortus
Obseruant, obeúntque tuo sua munera nutu,
Et tibi monstriferi obsequitur plaga cærula po
Tu manibus validis terrarum pondera libras,
Atque grauem vacuo suspendis in aëre molem
Rerum elementa locans æterno fœdere, vt omni
Concordi in medium tendant nitentia motu.
Tu liquidas per inane vias is nubibus actus,

At

Au umq; ſedens veheris pernicibus alis.
Non i tempus equis fugit irreuocabile adactis.
Temp idem ante tuos oculos præſensq; moratur,
Quod; eſt, quodq; fuit, ſimul et quod deinde ſe-
Ipſe parens tibi cæli in vertice fixus (quetur.
Sol it, ipſa etiam ſurgens in cornua Luna,
e ſuos penitus requierunt ſidera curſus.
ndante ſuam vim ſæpe innoxius ignis
icit, pueri in medijs fornacibus aſtant
iactantq; tuas ad ſidera laudes.
are nauigerum concreta diuidis vnda,
ulis medios das ire impunè per æſtus.
pidos flectis ripis mirantibus amnes.
rgam tactis è cautibus elicis vndam,
largifluos fonteis & flumina ſiſtens.
uo tremit aſpectu conterrita tellus,
; procul tangis fumant ad ſidera montes.
urgunt reges pauidi, tibi ſceptra, tibi arma
nunt, longéque tremunt, & numen adorant.
rdis aures, oculos tu lumine captis,
ocem mutis, & vires ſufficis ægris.
euocas in vitam obita iam morte ſepultos,
urſum potes amiſſos accendere ſenſus.
te vis crudi perterruit horrida lethi,
erebi confuſa domus loca fœta timoris.
nanes tremuere, plagæ regnator opacæ
brarum paſſim populantem immitia regna
tulit, atque imis trepidus ſe condidit antris,
ſtrâtæque metu procul Eumenides latitarunt,

Dum superas præda ingenti veherer is ad arces,
Nunc vbi iam victor regnas, superumq; beato
Concilio imperitas, prouisaq; tempora longè
Disponens reparas fugientia secula mundo,
Nec requiesse sinis Solis voluentia lustra.
Salue opifex rerum, vastiq; salutifer orbis,
Aspice nos propius, propius genus aspice nostru
Morte tua patet ætherei cui ianua olympi,
Et veteres tandem pater obliuiscitur iras.
Talia littorea læti sub rupe canebant
Vndeni proceres, omnisq; effusa iuuentus.
Non tamen exuerant vanum inter tanta timor
Gaudia, nondum animos firmati numinis aura
Aetherea, sed adhuc latebras, cauaq; antra pe
Sicut vbi accipter celsa de sede columbam (ba
Sustulit apprensam quam rostro euisceret vnco,
Diffugiunt aliæ huc illuc: mox turribus imis
Condunt se celeres, & inania murmura miscent.
Haud illi secus attoniti post funera regis
Inclusi tecto stabant promissa magistri
Cælo expectantes venturum numen ab alto.
Iamq; aderat promissa dies, deciesq; tenebras
Flammiferas Sol exoriens face ab orbe fugarat,
Cùm pater omnipotens cæli regione serena,
Sidera purpureo reficit qua purior æther
Lumine, cælicolûm in medio media arce sederet
Tempora dispensans, secretaq; fœdera mundo.
Cui se tum exutus moribundos filius artus
Diffulgens radijs, ac mira luce coruscus

Dixit, & magno genitorem affatus amore est:
O pater, & socijs tandem succurrere nostris
Terris ait, quos amisso duce protinus omnes
Ac agit timor huc illuc, atq; omnia terrent
Imbelles, quoniam mortali corpore creti.
Discute terrorem hunc animis, & pectora firma,
Ne [illegible]sus nequeant alacres procurrere in omnes.
Ill[illegible]e propter Solyme. Iudæaq; passim
Insidias infensa odijs molitur iniquis.
Tu tamen hos olim fore, qui præstantibus ausis
Per gentes canerent nostrum indelebile nomen,
Quaqunq; Oceano terrarum clauditur orbis,
Et populos noua conuersos ad sacra vocarent,
Pollicitus genitor, tibi nec sententia mutat.
Hoc quando cæli demum non abnuis arcem)
Ipse ego sæpe tua fretus pietate labantes
Firmaui, impleuiq; animis. siquidem affore olympi
Promisi auxilium subito, & tutamen ab arce,
Qui freti reges, regumq; minacia iussa
Contemnant, alacresq; ruant in funera lethi
Sponte sua veræ pro religionis amore.
Sic fatus palmas ferro ostentabat acuto,
Traiectosq; pedes, & hians in pectore vulnus,
Spinasq;, & hamatos vepres, quos hostia gessit.
Annuit oranti, delibansq; oscula nato
Addidit hæc pater æterno deuinctus amore:
Tu concessa petis: dabitur tibi nate quod optas.
Demissa (ne tende manus) afflabimus aura,
Hos vis, atq; viros nostro flammabimus igni,

Vt pro te blandæ proiecto lucis amore
Non ferrũ, aut flãmas metuant, morsúsve feræ
Aut crinita rotis circum laniantibus haustra.
Quiq; reformidant nunc omnes aëris auras,
Obijcient certis alacres se sponte periclis
Pugnando, & claras animas de corpore reddent
Contemptu necis, & vera virtute superbi.
Non illos æstus, non illos frigora sistent,
Lethiferum aut campos cùm sidus findit hiulcos
Cærulea aut glacie cùm nectit flumina bruma.
Verùm vltra Grangẽ auditi, Bactra vltima sup
Ismara, Bistoniasq; plagas, Serasq; remotos
Gadibus, & virides penetrabunt voce Britann
Implebunt terras monitis, & cuncta nouantes
Templa pererrato statuent tibi maxima mundo,
Ad tua mutatæ properabunt nomina gentes,
Diuisæ penitus toto orbe per æquora gentes,
Seclaq; conuersis procedent aurea rebus,
Quæ tibi sæpe ego pollicitus, scisq; omnia mecum.
Nec tantum tua nate pijs hæc vulnera olympum
Nunc pandi meruere, nigra quos nocte premeba
Insontes primi scelus exitiale parentis.
Verùm alios mox, atque alios per secula cælo
Efficient dignos sua quos commissa piacla
Siderea procul arcebant à sedibus olim.
Tanta tuæ merces, ea vis, ea gratia mortis.
Atq; adeo quodcunque homines ab origine reru
Admisere, alijs quicquid peccabitur annis,
Huc coëat, satis illa tui pars parua, superq;

Omn

Omnia diluere, prorsusq; abolere cruoris.
Quin etiam mox tempus erit, cùm scilicet olim
Tercentum prope lustra peregerit æthereus Sol,
Tempori Gratiûm obliti mendacia vates
Fama per gentes referent tua carmine verso,
Atque tuis omnes resonabunt laudibus vrbes,
Praecipuè lætam Italiæ felicis ad oram,
Aqua vbi vagus, & muscoso serius amne
Purior electro, tortoq; simillimus angui,
Qua rex fluuiorum Eridanus se turbidus infert
Mœnia turrigeræ stringens male tuta Cremonæ,
Vrbi iam tectis vix temperet vnda caducis,
Illic cum niuei velut inter nubila Cygni
Omnibus in ripis pueri, innuptæq; puellæ
Carmina casta canent, mixtiq; in gramine molli
Laudibus incipient certatim assuescere nostris,
Et teneri prima cœtus te voce sonabunt.
Hæc tibi certa manent, hæc vis mouet ordine nulla.
Sic fatus dulcem nato inspirauit amorem.
Interea scelus infandum pellacis Iudæ
Multa execrantes socij se ad iussa parabant
Munera diuersas sortiti protinus oras,
Quas peterent, moresq; nouos, noua sacra docerent.
Quóve autem patribus bis senis cætera, vt ante,
Pareret pubes, numerum, sanctumq; senatum,
Quod superest, supplent, socijsq; ex omnibus vnus
Sortitu gaudes tanto prælatus honore
Matthia, obscurum genus, & sine luce propago.
Tum cuncti inter se mæsti sic ore precari:

 Si

Si nunc si nobis aurai cælitus alma
Halitus omnipotens patefacto aspiret olympo,
Quandoquidem toties nobis Deus omnibus illum
Auxilio fore pollicitus sane omnia vera
Prædixit. desit veris hoc hactenus vnum.
Talia suspensi secum ægra mente ferebant.
Ecce autem cæli ruere ardua visa repente,
Et superûm tonat ingenti domus alta fragore.
Suspiciunt, noua lux oculis diffulsit, & ingens
Visus ab æthereo descendere vertice nimbus
Lucis inardescens maculis, tectumq; per omne
Diuersi rumpunt radij, tum innoxius ignis
Omnibus extemplo supra caput astitit ingens,
Et circum rutilis incanduit aura fauillis,
Stricturis veluti crebræ crepitantibus olim
Dißiliunt scintillæ, acres dum incudibus ictus
Alternant Chalybes, robustaq; brachia tollunt
Candentem curua versantes forcipe massam
Nam pater omnipotens, superaq; æquæuus ab arc
Filius aspirant vnà omnipotentibus auris:
Infunduntq; viris numen. Deus ecce repente,
Ecce Deus, cunctis diuinitus algida corda
Incipiunt afflata calescere, numine tacti
Implentur propiore viri, sacrumq; furorem
Concepere, Deumq; imis hausere medullis.
Nec mora, nec requies: ter scintillantibus ignis
Terrifico radijs fulgore, ter alitis auræ
Turbine correpti blando flammantur amore,
Ignescuntq; animis, atq; exultantia cunctis

Exe

Ex...nt acres stimulis præcordia motus.
Diff...iunt animis terrores, mira loquuntur,
Mir...canunt, eadem varijs (mirabile dictu)
Gen...bus accipitur vox haud obscura, sibiq;
Qui...; videbatur patrias haurire loquelas.
M...i vt tunc ierant varijs huc partibus orbis
Sacrum studio, visendaq; vrbis amore,
Sol...nem quæ luce illa celebrabat honorem
Qu...quaginta actis post orgia prima diebus
Or...t, cùm mensis epulandum apponimus agnum.
Hi...ua verba audit tellure Libystide cretus,
Hi Galli sua, Romulidæ, Parthiq;, Scythæq;,
N... non subiecti glaciali sidere Thraces,
...riq;, Cretesq;, Phrygumq; è gente profecti,
...q; Indi, atq; Arabes, & areniuagi Garamãtes,
...antur cuncti circum, mirantur & ipsi.
...mq; hominem velut exuti, moribundaq; mẽbra
...nte domos cæli peragrant, atq; æthera apertum
...enti, & superûm taciti sermone fruuntur.
...nq; canunt ventura: animis Deus expulit atrã
...strans corda intus nubem: quæ corpora circum
...ligatq;, hebetatq; humanas humida mentes.
...uósq; modò duræ mortis formidine turpi
...eluncis atris terrebant omnia clausos,
...iberius nunc luce palam, atq; licentius audent
...errorem expertes, nec iam mortalia curant.
...on ferrũ, aut flãmas metuũt, morsúsve ferarum,
...ed regem vulgo testantur, morte peremptum
...mmerita genus æthereo, deducere olympo.

 Iam

Iamq; pudet metuisse omnes, animosaq; lethi
Spes magis atq; magis viget acris numinis haus.
Haud secus ac crebris cùm rimis terra dehiscit,
Cùm sitit omnis ager, tum quæ morientia langue
Gramina, cœruleus si cælo venerit imber,
Continuo attollant rursus capita, aruaq; ponant
Squalorem, redeatq; decor suus omnibus agris.
Ergo abeunt varias longé lateq; per oras
Diuersi, laudesq; canunt, atque inclyta vulgo
Facta ducis; iamque (vt vates cecinere futurum
Antiqui) illorum vox fines exit in omnes.
Audijt & si quem medio ardens æthere iniquo
Sidere desertis plaga diuidit inuia terris,
Quiq; orbem extremo circumsonat æquore pontus:
Continuo ponunt leges, moremq; sacrorum
Vrbibus. infectum genti lustralibus vndis
Eluitur scelus, & veteris contagia culpæ,
Religioq; nouas noua paßim exuscitat aras,
Protinus hinc populos Christi de nomine dicunt
Christiadas. toto surgit gens aurea mundo,
Seclorumq; oritur longè pulcherrimus ordo.

FINIS.

SI QVID HIC FACTVM DICTVM-
VE CONTRA SANCTORVM
PATRVM SCITA: INFE-
CTVM, INDICTVM-
VE ESTO.

QVIS

QVISQVIS ES, AVTOR TE AD-
MONITVM VVLT, SE NON LAVDIS
ERGO OPVS ADEO PERICVLOSVM
CVPIDE AGGRESSVM, VERVM EI
HONESTIS PROPOSITIS PRAE-
MIIS A DVOBVS SVMMIS PONTT.
DEMANDATVM SCITO, LEON. X.
PRIVS, MOX CLEM. VII. AMBOB.
EX ETRVSCOR. MEDYCVM CLA-
RIS. FAMILIA CVIVS LIBERALI-
TATI ATQ. INDVSTRIAE HAEC AE-
TAS LITERAS AC BONAS ARTEIS,
QVAE PLANE EXTINCTAE ERANT,
EXCITATAS ATQVE REVIVIS-
CENTES DEBET. ID VOLEBAM,
NESCIVS NE ESSES.

M. HIERONYMI V DÆ CREMONENSIS POETICOR.

AD

FRANCISCVM, FRANCISCI Regis Franciæ filium, Delphinum,

*

LIBER I.

SIT fas vestra mihi vulgare arca[na] per orbem
Pierides, penitúsq; sacros reclud[ere] fontes,
Dum vatem egregium teneris educere ab annis
Heroum qui facta canat, laudésve Deorum,
Mente agito, vestriq; in vertice sistere montis.
Ecquis erit iuuenum, segni qui plebe relicta
Sub pedibus pulchræ laudis succensus amore
Ausit inaccessæ mecum se credere rupi,
Lætæ vbi Pierides, cithara dum pulcher Apoll[o]
Personat, indulgent choreis, & carmina dicunt?
Primus ades Francisce, sacras ne despice Musas
Regia progenies, cui regum debita sceptra
Gallorum, cùm firma annis accesserit ætas.
Hæc tibi parua ferunt iam nunc solatia dulces,
Dum procul à patria raptum, amplexuq; tuoru[m]

Ah dolor, Hispanis sors impia detinet oris

Henrico cum fratre, patris sic fata tulerunt

Magnanimi dum Fortuna luctatur iniqua.

Parce tamen puer ô lacrymis fata aspera forsan

Mitescent, aderítque dies lætißima tandem,

Post iste exilium patriis cùm redditus oris

Lætitiam ingentē populorum, omnésque per vrbes

Accipies plausas, & lætas vndique voces,

Votaque pro reditu persoluent debita matres.

Interea te Pierides comitentur. in altos

Iamque Parnaßi mecum aude attollere lucos.

Atque adeo in primis ne te non carminis vnum

Præterreat genus esse: licet celebranda reperti

Ad sacra sint tantum versus, laudésve Deorum

Dicendas, ne relligio sine honore iaceret.

Nam traxere etiam paulatim ad cætera Musas,

Verbis & variis cecinerunt omnia vates.

Sed nullum è numero carmen præstantius omni,

Quam quo post diuos heroum facta recensent,

Versibus vnde etiam nomen fecere minores.

Munere concessum Phœbi venerabile donum

Phemonoës, quæ prima dedit (si vera vetustas)

E adyto haud aliis numeris responsa per orbem.

Tu verò ipse humeros explorans consule primum,

Atque tuis prudens genus elige viribus aptum.

Nam licet hîc diuos, ac Diis genitos heroas

In primis doceam canere, & res dicere gestas,

Hic tamen interdum mea te præcepta iuuabunt,

Si scenam ingrediens populo spectacula prabes.

Sicut eligis iuuenũ lacrymas, quibus igne medul
Vrit amor, seu pastorum de more querelas,
Et lites Siculi vatis modularis auena,
Siue aliud quodcunque canis, quo carmine cunq
Nũquã hinc (ne dubita) prorsum incõsultus abib
Atque ideo quodcũque audes, quodcũque para
Aggrederis, tibi sit placidum, atque arriserit vl
Ante animo: nec iussa canas, nisi forte coactus
Magnorũ imperio regum, siquis tamen vsquã e
Primores inter nostros qui talia curet.
Omnia sponte sua, quæ nos elegimus ipsi,
Proueniunt, duro assequimur vix iussa labore.
Sed neq; cùm primum tibi mentem inopina cupid
Atque repẽs calor attigerit, subito aggrediẽdũ e
Magnũ opus adde moram, tecumq; impensiùs an
Consule, quicquid idest, partesq; expẽde per omn
Mente diu versans, donec noua cura senescat.
Ante etiam pelago quàm pandas vela patenti,
Incumbásque operi incipiens, tibi digna supellex
Verborum, rerúmque paranda est, próque videnda
Instant multa prius, quorum vatam indiget vsu
Illis tempus erit mox cùm lætabere partis.
Sponte sua, dum forte etiam nil tale putamus,
In mentem quædam veniunt, quæ forsitan vltro,
Si semel exciderint, nunquam reuocata redibunt,
Atque eadem studio frustra expectabis inani.
Nec mihi non placeant, qui fundamenta laborum
Cùm iaciunt, veterũ explorãt opera inclyta vatum
Noctes atque dies, paßimque accommoda cogunt

Aux

[illegible]lia, intentiq; aciem per cuncta volutant.
Qu[illegible]tiam prius effigiem formare solutis,
Totique operis simulachrum fingere verbis
Pro[illegible]it, atque omneis ex ordine nectere partes,
Et f[illegible]em rerum, & certos tibi ponere fines,
Per [illegible]os tuta regens vestigia tendere pergas.
[illegible] hic tempus erat dare vela vocatibus Euris,
Co[illegible]ndique operis primas perscribere leges:
A[illegible]rius ætati teneræ quæ cura colendæ
Di[illegible]dum, quantus puero labor impendendus.
N[illegible] etenim insignem dabitur gestare coronam,
Pie[illegible]um choreas teneris nisi norit ab annis,
Po[illegible]uam igitur primas fandi puer hauserit artes,
Ta[illegible]unc incipiat riguos accedere fonteis,
Et [illegible]hœbum, & dulces Musas assuescat amare.
Ill[illegible]utem paruum qui primis artibus ante
Im[illegible]uit, atque modos docuit, legésque loquendi,
S[illegible]erus vocis cuperem, ac purissimus oris
C[illegible]tigerit, fandi ne fors puer, atque nefandi
[illegible]scius imbiberit male gratæ semina linguæ,
Q[illegible]e post infecto ex animo radicitus vlla
[illegible]n valeas meliora docens euellere cura,
[illegible]irco mihi ne quisquam persuadeat oro,
[illegible]placeant qui, dum cupiunt se numine læuo
[illegible]llere humo, & penitus iactant se ignota docere,
[illegible]nuentu in medio, septiq; impube corona
[illegible]solito penitus fandi de more magistri
[illegible]scuras gaudent in vulgum spargere voces
[illegible]isi, fœdam illuuiem, atque immania monstra,

Non minus à recta mentis ratione feruntur
Decepti, quàm qui, liquidi cùm pocula fontes
Sufficiant, malũt graue olentem haurire paludes
Ne mihi ne teneræ talis se admouerit auri,
Sed procul, ô procul ista ferat, natósque Getarum
Imbuat, aut siqua est gens toto obtusior orbe.
Iámque igitur mea cura puer penetralia vatum
Ingrediatur, & Aonia se proluat vnda.
Iámque sacrum teneris vatem veneretur ab annis
Quem Musæ Minci herbosis aluere sub antris,
Atque olim similem poscat sibi numina versum
Admirans artem, admirans præclara reperta,
Nec mora: iam fauet Ascanio, tactúsque dolore
Impubes legit æquales, quos impius hausit
Ante diem Mauors, & acerbo funere mersit.
Multa super Lauso, & super Pallante perempto
Multa rogat, lacrymas inter quoq; singula fundit
Carmina, crudeli cùm raptum morte parenti
Ah miseræ legit Euryalum, pulchrosq; per artus
Purpureum, letho dum voluitur, ire cruorem.
Nec non interea Graios accedere vates
Audeat, & linguam teneris assuescat vtranque
Auribus exercens nunc hanc, nunc impiger illam.
Nulla mora est: nostro Aeneæ iam conferet ignem
Aeaciden flagrantẽ animis, Ithacumq; vagãtem
Atque ambos sæpe impellet concurrere vates.
Nunc geminas puer hûc aures, hûc dirige mentem
Nam, quia non paucos parte ex vtraque poëtas
Nostrósque, Graiósque tibi se offerre videbis.

Quo-

Quos hic euites, quibus idem fidere tutus
Eu[...]s, dicam ne quis te fallere poßit.
Haud multus labor auctores tibi prodere Graios,
Quos inter potitur sceptris insignis Homerus.
Hunc omnes alij obseruant. hinc pectore numen
Concipiunt vates, blandumq; Heliconis amorem.
Felices quos illa ætas, quos protulit illi
Pro[...]na: diuino quanto quisque ortus Homero
Vicinus magis, est tanto præstantior omnis.
Degenerant adeo magis, ac magis vsque minores
Obliti veterum præclara inuenta parentum.
Iamque fere Inachiæ restrincta est gloria linguæ
Omnis, & Argolici iußi concedere auitis
Expulsi reges soliis, ciuésque coacti
Diuersa exilia, atque alienas quærere terras.
Nunc illûc inopes errant. habet omnia victor
Barbarus, & versis nunc luget Græcia fatis.
Verum autem vt sanctum diuas Helicona colentes
Cœperunt primùm in Latium transferre, fluebant
Versus incomposito informes, artísque Pelasgæ
Inscii[...]ciles Musa fundebant carmina agresti
Syluicolas inter Faunos. tunc omne sonabat
Arbustum fremitu syluai frondosai.
Nondum acies, nondũ arma rudi pater Ennius ore
Tentarat qui mox Graio de vertice primus
Est ausus viridem in Latio sperare coronam.
Tum rerum causas naturæ arcana latenteis
Explorare ausi cecinerunt carmine dulci
Omnia Pierio spargentes nectare vates.

Atque

Atque ita deinde rudes paulatim sumere versus
Cœperunt formam insignem, penitúsque Latini
Agrestem exuerunt morem, liquidißima donec
Tempestas veluti cæli post nubila, & imbres
Extulit os sacrum soboles certißima Phœbi
Virgilius, qui mox veterum squalore, situque
Deterso in melius mira omnia retulit arte,
Vocem animúmque Deo similis. date lilia plenis
Pierides calathis, tantóque assurgite alumno.
Vnus hic ingenio præstantis gentis Achiuæ
Diuinos vates longe superauit, & arte,
Aureus, immortale sonans, stupet ipsa, pauétque
Quamuis ingentem miretur Græcia Homerum:
Haud alio Latium tantum se tempore iactat.
Tunc linguæ Ausoniæ potuit quæ maxima virtus
Esse fuit, cælóque ingens se gloria vexit
Italiæ, sperare nefas sit vatibus vltrà.
Nulla mora, ex illo in peius ruere omnia visa,
Degenerare animi, atque retro res lapsa referri.
Hic nanque ingenio confisus post habet artem.
Ille furit strepitu, tendítque æquare tubarum
Voce sonos, versúsque tonat sine more per omnes.
Dant alij cantus vacuos, & inania verba
Incassum, sola capti dulcedine vocis,
Pierides donec Romam, & Tyberina fluenta
Deseruere Italis expulsæ protinus oris.
Tanti causa mali Latio gens aspera aperto
Sæpius irrumpens. sunt iußi vertere morem
Ausonidæ victi, victoris vocibus vsi

Cœs-

Cessit amor Musarum. artes subiere repente
Indignæ atque opibus cuncti incubuere parandis.
Iampridem tamen Ausonios inuisere rursus
Cœperunt Medycum reuocatæ munere Musæ
Thuscorum Medycum, quos tandem protulit ætas
Europæ in tantis solamen dulce ruinis.
Illi etiam Graiæ miserati incommoda gentis,
Ne Danaum penitus caderet cum nomine virtus,
In Latiū aduectos iuuenes, iuuenumq; magistros,
Argolicas arteis quibus esset cura tueri,
Securos Musas iussere, atque otia amare.
Illi etiam captas late misere per vrbes,
Qui doctas tabulas veterum monimenta virorum
Mercati pretio aduehherent, quæ barbarus igni
Tradebat Danaum regni opibúsque potitus.
Et dubitamus adhuc sceptris imponere nostris
Extremum, nec dum ciuiles condimus enses.
Nec ætas omnis, vatum hæc fortuna priorum.
Ergo ipsum ante alios animo venerare Maronem,
Atque vnum sequere, vtque potes, vestigia serua:
Quin forte tibi non omnia sufficit vnus,
Adde illi natos eodem quoque tempore vates.
Nam dehinc puer, atque alios ne quære doceri.
Nec te discendi capiat tam dira cupido.
Tempus erit, tibi mox cùm firma aduenerit ætas,
Spectatum vt cunctos impune accedere detur.
Interea moniti vos hîc audite parentes.
Quærendus rector de millibus, eq; legendus
Sibi Musarum studiis insignis, & arte,

Qui curas dulces, caríque parentis amorem
Induat, atque velit blandum perferre laborem.
Illa suis niti nondum ausit viribus ætas,
Externæ sed opis alienæq; indiga curæ est.
Nam puerum, ni præsentis vis fida regentis
Adsit, & huic dulcem studiorũ infundat amore
Illecebræ sacris auertant mille camœnis
Deceptum falsa melioris imagine curæ.
Sic quoque vbi cultis plantas defodit in hortis
Agricola, & teneras telluri credidit almæ
Fraxineas contos subitò erigit, & sua cuique
Robora, vt innixæ ventos, cælique ruinam
Contemnant, surgántque leues impune per auras
Ille autem, pueri cui credita cura colendi
Artibus egregiis, in primis optet amari,
Atque odium cari super omnia vitet alumni.
Ne forte & sacras simul oderit ille camœnas
Imprudens, & adhuc tantæ dulcedinis expers,
Deficiántque animi studiorum in limine primo,
Ponite crudeles iras, & flagra magistri
Fœda ministeria, atque minis absistite acerbis.
Ne mihi ne quæso puerum quis verbera cogat
Dura pati, neq; enim lacrymas, aut dulcis alum
Ferre queunt Musæ gemitus, ægraq; recedunt,
Illisq; cadunt animi, nec iam amplius audet
Sponte sua quicquam egregiũ, ingratúmq; labore
Inuitus trahit ægrè, animóque ad verbera durat.
Vidi ego qui semper leuia ob commissa vocabat
Ad pœnam pueros, furiis insurgere, & ira

Te

T bilem, inuiſos veluti ſæuiret in hoſtes.
Hinc ſemper gemitus, hinc verbera dira ſonabant.
A e equidem memini cùm formidatus iniquis
Vrgeret pœnis ſolitóque immanior ille
Ter ret turbam inualidam miſerabile viſu,
For puer prima ſignans nondum ora iuuenta
In nis facie ante alios exegerat omnem
Cu ocijs ludens lucem, oblitúſque timoris
Po abuit ludos iuſſos ediſcere verſus.
Ec furens animis multa increpat ille, miníſque
In gens ſæuo pauitantem territat ore
H endum, & loris dextram crudelibus armat:
Q ſubito terrore puer miſerabilis acri
Co pitur morbo. paruo is poſt tempore vitam
Cr entem blanda cæli ſub luce reliquit.
Il n populifer Padus, illum Serius imis
Se déſque diu Nimphæ fleuêre ſub vndis.
T pore iam ex illo, vatem cùm dura iubentem
bigenam Alcides animo indignante peremit:
V ali inuiſam feriens teſtudine frontem,
uerat ſæuos factum monuiſſe magiſtros,
tamen ô iuſſi iuuenes parete regentum
beriis, vltróque animos ſummittite veſtros.
S quem igitur clari formandi gloria vatis
gna manet, verbis puerum compellat amicis
S pe rogans, laudíſque animum pertentat amore.
uãdoquidẽ, hũc imus poſtquã ſemel oſſibus ignem
plicuit, labor inde leuis. ſeſe excitat ardens
onte ſua, duróſque volens fert ille labores,

Et tacito viuens crescit sub pectore flamma.
Quid memorem (socium nam mos æqualibus anni
Iungere cui paribus, studiis contendat alumnus)
Aemula cùm virtus stimulis agitarit honestis?
Præsertim si victori sua præmia, rector
Pollicitus celerémve canem, pictámve pharetram,
Continuo videas studio gestire legendi
Ardentem, ac sera sub nocte vrgere laborem,
Dum timet alterius capiti spectare coronam.
Ast vbi sponte sua studia hæc assuerit amare,
Iam non laudis amor, non illum gloria tantùm
Sollicitat, sed mira operum dulcedine captus
Musarum nequit auelli complexibus arctis.
Nónne vides duri natos vbi sæpe parentes
Dulcibus armorum studiis, & discere auaras
Iusserunt arteis, mentem si quando libido
Nota subit, solitáque animum dulcedine mouit,
Vt læti rursum irriguos accedere fontes
Ardescant studiis, & nota reuisere Tempe?
Exultant animis cupidi, pugnántque parentum
Imperiis, nequit ardentes vis vlla morari:
Sic assuetus equus iam duris ora lupatis
Forte procul notis si armenta aspexit in aruis,
Hûc veterum ferri cupit haud oblitus, amorum,
Atque hîc atque illic hæret frenísque repugnat:
Quóve magis stimulis instas, hoc acriùs ille
Perfurit. it tandem multo vix verbere victus
Cœptum iter. ipsa tamen respectans crebra moratur
Pascua, & hinnitu latè loca complet acuto

Ah

Atquoties aliquis sacros reminiscitur æger
Fontes incassum, & lucos suspirat amatos
Queis ereptus Musis puer, atria vt alta
Inceret regum rebus præfectus agendis?
Tyre quã mallet, gelido aut sub Tusculo iniquã
Pauperiemq; pati, & ventos perferre niuales?
Contrà autem vanum multi effudêre laborem,
Queis frustra excoluisse solum malè pinguis harenæ
Pœnituit, ventísq; viam tentasse negatis.
Quod ne cui sero contingat fortè docenti,
Continuò poterit certis præsciscere signis.
Namq; puer nullis rectorum hortatibus ipse
Sponte sua exercetur, amatq;, rogatq; docentes
Primus, inardescitq; ingenti laudis amore.
Prouocat hĩc socios pulchra ad certamina primus,
Exultatq; animo victor, superatus amaris
Mordetur curis, latebrásq;, & sola requirit
Infelix loca. ad æquales pudet ire, grauésq;
Multus ferre nequit cari rectoris inultus.
Hæc lacrymis penitùs caruerunt ora decoris.
Hic mihi se diuis, fatísq; volentibus affert.
Hunc Musæ indulgent omnes, hunc poscit Apollo.
At nullam prorsus tibi spem frustrà excitet ille,
Quem non vlla mouet prædulcis gloria famæ,
Qui præcepta negat duras dimittere in aures
Immemor auditi, cui turpis inertia mentem
Deijcit, atq; hebetes torpent in corpore sensus.
Huic curam moneo ne quisquã impendat inanem,
Nec placet ante annos vates puer. omnia iusto

Tempore proueniant. ah ne mihi olentia poma
Mitescant prius, aut tumnus bicoloribus vuis
Quàm redeat, spumetq; cadus vindemia plenus.
Ante diem nam lapsa cadent, ramósq; relinque
Maternos, calcabit humi proiecta viator.
Nec ludos puero abnuimus. subducere mentem
Interdum studijs liceat defessus amœna
Rura petat, sæpe & mores obseruet agrestûm.
Et venator agat de vertice Tyburtino
Veloces capreas, aut tendat retia ceruis.
Non ille intereà penitùs patietur inanem
Ire diem. comitum cœtu se subtrahet vltrò
Interdum, & sola secum meditabitur vmbra
Agrestem Faunus laudem, Musasq; sub alta
Consulet Albunea vitreas Anienis ad vndas.
Nempe etiam alternis requiescere fœtibus arua
Permittunt sponte agricolæ, & cessare nouales.
Intereà vires tellus inarata resumit,
Quiq; subit largus, respondet frugibus annus.
Verùm non eadem tamen omnibus esse memento
Ingenia. inuentus sæpe est, cui carmina curæ,
Cui placeant Musæ, cui sit non læua voluntas,
Nititur illo tamen frustra, & contendit inani
Delusus studio, vetitisq; accingitur ausis.
Numina læua obstant, precibúsq; vocatus Apoll
Orabit melius causas fors ille, animoq;
Naturam, & cæcos rerum scrutabitur ortus.
Sæpe tamen cultúsq; frequens, & cura docentum
Imperat ingenijs, naturaq; flectitur arte.

N

Nec labor ille quidem rectoribus vltimus, acres
Incauto iuueni ſtimulos auertere amoris,
Donec creſcentem doceat maturior ætas
Ferre iugum, atq; faces ſæuiq; Cupidinis iras.
Sæpe etenim tectos immitis in oßibus ignes
Verſat amor, molléſq; eſt intus cura medullas,
Nec miſerum patitur vatum meminiſſe, nec vndæ
Caſtaliæ. tantum ſuſpirat vulnere cæco.
Ante oculos ſimulacra volant noctéſq;, diéſq;
Nuntia virginei vultus, quem perditus ardet.
Nec potis eſt alio fixam traducere mentem
Saucius: ignari fruſtra miſcere parentes
Pæonios ſuccos, medicáſq; Machaonis artes
Conſulere. interea penitus calor ille reliquit
Pectus. torquent alij cor molle calores.
Cùm verò iam pubeſcens mente altiùs hauſit
Muſarum dulcem, ſanctiq; Heliconis amorem,
Et ſe Phœbo addixit, propriumq; ſacrauit,
Non tantũ exploret vatum monimẽta, ſed idem
Conſulat, atq; alios auctores diſcat, vt acri
Nulla ſit ingenio quam non libauerit artem.
Proderit in primis linguam Ciceronis ad vnguem
Fingere, & eloquij per campos ire patentes.
Ille decus Latij, magnæ lux altera Romæ
Qui effundit opes fandi certißimus auctor,
Tantum omnes ſuperans præclaræ munere linguæ,
Quantum ijt ante alias Romana potentia gentes.
Et fuit & varios mores hominumq; locorumq;
Exploraſſe ſitus, multas terraq; mariq;

Aut vidisse ipsum vrbes, aut narrantibus illas
Ex alijs nouisse, & pictum in pariete mundum.
Quid referam qui, vt sæua queant æquare canē
Prælia, non horrent certamina Martis adire,
Per mediásq; acies vadunt, & bella lacessunt?
At quia dura vetant longum nos fata morari
In cunctis, reuocatq; angusti terminus æui,
Vos sat erit pueri tantùm omnes isse per artes,
Quarum summa sequi saltem fastigia oportet.
Nec refert rate qui varias legit æquoris oras,
Mercis vt in patriam referat se diues opimæ,
Si non cuncta oculis lustrauerit oppida paßim,
Et circunfusis longum terat otia terris.
Sat fuerit portus, extremaq; littora tantum
Explorasse: secùs toto vagus exulet æuo,
Et serus natos dulces, patriamq; reuiset.
Nulla dies tamen interea, tibi nulla abeat nox,
Quin aliquid vatum sacrorum è fontibus almis
Hauseris ac dulcem labris admoueris amnem.
Sed tibi præsertim princeps tunc hæreat illa
Cura animo, noctem atq; diem tete excitet vna,
Omnem quam propter libuit perferre laborem.
Non hîc te quibus aut pedibus, spatiísve monebo
Tendantur ducti versus. labor iste regentum
Postulat haud multum curæ, qui sæpe morando
Ipsa minutatim metiri carmina sectis
In partes membris, & tempora certa docebunt
Continuò edico iam tunc animosus alumnus
In numerum incipiat sub leges cogere verba.

Iam nunc summissa meditetur carmina voce
Verborum memor antiquis quos vatibus hausit.
Tum votis sibi centum aures, tum lumina centum
Exoptat dubius rerum, metuénsque pericli,
Diducit hûc illuc animum, cunctamque pererrat
Naturam rerum, versatque per omnia mentem,
Quæ rebus dexter modus, aut quæ mollia fandi
Tempora, vertuntur species in pectore mille.
Nec mora nec requies, dubio sententia surgit
Multa animo, variatque omnes conuertitur anceps
In facies, nescitque etiam nouissima, & hæret
Attonitus. nunc multa animũ, nunc consulit aures
Secum mente agitans si qua olim audita recursent
Sponte sua, & memorẽ mentẽ excitat, atque repostas
Thesaurus depromit opes, lætúsque laboris
Ipse sui parto fruitur. multa ecce repentè
Fors inopina aperit cunctanti, aliudque putanti.
Iamque hæc, iamque illa attentat, texitque, retexitque,
Et varijs indefessus conatibus instat.
Sæpe etenim occurrunt haud dictu mollia, vbi hæ-
Dura diu, multoque exercita corda labore. (ret
Nunc hos nunc illos aditus vestigat, & omnia
Sollicitans scopulo longùm luctatur iniquo,
Dum se qua ostendat facilis via, deniq; multa
Aut vi, aut cæli, & fortunæ munere victor
Exultat, domitoque animis id ad æthera monstro.
Est vbi nulla viam nec vis, nec dextra aperit fors,
Nec prodest vires fessas renouare, nec aptum
Nunc hîc, nunc illic captare ad carmina tempus,

Inuitus cura absistit, tristísq; relinquit
Cœpta infecta, pedem referens: ceu fortè viator
Siquis tendat iter campis, cui se amnis abundans
Ecce viæ in medio obijciat, spumisq; fragosos
Post imbrem voluens montis de vertice fluctus
Horrescit, ripaq; moratus obambulat anceps.
Tum demum metuens retro redit æger, iterq;
Aut alia tenet, aut cedant dum flumina, differt.
Sed neq; inexpertus rerum iam texere longas
Audeat Iliadas. paulatim assuescat, & ante
Incipiat graciles pastorum inflare cicutas.
Iam poterit culicis numeris fera dicere fata,
Aut quanta ediderit certamine fulmineus mus
Funera in argutas, & amantes humida turmas,
Ordiríve dolos, & retia tenuis aranei.
Consilijs etiam hîc nostris, vobísq; docentes
Est monitis opus, ingenijs nam pascere multa
Fas teneris, donec paulatim attollere sese
Incipiant animi, videantq; in carmine labem
Per se ipsi, & tacitò rubeant vltrò ora pudore.
Nam maculas si fortè omnes per carmina monstret
Quæsitor ferus, abijciant spem protinus omnem,
Atq; alias animo potiùs vertantur ad arteis.
Nostrum igitur si fortè adeat puer indole limen
Egregia, vt consulta petat parere paratus,
Quiq; velit sese arbitrio supponere nostro,
Excipiam placidus. nec me iuuenile pigebit
Ad cælum vultu simulato extollere carmen
Laudibus, & stimulos acres sub pectore figam.

Post

Poſt [illegible]men vt multa ſpe mẽtem arrexerit ardens,
Siqu[illegible]rtè inter veluti de vulnere claudus
Tard[illegible]eat verſus, quem non videt inſcius ipſe,
Del[illegible]ſq; ſonis teneras fallacibus aures,
Hau[illegible] medicas afferre manus, ægroq; mederi
Ad[illegible]bitem, & ſemper meliora oſtendere pergam.
Quo[illegible]ſupereſt, etiam moneo, creberq; monebo,
Ne [illegible]ſquam niſi curarum, liberq; laborum
Dich[illegible]t egregium quicquam, verùm procul vrbis
A[illegible]itæ fugiat ſtrepitus, & amœna ſilentis
Ac[illegible]dat loca ruris, vbi Dryadéſq; puellæ,
Pa[illegible]ſq;, Fauniq;, & montiuagi Syluani.
Hic[illegible]ti haud magnis opibus, non diuite cultu
Pr[illegible]n agitant vates. procul eſt ſceleratus habẽdi
Hi[illegible] amor, inſaniæ ſpes longè, atq; impiæ vota,
Et [illegible]nquam diræ ſubeunt ea limina curæ,
D[illegible]s, & alma quies, ac paucis nota voluptas.
A[illegible] nimiùm trux ille, feríſq; è cautibus ortus,
Qu[illegible] ſanctos, genus innocuum, populumq; deorum
A[illegible] armis audet vates, aut lædere dictis.
V[illegible] ego qui ſummos Muſarũ munere honores
E[illegible]cti, mox ingratos contemnere Muſas,
N[illegible] vates ſaltem alloquio dignarier ipſos.
P[illegible]ite mortales ſacros vexare poëtas.
V[illegible]ores ſperate Deos, ſub numine quorum
S[illegible]per vita fuit vatum defenſa piorum,
[illegible] omnes ſibi fortunas poſuere volentes
S[illegible] pedibus, regumq; & opes, & ſceptra ſuperba
I[illegible]enti vincunt animo, ac mortalia rident:

Non

Non illis vſquam ſcelerum mens conſcia cæcos
Horreſcit cæli crepitus, ignémve coruſcum,
Cùm pater omnipotens præruptas fulmine turres
Ingeminans quatit, ac montes diuerberat altos.
Securi terrorum hilares ad ſidera mentes
Arrexêre, Deumq; agitant ſine crimine vitam
Dona Deûm Muſæ, vulgus procul eſte profanu
Has magni natas Iouis olim duxit ab aſtris
Callidus in terras inſigni fraude Prometheus,
Cùm liquidos etiam mortalibus abstulit ignes.
Quippe rudes hominum mentes, & pectora dura
Ipſe ſagax animo miſeratus, vbi aſtra per aurea
Ire datum, ac ſuperum lætis accumbere menſis
Miratus ſonitum circunuoluentis olympi
Ingentem, magniq; argutos ætheris orbes
Quos, ſua quenque, cient vario diſcrimine Muſæ
Continuò vtilius ratus eſt mortalibus addi
Poſt ignem nil poſſe, animumq; ad callida moui
Furta vigil. Dij mox cæleſtia dona volentes
Conceſſere, doli licet audentiſſimus ipſe
Autor Caucaſeo ſæuas det vertice pœnas,
Quo terrore niſi multo poſt tempore inertes
Non auſi dias homines acceſſere Muſas.
Sed ventura prius pandebant carmine ſoli
Cælicolæ, dubijsq; dabant oracula rebus.
Ipſe pater diuûm Dodonæ carmina primus
Et Libycis cecinit lucis, mox Phocidis antro
Inſonuit Themis alma, ſuos quoq; pulcher Apol
Reſponſis monuit Delphos, nec defuit olim

An

Ant..is Faunus caneret qui fata Latinis.
Tum ..ymum prisci vates, tum sacra Sibyllæ
..t diuinas cæli in penetralia mentes
..ere, Deumq; animis hausere furentes.
..ra, quæ primum Fauni, vatésq; canebant,
..a mortales paßim didicere per vrbes,
..las laudes heroûm, & facta canentes.
..irandum homini cælo diuinitùs æquè
..um? mortale genus tua numina sentit
..is es ille, Deus certe, qui pectora vatum
..afflatásq; rapis super æthera mentes.
..nil nobis lætum, nec amabile quicquam.
..am volucres vario tua numina cantu
..tur, pecudésq; feræ, mutæq; natantes
..sa iussa citæ properant tua munera saxa
..mouẽ, syluásq; trahunt hinc inde sequentes.
..q; senserunt olim impia Tartara & vmbræ
..es stupuere. minas tibi ianitor orci
..s, sæuas posuere & Erinnyes iras.
..is ambrosijs das nos accumbere mensis,
..Dijs æquas superis: tu blanda laborum
..is, & duræ præsens solatia vitæ.
..hominum dulcis requies, diuûmq; voluptas.
Ips..æ egregios audax nunc laudis honores
..dior vates idem superumq; sacerdos,
..q; dona fero teneris comitatus alumnis.

M. HIER

M. HIERONYMI VI DÆ CREMONEN- SIS POETIC. LIB. II.

*

PErgite Pierides natæ Iouis: en mihi totum
Nunc fas venturis Helicona recludere secli
Inspirate animum, templa ipse in vestra sacerdo
Sacra ferens iuuenes florentes mollibus annis
Duco audens durum per iter. vos mollia Diuæ
Si qua latent, vobis tantum diuortia nota,
Præsentes monstrate, nouosq; ostendite calles
Quos teneam. Vos en omnis, vos Itala pubes,
Quæ iuga sub nostris nunc tendit ad ardua sign
Supplicibus poscit votis, faciléfq; precatur.
Nā mihi nūc reperire apta, atq; reperta docend
Digerere, atq; suo quæq; ordine ritè locare.
Durus vterq; labor. sed quos Deus aspicit æqu
Sæpe suis subitò inuenient accommoda votis.
Altera nempe arti tantum est obnoxia cura,
Vnde solent laudem in primis optare poëtæ.
Vestibulum ante ipsum, primoq; in limine sempe
Prudentes leuiter rerum fastigia summa
Libant, & parcis attingunt omnia dictis,
Quæ canere statuêre, simul cælestia Diuûm
Auxilia implorant proprijs nil viribus ausi.
Quos ores autem non magni deniq; refert,
Dum memor auspicijs cuiusquam cuncta Deor

Ag

Aggrediare. Iouis neque enim nisi rite vocato
Numine fas quicquam ordiri mortalibus altum:
Nec sat opem implorare semel, Musásque ciere.
Sed quoties veluti scopuli durißima dictu
Obiiciunt sese tibi non superanda labore
Mortali, diues toties orare licebit.
Principiis odium fugito, facilésque legentum
[illegible]nidus demulce animos, nec grãdia iam tum
Conuenit, aut nimium cultum ostentantia fari
Omnia, sed nudis prope erit fas promere verbis.
Ne si magna sones, cùm nondũ ad prælia ventum,
Deficias medio irrisus certamine, cùm res
Postulat ingentes animos, virésque valentes.
Principiis potiùs semper maiora sequantur.
Protinus illectas succende cupidine mentes,
Et studium lectorum animis innecte legendi.
Nam verò cum rem propones, nomine nunquam
Prodere conueniet manifesto. semper opertis
Indiciis, longè & verborum ambage petita
Significant, vmbráque obducunt inde tamen seu
Sublustri è nebula rerum tralucet imago,
Clausus & certis datur omnia cernere signis.
Hinc si dura mihi paßus dicendus Vlysses,
Non illum verò memorabo nomine, sed qui
Et mores hominum multorum vidit, & vrbes
Naufragus euersæ post sæua incendia Troiæ.
Quidam alia angustis complectens omnia dictis.
Ergo age quæ vates seruandi cura fatiget
Nominis intentos operi, cùm carmine aperto

Rem tempus narrare, loco vt diſpoſita decenti
Omnia ſint opere in toto, nec meta laborum
Vſquam diſsideat ingreſsibus vltima primis.
Principio inuigilant non expectata legenti
Promere, ſuſpenſosq; animos nouitate tenere,
Atq; per ambages ſeriem deducere rerum.
Nec, quacunq; viam ſuadet res geſta, ſequuntur.
Plerunq; à medijs arrepto tempore fari.
Incipiunt, vbi facta vident iam carmine digna.
Inde minutatim geſtarum ad limina rerum
Tendentes prima repetunt ab origine factum.
Hoc faciunt, operum primo ne in limine lector
Hæreat ignarúsq; viæ, incertúsq; laborum.
Nanq; vbi eum metã iam tum ſtatuere ſub ipſam
Lætior ingreditur ſpe mentem arrectus inani,
Dum putat exigui finem propè adeſſe laboris.
Sed portus quos ante oculos habet vſq; propinqu
Approperans, iam iamq; tenet, ſimiliſq; tenẽti e
Longa procul longo via diuidit inuia tractu
Flectendi retro curſus, via plurima eunti
Reſtat adhuc, multumq; illi maris æquor arãdum
Haud ſapiens quiſquam, annales ceu cõgerat, Ili
Inchoët excidium veteri paſtoris ab vſq;
Iudicio memorans ex ordine ſingula quicquid
Ad Troiam Argolicis ceſſatum eſt Hectore du
Conueniet potius prope finem prælia tanta
Ordiri, atq; graues iras de virgine rapta
Auerſi Aeacidæ præmittere, tum fera bella
Conſurgũt, tum pleni amnes Danaũq; Phrygumq

Xa

Xanthusq;, Simoisq;, & inundant sanguine fossæ.
Haud tamen interea quæ præcessere silendum,
Aut te iurantes Danaos, vectaq; per æquor
Millia tes, raptusq; Helenes, & coniugis iras,
Quæ nouem Troia est annos perpessa priores.
At etiam in patriam si quis deducere adortus
Eruem Laërtiadem post Pergama capta,
Non illum Idæo soluentem è littore classem
Summis cijs primum memoret, Ciconesq; subactos,
Sed iam tum Ogygiam delatum sistat ad alta
Virginis amißis socijs Atlantidos antra.
Ex post varios Phæacum in regna labores
Insert. hic positis demum ipse miserrima mensis,
Erroresq; suos narret, casusq; suorum.
At tamen si gesta canunt, ab origine causas
Expliũt, quis dehinc status, aut quæ tẽpora rerũ.
Arius at ille labor versu tenuisse legentem
Suspensum, incertumq; diu, qui deniq; rerum
Euentus maneant, quo tandem durus Achilles
Mutare placatus regi rursum induat arma
In Teucros, cuiúsve Dei Laërtius heros
Auxilio Polypheme tuis euadat ab antris,
Lectores cupidi expectant, durantq; volentes,
Nec perferre negant superest quodcunq; laborum,
Iam licet fessos somnus grauis auocet artus,
Aut epulis placanda fames, Cererisq; libido.
Ad ludium, hanc operam serò dimittimus ægri.
Nonne vides vt sæpe aliquis nimis arte superbit:
Improbus, & captis animis illudere gaudet,

Et nunc hûc, deinde hûc mentes deducit hiantes,
Suspenditq; diu miseros, torquetq; legentes?
Ille quidem si te magnum certamen Atridæ,
Et Paridis multo promissum carmine nuper
Expectare auidum, sæuaq; cupidine captum
Sēserit, vsq; moras trahet vltrò, & differet arma,
Dum celsa Priamo, patribusq; è turre Lacæna
Nomine quenq; suo reges ostendit Achiuos.
Ipsa procos etiam vt iussit certare sagittis
Penelope optatas promittens callida tedas
Victori, per quanta moræ dispendia mentes
Suspensas trahet ante, viri quàm proferet arcum
Thesauris clausum antiquis, penitusq; repostum?
Haud tamen omninò incertū metā vsq; sub ipsā
Exactorum operum lectorem in nube relinquunt.
Sed rerum euentus nonnulli sæpe canendo
Indicijs porrò ostendunt in luce maligna,
Sublustriq; aliquid dant cernere noctis in vmbra.
Hinc pater Aeneam, multiq; instantia vates
Fata docent Latio bella, horrida bella manere,
Atq; alium partum Troianis rebus Achillem.
Spem tamen incendunt animo, firmantq; labantem
Spondentes meliora, & res in fine quietas.
Ipse quoq; agnouit per se, cùm in limine belli
Nauibus egressus turmas inuasit agrestes,
Atq; (omen pugnæ) prostrauit Marte Latinos
Occiso, ante alios qui sese obiecerat, hoste.
Fata Menœtiades etiam prædixerat olim
Victori moriens maiori instare sub hoste,

Qui

Quamuis haud fuerit res credita. tu quoque Turne
Præsciſſe tuos poteras heu perdite caſus
Longè ante exitium, cùm crebrò obſcena volucris
Per clypeum, pérq; ora volans ſtridentibus alis
Omina turbauit mentem, admonuitq; futuri.
Tum tibi tẽpus erit, magno cùm optaueris emptum
Intactum Pallanta, & cùm ſpolia aurea balthei
Oderis, atq; tibi haud ſtabit victoria paruo.
Nam iuuat hæc ipſos inter præſciſſe legentes,
Quamuis ſint & adhuc confuſa, & nubila porrò,
Haud aliter longinqua petit qui forte viator
Mœnia, ſi poſitas altis in collibus arces
Nunc etiam dubias oculis videt, incipit vltrò
Lætior ire viam, placidumq; vrgere laborem.
Quàm cùm nuſquã vllæ cernũtur quas adit arces,
Obſcurum ſed iter tendit conuallibus imis.
Tu ideo niſi mente prius, niſi pectore toto
Crebra agites quodcunq; canis tecumq; premendo
Totum opus ædifices, iterumq; iterumq; retractes,
Laudatum alterius fruſtrà mirabere carmen.
Ne te fors inopina regat, caſuq; labantem,
Omnia conſilijs prouiſa, animoq; volenti
Certus age, ac ſemper nutu rationis eant res.
Quandoquidem ſæpè incerti hûc illucq; vagamur,
In alia ex alijs inuiti illabimur orſa,
Dum multa ac varians animis ſententia ſurgit,
Sæpè vides primis vt quidam longiùs orſis
Digrediuntur, & obliti quaſi cœpta priora
Longè alijs hærent nulla ſermonibus arte,

Et longos per agrant tractus aliena canentes,
Ac velut in patriam peregrina si quis ab ora
Ire cupit post exilium, durosq; labores,
Ille tamen recto non qua via tramite ducit,
Carpit iter, sed nunc vagus hâc, nũc errat & ill
Vndiq; dum studio fontes inuisit inani,
Fontesq;, fluuiosq;, & amœnos frigore lucos.
Nam quid opus gemmis armatos pingere currus
Multa superq; rotas, super axes multa morari
Tũc, cũ bella manꝰ poscũt, atq; arma fremit Ma
Nec si quem indecorémq; animi, pugnasq; peros
Egregios inter memoratas heroas in armis
Castra sequi, cupidi expectant audire legentes
Qua facie, quibus ille humeris, qualíve capillo
Incedat, captúsne oculo, an pes claudicet alter,
Aut longo vertex ductu consurgat acutus,
Ordine cuncta, aliud quasi nil tibi restet agendu
Aptior Ausonius Drances, cui frigida bello
Dextra quidem, sed consilijs non futilis auctor,
Diues opum, pollens lingua & popularibus aur
Multa tamen Graiæ fert indulgentia linguæ,
Quæ nostros minus addeceant grauiora sequen
Quid tibi nonnullas arteis, studiumq; minorum
Indignum referam? sunt qui vt se plurima nosse
Ostentent, pateatq; suarum opulentia rerum,
Quicquid opum congesserunt, sine more, sine arte
Irrisi effundunt, & versibus omnia aceruant,
Præcipuè si quid summotum, si quid opertum,
Atq; parum vulgi notum auribus, aut radiant

Dedita arcana ratione, Deûmve remota
Natura, aut animæ obſcuro impenetrabilis ortu.
Sæpe iam accumulant antiqua exempla virorum
(Carminis ingratum genus) hinc atq; inde petita,
Quamuis ſæpe illis tempúsq;,locusq; repugnet.
Vos pueri ne talem animis inducite morem,
Nec vos decipiat laudis tam dira cupido.
Namq; ſum animi dubius magnos memorare poëtas
Interdum Solisq; vias, Lunæq; labores,
Aſtrorumq; ortus, qua vi tumida æquora ſurgãt,
Vnde tremor terris, quamuis illi orſa ſequantur
Longe alia, aut duri cantantes prælia Martis,
Aut terræ mores varios, cultusq; docentes.
Aptiùs inuenere locum, dein tempore capto
Talia ſubijciunt parci, nec ſponte videntur
Fari: rem credas hoc ipſam poſcere. ita aſtum
Diſſimulant, aditusq; petunt ſuper omnia molles.
Vt pater Anchiſes natum opportuna rogantem
Non doceat, rursúsne animæ ſemel æthere caſſæ
In cælum redeant, blandiq; ad luminis auras?
Igneus anne ollis vigor, & cæleſtis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant?
Quandoquidẽ vt variũ ſit opus (nãq; inde voluptas
Grata venit) rebus non vſq; hærebis in iiſdem.
Tum vbi vis animis varius ſuccurrere feſſis,
Immederisq; nouas facies, rerumq; figuras,
Paulatim capto primis de labere cœptis
Tempore, nec poſitis inſit violentia rebus.
Omnia ſponte ſua veniant, lateatq; vagandi

Dulcis amor, cunctamq́; potẽs labor occulat arte
Sic olim Æneæ venturi haud inscius æui
Res Italûm in clypeo, Romanorumq́; triumphos
Fecerat ignipotens, pugnatáq; in ordine bella,
Stirpis ab Ascanio quondã genus omne futurum
Tum si quis Latio cretus de sanguine vates
Prosequitur varias oras, moresq́; locorum,
Medosq́;, Aethiopasq́;, & dites arboris Indos,
Immemor ille nimis patriæ, oblitúsve suorum,
Si non Italiæ laudes æquauerit astris,
Cui neq; Medorum siluæ, neq; Bactra, neq; Indi
Totaq́; thuriferis Panchaia certet arenis.
Quare etiam egregij vates ego carmina vestra
Haud equidẽ arguerim, qui pectora fessa legẽtu
Interdum, atq; aures recreatis carmine dulci.
Non ego post Celeicrates, post tribula dicta,
Rastraq́;, plaustraq́;, & inflexo cum vomere arat
Addubitem flere extincti miserabile funus
Romani ducis, aut ruris laudare quietem
Post vites dictas Bacchi, & siluestria dona.
Vidi etiam qui iam perfecto munere longam
Subiecere moram extremo sub fine vagantes
Exactorum operum, vacua dum carmina musa
In longum traherent, cuius dulcedine mira
Fessi animi cuperent iterumq́; iterumq́; redire.
Me nulla idcirco quiret vis sistere, quin post
Naturas & apum dictas, & liquida mella
Tristis Aristæi questus, monitusq́; parentis
Prosequerer dulci sermone, & Protea vinctum,

Adda

Aut iam Threicij carmen miserabile vatis,
Queis populea queritur Philomela sub vmbra,
Vt Rhodope, vt Pāgæa fleāt, Rhœsi vt domus alta
Atq; Getæ, atque Hebrus, & Actias Orithyia:
Non aliam ob causam reges qui in prælia euntes
Dinumerant, populosq;, moram traxere canentes.
At Ligurum regi ob casum Phaëtontis amati
Dum gemit, & mæstum musa solatur amorem,
Induis cano natas in corpore plumas,
Et rursum Hippolytum superas venisse sub auras
Pæonijs reuocatum herbis, & amore Dianæ.
Nec verò interea quæ cuiq; insignia, quæ arma
Prætereunt: pingunt clypeos, atque Hercule pulchro
Pulcher Auentinus satus olim insigne paternum
Centū angues, cinctamq; gerit serpētibus Hydram.
Sæpè etiam loca amœna canunt, & frigida Tēpe.
Nunc varijs pingūt cum floribus auricomum ver,
Nunc virides liquidis inducunt fontibus vmbras,
Vmbraq; fluuiorum in ripis spatiantur opacis,
Aut Veneti Eridani, aut Ætoli Acheloi.
Addunt & Panas, Faunos, Dryadasq; puellas,
Et centum æquoreas Nereo genitore sorores.
Sæpe tamen memorandum inter ludicra memento
Permiscere aliquid, breuiter mortalia corda
Quod moueat, tangens humanæ commoda vitæ,
Quodq; olim iubeant natos meminisse parentes.
At non exiguis etiam te insistere rebus
Abnuerim, si magna voles componere paruis,
Aut apibus Tyrios, aut Troia ex vrbe profectos

Formicis, Libycum properant dum linquere littu
Sed non Ausonij rectè fœdissima musca
Militis æquarit numerum, cùm plurima mulctra
Peruolitat, neq; enim in Latio magno ore sonante
Arma, ducesq; decet tam viles decidere in res.
Nec dictis erit vllus honos, si cùm actus ab vrbe
Daunius hostili Teucris vrgentibus heros
Vix pugna absistit, similis dicetur asello
Quem pueri læto pascentem pinguia in agro
Ordea stipitibus duris detrudere tendunt
Instantes, quatiuntq; sudes per terga, per armos.
Ille autem campo vix cedere, & inter eundum
Sæpe hîc atq; illîc auidis insistere malis.
Omnia conueniunt, rerumq; simillima imago est.
Credo equidē, sed turpe pecus, nec Turnus asellum
Turnus auis, atauisq; potens dignabitur heros.
Aptiùs hanc speciem referat Leo, quem neq; terga
Ira dare, aut virtus patitur, neq; sufficit vnus
Tendere tot contra telisq; obstare sequentum.
Hoc quoq; non studijs nobis leuioribus instat
Curandum, vt, quando non semper vera profamur
Fingentes, saltem sint illa simillima veris.
Vidi aliquos, qui, cum Glauco medio æquore belli
Tydides ferus occurrit, vix credere possunt
Tot traxisse moras longis sermonibus vsos
Inter sese ambos, dum feruent omnia cæde.
Alter enim diri narrat fera fata Lycurgi,
Crimine damnati falso, alter Bellerophontis
Facta refert, magna domitam virtute Chimæram,

Et

Et illos pariter Solymos, & Amazonas armis.
Nam quæ multa canũt ficta & nõ credita vates,
Dum a quo vacuas teneant mendacia mentes,
Illis nulla fides, quam nec sibi deniq; aperti
Exposcunt, nec dißimulant, licet omnia obumbrent
Religione Deum, quæ non credenda profantur.
Idcirco solis perhibent armenta locuta
Mortua, & in verubus Vulcano tosta colurnis,
[illegible]nus acris equos itidem miremur Achillis,
Vertiq; veliferas rostris fudisse carinas,
Omnia quæ porta veniunt insomnia eburna.
Dic etiam pulchri tibi si cura ordinis vlla est,
Res tantum semel effari, repetita bis aures
Ferre negant, subeunt fessas fastidia mentes.
Quanquã etiã hic nostris cernes differre Pelasgos.
Nam tibi non referent semel illi somnia Atridæ.
Nec sat erit si retulerint quid fortis Achilles
Mæste dolens Danaum sese subduxerit armis,
Ipse iterum Aeacides nisi solo in littore ponti
Flens eadem æquoreæ narrauerit omnia matri.
Quin etiam reges cùm dant mandata ferenda,
Cuncta canunt priùs ipsi, eadẽ mox carmine eodem
Missi oratores repetunt nihil ordine verso,
Non sic Ausonius Venulus, legatus ab Arpis
Cùm redit Aetoli referens responsa tyranni.
Tantum alijs assurgat opus, tu nocte dieq;
Exiguum meditator, vbi sint omnia culta,
Et visenda noui iterumq; iterumq; figuris.
Quod si longarum cordi magis ampla viarum

 Sunt

Sunt ſpatia, anguſtis cùm res tibi finibus arcta,
In longum trahito arte. viæ tibi mille trahendi,
Mille modi. nam ficta potes multa addere veris,
Et petere hinc illinc variarum ſemina rerum.
Nónne vides, vt noſtra Deos in prælia ducant,
Hos Teucris, alios Danais ſocia arma ferentes,
Certantesq; inter ſe odijs, donec pater ipſe
Concilium vocet, atq; ingentes molliat iras?
Cùm ſecura tamen penitus natura Deorum
Degat, & aſpectu noſtro ſummota quieſcat.
Addunt infernasq; domos regna inuia viuis,
Tartareóſq; lacus, Ditemq;, & Erinnyas atras.
Tum volucrum captant cantus, atq; omina penn
Sæpe etiam hoſpitibus conuiuia læta receptis,
Regalesq; canunt epulas, vbi multa repoſtis
Narrantur dapibus vario ſermone viciſsim,
Nunc ludos celebrant magnorũ ad buſta virorum
Annua nunc patrijs peragunt Dijs ſacra pericl
Seruati quondam, laudesq; ad ſidera tollunt
Aut Phœbi monſtro ingenti Pythone perempto,
Aut magni Alcidæ, Cacum vt videre iacente
Rege ſub Euryſtheo tulerit quos ille labores
Alterni repetunt cantu. ſuper omnia Caci
Speluncam adijciunt, ſpirantemq; ignibus ipſum.
An memorem, quandoq; omnes intendere neruos
Cùm libuit, verbisq; ipſam rem æquare canendo,
Seu dicenda feri tempeſtas horrida ponti,
Ventorum & rabies, fractæq; ad ſaxa carinæ
Aut Siculo anguſto, aut impacato Euxino?

Si

Si ... orta repente lues, cùm multa ferarum
Corp... a, multa hominum letho data, siue Sicana
Di... dum quantis terra tonet Aetna ruinis
Pr... mpens atram cæli vsque ad sidera nubem
T... ne fumantem piceo, & candente fauilla.
V... ti cùm bella canunt horrentia & arma.
... a fremūt, miscentq; equitū, peditumq; ruinas.
... e oculos Martis sese offert tristis imago,
N... tantum vt dici videantur, sed fieri res,
V... ipsis nomen Graij fecere poëtis.
... norum fragor audiri gemitúsque cadentum,
C... ntúmque ictus, & inania vota precantum.
Q... quoque, cùm captas euoluunt hostibus vrbes,
T... peret à lacrymis? tectorum ad culmina sæuas
I... aces, passímque domos inuoluere flammas
C... ere erit, trepidósque senes, puerósque parentes
... nplexos, flentésque ipsas ad sidera matres
T... lentes clamorem hostes intérque, suósque,
... bstractásque nurus adytis, arisque Deorum
... crimen laniare, & pectora tundere palmis,
... fugere. ast illos ingentem abducere prædam,
... que domos, pérque alta ruunt delubra Deorum,
... tq; hûc, atq; illuc tota discurritur vrbe. (vis?
... uid cū animis sacer est furor additus, atq; potens
... am variant species animorum, & pectora nostra
... unc hos, nunc illos multo discrimine motus
... ncipiunt, seu quòd cæli mutatur in horas
... epestas, hominúmque simul quoq; pectora mutāt,
... eu quia non ijsdem respondent sæpe labore

Sensus

Sensus effœti, atque animus cum corpore languet:
Seu quia curarum interdum, vacuique doloris,
Interdum tristes cæco intus tundimur æstu.
Dij potius nostris ardorem hunc mentibus addũt,
Dij potius, felixque ideo qui tempora quiuit,
Aduentumq; Dei, & sacrum expectare calorem,
Paulispérque operi posito subducere mentem,
Mutati donec redeat clementia cæli.
Sponte sua veniet iustum (ne accersite) tempus.
Interdum & siluis frondes, & fontibus humor
Desunt, nec victis semper caua flumina ripis
Plena fluunt, nec semper agros ver pingit apricos.
Sors eadem incertis contingit sæpe poetis.
Interdum exhaustæ languent ad carmina vires,
Absumptusq; vigor, studiorumq; immemor est mẽs:
Torpescunt sensus, circum præcordia sanguis
Stat gelidus: credas penitus migrasse camœnas,
Notaq; nũquã ipsum: rediturũ in pectora Phœbũ,
Nil adeo Musæ, nil subuenit auctor Apollo.
Ah quoties aliquis frustra consueta retentat
Munera, nec cernit cælum se tendere contra,
Aduersósque Deos, atque implacabile numen?
Quidam autem inuentus, qui sæpe reduceret auras
Optatas veterum cantando carmina vatum,
Paulatimq; animo blandum inuitaret amorem,
Donec collectæ vires, animiq; refecti,
Et rediit vigor ille, velut post nubila, & imbres
Sol micat æthereus. vnde hæc tam clara repente
Tempestas? Deus ecce Deus iam corda fatigat,

Altius

Altius insinuat venis, penitúsque per artus
Diditur, atque faces sæuas sub pectore versat.
Nec iam capit acer agens calor, igneaq; intus
Voluit, totóque agitat se corpore numen.
Ille autem exultans iactat iam non sua verba,
Oblitusq; hominum, mirùm sonat, haud potis ignem
Excutere. inuitum miratur se ire, rapique
Præcipitem te Phæbe vocans, te Phœbe premẽtem
Vociferans, plenúsque Deo stimulísque subactus
Haud placidis. non ille dapum, non ille quietis,
Nec somni memor hanc potis est deponere curam.
Sæpe etiam in somnis memores Phœbeia versant
Munera, & inuenti quidam qui sæpe sopore
In medio Musis cecinere, & Apolline digna.
Tantus amor famæ, præsentis tanta Dei vis.
Attamen ah nimium puer ô ne fide calori.
Non te fortuna semper permittimus vti,
Præsentiq; aura, sæuum dum pectore numen
Insidet. at potius ratioq;, & cura resistat.
Imo siste furẽtem animum, & sub signa vocato,
Et premere, & laxas scito dare cautus habenas.
Atque ideo semper tunc expectare iubemus,
Dum fuerint placati animi, compressus & omnis
Impetus hîc recolens sedato corde reuise
Omnia, quæ cæcus menti subiecerit ardor.
Præterea haud lateat te nil conarier artem,
Naturam nisi vt aßimulet, propiúsque sequatur.
Hanc vnam vates sibi proposuere magistram,
Quicquid agunt, huius semper vestigia seruant.

Hinc

Hinc varios moreśque hominũ, moresq́; animantum
Aut studia imparibus diuisa ætatibus apta
Effingunt facie verborum, & imagine reddunt
Quæ tardósque senes deceant, iuuenésque virẽtes
Fœmineumq́; genus, quantum quoque rura colenti
Aut famulo distet regum alio è sanguine cretus.
Nam mihi non placeat teneros si sit grauis annos
Telemachus supra, senior si Nestor inani
Gaudeat & ludo, & canibus, pictísve pharetris.
Et quoniam in nostro multi persæpe loquuntur
Carmine, verba illis pro conditione virorum,
Aut rerum damus, & proprij tribuuntur honores
Cuique suus, seu mas, seu fœmina, siue Deus sit.
Sẽper enim summus diuûm pater, atq; hominũ rex
Ipse in concilio fatur, si forte coorta
Seditio, paucis. at non Venus aurea contra
Pauca refert Teucrûm indignos miserata labores
Ingreditur furiis, atque alta silentia rumpit
Acta furore graui Iuno, ac fœta vsque querelis,
Cúmque etiam iuueni gliscat violentia maior,
Ardens virtus, animúsque in pectore præsens,
Nulla mora ẽ Turno, nec dicta animosa retractat
Stat conferre manũ, & certamine prouocat hostem
Desertorem Asiæ. verùm quantum ille feroci
Virtute exuperat, tanto est impensiùs æquum
Et pietate grauem, & sedato corde Latinum
Consulere, atq; omnes metuentem expendere casus.
Multum etiam intererit, Didóne irata loquatur
An pacato animo. Lybicas si linquere terras

Troianu

Troi[illegible]us paret, & desertum fallere amorem,
Sæ[illegible], ac tota paßim bacchabitur vrbe
Men[illegible]s inops, immanis, atrox verba aspera rũpet,
Confusaq; dabit voces, incertáque, & anceps
Qu[illegible]ibus ante serat quãtum ab distabit ab illa
Did[illegible]e, excepit Teucros quæ nuper egentes,
Solu[illegible]e corde metum, atque iubens secludere curas,
In[illegible]nsque suis vellent considere regnis?
Ne[illegible] oratores pigeat, artísque magistros
Con[illegible]luisse, Sinon Phrygios quo fallere poßit
A[illegible], dolis quocunque animos impellere doctus,
Qu[illegible]e tenere queat Graios fandi auctor Vlysses
Sta[illegible]e domum Troia tandem discedere certos.
Qu[illegible] tibi nunc dulcem præ cunctis Nestora dicam
Qu[illegible]oties inter primores Argiuorum
In[illegible]ates potuit verbis componere lites,
E[illegible]ulcere animos, & mollia fingere corda?
[illegible]ibus his certè Cytherea instructa dolísque
[illegible]na rogat nato genitrix, & adultera læsum
V[illegible]canum alloquitur, dictisq; aspirat amorem.
N[illegible]n causas petit ex alto indeprensa, viriq;
C[illegible]it occulta verborum indagine mentem.
D[illegible]itur hinc etenim sensus, mentésque legentum
F[illegible]lere, diuersosq; animis motus dare, vt illis
I[illegible]eret arte potens (dictu mirabile) vates.
N[illegible]m semper seu læta canat, seu tristia mærens,
[illegible]ffectas implet tacita dulcedine mentes.
Q[illegible]em non Threicij quondam sors aspera vatis
[illegible]lliat, amissam dum solo in littore secum

Eury

Eurydice ſolans ægrum teſtudine amorem
Te veniente die, te decedente vocaret?
Quid? puer. Euryalus cum pulchros voluitur artu
Ah dolor, inq; humeros lapſa ceruice recumbens
Langueſcit moriens, ceu flos ſucciſus aratro,
Ardet adire animus lectori, & currere in ipſum
Volſcentem, puerīq; manum ſupponere mento
Labenti, ac largum fruſtra prohibere cruorem
Purpureo niueum ſignantem flumine pectus.
Poſtremo, tibi ſiqua inſtant dicenda, ruborem
Quæ tenerum incuterent Muſis adaperta, choris
Virgineis, molli vel præterlabere tactu
Diſsimulans, vel verte aliò, & rem ſuffice fictam
Si pater omnipotens tonitru cælum omne ciebit,
Speluncam Dido dux & Troianus eandem
Deueniant, pudor vlterius nihil addere curet.
Nam faterit, tellus quòd prima, & conſcius æther
Cõnubij dent ſignũ, vlulentq; in vertice Nymphæ.
Néve alijs impar nimium, ne Troilus armis
Ah puer infelix facito concurrat Achilli,
Quàm quibus in Libyco conſpexit littore pictum
Illum Anchiſiades heros, dum victus anhelis
Fertur equis, curruq; hæret reſupinus inani,
Nec pueri veros congreſſus dicere cures.
Quid deceat, quid nõ, tibi noſtri oſtendere poſſunt
Inuenta ex alijs diſce, & te plurima Achiuos
Conſulere hortamur veteres, Argiuáque regna
Explorare oculis, & opimam auertere gazam
In Latium, atq; domum lætũ ſpolia ampla referre

Hau

Haud minor est adeo virtus, si te audit Apollo,
Inuenta Argiuum in patriam conuertere vocem,
Quàm si tute aliquid intactum inueneris antè.
Aspice vt insignis peregrino incedat in auro
Fatidicæ Mantûs & Minci filius amnis,
Fulgeat vt magni exuuias indutus Homeri,
Nec pudet egregias arteis ostenderit, esto,
Græcia, tradiderit Latio præclara reperta,
Dum post in melius aliunde accepta Latini
Omnia retulerint, dum longè maxima Roma
Vel belli studiis, ita doctis artibus omnes,
Quas Sol cũque videt terrarum, ante iuerit vrbes.
Di Romæ indigetes, Troiæ túque auctor Apollo,
Vnde genus nostrum cæli se tollit ad astra,
Hanc saltem auferri laudem prohibete Latinis.
Artibus emineat semper, studiísque Mineruæ
Itala, & gentes doceat pulcherrima Roma,
Quandoquidem armorum penitus fortuna recessit,
Tanta Italos inter creuit discordia reges.
Ipsi nos inter sæuos distringimus enses,
Nec patriam pudet externis aperire tyrannis.
Sic tamen Italiæ prostratæ affulserat ingens
Nuper, & egregiis animos erexerat ausis.
Heu frustra, inuidit laudi sors læua Latinæ,
Nec dum fata malis Italum exaturata quierunt.
Iam gentes longè positæ trepidare, ducésque
Externi iam diues Arabs, iam Nilus, & Indus
Audierant longè Tusci decora alta Leonis,
Audierãt Medycúmque genus, stirpéq; Deorum

Iam tum ille egregias curas accinxerat ardens
Pro patriæ decore, pro libertate sepulta
Antiquæ Ausoniæ germano fretus Iulo,
Qui cum partitus curarum ingentia semper
Pondera commissas rerum tractabat habenas
Idem regnatórque hominum, diuûmque sacerdos.
Iámque illum Europæ reges, génsque omnis in vnū
Conuersiq; oculos, conuersiq; ora tenebant.
Iámque duces animis illum concordibus omnes
Velle sequi trepidos in Turcas arma parantem.
Illum quadrijiugo inuectum per mœnia curru
Roma triumphato vidisses protinus orbe.
Illum Tybri pater lætanti spumeus alueo
Exciperes Tuscus Tuscum, veherésque per vndas
Miratus habitúsque nouos, hominúmque figuras.
Issent post currus capti longo ordine reges,
Oblitúsque minas minor iret barbarus hostis,
Qui victis Solymis nunc, atque oriente subacto
Exultat fidens, orbísque affectat habenas
Efferus, atque Italiæ iam iam (scelus) imminet oræ
Visendi studio passim Romana iuuentus
Per fora, pérque vias festa discurreret vrbe.
Ipse suos solio fulgens pater aureus alto
Aspiceret ciues longo post tempore visos,
Barbaricúmque aurum, prædaq; iuberet aceruos
Sacratis adytis, penitúsque alta arce reponi.
Verum heu (Dij vestrū crimen) spes tanta repente
Italia absumpta, ac penitus fiducia cessit.
Egregius moriens heros secum omnia vertit.

HIERONYMI VIDÆ CREM. POET.

LIBER III.

NVnc autē linguæ studium, moremq; loquēdi,
Quē vates, Musæq; p̄bēt, atq; auctor Apollo,
Expediam, curam extremam, finémque laborum.
Dicendum indicia, & verborum lumina quæ sint
Munere Pieridum lustrandis addita rebus.
Nec te opere incœpto deterreat ardua meta,
Audendum puer, atque inuicto pectore agendum,
Iam te Pierides summa en de rupe propinquum
Voce vocant, viridíque ostentant fronde coronam
Victori, atque animo stimulos hortatibus addunt.
Iamque rosas calathis spargunt per nubila plenis
Desuper, & florum placido te plurima nimbo
Tempestas operit, gratúmque effusus odorem
Ambrosiæ liquor aspirat diuina voluptas.
Verborum inprimis tenebras fuge, nubilaque atra.
Nam neque (si tantum fas credere) defuit olim
Qui lumen iucundum vltro, lucémque perosus
Obscuro nebulæ se circumfudit amictu.
Tantus amor noctis, latebræ tam dira cupido.
At ego sim, cui Pierides dent carmina Musæ
Lumine clara suo, externæ nihil indigna lucis.
Ac tamen id votis optandum denique magnis.
Te volens per te poteris, vis dædala fandi

Tot se adeo in facies, tot se conuertit in ora,
Mille trahens varia secum ratione colores.
Mille modis aperire datur, mentísque latebras,
Quíque latent tacito arcani sub pectore motus.
Si tibi, dum trepidas, non hac successerit, & lux
Non datur hinc, te verte aliò, luménque require
Nunc hâc, nunc illâc, donec diffulserit vltro,
Claráque tempestas cælo radiarit aperto.
Quin etiam angustis si non vrgebere rebus,
Cum fandi tibi mille viæ, tibi mille figuræ
Occurrent, tu mille vias, tu mille figuras,
Nũc hãc, nunc aliã ingredere, & mutare memẽto
Iámq; hos, iamq; alios haud segnis sumere vultus.
Nempe inde illectas aures immensa voluptas
Detinet, & dulci pertentat pectora motu.
Ergo omnem curam impendũt, vt cernere nusquam
Sit formas similes naturæ exempla sequuti,
Dißimili quòd sint facie quæcunque sub astris
Vitales carpunt auras, genus omne ferarum,
Atque hominũ pictæ volucres, mutæq; natantes.
Nonne vides verbis vt veris sæpe relictis
Accersant simulata, aliundéque nomina porrò
Transportent, apténtque aliis ea rebus, vt ipsæ
Exuuiásque nouas, res, insolitósque colores
Indutæ sæpe externi mirentur amictus
Vnde illi, lætæque aliena luce fruantur.
Mutatóque habitu, nec iam sua nomina mallent.
Sæpe ideò cùm bella canunt, incendia credas
Cernere, diluuiúmque ingens surgentibus vndis.

C[e]tera etiam Martis pugnas imitabitur ignis,
C[u]m furit accensis acies Vulcania campis.
N[on] turbato oritur quõdam minor æquore pugna,
C[on]fligunt animosi Euri certamine vasto
I[nte]r se, pugnantq; aduersis molibus vndæ.
[Us]que adeo paßim sua res insignia lætæ
[P]mutantq;, iuuantq; vicißim, & mutua sese
[Al]tera in alterius transformati protinus ora.
[Ta]n specie capti gaudent spectare legentes.
[Du]m diuersa simul datur è re cernere eadem
[A]ltarum simulachra animo subeuntia rerum.
[Ac] cùm forte olim placidi liquidißima ponti
[Ae]quora vicina spectat de rupe viator,
[Ta]ntum illi subiecta oculis est mobilis vnda.
[Et] tamen siluas, interq; virentia prata
[Pro]spiciens miratur, aquæ quæ purior humor
[Cu]ncta refert, captósq; eludit imagine visus.
[N]on aliter vates nunc huc traducere mentes
[N]unc illuc, animisq; legentum apponere gaudet
[D]iuersas rerum species, dum tædia vitat.
[R]es humiles ille interea non secius effert
[Sp]lendore illustrans alieno, & lumina vestit,
[Ve]rborumq; simul vitat dispendia parcus.
[H]unc fandi morem (si vera audiuimus) ipsi
[C]ælicolæ exercent cæli in penetralibus altis,
[Pi]eridum chorus in terras quem detulit olim,
Atq; homines docuêre, Deum præclara reperta.
[I]llæ etenim Iouis æetherea dicuntur in aula
[Co]mmixtæ superis festas agitare choreas

 Et

Et semper canere alternæ, Phœbiq; fruuntur
Colloquio, vatumq; inspirant pectora ab alto.
Nec tamen haud solis fugit hæc me nota poëtis,
Verùm etiam auctores alij experiuntur, & audent,
Præcipuè orantes causas, fandiq; magistri,
Seu sontes tendant legum compescere habenis,
Seu caros cupiant atris è mortis amicos
Faucibus eripere, & defletos reddere luci.
Quin etiam agricolas ea fandi nota voluptas
Exercet, dum læta seges, dum trudere gemmas
Incipiunt vites, sitientiaq; ætheris imbrem
Prata bibunt, ridentq; satis surgentibus agri.
Hanc vulgo speciem propriæ penuria vocis
Intulit, indictisq; vrgens in rebus egestas.
Quippe vbi se vera ostendebāt nomina, nusquam
Fas erat hinc atq; hinc transferre, simillima veris.
Paulatim accreuêre artes, hominumq; libido,
Quodq; olim vsus inops reperit, nūc ipsa voluptas
Postulat, hunc addens verborum rebus honorem.
Sic homines primùm venti vis aspera adegit,
Vitandiq; imbres stipulis horrentia tecta
Ponere, & informi sedem arctam claudere limo.
Nunc altæ æratis trabibus, Parijsq; columnis
Regifico surgunt ædes ad sidera luxu.
Parciùs ista tamen delibant, & minùs audent
Artifices alij, nec tanta licentia fandi
Cuiq; datur solis vulgo concessa poëtis.
Nempe pedum hi duris cohibentur legibus, & se
Sponte sua spatijs angusti temporis arctant.

Liber

Liberius fas campum alij decurrere apertum.
Sæpe igitur vates facta, atq; infecta canentes
Luxuriate palam gaudent maiore loquendi,
Quæsitiq; decent cultus magis, atq; colores
Insitu, nec erit tanto ars deprensa pudori.
Cœlicolæ hos fando gaudent super æthera miris
Terre res (nec sit fas tantum credere) dictis,
It coelo clamor, tremit omnis murmure olympus.
Nemora, bis vocem ingeminant, vrbisq; ruinas,
Fataq; præliaq;, & sortem execrantur iniquam,
O pater, ô patria, ô Priami domus inclyta quōdam,
Clamantes, cecidit prò Iupiter Ilion ingens.
Quid cùm Neptunum dicunt mare, vina Lyæum.
Et Cererem frumenta patrumq; è nomine natos
Significant, memorantq; vrbes pro ciuibus ipsis?
Atq; ideo timor attonitos cùm inuaserit Afros,
Africa terribili tremet horrida terra tumultu.
Nec deerit, tibi pro fluuijs, proq; omnibus vndis
Pocula qui pressus Acheloia misceat vuis.
Hæc autem subitis conuersis vocibus vltrò
Sæpe aliquē longè absentem, desertaq; & antra,
Et solos monteis affantur: sæpe salutant
Siluásq;, fluuiósq;, & agros, sensuq; carentes
Speluncas, velut hæc sint responsura vocata:
Et vos ô vacui compellant nomine saltus.
Præterea verbis inimicos addere sensus
Oppositis, dum dißimulant, aliudq; videbis
Sæpe loqui, atq; aliud simulata condere mente.
Egregia intereà coniux ita nocte suprema

Deiphobo fidum capiti subduxerat ensem.
Nec minus insignis Drances, cùm stragis aceruos
Tot dedit, & claris insigniit arua trophæis.
Quid sequar vlterius, quanta dulcedine captas
Detineant aures, vocem cùm rursus eandem
Ingeminant modò non verborum cogat egestas?
Pan etiam Arcadia neget hoc si iudice præsens,
Pan etiam Arcadia dicam te iudice vanum.
Hæc adeò cùm sint, cùm fas audere poëtis
Multa modis multis, tamen obseruare memento
Si quando haud propriis rem mauis dicere verbis
Translatísq; aliunde notis, longeq; petitis,
Ne nimiam ostendas, quærendo talia, curam.
Nanq; aliqui exercēt vim duram, & rebus iniqu
Natiuam eripiunt formam indignantibus ipsis,
Inuitásq; iubent alienos sumere vultus
Haud magis imprudens mihi erit, & luminis ex
Qui puero ingētes habitus det ferre gigātis. (pers
Quàm si quis stabula alta lares appellet equinos,
Aut crines magnæ genitricis gramina dicat.
Præstiterit verò faciem, spolia & sua cuiq;
Linquere, & interdū propiis rem prodere verbis
Indiciisq; suis, ea sint modò digna Camœnis.
Res etiam poteris rebus conferre vicißim,
Nominibúsq; ambas veriśq;, suísq; vocare.
Quod faciens, fuge verborum dispēdia, paucísq;
Includas numeris, vnde illa simillima imago
Ducitur, & breuiter confer, ne fortè priorum
Oblitus sermonum aliò traducere mentem,

[illegible] a ex alijs videare exordia labi.
Tum lege, verborum qui sit delectus habendus,
Quæ ratio (nam nec sunt omnia versibus apta,
Omnia nec pariter tibi sunt vno ordine habenda)
Versibus ipsa etiam diuisa, & carmina quantum
Carminibus distant, tantum distantia verba
Sunt etiam inter se, quamuis communia multa
Interdum inuenies versus diffusa per omnes.
Multa decent scenam, quæ sunt fugienda canenti
Aut Diuûm laudes, aut Heroûm inclyta facta.
Ergo altè vestiga oculis, aciemq; voluta
Verborum silua in magna, tum accommoda Musis
Selige, & insignes vocum depascere honores,
Nitidus puro versus tibi fulgeat auro.
Reijce degenerem turbam nil lucis habentem,
Indecorésq; notas, ne sit non digna suppellex.
Quod fieri id possit, veterum te semita vatum
Obseruata docebit adi monimenta priorum
Crebra oculis, animoq; legens, & multa voluta.
Non quamuis, longè si quis supereminet omnes,
Virtutem ex illo, ac rationem discere fandi
Te iubeam, cui contendas te reddere semper
Assimilem, atq; habitus, gressusq; effingere euntis,
Quantum fata sinunt, & non auersus Apollo.
Illud tamen interea reliquum explorare labores
Obstiteris vatum, moneo, suspectaq; dicta
Sublegere & variam ex cunctis abducere gazam.
Nec dubitem versus hirsuti sæpe poëtæ
Suspensus lustrare, & vestigare legendo,

 Sicubi

Sicubi se quædam forte inter commoda versu
Dicta meo ostendant, quæ mox melioribus ipse
Auspiciis proprios possim mihi vertere in vsus
Detersa prorsus prisca rubigine scabra.
Flumina sæpe vides immundo turbida limo,
Hauriũt aquã tamen inde frequẽs concursus, &
Important puteis ad pocula desuper illa
Occultis diffusa canalibus influit, omnemq;
Illabens bibulas labem exuit inter arenas.
Nil adeò incultum, quod non splendescere possit,
Præcipuè si cura vigil non desit, & vsq;
Mente primas multumq; animo tecũ ipse volutes.
Atq; ideo ex priscis semper quo more loquamur
Discendum quorum depascimur aurea dicta,
Præcipuumq; audi rerum populamus honorem.
Aspice vt exuuias, veterumq; insignia nobis
Aptemus: rerum accipimus nunc clara reperta:
Nũc seriẽ atq; animũ verborũ, verba quoq; ipsa.
Nec pudet interdum alterius nos ore loquutos.
Cùm verò cultis moliris furta poëtis,
Cautius ingredere, & raptus memor occule versis
Verborum indiciis atq; ordine falle legentes
Mutato noua sit facies, noua prorsus imago.
Munere (nec longum tempus) vix ipse peracto
Dicta recognosces veteris mutata poëtæ.
Sæpe palàm quidam rapiunt, cupiuntq; videri
Omnibus intrepidi, ac furto lætantur in ipso
Deprensi, seu cum dictis nihil ordine verso
Longè alios iisdem sensus mira arte dedêre,

Exue[illegible]ntq; animos verbórum impunè priores.
[illegible] certandi priscis succensa libido.
[illegible]p[illegible]ssa diu sed enim malè condita victis
Ext[illegible]uere manu iuuat, in meliúsq; referre.
[illegible]a, mutatoq; solo felicius olim
[illegible] ad cœlum translatas surgere plantas.
Pom[illegible] quoq; vtiliùs succos oblita priores
[illegible]iunt, sic regna Asiæ, Troiaq; penates
[illegible]ulit, auspicijs Phrygius melioribus heros
[illegible]tium, quãuis (nam Diuûm fata vocabant)
[illegible]s Phœnissa tuo de littore cessit,
Nec [illegible]nnubia læta, nec incepti Hymenæi
Fle[illegible]runt immitem animum, tu victa dolore
[illegible]s, & curæ vix ipsa in morte relinquunt.
N[illegible]quam ô Dardaniæ tetigissent vestra carinæ
[illegible]a, fors nulli poteras succumbere culpæ.
E[illegible]agite ô mecum securi accingite furtis
[illegible] omnes pueri, passimq; auertite prædam.
[illegible]x autem (quidam nam sæpe reperti)
[illegible]bus ipse suis temerè qui fisus, & arti,
[illegible]rnæ quasi opis nihil indignus abnegat audax
[illegible] sequi veterum vestigia, dum sibi præda
[illegible]perat heu nimium, atq; alienis parcere creuit,
[illegible]a superstitio, Phœbi sine numine cura.
[illegible]d longum tales ideo lætantur, & ipsi
[illegible]e suis superant monimentis: illaudatiq;
[illegible]tremum ante diem fœtus fleuere caducos,
[illegible]uentésq; suæ viderunt funera famæ.
[illegible]àm cuperent vano potiùs caruisse labore,

Eq;

Eq́; ſuis alias didiciſſe parentibus arteis?
Sæpe mihi placet antiquis alludere dictis,
Atq; aliud longè verbis proferre ſub ijſdem.
Nec mea tam ſapiens per ſeſe prodita quiſquam
Furta redarguerit, quæ mox manifeſta probabu
Et nati natorum, & qui naſcentur ab illis.
Tantùm abſit, pœnæ metuens infamis vt ipſe
Furta velim tegere, atq; meas celare rapinas.
Non tamen omnia te priſcis fas fidere, qui non
Omnia ſufficient, quærenti pauca labore
Attentanda tuo nondum vlli audita ſuperſunt.
Nos etiam quædam iccirco noua condere nulla
Relligio vetat, indictáſq; effundere voces.
Ne verò hæc penitùs fuerint ignota, ſuumq́;
Agnoſcant genus, & cognatam oſtendere gent
Poßint, ac ſtirpis nitantur origine certæ.
Vſq; adeò patriæ tibi ſi penuria vocis
Obſtabit, fas Graiugenûm felicibus oris
Deuehere informem maſſam, quam incude Lati
Informans patrium iubeas dediſcere morem.
Sic quondam Auſoniæ ſuccreuit copia linguæ,
Sic auctum Latium, quò plurima trāſtulit Ar
Vſus, & exhauſtis Itali potiuntur Athenis.
Nónne vides medijs vt multa erepta Mycenis
Graia genus fulgent noſtris immixta, nec vllum
Apparet diſcrimen, eunt inſignibus æquis
Vndiq; per Latios & ciuis, & aduena tractus.
Iam dudum noſtri ceßit ſermonis egeſtas.
Raro vber patriæ, tibi raro opulentia deerit.

Iſ

ipſe ſu Cicero theſauris omnia promet,
Auctoréſq; aliј nati felicibus annis
omni ſufficient, nec ſolis crede poëtis.
ſæpe iam vidi veterum inter carmina vatum
barbarico verſus cultu, gazaq; ſuperbos,
belgiq; immiſit trans alpes eſſeda Gallus
In Latium, & longæ Macedum venêre ſariſſæ.
uam ne deficiat me larga ſupellex
Verborum, anguſtiq; premat ſermonis egeſtas?
Quin & victa ſitu, ſi me penuria adaxit,
Verba licet renouare, licet tua ſancta vetuſtas
Vatibus indugredi ſacraria. ſæpius olli
Aetatis gaudent inſignibus antiquai,
Et veterum ornatus induti incedere auorum.
Non tamen ille, veter ſqualor fuat vndiq;, & ater
Verborum ſitus. his modus adſit deniq;, quando
Copia non deſit, quorum nunc peruius vſus.
Tum quoq; ſi deerunt rebus ſua nomina certa,
as las apta verborum ambire corona,
Et te circunfuſis comprendere dictis
Vox etiam tum bina iuuat coniungere in vnum
iter inter ſe vinclo ſociata iugali.
m plura nefas vulgo congeſta coire,
Ipſiq; quadrifidis ſubniti carmina membris.
t nec paſſim fert monſtra tricorpora tellus.
Horreſco diro ſonitus ac leuia fundo
ius per terricrepas per carmina voces.
golici quos iſta decet conceſſa libido,
Ta connubia, & tales celebrant Hymæneos
Tergemi

Tergeminas immane struant ad sideras moles
Pelion addentes Ossæ, & Pelio Olympum.
At verbis etiam partes ingentia in ambas
Verba interpositis proscindere seq; parare,
Deterere interdum licet, atq; abstraxe secando
Exiguam partem, & strinxisse fluentia membr
Iccirco siquando ducum referenda, virumq;
Nomina dura nimis dictu, atq; asperrima cultu,
Illa aliqui, nunc addentes, nunc inde putantes
Pauca minutatim leuant, ac mollia reddunt,
Sichæumq; vocant mutata parte Sicarbam.
Hinc mihi Titanum pugnas, & sæua Gigant
Bella magis libeat canere, Enceladiq; tumultus,
Quàm populos Itala quondam virtute subactos
Atq; triumphatas diuerso à littore gentes.
Sed neq; verborum causa vis vlla canentem,
Consilium præter, cogat res addere inanes,
Nomina sed rebus semper seruire iubeto
Omnia perpendens versus resonantia membra.
Verba etenim quædam ignarum te fallere possu
Ni vigiles, mandatum & munus obire recusent
Fatenturq; operi clam sese, & inertia cessent.
Cetera dum labor exercet concordia iussus
Quæq; suus. tantum illa dabũt numerũq;, sonum
Atq; ideo quid ferre queant, quia quæq; recuse
Explorare prius labor esto, & munera iusta
Mandato, ac proprium cunctis parire laborem.
Obscuros aliter crepitus, & murmura vana
Miscebis, ludésq; sonis fallacibus aures.

N

Nec tamen interdum vacuas, animoq; carentes
Admittem ipse volens incassam fundere voces,
Verba, quæ nullo fungantur munere sensus,
Diue[illegible]t egregio tantum, & conspectus amictu
Versus eat, dulciq; sono demulceat aures:
Atqui ideo quæ sint, ne verò quære profectò
Illa tibi se sponte dabunt per se obuia passim.
Sæpe item ruptis vinclis exempta volutes
Membra, & compactum quæsitor disiice versum,
Post iterum refice, & partes in pristina redde
Partibus auulsas: nunquam te libera vinclis
Incassum fallent resoluto carmine verba.
Huc ades, hîc penitùs tibi totũ Helicona recludam.
Te Musæ puer hîc faciles penetralibus imis
Admittunt, sacrisq; adytis inuitat Apollo.
Principio quoniam magni commercia cæli
Numina concessere homini, cui carmina curæ,
Ipse Deum genitor diuinam noluit artem
Omnibus expositam vulgò immeritisque patere.
Atq; ideo, turbam quo longè arceret inertem
Angustam esse viam voluit, paucisq; licere.
Multa adeò incumbunt doctis vigilanda poëtis.
Haud satis est illis vtcunq; claudere versum,
Et res verborum propria vi reddere claras.
Omnia sed numeris vocum concordibus aptant,
Atq; sono quæcunq; canunt imitantur, & apta
Verborum facie, & quæsito carminis ore.
Nam diuersa opus est veluti dare versibus ora,
Diuersosq; habitus, ne qualis primus, & alter,

Talis

Talis & inde alter, vultuq; incedat eodem.
Hic melior motuq; pedum, & pernicibus alis
Molle viam tacito lapsu per læuia radit.
Ille autem membris, ac mole ignauius ingens
Incedit tardo molimine subsidendo.
Ecce aliquis subit egregio pulcherrimus ore,
Cui lætum membris Venus omnibus afflat hono[rem]
Contrà alius rudis informes ostendit & artus,
Hirsutumq; supercilium, ac caudam sinuosam
Ingratus visu, sonitu illætabilis ipso.
Nec verò hæ sine lege datæ, sine mente figuræ,
Sed facies sua pro meritis, habitusq;, sonusq;
Cunctis, cuiq; suus, vocum discrimine certo.
Ergo vbi iam nautæ spumas salis ære ruentes
Incubuere mari, videas spumare reductis
Conuulsum remis, rostrisq; tridentibus æquor.
Tunc longè sale saxa sonant, tunc & freta venti[s]
Incipiunt agitata tumescere: littore fluctus
Illidunt rauco, atq; refracta remurmurat vnda
Ad scopulos, cumulo insequitur præruptus aquæ m[ons]
Nec mora, Trinacriã cernas procul intremere o[mnem]
Funditus, & montes concurrere montibus altos.
Cùm verò ex alto speculatus cœrula Nereus
Leniit in morem stagni, placidæq; paludis,
Labitur vncta vadis abies, natat vncta carina.
Hinc etiam solers mirabere sæpe legendo,
Sicubi Vulcanus siluis incendia misit,
Aut agro stipulas flamma crepitante cremari.
Nec minus exultant latices, cùm teda sonorè

V

Flamma suggeritur costis vndantis aheni.
Carmine nec leui dicenda est scabra crepido.
Tum si læta canunt, hilari quoq; carmina vultu
Incedunt, lætumq; sonant haud segnia verba,
Seu cùm vere nouo rident prata humida, seu cùm
Panditur interea domus omnipotentis olympi.
Contra autem sese tristes inamabile carmen
Induit in vultus, si forte inuisa volucris
Nocte sedens serum canit importuna per vmbras,
Aut quondam in bustis, aut culminibus desertis.
Verba etiam res exiguas angusta sequuntur,
Ingentesq; iuuant ingentia, cuncta gigantem
Vasta decent, vultus immanes, pectora lata,
Et magni membrorum artus, magna ossa, lacertiq;.
Atq; ideo si quid geritur molimine magno,
Adde morã, & pariter tecũ quoque verba laborẽt
Segnia, seu quando vi multa gleba coactis
Æternum frangenda bidentibus, æquore seu cùm
Cornua velatarum obuertimus antemnarum.
At mora si fuerit damno, properare iubebo.
Si se forte caua extulerit mala vipera terra,
Tolle moras, cape saxa manu, cape robora pastor.
Ferte citi flammas, date tela, repellite pestem.
Ipse etiam versus ruat, in præcepsq; feratur,
Immenso cùm præcipitans ruit Oceano nox,
Aut cùm perculsus grauiter procumbit humi bos.
Cumq; etiam requies rebus datur, ipsa quoque vltrò
Carmina paulisper cursu cessare videbis
In medio interrupta, quierunt cùm freta ponti,

Postquam auræ posuere, quiescere protinus ipsum
Cernere erit, mediisq; inceptis sistere versum.
Quid dicam, senior cùm telum imbelle sine ictu
Inualidus iacit, & defectis viribus æger?
Nam quoq; tum versus segni pariter pede languet:
Sanguis hebet, frigent effœtæ in corpore vires.
Fortem autem iuuenem deceat prorũpere in arces,
Euertisse domos, præfractaq; quadrupedantum
Pectora pectoribus perrumpere, sternere turres
Ingentes, totoq; ferum dare funera campo.
Nulla adeò vatum maior prudentia, quàm se
Aut premere, aut rerum pro maiestate canendo
Tollere. nunc illos animum summittere cernas
Verborum parcos, humiliq; obrepere gressu,
Textaq; vix gracili deduxere carmina filo.
Nunc illos verbis opulentos, diuite vena
Cernere erit fluere, ac laxis decurrere habenis
Fluxosq;, ingentesq;. redundat copia læta
Vbere felici, verborumq; ingruit agmen
Hibernarum instar niuium, cùm Iuppiter Alpes
Frigidus aëreas, atq; alta cacumina vestit.
Interdum verò cohibent vndantia lora,
Non humiles, non sublimes media inter vtrunq;
Littus arant veluti spatia, & confinia radunt.
Sic demum portu læti conduntur in alto.
Quod superest, quæ postremò peragenda poëtæ
Expediam, postquam casus euaserit omnes,
Signaq; perpetuum deduxit ad vltima carmen,
Exultans animo victor, lætusq; laborum

Non

Non tamen subitò præceps secura per vrbem
Carmina vulgabit. ah ne sit gloria tanti,
Et dulcis famæ quondam malesuada cupido.
Impatiens operum semper, metuensq; pericli
Expletet, donec sedata mente calorem
Paulatim exuerit, fœtusq; aboleuerit amorem
Ipse sui, curamq; aliò traduxerit omnem.
Interea fidos adit haud securus amicos,
Vtq; velint inimicum animum, frontisq; seueræ
Dura supercilia induere, & non parcere culpæ
Hos iterum atq; iterum rogat, admonitusq; latentis
Gratis lætus agit vitij, & peccata fatetur
Sponte sua, quamuis etiam damnetur iniquo
Iudicio, & falsum queat ore refellere crimen.
Tum demum redit, & post longa obliuia per se
Incipit hîc illîc veterem explorare laborem.
Ecce autem ante oculos noua se fert vndiq; imago,
Latè alia heu facies rerum, mutataq; ab illis
Carmina, quæ tantũ antè recens cõfecta placebãt.
Miratur tacitus, nec se cognoscit in illis
Immemor, atq; operũ piget, ac sese increpat vltro.
Tum retractat opus commissa piacula doctæ
Palladis arte luens nunc hæc, nunc reijcit illa,
Omnia tuta timens, melioraq; sufficit illis,
Detondetq; comas stringens, siluamq; fluentem,
Luxuriemq; minutatim depascit inanem
Exercens durum imperium, dum funditus omnem
Nocturnis instans operis, operisq; diurnis
Versibus eluerit labem, & commissa piarit.

 At

Arduus hîc labor hic autem durate poëtæ,
Gloria quos mouet æternæ pulcherrima famæ.
Tum siqua est etiam pars imperfecta relicta,
Olim dum properat furor, ingeniiq; morari
Tempestas renuit, suppletq;, & versibus affert
Inualidis miseratus opem, claudiq; medetur.
Nec semel attrectare satis, verùm omne quotanni
Terq;, quaterq; opus euoluendum, verbaq; versis
Aeternum immutanda coloribus omne frequen
Sæpe reuisendum studio per singula carmen.
Quod non vna dies, fors afferet altera, & vltro
Nullo olim studio, nulla olim in carmine cura
Deprensæ per se prodentur tempore culpæ,
Quæq; latent variæ densa inter nubila pestes.
Quin etiam doctum multum iuuet ille laborem,
Qui varias cæli creber mutauerit oras.
Nanq; etiam mutant animi, genioq; locorum
Diuersas species, diuersos pectora motus
Concipiunt, nostrisq; nouæ se mentibus offert
Vltro aliquid semper lucis, tenebræq; recedunt,
Atque nouos operi semper fas addere flores.
Verùm esto hic etiam modus. huic imponere cura
Nesciuere aliqui finem, medicasq; secandis
Morbis abstinuisse manus, & parcere tandem
Immites donec macie confectus, & æger
Aruit exhausto velut omnis sanguine foetus
Natiuumq; decus posuit, dum plurima vbiq;
Deformat sectos artus inhonesta cicatrix.
Tuq; ideo vitæ vsq; memor breuioris, vbi annos

Post aliquot (neq; enim numerū, neque tēpora pono
Certa tibi) addideris decoris satis, atque nitoris,
Rumpe moras, opus ingentem dimitte per orbem,
Fer manus, perq; ora virûm permitte vagari.
Continuò læto te dulces vndique amici
Gratantes plausu excipient. tua gloria cælo
Succedet, nomenq; tuum sinus vltimus orbis
Audiet, ac nullo diffusum abolebitur æuo.
Et dubitamus opes animo contemnere auari,
Ni potiùs sequimur dulces ante omnia Musas?
O fortunati, quibus olim hæc numina dextra
Annuerint præcepta sequi, quæ ve ipse canendo
Ita dedi plenus Phœbo, attonitusq; furore.
Quando non artes satis vllæ, hominumq; labores,
Et mea dicta parum prosint, ni desuper adsit
Auxilium, ac præsens fauor omnipotentis olympi.
Ipse viam tantùm potui docuisse repertam
Aonas ad montes, longeq; ostendere Musas
Plaudentes celsæ choreas in vertice rupis,
Quo me haud ire sinūt vnquā fata inuida, & vsq;
Absterrētq;, arcentq; procul, nec summa iugi vnquā
Nos prensare manu fastigia. sat mihi, si quem,
Atque quem olim longè aspiciam mea fida sequutum
Iudicia exuperasse viam, summoq; receptum
Vertice, & hærentes socios iuga ad alta vocantem.
Sed nonnulla tamen nostri quoque gratia facti
Forsan erit. me fida olim præcepta canentem
Stipabunt iuuenes denso circum agmine fusi,
Et vocem excipient intenti sensibus omnes.

Tum vitæ si iusta meæ procedere lustra
Fata sinent, nec me viridi succiderit æuo
Impia mors: olli gelida tardante senecta
Languentem, & sera defessum ætate magistrum
Certatim prensa super alta cacumina dextra
Sæpe trahent, vltroq; ferent per amœna locorum,
Et summi inualidum sistent ad limina Phœbi
Cantantem Musas, vatumq; inuenta piorum.
Virgilij ante omnes, læti hîc super astra feremus
Carminibus patrijs laudes: decus vnde Latinum
Vnde mihi vires, animus mihi ducitur vnde.
Primus vt Aonijs Musas deduxerit oris
Argolicum resonans Romana per oppida carmen
Vt iuuenis Siculas siluis inflarit auenas,
Vtq; idem Ausonios animi miseratus agrestes
Extulerit sacros ruris super æthera honores
Triptolemi inuectus volucri per sidera curru:
Res demum ingressus Romanæ laudis ad arma
Excierit Latiū omne, Phrygumq; instruxerit alas
Verba Deo similis, decus à te principe nostrum
Omne pater. tibi Graiugenûm de gente trophæa
Suspendunt Itali vates tua signa sequuti.
Omnis in Elysijs vnum te Græcia campis
Miraturq; auditq; vltro, assurgitq; canenti.
Te sine nil nobis pulchrum. omnes ora Latini
In te, oculosq; ferunt versi. tua maxima virtus
Omnibus auxilio est. tua libant carmina passim
Assidui, primis & te venerantur ab annis.
Ne tibi quis vatum certauerit. omnia cedant

Secla

s...,nec inuideant primos tibi laudis honores.
F...unate operum,tua præstans gloria fama,
Q... quenquam aspirare nefas,sese extulit alis.
N... adeò mortale sonas.tibi captus amore
Ip... suos animos, sua munera lætus Apollo
...ddidit,ac multa præstantem insignijt arte.
Q...dcunq; hoc opis,atq; artis,nostriq; reperti
...grata tibi debet præclara iuuentus,
Q...am docui,& rupis sacræ super ardua duxi,
...m tua fida lego vestigia,te sequor vnum
...ecus Italiæ,lux ô clarissima vatum,
...colimus,tibi serta damus,tibi thura,tibi aras,
...tibi ritè sacrum semper dicemus honorem,
...rminibus memores.salue sanctissime vates:
...udibus augeri tua gloria nil potis vltra,
...nostræ nil vocis eget.nos aspice præsens,
...floribusq; tuos castis infunde calores
...dueniens pater,atq; animis tete insere nostris.

FINIS.

M. HIERONYMI VI-
DÆ CREMON. BOMBYC.
LIBER I.

*

QVos mores,quas aut paruis reptantibus artes
Iuppiter addiderit, quæ fila tenacia serum

Ore vomunt saturæ, vos mecum euoluite Nymphæ
Seriades. vos lanifici gregis aurea nostis
Munera, quæ pater Italiæ prior intulit olim
Serius hûc patrijs Serum deuectus ab oris.
Tuq; ades, & nostro succurre Isabella labori
Nympha Padi in ripa magnis è regibus orta,
Quæ gentem pulchra auxisti pulcherrima prole
Gonsagam, exiguis ades hûc non aspera cœptis.
Et vos ô placidæ properatæ, vbi quæque, puellæ.
Vestrum opus hoc, vestros faciles hic discite cultus.
Id tineæ in siluis multis voluentibus annis
Gentibus ignotum vixit genus, aurea frustra
Edebant opera vmbriferis pendentia ramis:
Nam pluuiæ, lateq; immites omnia venti
Vastabant, tenui nec honos, nec gloria filo
Vlla erat, in siluis ceu quondam more ferarum
Degebant homines antiquo robore nati.
Nondum vrbes, nondum certos gens dura penates
Nouerat, aut vllas vitam excoluisse per artes.
Verùm postquam homini diuini est muneris vsus
Traditus: in tectis atque intra septa domorum
Siluestres tineas alere, atque impendere curam
Cœpit, opes multi hinc ad summas emersere.
Quamuis esse aliquas etiam nunc fertur in oris
Longè alijs gentes, quæ nondum in tecta relatas
Per lucos errare sinunt, nulloq; labore
Fila suo carpunt oneratis mollia ramis.
Namque malo assuetæ arboribus frondentibus illæ
Pubentes siluas, & quæque tenerrima carpunt,
Inius

Omniaq; instant operi. non horrida multum
Flabra nocent, neq; prouisi prudentibus imbres.
Quippe vbi senserunt in nubes aëra cogi,
Diffugiunt trepidæ, folijsq; sub omnibus hærent,
Securæq; hyemis velut alta ex arce sonantes
Accipiunt Austros, pulsataq; robora nimbis.
Sed tu ne, moneo, in siluis permitte vagari
Incustoditas, nec curam adhibere recusa
In stabulis huius non gratia parua laboris.
Hæc longum tempus fluet, & iam stamine multo
Diues eris, filoq; tibi spectabilis aureo.
Principio ne te lateat quæ tradita agendæ
Sint illis vitæ spatia. breuis omnibus ætas,
Vix vlli Lunæ completur tertius orbis,
Et nunquam ex sese prolem videre creatam.
Intereunt omnes, pecus occidit omne quotannis,
Et cunctam euertunt fera fata ab origine gentem.
Immortale tamen restat genus his, neque morti
Est penitus locus, æternùm nam semina durant.
Ceu quondam siluæ si forte aut frigore diro,
Aut æstu arescant summæ, tamẽ abdita quædam
Vitalis superat vis in radicibus imis,
Et trunco exciso noua vere repullulat arbos.
Non secus extinctis bombycibus annuus ortus
Fit; noua in regnis proles succedit auitis.
At verò ante diem sed tempestiua creata
Sit soboles, veto ne reuoces in luminis oras
Progeniem extinctam, attonsis cùm gramina cãpis
Nondum vlla, aut frondes apparent arbore nullæ.

Ante noua incipiat morus reuirescere silua,
Néve fames teneris, néve obsint frigora alumnis.
Ipsi etiam morum agricolæ, ne tempora fallant,
Obseruare solent, nam cùm sese illa virentem
Induit in frondem, nostris tum protinus oris
Excessisse hyemem, & manes abiisse sub imos
Nil dubitant, nec sæua vltra pecoríve, satísve
Frigoráve glaciémve timent, canámve pruinam.
Præterea tibi Lunai gelidæ incrementa
Sunt seruanda senescentis fuge tempora læua.
Nec tum etiam liquidis cùm sese nuper ab vndis
Extulit Oceani, pallentesq; humida vultus
Ostendit gracili incedens per inania cornu,
Vtile erit teneros ouis excludere fœtus.
Expecta cùm plena animis, cùm lumine largo
Solis ab igne tumens, altumq; per æthera recta
Carpit iter, fratremq; audet se attollere contra.
Tum fas fœturæ, tum iustum incumbere tempus,
Quandoquidem validas crescenti à lumine vires
Semina concipiunt genitalia. tum fauet æther,
Maioremq; trahunt nascentia membra vigorem.
Quo foueas autem pacto, mos ipse fouendi
Haud simplex. sunt quæ calido sub Sole relinquunt
Oua, recens donec fœtus in luminis auras
Prodierit. tu conde sinu velamine tecta,
Nec pudeat roseas inter fouisse papillas,
Si te tangit honos, & flaui gloria fili
Cumq; dies, alterq; dies processerit, ecce
Cernere erit formis animantia feruere miris.

An

Ante opus omne tamen pete matutina Deorum
Limina, ferq; preces supplex, Diuisque litato
Artificibus cũctorum operum, cùm mane sacerdos
Syncram Cererem, & Lenæum libat honorem.
Nec non lanicij florem velamina prima
Suspendes templis. auertunt omnia fœtu
Munere placati superi mala, frigora, & æstus,
Et quæ multa solent bombyci instare pericla.
Interea populis sedes, & tecta futuris
Ipse nouare iube, tabulataque victa senecta
Nec aptæ sine sole domus, sine luce penates.
Sed duplices recta lumen regione fenestræ
Admittant, quarum surgentes altera Phœbi
Spectet equos, fessos contra altera, iamque cadẽtes,
Tum vitri pellucentes opponere quadras
Hinc atque hinc iubeo, lini aut firmißima texta.
Vt neque concutiant venti neque nubila nimbis
Conspergant, obsitq; intus penetrabile frigus.
Nec postrema fuit cautis prætendere cura
Retia rara. auium insidias, & callida furta
Auerte, illudit passer custodibus olim
Improbus, illudit chortis cristata volucris.
Dant stragẽ paßim rostris immitibus, impléntque
Ingluuiem, ac viuo viua abdunt corpora busto.
Nec, quibus est, tineæ felicis copia multa,
Parietibus sedem affigunt, sed quattuor æquis
Tectorum in medio erectis hinc inde columnis
Plurima suspendunt tabulata, aulæq; per altos
Surgunt mille gradus, digestæq; ordine sedes.

Tuq;

Túque etiam, variæ vt nequeant irrepere pestes,
Parietis antiqui vitium ne neglige segnis.
Sed calce, aut creta linito, atque angusta viarum
Quæque timemus sæpe cauis sese abdidit imis
Luce latens, at cùm in tenebris cinis occulit ignem
Sopitum, indulgétque graui custodia somno,
Improbus egreditur tutis ad furta latebris,
Et citus irreptat tabulis, sæuítque per omnes
Cæde madens aulas, prædámque auertit ab aliis
Porticibus satur, atque cauis epulatur in antris,
Molire insidias, deceptum carcere claude,
Ignarúsque doli ipse sibimet vincula nectat,
Dum petit ostensam confidentißimus escam.
Quædã etiã trabibus, quibus omnis machina rectis
Nititur, auxiliantur, & imas sentibus armant,
Sentibus, & tribulis, ac iuniperi hirsutæ
Vulnificos addunt gladios, circũ vndique vt hostis
Indeprensus eat saltem per vulnera mille,
Nec referat captam multo nisi sanguine prædam.
Verùm age vix tenebras pepulit lux tertia rebus,
Ecce sinu incipiunt tepido calefacta moueri
Semina, iam visenda nouis animalia formis
Irrepunt, paßímque albis mantilibus errant.
Ne verò iam tum hæc thalamis sublimibus infer.
Exiguus primum capiet sobolem locus omnem,
Corpora deinde auctæ cunabula prima relinquent.
Tum cunctam in populos, in vicos diuide gentem,
Diuisasq; dabis sedes, secretáque regna
Nec satis hoc semel at quoties his arcta videbis

Esse omnis spatia, augentur dum corpora cuique,
Ha ...tes legere, inq; nauas diducere sedes
Ne ...bita, donec tabulas impleueris omnes.
Ne tamen interea paruas non pascere oportet.
Vi ...mum hauserunt cæli auras, pabula poscunt,
A ...escunt iam tum dapibus, mensasq; requirunt.
Se ...rodest. nondum thalamos experta puella
Pr ...a manu teneras forsan si pascat alumnas.
Pr ...am autẽ mori pubem, atque tenerrima semper
Q ...q; legunt, dum grex tener est, atq; inscius æui.
Co ...tinuò veterum veluti memor ille parentum
...nnoscit vescas frondeis, ipsásque recentes
D ...oscit. nam si plenis seruentur in horreis
...lernæ, dulcis succi corrumpitur aura,
E ...apor ingratus subit, atque inamabilis haustu
...ne petunt igitur siluas, & quaque reportant
P ...ula lecta die famulæ, gratúmque laborem
S ...utæ inter se folia illibata canistris
...pediunt, legit illa, domum fert altera lecta,
...staurant aliæ mensas, epulásque ministrant,
...bula larga superiaciunt pecus omne tegentes.
...otinus emergunt tineæ, folióque iacenti
...ctrices super aßistunt, omnisque iuuentus
...escitur, atque auidæ dapibus implentur opimis.
...t strepitus, longè qualem olim sæpe solemus
...ùm pluit, in tecto clausis audire fenestris.
Nec mora, nec requies, properãt, & grandia morsu
Attondent folia emensæ, redeúntque, iterúmque
Incumbunt, longam nequeunt explerier aluum,

Dum

Dum superant frondes, & plenæ pabula mensæ.
Túque ideo parcis epulas moderare canistris,
Terque die tantum pasces: nam prodiga cunctam
Si frondem simul effundas, sine more, dapésque
Accumules, mensásque oneres, auertitur vltro
Ingratam saturum morum pecus, atque repente
Ipsa parit largi fastidia copia victus.
Paulatim inuita, metuant sibi pabula semper
Deficere, expecténtque dapes. prius inijce ludens
Frõdem vnam, ac certare sine, illæ protinus omnes
Arrexere animos cupidæ, prædamque capessunt
Certatim, paritérque ingens subit ardor edendi.
Tum demum solitas epulas effunde canistris,
Dum dapis optatæ fuerit compressa libido.
Sed ne longa fames noceat tamen aspice prudens,
Dum nimium differs epulas, & gaudia mensæ.
Nam soliti impastis si desit copia victus,
Nulla mora est, miseras macies deformat iniqua,
Pabula deinde patrum exhaustis duplicare iuuabit:
Et vix longa dies lapsus in pristina reddet.
Dira fames adeo nocet, ac penuria edendi.
Quin etiam haud parui mutari pabula refert.
Est bicolor morus, bombyx vescetur vtraque,
Vtraque grata illi: cui vero assuerit, eandem,
Nigra, albénsve fuat, nullo discrimine amabit,
Quamuis Ausoniis laudetur nigra puellis.
Forte etiam si deficiant folia omnia mori,
Et subito siluæ (Di talem auertite casum)
Thisbææ arescant nimio æstu, aut frigore, quæris

Quas

Quanquam tum, pereántne res tibi funditus omnes,
Bombyci iubeam legere, & summittere frondes,
Oramus superi, eueniant nec talia nobis.
Si tamen vrgeris, conscendat robora pastor
Vlmi per syluas, & summa cacumina carpat.
His etenim arboribus multum est affinis origo.
Iamque ideo agricolæ morum didicere per agros
Inserere vmbrosæ ramis ingentibus vlmi,
Et steriles syluæ nunc dant bicoloria mora.
Pumiliæ, quæ si fœtus sibi nascitur antè
Quàm Thisbæa nouis adolescat frontibus arbos,
Vitemque, rubósque legũt, dum plurimus humor
Vere iubest. at tu teneris tunc parce puellis,
Crura, manusq; arment facito, nec robora dura
Ascendat, permitte in siluis innuba virgo.
Verùm operum patiens anus, & cui durior annis
Siccatis (ingratæ facilis iactura senectæ)
Munere fungatur tali, ne forte quis altis
Egressus siluis Satyrorum è gente procaci
Suspiciat, teneræq; pudor notet ora puellæ.
Illa quoque in primis cura est vt pabula semper
Sicca legant, nulláque fluant aspergine syluæ
Aut pluuiæ, aut roris nocturni, quippe venenum
Sæpe fuit quamuis tenuis bombycibus humor.
Nunquam igitur, cùm nox horis silet intempestis,
Accedant siluam. expectent dum gurgite Eoæ
Tethyos exierit, sursúmque eduxerit omnem
Collectum noctis humorem purpureus Sol,
Et iam tres scandens supera alta peregerit horas.

Quod

Quòd si forte etiam fuerit tunc humida silua,
Vt potes, è foliis stillantem decute rorem.
Profuit & siquando matutina pruina
Perstrinxit teneras frondes, ostendere Soli
Cratibus impositas, & frigora vincere flammis.
Cúmque tibi fuerint suspecti denique nimbi,
Appropera, calathos cape, moros scande, ministra
Voce voca, mitte in siluas, sine lege legunto
Obuia quæque, penum foliis, atque horrea comple
Ne, dum sæuit hyems perdant ieiunia pubem
Laniuomam at parta securæ fronde fruantur.
Quòd si adeò subitum cito non præuideris imbrem
Ne turpi rigeat, maciéque faméque senescat
Omne pecus, validos in siluas mitte colonos,
Qui tibi vtraq; manu nũc hũc, nũc robora & illũ
Crebra agitent, frondem patulis tu impone canistris
Rorantem, quando fatis vrgemur acerbis.
At labor interea famulas exerceat alter.
Cura sit hesternæ semesas tollere mensæ
Relliquias, tabulísque immundã auertere ventris
Proluuiem, mane ante pecus quàm pabula gustet,
Tergendæ sedes, & gramine peruerrendæ,
Tum Bacchi irrorãt gratum bene olentis odorem,
Purgatísque abigunt stabulis tristẽ omnibus aurã
Hinc leuiter digito medicatis sedibus omnes
Traducunt cœtus lætos melioribus auris,
Nec super extremas errare licentiùs oras
Permittunt semper media ad penetralia cogunt,
Præcipitésque timent lapsus, altásque ruinas,

Hui

Huic generi facilis lethi via: protinus ægras
Deliciæ effundunt animas, lucémque relinquunt.
Siqua tamen superest, & cæli vescitur aura
Post ipsum, inspicito. nam si pars corporis vlla est
Læsa ibi deprensa, aliarum sedibus vltro
Prohibe, nec frustra libeat tibi pascere inertem.
Nullam operam omnino, nullum expectabis ab illa
Certe opus. ignauum deducet inutilis æuum,
Et [illegible]nitum egregias tantùm mirabitur arteis.
Sæpe etiam impastas auerti pabula cernes,
Sopitasque graui veluti torpere veterno
In [illegible]ulis. hîc parce metu, ne corpora morbus
Forte aliquis, gentémque lues inuaserit ægram.
Hunc illis morem, natura hunc ipsa soporem
Addidit, indulgent somno, stratísque quiescunt,
Sopitisque dies alter transibit, & alter.
Cùm verò expulerit noctem lux tertia rebus,
Consurgent, lætæq; ad pabula nota redibunt.
Er[illegible] illas tumidas iubeo obseruare nec ingens
Ne labor, ne improuisus sopor occupet vltro
Signa dabunt ipsæ. cælo capita ardua tollent
Arrectæ, spernéntque dapes. tum pigra notabis
Co[illegible]a, animos resides, insueta silentia mensis.
Non tamen adueniet somnus simul omnibus idem.
Insomnes aliquæ vigilant, dum turba quiescit
C[illegible]ra, nondum aptæ, teneros quibus alliget artus
Ir[illegible]bens sopor, aduenient sua tempora & illis,
Atque omnes tandem demittent lumina somno.
C[illegible]a sit interea insomnes legere, atque vagantes,

Secretásque aliis aliam citò transfert in aulam.
Sopitæ stabulent simul his par omnibus ætas.
Vna operi incumbent, & eodem tempore sese
Artubus exoluent super ad conuexa volantes.
Dúmque Deus stratis, thalamísve silentibus ales
Regnat lethæo perfundens corpora rore,
Pabula subtrahito solita frondémque negato.
Nam tumidæ interea renouant torpentia alumn
Corpora, & exuuias veteres, ac tegmina ponunt,
Et nitidam induitur pubes renouata iuuentam.
Ceu fodere domos serpentum vbi lubrica turba
Sub terram veniente hyeme, stant frigore inertes,
Dum redeat terris tepidi clementia veris.
Tum demum egreßi, ad Solem squalentia terga
Conuoluunt posita turpi cum pelle senecta.
Annuus hic illis mos, at bombycibus ipsis
Ter pigra, dum viuent, renouabit corpora somnus.
Iámque age, iam grandes fœtus, iam ducitur æta
Vltima, turgenti filum tralucet in aluo
Omnibus, accingunt alacres, operique parant se.
Pabula iam saturæ fugiunt, noua quærere regna
Ardor agit, tollunt oculos, arrectáque terga.
Omnia vestigant latè loca, sicubi rami
Arbutei, per quos sua poßint tendere fila,
Atque nouis priscos cupiunt mutare penates,
Et tabulæ extremis pendentes sedibus hærent.
Tum famulæ properare, omnes prouisa parare
Sarmenta, & steriles tectis inferre genistas.
Iámque illæ antiquas sedes, supera ardua linquā

Atqu

Atque nova hospitia inuadant per vimina lenta
Densæ, nisi succurrat nuruum ocius omnis
Hinc atque inde manus durum miserata laborem.
Ipsæ iam manibus secernunt grandia natu
Corpora iam matura operi, iámque apta labori,
Per ramósque locant arentes agmina densa.
Summotas alias arcent, dum funditus omnes
Corporeæ excedant labes, ac temporis orbe
Perfecto sua cuique dies exemerit omnem
Atque insinceræ illuuiem, purúmque relinquat
Lanium, & fili tralucens simplicis aurum.
Sic ubi mitescunt pendentes vitibus vuæ,
Paullatim liquor ille intus rarescit, & aureus
Accedit color, elucent purißima musta.
Tandemum tabulis paßim sarmenta relictis
Complerunt omnes, pérque atria virgea lætæ
Exercentur, & effundunt quæsita per æuum
Stamina ditis opes vteri, suspensaque densos
Fila regunt inter ramos, atque ordine ducunt.
Ac legũt, relegúntque vias, atque orbibus orbes:
Aglomerant, cæco donec se carcere claudant
Sponte sua, tanta est edendi gloria fili.
Mox autem clausæ interiùs circum vndique lecta
Stamina condensant, teretísque oui instar opus fit.
Nullæ operum immunes. est omnes cernere paßim
Noctes atque dies niti præstante labore,
Et quasi de palma summa contendere vires.
Aspicias quasdam incipere, primúmque laborem
Tendere adhuc, quasdã obscuro iã carcere clausas.

Ast aliæ velut in nebula, fumóque nigranti
Nunc etiam apparent properantes intus, & omn
Fas oculis spectare vias, variúmque laborem.
Quin & nonnullæ paribus communia curis
Associant opera, & nebula clauduntur eadem.
Quædam adeò (visu miserabile) sæpe repertæ,
Dum tendunt superare alias, instántque labori,
Vitam opere in medio clausæ sub nocte dedisse
Ante diem ah miseræ. iacuit labor interruptus.
Parua mora est tamē. vt se aliæ inclusêre latebri
Extremóque manum summam imposuere labori,
Exhaustæ intereunt omnes, terrásque relinquunt.
Ite animæ egregiæ, fortunatæq; laborum
Vltrò in fata alacres. vobis nempe altera fato
Corpora debentur, vobis miserata priorem
Eripiet formam Venus, atque ad dulcia reddet
Lumina, & aëreas rursum reuocabit in auras.
Prima Venus docuit bombycem in tecta referre
Eductam siluis, atque hanc impendere curam.
Ante homines nati durum genus ilic erupta
In siluis nudi degebant more ferarum.
Nec dum vllus lini, nec dum vllus velleris vsus.
Verùm dura hyemis pellebant frigora, noctisque
Humorem fruticum se frondibus inuoluentes,
Et liquidos imbres vitabant arbore tecti,
Per noctémque cauis latitabant rupibus hirti.
Hîc illic mixti latos impune per agros
Cum nudis nudi iuuenes errare puellis.
Ast vbi crescenti paulatim cognitus orbi

Irrep

pudor, exuuijs cœpêre ferarum,
ergo bouis, aut villosi pelle leonis
re, & corijs inuoluere mollibus artus.
am nudi degebant æthere in alto
læ, cæliq; nurus discrimine nullo.
Deum Pallas docuit committere campo
s lini segetem, & tondere bidentem
eram, ac tenui telas intendere filo.
uidem primum vario se ornauit amictu
riam picto pallam circundata limbo.
alias etiam texit ditissima diuas.
mora, deinde nouā ostendit mortalibus artem.
ùm nuda Venus marebat muneris expers
gij, ob formam textrici inuisa Mineruæ,
irrisa diu super Idalium frondosum
atósq; suos in siluis condidit atris,
post optanti Fors & Deus attulit olim
xilium: nam Peliaciste in montibus altis
llira Nympharum pulcherrima montanarum,
urnus captus forma, & florentibus annis
derat errantemq; , & gramina certa legentem.
h quoties precibus Nymphā Deus aspernantem
tauit supplex, ingrataq; munera verbis
ddidit? ah quoties nimbosis montibus errans
atutinus iter tulit, & monstrauit in agris
æsentes morbis herbas, vsumq; medendi?
a auersa Deum semper fugiebat amantem.
uid faceret? Venerem supplex adit ipse, rogatq;
uxilium, & meriti promittit præmia tanti.

Diua monet duræ frustra præcordia Nymphæ
Tentari, nulli pectus penetrabile amori
Nec precibus, nec muneribus mutarier vllis,
Fallendamq́; dolis tantùm furtisq; domandam.
Ergo se in faciem subitò transformet equinam
Imperat & pascat quæ gramina sueuerat illa
Quærere, vt ignaram furto aggrediatur opertus.
Nec mora præceptis, hinnitu Pelion altum
Clausus equo Deus impleuit, votoq́; potitus
Vt tenuit frustra pugnātem, & multa recusantem
Exin promeritæ Veneri pro munere magno
Semina clausa dedit niueo tenuißima linteo,
Et meriti memor his, inquit, pulcherrima texes
Diua tibi insignes tunicas nihil indiga lanæ,
Aut lini, quæ dona negat tibi iniqua Mineruæ.
Hinc præcepta dedit, diuinam & prodidit artem,
Quam primus, nati fugeret cùm protinus iras,
Deprendit solùs meditando in montibus olim.
Insuper admonuit venturi præscius æui
Quondā aliquos, sed enim multò post, affore vates
Qui totum canerent præclara inuenta per orbem
Gratum opus Ausonijs, dum voluent fila, puellis.

M. HIERONYMI VIDÆ CREM. BOMBYC. LIB. II.

Rursus ades Nympha, incœptū iā perfice mun⁹
O decus Italidûm fortunatißima matrum,

Quæ vastas fessæ Italiæ miserata ruinas
Haud dubias pulchra spes nobis prole tulisti.
Tu iam læta tuos natos præstantibus ausis
Cælicolas ipsos supra se ferre videbis.
Aspice iam quantas ostentet corpore vires
Federicus puer, vt vultu decora alta parentum
Spondeat, vt veniant scintillæ ardentis ab ore,
Flagrantésq; micent oculi, vtq; horrentia semper
Bella sonet, puerisq; agitet se pectore Mauros,
Iamq; adeò nunc arma placent. iam feruidus acri
Gaudet equo, indomitúsq; animi, cupidúsq; pericli.
Hunc iam regna Asiæ metuũt, oriénsq; subactus,
Gangésq;, Tigrísq; tremũt, atq; Indus Hydaspes.
Sæpe hunc Euphratæ propter vaga flumina Eoæ
Bellantem aspicient multa inter milia matres,
Horrescéntq; animis hostem, pariterq; timebunt.
Egregio iuueni, cæcoq; vrentur amore
Præstanti captæ forma, & iuuenilibus annis.
Gaudia mox trepidæ referet tibi quanta reuertens
Victus auos Graiûm, Solymorumq; eruta templa?
Tunc illum Minci in ripis facta ampla canentes
Carminibus tollent sublimem ad sidera vates.
Magnificas nos intereà reuocamur ad artes.
Frondosæ inuitant rursus sub tegmine mori
Dryades, grataq; legunt è fronde coronam,
Quando nondum ausim laurum sperare superbam,
Aut caput intonsis hederarum innectere ramis.
Ergo age sarmentis dum se super aurea bombyx
Exercet, nitidumq; edit de pectore filum,

Nempe tuæ intereà prorsus nihil indiga curæ est.
Dum noutes roseus se lauerit æquore Titan,
Disce laboranti pecori non pigra mederi,
Tristibus & morbis occurrere: vos quóq; nostri
Paruæ animæ exercent per tot discrimina casus,
Vestraq; pallentes infestant corpora morbi.
Corrupta siue illa lues cæli influit aura,
Seu vitio infectæ frondis, gens labitur ægra.
Et cœtus subitò serpunt contagia in omnes.
Inuadit mors, intereunt data corpora letho,
Et thalamis paßim tetro manantia tabo
Fusa iacent: perit omne pecus spes irrita fili.
Dij teneros, Dij vos fœtus arcete periclis,
Cùm nondum morbis præsentes omnibus herbas
Monstrarit natura, hominúmve industria solers
Nondum morborum causas deprenderit omnes.
Multa tamen, longo quæ nos inuenimus vsu,
Quæq; alij docuere, tibi nunc dicere pergam.
Nil adeò tineis fuerit præsentiùs ægris,
Quàm subitò è medio iucundo lumine cassas
Tollere, ne totam perfusa cadauera tabo
Latius incest nt miserando funere gentem.
Nec minus inde tibi tristis contagia cæli
Sit studium vitare. iuuat cùm lucidus æther,
Cùm noctis gelidum Sol rorem sustulit, & cùm
Inter se alpinus Boreas, atq; humidus Auster
Pacem agitant, vitro detracto aperire fenestras,
Quóve almam lucem aspiciãt, quóve æthera purũ,
Aurarumq; leues animas, & frigora captent.

Nempe

Nempe intro veniens Zephyris variantibus aër
Ara dispellit pigrum nouus, & graue olentes
[illegible]rat agens sese, thalamos variatq; saluber,
Q[illegible] nisi mutetur crebro, corrumpitur, haustúsq;
I[illegible]ucit varios reptantum in corpora morbos.
[illegible] puteis pigros latices nisi sæpius vrna
[illegible]iseris, vt subitò inde locũ nouus occupet humor,
[illegible]tinuò sapor immotæ vitiatur aquai,
[illegible]q; potantum tristis perturbat amaror.
[illegible]m verò ad Solem blandiq; ad luminis auras
[illegible]ultare pecus videas, & corpora luci
[illegible]ndere: non tamen immisso sub Sole iacere
[illegible]urum fuit, aspiciant sed lumina longè.
[illegible]verò fuerit gelidis Aquilonibus aër
[illegible]igidus, aut nimbos spirãtibus humidus Austris,
[illegible]otinus in thalamos inferri profuit ignes.
[illegible]e tamen infestet lacrymosus lumina fumus,
[illegible]sos occuluere cauis fornacibus ignes,
[illegible]nde aditus fumo sit nusquam in tecta, sed extra
Respirans Vulcanus in aëra fumet apertum.
At calor interea placidus diffunditur intus
Paulatim, & tepidi calida è fornace vapores.
[illegible]unt etiam, quæ, cum nigrescit fœtibus arbos,
Incipiunt cùm mora rubescere, pabula lecta
Retibus imponunt raris, in perq; foratis
Pellibus, in gyrumq; agitant, iactantq; per auras.
Nanq; cadunt veluti per lata foramina grando
Nigrantes baccæ, vel quicquid inutile mensis,
Et tantùm folia ipsa manent, quod soluere mollem

Aluum mora ferunt, triſtéſq; inducere morbos.
Præterea liquido reſpergi copora oliuo
Mors erit extēplo ah miſeris, lucemq; relinquent.
Ergo vbi nocte gregē famulæ, & ſtabula alta reui-
Edico procul ardentem deponere teſtam, (ſent,
In tenebris vbi pingue oleum depaſcitur ignis,
Ne ſuper incautis gutta ſtillantis oliui
Decidat, ac totos deformet peſte penates.
Vſq; adeo in venerem longas exercuit iras
Infenſam inuentrix ſemper frondentis oliuæ.
Exin cùm liquor officiat bombycibus omnis,
Præcipuè ſale qui fuerit vitiatus amaro
Cùm ſemel attigerit, miſeris erit acre venenum.
Protinus elucet languentibus aurea pellis,
Deinde tument, turpiſq; animis ignauia venit
Deſidibus tandem rumpuntur, & omnia teiro
Inficiunt tabo: ſanies fluit vndiq; membris,
Ne quicquam ſalſo Venerē æquore profuit ortam.
Quædam ideo ſiluas ſeruant noctéſq;, diéſque.
Quandoquidem inuentæ ſalſo quæ pabula rore
Inuidia infecêre (ſcelus prohibete nefandum
Dijq; Deæq; omnes) cæcum & liquêre venenum
In ſiluis, quod mox folijs bibit inſcia bombyx.
Arce etiam ſtrepitus: cantu caua cornua rauco,
Fiſtulaq; horribili procul abſit ahenea bombo,
Tympanaq;, & voces ludentis comprime pubis.
Inualidas ſæpe exanimat leue murmur alumnas.
Sed neq; tum pueri vaſtantes irriquieta
Cuncta manu hîc illîc, ſtragemq; impunè ferentes,

Iamq;

...q; has, iamq; illas digitis dum tãgere gaudẽt,
...o ducantur, quos longè arcebis, & vtro
...sistent, ætas si improuida ludificetur.
...bis falle illos. tineas finge acre venenum
...pirare anima, vel spicula linquere caudis,
...q; angues, colubrósq; voca, dirósq; chelidros.
O...eruabis item, ne qui gustauerit allij,
...ut cæpe, aut acris porri illætabile virus
...rcëat, ne respereat tibi funditus omnis.
...nbycem exanimem vidi sæpe ipse iacere
...fflatam famulæ grauiter spirantis odore.
...ntinuò vis illa subit, narésq; lacessit,
...timaq; infestum venit ad præcordia virus.
...on igitur cunctis aditus permiseris, illas
...ectatum, quicunq; adeunt, quis spiritus ollis,
...uis vultus, vocísq; sonus, quis euntibus vltrò
...; gressus, qui oculi ve, notes. discrimine nullo
...mine anus omnis monstra infelicia longè
...lle, nocent cantu tristes, oculisq; malignis.
...tro autem tantum iuuenes, pulchræq; puellæ
...ucendæ, quæis forma, ætásq; ignara nocendi est.
...ic impunè choros agitent, alternaq; læti
...daliæ veneri, ac Saturno carmina dicant.
...uãdoquidem memini Tusci alta in rupe Viterbi
...pse senem vidisse ferum, cui dira rigebant
...ra, grauésq; oculi suffecti sanguine circum,
...rónsq; obscœna situ, hirtiq; in vertice cani.
...lle truci (scelus) obtutu genus omne necabat
Reptantum, tenueis animas, peruásq; volantes.

Quinetiam

Quinetiam si quando hortos ingressus, vbi annus
Exuit expleto turpem nouus orbe senectam,
Floribus & paßim per agros incanuit arbor,
Ille hortis stragem dedit, arboribúsq; ruinam,
Spemq; anni agricolæ mæsti fleuêre caducam.
Nã quocũq; aciem horribilẽ intẽdisset, ibi omnis
Cernere erat subitò afflatos languescere flores,
Mox album latè nimbum volitare per auras,
Nec tantum noceat raptor ferus Orithyiæ,
Si quando iratus malè tutis incubet hortis.
Nostram igitur si fortè domum prætermeet olim
Pestis, & ira Deûm talis, cùm plurima reptans
Compleuit sedes omneis, atq; atria circum,
Non illum affari libeat, longumq; morari.
Sed properate fores famulæ, properate fenestras
Claudere, pestiferamq; auertite limine cladem.
Iam promissa dies terris lucem intulit almam,
Iam licet, ingredere, artificum mirare laborem
Egregium, mirare artes, vt pendula ramis
Omnibus hæserunt varijs glomeramina fili,
Qualiter autumni primo cum frigore in hortis
Arboribus pendent haud vno poma colore.
Sic hærent nitidi vario discrimine ramis
Folliculi, sunt quæ viridem traxere colorem
E folijs, quæ depasta est Saturnia bombyx
Fila, auri quædam, electriq; simillima puri.
Omnibus est reliquis color albi velleris instar.
Ergo vbi per ramos iam perfecisse laborem
Clausas, quanq; suum, vigili exploraueris aure,

[...]q; vbi nec strepitus, nec vim datur amplius vllã,
[...]diri, sed iam motus requieuerit omnis:
P[...] moram, exonerare ramos, impone canistris.
C[...]pe vtraq; manu, & famulas properare iubeto.
P[...]nus deinde labos extrema, & inutile quicquid
[...]rcij detraxe, & luxuriantia circum
[...]lera, quæ stuppæ veluti nodosa puellæ
[...]ris pensa trahunt torquentes pollice fila,
[...]de sibi intexant festis gestanda diebus
[...]mina, cùm lætas agitant per prata choreas.
[...]nc triplex delectus erit, meliora Deorum
[...]ponunt aris, aliqua in spem gentis, & anni
[...]nturi ad sobolem seruant de more creandam.
[...]tera dein varios deuoluunt vestis in vsus.
[...] verò in generis spem vis seruare caduci,
[...]elegito ex omni numero neglecta quot annis
[...]egenerant proles magis ac magis, atq; propago
[...]eterior tibi semper erit labentibus annis,
[...]d non ob sobolem multos seruare necesse est
[...]olliculos. capitum multorum femina partu
[...]na dabit mater, centum quæq; oua relinquet.
[...]uos igitur fœturæ habiles prouideris, omneis
[...]onnectes ducto per acus vestigia filo.
[...]ed parcens leuiter terebrato, extremaq́; tantùm
[...]angito acu tenui, ne inclusa cadauera ferro
[...]Ah violes, & res euertas funditus omnes.
[...]ost hinc consertos ita frigida sub loca conde,
Aut Bacchi in cella sub terram, aut sicubi montis
Exesi specus ardenti impenetrabile Phœbo,
Ne

Nec alor absumat defuncta cadauera vita,
Fata dabunt quibus ad iucundum surgere lumen
Rursus, & in paruas volucrum se vertere formas,
Cùm primùm cælo stellas Aurora fugarit,
Et decies roseos Sol lauerit æquore currus.
Nã quondã (vt perhibent) cũ primos aurea fœtus
Nutriret Venus vmbrosis in vallibus Idæ,
Nuda cohors tenerum circum ludebat amorum,
Et nunc hîc manibus temerè, dare pabula blandis,
Nunc illic tractare leui reptantia tactu
Corpora, Acidaliósq; toris diffundere flores.
Dum verò incauti nunc hûc, nunc protinus illûc
(Fortè parens aberat) studijs puerilibus errant,
Impliciti inter sese altis in cratibus vrgent.
Fit strepitus. pontes vastam traxere ruinam
Lanifici stabula alta gregis: iacet vndiq; bombyx
Fusa solo, exanimum ingentes (miserabile) acerui.
Quam cladẽ accepit rediens vbi mater, & omnem
Cæde madere locum vidit procul, & genus omne
Funditus extinctum, totamq; ab origine gentem,
Et famulas nusquam sibi, nusquã occurrere natos,
Qui sese abdiderant siluis, tacitiq; latebant,
Infelix stetit ingenti perculsa dolore.
Tum furijs acta hûc illûc clamore supremum
Idalium impleuit natos, famulásq; requirens.
Nulla quies animo, noctésq; diésq; vagatur,
Incassùmq; gemens solos interrogat agros.
Infernas etiam sedes, atq; atria Ditis
Aegra adijt, quò mæstæ animæ post fata feruntur

Squamigerũ pecudũ, atque hominũ, vitæq; volãtũ,
Si ne ipse sibi patruus rex maximus Orci
Annueret paucas animas in tarda reuerti
Corpora, vt inde nouã sobolem reuocaret in auras.
Iamq; ibant vmbræ tenues Styga circunfusæ
Obscuram, nigrosq; lacus, & rauca fluenta.
Tum dominæ aduentu lætæ circum ora volantes
Nondum oblitæ alis plausere & signa dederunt
Lætitiæ nondum trans liuida flumina vectæ
Agnouit Venus, & secum est lætata repertis.
Quam Saturnius horrentis regnator Auerni
Vt procul aspexit, multo est dignatus honore,
Permisitq; animas in corpora tarda reuerti
Rursus, vt extinctam sobolem reuocaret in auras,
Stirpemq; his generis penitùs repararet adempti,
Vtq; sequi possent dominam supera alta petentem,
Corporibus geminas renouatis addidit alas.
Hanc legem posuit tamen, vt genus omne quotãnis
Illitis in faciem se post opera atq; labores
Verteret, & nigros Orci bis viseret amnes.
Et quosdam populos in Hyperborea pallene
Esse ferunt, qui se, vt nouies Tritonide in vnda
Mersserunt, natis tollantur in aërea pennis.
Nonne vides, cùm carceribus exire reclusis
Instant ardentes, quanta nitantur opum vi?
Clausa obstat domus, & fili densissimus ordo.
Nec mora, nec requies, vestigant omnia circum,
Explorantq; aditus omneis, si qua potis extra
Rumpere, & optatæ rursum se reddere luci.

Ecce autem vt rostro follem terrebrauit acuto,
Protinus erumpit (visu mirabile monstrum)
Artus in paruæ bombyx collecta figuram,
Et noua se rerum facies mirantibus offert.
Nam quæ longa fuit tinea olim, fit leuis alis
Papilio tineæ pallentes concolor artus:
Ergo carceribus cùm rupit multa viam vis,
Et sese cæcis populi eripuere tenebris
Aligeri, atque iterum lucis venere sub auras,
Hærent attoniti rerum nouitate, neque audent
Remigio alarum se aperto credere cælo,
Dißimilésque sui tacitè noua corpora secum
Mirari, forma nec sese agnoscere in illa.
Cornua mirantur fronti, mirantur & alas,
Et vires nil supra audent tentare priores
Diffisi. memorésque sui, sed tum neque gustant
Pabula, nec vitæ quærunt alimenta prioris:
Tantus adhuc memores timor atri detinet Orci.
Nũc etiam ante oculos Styx liuida, nigraq́; regna,
Tartareique canis tria guttura, monstráque Ditis
Impacata, breuis ne vitæ gaudia quærant.
Idcirco aligeræ neque frondem suffice genti
Incassum, neque potandos admoueris amnes.
Carpe manu resides, & funibus insidentes,
In tabulámque refer stratam velamine molli.
Quippe vbi subtracto se rursum ad fata vocari
Senserunt victu, turbantur. tum simul omnes,
Excidium veluti cælo terrisque propinquum
Immineat, cúm supremo mortalia cuncta

Vna

V dies dabit exitio, multosq; per annos
Sentata ruet perituri machina mundi,
Attoniti dubijs properant succurrere rebus.
Concubitu indulgent omnes, vt semina gentis
Mære defuncti vitæ post fata relinquant,
Et seruare genus valeant, stirpemq́; tueri.
Nec verò, velut in siluis genus omne ferarum,
Promiscuumq́;, vagos paßim furantur amores,
Sed connubia certa, sed electi hymenæi.
Ille suam tenet, illa suum, dulciq́; fruuntur
Amplexu, caudis ambo per mutua nexis.
Inhiant, & validis iuncti compagibus hærent.
At veneris breuis vsus erit, videre reuincti
Quartam sæpe diem, nec quas legere relinquent,
Donec vterq; cadat. neq; enim, si viribus haustus
Is prior occiderit, longùm tamen ipsa superstes
Fœmina erit. sed vbi concepta effuderit oua,
Nulla mora, amplexu nondum diuulsa sequetur.
Tum omni interitus generi, fata omnibus æqua.
Aspicies miserans confusa cadauera paßim
Procubuisse toris genialibus omnia primùm
Solibus exportato, & tristia funera ducito.
His nanq; operum est cunctorum finis & æui.
At verò quæ infusa vides mantilibus albis
Semina, ceu milij exigui tenuißima coge.
Hæc tibi post annum sobolis spes certa creandæ.
His etenim sese reparat moribunda quotannis
Seminibus, sobolesq́; venit noua semper ad auras.
Inde domo, his aptam super omnia delige sedem,

Quo neq; sint aditus torrenti æstate calori,
Nec Boreæ bruma in media. contraria vis est
Vtraq; seminibus seruandis, frigora dira
Vim genitalem omnem perimunt, frustraq́ fouebis
Semen inane: calor verò si admissus in oua
Paulatim sese insinuet, parua est mora, proles
Ante diem superas incassum rumpet in auras,
Cùm frondes iam consumptæ, cùm pabula siluæ
Deficiunt, & tonsa comam Thisbeia nudos
Ostentat ramos populatis frondibus arbor.
Quòd si spes generis defecerit omnis vbiq;,
Seminaq; aruerint Iouis implacabilis ira,
Sicut apes teneri reparantur cæde iuuenci,
Hic super accedit tantum labor ante iuuencus
Bis denosq; dies, bis denasq; ordine noctes
Graminis arcendus pastu, prohibendus ab vndis.
Interea in stabulis tantum illi pinguia mori
Sufficiunt folia, & lactenti cortice ramus.
Viscera vbi cæsi fuerint liquefacta, videbis
Bombycem fractis condensam erumpere costis,
Atq; globos toto tinearum efferuere tergo,
Et veluti putres passim concrescere fungos.
Quod superest moneo, generis tibi semina sunto
Annua, degenerant supra annum cōdita, & inde
Omnis abit vigor, atq; intus vitalis hebet vis.
Tum verò lætas exercent fila puellas:
Haud breuis hic labor, exhausti cui nil satis vnquã
Dum redeat moro attonsæ noua vere iuuentus.
Folliculos primùm domitant feruentibus vndis,

Fila

Fiq; deuoluunt nigris fumantia ahenis,
Tm currente rota torquent, eademq́; retorquent,
Smineq; implicito cura eſt diſſoluere nodos.
Hc vocat extremum tandem textura laborem,
Indúntq́; nurus diſcretas pectine telas
Alufido, radijsq́; ſonantibus intertexunt
Itantes dextra, læuaq́; ſequentia fila,
Jternisq́; ſuus pedibus labor additus, atq;
Iſuper acta gemit tereti rota garrula neruo.
Ic mora, certantes properant, falluntq́; laborem
Jut cantu, aut Veneris curæ narrantur inanes.
Ic modus eſt ſimplex texendi, nec genus vnum
Varum, nunc raſa vides, & leuia texta,
Inc pexis, leuiterq́; attonſis mollia villis.
Qin etiam varios tenui ſub tegmine pingunt
exilibus flores hederis, ſiluasq; virentes,
Imaq́; graminaq́;, & ceruos, capreasq́; fugaces.
Adde velut nebulas tenues velamina textu
ra, quibus matres crines & tempora velant,
templisq́; Deûm prohibent à puluere vultus.
idi etiam varium quæ mutant texta colorem,
luduntq́; oculos, vt diſcolor aura refulſit.
uid ſequar vlterius? nil vis humana reliquit
tactum. filum tunicis includitur aureis,
dutæq́; rigent fuluo ſub tegmine veſtes,
t quondam Phryxi de finibus Aeëteis
ecta ouis aurato fulgebat pectora villo,
ectoraq́; & pexo pallentia terga metallo.
Et dubitant matres pinguem ſerere vndiq; morum,

Aut inter teneras bombycem ferre papillas?
Quid mirum, si iam totum diffusa per orbem
Saturni & Veneris pascunt pecora aurea gentes?
Mollia nec soli nouerunt stamina Seres.
Laniuomum ipsa genus Saturni munere magno
Iamdudum super Idalium, super alta Cythera
Trāstulit & Venus, & nostras penetrauit ad oras.
Quippe olim (sed fama annis obscura) regebat
Felices Seras lati ditissimus agri
Serius, antiquo patriæ de nomine dictus.
Mox acri infelix Phaëthusæ incensus amore
Italiam petijt, postquam illam ad flumina magni
Audijt Eridani correptum fulmine fratrem
Flere diem noctemq;, Iouis fera tela querentem.
Sed vix Ausonios fines, Oenotriaq; arua
Attigerat, nouus ecce illi cùm perculit aures
Rumor, virgineam formam amisisse puellam,
Protinus & longos ad cælum tendere ramos
Pro manibus, duroq; includi pectora libro.
Ah miseram, subitò stetit acri corda dolore
Saucius, insignemq; à pectore rupit amictum,
Pictus acu molles tunicæ opera aurea Serum.
Tum viridi in ripa, caræ sub virginis vmbra
Impleuit cælum questu, dilectaq; frustra
Robora complexus tereti dabat oscula ligno,
Et tenero ereptos in cortice flebat amores
Infelix non sceptra animum, non regna parentum
Alta mouere queunt, nec opimæ copia gazæ.
In patriam negat ire, placet tantum Itala tellus.

Nec

Ac procul Eridani ripis absistit, & omnem
Iam agit in lacrymis, bis senos ordine menses
Tam adeò perhibent solos fleuisse per agros,
Et tandem superos extrema voce precatum,
Sive oculis lacrymæ, neu deesset luctibus humor
Perpetuus, superis quæ vota audita repente.
Instat in incepto: gemitu nemora omnia complet.
Non oculis lacrymæ, non desit luctibus humor.
Soluunt se in lacrymas artus, & corpore toto
Liquitur humor, abitq; omnis conuersus in vndas.
Fit fluuius, cursuq; breuißimus exit in alueum
Addua magne tuũ, & tecũ in vada soluitur alti
Eridani, atq; pedes Phaëtusæ humectat amatæ
Flumine turrigeræ radens sata culta Cremonæ.
Mansit amor, veteres amni mansere calores.
Sæpe illum fama est clausam sub cortice Nymphã
Tentasse, optatum mox ascendisse cubile,
Tãdem iuncta Dryas fluuio est, licitũq; hymenæu
Egressam rupta Diuam Deus arbore duxit.
Cui picturatas vario sub tegmine vestes,
Illusasq; auro tunicas, & tenuia lætæ
Texta dedit missa à patrijs sibi munera terris,
Paucaq; præterea bombycis semina donis
Addidit, ostendens huius quis muneris vsus.
Ipsa eadem egregias longo post tempore natas
Seriadas docuit patris de nomine dictas.
Mox illæ Ausonias paßim sparsere per vrbes,
Et morum vmbrosam latos seuere per agros,
Vnde sacri viridem vates petiere coronam,

Et meritis gratas sibi deuinxere puellas.

FINIS.

M. HIERONYMI VIDÆ CREM. SCACCHIA LVDVS.

*

LVDIMVS *effigiem belli, simulataq́; veris*
Prælia, buxo acies fictas, & ludicra regna,
Vt gemini inter se reges albusq́; nigerq́;
Pro laude oppositi certent bicoloribus armis.
Dicite Seriades Nymphæ certamina tanta
Carminibus prorsus vatum illibata priorum.
Nulla via est: tamen ire iuuat, quo me rapit ardor,
Inuiaq́; audaci propero tentare iuuenta.
Vos per inaccessas rupes, & inhospita euntem
Saxa Deæ regite, ac secretum ostendite callem.
Vos huius ludi in primis meminisse necesse est.
Vos primæ studia hæc Italis monstrastis in oris
Scacchidis egregiæ monimentum insigne sororis.
Iuppiter Æthiopum sedes, & Memnonis arua
Iuerat, Oceani mensas dignatus amici,
Qui sibi tum optatis iunxit Tellurem Hymenæis.
Affuit vna omnis superûm chorus, omnia festo
Æquoris immensi resonabant littora plausu.

Vt

V*apibus compreſſa fames, menſaq́; remota,*
Q*ſuperûm mentes ludo mulceret inani,*
O*anus tabulam adferri iubet interpictam.*
S*eaginta inſunt & quatuor ordine ſedes*
ono parte ex omni via limite quadrat
linibus paribus, nec non forma omnibus vna
dibus, æquale & ſpacium, ſed non color vnus.
lternant ſemper variæ, ſubeuntq́; viciſsim
lbentes nigris, teſtudo picta supernè
ualia deuexo geſtat diſcrimina tergo.
um ſuperis tacitè ſecum mirantibus inquit:
arti aptam ſedem, ludicraq́; caſtra videtis.
oc campo aduerſas acies ſpectare licebit
ppoſitis ſignis belli ſimulacra ciere,
Quæ quondam ſub aquis gaudent ſpectacla tueri
Nereides, vaſtiq́; omnis gens accola ponti,
Siquãdo placidũ mare, & humida regna quierũt.
En verò ſimulata adſunt qui prælia ludant.
Sic ait, & verſa in tabulam deprompſit ab vrna
Arte laboratam buxum, ſimulataq́; noſtris
Corpora, torno acies fictas albasq́; nigrasq́;
Agmina bina pari numeroq́;, & viribus æquis,
Bis niuea cum veſte octo, totidemq́; nigranti.
Vt variæ facies, pariter ſunt & ſua cuiq́;
Nomina, diuerſum munus, non æqua poteſtas.
Illic & reges paribus capita alta coronis,
Et regum pariter nuptas in bella paratas
Cernere erat. ſunt qui pedibus certamina inire
Sueti, ſunt & equis qui malint, quiq́; ſagittis,

Nec deest quæ ferat armatas in prælia turres
Bellua. vtrinq; Indos credas spectare Elephantes.
Iamq; aciem in versum statuunt, structæq; cohortes
Procedunt campo, castrisq; locantur vtrisq;.
Linea principio sublimes vltima reges
Parte vtraq; capit, quartis in sedibus ambos
Tractu eodem aduersos inter se, sex tamen æquis
In medio sedes spatijs hinc inde relictæ.
Sede albus sese nigra tenet, ater in alba.
Proxima reginas capit orbita regibus ambæ
Hærent quæq; suo, dextrum latus altera, læuum
Altera lege datis tangunt stationibus, atrumq;
Atra tenet campum, spatio stat candida in albo,
Et proprium seruant prima statione colorem.
Inde sagittiferi iuuenes de gente nigranti
Stant gemini, totidem pariter candore niuali,
Nomen Areiphilos Graij fecere vocantes,
Quod Marti ante alios cari fera bella lacessant.
Continuò hos inter rex, nec non regia coniunx
Clauduntur medij duo dehinc vtrinq; corusci
Auratis equites sagulis, cristisq; decori
Cornipedes in aperta parant certamina Martis.
Tum geminæ velut extremis in cornibus arces
Hinc atq; hinc altis stant propugnacula muris,
Quas dorso immanes gestant in bella Elephanti.
Postremò subeunt octo hinc, atq; inde secundis
Ordinibus pedites, castrisq; armantur vtrisq;
Armigeri partim regis, partimq; ministræ
Virginis armisonæ, quæ prima pericula belli,

Con

Congressusq; ineant primos, pugnamq; lacessant.
Non aliter campis legio se buxea vtrinq;
Composuit duplici digestis ordine turmis,
Auersisq; ambæ fulsere coloribus alæ,
Quam Gallorum acies Alpino frigore lactea
Corpora si tendant albis in prælia signis
Auroræ populos contra, & Phaëthonte perustos
Insano Æthiopas, & nigri Memnonis alas.
Tum pater Oceanus rursus sic ore locutus:
Cælicolæ iam quænam acies, quæ castra videtis
Discite nũc (neq; enim sunt hæc sine legibus arma)
Pugnandi leges, nequeant quas tendere contra.
Principio alterni reges in prælia mittunt
Quem pugnæ numero ex omni elegere suorum.
Signiger arma ferens primus processit in æquor,
Continuo aduersum semper se candidus offert:
Nec plures licet ire simul facto agmine in hostem.
Propositum cunctis vnum, studium omnibus vnum
Obsessos reges inimicæ claudere gentis,
Ne quo impune queant fugere, atq; instantia fata
Vitare, etenim capiunt ita prælia finem.
Haud tamen interea cuneis obstantibus vltro
Parcunt, sed citius quo regem sternere letho
Desertum eualeant, cædunt ferro obuia passim
Agmina, rarescunt hic illic funere semper
Vtraq; castra nouo, magis ac magis area belli
Denudata patet, sternuntq;, caduntq; vicissim.
Sed cadentem opus est sublati protinus hostis
Successisse loco, & conatus vindicis alæ

Sustinuisse semel. mox si vitauerit ictum
Inde referre licet se in tutum præpete planta.
At pedites prohibent leges certaminis vnos,
Cum semel exierint (facilis iactura) reuerti.
Nec verò incessus cunctis bellantibus idem,
Pugnandíve modus pedites in prælia euntes
Eualeant vnam tantum transmittere sedem,
Inq; hostem tendunt aduersi, & limite recto.
Congressu tamen in primo fas longiùs ire,
Et duplicare gradus concessum. at cominus hostem
Cum feriunt, ictum obliquant, & vulnera furtim
Intentant semper lateri, cauaq; ilia cædunt:
Sed gemini claudũt aciem qui hinc inde Elephãti,
Cùm turres in bella gerunt, ac prælia miscent:
Recta fronte valent dextra, læuaq;, retroq;
Ferre aditum contra, campumq; impune per omnẽ
Proruere, ac totis paßim dare funera castris.
Ne tamen obliquis occultent nixibus ictum,
Qui tantum mos concessus pugnantibus arcu
Dilectis Marti ante alios. nam semper vterq;
Fertur in obliquum, spatiis nigrantibus alter,
Alter candenti semper se limite versat,
Directisq; ineunt ambo fera bella sagittis,
Nec variare licet, quamuis fas ire per omnem
Hinc atq; hinc cãpum, atq; omnes percurrere sedes.
Insultat sonipes ferus, atq; repugnat habenis,
Nunquam continuo stipata per agmina ductu
Procurrit. tantum sursum sese arduus effert
Semper, & in gyrum greßus magno impete lunat

Curua

Cunctos, duplicémque datur transmittere sedem.
Si migrante priùs campo expectauerit, album
Mu petere, & sedu semper mutare colorem
Leiubet, ac certo semper se sistere saltu.
Aregina furens animis pars optima belli
In frontẽ, in terga, ac dextram, leuámque mouetur,
Itque iter obliquum, sed semper tramite recto
Procedit, neque enim curuato insurgere saltu
Quadrupedum de more licet. non terminus olli,
Nec cursus meta vlla datur. quocunque libido
Impulerit, licet ire, modò ne ex agmine quisquam
Hostilí ve suó ve aditus occludat euntis.
Illi etenim super educto fas agmina saltu
Transiluisse. equiti tantum hæc concessa potestas.
Acriùs arma mouent gentis regnator vterque,
In quibus est omnis spes, ac fiducia belli.
Omnibus incolumi rege stat cernere ferro:
Sublato, pugna excedunt, & castra relinquunt.
Ille adeo in bello captus secum omnia vertit.
Ergo hærens cunctatur, cum venerantur, & omnes
Agmine circunstant denso, mediúmque tuentur.
Atq; armis sæpe eripiant, sua corpora bello
Obijciunt, mortémque optant pro rege pacisci.
Non illi studium feriendi, aut arma ciendi.
Se tegere est satis, atque instantia fata cauere.
Haud tamẽ obtulerit se quisquã impune ꝓpinquũ
Obuius, ex omni nam summum parte nocendi
Ius habet. ille quidẽ haud procurrere longius ausit:
Sed postquam auspiciis primis progressus ab aula

Muta

Mutauit sedes proprias, non amplius vno
Vlterius fas ire gradu, seu vulneret hostem,
Seu vim tela ferant nullam, atque innoxius erret.
Hic mos certandi, hæc belli antiquißima iura.
Nunc aciem inter se certantes cernite vtranque.
Sic ait. at quoniam, quoties fera bella fatigant
Mortales, superi studiis diuersa fouentes
Ipsi etiam inter sese odiis bellantur iniquis,
Maximaq; interdum toto ardent prælia cælo,
Iuppiter omnipotens solio rex fatus ab alto
Omneis abstinuisse iubet mortalibus armis,
Atque minis, ne quem foueant, perterret acerbis.
Tum Phœbũ vocat intonsum, Atlantisq; nepotem
Egregium furto peperit quem candida Maia,
Insignes ambos facie, & florentibus annis.
Nondum Mercurius leuibus talaria plantis
Addiderat: nondum Titania lumina agebat
Per liquidum curru gemmato Phœbus olympum,
Tãtũ humeros pharetra insignis, & crinibus aureis
Hos pater aduersis solos decernere iußit
Inter se studiis, & ludicra bella fouere,
Ac partes tutari ambas, quas vellet vterque.
Nec non proposuit victori præmia digna.
Dij magni sedere. Deûm stat turba minorum
Circunfusa, cauent sed lege, & fœdere pacto.
Ne quisquam voce, aut nutu ludentibus ausit
Præuisos monstrare ictus, quem denique primum
Sors inferre aciem vocet, atque inuadere Martem,
Quæsitum, primùmque locum certaminis albo

Du[illegible]ori tulit, vt quem vellet primus in hostem
M[illegible]ret: id sanè magni referre putabant.
T[illegible] tacitus secum versat quem ducere contra
Co[illegible]eniat, peditémque iubet procedere campum
In[illegible]edium, qui reginam dirimebat ab hoste.
Ill[illegible]radus duplices superat, cui tum arbiter acer
Ip[illegible]etiam aduersum recto de gente nigranti
T[illegible]nite agit peditem, atque iubet subsistere contra
[illegible]uenientẽ hostẽ, paribúsque occurrere in armis.
S[illegible]t ergo aduersis inter se frontibus ambo
In[illegible]ediis campi spatiis, ac mutua tentant
V[illegible]nera nequicquam, neq; enim vis vlla nocẽdi est
[illegible]rmigeris, tractu dum miscent prælia eodem.
S[illegible]sidio socij dextra, læuaq; frequentes
[illegible]c atq; hinc subeunt, latè & loca milite cõplet.
[illegible]lternantq; vices. nec dũ tamen horrida miscent
P[illegible]lia, sed placidus mediis Mars ludit in armis,
[illegible] cursúsque breues tentant, tutíque tenent se.
[illegible]nq; pedes nigri rectoris, qui prior hostem
[illegible]ntra ijt, obliquum læua clam strinxerat ensem,
[illegible]tque album è mediis peditẽ citus abstulit armis,
[illegible]iúsque locum arripuit præstantibus ausis,
[illegible]h miser, instantem lateri non viderat hostem.
[illegible]se etiam cadit, & pugnas in morte relinquit.
[illegible]um cautus fuscæ regnator gentis ab aula
[illegible]bduxit sese media, penitúsque repostis
[illegible]astrorum latebris extrema in fauce recondit,
[illegible]t peditum cuneis stipantibus abditus hæsit.
Nec mora surgit eques bellator læuis vtrinque,

Et mediis hinc inde insultant cœtibus ambo,
Alternique ruunt, & spargunt fata per hostes.
Sternuntur pedites passim miseranda iuuentus,
Quòd nequeãt reuocare gradũ, sonat vngula cãpo
In medio, & totis miscentur funera castris.
Dum verò peditum intentus Latonius heros
Cædib⁹ instat atrox, equitemq́; per agmina versa
Vastatorem alæ piceæ, longe Arcada maior
Ardor agit tacitis iamdudum inuadere furtis
Magnũ aliquid, peditumq́; vltra sæpe obuiã irãsi
Agmina, cornipedem ducens in prælia læuum,
Qui regi insidias tendens hûc vertitur, atque hûc
Per mediósque hostes impune infrenis oberrat.
Constitit, optatáque diu statione potitus
Lethum intentabat pariter regique, Elephãtíque
Alæ qui dextro cornu turritus in auras
Attollens caput ingenti se mole tenebat.
Delius ingemuit clauso succurrere regi
Admonitus, nanq́; indefensum in morte Elephãt
Linquere se videt, atque ambos non posse periclo
Eripere, & fatis vrgeri cernit iniquis.
Cura prior sed enim est trepidum defendere regem
Quem rapit in dextrum latus: at niger emicat ens
Stricto eques, & magnis Elephãtẽ intercipit ausis
Dãnũ ingens, neq; enim est sæuæ post virginis arma
Bellantum numero ex omni magis vtilis alter.
Non tamen impune euades ait acer Apollo,
Et peditum cuneis, densaq́; indagine cingit.
Ille igitur trepidare metu, certique pericli

Frustra

[illegible]a velle fugã, nã hinc fata minatur Amazõ,
Ind[illegible]bstat conserta phalanx tandem altius acto
Vir[illegible]is ense cadit, pulchræ solatia mortis.
A[illegible]uat alba cohors latere heu minus vtilis vno,
Et [illegible]gis, atque magis furit acri accensa dolore.
Sic[illegible] vbi dextrum taurus certamine cornu
A[illegible]sit, dum se aduerso fert pectore in hostem,
[illegible]r in pugnam ruit armos sanguine, & altè
[illegible] animosa leuans, gemitu omnis sylua remugit.
[illegible]erat facies, cæsi post fata Elephantis,
[illegible]entis turmæ. hinc furiis maioribus ardet
[illegible]us, & vltrices hortatur in arma cohortes,
In[illegible]rum, & cædes pronus, cupidusq; nocendi,
In[illegible]tusq; ambas perdit sine lege phalangas.
D[illegible]q; hostes pariter cernat procumbere victos,
Ip[illegible]suos morti indefensos obijcit vltro.
M[illegible]curius melior furto cunctatur, & hærens
V[illegible]ue alium ex alio spectando præuidet ictum.
S[illegible] ille ex longo meditatus fata superbæ
R[illegible]inæ peditem perdendum comminus offert,
D[illegible]imulatq; dolos, mox pœnitet, & trahit alto
I[illegible]robus, errorem fingens, suspiria corde.
[illegible]q; sagittiferi è dextro spicula cornu
[illegible]ginis in latus albentis tendebat. id hostis
[illegible]ud primùm sensit, peditemq; trahebat in atram
[illegible]ua aciem rerũ ignarus. verùm improba cladem
[illegible]tantas Erycina Venus miserata ruinas
[illegible]cauto iuueni furtim tacito innuit ore,
[illegible]ique oculis (Phœbo nam forte aduersa sedebat)

Nulla

Nulla mora, ad nutus diuæ tremefactus Apollo
Constitit, atque oculis latè agmina circunspexit:
Et subitò insidias sensit, peditémque retraxit,
Quē cōtra impulerat dextra impiger. atq; periclo,
Reginam eripuit. tum Maia Atlantide cretus
Littoreum caueæ concessum vocibus implet,
Reginam captam ingeminans fremit vndiq; turba
Cælicolûm studiis variis, seséq; tuetur
Phœbus, & his alto fatur de littore verbis:
Quæ porrò inuidia est dextram ludicra petenti
Præmia corrigere incautam, in meliúsque referre
Cùm nec pacta vetēt? Quod si Maia satè posthac
Id sedet omnino prohiberi, lege caueto:
Quique prior fuerit digitis impulsus in hostem,
Siue albus, piceúsve fuat, discrimine nullo
Ille eat, & dubij subeat discrimina Martis.
Dixit, & hæc toto placuit sententia circo
Cælicolis. Venerem obtutu clam versus acerbo
Iuppiter increpuit nec sensit filius Arcas.
Sed puer ingemuit labefactus corda dolore
Ingenti. vix se tenuit quin ludicra castra,
Iniectísque acies manibus confunderet ambas.
Tum secum statuit furtis certare, dolísque
Omnibus, ac totis fraudes innectere castris.
Iam tū igitur iuuenē pharetratū in prælia ducens
Cornipedis simulare gradus iubet. ocius ille
Emicat, atque albæ reginæ fata minatur.
Non Phœbum latuere doli. subrisit, & ore
Versus ad astantes: quamuis accommoda furtis

Mercurio sit dextra, inquit, fraudíque, dolisque
Cde Atlătiada inuigiles, haud me tamẽ vltra
Ferre erit, iámq; improbe iniquã corrige dextram.
Splantum cunei ingenti risere theatro,
que Arcas, veluti deceptus imagine falsa,
Smisit buxum concesso in prælia gressu
cum intendentem, vigilat iam cautus Apollo
Fudésque, insidiásque timens, occultáque furta.
Ietenim persæpe, manu dum ducit in hostes
ternam buxum, ius contra, & fœdera pacta
Iolicitans celeres digitos duo corpora bello
Oiciat simul, obseruet nisi prouidus hostis.
Iaque equitem contra nigrantem cãdidus arcum
Iendens sese opposuit pharetratus, & arcet
Igina iugulo intentum. tum dexter oberrat
Ic atq; hûc Elephas, niueísque exultat in armis.
Iserat in medio, dominæ, regíque minatus
lbus eques ratus impunè, & iam forte superbus
quicquam spoliorum animum pascebat amore.
on tulit hanc speciẽ iuuenis pharetratus, & arcu
Ctendit calamum, seséque immittit in hostem,
ta licet pedes intentet, moriturus in armis
Iigni pro laude, aluo mediæ hæsit arundo
ridula, & ima chalybs descendit in ilia adactus
luitur ille excussus humíque, & calcibus auras
rberat: in ventos vita indignata recessit.
de sagittiferum sternit pedes. hunc pedes alter
ostili de plebe necat: pugna aspera surgit.
urribus occurrunt ingenti mole Elephanti.

Sæua pharetrigeri contendunt spicula neruis,
Quadrupedumq; gemit bicolor sub verbere cãpus,
Incaluère animi parte ex vtraque, & in armis
Concurrunt densi simul omnis copia gentis
Albæq;,piceæq;,duces, ambæq; phalanges,
Confusæq; acies magno certamine totis
Densantur campis, virtus, fortunaque in vnum
Conueniunt. hi nunc victores agmina versa
Aequore agunt toto, versis referuntur habenis
Nunc ijdem, variantq; vices, & fluctuat omnis
Area bellorum : vasti velut æquoris vndæ
Si quando inter se recluso carcere sæua
Bella cient animosi Euri, vertuntq; profundum
Ionio in magno, aut vndisono Atlanteo,
Alternos voluunt procurua ad littora fluctus.
At medias acies inter crudescit Amazon
Candida plena animis, multisq; in millibus ardet.
Nanq; sagittiferum incursans, rediẽsq; Elephãtem
Nigrantes sternit dextra, leuaq; per alas
Fulminat, atque manu spargens hastilia sæuit.
Bellanti dant tela locum, retróque residunt
Hinc, atque hinc inimicæ acies: per tela, per hostes
Illa ruit pulchram in mortem, simul vltima tentat
Castra fugæ fidens, animósque in bella viriles
Sæua gerit, penetrat cuneos, aperítque viam vi.
Tandem fusca cohors, nigrantísque arbiter alæ
Ipse etiam arma suæ trepidus, virésque, animósque
Virginis implorat, nulla est mora, feruida Amazõ
Emicat, atque ardens, paribus se sistit in armis.

Quem

Q primũ hasta, aut quem postremũ bellica virgo
D ietu, aut quot humi candẽtia corpora linquit?
S animes voluuntur equi niueíque, nigríque,
E editum cunei, dilectáque pectora Marti
igera iuuenes ineuntes bella sagitta.
Q s cladem fando illius, quis funera pugnæ,
P stratósque duces speret se æquare canendo?
S nitur omne solum buxo, atq; miserrima cædes
E oritur. confusa inter sese agmina cadunt,
I plicitæq; ruunt albæ, nigræq; phalanges.
S nuntur pedites, & corpora quadrupedantum.
m versæ inter se iactantes mutua tela
minceis ambæ nituntur Amazones armis
que adeo certæ non cedere, donec in auras
ut hæc, aut illa effundat cum sanguine multo
uam animam, sola linquentes prælia morte.
erea amborum populorum rector vterque
ptiuos hostes, & victa cadauera bello
rcere seruabant castris vicina, cauentes
e capti semel aut obita iam morte iacentes
vitam reuocati iterum certamina inirent.
t lateri innixus Phœbeo Threicius Mars
nctus amicitia puero Arcadi, si quid amico
ata sinant prodesse, animum per cuncta volutat,
bseruatq; omnes casus, tum corpora bina
apta, pharetratũ iuuenem, peditémque nigrantes
œtibus è functis iam vita, atque æthere cassis
urripit. & castris rursum clam immittit apertis.
Ergo iterum gemini captiui prælia inibant,

Miscebantq; manus animosi, atque arma ferebãt.
Haud secus (vt phibẽt) cum Colchis nacta cadauer
Aut virgo Massylla recens, cantúque triformem
Sæpe ciens Hecaten, ac magni numina Ditis,
Falsam animã insinuat mẽbris, aurásque loquaces
Continuò erigitur corpus, loquitúrque, vidétque,
Et viuos inter fruitur cælestibus auris.
Non tulit indignum facinus Iunonia proles
Mulciber (ille dolum solus deprendit) & ore
Inclamat, Phœbúmque monet. Thrax palluit heros
Deprensus. Phœbo exarsit dolor oßibus ingens.
Tum Marti pater omnipotens iratus iniqua
Præsidia abduci, atque indebita corpora bello
Protinus è castris iubet, atque retexere falsos
Hinc atque inde ictus, & cũcta in pristina reddit.
Iamque duces furiis ambo maioribus instant,
Reginasque ambas conuersa per agmina mittunt
Cæde madent illæ toto æquore fata ferentes.
Considunt tandem obuersæ, regésque tuentur
Quæque suum. ecce autẽ bellatrix agminis albi
A tergo ferro inuasit, strauitque nigrantem
Ignaram verùm ipsa etiam cadit icta sagitta
Ah misera, & spoliis haud longũ exultat opimis.
Conuertere oculos ambæ hinc, atque inde cohortes,
Atque acies lacrymis, & fœmineo vlulatu
Ambas incubuisse putes, dum funera ducunt.
Tum reges mæstos ipsa ad prætoria densi
Agglomerant sese circum. timor omnibus idem
Incumbit. par tempestas, par hausit vtrosque

Dilu

uium populos, & ſunt ſua funera cuique.
ud prorſus tamen ambobus defecerat omne
ur. opes reſtant, & adhuc intacta iuuentus,
s pedites tibi Phœbe, ſagittifer alter, & ingens
ua turrito dorſo, totidemq; tibi Arcas
cepto Elephante, alta qui nuper in aula
e fruens cecidit poſitis inglorius armis
inus aligera percuſſus arundine pectus.
l dexter tibi reſtat eques imperditus, hauſit
tera bellantum Mars impius agmina, belliq;
lea, florentes & deſolauerat aulas.
t Cyllenæo iuueni ſpes occidit omnis.
eſtuat amiſſæ gentis memor, & ſuſpirat
roas magnos tot fato corpora functa.
on tamen excedit pugna. fracta agmina bello
liquias tenues immitis Apollinis aſtu
utior in pugnam mittit, poſt funera tanta
qua fata ſinant gentis ſarcire ruinas.
nigrum campis agmen, ſtat vbiq; morari,
rtunamq; omnem tentare, aditúſq; nocendi.
xultat contra non æquo prælia motu
ynthius inuadens. facies indigna cohortum,
eu facies miſeranda ducum, raro agmine aperta
aſtra patent latè, viduatæ & ciuibus aulæ.
Mærebant vacuis thalamis regnator vterq;
amdudum exoſi ſine coniuge tædia lecti.
rimus amor maneat quamuis immotus vtriſq;,
ors tamẽ ad noua cõiugia, atq; nouos hymenæos
lectit iniqua. igitur primum rex agminis albi

Reginæ comites olim, fidásq; ministras
Regali inuitat thalamo, quæ funera mæstæ
Post fera bellatricis heræ tela irrita bello
Iactabant acies inter, cuneósq; nigrantes
Opportere amissæ dominæ pro cæde paratæ.
Sed prius explorare ausus sedet, atq; viriles
Cunctarum spectare animos, vt digna cubile
Intret in hostiles sedes, atq; vltima castra
Hortaturq;, iubetq; supremā apprendere metam.
Nulli fas etenim regis sperare cubile
(Pacta vetāt) nisi quæ per tela inuecta, per hostes
Transactis spatijs cunctis impunè suprema
Attigerit prius aduersi penetralia regis.
Arrexere animos famulæ, pariterq; per hostes
Limitibus properant rectis. tament ocior anteit
Tertia, quam dextro ducebat semita cornu,
Exultatq; agitatq; animo connubia regis.
Nam comites spe sublapsa cessere volentes.
Illa volat cœptis immanibus, addit alas
Gloria præpetibus plantis, & plurima merces.
Nulla obstat mora: nec facinus prohibere tyranno
Cura nigro est, nouaq; ipse etiam connubia tentat,
Et vacuis thalamis alias inducere nuptas.
Ergo iter alternæ accelerant, famulamq; sinistram
Quarto limite agit, saltu sed tardior vno
Parrhasius iuuenis iamq; imperterrita virgo
Candida facta potens voti penetrauerat omnes
Sedes, atq; alacris meta consederat alta.
Tum rector iubet afferri sellamq;, tiaramq;

Extin

Distinctæ ornatus,nec non fulgentia sceptra,
Ornaturq; toro meritam,optatisq; hymenæis
Gaudet cana cohors,insultatq; eminus atræ.
Haud lacrymas cohibet Maia satus æthera voce
essens,pictósq; à pectore rupit amictus.
Ægranti famulæ tantùm gradus vnus ad ipsam
Stabat metam ah miseræ,sed limite recto
Irritus fera fata Elephas impune minatur
Surgens,si supremam contingere sedem
Audeat,& toto castra obsidet vltima tractu,
Et pauidam obseruans extremis sedibus arcet.
Interea noua regali dignata virago
Connubio exultans,toto dat funera campo.
Nam tollit honos nouus,& fortuna tumentem.
Fulminis in morem ruit,atq; nigrantia sæuit
Castra per,& sedes,ac sidera territat armis.
Horrescunt faciem inuisam nigra agmina crudæ
Virginis,atq; imæ exoptant telluris hiatus.
Diffugiunt trepidi vasto irrumpente fragore
Hoste,metuq; omnes acti glomerantur in vnum
Aulai in medio iuxta latera ardua regis.
Haud secus alta boues sparsæ per pascua quōdam,
Ut sensere lupum venientem,protinus omnes
Conueniūt trepidæ, & fortem facto agmine taurū
Ductorem armenti implorant,ipsiq; propinquant
Certatim inter se trudentes cornua rauco
Murmure,mugitu longè nemora alta resultant.
At regina furens trepidos toto agmine victrix
Impingens in terga,ipsiq; ante omnia regi

Fata parans, pugnas alta ad prætoria miscet,
Nunc ruit huc, nunc huc, tunc & nisi læua fuisset
Mens illi, poterat candentem inuadere sedem
Limite in obliquum quarto, & concludere fauces.
Vltimus ille labor regi, gentiq; fuisset
Nigranti, & fatis arcas lugeret iniquis.
Nempe erat hinc lethi facilis via in ilia regis,
Nec poterat quisquam se tantæ opponere cladi.
Sensit Atlantiades tacitus, dubioq; tremebant
Corda metu, accelerare hostẽ iubet improbus, ictum
Ne videat, verbisq; rapit per inania mentem,
Castigatq; moras. adeon' iuuat vsq; morari,
Nec pudor est? quæ tanta animis ignauia? sic nos
Increpitas semper cunctantes impiger ipse?
Scilicet expectas dum nox certamina tollat?
His actus peditem imprudens dum captat Apollo
Præterijt fortunam, alacer vocem extulit astris
Lætitia exiliens Cyllenius. inde periclo
Regem ipsum eripiens opponit Amazonis armis
Haud inuitum equitem, qui sæuos arceat ictus.
Tum secum meditans candenti lethum elephanti,
Qui meta acerbat famulam, ne regis iniret
Concessos thalamos curuato perculit arcu.
Concidit, atq; ictu tellurem bellua vasto
Pulsauit moriens, dum regi intentat Apollo
Ne quicquam exitium. tum metã impunè ministra
Nigra tenet (nec Phœbus obest) iam regia coniux.
Iamq; alacres paribus certamina viribus ambo
Rursum ineunt, nuptásq; ferunt in bella secundas.

Tu,quanquam ambiguæ spes sint,incertaq; belli
Res ea adhuc,tamen,ac si palmæ certus, & omne
Discrimen positus sit supra,gaudia ficto
O puer Maiæ simulat,verbisq; superbit
Improbus insultans,astus genus,& sua creber
Vocibus extollens albæ premit arma cohortis.
Quem sic deprensa iuuenis Latonius arte
Increpitat:nondum extremam dubio vltima bello
Imposuit fortuna manum,& iam voce superbis.
Vade mihi insulta,& tumidis reple omnia verbis,
Laeta tuum annuerit tibi cùm victoria Martem.
Id iam nulla mora est.tua nunc nunc irrita faxo
Dicta manu hæc fatus reginā hortatur in hostes.
Continuo exoritur magnum certamen,& ingens
Hinc atq; hinc rabies,dum fixum vincere vtrisq;
Audentes in tela ruunt,stat multus vbiq;
Terror,vbiq; pauor,moriisq; simillima imago.
Vituntur cuncti aduersi,seseq; viro vir
Obtulit. inuigilant castris auertere pestem
Quisq; suis,hostemq; fugant,hostiliaq; ipsi
Castra petunt,variantq; vices,fortunaq; ludit
Spe cupidos,& corda moræ impatientia torquet.
Funera spargebat fuscæ regina cohortis
Per medias animosa acies:non æmula contra
Opposuit sese virgo,sed calle per hostes
Secreto interea regis tendebat ad alta
Limina.dein subito captis custodibus arcis
Irruit,atq; aditus irrumpens obsidet aulam,
Intentatq; necem regi.tum nigra virago,

Postquā altis vidit canam in penetralibus hostem,
Cæde madens strages cito linquit & imperfecta
Funera, & acta pedem retro exanimata repressit,
Nec timuit mediam se certæ opponere morti
Et patriæ, & trepido properans succurrere regi
Hic aliud maius Phœbo, grauiúsq; dolendum
Obijcitur. nam cornipedem Cyllenius atrum
Huc illuc agitans campo insultabat aperto.
Ardet equus saltuq; furit, nec destitit ausis,
Donec reginæ pariter, regéq; minatus
Optatam tenuit sedem, exitióq; futurus
Aut huic, aut illi nigrantibus obstitit armis.
Vt vidit, tristi turbatus pectus Apollo
Ingemuit, largúsq; genis non defuit humor.
Et iam iam labi, atq; retro sublapsa referri
Spes omnis, fluxæ vires, auersa Deûm mens.
Arcas successu exultans, ac munere diuûm
Lætus, ouánsq;, animum vocemq; ad sidera tollit,
Et tandem redijt vigor in præcordia victo.
Protinus inclusam feriens sub tartara mittit
Reginam, & spolijs potitur non segnis opimis.
Tantum olli bellator equus cadit ilia fossus
Vltoris ferro regis, nondum tamen expes
Phœbus abit, sed pugnat adhuc, atq; agminis albi
Relliquiæ pedites duo, & arcu insignis eburno
Martis amor iuuenis nequicquam bella lacessunt.
Audentes facit amissæ spes lapsa salutis,
Succurruntq; duci labenti in funera, sed non
Talibus auxilijs, nec defensoribus istis

Tempus

...mpus eget. toto Maia satus æquore sæuit.
...lat vi multa nigra virgo, sepiaq; regis
...cuit excidium intẽtans, hac perfurit, atq; hac,
...c requieuit enim, donec certamine iniquo
...lliquias gentis candentis, & vltima bello
...uxilia absumpsit. medio rex æquore inermis
...nstitit amißis socijs, velut æthere in alto
...xpulit ardentes flammas vbi lutea bigis
...ciferis aurora, tuus pulcherrimus ignis
...ucet adhuc Venus, & cælo mox vltimus exit.
...ulla salus illi superat, spes nulla salutis,
...on tamen excedit victus, sed claudere sese
...ostiles inter cuneos impunè per enses
Actus auet, donec nusquam spatia vlla supersint
...ffugijs. nam si nemo illi fata minetur,
Nec superet sedes, quam impune capessere poßit,
Nil tãtorum operum impensis foret omnibus actũ,
Sed labor effusus frustra, viresq; fuissent,
Nec titulos quisquam, aut victoris nomen haberet.
Ergo per vacuas sedes, desertaq; castra
Nunc huc, rursum illuc incertos implicat orbes
Diffugiens, niger insequitur rex æquore toto,
Atq; fugæ semper spatiumq;, abitumq; relinquit.
Pòst vbi supremo tendentem limite gressum
Vidit, reginam sedes seruare secundas
Iußit, ab angustis ne se ille abducere posset
Ordinibus, tantumq; fugæ misero vltima restat
Linea tum sese contra niger æmulus infert
Dux gentis propiore gradu, sedes tamen vna

Alterum

alterum ab alterius contactu summouet vsque.
Vt verò contra exultantem victus, & expers
Constitit inuitus, fortunam nacta virago
Extremam insilijt sedem totoq; minatur
Limite, nec misero restat locus amplius vsquam.
Tandem illum surgens virgo crudelis in ensem
Immolat, & finem imposuit sors aspera pugnæ
Ingenti superùm plausu, & clamore secundo.
Victor Atlantiades exultat littore toto
Improbus, & victo insultat, ridetq; dolentem:
Quem pater omnipotens ad se vocat, & dat habere
Felicem virgam qua puras euocet vmbras
Pallenti Styge, vt infectum scelus eluit ignis,
Quaq; Erebo damnet sontes, & carcere cæco,
Detq;, adimatq; oculis somnos, & funere in ipso
Lumina lethæo claudat perfusa sopore.
Mox verò gratum ludum mortalibus ipse
Ostendit Deus, & morem certaminis huius
Italiæ primũ docuit celebrare colonos.
Nãq; olim, vt perhibẽt, dilectã Scacchida, qua non
Inter Seriadas præstantior altera Nymphas,
Compreßit ripa errantem, & nil tale putantem,
Dum pascit niueos herbosa ad flumina olores.
Tum bicolorem illi buxum dedit, atq; pudoris
Amißi pretium vario ordine picturatam
Argentiq; auriq; grauẽ tabulam addidit, vsumq;
Edocuit. Nymphæq; etiam nunc seruat honorem,
Et nomen ludus, celebrat quem maxima Roma,
Extremaq; hominum diuersa ad littora gentes.

Omnia

Omnia quæ puero quondam mihi ferre solebant
Naiades, patrij canerem dum ad flumina Serij.

FINIS.

M. HIERONYMI VIDÆ CREMONENSIS BVCOLICA.

*

ECLOGA I.

DAPHNIS.

Lycidas Amyntas.

ABSENTEM Daphnim Lycidas, & pulcher Amyntas
Pastores ambo, pueri, ambo ad Tybridis vndam
[Fl]ebant, & querulo mulcebant flumina cantu.
[D]icite vos Musæ, & iuuenũ memorate querelas.
[D]icite. nam motas ipsas ad carmina cautes,
[E]t requiesse suos perhibent vaga flumina cursus.
[In]cepit Lycidas, Lycidæ nam cedit Amyntas:
[Ha]s ô qui saltem voces tibi ventus ad aures
[D]aphni ferat, nostrũ Daphni absẽs nosce dolorem,
Nunc seu te immemorem nostri, pecorísq; relicti
[O]blitum patria arua iuuant, & pascua tantum
Tusca tibi cordi Latij pro pinguibus agris
Antiqui Latij, & pro flauo Tyberino

Dilecti

Dilecti ripas formosas accolis Arni,
Seu tibi (quando vrgent sic Diuûm tristia iussa)
Sæpe animo occurrit quàm pinguia liqueris arua,
Dumq; acrem frustra quærens lenire dolorem
Secretos lucos solus, secreta pererras
Littora, ad hos cæli conuertis lumina tractus,
Et tacitus tecum dicis: mea gaudia tellus
Illa habet, illa meos longè plaga seruat amores.
Daphni tuos abitus nostris in montibus vrsi
Informes gemuere. feræ lustra alta tenentes
Auditæ aëreis in verticibus vlulasse.
His paßim audiri læta olim carmina in oris,
Carminaq;, & dulces pastorum semper amores.
Nunc circum silet omnis ager, nunc pascua muta.
Hæc subitò liquit tecum omnis rura voluptas.
Hîc aderas, aderant simul & fluuialia Nymphæ
Numina, Nympharumq; timor per littora Fauni.
Hinc abes, hîc absunt simul & fluuialia Nymphæ
Numina, Nympharumq; timor per littora Fauni.
Formosi hi tecum montes, formosaq; prata.
Te sine deformes montes, deformia prata.
Non horti flores apibus, non sidera rorem
Sufficiunt, gelidæ non linquunt arua pruinæ.
Vix paucas æger deserto in littore Amyntas
Ducit oues, paucas deserta in rupe capellas
Horrentiq; rubo, & carice pascit acuta.
Ah puer infelix, cui tu dum pascua cara
Commendas & oues fido, atq; armenta recedens,
Et tristis, dilecte vale, vix inquis, Amynta,

Non potuit contra præ largo reddere fletu.
Illum, singultus dum non compescere longos,
At lacrymas valet aprico de colle iuuencæ
Fluminis immemores, & graminis admiratæ
In igno flentis pueri doluere dolore.
Sic Lycidas subitò, sic deinde sequutus Amyntas.
Il luce & oues fluuios, ac pabula læta
Fere, & saturæ ipsi præsepibus vltro
Abstinuere boues clausi fœnilibus, & vos
Tedius ab miseræ rediistis monte capellæ.
Fontes sine aquis, vario vt sine gramine prata,
sine Sole dies, Lunæ vt sine lumine noctes.
Hc ita mœsta suo squalet sine Daphnide tellus.
aphni decus ruris, pastorum Daphni voluptas,
uæ modò surgebant tuguri tua culmina ad auras
bridis in ripa nunc semistructa videntur,
a etiam absentem dominum deserta morari.
ac præteriens subsistit sæpe viator,
ue viam carpit pedibus, seu puppe per vndas,
secum admirans: quondam hæc felicia tecta,
lices, inquit, horti, cùm Daphnis adesset:
unc infelices horti, infelicia tecta.
arcite custodes pecoris, cohibete capellas
vos, ô cohibete & oues, hædósve petulcos,
Ne vites carpant immiti dente nouellas,
uas posuit modò discedens hinc ordine Daphnis.
t dixit: tamen ista mei monimenta manebunt.
rescetis vites, vobiscum consita crescet
lmus, & exilij nostri numerabitis annos.

Sic ait, & dulci ſeſe diuellit ab ora
Inuitus, triſtiſq́; : tamen ſubſiſtit, & hæret
Hîc illic, colles & reſpiciebat amatos,
Optabatq́; oculos in cara linquere terra.
Paſtores aderant, omnes de collibus illum
Spectabant mœſti procul, ac diſcedere flebant.
At tu viue memor ſaltem pulcherrime noſtri,
Viue tui memor ô Lycidæ pulcherrime Daphni.
Forſitan, & ſi quis cælo Deus aſpicit alto
Paſtorum curas, noſtri miſerebitur olim
Mitior, & caris reddet te protinus oris.
Sic pueri paribus ſe dum ſolantur auenis,
Illorum ſera Tybris ſub nocte querelas
Miratus flauum vitreis caput extulit antris:
Et vos ex imo gemuiſtis Naiades amne.

CORYDON.

ECLOGA II.

Hoc mihi vos etiã Nymphæ concedite carmen
Seriades, veſtris veniens quod nuper ab oris
Cantabat Corydon, grata dum texit in vmbra
Fiſcellam amiſſi gregis immemor ilicet illum
Cantantem noſtri denſa cinxere corona
Paſtores, admirati, Fauniq́; ſequuti,
Et vos vicinis Dryades properaſtis ab antris.
Nam Satyrum bifores audentem inflare cicutas
Ipſum dum cantu vocat in certamina Phœbum
Nunc canit, & dempta viuos cute detegit artus.
Cernenti, ſparſæ rorabant ſanguine ſiluæ

Narciſſi

Narcißi nunc formosi meditatur amorem.
... puer infelix, quis te nouus error adegit?
...t nihil est quod amas, & fallax ludit imago,
...t tibi tute ignis, teq; ardes nescius ipsum.
...tamen hanc tenero malè sanus pectore curam
N...tes atq; dies versas. tibi flamma medullis
...tius insedit, seq; oßibus implicat ignis.
P...cite fallaces puero iam parcite lymphæ.
I...t etiam parcunt Nymphæ, quas lusit amantes.
I... etiam parcunt iuuenes, quos torsit amantes
E...rus, communis Diuûm puer, atq; hominũ fax.
I...m etiam montesq; feri, desertaq; latè
F...uerunt nemora, vmbrosisq; in vallibus amnes,
...m iacet in ripis, nec fonte recedit amato,
...moriens cura extremum tabescit inani.
...c felix Corydon. dehinc addit Ariona cantu
...gnem. resonant omnes & Ariona saltus,
...nemora, & montes, atq; vmbrosæ conualles.
...s quoq; muscosi meministis Arionis amnes.
...æ vos Nereides tenuit mora? nam properarunt
...quoris excitum pecus omne, armentaq; Protei,
...curuam phocæ informes cinxere carinam,
...m nautæ insidijs sibi fata instantia cernens
...ctremum caneret tristis solatia lethi:
...alis Mæandri queritur moriturus ad vndam
...nus olor, qualis rauci per stagna Caystri.
...os tamen ô tandem traxerunt carmina Nymphæ
...ereides, tutam cùm per vada salsa secaret
...pposito delphine viam, in patriamq; rediret.

Dulce etiam nunc fila mouens testudinis aureæ.
Quid caneret, nisi cæruleos per cærula diuos?
Oceanum imprimis, cuius sanctißima vbiq;
Iura tremunt vndæ, tumidiq; sub æquore fluctus,
A quo principium deducunt omnia paßim
Flumina sub terram occulto labentia tractu,
Mox eadem longo redeunt exercita cursu.
Addit vt & cælum, cæliq; nitentia tecta
Contemnat, liquidasq; domos præponat olympo
Detentus blandis amplexibus Amphitrites.
Interea vitrea auricomus depascitur igni
Arua die, vitreo Sol nocte expectat in antro
Hospitis Oceani mensis exceptus amicis.
Interea roseis satura ad præsepia glaucæ
Sufficiunt, & flumen equis, & pabula Nymphæ
Diuina, ambrosiamq;, & Pæoniam panacæam.
Cætera dehinc etiam canit alis numina ponti,
Cum Nereo, Glaucoq; tridentiferum Neptunum.
Addit Nereides centum. centum addit amores
Nereidum toto responsant æquora ponto,
Huc ades ô Galatea: ades huc Pisæa Arethusa,
Nerine Galatea, argentea Neptunine.
Restabat, nautam infandum quæ pœna sequuta
Dicere, quos laqueos tulerit, quos perfidus ignes,
Pergebatq; canens Corydon, dum cuncta referret.
Sed non Sicanium, non ille oblitus Amyntam,
Omnes quem puerum pastores protinus, omnes
Depereunt nymphæ, nympharum semper amores
Ille habet, ille ipsas vrit sæuo igne Napæas.

Hùc

Hyades ô formose puer. tibi carmina amantes
Grata canunt Musæ: tibi magno captus amore
Ipse suos numeros addit sua munera Apollo,
Et sua viridem texit tibi fronde coronam.
Hæc Corydon Tyberi nuper mirante canebat.
Certa pastores meminere ad flumina Mellæ.

NICE.

ECLOGA TERTIA.

Coniugis amißi funus pulcherrima Nice
Flebat, & in solis errabat montibus ægra;
Atq; homines fugiens mæsto solatia amori
Nulla dabat, luctu sed cuncta implebat amaro
Flens noctem, flens lucem. ipsi iam funera montes
Dicebant Dauali. Daualum omnia respondebāt.
Interea Nymphæ Damon correptus amore,
Diuina vt paucas seruabat rupe capellas,
Omnibus ah demens syluis errabat, & agris,
Atq; hæc nequicquā vacuas iactabat ad auras:
Quis te nostris oculis pulcherrima virgo
Obiecit Deus, & visam te protinus idem
Eripuit nobis, sæuo vt consumerer igni?
Siue Dea es nemorum (certè Dea) siue tibi alta
Undarum dominæ parēt maris æquora & amnes,
Et meo nunquam facies de pectore abibit.
Iam vos etiam mecum discetis amare
Monsi montes, vos vmbriferæ conualles.
Siue greges inter captabo frigus, & auram,
Flumina seu propter salices in valle putabo,

Aut agitans instabo aliud quodcunq;, tibi antè
Carmina pauca canam, & te pectore suspirabo,
Toto vnam te corde prius dediscet amare
Gramina ouis, nemora alta feræ, vaga flumina
Quã tua de nostris vellatur cura medullis. (pisces,
Si nec erunt Fauni, si nec mihi Oreades vllæ,
Montibus & solis dicam mea carmina syluis.
Ardebunt syluæ, montes ardebitis alti.
Quo fugis ah! Daualus non hæc post funera curat.
Siste gradũ, atq; oculis rursum Dea reddere nostrũ.
O tibi si tantum hæ syluæ, si mollia prata
Hæc placeant, libeatq; his mecum in vallibus esse,
O has felices syluas, felicia prata,
Formosas nimium siluas, formosaq; prata,
Formosas valles, sed tu formosior illis.
Coniugis hîc mecum dum carpent grata capellæ
Gramina, facta canes ingentia, vt hostibus vnus
Obstiterit sæpè, & prostratas ceperit vrbes,
Vtq; duces victos tot magnis ceperit ausis
Vna eademq; die, tecum omnia quæ modo montes
Cantabant ipsi, Daualum omnia respondebant.
Alma suum hîc tecum non dedignetur Adonim
Flere Venus, tecumq; suas sociare querelas.
Ipse autem interea iuxta proiectus in herba
Insignem calathum tibi iunco, & vimine texam,
Et totum miris pergam variare figuris.
Primus erit labor hîc, primũ hîc tamen argumẽtum
Coniugis extincti funus, miserabile funus,
Dum queritur se non bello, non fortibus armis

Oppe

oetere, at lento paulatim cedere morbo.
llor erit gelido iuuenis morientis in ore,
ſenſim placida claudentur lumina morte.
ddua aquas iuxta fundet mæſtiſsimus vrna,
circumfuſæ tundent ſua pectora Nymphæ
argentes ſtratis violã, mæſtumq; Hyacinthum.
animum circunſtabunt, regesq; ducesq;
ærentes, largoq; vndabunt omnia fletu.
rte alia heroum multis comitantibus addam
ngum iter ingreſſam te, ſi quod numen eunti
niugis annueret cari producere fata.
uos non interea Diuos in vota vocabis?
uas non muneribus cumulabis grandibus aras?
nnes ſed fruſtra diuos in vota vocabis.
uneribus fruſtra cumulabis grandibus aras.
is multa metu ſuſpenſa è montibus altis
ccurrent Dryades, & Oreades admiratæ,
Nympharumq; tibi paſsim chorus omnis eunti
loribus è variis, viridiq; è fronde coronas
ntexent ſæui ſolatia vana doloris.
ùm verò extinctum Daualum ſæuiſsimus aures
Nuncius implebit, votis nihil omnibus actum,
allentem heu ſubito faciam, ingentiq; dolore
Exanimem labi: ſtabunt circum ilicet omnes
ollapſam famulæ, gelidamq; à flumine lympham
Rorabunt, gelida vix tu reuocabere lympha.
Quos ah dein gemitus, quæ tum lamenta referrem:
i poſſent gemitus iunco, aut lamenta referri?
Crudeles diuos, crudelia fata vocares,

Crudelem terram, quòd non ſponte hiſceret, & non
Te ſubitò orantem miſerata hauriret hiatu,
Haud aliter tantum finiri poſſe dolorem.
Etruſci montes, teſtes vos omnia ſcitis.
Omnia vos mæſtæ lamenta audiſtis, & ipſi,
Dum miſeret, celſis de verticibus vlulaſtis.
Nam mihi cuncta ſenex puero prædixerat olim,
Dum moriens teneros commendat Tityrus agnos.
Sic Damon ſimul ibat. eum videre vagantem,
Atq; hæc necquicquam ſera ſub nocte canentem
Carmina nymboſis ſtabulantes montibus vrſi,
Montibus & ſiluis, ac littoribus deſertis.
Illa autem prærupta legens, atq; inuia ſaxa
Nunc hac nunc illac fugere inde prenſa, nec vſquã
Apparere freti hyberna ſurdior vnda.
Illam vos amnes, vos ô genus amnibus vndæ,
Siſtite, correptamq; domum deducite Nymphæ.
Sola dies poterit tantum lenire dolorem.

FINIS.

M. HIE

M. HIERONYMI VIDÆ CARMINA DIVERSI GENERIS.

***

IO. MATTHAEO GIBERTO.

ME me rura iuuant mea,
Optatoq; diu perfruor ocio,
Per te quod peperi mihi
Giberte, ô animi sola quies mei,
Pro quo mille adeam neces.
Nunc æstus vacuum glandifera iuuat
Euitare sub ilice,
Nunc audire Noti murmura garruli
Densas per nemorum comas
Haud longè scatebris fontis ab algidi.
Nec me desidiæ tamen,
Aut tu me argueris turpis inertiæ.
Canto nam modò carmina.
Ad præscripta modò me sapientium
Emendans animum colo.
Princeps te interea detinet vrbium
Roma principibus viris
Gratum inter proceres nobilem honoribus.
Suspiras tamen, & doles,
Fortunam cupiens persimilem meæ,
Mecum vt sæpe negotia

Vrbana, ac varias sollicitudines
Detestaris, & angeris,
Felicemq; vocas me ter, & amplius.
Vt verum fatear tibi,
Permutare negem, tu tamen hæc cape
Hæc solatia amiculi,
Sortem æqua vt leuiùs mente feras tuam.
Sunt mortalibus omnia
Diuisa studia, & munera disparis
Vitæ, vt quisq; humeris valet,
Diuis cuiq; suum distribuentibus
Æquo iudicio omnibus.
Non fossór ve, ouiúm ve arbiter horridus
Clauum temperet vrbium.
Non, quem templa iuuant, curiáve, aut forum,
Sulcet diuite mercium
Mutator pelagus Carpathium rate.
His tu temporibus datus,
Esses vt patriæ præsidium, ac bonis.
Has natura tibi dedit
Arteis. hoc dederunt dij studium tibi.
Ten' dices miserum rogo?
Nec contentus eris sorte tua dolens?
Vrbs te magna Quiritium
Mirata est puerum, publica munera
Tractantem grauiter, diu.
Vix nunc quarta tibi condita olympias,
Regum consilijs tamen
Iam dudum grauibus conscius interes.

Omnes

Omnes Italiæ angulos
Fecisti meritis iam memores tui.
Omnis iam tibi Gallia,
Germanusq́; ferox funera nil pauens
Debet: debet atrox Geta,
Debent Sauromataq́;, & Morini vltimi,
Debent instabiles Scythæ,
Et tellus vbicunq; est habitabilis.
Sed nihil est quoq;, si sapis,
Quòd nostra hæc inhies vsq; adeò ocia.
Qui quærimus in dies
Doctrina, studioq; hanc sapientiam,
Quam nec forsitan assequi
Vnquam fata dabunt, aut labor irritus.
Huius tu nihil indiges.
Fers tecum puer hanc mâtris ab vbere
...tro munere cælitum,
Externaq; tibi nulla opus est ope.

LEONI X. PONT. MAX.

Ecquis ô lætam Leo gratus vrbem
Erigit rumor fera te parare
Barbaræ iam iam Latio imminenti
Funera genti?
Macte qui tantos animos superbus
...ncipis, magnis noua te triumphis
Gloria inuitat, noua laurus, ô ter
Maxime regum.
...diem illam, qua rediens in vrbem

Arduis figes ſpolia ampla templis,
Quem duces omnes ſacra Vaticani ad
Limina ducent.
Ante deiecti capita alta reges
Efferi incedent. minor ibit ille,
Qui modo deuicto Oriente Romæ
Dira minatur.
O vbi hîc captas numerabis vrbes,
Et ducum vita exuuias carentum,
O tuum quæ tunc merito laceſſent
Gaudia pectus?
Ergo age arrectam Auſoniam, & paratos
Publica Europæ voca ad arma reges,
Iamq; ſpumoſum videam latere
Claßibus æquor.
Hoc auent omnes Itali, exteriq;.
Geſtiunt cunctis animi. paratur
Martis ad præclara opera, & labores
Pulchra iuuentus.
Ipſe ego, quamuis alia nitere
Mens erat lauro. ardeo nunc amore
Martis, armorumq;, tui relinquunt
Phœbe calores.
Nunc vocant artes aliæ. iuuet me
Iam grauem ferri ſtrepitum, tubasq;
Horridas audire, iuuent ruenteis
Cernere turmas.
Iam mihi denſum videor per agmen
Caßide incluſus caput inſuetum

Fune

era horrendum fera fulminanti
Spargere dextra.
n ego pro te, laribúsque, & aris
rream extremos penetrare ad Afros,
on ego Xanthum galea caua po-
tare nec Indum.
luerìs multum, patiénsque Solis
o quò Bellona vocabit, & Mars,
stium irrumpens cuneos ahena
Luce coruscus.
t mihi pectus, mihi sanguis, & vis
iuida, est præsens animus. trementi
arbari tellure cadent mea sub
Cuspide reges.
Ante me haud alter vacuus timoris
Audeat muros superare capti
ppidi, nemo prior obstinatus
Rumpere in arces.
orsan & vestros aliquis triumphos
Dum canet vates Asiam, Africámque
Cedere, & victum iuga vestra ferre
Protinus orbem,
Me quoque heroas memorabit inter
Maximos. noscent animæ in periclis
Prodigum, expertémque metus futura
Secula Vidam.

IO. MATTHAEO GIBERTO.

HOc est olorum, dulciùs vt canant
Giberte semper, quos senium premit,

Illisque

Illisque solis est senectus
Vsque adeò potior iuuenta.
Non id sacratis vatibus accidit,
Placere cantu Musa quibus dedit.
His obstat vsque obliuiosa
Consiliis melior senectus.
Vbi ligatus sanguis habet gelu,
Languéntque vires, mentem aliæ ilico
Curæ fatigant, suntq; semper
Postera deteriora primis.
Natura rebus cuique suum dedit
Tempus, quod vltra non bene progredi est.
Non semper idem floret annus,
Aut foliis siluæ virescunt.
Lætis nitorem tristis hyems agris
Aufert procellis, atque gelu potens.
Nec se recognoscit sepulta, &
Sub niuibus stupet alma tellus.
Quid? qui ruenti non semel obstitit
Hosti, vt trementem destituit vigor,
Sedet sacramento solutus,
Et pueris sua facta narrat.
Tu me tamen vis versibus immori
Aeuo reclamante, & iuueni aptius
Subire discrimen, meámque
Sollicitans hiemen fatigas.
Ne coge, si qua forte nitescimus,
Luci priori inspergere nubila.
Iam fas Camœnis abdicato

it mihi ponere plectra, & artem.
Vos ô quibus vis, & vigor integer,
Dum feruet intus laudis adhuc amor,
Perstate, certatímque læti
Vela date egregio labori.
Illem senectam me deceat magis
Traducere intra Socraticam domum,
Dum cogito quæ sit beatis
Post cineres animis voluptas.

IO. MATTHEO GIBERTO.

Scilicet hæc etiam nostrorum summa malorum
Defuerat Giberte, mea vt tu sola voluptas
ipperere mihi longinquas missus in oras?
ltem ego si tecum consors, sociúsque laborum
nissem, non infelix mihi, diísque viderer
uisus penitus, tibi si non vtilis essem
nsiliis, quando ante alios te maxima Pallas
docuit, mentémque aspirat Iuppiter altam.
Attamen hæsissem lateri fidißimus vnus
sque tuo, quascunque oras tecum ire paratus.
pse ego prima viæ tentare pericula possem,
érque niues altas vestigia figere primus,
Quæ tutò mox tu quires seruare sequendo.
t tamen, & magnis de rebus comminus altos
Pro patria intrepidò roges affare, decúsque
Tutare Italiæ, libertatémque tuorum,
Téque adeo egregiis clarum fer ad æthera factis.
Interea solis agitans in montibus æuum

Infelix

Infelix ægrum Musis solabor amorem,
Si te absente tamen venient ad carmina Musæ,
Nec mihi longè abiit tecum irreuocatus Apollo.
Nempe canã semper Medycũ facta ampla tuorum
Præclaræ decora alta domus, qua sospite nunquam
Italiam amissam, libertatémque fatebor,
Fata licet semper cœptis ingentibus obstent,
Atque ideo Leo mortales modò liquerit auras
Ereptus mediis (sic Dij voluere) triumphis.
Inuidit libertatem fors læua ruenti
Italiæ, inuidit partum decus omnis in illo
Spes pene extincta, & moriẽs secum omnia vertit.
Tu tamen interea tanto Giberte dolori,
Tam iusto parce ô gemitu, & mortalia tecum
Versa animo, cautúsque viæ te crede periclis,
Nec tibi tam vilis vitæ sit facta cupido.
Forsitan & siqua est benefactis gratia, & vsquã
Præmia sunt laudi sua, reges aduena amicos
Inuenies, tua magna quibus notißima virtus.
Ne tamen ô dulcem Ausoniam regionibus vllis
Posthabeas, caram né ve obliuiscere Romam.
Rumpe moras omneis, & caris reddere amicis.
Ipse tuum expectans reditum his in montibus aras
Muneribus cumulo magnis, Nymphasq; precatus
Omnibus intacto voueo de flore coronas.
O illum mihi si concedant cernere amica
Astra diem, cùm tu extremis mihi redditus oris
Narrabis moresq; hominum, diuersa locorúmque
Ingenia, atque exhausta viæ quæcunque pericla,
Si

S[...]rò ante tuos reditus me corpore fata
E[...]luent isto, feri vt præsaga mihi mens,
D[...]a desiderio, magnóque absentis amore
T[...]escens longum nequeo perferre dolorem,
T[...]i erit hæc anima, & passim te amica sequetur
P[...]ue niues altas, pérque aspera frigora Rheni.
Si[...]altem tua me tunc cernere facta iuuabit.
T[...]lemum rediens nostrum si forte sepulchrum
[...]bicies, præter pennius non immemor ibis.
N[...] lacrymas (neq; enim tanti mea funera) posco)
M[...]sat erit, tacito tecum si pectore dices:
E[...]ostri non est expers hic puluis amoris.
T[...]a mihi terra leuis, placida tũ in morte quiescã.

G[...]LELMI VIDAE ET LEONAE [...]OSCASALAE PARENTVM MANIB.

HIc tamẽ vmbrosũ nactus nemus, hîc loca sola
Ne mea quis carpsit nimium lamẽta seuerus,
E[...]nimium teneros fletus irriserit asper,
A[...]cum indulgebo luctu sub Thusculo alto,
E[...]acrymis oculos explebo, & pectora planctu.
[...]e querar, noctémque meis ploratibus addam.
Q[...]od solum reputans præsaga mente verebar,
[...]de meis posset fortuna illudere rebus,
[...]ccidit. Acta ratis prope iam mea tuta tenebat
[...]pelagi è scopulis victrix, portúque subibat.
[...] ego Palladias nequicquam industrius arteis

Ten

Tentaram abstrusas iam rerum accedere causas,
Iam poteram varios cæli deprendere motus,
Et liquidos radio mundi describere tractus,
Iamq; canebã animu superans, audaxq; iuuenta,
Quæ nulli cecinere. Leo iam carmina nostra
Ipse libens relegebat. ego illi carus, & auctus
Muneribusq; opibúsque & honoribus insignitus,
Omnia erãt mihi læta: animo nihil amplius vltra
Optabam, cunctis sat erat factum vndique votis,
Et digito cæli contingere summa videbar.
Ecce repente autem stridens insibilat Eurus,
Aequora turbantur, portúque auellor ab ipso.
Ecce repente ruens mihi acerbus vulnerat aures
Nuntius, atque ambos docet amisisse parentes.
Ante quidẽ genitorẽ, ægram subito inde parẽtem.
Fulmine quo duplici afflatus iaceo. omnis abit mẽs,
Omnis & exanimi fugit de corpore sensus.
Heu genitor mihi adẽpte, repẽs, heu mater adempta
Non ego vos posthac, non amplius ora videbo
Cara, semel saltem ah licuisset vtrunque tueri
Ante obitus, vestráque oculos saturare figura,
Congressúque frui faríque nouissima verba.
Ah dolor, ah pietas, non flens morientia pressi
Lumina, funereum non sum comitatus honorem.
Non potui vestro vobis in tempore adesse
Gratus luce magis, vita iucundior ipsa.
Non potui vobis spectabilis affulsisse,
Cùm mihi mutato cursu fortuna veniret
Lætior, & nunquam optatos offerret honores.

Quos

Q...s adij vestri tãtum memor, haud mihi parcẽs,
C...placitam Musis potius traducere vitam
...um erat, atq; humilẽ rerũ altas discere causas.
...bus conspicuos vnus ingressus honores
S...dere colla iugo potui male sueta, manúsque
...tus sponte dedi haud onus auersatus iniquum,
Q...æ mihi cũcta olim (tibi enim cõmercia diuûm)
...edixti toties venturi præscia mater.
...; vnos agitabam animo, vestráque fruebar
...titia exultans, & gaudia vestra fouebam,
...cum animo versans, quàm vobis illa futura
...ta dies, qua me vestris amplexibus vrgens
...uerem improuisus ad oscula vix bene vtrique
...gnitus, insolitis titulis, & honoribus auctus
S...licet, & longo tandem post tempore visus,
...um tenuit me Roma, humili vos sede Cremona.
...a erat hæc merces tantorum digna laborum.
...ens erat in gremiis studio iacere omnia vestris
...rta meo & tantum vestros exponere in vsus,
... fuerat par. vos claras me scilicet arteis,
... licet angusta, potius voluistis adire,
...uàm genere indignis studiis incumbere nostro.
...tque ideo doctas docilem misistis ad vrbes,
...uamuis in nostris lusisset lubrica rebus
...m pridem fortuna, & opes vertisset auitas,
... res fluxa altas potius reuocaret ad artes.
...uicquid opũ hinc, quicquid nobis accessit honorũ
...estrum est iure. fuisset sat mihi cernere coram
...ætos, atque meis gaudere laboribus ambos,

Vt volucrem perhibent inimicam sontibus hydris,
Esse piam, memorémque parentibus indulgere,
Inualidísque suo venatu tendere vitam.
In tota nihil esse domo me dulce fuisset,
Et nutus seruare, & iussa capessere vestra
Subiectum, ac positis famulari fascibus vltro.
Nil vnquam nisi quæ vestris placitura fuissent
Auribus, effari potuissem, sæpe ego ficto
Tristia celassem mentitus gaudia vultu,
Ne vos afficeret, siquid me carperet intus.
Quicquid amarũ in me latuisset, quicquid acerbũ,
Ad vos arte pia transissent dulcia tantum.
Tædia me vestræ cæpissent nulla senectæ,
Nec quæ multa solent vitia, atq; incommoda in illa
Esse ætate, meos poterant auertere sensus.
Cùm spueret vestrum alteruter grauis, exq; crearet
Plurimus, & rauca consperceret omnia tussi,
Nulla horrescentis vultu asper signa dedissem
Cuncta ferens, vos ætatis nanque ante tulistis
Plura immunda meæ, cùm cultus nescius infans
Fœdarem toties in cunis humida strata.
Siqua autem vobis cassa, atque incondita verba
Exciderent, quando rerum illa est immemor ætas,
Riderem mecum omnia pro puerilibus essent
Lusibus illa mihi, ceu vos risistis & ipsi
Ad teneros lusus nati, imperfectáque verba,
Cùm primas vix inciperem rudis edere voces.
Et quando mihi relligio sobolem abnuit, ambo
Cara fuissetis mihi pignora, dulcis vterque

[...]i puer, in nostra qui paruus luderet aula.
[...]ncta, vtcunq; forent, mihi dulcia vestra fuissent.
[...]felix, caris quicunque parentius audet
[...]ra loqui, aut aliud furiis immanibus actus
[...]oliri, extremas in mundi protinus oras
[...]te nefas nostro nusquam memoretur in orbe.
[...]od mare, quæ tellus portentum tale feretis?
[...]te procul nulla vnquam relligione piandum,
[...]licet iis, per quos iucunda luce fruaris,
[...]cem adimas ingratus, & almi luminis vsum
[...]ipias, per quos almum tibi lumen obortum est?
[...]h mihi ne tantum sit credere barbara corda
[...]x capiunt Graiis per ludum inuenta poëtis,
[...] gnatos cùm tantus amor, cùm tanta parentum
[...]t pietas, quibus vt proferrent fata, subirent
[...]i mille neces, nec quicquam est dulce peremptis
[...]gnoribus. mærent orbi, vitámque morantur
[...]uisam nil debentes cælestibus auris.
[...]circo, vt duram natis auertere poßint
[...]uperiem, miserámque famem, tot adire labores
[...]ernimus, & certis vltro se offerre periclis.
[...]on me adeo fugit quantis pater optime curis
Anxius, aut quanto indulgebas sponte labori,
[...]t mihi res tenues per tot discrimina rerum
[...]riperes tantis bellorum fluctibus, vt nil
[...]etractum, licet irent tempora dura, periret.
[...]u quoque sancta parens variis exercita curis
[...]ro gnato quas non aras, quæ non sacra adibas.
Templa? quibus non tunc onerabas æthera votis

Caro cuncta timens capiti, bona cuncta precata?
Vt mihi ad ingenuas nitenti de super arteis
Auxilium foret, & fauor omnipotentis olympi,
Et fors vsque comes crescenti inexa veniret
Virtuti, quæ nos ad opes efferret auitas.
Præcipuè mihi ne maculæ ob contagia turpes,
Aut animi pestes, commertiáve vlla nocerent.
Sed mihi mens puro foret vsque in corpore pura,
Ductaq; ad extremum inculpata adolesceret ætas,
Omnibus ornatum dum vis excellere rebus.
Quæ vobis meritis pro tantis mutua contra
Persoluam infelix, quæ vobis digna rependam?
Cũ mihi sint & opes, anim⁹ quoq; & ampla volũtas,
Idq; vnum affectarem ast ô mortalia nunquam
Gaudia plena satis, nunquam secura voluptas.
Aut aliquid cumulo semper deest, aut reuocat se
Fors infida repente, oculósq; auertit amicos.
Fallaces hominum spes, heu nostra irrita vota.
Nil firmum satis, aut stabili munimine tutum.
Omnia in humanis rebus dubia, omnia nutant.
Vos mihi, læta forent cùm cætera fata tulerunt,
Queis sine dulce mihi nihil est, nec amabile q̃cquã.
Accipite has saliẽ lacrymas, hæc carmina mæsta,
Quæ longum nati absentis testentur amorem,
Saluete æternum cari, atq; valete parentes.
Vida Gelelme vale, vale Oscasala Leona.
Sit precor ô vobis requies æterna sepultis,
Sit lux, quæ vestris æternum affulgeat vmbris.

CLE

CLEMENTI VII.
Pont. Max.

CLemens iniquis temporibus date
Tu semper alto pectore maxima
Versas, & vrgeris regendo
Sollicitis super orbe curis.
Clades receptæ nunc etiam tibi
Frustra recursant, nec requiescere
Sinunt molestæ, dum peritus
Mente caues vigili in futurum.
Quiesce tandem. & cuncta videntibus
Hæc linque diuis, viue, nec omnibus
Angare defraudans querentem
Vsque adeo genium diebus.
Res ipse summus cælicolum arbiter
Nostras profundo numine temperat,
Causisq; causas vsque nectit
Perpetua in seriam catena,
Quam nulla poßit vis hominum, aut Deum
Loco mouere. hinc dura neceßitas
Illa illa non æquos labores
Aut homini bona fert inempta.
An tu illa, nostris quæ modò vidimus
Bacchata terris bella, tot vrbium
Graues ruinas, tot virorum
Funera, perpetuasq; clades,
Præsente quamuis consilio potens
Solo Latino auertere quiueris?
Deiq; decretum refringas

Duro adamante tot ante seclis
Incisum? auorum hæc parturijt scelus,
Delicta patrum hic nos agitant malis,
Nostro & merentes crimine, illi hæc
Semina post obitus relinquunt.
Tu morte peius militiæ sciens
Bellum horruisti semper, & aleam
Periculosam pace certus
Cuncta pati potius manente.
Te bella circum te tamen vndiq;
Venêre (ineuitabile erat malum)
Longeq; deductæ haud volentem his
Motibus implicuere causæ.
Peiora multo nunc quoq; plurima
Nobis minantur sidera, ni Deus
Ille ipse placatus reflectat
Consilia in melius seuera.
Orandus ille est ipse potens enim
Vnius morari, quæ properant, mala,
Solúsque, quam præfixit olim,
Ipse potest abolere legem.
Nostris rogatus forsitan annuet
Votis: ab alto plurimus æthere
In nostra dilapsus benigna
Pectora numine se refundet.
Sed ante mens est cuiq; latentibus
Purganda morbis sunt quoq; luridi
Mores retractandi, nec vltra
Progrediendum iter institutum.

s sacra verò, tu pater, vt decet,
Tractabis arti præficiens bonos,
Proculq; sacris inqui natum
Vulgus honoribus amouebis.

PACI.

PAx alma, dulce vbiq; nomen gentibus
Inter Deos pulcherrima
ulcherrimos, quàm me tui expectatio
Torquet morantis ab nimis:
uum ne diua viuus aduentum amplius
Tempus videbône aureum?
nquam ne erit, mundum his tenebris obsitum
Tuo vt serenes lumine?
uando expetentem me Dea spe id irrita
Tanto beabis munere?
ereor, laboriosa ne longè prius
Vincat senectus languidum,
Quàm rursus vrbes diuites conuiuijs
Ludísq; distinerier,
Quàm rura videam cantibus lætissimis
Omni sonare ab angulo,
Vnisq; ventorum duellis æquora
Metuenda, non Martis dolis.
Vt omne telum pereat, vt Chalybum genus
Haud nominetur amplius.
Vt regum auarities, & ambitio impotens
Sepulta sit sub æquore.

Absente te, vix vberes alunt agri
Nunquam colonum desidem:
Præsente verò, nuda saxa qui colit,
Vel dormiens, bonis fluit.
Tu grata Musis, tu in foro versantibus
Places, & vrbi præsides.
Tu merce transmarina opes parantibus
Voto inuocaris publico.
Te diuites, te vbiq; pauperum greges
Laboriosi prædicant.
Tibi viri, tibi pudicæ mulieres
Prægestientes supplicant.
Tui senes, tui pueri amantissimi,
Tui omnis ætas appetens.
Tu, si quid est mortalibus boni vspiam,
Id vna nobis comparas.
Tu sanitatem gentibus, sacraq́; & opes,
Et victum & annonam, & merum,
Securitatem, literas & otium,
Et nuptias, & liberos,
Vitamq́; tandem affers amica cantibus,
Aduersa verò luctibus.
Tui simul Mars hauserit pedis sonum
Facesset hinc celerrimus.
Simul quiescent furta, cædes, vulnera,
Strages, ruinæ, incendia,
Tot orbitates liberorum, tot stupra,
Crebriq́; raptus virginum.
Nec audietur ampliùs clangor tubæ

Viros

Viros cientis ad necem,
Iuuenemq; vellentis tenellæ ab coniugis
Gremio metu inspersum genas.
Quæ pluraq; viri, si viderent principes
Cùm bella initio cogitant:
Vel abstinerent, vel quibusuis ponerent
Mox cœpta conditionibus,
Neq; eos libido, neq; adeò ageret gloria,
Vt perderent cæci omnia.
His si ego ab malis procul tandem absiem
Tranquillitati redditus,
Videamq; pendentes aceruos arduis
Scutorum vbiq; postibus,
Araneorum fila quos obduxerint
Nigros vetusto in puluere,
Ensesq; rursus, ferreásq; cuspides
In vomerem conflarier,
Vitam haud recusem pauperem traducere
Fodiens agrum incuruus manu.
Saltem animus ablatis mihi his terroribus
Quiesceret liberrimus.
Possem laborem versibus solarier
Cinctus olea canum caput.
Et nocte poculos reuoluerem libros,
Vel imbre detentus die.
O diua largitrix bonorum vna omnium
Quo te vocabo nomine?
Quibus te honestis efferam præconÿs?
Dignum vnde te verbum exprimam?

Opulenta salue. iam recurre hûc aurea,
Et nos tuo vultu bea.

TELLVRI.

HAs tibi terra fabas Albæ cõtermina muris
Dat Vida: in facili tu bona conde sinu.
Has serit esuriem populi miseratus egentis,
Pallida dum capta sæuit in vrbe fames
Hoc ieiuna famem solari turba paratu,
Et teneras poterit carpere dente fabas.
Illa sua aspectans campum sublimis ab aula
Concipiet dulcem pectore lætitiam.
Hos legere, hos lectis vesci, prædamq; virentem
Vectam humero aspiciet ferre domum saturos.
Quam iuuet his sua vastari populatibus arua,
Et messes condi in horrea viua suas?
Tu bona tu interea tellus ne defice iactis
Seminibus, nusquam sit prior vlla seges.

SCIPIONI VEGIO medico.

PHœbo alius voti reus, herbarumq; potenti
Thura ferat nato, sacrásq; exuscitet aras,
Ipse meis Vegi semper celebrabere donis,
Semper honore meo, te numinis instar habebo,
Ipse suas arteis vltro, sua munera Apollo
Concessit tibi, nec primos habet alter honores.
Tu reuocare animas in lucem corpore functas
Faucibus ex orci, atq; hominum producere fata,

Tu

potes in media cymbam styge sistere onustam,
vetitam nautæ seniori auertere prædam.
uicquid ero posthac, quicquid mea cura laborũ,
tq; operum tentabit, erit Vegi optime munus
rtis opisq; tuæ. tua me solertia vitæ
ddidit in medio iactatum vortice lethi
bam indeprenso consumptus languide morbo
mbra lues penitus totos exederat artus.
cum aderant amnes ægra, mea lumina, Musæ,
tq; mihi inceptam miseri solatia lethi
ndebant frustra palmarum è fronde coronam,
uam mihi Idumæo sub vertice festinarant,
um canerem vnigenæ crudelia funera regis.
: mea inexcitus tu lumina sponte subisti,
a salus tecum pariter mihi visa subisse.
t vidi, vt penitus fugit de corpore languor,
tq; suum rediit membris in pristina robur?
uo tibi, quas potero tanto pro munere grates
ber agã, & tibi nũc, vtcũq; hæc carmina pãgo,
vero exigui munus ne despice amici,
seruasse pium non dedignabere vatem
t titulos inter, procerum post nomina tanta,
oniis quos tu succis à morte reduxti.
ec me post ipsos pigeat subnectere reges
ruatos non me tibi gloria sospite nulla est.
mihi opes, regumq; genus læua astra negarunt
ascenti, at mihi casta domus, sine labe penates,
st animus, qui vincat opes, regumq; coronas
ontemptu rerum rectiq; insignis amore.

Forsitan

Forsitan ij merito tibi debita præmia soluent
Aurum ingens, gemmásq;, & latis prædia fundis,
Ipse ego nil horum sed dum mihi vita manebit,
Te, munúsq; tuum memor imo in pectore condens,
Seruabo vsq; recens, nulloq; abolebitur æuo.
Præterea, si quid poterunt quoq; carmina nostra,
Quicquid agam, quicquid Musis suadẽtibus edã,
Semper eris mecum tentati muneris autor.
Auspice te iuuet incepto me carmine regem
Cælicolûm canere, & Musas super astra vocare,
Atq; inter diuûm sit dulce senescere laudes.
Te sine nulla meis accedet gloria cœptis.

ROMA DISCEDENS.

Roma vale: tibi debeo plurima, quòd mihi p te
Partum est ingenuis artibus, vnde habeã,
Nec iã egeã addictus nulli. mihi id est satis abs te.
Cætera, quæ poteras mî dare, linquo alijs.
Plúsq; meis oculis absens te semper amabo:
Et procul, vt colimus numina sancta colam.

IN QVENDAM.

Carmine quid carpis, qui nũquã carmĩe lædit,
Cui numeri insontes, & sine felle placent?
Vnum id te cruciat, quòd vulgi à moribus absim,
Hincq; meis tendis moribus insidias,
Meq; remordentem cuperes tua cernere contra.
Nunquam hoc efficies, candida Musa mea est.

IN COENACVLO VILLAE Suæ Roncianæ.

Hospes si olus, dapésq; inemptas non piget
cœnare mecum, accumbe, personam exue,
[illegible]atura disces quantuli indigeat cibi,
[illegible]e transmarinis sit opus apparatibus.

FINIS.

QVæ Vida agnouit, exploratáque habuit, sua huc omnia ipse de scrinio [illegible]o deprompta adhuc viuens cōgessit. Si [illegible]uid fortè præterea vllo vnquam tempo[illegible]: adiectum fuerit, adulterinum censeto [illegible]b aliquo aut maligno, aut in re aliena [illegible]imis officioso ac diligente adinuentum: [illegible]uod de Poëticis tantùm dictum volo. [illegible]Nam quæ soluta oratione ad Christi rem [illegible]pectantia idem auctor conscripsit, pro[illegible]pediem se itidem superstitem sospitemq; [illegible]n lucem editurum sperat, Deo opt. Max. [illegible]pprobante, atque iuuante, cui vni se, [illegible]uáque omnia addixit, ac consecrauit.

ANTONIVS



GRYPHIVS.